
3 3433 00055875 3

Utförlig
GEOGRAFIE

Författad
af

DANIEL DJURBERG
Rector Scholæ
Ledamot af Cosmogr. Sällsk. i Upsala.

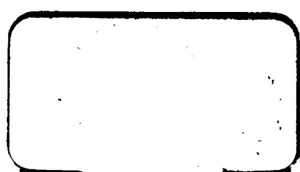
I. Delen

Andra Uplagan

STOCKHOLM
Tryckt och finnes til Köps hos
J. C. Holmberg.
1785

KAM
Djur…

Geography - Systematic Works 1780
(I.c)

Utförlig
GEOGRAFIE
Författad
af
DANIEL DJURBERG
Rector Scholæ
Ledamot af Cosmogr. Sällsk. i Upsala.

I. Delen
Andra Uplagan

STOCKHOLM
Tryckt och finnes til Köps hos
J. C. Holmberg.
1785

KAM

Utförlig GEOGRAFIE.

Cosmografisk Förberedelse, Om VERLDSBYGGNADEN.

Alla de Kroppar vi se på Himmelen, såsom Solen, Månan, Stjernorne, jämvål Jorden, kallas af de Naturkunnige *Verld.* Sammansättningen och Ställningen af dessa himmelska Kroppar får namn af *Verldsbyggnad.* Det *Blåa* som synes på Himmelen, är det toma rumet, hvaruti alla dessa Kroppar sväva.

Alla Verlds-kroppar indelas i 2 Huvud-slag. 1:o *Ljusa,* hvilka bestå af eldig Natur, samt af sig sjelve lysa och meddela både Ljus och Värme åt andre. 2:do *Mörka,* de där äro kalla til sin Natur, samt ej hava eget Ljus, utan undfå deras Ljus och Värme af de förre.

De *Ljuse* Kropparne äro *Solen* och alla Stjernor, som stå stilla, hvilka derföre fått namn af *Fixstjernor.*

De *Mörke* åter delas i *Planeter, Månar* och *Cometer. Planeter* äro de, som uti nästan cirkelrund Figur välva kring Solen; *Månar,* de som rulla omkring Planeterne och följa med dem i deras vandring kring Solen; och *Cometer,* hvil-

ka uti oval Figur eller ganſka långa Ellipſer löpa kring Solen.

Cometerne ſkiljas för öfrigt från Planeterne medelſt deras dunkla kropp och ſvants.

Hvar och en *Fixſtjerna* har ſamma egenſkap ſom Solen, de äro derföre ej annat än Solar, men ſynas ſå ſmå, i anſeende til deras oändeliga aflägſenhet från oſs; ty den närmaſte Fixſtjerna til vårt Planet-Syſtem, hvilken ſupponeras vara *Sirius*, är til det minſta 400,000 gånger ſå långt belägen från Solen, ſom Jordens diſtance är därifrån. Förmodeligen har ock hvarje Fixſtjerna et antal Planeter, ſom rulla kring henne; men hvilka för det omäteliga afſtåndet ej kunna ſynas, eller någonſin genom Syneglas uptäckas.

Et antal af flere Fixſtjernor ſammanfattade uti en Figur på Himmelen, kallas *Conſtellation*.

En ſamling af en Sol och flere mörke Kroppar ſom vandra kring henne, kallas *Planet-Syſtem.*

Det Planet-Syſtem vi viſtas uti, beſtår af en *Sol*, 7 *Planeter*, 10 *Månar*, och en *Ring*, ſamt et ſtort, men oviſt antal *Cometer*, hvaraf 2 äro kände, tilſammans 21 bekanta Kroppar.

Ordningen uti detta Planet-Syſtem är följande:

SOLEN år Medelpuncten deruti. Hon värmer och uplyſer de Kroppar, ſom välva kring henne. Deſs apparenta Diameter år 32 min. Deſs värkeliga Diameter i proportion mot Jordens ſom 113 : 1. Deſs värkeliga Diameter 135000 Mil. Deſs relativa Areal-vidd mot Jorden

Jorden 127,824, och dess relativa Kropps storlek 1446,000 gånger. Hon vålver sig kring sin Axel på 25 Dygn.

Planeterne, som vålva kring henne, äro

1:o MERCURIUS, hvilken fullbordar sitt lopp kring henne på 88 dygn: Dess afstånd från Solen är 4697 Jordens Diametrar eller 5,600,000 Mil. Dess apparenta Diameter 12 Sec. Dess vårkeliga 470 Mil. Dess relativa Areal-vidd mot Jorden som 15 : 100. och dess relativa Kropps storlek som 1 : 16. Solens Kropp synes til denna Planet 6,7 gånger större än til Jorden.

2:o VENUS, som rullar kring Solen på 225 dygn. Dess afstånd från Solen är 8776 Jordens Diametrar eller 10,480000 Mil. Dess apparenta Diameter är 58 Sec. Dess vårkeliga Diameter 1173 Mil. Relativa Areal-vidden emot Jorden är 96,5 : 100, och relativa Kroppsstorleken som 100 : 105. Solens Kropp synes til denna Planet 1,9 gånger större än til Jorden.

3:o TELLUS (Jorden), som fullbordar sit lopp på 365 Dagar, 5 Timar och 49 Minuter. Dess afstånd från Solen är 12,133 Jordens Diametrer eller 14,486,800 Mil. Dess apparenta Diameter, sedd från Solen, är $4\frac{1}{2}$ Sec. Dess Medel-Diameter är 119 Mil. Areala yta 4,478,694 Mil, samt soliditet 890,822,911 Cubik Mil. Hvarje Punct på dess Eqvator går 156,7 Mil i Timen, under vålvandet omkring dess Axul, och Jorden sjelf löper 10384 Mil hvarje Timå uti sin Orbita kring Solen.

4:o MARS, hvilken vålver sig kring Solen på 687 Dagar. Dess afstånd från Solen är 18487 Jordens Diametrar eller 22,073,500 Mil. Dess apparenta Diameter är 26 Sec. Dess vårkeliga Diameter 695 Mil. Dess relativa Areal-vidd som 34: 100, och dess relativa Kropps-storlek som 100: 507. Solens Kropp synes til denna Planet vid pass ½ gång mindre än til Jorden.

5:o JUPITER, som på 4332 dygn eller inemot 12 år rullar kring Solen. Dess afstånd derifrån är 63104 Jordens Diametrar eller 75, 346,000 Mil. Dess apparenta Diameter är 46 Sec. Dess vårkeliga Diameter 13626 Mil. Dess relativa Areal-vidd mot Jordens som 130,34 : 1,00 samt dess relativa Kropps-storlek som 1486: 1. Denne Planet är störst af alla; ja, han håller mera i rymd än alla de öfrige Planeter och Månar, i vårt Planet-System, tilsammans tagne. Solens Kropp synes til honom vid pass 28 gånger mindre än til Jorden.

6:o SATURNUS, hvilken fulländar sit omlopp på 10759 dygn, eller nära 30 år. Dess afstånd från Solen är 115,749 Jordens Diametrar eller 138,204,000 Mil. Dess apparenta Diameter är 20 Sec. Dess vårkeliga Diameter 12081 Mil. Dess relativa Areal-vidd emot Jordens som 100,4 : 1,0 och dess relativa Kropps-storlek som 1038: 1. Solens Kropp synes til honom vid pass 90 gånger mindre än til Jorden. Denna Planet är omgiven af en *Tät-Ring*, hvilken förmodeligen består af samma materia som Planeterne och Månarne. Dess Diameter

är

är 28160 Mil, och dess afstånd från Saturnus 4100 Mil.

7:o NEPTUNUS, hvilken är en ny Planet, uptäckt år 1781. Dess afstånd från Solen är 18 gånger så stort som Jordens. Omlopps-tiden vid pass 83 år, och dess Inclinatio Orbitä 48 Sec.

Af de 16 *Månar* som finnas i detta Planet-System, löper en kring Jorden på 28 dygn. Dess afstånd från Jorden är 29,[78] Jordens Diametrar eller 35560 Mil. Dess apparenta Diameter 33 Min. 35 Sec. Dess värkeliga Diameter 325 Mil. Dess relativa Areal-vidd emot Jordens som 7,[4]: 100, och dess relativa Kroppsstorlek som 10: 496. Vår Jord synes til honom 13½ gånger större än han synes för oss. 4 Månar välva kring Jupiter, nämligen den 1 på 1 Dygn 18 Timar; den 2 på 3 Dygn 13 Timar, den 3 på 7 Dygn 4 Timar, och den 4 på 16 Dygn 18 Timar. 5 Månar rulla kring Saturnus, nämligen den 1 på 1 Dygn 21 Tima, den 2 på 2 Dygn 18 Timar, den 3 på 4 Dygn 12 Timar, den 4 på 15 Dygn 23 Timar, och den 5 på 79 Dygn 8 Timar.

Antalet af *Cometerne* stiger säkerligen til några hundrade; men däraf äro ej flere än 64, hvilkas Elementer man har sig bekante. Af desse hava 15 gådt innom Mercurii Orbita, 25 mellan dennes och Veneris, 13 mellan den sistnämdes och Jordens, 9 mellan den nyssnämdes och Martis, samt 2 mellan dennes och Jupiters. Häraf äro endast 5, hvilkas omlopps-

 tid

tid man tiltror sig känna; och därutaf allenast en enda hvars omlopps-tid man med visshet vet. Dess namn är HALLEY; han välver sig kring Solen på 75¾ år, har sit Perihelium innom Veneris Orbita, samt syntes sednast år 1759. Den Comet, hvars omlopps-tid man därnäst säkrast känner, kallas NEWTON, hvilken rullar kring Solen på 128 år, syntes sist 1661 och väntas igen år 1789. Denne är ock en af Veneris Cometer. De öfrige 3 Cometers Perioder äro mera osäkre. Cometen LAMBERT, som syntes år 1652, tror man vara densamma, med en som visade sig år 1759, och således hava en omlopps-tid af 107 år. Denne geck innom Jordens Orbita. Cometen KEPLER, som syntes sist år 1556, väntas igen efter 292 års förlopp, eller år 1848. Han är ock en af Veneris Cometer. Cometen KOPERNIK, visade sig år 1680, och förmodas hava en Period af 575 år, samt väntas således tilbakars vid år 2255. Denne geck innom Mercurii Orbita, samt närmast til Solen af alla de Cometer man ännu känner.

Som Månan löper kring Jorden under dess välvning kring Solen, så händer under tiden, at han kommer at vistas midt emellan Solen och Jorden, och skymmer således bort Solen för en del på Jordklotet, hvilket kallas *Solens Förmörkelse*; en annan gång kommer Jorden at gå midt emellan honom och Solen, och tager bort för honom Solens ljus, som kallas *Månans Förmörkelse*.

At

At alla dessa Planeter äro bebodde, tillåter ej den höga tankan, vi böra hava om Allmagtens affigt med skapelsen, at tvifla på: och det af både förnuftiga och oförnuftiga djur; men om de äro af samma skapnad som människjan och de öfrige djuren på Jordklotet, samt af hvad materia, det är och blir i alla tider fördoldt.

Om JORDKLOTET i allmänhet.

Geografien är en grundelig underrättelse om Jordklotets Mathematiska, Naturliga och Politiska beskaffenhet; således är Geografien trefaldig: *Mathematisk*, *Fysisk* och *Politisk*.

Et vigtigt och oumbärligt hjelpemedel därtil äro Glober och Land-Cartor. At ej tala om de spår, som finnas, at Land-Cartor varit teknade i gamla tider, så stack man i Koppar de Cartor man fant vid *Ptolomæi* Geografie, hvilka Cartor *Sebastian Munster* även införlivade uti sin Cosmografia. Efter hand blevo över flera Länder Cartor teknade, af hvilka *Ortelius* bragte de bästa uti sin Theatrum Orbis Terrarum. *G. Mercator*, en Tysk, gjorde en annan likformig och Systematisk Samling deraf, och kallade den *Atlas*, hvilken *Hondius* efter dess död utgaf. Wilhelm och Johan *Bleau*, som eljest kallade sig *Jansonius*, hava på flera Språk utgivit sådane Kart-Samlingar eller Atlanter. Sedermera i slutet på 17 Seculum, teknade Fransosen *Sanson* nya och bättre Cartor, hvilka Nederländarne Fredric *de Wit* och den yngre

 Vischer

Vischer förbättrade och på nytt uplade. Ännu bättre Cartor teknade i början på detta Seculum Fransosen *de l'Isle*, Engländaren *Moll* och Italienaren *Coronelli*. *D'Anville*, *Buache*, *Bellin*, *le Rouge*, *Rizzi Zannoni*, *Vaugondy* och *Beaurain* i Frankrike; *Kitchin*, *Jefferys* och *Faden* i England; *Lopez* i Spanien; *Tirion* i Holland; *Godiche* i Danmark; Vetenskaps-Academierne i Berlin och Petersburg, samt Landmäteri-Contoiret i Stockholm, hava i nyaste tider utgivit de bästa och tilförliteligaste Cartor; uti Tyskland har Homanska Officin i Nürnberg varit namnkunnig från början af detta Seculum, men i synnerhet från år 1730 lämnadt goda Cartor, vid hvilkas tekning Professorerne *Hase*, *Meyer* och *Böhme* gjordt sig förtjänte.

I början voro på de allmänna Cartorne hvarken Länderne skilde från hvarannan, ej heller afdelte uti de Huvud-delar, hvaraf de bestå. *Ortelius* och *Mercator* företogo sig aldraförst en sådan afdelning, som *Sanson*, *de Wit* och *Vischer* gjorde ännu nogare. I början öfverdrog man allenast Gräns-puncterne med färgor, men ändteligen betäckte man också Länderne med ljusa färgor, hvilken så kallade Illumination på det regelbundnaste anstälts i *Homanska* Officin.

Mathematiska Jord-beskrifningen.

Denna betragtar Jorden såsom en af Verldskropparne, undersöker dess läge i Verldsbyggnaden, dess skapnad, storlek, och de Kretsar man inbillar sig vara dragne omkring henne.

Jorden

Jorden år, som man förr sagt, den tredje bland Planeterne; men som Jorden innom 24 Timar vånder sig omkring på sin Axul, så synes det som vore Jorden satt i Medelpunkten af hela Verldsbyggnaden, och såsom Solen och alla Planeterne, ja även alla Fix-stjernorne vålvde sig omkring Jorden; ty de bliva hvar efter annan synlige på vår Horizont, och vi se dem gå up och ned. Vid denna utsigt, såsom om hela Himmelen en gång innom 24 Timar fulleligen vålvde sig omkring Jorden, antager man 2 orörliga punkter, kring hvilka han vrider sig och kallar dem Himmelens Poler. Den som befinnes i Norr, kallar man Norra Polen, och den i Söder, Södra Polen. Emellan bägge inbillar man sig en råt Linea, som man kallar Himmelens Axul, och hvilken, så långt den går midt genom Jorden, man kallar Jordens Axul. De 2:ne Punkterne, hvarest denna Axul går in i Jorden och åter ut igen, kallas Jordens Poler.

At Jorden år en klot-rund Kropp, kan man bevisa på följande sätt: När man reser rätt från Norr til Söder, så uphöja sig de Södra Stjernorne på Horizonten, och de Nordliga sånka sig. Och når man reser från Söder til Norr, så höja sig de Norra Stjernorne, och de Södra sånka sig. Detta kan man förrst observera vid Polar-stjernorne, de dår uphöja sig en grad över Horizonten, så ofta man kommer $10\frac{1}{2}$ Mil nårmare någon Pol. Detta bevisar, at Jorden år rund från Söder til Norr; och tvårtom,

 at

at hon ockſå från Öſter til Wäſter likaledes är rund, beviſas af ſamma grund; ty, när man under Æquatorn reſer från Wäſter til Öſter, ſå finner man, at ſå ofta man kommer 15 grader längre fram, Solen och Stjernorne därſtädes en Tima förr upgå, än på den ort, hwarifrån man afreſt. Och i allmänhet lärer erfarenheten, at de ſom bo emot Öſter, ſe Solen och Stjernorne förr upgå, än de ſom bo emot Wäſter; hwartil grunden icke annat kan vara, än Jordens klot-runda ſkåpnad. Därföre kan man ock omſegla Jorden; hvilket är förſökt flera gånger. Jordens rundhet beviſas äfven af Månans Förmörkelſe, då Jordens ſkugga på honom är rund.

Man förfärdigar konſtiga Klot, ſom föreſtälla Jorden i ſmått, och kallar dem Jord-Glober. På deras yta afbildar man, icke allenaſt Haven och Länderne, de ſtörſta Inſjöarne och Elverne, ſamt de förnämſta Städerne på Jordklotet, efter förhållandet af deras ſtorlek, läge och afſtånd, utan man ditſätter äfven alla de kretſar, ſom Mathematici inbilla ſig vara dragne omkring Jorden, ſamt indelar hvar och en af dem uti 360 lika delar eller grader, ſå at på en hälft af en ſådan, komma 180, och på en fjerdedel, 90 grader. Deſſa kretſar äro 1:o *Æquator*, ſom Sjöfarande kalla Linie, och hvilken är en Cirkel ſom går omkring hela Jordklotet, och är til et afſtånd af 90 grader från hvarje Pol, ſamt följagteligen afdelar Jordklotet i 2 lika ſtora Hälfter eller Half-Glober, nemligen i den

den Norra och Södra, samt är störst ibland alla de Cirklar som man inbillar sig vara dragna omkring Jorden; ty Jorden är på detta stället något tjockare, än emellan Polerne. 2:o *Eclipticam*, hvilken Cirkel afskär Æquatorn i 2 puncter, och således delar honom i 2 hälfter, men sjelf blir afdelt i 12 delar, som man kallar de 12 Himmelska Teknen eller Djur-kretsen, och föreställer den Cirkel eller våg på Himmelen, som Solen synes genomlöpa på et års tid i dess egen rörelse. Den har sit namn af Förmörkelserne, (*Eclipsibus*) som ske däruti. 3:o *Parallel-kretsarne*, som äro parallelt dragne med Æquatorn, hava Norra eller Södra Polen til dess Medelpunct, och således bliva ständigt smärre ju närmare de nalkas de samme.

Två af dessa Parallel-Cirklar kallas *Vände-Cirklar*, Lat. *Tropici*, och ibland dem, kallas den, som är på Norra sidan om Equatorn 23½ grad emot Norr-Polen belägen, och hvilken Solen synes beskriva omkring Jorden, när hon är som Nordligast, eller träder in uti Kräftans tekn, *Kräftans Vände-krets*, Lat. *Tropicus Cancri*; men den som är belägen 23½ grad från Æquatorn emot Södra Polen, och hvilken Solen synes beskriva, när hon är som Sydligast, eller träder in uti Stenbockens tekn, kallas *Stenbockens Vände-krets*, Lat. *Tropicus Capricorni*. 2 andra Kretsar omkring Jorden, af hvilka hvar och en är til et afstånd af 23½ grader från Polarne, kallas *Polar-Cirklar*, nemligen den Norra och Södra. En Orts *Middags-Cirkel*, *Meridian*, är

år en Cirkel, hvilken man inbillar fig på en vifs ort på Jorden gå genom bågge Polerne, och hvilken fåledes 2 gånger genomfkår Æquatorn råtvinkligt, och uti hvilken Solen ftår, når det år Middag på famma ort.

Nu kunna de uttrycken förftås, hvilka hava affeende på de omnåmde Puncter och Cirklar. En orts *Bredd, Latitudo Loci*, år defs afftånd från Æquatorn, och kommer ftåndigt överens med Polens högd. En orts *Långd, Longitudo Loci*, år defs Meridians afftånd från den Meridian, hvilken man vilkorligen har antagit, fom den förfta, och hvilken de flåfte och nyafte Geografer draga genom Ön Ferro, fom år en af de Canarifka; men Nederlåndarne och några andra draga den genom Ön Tenerifa, på hvilken det höga Berget Pico år belågit. För öfrigt taga Aftronomerne i alla Lånder merendels deras egit Lands Huvudftad til *Primus Meridianus*. Man må antaga hvem man vil af deffa Meridianer för den förfta, få råknar man, från den famma på Æquatorn, graderne från Våfter til Öfter, til ortens Meridian, hvars Longitud man föker, och tager defs fundna antal i grader, för defs Longitud.

At de Gamla hava kallat detta fidfta afftåndet Longitud, hårrörer dåraf, at Jorden var dem bekantare från Öfter til Våfter, ån från Norr til Söder. Den del af Jorden, fom fåledes var bekant hos dem, föreftålte en Plan, hvars Långd ftråckte fig från Våfter til Öfter, och Bredd från Norr til Söder.

Man

Man delar Jordklotets hela yta uti 6 delar, ſom kallas *Jordens Luftſtrek* eller *Zoner*. Det rum, ſom är emellan bägge Vänd-Cirklarne, på bägge ſidor om den midt emellan ſtrykande Æquatorn, kallas *det Heta Luftſtreket, Zona Torrida,* hvaraf 2 finnas på hvardera ſidan. Det rum ſom är emellan en Vänd-Cirkel och en Polar-Cirkel kallas *det Måtteliga Luftſtreket, Zona Temperata,* även 2 på hvardera ſidan. Det rummet ſom hvar och en Polar-Cirkel inneſluter, kallas *det Kalla Luftſtreket, Zona Frigida,* de äro ock 2. De kalla utgöra den minſta delen af Jordenes yta; de måtteliga den ſtörſta, ja mer än hälften; och den heta, hvilken de gamle Greker och Romare höllo före ej kunna bebos, emedan Sol-ſtrålarne falla Vinkel-rätt på de ſamma, hava icke allenaſt om dagen en ringare hetta, än man gemenligen föreſtäller ſig, och kalla nätter, utan äro även til ſtörſta delen ganſka frugtbare och bebodde.

Sedan år 1736 har man uptäckt at Jorden ej är fullkomligen klot-rund, utan något intryckt vid Polerne, det är, at deſs Diameter genom bägge Polerne är något mindre än Æquatorns, och detta förhållande är ſom 199 til 200. I följe af de mätningar och uträkningar, ſom i detta ämne värkſtäldts, har man funnit at Æquatorns Diameter är $1196,^{38}$ Mil, och i följe däraf deſs omkrets $3758,^{54}$ Mil, ſamt at Meridianens Diameter genom bägge Polerna tagen är $1190,^{4}$ Mil, ſamt i följe däraf omkretſen $3739,^{7}$ Mil.

Æqua-

Æquatorn delas, som alla Cirklar, i 360 grader, och hvar och en grad däraf innefattar 10,44 Svenska Mil, 15 så kallade Tyska, 20 Engelska, Franska och Nederländska Sjö-Mil, 14¼ Danska, 25 allmänna Franska Mil, 26¼ Spanska, 60 allmänna Italienska Mil, 69½ Engelska Mil, 104½ Ryska Verst, samt 193½ Chinesiska Li.

Fysiska Geografien.

Denna afhandlar det, som af Naturen är öfver och under Jordklotets yta.

Luften, som omgiver Jorden, är icke så ren och tunn, som Himmels-Luften, utan upfyld med många dunster af hvarjehanda slag, såsom Vattenagtiga, Jordiska, Metalliska, Svafvelagtiga, m. m. hvarföre man kallar den samma *Jordens Dunst-krets* eller *Atmosphæren*. Dess nedra någd, som är nära til Jorden, blir af den högre sammantryckt; därföre är den förra tjockare än den sednare. De som stiga upföre höga Berg, erfara dylikt, emedan andedrägten blir, ju högre man kommer, desto svårare. Denna Dunst-krets indelas i 3 delar. Til den nedersta delen räknar man den, uti hvilken Jorden, af de från den samma återstudsande Solstrålarne blir upvärmd; hvarföre denna någden är den varmaste. Til den medlersta delen räknar man den, som sträcker sig från den första, til topparne af de högsta Bergen, eller til de högsta Molnen, och hvilken är mycket kallare än den första, emedan den upvärmes af de rätt

genom-

genomtrångande Solſtrålarne; i den ſamma upkomma Regn, Snö och Hagel. Til den överſta delen råknas den, ſom ſträcker ſig från den andra, til åndan af Dunſt-kretſen, och hvilken förmodeligen år kallare ån den medlerſta.

Jordklotets yta beſtår til ſtörſta delen af *Vatn*. Det ſamma omgiver alt det Land, ſom finnes på Jorden, hvilket ej utgör annat ån åtſkilliga ſtörre och mindre Öar.

Vatnet delas uti 1:o *Haf*, hvilket ej inneſlutes af Land. 2:o *Vikar*, hvilka åro de delar af Haf, ſom omgivas til ſtörre delen af Land. 3:o *In-Sjöar*, hvilka aldeles inneſlutas af Land, och uti ſamt utur hvilka flyter rinnande Vatn. 4:o *Tråſk*, ſom åven aldeles inneſlutas af Land, men ej hava något ſynbart aflopp. 5:o *Strömmar*, ſom åro rinnande Vatn; och af hvilka de ſtörſte kallas Ålver, de mindre Åar, och de minſte Båckar. 6:o *Kållor*, hvilka åro de ſtållen, hvareſt Vatnet genom Ådror framkommer utur Jorden, och formerar ſedermera Båckar, Åar och Ålver.

Verlds-Havet omgiver alt det torra Landet på Jorden; ty de ſammanhångande Jordens huvuddelar, Europa, Aſia och Africa, utgöra tilſammans ej annat ån 2 ſtora Half-öar, af det ſamma omgifne; åven ock America, ſamt de öfrige Lånder på Jorden. Havet emottager de fleſta Strömmar, ſom komma från torra Landet. Deſs botn liknar det torra Landets yta; ty på den ſamma åro Berg, Klippor, Dalar, Hålor, Slåtter, Sandbankar, allehanda ſlags Jord- och Sten-

arter,

arter, Kållor och Våxter. Det år på intet ftålle bottenlöft, men defs djup år ganfka olika. På få ftållen går det til en Mil, men på de flåfte år det mycket grundare. Hafs-Vatnet år ånda igenom falt; men denna fåltan, fom det ifrån verldenes början åger, år en vis författning af den Aldrahögfte; ty dårigenom förvaras det från förrutnelfe: Det kan ock då båra Fartyg af ftörre laft, och fryfer icke få lått, fom det föta Vatnet. Det fkaffar nödigt Salt til flera Lånders behof, och dåruti röras otaliga flag och arter af levande Djur, fom i föta Vatnet icke fkulle trivas. Men Hafs-Vatnet år på fomliga ftållen faltare ån på andra, och i det heta Luft-ftreket år det faltaft, hvareft utdunftningen år ftarkaft, och förvaringen för förrutnelfe nödigaft. Hafs-Vatnet har ock en bitter fmak. Havets rörelfe år mångfaldig; ty Våder och Stormar förordfaka dåruti Vågor af olika ftorlek; det röres ouphörligen ifrån Öfter til Våfter. Man märker Strömmar däruti. Det har ock Ebb och Flod; det är: Det faller och ftiger, två gånger om dygnet, och i agttager däruti en vifs ordning.

§. Alla de Haf, fom finnas på Jordklotet, indelas beqvämligaft uti 4 ftora Huvud-delar, hvilka kallas Oceaner: nämligen *Öftra Oceanen* eller *Stilla Havet*, *Våftra Oceanen* eller *Atlantifka Havet*, *Södra Oceanen* eller *Indifka Havet*, famt *Norra Oceanen* eller *Ishavet*; ty alla de öfrige, ftörre och fmärre Haf, kunna ej anfes annat ån fåfom delar af de förre, famt innefattas

fattas af dem. 1:o *Stilla Havet* kallas det, som ligger mellan Asien och Ulimaroa å ena sidan, America å den andra, samt sträcker sig i Söder ända til Landet, som ligger omkring Södra Polen. 2:o *Atlantiska Havet* kallas det, som ligger mellan America å ena sidan, samt Europa och Africa å den andra. Dess nedra del kallas egenteligen Etiopiska Havet. Dess gråns til Norr, utgöres af en linie dragen från Skotland til Island och Grönland, och i Söder sträcker det sig til Landet omkring Södra Polen. 3:o *Indiska Havet*, ligger mellan Africa, Asien, Ulimaroa, samt Landet omkring Södra Polen. 4:o *Is-Havet* år det Haf, som ligger omkring Norra Polen, samt stöter til Europa, Asien och America. Det skiljes från Atlantiska Havet medelst den förr nämde linien från Skotland til Grönland.

De största Hafs-vikar äro följande: 1:o *Medelhavet*, som år den ansenligaste af alla, och för sin storlek får namn af Haf. Det ligger mellan Europa, Asien och Africa. 2:o *Nordsjön*, som år en Vik af Norra Ocean. 3:o *Östersjön*, som åter år en Vik af Nordsjön. 4:o *Arabiska Viken*, hvilken falskeligen kallas Röda Havet, samt år belägen mellan Asien och Africa, och år en Vik af Indiska Havet. 5:o *Bengaliska Viken*, som ock år en del af Indiska Havet, och egenteligen icke bör båra namn af Vik, emedan han år så öpen. Han ligger mellan Indien och Landet på andra sidan om Ganges. 6:o *Lama*, hvilken år en del af Stilla Havet, samt ligger östligast uti Asien, och omgives til

största delen af Siberien. 7:o *Mexicanska Viken* uti Norra America, omgives til största delen af Riket Mexico. 8:o *Hudsons Vik* och 9:o *Baffins Vik* ligga nordligast uti Norra America.

De märkvärdigaste Sund äro: 1. *Gibraltars Sund*, som skiljer Europa från Africa. 2. *Caletanska Sundet* mellan Frankrike och Stor-Britannien. 3. *Öresund*, mellan Sverge och Danmark. 4. *Messinska Sundet*, mellan Italien och Sicilien. 5. *Helle-Sponten*, 6. *Constantinopolitanska Sundet*, hvilka skilja Europeiska Turkiet från det Asiatiska. 7. *Bab-al-Mandeb*, som skiljer Arabien från Africa och sammanbinder Arabiska Viken med Indiska Havet. 8. *Ormus*, mellan Arabien och Persien, sammanbinder Persiska Viken med Indiska Havet. 9. *Malacca*, mellan Half-ön Malaya och Ön Sumatra. 10. *Straat-Sunda*, som skiljer Ön Sumatra från Java. 11. *Anian*, som skiljer Asien från America, och sammanbinder Ishavet med Stilla Havet. 12. *Waigats*, som skiljer Novaja Semlia från Siberien. 13. *Straat Davis*, uti Norra America på Västra sidan om Grönland. 14. *Hudsons*, som sammanbinder Hudsons Vik med Atlantiska Havet. 15. *Magellans*, och 16. *Le Maires*, mellan Atlantiska och Stilla Havet. 17. *Endeavours*, mellan Ulimaroa och Nya Guinea i Polynesien. 18. *Cooks*, mellan bägge Öarne Nya Zeeland.

Af Insjöar äro följande störst: 1. *Svarta Havet*, hvilket ligger mellan Europa och Asien, samt håller i vidd 3500 Qvadrat-Mil. 2. *Caspiska*

Havet,

Havet, som ligger mellan Europa och Asien, samt inneslutes af Ryssland, Persien och Asiatiska Tatariet, och håller i vidd 3800 Qvadrat-Mil. Desse bägge Sjöar kallas i allmänhet Haf, för deras storlek skull. 3. *Tracy*, 4. *Huron*, 5. *Michigan*, 6. *Erié*, 7. *Ontario*, 8. *Winipik*, 9. *Nicaragua*, alla i Norra America. 10. *Merim* i Södra America. 11. *Maravi* i Africa. 12. *Aral*, 13. *Tengis* och 14. *Bajkal* i Asien, samt 15. *Ladoga* och 16. *Onega* i Europa.

De största Elver äro: Uti Asien 1. *Obi* 340 Mil lång, 2. *Angara* 420, 3. *Lena* 320, hvilka 3 flyta ut i Ishavet. 4. *Amur* 280, 5. *Hoangho* 390, 6. *Jangtsekiang* 400, 7. *Kambodja* 320, hvilka alla flyta ut i Stilla Havet, 8. *Pegu* 200, 9. *Irabattey* 260, *Baramputer* 220. 10. *Pudda* 250, som flyta uti Södra Oceanen eller Indiska Havet. 11. *Frat* 240, som ock faller ut i samma Haf, men i synnerhet i Persiska Viken. Uti Africa 12. *Nil* 410, som faller i Medelhavet, 13. *Guin* 270, som slutar sit lopp uti en stor Sandökn midt i Africa. 14. *Senegal* 200, som faller uti Atlantiska Havet. Uti Norra America: 15. *Cadarakui* 320, som faller i Atlantiska Havet. 16. *Missouri* 330, 17. *Del Norte* 220, som bägge hava sit utlopp i Mexicanska Viken. 18. *Colorado* och 19. *Oregan*, bägge över 200 Mil, som utfalla i Stilla Havet. Uti Syd-America: 20. *Apurimac* 400, 21. *Dos Tocantins* 210, och 22. *Paraguay* 280, som flyta ut i Atlantiska Havet. Uti Europa: 23. *Wolga*, som

 faller

faller i Caspiska Havet, och 24. *Donau* 210 Mil lång, som afbördar sit vatn i Svarta Havet. Alla dessa Strömar äro af första graden, eller sådane som falla ut i något Haf eller Sjö; men utaf andra graden, eller sådane Strömar, som falla i större, äro ock många stora, dóck ingen över 200 Mils Långd, mer än 2, nämligen: 25. *Irtisch* 260 Mil, som förenar sig med Obi, och 26. *Madeira* 250, som lämnar sit vatn åt Apurimac. Af alla de nämde Elver är Apurimac den vatturikaste.

Det torra Landet, hvilket utgör vid pass $\frac{1}{4}$:del af Jordklotets yta, består dels af Fast Land, dels af Öar. *Fast Land* kallas det, som ej är omgivit af Vatn, samt håller inalles i vidd 1,010000 Qvadrat-Mil. *Ö* är et Land, som aldeles omgives af vatn, och är mindre än Fast Land. *Half-Ö*, är et sådant Land, som til största delen omgives af vatn, men på en sida hänger ihop med Fasta Landet. *Kust*, är den delen af Land, som ligger invid Havet. *Strand*, heter den yttersta Remsan af et Land, som stöter närmast til vatnet. *Huk* eller *Cap*, kallas en utskjutande Landsudde i Havet. *Näs*, heter et smalt Land, som sammanbinder 2 större.

Alt det Land, som finnes på Jordklotet, indelas uti 5 Huvuddelar: *Europa*, *Asien*, *Africa*, *America* och *Polynesien*, hvaraf de 3 förstnämde kallas *Gamla Verlden*, och de 2 sista *Nya Verlden*.

Ehuru nu intet Land finnes på Jordens yta, som ej omgives af vatn, så förstås dock egenteligen med Fast Land 4 ganska stora Half-öar, samt

samt 2 ganska stora Öar. Den första af desse Half-öar, utgöres af Europa och Asien, den andra af Africa, den tredje af Nord-America, och den fjärde af Syd-America. Af de nämde Öarne, kallas den ena Ulimaroa, och den andra Södra Polar-Landet, hvilka bägge räknas under Verldsdelen Polynesien. Alt öfrigt Land består af större och smärre Öar, som i storlek ej kunna komma i jämförelse med någon af de förre, utan hänföras under den Jordens del, til hvilken de äro närmast belägne.

De förenämde 5 Jordens Huvuddelar, innehålla i vidd som följer:

Europa	- -	80000	Qvadrat Mil.
Asien	- -	290000	
Africa	- -	220000	
America	-	330000	
Polynesien	- -	90000.	

Södra Polar-Landet, såsom obekant, undantagit.

De 4 Jordens stora Half-öars vidd är följande:

Den förstas	-	355000	Qvadrat Mil.
Den andras	-	215000	
Den tredjes	-	175000	
Den fjärdes	-	150000	

De bägge stora Öarne hava följande storlek:

Ulimaroa 70000. *Södra Polar-Landet* är ej noga bekant til sin vidd, ty man har endast sedt dess nordliga Kust, men man har god anledning at sluta, at dess storlek ej måste vara mycket mindre än 30000 Qvadrat-Mil.

Af *Öarne* på Jorden, som ej kunna få namn af Fast Land, vil man här nämna de ansenligaste i ordning efter storleken:

1.	*Borneo* - - -	7480	Qvadrat Mil.
2.	*Nya Guinea* - -	5200	
3.	*Madagascar* - -	3800	
4.	*Sumatra* - - -	3180	
5.	*Celebes* - - -	2250	
6.	*Stor-Britannien* -	2220	
7.	*Nipon* - - -	1690	
8.	*Tavay Poenammoo* -	1500	
9.	*Papous Ön* - -	1450	
10.	*Island* - - -	1400	
11.	*Java* - - -	1350	
12.	*Södra Novaja Semlia*	1190	
13.	*Luzon* - - -	1070	
14.	*Norra Novaja Semlia*	1040	
15.	*Cuba* - - - -	960	
16.	*Eahei Nomauve* -	950	
17.	*Louisiada* - - -	850	
18.	*Hayti* - - -	780	
19.	*New Foundland* -	750	
20.	*Irland* - - -	750	
21.	*Magindano* - -	650	
22.	*Lankaan* - - -	645	
24.	*Spitsbergen* - -	570	
24.	*New Britain* - -	440	
25.	*Taiwang* - - -	290	
26.	*Saghalien Ula Hata*	280	
27.	*Hainan* - - - -	280	
28.	*Kiusiu* - - -	270	

29. Si-

29. *Sicilien* - - - 250 Qvadrat Mil.
30. *Dgilolo* - - - 220

De största Half-öar äro: uti Europa 1. *Scandinavien*, hvilken innefattar Sverge och Norge, jämte Ryska Lappmarken, samt omgives af Vita Havet, Norra Ocean, Nordsjön, Cattegat, Östersjön, samt Sjöarne Ladoga och Onega, och hänger ihop med Ryssland. 2. *Spanien* jämte Portugal, som omgives af Atlantiska och Medelhavet, samt medelst en Bergsrygg sammanbindes med Frankrike. 3. *Italien*, i rättaste bemärkelse, skild från Lombardiet, som i fordna tider kallats Gallia Cisalpina, omgives af Medelhavet och dess Vik, Adriatiska Havet, samt sitter fast med Lombardiet: Uti Asien, 4. *Anadoli*, som omgives af Medelhavet, dess Vik Archipelagen och Svarta Havet, samt hänger ihop med det öfriga Turkiet i Asien. 5. *Malaya*, som omgives af Indiska Havet och Chinesiska Sjön, samt sammanbindes med Siam förmedelst et Näs. 6. *Kaoli*, som omgives af Stilla Havet och sammanhänger med Mandschuriet. 7. *Kamtschatka*, som ocksä omgives af Stilla Havet, samt Hafsviken Lama, och utgör en del af Siberien. Uti Africa finnes ingen af betydenhet: Uti Norra America, 8. *Yucatan*, som omfattas af Mexicanska Viken och den delen af Atlantiska Havet som kallas Wästindiska Sjön, samt sammanhänger med Riket Mexico. 9. *California*, som omgives af Stilla Havet och en dess Hafsvik, samt sammanbindes med Riket Mexico. 10. *Terra Labrador*, som omfattas af

af Atlantiska Havet och Hudsons Vik, samt sammanbindes med Engelska Possessionen. 11. *Grönland*, som omgives af Norra Ocean, Atlantiska Havet och Baffins Vik; samt hånger ihop med den nordligaste delen af Norra America. Uti Södra America, 12. *Patagonien*, som omgives af Atlantiska Havet, Magellanska Sundet samt Stilla Havet, och sammanhånger med det öfriga Landet i Södra America.

Några andre Lånder, som til en stor del omgivas af vatn, plåga ock af Geograferna nåmnas för Half-öar, nåmligen *Arabien*, nedra delen af *Indien*, Landet mellan Indiska Havet och China, eller det så kallade *Serica*, alla i Asien belågne, samt *Carpentarien* på Ulimaroa i Polynesien; men såsom den delen af Landet hvarmed de sammanbindas med fasta Landet, år nog bred i jåmförelse mot den delen, som år omgiven af vatn, så kunna de ej så egenteligen få namn af Half-öar.

De mårkvårdigaste Landt-uddar åro följande, uti Europa: 1. *Sanct Vincent* i Portugal, 2. *Finisterre* och *Ortegal* i Spanien, 4. *Landsend* och 5. *Lizard* i England. 6. *Skagen* i Danmark, 7. *Lindesnds* och 8 *Nord-Cap* i Norge. 9. *Matapan* i Turkiet. Uti Asien: 10. *Karbmpi* i Turkiet, 11. *Ras-al-Gat* i Arabien, 12. *Comorin* i Indien, 13. *Lopatka* och 14. *Tschelatskoi Nos* i Siberien. Uti Africa: 15. *Cap Bon* i Barbariet, 16. *Bojador* uti Sahra, 17. *Cabo Verde* i Guinea, 18. *Goda Hopps Udden* i Hottentoternas Land, som år den namnkunnigaste

af

af alla, samt 19. *Gardafui* vid Indiska Havet. Uti Norra America: 20. *Cap Cod* och 21. *Hatteras* i Engelska Possession, samt 22. *Catoche* och 23. *S. Lucar* i Spanska Herraväldet. I Södra America: 24. Cabo *Frio* i Brasilien och 25. Cap *Horn* uti södraste delen af America. Uti Polynesien: 26. *Sandy* Cap uti Ulimaroa och 27. *South Cap* på Nya Zeeland.

På torra Landet blir man varse en stor olikhet uti Högder, Dalar och Slätter, en stor mångfaldighet af Jordaslag, och en undransvärd skilnad på Jordmån. Högsta delen af Jorden kallas Berg, hvilka äro Jordens prydnad, skaffa ock de skönaste utsigter, innehålla stora Skatter af Malm-arter, nyttiga och kostbara Stenar, och många andra Mineralier; giva Källor och Strömmar deras ursprung, hava en frisk och ren Luft, sköna Beten för Boskapen, hälsosama och nyttiga Örter och vigtiga Skogar, och göra Jorden således til en beqväm boning för Månniskjorna. Det tyckes väl, som de utan ringaste ordning äro kringströdde på Jordklotet; men när man ser noga efter, gå de sina ordenteliga sträckor til en gruvelig längd. De ansenligaste Bergsryggar äro följande: Uti Europa, 1. *Alperne*, hvilka uti en böjning omgiva Norra delen af Italien, samt skilja densamma från Frankrike, Helvetien och Tyskland, 2. *Karpatiske Bergen*, som omfatta Ungern och Siebenbürgen, samt skilja dem från Galizien. 3. *Kölen*, som först stryker midt genom Södra delen af Norge, samt sedan utgör Gränsen mellan

lan Sverge och Norge. 4. *Jugoriska Bergsryggen*, hvilken börjar vid Ishavet och skiljer Europeiska Ryssland från det Asiatiska eller Siberien. Dess nedra del kallas *Ural*. Uti Asien: 5. *Taurus*, som löper midt genom Anadoli ifrån Archipelagen up til Gjurdschistan. 2. *Caucasus*, hvilken tager sin början i nyssnämde Land och stryker genom hela Norra delen af Persien ända til Indien. 3. *Hindukesch* eller Ima, hvilken skiljer Hindustan från Tatariet och Tibet. 4. *Altai*, som nästan utgör Gränsen mellan Siberien, samt Tatariet och Songariet. Uti Africa: 1. *Atlas*, belägen uti Södra delen af Barbariet. 2. *Caphas*, som skiljer Nigritien från Guinea. 3. *Månbergen* vid Nilens ursprung, utgöra gränsen mellan Nigritien och Etiopien. 4. *Lupata*, midt uti Landet Kaffern. Uti Nord-America: 1. *Landshuvudet* midt uti Landet, samt *Allegany Bergen* ej långt från Östra Kusten. Uti Syd-America: *Andiska Bergsryggen*, hvilken stryker längs utmed hela Västra Kusten, samt är den längsta och högsta Bergsrygg som finnes på Jordklotet. Uti Polynesien äro ej ännu några synnerligen stora Bergsryggar bekante.

De högsta Berg som finnas, träffas i Syd-America, hvaraf *Chimborazo* är det högsta på Jordklotet, nämligen 21136 Fot, *Chussalon* 16250, *Charasson* 16212, och *Pichincha* 15978; alla dessa äro delar af Andiska Bergsryggen. Uti Nord-America äro *Vita Bergen* ganska höga. De ligga uti Nya England. Uti Europa räknas

Alperne

Alperne hava de högsta Bergen, däraf *St. Gothard* utgör 18050 Fot, *Mont Maudit* 15300, *Monte Rosa* 15250, *Cenis* 9780; af Bergen i Auvergne, är *Cantal* 6466, och *Guldberget* 6761 Fot; uti Daufiné *Le Mont Ventoux* 6798; af Pyreneerne är *St. Bartelemy* 7811, *Mousset* 8461, och *Canigou* 9452. Uti Spanien i Landskapet Granada, äro åtskilliga Berg af Bergsryggen Alpujarras ganska höge. Af Norrska Fjällarne, äro *Svucku Stöt*, belägen i Norge, *Areskutan* i Jämtland, samt *Sulitjdlma* och *Ridatjock* i Luleå Lappmark bland de högste, allesammans 7 à 8000 Fot. Utaf Karpatiske och Jugoriske Bergsryggarne, finnas ock flere ganska höge.

Uti Asien är *Mingol* i Armenien ganska högt; *Mandschuriske Bergen* Norr om Peking, äro vid pass 15810 Fot över Havet. *Fudsi Jamma* på Japan och *Adams Pik* på Ceilon, äro ävenväl ganska höge; men af alla Berg i Asien äro inga högre än de *Tibetanske*. Uti Africa äro flere höge Berg, uti Habessinien, samt ibland Månbergen; samt Bergsryggarne Lupata och Caphas, men deras högd är ej bekant. På Ön Tenerife, en af Canarierne, är Berget *Pico* beläget, som håller 15800 Fot i högd. *Tafelberget* är endast 3668 Fot.

Uti Polynesien är Berget *Egmont* på Nya Zeeland et af de högsta på Jordklotet.

Ibland Bergen finnas åtskillige Eldsprutande, som på vissa tider kasta Rök, Dam, Eld, Aska och Stenar ifrån öpningen af deras spetsar, ifrån

ifrån hvilka även understundom flyter en Eldström, som liknar smält Malm. De finnas gemenligen antingen på Öar, eller ock icke långt ifrån Havet. De bekantaste i Europa äro, *Vesuvio* i Konungariket Neapel, *Ätna* på Sicilien, *Stromboli* på en Ö vid Sicilien, *Hekla* och *Krabla* på Island. I Asien finnas åtskilliga, nämligen et uti Persien vid namn *Elburz*. Et på Ön Sumatra, samt åtskillige på Kamtschatka, Öarne Öster-om Siberien, Kurilerne och Japan. Uti Africa äro få dylike bekante. Et finnes på Ön Tenerife bland de Canariske, och et på Ön Bourbon. Uti Nord-America finnes största antalet; däraf har jag mig 19 bekante. Endast uti Provincen Nicaragua träffar man 9 dylike. De märkvärdigaste af dem äro, *Orizava* ej mycket långt belägit från Mexicanska Viken, samt *Guatimala* vid Staden af samma namn. Uti Syd-America är antalet ävenväl tämeligen ansenligt, däraf har jag mig 15 bekante. De träffas här förnämligast uti Andiska Bergsryggen, och äro uti Provincen Chili talrikast. Polynesien har också et tämeligt antal dylike på Moluckiske, Ladroniske och Charlottinske Öarne, samt på Nya Goinea och Nya Hebriderne finnas åtskillige. Däraf är Berget på Ön Ternate, samt *Goenong Api* ej långt från Ön Ceram bekantast.

Orsaken til Eldsprutande Bergen måste man söka så väl uti de brännbara Materiers som svavelaktiga Dunsternas uptändande under Jorden. När denne underjordiske Elden ej finner

någon

någon utgång, eller ock när Elden förtärdt desse Materier, och Valvet, som af dem förut blivit upfyldt, ej har styrka at längre bära sig utan faller ned, så härrörer däraf Jordbäfningar.

De Naturkunnige fördela de Ting som äro uti och på Jorden i 4 allmänna och stora Classer, hvilka de kalla *Naturs-Riken*; och äro *Sten-Riket*, *Växt-Riket*, *Djur-Riket* samt *Vattu-Riket*.

Men som detta är et särskilt studium, som kallas Naturs Vetenskapen, vil man endast korteligen tala därom.

Til *Sten-Riket* höra Jord-arter, Stenar, Salter, Jordkådor, Half-Metaller och Metaller.

Af Jord-arter märkes Bolus och Terra Sigillata, som är et Medicament: Valk-jord, som brukas af Klädesvävare at rena Ullen från dess fetma. Åtskillig slags Färg-jord, såsom Ochra, Umbra, m. m. Bland Stenar i akttages Asbesten, som giver et af Elden oförtärligt Linne. Diamanten som är utan färg, och den ädlaste bland alla Stenar. Opalen, i hvilken alla färgor synas. Af Salter äro många slag. Af Jordkådor märkes Bernsten och Stenkål. Af Half-Metaller anmärkes Kobolt, hvaraf göres blå Färg. Metallerne, Guld, Silver, Koppar, Järn, Tenn, Bly och Qvicksilver äro bekante; men i nyaste tider har man i America påfunnit en vit Metall, som kallas Platina del Pinto, hvilken är tyngre än Guld.

Til *Vattu-Riket* höra alla slags sött och salt Vatn, Oljor, såsom Bergolja, m. m.

Utur-

Utur *Växt-Riket* anföras allenast 1:o Säde-arterne och Skidfrugterne, hvilka äro Huvudnäringsmedel för Människorne, samt med hvilka en stark Handel drives, såsom Wete, Råg, Spelt, Korn, Hafra, Mays, Ärter, Bönor, Vicken, Kik-Ärter, Linser, Hårs, Bovete och Ris.

2:o De Växter, som giva ämnen til Manufakturer och Fabriker, såsom Lin, Hampa, Bomull, Tobak, Krapp, Vau, Indigo, Fernbock, Gummi-Gutta, m. fl.

När man undantager de Nordligaste Länder, hvilka endast hava Bär, som växa på Buskar, så äro alla andra Länder på Jorden med Trädfrugter försedde. En stor del af desse Frugtträd äro efter hand utur sit Fäderneslaud i andra Länder, ja, utur den ena Jordens Huvuddel i en annan, fortplantade och updragne; men månge äro och bliva i deras eget Fädernesland, komma ock aldeles intet utom detsamma, eller ock intet väl fort annorstädes. Europa har i synnerhet blivit en sammelplats för många sköna Frugt-träd, som uti Asien och Africa uprunnit. De äro först i Grekeland och Italien fortplantade, men hava sedan mer och mer i andra Länder blivit utspridde, såsom de skönaste Äple, Apricos, Påron, Citron, Limon, Pomerance, Dadel, Fikon, Granatäple, Castanie, Kjersbärs, Mandel, Mulbärs, Nöte, Olive, Persike, Plommon och Qvittenträd. Vinträdet har ock kommit til Europa från Asien. Caffeträdet har även Asien til Fädernesland, men är sedan plante-

radt

radt i America och har där mycket utbredt sig. Cacaoträdet är til finnandes i America; Cocosträdet, Ananas, Pisang, Dadel, Rima eller Brödfrugtträdet, Litschi, Yata, Polomie, med flera obekanta Frugtträn, komma ej fort i Europa. The-Busken växer i China och Japan.

Det gives Trän, hvilkas Stam merendels bestå af Märg, som giver et födande Mjöl, såsom Sagoträdet och Libby i Asien; Trän, som luckta väl, såsom Rosenträdet. Til de i synnerhet märkvärdiga Trän hörer Lunteträdet i Asien, af hvars utsträckte Grenar långa Rötter utskjuta, hvilka, så snart de räcka Jorden, åter formera Trän; så at af et enda Träd, med tiden, föreställes en hel Skog.

Bland Specerier, som Ört-Riket lämnar, märkes i synnerhet Socker, Muscot, Neglikor, Peppar, Cardemummor, Canel, Ingefära och Saffran.

Af Apothekare-Varor, som åtgå til en ansenlig myckenhet, vil man nämna Aloe, Kinkina, Campfer, Cassia, Rhabarber, Senetsblad.

Djur-Riket indelas i 6 Huvud-Classer, nemligen: Däggande Djur, Foglar, Fiskar, Amfibier, Insecter och Maskar.

Af de Fyrfotade Djuren, känner hvar och en vår hemtamda Boskap. De märkvärdigaste äro eljest Lejonet, Elefanten, Näshörningen och den sköna Camelopardalen från Africa, Bezoar-Djuret, Angoriska Getslaget, hvaraf fås Camelhår, samt den nyttige Camelen.

Af

Af Foglar märkas, Struſſen, ſom är den ſtörſta, Condorn, Örnen, de talande Papegojorne, de ſjungande Näktergalar, den vackra Colibri, ſom är minſt af alla Foglar.

Til Fiſk-ſlägtet föras Valarne af ſomlige, af andre til Däggande Djuren. Enhörningen, ſom hör til dem, och Hayen ſom ock räknas bland Amfibierne, äro de glupſkaſte. Bland Amfibier är i öfrigt Crocodilen namnkunnig, ävenſom Skaller-Ormen, Najas och Aspis. Bland Inſecterne märkas i ſynnerhet Silkes-maſkarne, hvars Spånad är den vigtigaſte Rudimaterie til Manufacturerne, Bien, ſom giva Honing och Vax, och Cochenille, ſom giver en ſkön Färg från ſig. Bland Maſkarne förtjäna Muſslor och Snäckor, ſom giva Pärlor at nämnas, ävenſom Coraller.

Sedan man korteligen omrördt det, ſom hörer til Naturs-Vetenſkapen, vil man til ſlut företaga ſig, at betragta Männiſkjan, ſåſom förnämſta delen däraf.

Antalet af födda är ſtändigt ſtörre än de dödas, följagteligen förkofrar ſig Männiſkjoſlägtet beſtändigt; ſkedde ej detta, utan om flere dödde än föddes, ſå måſte et Land naturligtvis innom några hundrade år bliva utblottadt på Inbyggare, i ſynnerhet då Krig och Peſt tilkomma.

På Jordkloter kunna 2400 Millioner Männiſkjor på en gång leva; men knapt en tredjedel däraf, eller 800 Millioner, finnas värkeligen för handen. Räknar man nu, med de gamla, en

en Generation på 33 år, ty hvad Barnen leva för litet, ersätta de, som komma til mogen och hög ålder; så bliva på 33 år 800 Millioner Människjor födde, och dö även nästan bort. Följakteligen dö på et år över 24 Millioner, hvarje dag vid pass 66,000, hvarje tima, över 2800, hvarje minut 47.

Döpelse-Listorne i Europa bevisa, at flere Gossar födas än Flickor, så at de förras antal förhåller sig til de sednares, som 105 til 100. Men döden, genom hvarjehanda vådeliga tilfällen, hvarföre Mankönet är mera utsatt, tager åter bort denna åtskillnaden och bringar båda Könen, vid manbar ålder, til likhet med hvarandra. Emedan nu denna förhållning emellan bägge Könen, efter all sannolikhet, finner rum i de andra Jordens Huvud-delar, så är det et vigtigt skäl emot mång-gifte. Et Lands eller en Stads förkofran eller förminskning, finnes förnämligast af årlig räkning; men i brist däraf, kunna Döpelse- och Döds-Listorne därtil tjäna, af hvilka man således kan bestämma antalet af levande. Man bör taga et antal af 6 eller flera år, addera de samma, samt dividera med årens antal, då bekommer man medeltalet. Över huvud räknat för et Land, dör hvar 36:te och födes hvar 27:de; åtminstone är det så i Svea Rike. En utvärtes Huvudskilnad ibland Människjor upkommer af färgen, efter hvilken man kan dela dem i vita, svarta, af medelsorten, rödlätta, brunagtiga, eller brungula. Svarta Människjor hava Hår, som aldeles likna

VIII. Människjorne skiljas ock mycket från hvarandra, i anseende til skapnad, utseende, storlek, lefnadsart och seder.

Politiska Geografien.

Denna handlar om Jordens och dess Invånares afdelning uti åtskilliga Stater, det är, uti stora Sällskaper och många Familler, hvilkas säkerhet och välfärd underhålles och befordras medelst en oafbruten Regering. De Stater, i hvilka högsta Magten är hos en enda Person, kallas *Monarkiske Stater*; men de, hvilkas Regering är sammansatt af flere Personer, kallas *Republicanske Stater*. Staters invärtes afdelning är mångfaldig; ty det gives en *Geografisk Afdelning*, som göres, dels efter Landskaperne, dels efter Berg, Dalar, Skogar, Strömar och Någder; En *Politisk Afdelning*, efter hvilken Staternes Regering föres; En *Juridisk Afdelning*, efter Domstolarne som äro satte til Lagarnes skipande; En *Finance Afdelning*, efter hvilken Landets Inkomster samlas och räknas; En *Kyrko-Afdelning*, efter hvilken Menigheten, som hörer til en viss Religion, tildelas vissa Stift och Personer, til styrsel och upsigt; samt en *Militairisk Afdelning*, efter hvilken Krigs-Staten fördelas, underhålles och recruteras.

Innan jag börjar afhandlingen om Europa, vil jag lämna underrättelse om de största Stater som finnas på Jordklotet. 1. *Chinesiska Riket* uti Asien, är utan gensägelse det folkrikaste. Det håller i vidd något över 60000 Qvadrat-Mil, och bebos af åtminstone 80 Millioner

Män-

Månniſkjor. 2. Den andra Staten i ordningen år Kejſardömet *Hinduſtan* uti Aſien, hvilket, ehuru det nu för tiden lutar til ſin undergång, emedan flåſta delen Subdarer och Nabober eller Landets Höfdingar, gjordt ſig nåſtan til ſjelfſtåndige, och endaſt til namnet årkånna Kejſarens öfvervålde, och Kejſaren ſjelf år en Engelſk Penſionaire, jag åndock vil anſe ſåſom ſtadgat Rike för ålderns ſkull. Det håller i vidd vid paſs 22000 Qvadrat-Mil och har 40 Millioner Månniſkjor. 3. Kejſardömet *Turkiet*, hvilket beſtår af Lånder, ſom ligga både i Europa, Aſien och Africa. Det håller i vidd tilſammans 24000 Qvadrat-Mil, och bebos af öfver 24 Millioner Månniſkjor. 4. Kejſardömet *Ryſsland*, hvaraf den mindre, men båſt bebodde delen, ligger i Europa, och den ſtörre, men folkfattigare uti Aſien. Det håller i vidd 160000 Qvadrat-Mil, år ſåledes til vidden det ſtörſta på Jordklotet. Deſs Folkmångd år nu för tiden inemot 24 Millioner. 5. Konungariket *Frankrike*, ſom år belågit uti Europa, men har dock betydliga Poſſeſſioner i America, ſom öka deſs Folkmångd med 500000. Det håller i vidd 8000 Qvadrat-Mil, och bebos af 22 Millioner Månniſkjor. 6. *Spanſka Riket*, hvilket beſtår af Konungariket Spanien, uti Europa, ſom år Huvudlandet, men hvarunder lyda ganſka ſtora delar af både Nord-America och Syd-America, ſamt åfven något i Polyneſien. Tilſammans håller det i vidd 150000 Qvadrat-Mil, och bebos af 20 Millioner Månniſkjor.

EUROPA
i allmånhet.

De båsta Kartor över Europa, åro följande: På 1 ark af *Vaugondy*, *Bonne* och *Hase*; på 4 ark af *Kitchin*, *Vaugondy* och *Hase*, samt på 6 ark af *D'Anville*. Hon grånsar, Norr ut, til Norra Ocean; i Öster, til Asien; i Söder, til Medelhavet, som skiljer henne från Africa; och Våster ut, til Atlantiska Havet, som skiljer henne från America.

Hvad Grånsen med Asien beträffar, så åro Geograferne ej ånnu ense dårom; dock utgöra Archipelagen, Hellesponten och Svarta Havet ostridigt densamma. I denna Afhandling råkna vi Kubaniske Tatarernas Land til Europa, så vida det lyder under Chanen på Krim, och således antager man grånsen mellan Landskapet Kuban och Gouvernementet Astrachan å ena sidan, samt Asiatiska Turkiet och Persien å andra sidan för skilnad mellan Europa och Asien. Vidare över Caspiska Havet til Strömen Ural, fordom Jaik kallad, hvilken utgör grånsen mellan Gouvernementerne Astrachan och Orenburg, och sedermera til Jugoriska Bergsryggen, dår Siberiska Grånsen vidtager, ånda upföre til Ishavet. Europa, begrepen innom förenåmnde Grånsor, tillika med Azoriske Öarne och Island, innehåller i Areal-vidd, vid pass 80,000 Qvadrat-Mil, Haven oberåknade.

Hvad Mathematiska belågenheten vidkommer, så innesllutes Europas Fasta Land mellan

7:de

7:de och 82:dra Meridian, samt 34:de och 71:sta Graderne af Norra Latituden.

Haven, som omgiva Europa, äro följande:

1:o *Norra Ocean*, Lat. *Oceanus Borealis*, belägen ovantil i Norden, hvaraf den delen, som ligger utanför Norge, kallas *Norrska Havet*. Dess gräns med Atlantiska Havet är en Linie, dragen från Norra Udden af Skotland til Island. Med Stilla Havet har det communication genom Sundet Anian, som skiljer Asien från America. Detta Haf är obeskriveligen rikt på större och smärre Fisk, hvilken är ganska fet. Härifrån driver Sillen årligen, vid Junii Månads början, i stora skarar til Nordsjön. Från Novaja Semlia til Tschukotskoy Nos finnes alla tider på året is. Det tilfryser aldrig sednare än den 1 September, men väl förr, och vid Medium Junii tinas det åter up. Här idkas et fördelagtigt Valfiske-fänge af åtskilliga Europäiska Nationer. Man har flera gånger sökt, at genom detta Haf finna en väg til Ostindien, hvaruppå både Holländare och Engelsmän användt möda, men ej vunnit framgång; änteligen hava Ryssarne uträttadt det, dock ej uti en sommar-resa, eller med et och samma Skepp.

2:o *Wita Havet*, Lat. *Mare Album*, hvilket är en Vik af Norra Oceanen, samt inneslutes af Ryska Lappmarken.

4:o *Nordsjön* eller *Tyska Havet*, på Latin *Mare Germanicum*, kallas det vatnet, som ligger emellan Stor-Britannien, Nederland, Tyskland, Danmark och Norge.

I anseende til Östersjön, som ligger Öster om det samma, kallas det ock ibland Västersjön. I detta Haf fins Ebb och Flod, den förre kommer från Väster, och den sednare från Öster. Vatnet i detta Haf är saltare, än uti Östersjön. Här finnes et slags Sjögräs, *Tang* kalladt, hvilket af Inbyggarne i Norge torkas och brukas antingen til foder åt boskapen, eller ock at göda åkern med. I England och Skotland brännes det til aska. Nordsjön har ofta gjordt gruveliga öfversvåmningar på nästgränsande kuster.

4:o Det vatn, som ligger emellan Norra delen af Jutland, Öarne Fyen och Siäland samt Svenska och Norrska Kusterne, är en Vik af Nordsjön och kallas *Cattegat* eller *Skagerrak*. Lat. *Sinus Codanus*. I detta Haf är et förträffeligt Sillfänge.

5:o Utur denna Sjön kommer man, genom de 3 Hafs-sunden, *Öresund*, *Stora* och *Lilla Bält*, in uti *Östersjön*, Lat. *Mare Balticum*, som egenteligen är en stor Hafs-vik, belägen emellan Danmark, Tyskland, Preussen, Curland, Ryssland och Svea Rike. I gamla tider har det hetat *Eistra Bält* eller *Svithiods* och *Svea Haf*. Trettionde til Fyrationde delen af vatnet är salt. Djupet stiger på få ställen öfver 50 Famnar. Genom observationer har man funnit, at vatnet i detta Haf minskas ständigt. Fiskfänget är här ansenligt, i synnerhet af Strömming. När vatnet af Nordanväder är uprört, upkastar det på Preusiska Kusten en myckenhet Bernsten. Östersjön formerar sig uti 2

stora Hafs-vikar, af hvilka den ena sträcker sig Norr ut och kallas *Norrbotn*, den andra vänder sig åt Öster och heter *Finska Botn*. Vid Lifländska Kusten formeras ock en Hafs-vik, hvilken är mindre än de förre.

6:o *Wästra Oceanen*, Lat. *Oceanus Occidentalis*, eller *Atlantiska Havet*, Lat. *Mare Atlanticum*, hvilket har fådt sit namn af Berget Atlas, i Marok beläget, hvarföre ock detta namnet egenteligen tilkommer den del af Havet, som stöter til Africa; men uti vidlöftigare bemärkelse tillägges detsamma alt det Haf, som ligger mellan Europa, Africa och America, och sträcker sig Norr ut, up til Norra Ocean, och Söder ut, ånda til Caput Bonå Spei i Africa, och Cap Hoorn i America, samt kallas af Spaniorerne *Mar del Nort*, i motsats mot Söderhavet eller *Mar del Sud*, på andra sidan om America. De därintil gränsande Länder giva dess delar särskildta namn; således kallas det vid Spanien och Portugal *Spanska Sjön*, vid Frankrike *Franska Bugten*, mellan England och Irland *Irländska Sjön*, mellan Frankrike och England *Britanniska Sjön*.

Den del af Atlantiska Havet, som skiljer Frankrike från Enland och förenar det med Nordsjön, kallas ej allenast Britannilka Sjön, utan även *Canalen* och af Fransoserne *la Manche*. Dess smalaste bredd är emellan Dover och Calais, hvarest den utgör vid pass 21,000 Famnar, hvarföre den ock kallas *le pas de Calais*. Man håller före, at, i de äldsta tider, här varit

et Nås, som sammanbundit bägge Länderne, men at de blivit af Hafs-vågorne eller ock jordbäfning skilde från hvarandra.

7:o *Medelhavet*, Lat. *Mare Mediterraneum*, är egenteligen en ganska stor Vik af Västra Oceanen, som sträcker sig emellan de 3 Verldsdelarne, Europa, Asia och Africa, samt innehåller i längd inemot 400 Mil. Den delen däraf, som ligger Väster om Ön Sicilien, bär namn af *Ponente*, och den delen, som ligger Öster om samma Ö, får namn af *Levante*. För öfrigt bekomma dess delar särskilta namn af de därtil stötande Länder. Medelhavet sammanbindes med Västra Oceanen, medelst *Gibraltars Sund*. På bägge sidor därom finnas 2 namnkunnige Berg, i gamla tider *Abyla* och *Calpe* kallade, hvilka fådt namn af Herculis stoder och äro de samme, hvarpå Städerne Gibraltar och Ceuta äro belägne. Uti detta Haf infalla många större och smärre Strömar, hvilka genom det enda Gibraltars Sund kunna hava sit utlopp i Ocean. Men Havets utdunstning är här så stor, at intet utlopp behöves, hvarföre ock även så mycket vatn flyter tilbaka in i Medelhavet utur Oceanen, när vatnet uti det förra Havet är lägre, så at det ständigt blir i jämnvigt. Uti detta Haf äro 2 Strömar, af hvilka den ena löper längs efter Norra Kusten Väster ut, och den andra följer Södra Kusten, ställande sit lopp Öster ut.

8:o *Adriatiska Havet*, Lat. *Mare Adriaticum*, eller *Golfo di Venetia*, är en stor Vik af Medel-

Medelhavet, som sträcker sig hela 60 Mil i längden. Vatnet hårstädes aftager årligen och botnen uphöjes genom de många snäckor, som här finnas och hvilka efter hand förstenas. Fisk-slaget Sardeller fås här i ymnighet, jämväl Coraller.

9:o *Archipelagen*, Lat. *Mare Aegaeum*, är ävenväl en ansenlig Vik af Medelhavet, hvilken är belägen mellan Europäiska och Asiatiska Turkiet. Detta Haf är fullt af en myckenhet större och mindre Öar. Utaf misstag har Samlingen af Öarne i denna Hafs-vik blivit kallad Archipelagus, hvadan ock flera andra Skärgårdar på Jordklotet fådt namn af Archipelagus, på Fransyska Archipel.

10:o *Svarta Havet*, Lat. *Pontus Euxinus* eller ock *Mare Nigrum*. Detta Haf kallas så, i anseende til de gruveliga stormar, som här rasa argare, än på något annat Haf, hvilket härrör därutaf, at det är på alla sidor af Land inneslutit och mycket grundt. Det är således ej annat än en ganska stor Insjö, i synnerhet som det har både inlopp och utlopp af rinnande vatn, men kallas Haf för storleken skull; För dess ringa djuplek skull, är Segelfarten mycket svår, och faran är så mycket större, som inga goda Hamnar finnas, i synnerhet på Södra sidan, hvilken Turkarne merendels hålla sig vid. Vatnet härstädes är sötare än annat Hafs-vatn och tilfryser om Vintern helt och hållit.

11:o *Caspiska Havet*, Lat. *Mare Caspium* eller *Hyrcanum*, är beläget mellan Persien, Tatariet och Ryssland, samt helt och hållit med Land omgivit. Det är 90 Mil långt och över 450 Famnar djupt. Många och stora Strömar infalla i detta Haf, hvaribland Wolga, Terek, Kur, Amu-Darja och Jaik äro de märkeligaste; det har dock intet utlopp eller någon synlig och bekant förbindelse med något annat Haf. Här finnes stora Fiskar, även Skälar.

De namnkunnigaste *Sund* äro 1:o *Öresund*, mellan Sverge och Danmark; 2:o och 3:o *Stora* och *Lilla Bält*, emellan Danska Öarne och Jutland, genom hvilka 3 Sund Östersjön har gemenskap med Cattegat. 4:o *Pas de Calais*, mellan Frankrike och England, hvilket sammanbinder Nordsjön med Canalen. 5:o *Gibraltars Sund* emellan Spanien och Africa, som förenar Atlantiska och Medelhavet. 6:o *Messinska Sundet*, mellan Italien och Sicilien. 7:o *Hellespontèn*, som förenar Archipelagen med Sjön Marmara. 8:o *Constantinopolitanska Sundet*, Lat. *Bosphorus Thracicus*, mellan Turkiet och Asien, hvarigenom Svarta Havet har sit utlopp i Medelhavet. Och 9:o Sundet *Caffa* mellan Halfön Krim och Kubaniska Tatariet, hvarmedelst Asovska Sjön har gemenskap med Svarta Havet.

De ansenligaste och märkeligaste *Insjöar* äro utom Svarta och Caspiska Haven, 1:o *Asowska Sjön*, Lat. *Palus Maeotis*, belägen Norr om Svarta Havet mellan Tatariet och Ryssland.

Denna

Denne är den största Insjö uti Europa. 2:o *Propontiss*, mellan Europäiska och Asiatiska Turkiet, har gemenskap både med Svarta Havet och Archipelagen. 3:o *Ladoga*, belägen i Ryssland, hvilken genom Neva Strömen afbördar sit vatn til Finska Viken. 4:o *Onega*, även i Ryssland. 5:o *Peipus*, uti Ryssland på gränsen til Liefland. 6:o *Målaren*, 7:o *Wänern*, 8:o *Wettern*, 9:o *Enarajärvi*, 10:o *Ulojärvi*, 11:o *Päjänä* och, 12:o *Saima*, alla i Sverge. 13:o *Genever Sjön*, mellan Italien och Helvetien. 14:o *Bodensjön*, mellan Tyskland och Helvetien.

De största *Elver* äro 1:o *Wolga*, Lat. *Rha*, som genomflyter hela Ryssland och faller ut i Caspiska Havet. Dess längd är 260 Mil. 2:o *Donau*, Lat. *Danubius*, hvilken upkommer i Schvaben och flyter genom Tyskland, Ungern och Turkiet uti Svarta Havet. 3:o *Dnepr*, Lat. *Borysthenes*, som har sit ursprung i Ryssland, til en del utgör gränsen mellan Polen och Ryssland, och faller i Svarta Havet. Dess längd är 130 Mil. 4:o *Don*, Lat. *Tanais*, hvilken strömar genom Ryssland uti Asowska Sjön. Dess längd är 120 Mil, 5:o *Dwina*, som genom Norra delen af Ryssland faller i Wita Havet. Dess längd är 120 Mil. 6:o *Rhein*, Lat. *Rhenus*, som utur Helvetien rinner genom Tyskland och faller ut i Nordsjön. Dess längd är 110 Mil. 7:o *Petschora*, hvilken flyter genom Nordligaste delen af Ryssland och afbördar sit vatn i Norra Ocean. Dess längd är 100 Mil.

De största Half-öar uti Europa äro: 1:o *Scandinavien.* 2:o *Spanien* och Portugal. 3:o *Egenteliga Italien.* Desse 3 Half-öar äro ganska stora; följande 4 äro medelmåttige: 4:o *Cimbrica* eller Landskaperne Slesvig och Jydland i Danmark, som omgivas af Nordsjön, Cattegat och Östersjön, samt förenas med Tyskland. 5:o *Bretagne*, en Provins i Frankrike, omgives af Canalen och Atlantiska Havet. 6:o *Morah* uti Turkiet omgives af Medelhavet, Archipelagen och en ansenlig Hafs-vik, samt med et smalt Näs, som ej är mer än ½ Mil bredt, förenas med Fasta Landet. 7:o *Krim*, som omgives af Svarta Havet och Asowska Sjön, samt även medelst et smalt Näs sammanhänger med det öfriga Tatariet.

De största Öar äro: 1:o *Stor-Britannien*, hvilken omgives af Nordsjön, Canalen och Atlantiska Havet, samt skiljes från Frankrike förmedelst Sundet Pas de Calais. 2:o *Island*, som omgives af Atlantiska Havet och Norra Oceanen. 3:o *Irland*, som omgives af Atlantiska Havet och en Canal, hvarmedelst den skiljes från Stor-Britannien. 4:o *Sicilien* är på alla sidor omgiven af Medelhavet och förmedelst et smalt Sund skiljes från Italien. Desse 4 stora Öars vidd står förut upnämd pag. 22 & 23. De öfrige ansenlige Europäiske Öar äro: 5:o *Sardinien*, som omgives af Medelhavet, och förmedelst et Sund skiljes från Corsica; dess vidd är 184 Qvadrat-Mil. 6:o *Icriti* utgör Södraste delen af Turkiet samt ligger även i Medelhavet. Dess vidd

är

är 106 Qvadrat-Mil. 7:o *Corsica*, likaledes af Medelhavet omgiven, skiljes från Sardinien förmedelst et Sund. Dess vidd är 76 Qvadrat-Mil. 8:o *Sidland* omgives af Cattegat och Österssjön, samt förmedelst Öresund skiljes från Sverge. Dess vidd är 46 Qvadrat-Mil. 9:o *Fyen*, som även omgives af förenämde Haf. Dess vidd är 28 Qvadrat-Mil. 10:o *Mallorca*, belägen i Medelhavet vid Spanska Kusten, håller i vidd 26 Qvadrat-Mil. 11:o *Ösel*, liggande i Östersjön vid Ryska Kusten, hvars vidd är 25 Qvadrat-Mil, och 12:o *Gottland*, ävenväl i Östersjön belägen vid Svenska Kusten. Dess vidd är 24 Qvadrat-Mil.

De största och Märkvärdigaste *Bergsryggar* äro: 1:o *De Pyrenäiska Bergen*, som utgöra gränsen mellan Spanien och Frankrike, och sträcka sig från det Atlantiska til Medelhavet. 2:o *Alpiska Bergen*, hvilka uti en böjning omgiva Lombardiet och skilja det från Frankrike, Helvetien och Tyskland. 3:o *Appenniska Bergen*, som stryka genom Italien til hela dess längd. 4:o *Sudetiska Bergen*, mellan Böhmen och Schlesien. 5:o *Karpatiska Bergen* mellan Ungern och Siebenbürgen, å ena sidan, samt Galizien och Turkiet, å den andra. 6:o *Norska Fjällarne* mellan Sverge och Norge. 7:o *Jugoriska Bergsryggen*, hvars nedra del kallas *Uraliska Berget*, som utgör gränsen mellan Europäiska och Asiatiska delen af Ryska Riket.

De namnkunnigaste Landtuddar uti Europa äro följande: 1. *Nord-Cap*, på en Ö uti Norrska

ska Lappmarken. 2. *Nordkyn* på Fasta Landet, bägge vetta åt Norra Oceanen. 3. *Lindesnäs* i Norge, vetter åt Nordsjön. 4. *Skagen* på Jutland, vetter åt Kattegat. 5. *Dungsby Head*, som är Nordligaste Udden af Stor-Britannien. 6. *Cape Lizard*, och 7. *Landsend*, bägge på Västra sidan af England, och vetta åt Canalen. 8. *Cap de la Hague* uti Normandiet i Frankrike, vetter åt Canalen. 9. *Le Bec du Ras* uti Bretagne, vetter åt Atlantiska Havet. 10. *Cabo Ortegal* och 11. *Finisterra*, bägge i Spanien, samt 12. *Cabo de Rocca Cintra*. 13. *d'Espichel*; och 14. *Saon Vicente* i Portugal, vetta allesammans åt Atlantiska Havet. 15. *Cabo de Gates*, 16 *de Palos*, 17. *San Martin*, 18. *de Creau*, alla i Spanien. 19. *Cap Leucate* och 20 *de Benat* uti Frankrike. 21. *Capo del Mello* uti Lombardiet. 22. *Capo Baratto*, 23. *Monte Argentato*, 24. *Capo d'Amio*, och 25. *Spartivento* uti Italien. 26. *Capo Passaro* på Sicilien, samt *Capo Matapan* på Morah, vetta alla åt Medelhavet.

Europa har utan tvivel bekommit sina första Inbyggare från Asien, men dess befolknings första Historia är ganska mörk och ovise. Efter all sannolikhet hava Efterkommanderne från *Jafets* äldste Son *Gomer*, lämnat de flästa Inbyggare åt denna Verldsdelen. De kallade sig *Kymrer* och *Celter*. Af Grekerne och Romarne fingo de namnet *Galater*. *Fönicierne*, som härstamma från *Chams* Son *Canaan*, hava ock befolkat åtskilliga Europäiska Länder. Förmodeligen

deligen har ock Europa bekommit sit namn af Fönicierne, hvilke så kallat denne verldsdelen efter dess Inbyggares vita ansigten, ty ordet *Urappa* betyder i Föniciskan vitt anlete.

Man kan skatta antalet af nu varande Invånare uti Europa i det högsta til 130 Millioner; men tillika med säkerhet påstå, at den kunde nåra et långt större antal, om jorden vore båttre upbrukad.

I Europa talas 14 Huvudspråk efter särskilta Mundarter. Desse Huvudspråk äro följande: *Latinen*, *Götiskan*, *Slawonskan*, *Soumalaiskan*, *Modjariskan*, *Grekiskan*, *Tatariskan*, *Cantabriskan*, *Kymriskan*, *Galiskan*, *Illyriskan*, *Tscherkassiskan*, *Mongoliskan* och *Samojediskan*.

Latinen var de gamla Romarenas språk, och förmedelst deras vapn, har det utbredt sig över hela Italien, samt en stor del af Europa. Det talas nu förnämligast uti Italien, men myeket förändrat och bortskämt af Götiskan, och har nu fådt namnet Italienska. Uti Södra delen af Helvetien, samt Frankrike, Spanien och Portugal talas det ock, efter Mundarter, som mera af främmande Språk blivit upblandade än Italienskan.

Götiskan talas med sina särskilta Dialecter uti största delen af Tyskland, Helvetien, Preussen, Förenta Nederland, England, Danmark, Sverge, Norge och Island. Några lämningar af detta språk finnes ännu uti Nogajer-Tatarernas Land, hvarifrån Göterne hava sit ursprung.

Slavon-

Slawonskan talas uti Slawonien, Kroatien, Krayn i Tyskland, Böhmen, Måhren, Lausitz, Polen och Ryssland.

Suomalaiskan, talas uti Estland, Finland och Lappland, samt af följande Folkslag i Ryska Riket: Wotjakerne och Tscheremisserne, Tschuwascherne, Morduinerne, Permiakerne och Sirjånerne, vistande uti Nischgorodiska, Kasanska och Archangelska Höfdingedömerne.

Modjariskan, talas uti Ungern och Siebenburgen. Modjarernas eller Ungrarnas fordna hemvist har varit uti Ödemarken mellan Don och Wolga-Strömarne.

Grekiskan, talas af Grekerne som bo uti Turkiet, men den nuvarande Grekiskan år nåstan så mycket skild från den gamla, som Italienskan från Latinen.

Tatariskan, talas så väl af Tatarerne uti Lilla Tatariet som af Turkarne, emedan dessas språk år en Mundart af Tatariskan, dock år Turkiskan upblandad med en myckenhet Arabiska och Persiska ord, samt Tatariskan dessutom af Mongoliska, så at Turkarne och Tatarerne hava svårighet at förstå hvarandra.

Cantabriskan, eller Vaskiskan talas ännu uti Landskaperne Biscaya, Guipuzcoa och Alava, samt Spanska och Franska Navarra, Soule, Bearn och Labourd. Det har ock i fordna tider talts över hela Spanien, men sedan det blivit blandadt af Föniciska, Carthaginensiska, Latinska, Götiska och Moriska Språken har, dårutaf upkommit den nuvarande *Spanskan* eller *Castilianskan*, hvar-

hvarifrån Cataloniſkan mer afviker än Portugiſiſkan.

Kymriſkan, talas uti Irland och Norra Skotland, dock i det förra Landet på åtſkilliga orter upblandat af Anglo-Saxiſkan.

Galiſkan, talas ännu uti Nedra Bretagne i Frankrike, ſamt uti Furſtendömet Wales i England.

Illyriſkan, har fordom med flere Mundarter, talats uti Norra delen af Grekeland, ſåſom Albanien och Macedonien, ſamt Thracien, Dacien och Moeſien, och ännu talas den uti en Trakt af Norra Albanien på grånſen til Servien. Uti Walachiſkan och Moldaviſkan finnas ock många Illyriſka ord.

Tſcherkaſſiſkan, talas af Folkſlaget Tſcherkaſſer, hvilka kalla ſig ſjelve Adige och bo ibland Kubaniſke Tatarerne, Öſter om Aſowſka Sjön. En Mundart däraf är Kabardinernas ſpråk, äfven ſå väl ſom Awchaſſernas, men det ſenare dock mera afvikande.

Mongoliſkan, talas med ſin ſärſkildta Mundart af Ölöterne eller de ſå kallade Kalmuckerne uti Aſtrachanſke Höfdingedömet, ty Ölöterne utgöra en ſtor Gren af den vidſträckta Mongoliſka Folkſtammen.

Samojediſkan, talas af Samojederne, et Folkſlag, ſom bor uti Nordligaſte delen af Höfdingedömet Archangel, ſamt äfven har ſit hemviſt uti Siberien utmed Iſhavet.

Hvad *Religionen* beträffar, ſå äro Inbyggarne til ſtörſta delen Kriſtne, men en anſenlig

 del

del år tilgiven den Judiska, en annan den Mohamedanska, och en liten del ännu den Hedniska.

Den Kristna delar sig uti 4 Huvud-Secter, nämligen; den *Katolska, Grekiska, Lutherska* och *Reformerta*, samt flere andra med mindre antal anhängare. Den *Katolska* Läran härskar och bekännes ensamen uti hela Italien, Spanien och Portugal, är också rådande i Frankrike, och bekännes af dess flästa Inbyggare; men Lutheranerne hava dock Religions-frihet uti de Landskaper, som gränsa til Tyskland, och uti de Södra Rikets Provincier finnas en myckenhet hemligen Reformerte, som här kallas Hugonotter. Hälften af de Helvetiske Staterne är ock tilgiven samma Lära. Uti Tyskland hava de 3 Secterne, den Katolska, Lutherska och Reformerta lika rättighet, men den förstnämde är rådande och bekännes uti Österrikiske Länderne, samt hela Bäjerska och halva Schwabiska, Frankiska, Kur-Rhenska och Westfaliska Kretsarne, samt här och där uti de andra Kretsarne; dock hava de andra Secterne nyligen fått Religions-frihet i. Österrikiske Länderne. Likaledes är denna Lära rådande uti Polen och Ungern, men på bägge ställen är Religions-frihet för de andra Secterne.

Den *Lutherska* Läran härskar och bekännes uti bägge Saxiska Kretsarne i Tyskland, samt Preussiska Schlesien; samt även uti nästan hela Öfra Rhenska, samt Halva Westfaliska, Frankiska och Schwabiska Kretsarne, och til en del uti den Kur-Rhenska; Hela Svea Rike, Danmark,

Norge,

Norge, Island och Preussen. Den njuter fri utöfning uti Polen och Ungern hvarest en myckenhet bekänner sig til densamma.

Den *Grekiska* Låran råder och bekännes uti hela Ryssland, bekännes endast af största delen Inbyggare uti Turkiet, samt af en stor del uti Polska och Ungerska Rikerne; i hvilka 3 Stater den njuter fri utöfning.

Den *Reformerta* Låran råder och bekännes uti Halva Helvetien, Förenta Nederland och Stor-Britannien. Den delas i 2 Huvud-meningar, hvaraf det ena Partiet kallas Calvinister eller Presbyterianer och det andra Biskopligt. Den sednare meningen råder och bekännes uti Egenteliga England. Både uti Förenta Nederland och Irland finnas en stor myckenhet Katoliker, som njuta Samvets-frihet. Utom dessa 4 Huvud-Secter af Kristna Religionen finnes ännu många Secter i färre antal. De talrikaste och märkvärdigaste af dem äro *Herrnhutare*, som förnämligast hava sit tilhåll i Saxiske och Preussiske Staterne. *Qväkare*, hvilka upkommit i England och der vistas til största delen. *Mennoniter* eller *Anabaptister*, hvilkas förnämsta Hemvist är uti Förenta Nederland, samt *Socinianer*, hvilkas egenteliga hemvist är i Siebenbürgen; men även finnas uti Polska och Preussiska Staterne.

Den *Mohammedanska* Låran härskar och bekännes uti Europäiska Turkiet och Tatariet, dock tillåta Turkerne ävenväl andra Religions-Förvandter deras Gudstjänsts utöfning.

Judiska Låran bekånnes af Judarne, hvilka til en myckenhet finnas uti Turkiet, Polen, Tyskland och Fórenta Nederland, samt til mindre mångd uti Italien, Stor-Britannien, Danmark, Sverige och Preussen. Men uti Spanien och Portugal tålas de aldeles intet.

Den *Hedniska* Gudstjensten åro Kalmuckerne tilgifne, som bo i Ryssland vid Caspiske Havet, så vål som Tscuwascherne, Permiakerne och Samojederne i Norra delen af Ryssland.

Europa utgór vål minsta Huvud-delen af Jordklotet, men fórtjånar dock at kallas den vigtigaste. Ty 1:o år den i almånhet frugtbarast och minst plågad af sandiga ódemarker samt båst upbrukad. 2:o ófvertråffar hon de 4 ófriga Verldsdelarne tilsammans uti magt. 3:o Hava Europeerne antingen underkuvat stórsta delen af de ófriga Lånder på Jordklotet, eller ock gjordt sig frugtade uti de samma, åven som de genom sina Sjófarter, Resor och Handel såtta de andre Jordens delar uti fórbindelse med hvarannan. 4:o År Europa, sedan några årahundrade, Huvudsåtet fór Vetenskaper och Konster. 5:o Blir kunskapen, om den Sanna Guden och Verldens Frålsare, genom Europeerne utbredd uti de andra Verldsdelarne.

Europas Indelning år tvåggehanda: *Geografisk* och *Politisk*. Den fórra sker efter Lånderne och den senare efter Staterne. Enligt den fórra, består Europa af 16 Huvud-delar, hvilka åro: 1. *Portugal*, 2. *Spanien*, 3. *Frankrike*, 4. *Italien*, 5. *Helvetien*, 6. *Fórenta Nederland*,

derland, 7. *Stor-Britannien*, 8. *Tyskland*, 9. *Danmark*, 10. *Svearike*, 11. *Ryssland*, 12. *Preussen*, 13. *Polen*, 14. *Ungern*, 15. *Turkiet*, och 16. *Tatariet*. Hvarvid märkes: at Italien är et collectivt namn för flere Independente och Souveraine Stater: at Helvetien är et Land, som innefattar en myckenhet sjelfständiga Republiquer och andre Stater, hvilka förenat sig til gemensamt försvar: och at Tyskland väl har en Över-Herre, som kallas Kejsare; men de många större och smärre Stater, som i detta Land äro belägne, styras af sina egna Regenter, hvilka endast i vissa mål, samt i mer och mindre grad, efter deras magt och värdighet, lyda sit almänna Överhuvud. De öfrige 13 Delar hava hvardera en enda Regering.

Enligt den sednare Indelningen kunna Europäiske Staterne fördelas i 4 Classer: 1:o *Kejsaredömen*, 2:o *Konungariken*, 3;o *Republiker*, 4:o *Stater med andre titlar*, än någon af de förenämde.

Kejsaredömerne äro 3, nämligen: *Tyskland*, *Ryssland* och *Turkiet*. Konungarikerne äro 11: *Portugal*, *Spanien*, *Frankrike*, *Stor-Britannien*, *Danmark*, *Svearike*, *Preussen*, *Polen*, *Ungern*, *Neapel*, *Sardinien*. Republikerne äro 25, nämligen: *Förenta Nederland*, *Venedig*, *Bern*, *Genua*, *Graubünderland*, *Zürich*, *Ragusa*, *Valliserland*, *Lucca*, *Lucern*, *Freyburg*, *Solothurn*, *Appenzell*, *Geneve*, *Basel*, *Uri*, *Schweitz*, *Unterwalden*, *Schafhausen*, *Glarus*, *Zug*, Staden *S. Gallen*, Staden *Mühlhausen*, *St. Marino*, *Gersau*.

sau. Stater med hvarjehanda Titlar äro många, såsom Påvedömet *Kyrko-Staten*, Stor-Hertigdömet *Toscana* Chansdömet *Tatariet*, Hertigdömet *Parma*, Hertigdömet *Modena*, Johanniter Ordensdömet *Malta*, samt några smärre Furstendömen och andre independente Stater i Helvetien och Italien, nämligen: Abbot-Stiftet *S. Gallen*, Stiftet *Engelberg*, Furstendömet *Monaco*, Furstendömet *Masserano*, åtskilliga Rikslän i Lombardiet, hvilka hava Titul af Furstendömen, Marquisater, Grefskaper, m. m.

Hvad de Tyska Staterne vidkommer; så emedan de erkänna Kejsaren för sin Över-Herre och äro indelte i Kretsar, de där hava sin gemensamma förvaltning efter Rikets Lagar, afgöra sina mål på Riksdagen i Regensburg, dömas af både Riks Hof-Rätten, och Riks Cammar-Rätten, samt för öfrigt äro delar af det såsom Kejsaredöme förut nämde Tyskland; ty kunna de ej så egenteligen kallas Independente Stater uti Enropa, oagtadt de styras af egna Souveraine Regenter.

Dock vil man här anföra de förnämsta och mägtigaste, och först detta Rikets 8 Kur-Furstendömen, af hvilka de 3 första äro Andelige och de 5 sednare Verldslige. De följa sålunda i ordning: Erkebiskops-Stifterne *Mayntz*, *Trier* och *Cöln*; Konungariket *Böhmen*; Hertigdömet *Bäjern*; Hertigdömet *Sachsen*; Markgrefskapet *Brandenburg* och Hertigdömet *Braunschweig Lüneburg*, gemenligen kalladt *Hanover*. De mägtigaste därnäst äro: *Hessiske* Huset, Hertig-

dömet

dömet *Würtemberg*, Hertigarne af *Saxen Ernestinska* Linien, *Meklenburgiska* Huset, *Brandenburg-Franken*, *Brunswik-Wolfenbüttel*, *Baden* och *Anhalt*, samt bland de Andelige, Erkebiskopen i *Saltzburg*, Biskoparne i *Würtzburg*, *Lüttich*, *Bamberg* och *Münster*. De öfrige Stater besparas til Afhandlingen om Tyskland, därest de alla upräknas.

Vid förenämde Stater märkes, at Konungen i Ungern, som tillika är Romersk Kejsare, ej allenast är ägare til Ungern och de därmed i äldre och nyare tider förknippade Länder, utan ock til en tredjedel af hela Tyskland, innefattande hela Österrikiske och Burgundiske Kretsarne, Böhmen, Mähren och et stycke af Schlesien; hvarförutan han äger et stycke af Lombardiet eller halva Hertigdömet Milano och hela Mantua, för hvilken orsaks skull ock de bägge sednaste Hertigdömerne ej äro uptagne bland de Independente Europäiske Staterne. Även som Österrikiska Huset ej eller är nämdt ibland de mägtigaste Tyska Husen. Men Böhmen så väl som Brandenburg anföras, emedan man velat upräkna alla Kur-Furstarne, oagtadt de förre ej äro independente Stater, utan lyda under Konungarne i Ungern och Preussen.

Til at på en gång få se styrkan af de mägtigaste Stater i Europa, vil man här anföra deras vidd i Qvadrat-Mil samt Folkmängd, och då endast taga det, som de besittja innom Europas gränsor.

		Qv. Mil	Invånare
1	*Frankrike* - - -	4800	22,000,000
2	*Ryssland* - - -	40000	18,000,000
3	*Österrikiska Riket*	5200	15,000,000
4	*Spanien* - - - -	4400	11,000,000
5	*Stor-Britannien* -	3020	10,000,000
6	*Turkiet* - - -	5000	9,000,000
7	*Polen* - - - -	4720	8,000,000
8	*Neapel* - - -	900	6,000,000
9	*Preussiska Riket* -	1760	5,500,000
10	*Sardinska Riket* -	620	3,200,000
11	*Förenta Nederland*	310	3,000,000
12	*Swerge* - - -	6900	2,800,000
13	*Venedig* - - -	500	2,700,000
14	*Portugal* - - -	920	2,400,000
15	*Danmark* - - -	4620	2,200,000
16	*Kur-Bajern* - -	520	1,800,000
17	*Kur-Sachsen* - -	360	1,700,000
18	*Kyrko-Staten* -	420	1,400,000
19	*Tatariet* - - -	1150	1,200,000
20	*Toscana* - - -	220	1,100,000
21	*Kur-Hanover* -	360	750,000
22	*Würtemberg* -	80	600,000
23	*Bern* - - - -	120	400,000
24	*Genova* - - -	37	400,000
25	*Hessen-Cassel* - -	96	360,000
26	*Meklenburg Schwerin*	156	320,000
27	*Modena* - - -	50	300,000
28	*Parma* - - - -	45	300,000
29	*Kur-Cöln* - -	70	280,000
30	*Burggr. Nürnberg*	60	250,000
31	*Kur-Mayntz* - -	66	250,000

		Qv. Mil	Invånare
32	Würtzburg - -	60	240,000
33	*Saltzburg* - -	74	240,000
34	*Lüttich* - - -	44	200,000
35	*Kur-Trier* - -	58	180,000
36	Wolfenbüttel -	50	160,000

Innan man ſkrider til ſpeciela beſkrifniugen över Europäiſke Länderne vil man här nämna de förnämſta Staternes Huvudſtäder och Regenternas Reſidencer.

1. Uti Tyſkland kan *Regensburg*, en fri Riksſtad uti Bäjern, hållas för Huvudſtad, emedan Rikets Ständer där förſamla ſig at hålla Riksdag, oaktadt *Aken*, en fri Riksſtad i Weſtfalen haft Titul och Heder af Kejſarens egenteliga Reſidence alt ſedan Carl den Stores tid, ſamt även förvarar en del af Riks-Clenodierne.

De öfrige Städer, hvaräſt Rikets almänna värf och angelägenheter afgöras, äro *Frankfurt am Mayn* uti Heſſen, hvaräſt Romerſke Kejſaren väljes och krönes, *Wetzlar* uti Wetterau, däreſt Riks-Cammar-Rätten har ſit ſäte, och *Wien* i Öſterrike, där Kejſaren af det Huſet, ſom nu beherſkar Tyſkland, ſamt Riks-Hof-Rådet hava deras Reſidence.

2. Uti Ryſsland är *Petersburg* nu Huvudſtad: i fordna tider var *Moſkwa*.

3. Uti Turkiet är *Conſtantinopel*, på Turkiſka *Conſthantinia* eller *Iſtanbol*, Huvudſtad.

Uti de 11 Konungarikerne äro följande Huvudſtäder:

Uti

Uti Portugal *Lisboa*, i Spanien *Madrit*, i Frankrike *Paris*, i Stor-Britannien *London*, i Danmark *Kiöbenhavn*, i Svearike *Stockholm*, i Polen *Warschawa*, i Neapel *Napoli*, i Preussen *Königsberg*, i Ungern *Presburg*, i Sardinien *Cagliari*.

Hårvid år at mårka, at Huvudståderne i de 3 sistnåmde Riken ej åro Residenceståder för Konungarne dårstådes; ty Konungen i Preussen residerar i *Berlin* i Tyskland, hvaråst dess flåsta Lånder åro belågne; Konungen i Ungern i *Wien* i Tyskland, emedan han år Romersk Kejsare, och Konungen i Sardinien i *Torino*, belågen i Lombardiet, hvarest denne Konungs förnåmsta och flåsta Lånder ligga. Således böra de 3 sistnåmde Ståder med skål råknas som Huvudståder för samtelige *Preussiska*, *Österrikiska* och *Sardinska* Staterne.

Uti de förnåmsta Republiker åro följande Huvudståder: I Förenta Nederland *Haag*, men förnåmsta Staden år *Amsterdam*. Uti Venedig *Venezia*. Bern och Genua, så vål som alla de öfrige smårre Republiker i Europa, hava Huvudståder af samma namn, undantagande Graubünderland, hvaråst Huvudstaden år *Chur*, och Walliserland, dårest Huvudstaden år *Sitten*.

Uti de öfrige Stater: I Kyrkostaten *Rom*, i Tatariet *Caffa* på Half-ön Krim, uti Toscana *Firenze*, uti Parma och Modena Ståder af samma namn, uti Malta *la Valetta*.

De 8 Tyska Kur-Furstendömernas Huvudståder åro: Uti Mayntz och Trier, Ståder af det

det namnet, uti Cöln *Bonn*, uti Böhmen *Prag*; uti Båjern *München*, uti Sachſen *Dresden*, uti Brandenburg *Berlin*, uti Brunswik-Lüneburg *Hanover*.

Hvarvid mårkes: at Kur-Furſten och Konungen i Böhmen år tillika Erke-Hertig i Öſterrike och Romerſk Kejſare, ſom reſiderar ſåledes i *Wien*: at Kur-Furſten i Brunswik-Luneburg år Konung i Stor-Britannien och följagteligen reſiderar i *London*. Hvad de öfrige mågtigare Tyſke Stater vidkommer, ſå år at mårka, bland de andeliga, at hvarje Erkebiſkops och Biſkops Reſidence-Stad ger namn åt deſs Stift, hvarföre de ſåledes ej uppråknas. Och hvad de verldſlige Riks-Furſtarnes angår; ſå har vål Landet ſit egit namn, men ſom det merendels delas mellan flera Linier, ſå ger Regentens Reſidence-Stad, ſammanſatt med Landets namn, namn åt deſs Stat, hvarföre, ſå ſnart deſs Stat nåmnes, man i detſamma får veta Huvud- och Reſidence-Staden; dock vil man hår nåmna några de mågtigare.

Uti Würtemberg år *Stutgard;* uti Heſſen, *Caſſel;* uti Brandenburg-Franken, *Ansbaek;* uti Meklenburg, *Schwerin*. Til ſlut vil man nåmna Huvudſtåderna i följande Länder: Uti Italien i Almånhet, kan *Rom* råknas för Huvudſtad; uti Helvetien, *Zürich*, hvilken år den förnämſta i det Landet, utan at hava något Regerings-vålde över de andre: uti Skotland, *Edinburg;* uti Irland, *Dublin;* uti Norge, *Chriſtiania;* uti Sicilien, *Palermo;* uti Litauen, *Wilna;*

Wilna; på Corsica, *Bastia*; uti Walachiet *Bukorescht*; uti Moldau, *Jassy*; uti Österrikiska Nederland, *Brüssel*; uti Österrikiska Lombardiet, *Milano*; i Finland, *Åbo*; i Curland, *Mitau*; i Böhmen, *Prag*; i Schlesien, *Breslau*.

Man afhandlar nu Europa efter den Geografiska Indelningen i 16 Länder, och uti den ordning de förut äro upnämde ifrån Wäster til Öster, och begynner således:

****

Konungariket PORTUGAL.

De bästa Kartor över Portugal äro utgifne af *D. Pedro Rodriguez Campomanes* i Madrit 1762, *Rizzi Zannoni* i Paris 1762, hvardera på 1 ark; samt af *Tom. Lopez* i Madrit 1762, på 6 små ark. Portugal är éljest väl afteknadt på Lopez General-Karta över Spanien.

Det ligger i Sydväst från Sverge och gränsar, i Norr och Öster, til Spanien, samt i Wäster och Söder, til Atlantiska Havet. Dess areala Innehåll. är vid pass 920 Qvadrat-Mil.

I anseende til dess läge vid Havet, njuter det så väl om Sommarn som Wintern, en måttelig varme, dock är luften i den Norra delen något skarpare Wintertiden än i den Södra; däremot är hettan starkare i den Södra delen Sommartiden, än i den Norra.

Marken är frugtbar, men mer än hälften af den samma ligger obrukad; hvarföre också Landet behöver tilförsel af Spannemål, med hvilken

hvilken vara det huvudsakeligen förses från England. Det har överflöd på förträffeliga Viner, sköna Russin, Bomolja, Honing, Vax, allehanda smakeliga Trädfrugter, såsom Citroner, Pomerancer, Apelciner, Fikon, Mandlar, Castanier, Dadlar m. m., jämvål flere flags Fisk och Sjösalt. Silke finnes ej i myckenhet. Emedan Portugal har förträffeliga Betesmarker, så är Boskaps-skötseln på många ställen ansenlig, och det finnes Horn-boskap och Får i tämelig myckenhet; men på de flästa ställen är den obetydelig, så at mycken Boskap införes från Spanien; i synnerhet fattas Hästar. Får-ullen ger den Spanska litet efter i godhet.

Landet är på många ställen bergagtigt: och Bergen äro rike på allehanda Metaller, såsom Silver, Koppar, Tenn, Bly och Järn; men emedan Portugiserne ifrån sina Länder i de andra Verldenes delar, i synnerhet Brasilien, bekomma mycket Guld, så uparbeta de inga Bergvärk i sit Land. Bergen innehålla även ädla Stenar af åtskilliga flag, jämvål Marmor.

Rikets största Strömar äro *Tejo*, Lat. *Tagus*, *Douro*, Lat. *Durius* och *Guadiana*, Lat. *Anas*. Dessa 3 hava sit ursprung uti Spanien, löpa genom Portugal och falla i Atlantiska Havet. Den första af desse är störst, och de största Åar han uptager innom Portugals gräns äro: *Zezere*, på Norra sidan, samt *Zatas* på Södra sidan.

De största Åar Douro uphämtar heta *Sabor* och *Tamega*, som falla i honom på Norra sidan.

Utom

Utom desse 3 Elver, äro följande Åar ansenligast: *Minho*, Lat. *Minius*, kommer ifrån Spanien, *Mondego*, Lat. *Munda*, upkommer i Portugal. Bägge falla i Havet. Af Källor äro Baden vid *Caldas* i Estremadura berömde.

I hela Konungariket finnas Nitton Orter, som egenteligen kallas Cidades eller Städer, och 527 Villas.

Anm. En Stad heter på Portugisiska *Cidade* och även *Villa*. Cidades och Villas hava aldeles lika rättigheter: enda åtskillnaden dem imellan består däruti, at de förre äro Säten för Rikets Patriark, Erke-Biskopar och Biskopar; men de senare icke. Många Villas äro ock både ansenligare och folkrikare än åtskilliga Cidades. Man har därföre i Afhandlingen velat utmärka dem med den Caractere, som de hava i Portugal, sedan denna underrättelse förut lämnats.

Inbyggarnes antal i Riket, upgafs år 1766 til 2225000, nämligen:

Uti	Entre Douro e Minho -	504,000
	Traz os Montes - -	156,000
	Beira - - - - - -	560,000
	Estremadura - - - -	660,000
	Alentejo - - - - -	280,000
	Algarve - - - - - -	65,000

När Azoriske Öarne samt Madeira och Porto Santo härtil läggas, hvilkas Folkmängd säkert stiger til 175000, så blir Folkmängden i hela Portugal 240,000.

Romersk-Katolska Religionen är den enda tillåtne i Landet, och Inquisitions-Rätten söker

at

åt uptäcka och utrota de så kallade Kättare och hemliga Judar. Klosternas antal stiger til 344, och de Andeligas antal skattas til 40,000. År 1759 blevo Jesuiterne för evig tid utur Riket förviste.

Preläternas antal är 16, hvaribland är 1 Patriark, 3 Erke-Biskopar och 12 Biskopar innom Riket. Patriarken har sit Säte i *Lisboa*, under honom lyda Biskoparne i *Leiria*, *Lamego*, *Angra* och *Funchal*. Under Erke-Biskopen i *Braga*, som är Primas Regni, lyda Biskoparne i *Oporto*, *Viseu*, *Coimbra* och *Miranda*. Under Erke-Biskopen i *Evora*, lyda Biskoparne i *Elvas* och *Faro*. Under Erke-Biskopen i *Lisboa*, höra Biskoparne i *Portalegre* och *Guarda*, innom Portugals gräns, samt uti *Angola*; på Öarne *Cabo Verde* och *Saon Tomas* utom Riket. Utom Europa uti Indien och Brasilien hava Portugiserne både Erke-Biskops- och Biskops-Stift.

Vetenskaperne hava dessa senaste åren begynt komma i aktning. Uti *Coimbra* och *Evora* äro Universiteter, i *Lisboa* och *Santarem* Historiska Academier, och uti *Thomar* en Vetenskaps Academie.

Uti Landet finnes en myckenhet Rudimaterier til mångahanda Manufacturer; men de bliva icke förarbetade. Då nu Åkerbruket vanskötes, Manufacturer, Fabriker och Konster försumas, så kan Portugisernes Handel icke vara fördelagtig för dem sjelve, fastän de driva ansenlig Sjöfart til deras Länder, uti de öfrige Verldenes delar, men mäst til Brasilien.

De

sau. Stater med hvarjehanda Titlar äro många, såsom Påvedömet *Kyrko-Staten*, Stor-Hertigdömet *Toscana* Chansdömet *Tatariet*, Hertigdömet *Parma*, Hertigdömet *Modena*, Johanniter Ordensdömet *Malta*, samt några smärre Furstendömen och andre independente Stater i Helvetien och Italien, nämligen: Abbot-Stiftet *S. Gallen*, Stiftet *Engelberg*, Furstendömet *Monaco*, Furstendömet *Masserano*, åtskilliga Rikslån i Lombardiet, hvilka hava Titul af Furstendömen, Marquisater, Grefskaper, m. m.

Hvad de Tyska Staterne vidkommer; så emedan de erkänna Kejsaren för sin Över-Herre och äro indelte i Kretsar, de där hava sin gemensamma förvaltning efter Rikets Lagar, afgöra sina mål på Riksdagen i Regensburg, dömas af både Riks Hof-Rätten, och Riks Cammar-Rätten, samt för öfrigt äro delar af det såsom Kejsaredöme förut nämde Tyskland; ty kunna de ej så egenteligen kallas Independente Stater uti Enropa, oagtadt de styras af egna Souveraine Regenter.

Dock vil man här anföra de förnämsta och mägtigaste, och först detta Rikets 8 Kur-Furstendömen, af hvilka de 3 första äro Andelige och de 5 sednare Verldslige. De följa sålunda i ordning: Erkebiskops-Stifterne *Mayntz*, *Trier* och *Cöln*; Konungariket *Böhmen*; Hertigdömet *Bäjern*; Hertigdömet *Sachsen*; Markgrefskapet *Brandenburg* och Hertigdömet *Braunschweig Lüneburg*, gemenligen kalladt *Hanover*. De mägtigaste därnäst äro: *Hessiske* Huset, Hertigdömet

dömet *Würtemberg*, Hertigarne af *Saxen Ernestinska* Linien, *Meklenburgiska* Huset, *Brandenburg-Franken*, *Brunswik-Wolfenbüttel*, *Baden* och *Anhalt*, samt bland de Andelige, Erkebiskopen i *Saltzburg*, Biskoparne i *Würtzburg*, *Lüttich*, *Bamberg* och *Münster*. De öfrige Stater besparas til Afhandlingen om Tyskland, därest de alla upräknas.

Vid förenämde Stater märkes, at Konungen i Ungern, som tillika är Romersk Kejsare, ej allenast är ägare til Ungern och de därmed i äldre och nyare tider förknippade Länder, utan ock til en tredjedel af hela Tyskland, innefattande hela Österrikiske och Burgundiske Kretsarne, Böhmen, Mähren och et stycke af Schlesien; hvarförutan han äger et stycke af Lombardiet eller halva Hertigdömet Milano och hela Mantua, för hvilken orsaks skull ock de bägge sednaste Hertigdömerne ej äro uptagne bland de Independente Europäiske Staterne. Även som Österrikiska Huset ej eller är nämdt ibland de mägtigaste Tyska Husen. Men Böhmen så väl som Brandenburg anföras, emedan man velat upräkna alla Kur-Furstarne, oagtadt de förre ej äro independente Stater, utan lyda under Konungarne i Ungern och Preussen.

Til at på en gång få se styrkan af de mägtigaste Stater i Europa, vil man här anföra deras vidd i Qvadrat-Mil samt Folkmängd, och då endast taga det, som de besittja innom Europas gränsor.

dernas bifall, hvilka bestå af de Andelige, den Högre Adeln och Borgerskapet. Portugal år et Arf-rike, dock måste Brors-Söner vid en Thron-ledighet söka Ståndernas beviljande.

Högsta Riks-Collegium år Stats-Rådet, hvarest rådslås om de vigtigaste Riks-angelägenheter. De öfriga Collegier åro Krigs-Collegium, Palatse-Rådet, 2 Hof-Råtter, en i Lisabon och en i Porto, samt Råntkammar-Collegium.

Kongl. Inkomsterne flyta 1:o af Huset Braganzas ansenliga Arvegods, hvartil höra ända til 50 Villas. 2:o af Domainerne eller Krono-godsen. 3:o af Tullarne, hvaraf den i Lisboa år vigtigast. 4:o af Accisen. 5:o af Mantals-penningar och ordinaire Rånta. 6:o af Monopolium med Brasilisk Snus-Tobak. 7:o af Myntningen. 8:o af Aflats-kråmeriet. 9:o af Stormåsterskapet för Riddare-Orden. 10. af de Andeligas Tionde i Utrikes Lånder. 11:o af femte delen af Guldet ifrån Brasilien, samt af förpaktningen för Brasiliska Diamanterne. 12:o af Confiscations-medel, jåmte andra kållor. Alla dessa Inkomster stiga efter ringaste anslag til 19 Millioner Crusader eller 9,800,000 Riksdaler.

Portugisiska Krigsmagten bestod år 1773 af 28 Infanteri-Regementer, hvardera af 821 Man, tilsammans 31756; af 12 Cavalleri-Regementer, hvardera af 400 Man, gör 4800, och således tilhopa 35,656. Sjömagten angafs år 1766 til 10 Krigsskepp och 20 Fregatter.

Portugal består af 6 Landskaper på fasta Landet, samt åtskilliga Öar i Atlantiska Havet, som

som utgöra det sjunde. Portugiserne äro bland alla Européer de förste som uptäckt och tagit i besittning nya Länder. Af deras stora Eröfringar i de andra Verldsdelarne, besitta de ännu: I *Africa* Öarne Cabo Verde, Staden Gilofria vid Elven Gambia på Kusten Guinea, utom några andra Fästningar därstädes, samt åtskillige Fästningar och Städer i Rikerne Kongo, Angola och Benguela uti Etiopien, jämte Öarne Saon Tomas och do Principe vid samma Kust, åtskillige Fästningar uti Rikerne Sofala och Mokaranga, samt Städerne, Mosambik på Kusten Kaffern, Mombaza och Melinde på Kusten Zangebar: Uti *Asien*, Städerne Div, Daman, Baçaim, Chaul, Dabul, Rajapur, Corepatnam; Fästningarne Maladein, Vingurla och Copra, samt Städerne Goa, Onor, Baticala och Barcelor uti Indien, samt Macao uti China: Uti *Syd.-America*, det stora Landet Brasilien, hvilket sträcker sig från Strömen Marannon ända til Rio Grande de Saon Pedro, samt är större än halva Europa. Sjö-kusten är i synnerhet bebodd af Portugiserne. Det indelas i 9 General Gouvernementer, nämligen Para, Maranham, Bahia, Rio Janeiro, Saon Paulo, Minas Geraes, Goyas och Matogroso: Uti *Polynesien*, några små Fästningar på Öarne Flores och Timor. Antalet af de Portugisare, som vistas i denna Kronas Länder utom Europa, upgafs år 1766 til 790,000, hvaraf, enligt Abbé Raynal 600,000 skola bebo Brasilien. Således stiger Folkmängden för hela Portugisiska Herraväldet

af denna Nation til vid pass 3,200,000. Men nu finnes en stor myckenhet Negrer, Indianer och Tapuyas, hvilka lyda under Portugisaren. Dessas antal utgör åtminstone 1 Million, och i följe däraf, äger Konungen i Portugal til det ringaste 4,200,000 underfåtare.

Portugals 7 Landskaper äro följande: *Estremadura*, *Beira*, *Entre Douro e Minho*, *Traz os Montes*, *Alentejo*, *Algarve* och *Azoriske Öarne*.

I. ESTREMADURA.

Detta Landskap kallas på Latin *Extremadura*. Det ligger midt i Riket mellan 37 gr. 32 min. och 40 gr. 10 min. Latitud, samt grånsar til Beira, Alentejo och Havet. Den största Strömmen är *Tejo*, som här har sit utlopp. Det håller i vidd 165 Qvadrat-Mil. Landet är mera slätt än bergagtigt, och marken hålles före vara den frugtbaraste i hela Portugal, emedan härstädes alt det våxer tilsammans, som man i de andre Provincierne träffar särskildt, i synnerhet Såd, och däribland Hårs, samt Vin, Olja, Skid-frukter och läckra Tråd-frugter. Någden emellan Lisabon och Abrantes är et jordiskt Paradis, så i anseende til sin vackra slåttmark, som den myckenhet af Olive- och andra frugtbärande Trån, hvarmed den är upfyld. Här finnas 3 *Cidades*, 111 *Villas* och 316 Soknar. Folkmångden stiger til 660000. Landskapet delas i 10 Fögderier, hvaraf 6 tilhöra Kronan och kallas *Correiçaons*, samt 4 til-

til private personer och kallas *Ouvidorias*. Man märker:

1. *LISBOA*, gemenligen LISABON kallad, på Latin *Olisippo*, en Cidade, Rikets Huvudstad och Konungens Residence, belägen under 38 gr. 45 min. Polhögd, på Norra sidan om Tejo-Strömen, hvarest den visar sig som en Amfitheater, är bygd på 7 Berg samt stor och folkrik, har 37 Kyrkor, 50 Kloster, hvaraf 32 bebos af Munkar och 18 af Nunnor, och vid pass 140000 Invånare. Här är en Patriark och en Erkebiskop, en Academie inrättad til Portugisiska Historiens utarbetande, et Collegium til unga Ädlingars undervisning, likaledes Sätet för de förnämsta Kongl. Collegierne. Staden driver en stark Handel, och är Nederlagsplatsen för alla de varor, som Portugiserne hämta från sina Colonier. Hamnen, som formeras af Tejo-Strömen, är stor och beqväm. Staden är med murar omgiven, hvarpå äro 77 Torn och 36 Portar. Midt i Staden ligger et Citadelle, som bestryker densamma. År 1755 förstördes den genom Jordbäfning, då 15000 Människjor omkommo. Före Jordbäfningen räknades här 24000 Hus. Staden repar sig efter hand och blir alt vackrare.

2. *Cascaes*, en befäst Villa vid Havet, driver en fördelagtig förbuden handel.

3. *Mafra*, en Villa, med et ogement prägtigt Capuciner Kloster, rikeligen försedt med Inkomster, hvarest ocksä är et härligt Kongl. Palais.

4. *Rocca Cintra*, en udd, bekant hos Sjöfarande, under namn af *Cap Roccent*.

5. *Leiria*, en tämeligen folkrik Cidade i en angenäm Dal, med en Biskop. Folkmängden är 3500.

6. *Pombal*, en folkrik Villa med 3700 Inbyggare, är märkvärdig, emedan den namnkunnige Premier-Ministern Pombal fört Marquise-titul af denna Ort.

 7. *Soure*,

7. *Soure*, en Villa om 3200 Invånare, förer titel af Grefskap.

8. *Alcobaça*, en Villa med et Cistercienser-Kloster, hvilket är det rikaste Abbot-Stift i Riket, ty dess årliga Inkomster stiga til 90,000 Riksdaler.

9. *Peniche*, en befäst Villa, med en Hamn, har 2800 Invånare.

10. *Thomar*, en Villa, angenämt belägen, har 3600 Invånare, och en nyligen inrättad Vetenskaps-Academie.

11. *Abrantes*, en Villa vid Tejo, på en högd, ganska angenämt belägen, har 3500 Inbyggare.

12. *Santarem*, en Villa vid Tejo, med et befäst Citadelle, har 13 Kyrkor och 13 Kloster samt en Academie.

13. *Salvaterra*, et Lust-Slott, hvarest Konungarne pläga uppehålla sig från den 18 Jan. til Fastlagen.

14. SETUVAL, af Sjömän *Santübes* kallad, en väl befäst Villa, vid en Hafsvik, under 38 gr. 25 min. Polhögd; har en skön Hamn, 4 Kyrkor och 10 Kloster, samt 10 à 11000 Människjor, är ock Säte för en Academia Problematica. Staden driver stark Handel med Salt, samt utförer ävenväl mycket Bomolja, Pomerance-frugter, samt Muscat- och andra Viner.

2. BEIRA.

Detta Landskap är beläget mellan 39 gr. 30 min. och 41 gr. 12 min. Latitud, samt gränsar til Entre Douro e Minho, Traz os Montes, Spanien, Estremadura och Havet, samt håller i vidd 220 Qvadrat-Mil. Marken bär Wete, Råg och Hårs, och på många ställen finnes förträffeligt Vin och Olja, i den mängd at en del däraf utföres. Här finnes även vacker Alabaster. Et högt Berg, *Estrelha*, är namnkunnigt,

kunnigt, emedan Snön ligger på dess högsta spets in på heta Sommarn. Här finnas 4 Cidades, 234 Villas, 1091 Soknar och 560000 Människjor. Landskapet indelas i 8 Härader, hvaraf 6 äro *Correiçaons* och 2 *Ouvidorias*. Man märker:

1. Coimbra, Lat. *Conimbriga*, en ansenlig Cidade vid Mondego, Landskapets Huvudstad, år folkrik, med Biskops Säte och Universitet. Staden har 1 Cathedral Kyrka, 9 Socken-Kyrkor, 8 Kloster, och 12 00 Invånare. Ortens Polhögd år 40 gr. 14 min. Staden har fordom varit Konunga-Säte.

2. *Miranda* de Corvo, en liten Villa med 2700 Invånare, förer titul af Grefskap.

3. *Avéiro*, en Villa vid en liten Hafsvik, har 4400 Inbyggare.

4. *Visèu*, en Cidade, angenämt belägen vid Mondego, år et Biskops-Säte.

5. *Ovar*, en ansenlig Villa, med 5800 Invånare.

6. *Lamego*, en Cidade vid Douro, med Biskops-Säte, har 4000 Invånare.

7. *Pinhel*, en befäst Villa på et Berg, har 1600 Invånare.

8. *Almeida*, en reguliert befäst Villa med et Castell, har 2200 Invånare.

9. *Guarda*, en Cidade, ej långt från Mondego, år så väl af Naturen som medelst Konsten befäst, Biskops Säte, har 2300 Inbyggare, en prägtig Domkyrka och 5 andra, samt 2 Kloster.

10. *Covilhaon*, en Villa, om 3500 Invånare, har 13 Kyrkor och åtskilliga Fabriker.

11. *Castello Branco*, en Villa, med et Castell, har 3700 Invånare, 2 Kyrkor och 2 Kloster, samt et ansenligt Palais, tillhörigt Biskopen af Guarda.

12, *Penamacor*, en befäst Villa, med et Castell, på Spanska Gränsen, har 2300 Invånare och 3 Kyrkor.

3. ENTRE DOURO E MINHO.

På Latin *Interamnensis*, är det yttersta Landskap af Riket emot Norden. Det är beläget mellan 40 gr. 46 min. och 42 gr. 12 min. Polhögd, samt gränsar til Galicien, Traz os Montes, Beira och Havet, samt håller i vidd 60 Qvadrat-Mil. Det är icke allenast fruktbart på Säd, Vin, Olja och Lin, utan har också godt förråd på Boskap, Får, som lämna ull i myckenhet, Vildbråd och Fisk. Til handel ligger det ock beqvämt. Det är det bäst bebodde Landskap i Riket. Folkmängden stiger til 504000. Det innefattar 2 Cidades, 26 Villas, 963 Församlingar, och delas uti 6 Härader, hvaraf 3 äro Correiçaons och 3 Ouvidorias. Man märker:

1. PORTO, eller, med Portugisiska Artikeln, O *Porto*, af Sjöfarande *Port à Port* kallad, på Latin *Portus*, en Cidade vid Douros utlopp i Havet, är näst Lisboa den rikaste, folkrikaste och bäst bygde Stad i Riket. Den har 4 Förstäder, 1 Cathedral-Kyrka och 7 Socken-Kyrkor, samt 12 Kloster. Folkmängden steg år 1766 til 40000. Staden är Säte för en Kongl. Hof-Rätt och en Biskop, samt driver stark handel, i synnerhet med Vin, hvaraf 20000 Pipor årligen utföras. Polhögden är 41 gr. 10 min.

2. *Braga*, en tämeligen stor och folkrik Cidade, angenämt belägen på en Slätt, är Säte för en Erkebiskop, som titulerar sig Primas Regni; har 5 Kyrkor, 8 Kloster och 12000 Invånare.

3. *Gui-*

3. *Guimaraens*, en tämeligen folkrik Villa, har 5000 Invånare, 6 Kyrkor och 6 Klofter. Den var Portugififke Konungarnes förfta Refidence - Stad.

4. *Vianna*, en ftor, välbygd och befäft Villa vid Havet, har 7000 Inbyggare, 2 Kyrkor och 7 Klofter. Staden har en Hamn, men hvilken nu är af Sand förftoppad, och endaft brukbar för fmärre Fartyg. Polhögden är 41 gr. 41 min.

5. *Caminha*, en befäft Villa vid Minho, nära til defs utlopp i Havet, har 1300 Invånare, 1 Kyrka och 2 Klofter. Polhögden är 41 gr. 52 min.

6. *Valença*, en befäft Villa vid Minho, gent mot Spanfka Fäftningen Tuy, har 2 Kyrkor, 2 Klofter och 900 Invånare.

4. TRAZ os MONTES.

På Latin *Transmontana*, ligger mellan 41 gr. 12 min. och 42 gr. 6 min. Latitud, famt gränfar til Entre Minho e Douro, Spanien och Beira, och håller i vidd 100 Qvadrat-Mil. Det är bergagtigt, torrt och litet bebodt Land; dock ges där några vackra Dalar, hvareft växer Wete, Råg och fkön frugt. Här finnes 2 Cidades, 57 Villas, 551 Soknar och 156000 Inbyggare. Det delas i 4 Härader, hvaraf 2 äro Correiçaons och 2 Ouvidorais. Man märker:

1. *Miranda* de Douro, en Cidade, med en Bifkop, har 700 Invånare och har fordom varit befäft.

2. *Vimioso*, en liten befäft Villa.

3. *Braganza*, en Cidade, på en rymlig flätt belägen, vid Ån Sabor, är medelmättig til ftorleken, befäft, har 2 Kyrkor, 4 Klofter och 2700 Invånare, famt är Stamhufet för nu varande Kongl. Slägten. Här finnes Siden - Fabriker.

4. *Chaves*, en befäst Villa, vid Tamega, med 2 Förstäder och 2 Skánsar, har 2000 Inbyggare.

5. *Villa-Real*, den bästa och största Villa i detta Landskap, har 2 Kyrkor och 3 Kloster.

5. ALENTEJO.

Lat. *Transtagana*, ligger mellan 37 gr. 15 min. samt 39 gr. 30 min. Latitud. Det gränsar til Portugisiska och Spanska Estremadura, Andaluzien, Algarve och Havet, samt är det största i Riket, ty det håller i vidd 235 Qvadrat Mil, men är emot vidden ringa bebodt. Marken är här och där ganska frugtbar, men på andra ställen bergagtig, sandig, torr, morasig och obrukad. Dess största rikedom består i Wete och Korn, Vin, Limoner, Citroner och Pomerancer: På många ställen har man ock Olja, Vildbråd och Fisk til öfverflöd. Här finnes även wit Marmor. Landet innefattar 4 Cidades, 88 Villas, 355 Soknar och 280000 Invånare, samt delas i 8 Hårader, hvaraf 3 äro Correiçoens och 5 Ouvidorias. Man märker:

1. EVORA, en ansenlig och folkrik samt väl befäst Cidade, har 5 Kyrkor och 12000 Invånare, samt är Säte för en Biskop och et Universitet.

2. *Estremoz*, en Villa, som är en af de bästa Fästningar i Riket samt angenämt belägen; har 3 Kyrkor, 7 Kloster och 6500 Invånare.

3. *Mortemor* o Novo, en Villa, med 4000 Inbyggare och 4 Kyrkor.

4. *Beja*, Lat. *Pax Augusta*, en ansenlig Cidade, med 4 Kyrkor, 7 Kloster och 6000 Inbyggare, förer Titul af Hertigdöme.

5. *Moura*,

5. *Moura*, en Villa, vid Guadiana, har 2 Kyrkor, 5 Kloster och 4000 Inbyggare.

6. *Serpa*, en befäst Villa på en högd, vid Tago, uti en ganska angenäm Nägd, som är full af Fikon och Olive-skogar. Orten har 2 Kyrkor och 4000 Invånare.

7. *Ourique*, en Villa, om 2000 Invånare, märkes, emedan Konung Alfonso gjorde här år 1139 et grufligt nederlag på Morerne.

8. *Villa Viçosa*, en väl bygd och befäst Villa, angenämt belägen, har et skönt Palais, 2 Kyrkor, 7 Kloster och 3700 Invånare.

9. *Elvas*, en ansenlig och folkrik Cidade, samt god Fästning på en högd, har 4 Kyrkor, 7 Kloster och 12000 Invånare; är även et Biskops-Säte.

10. *La Lippe*, en nyligen anlagd Fästning, ej långt från Elvas.

11. *Olivença*, en Villa, är en bland de bästa Fästningar i Riket; har 4500 Invånare.

12. *Campo Major*, en Villa, med en efter nya sättet bygd Fästning, hvilken dock blivit mycket skadad år 1732, då et Krut-Magazin flög i luften. Orten är ej heller nu mera så bebodd som den tiden då han hade 5300 Invånare.

13. *Portalegre*, Lat. *Portus Alacer*, en gammalmodigt befäst Cidade, har 5 Kyrkor, 5 Kloster och 5600 Invånare, är ock Säte för en Biskop.

14. *Arronches*, en liten befäst Villa, har 1200 Invånare.

15. *Crato*, en Villa med et Kloster, som är et namnkunnigt Priorat af Johanniter-Orden.

16. *Castello de Vide*, en ansenlig Villa på et Berg, har 5700 Invånare.

17. *Aviz*, en Villa om 1500 Invånare, märkes, emedan en Riddar-Orden har däraf sit namn, och residerar därstädes.

6. AL-

6. ALGARVE.

På Lat. *Algarbia*, år beläget mellan 36 gr. 55 min. och 37 gr. 28 min. Latitud, samt grånsar til Alentejo, Spanien och Havet. Detta Landskap fôrer Titul af Konungarike, men år dock minst af dem alla, ty det håller ej mera i vidd ån 50 Qvadrat-Mil. Landets frugtbarhet består, utom Olja, Vin och Wete, hvaraf på åtskilliga Orter finnes rikt förråd, förnåmligast uti en stor myckenhet skôn frugt, såsom Fikon, Russin och Mandel. Fisket år ock ansenligt, i synnerhet fångas Tonfiskar i myckenhet. Provincen innefattar 4 Ståder, 12 Villas, 60 Byar och bebos af 65000 Månniskjor. Han indelas i 3 Hårader, hvaraf 2 åro Correiçaons och 1 Ouvidoria. Man mårker:

1. LAGOS, en medelmåttig Cidade vid en Hafsvik, med en Hamn, år befåst samt Residence för Landets Guvernôr, har 2 Kyrkor, 4 Kloster, och 2600 Invånare.

2. *Villa Nova de Portimaon*, en befåst Villa, med en stor och såker Hamn, har 1600 Invånare.

3. *Sagres*, en liten befåst Villa på en Landtudd med en skôn Hamn.

4. *Tavira*, en Cidade, angenåmt belägen, vid en Hafsvik, med en Hamn, har 2 Kyrkor, 5 Kloster och 4700 Invånare, samt et Castell til beskydd.

5. *Loule*, en befåst Villa, har 4400 Inbyggare.

6. *Cacella* och *Castromarim*, små befåsta Villas vid Havet.

7. *Faro*, en nymodigt befåst Cidade, vid Havet med en Hamn, har 2 Kyrkor, 4 Kloster och 7600 Invånare, samt år Såte för en Biskop.

8. *Sylves*,

8. *Sylves*, en Cidade om 1600 Invånare.
9. *Cabo de Saon Vicente*, en bekant Landtudd.

7. AZORISKE ÖARNE.

På Lat. *Insulæ Azores*. Desse Öar utgöra det sjunde Landskapet af Portugal. De äro belägne mellan 37 och 40 gr. Latitud, vid pass 120 Mil ifrån Lisboa. De hava blivit uptäckte mellan år 1432 och 1460, samt äro 9 inalles, nämligen *Santa Maria*, *Saon Miguel*, *Terceira*, *Santo Jorge*, *Graciosa*, *Fayal*, *Pico*, *Flores*, och *Corvo*. De äro frugtbare och båra Wete, Vin och Frugt. Här finnes ock et slags förtråffeligt Trå af röd färg, kalladt Teixo.

1. SANTA MARIA.

Denna Ö är liten samt ligger under 37 gr. 15 min. Latitud. 120 mil från Lisboa. Man märker:

Porto, en liten Villa med en Hamn och 2 Kloster, är förnämsta Orten på Ön.

2. SAON MIGUEL.

Denna Ö är af de ansenligaste, samt är belägen under 38 gr. Latitud, 120 Mil från Lisboa. Hon är frugtbarast af desse Öar, och bär i synnerhet Wete, hvaraf årligen fås 4000 Tunnor, Hårs, hvaraf 8000 Tunnor insamlas, och Vin, däraf vid pass 5000 Pipor tilvårkas; jämvål bäst bebodd, ty för 30 år sedan funnos här 10918 Hushåll och över 51500 Människjor, däraf vid pass 1400 vore af Andeliga

Stån-

Ståndet. Här finnes 1 Stad, 5 Villas och 22 Byar. Man märker:

1. PONTA DELGADA, Öns Huvudstad, på en slät plats vid Havet belägen, är tämeligen ansenlig, har en öpen Hamn, som beskyddas af en Skans, innehåller 3 Kyrkor, 1880 Hushåll och vid pass 8500 Invånare.

2. *Ribeira Grande*, en ansenlig Villa, på Norra sidan vid en Hafsvik, har 2 Kyrkor, 2 Kloster, 1424 Hushåll och vid pass 5500 Invånare.

3. *Villa Franca*, en Villa på Södra Kusten med en Hamn, har 2 Kyrkor, 2 Kloster, 813 Hushåll, och vid pass 4000 Invånare.

4. *Alagoa*, en Villa med 2 Kyrkor, 605 Hushåll och 2700 Invånare.

3. TERCEIRA.

Denna Ö är näst den föregående störst. Hon är belägen under 39 gr. Latitud, 135 Mil från Lisboa, och är tämeligen frugtbar. Där märkes:

1. ANGRA, Huvudstaden på denna Ö, belägen vid Havet, är ansenlig, väl bebodd och väl befäst, med rena och räta Gator, har en skön Hamn samt är Säte för General-Guvernören över Azoriske Öarne, och en Biskop. Här finnas 6 Kyrkor och 8 Kloster.

2. *Praya*, en medelmåttig och befäst Villa vid Havet, med en Hamn, har 1 Kyrka och 3 Kloster.

4. GRACIOSA.

En liten vacker och frugtbar Ö, ligger 4 Mil i Väster om den förenämde. Där märkes:

Santa Cruz, en Villa vid Havet, med en Hamn, som beskyddas af en Skans.

5. SANTO

5. SANTO JORGE.

En lång men ſmal Ö, 5 Mil i Sydväſt från Tereeira, är högländt och ſlät. Man märker:

Villa de Velas, Öns Huvud-ort, vid Havet med en Hamn.

6. PICO.

En anſenlig Ö, ſom i ſtorleken är den tredje. Hon är belägen under 38 gr. 30 min. Latitud. 245 mil från Lisboa. Ön är frugtbar och driver ſtark Handel med förträffeligt Vin. Här finnes ock mycken Skog, i ſynnerhet Cederträn ſamt et ſlags Trä kalladt Teixo, hvars ved är ganſka hård och rödaktig til färgen, ſamt dyrbar. På Väſtra ändan är et ganſka högt Berg, kalladt Pico beläget, hvaraf Ön ock har ſit namn. Där märkes:

Lagens, en Villa vid Havet, med en Hamn, är förnämſta Orten.

7. FAYAL.

En tämelig Ö, 2 Mil Väſter om Pico. Där märkes:

Hota och *Portupin*, 2 Villas utmed hvarandra vid Havet, med befäſtade Hamnar.

8. FLORES.

En medelmåttig Ö, belägen under 39 gr. 30 min. Latit. 270 Mil från Lishoa, och har 3. Redder. Där märkes:

Santa Cruz, en liten Villa vid Havet, är förnämſta Orten.

9. COR-

9. CORVO.

En liten Ö, som består af en enda Socken, och har 2:ne Hamnar.

Hit kunna ock föras de 2 Canariska Öarne *Madeira* och *Porto Santo*, för deras nära belägenhet til Portugal, ty de ligga ej längre från Cabo de S. Vicente än 70 Mil.

1. MADEIRA.

Denna Ö är belägen under 32 gr. 30 min. Latitud, 75 Mil från Portugal; hon är ansenlig, består af et enda stort Berg, som uphöjer sig på alla sidor ifrån Sjön til midt på Ön, därest det löper tilsammans i en spits. Ön är frugtbar på allehanda Frugt, såsom Persikor, Apricoser, Qvitten, Åplen, Päron, Valnötter och Castanier; här finnas även Tropiska Frugter, såsom Pisang, Goaver och Ananas; men framför alt är hon berömd för det kosteliga Vin här i myckenhet växer, til et antal af 30000 Pipor, hvaraf af de bästa slagen 13000 Pipor utföras. Af Säd fås här Wete och Korn, men hvilket ej räcker til Inbyggarnes förnödenhet, hvarföre mycken Nord-Americansk Spanmål införes; eljest lever det sämre folket förnämligast af Potäter och Castanier. Ön styres af en Guvernör och delas uti 2 Capitanias, nämligen *Funchal* och *Machico*, innefattar en Cidade, 7 Villas och 43 Soknar, samt beboddes år 1768 af 63913 Människjor. Kongl. Inkomsterne stiga til 150,000 R:dal. Man märker:

1. FUNCHAL, en Cidade, Öns Huvudstad vid Havet belägen, under 32 grad. 33 min. Polhögd, är ansenlig

och

och tåmeligen folkrik, samt vål befåst, har en god Redd, år Såte för Guvernören och en Biskop, samt driver vigtig Handel.

2. *Machico*, en Villa vid Havet, år Såte för en Under-Ståthållare, och har vid pass 2000 Invånare.

2. PORTO SANTO.

En liten Ö, belägen under 33 gr. Lat. 70 Mil från Portugal, bebos af vid pass 1200 Månniskjor. Dår mårkes:

Porto Santo, en liten Villa, vid Havet, med en Hamn, som år såker för de flåsta vindar.

Konungariket SPANIEN.

Den båsta Cartan över Spanien år utgiven af *Tomas Lopez* år 1770, på 1. ark, under Titul: *Mapa General de Espanna*; dårnåst år den båst som *Long champs* utgivit på 2 ark. Över Spaniens Provincer har *Lopez* ock utgivit Special-Cartor, hvilka åro gode.

Spanien kallas hos Grekiska Historie-Skrivarne *Iberien* och *Hesperien*, af Latinerne *Hispania* och af Spaniorerne *Espanna*. Det har sit namn af Föniciska ordet *Sepan*, som betyder *Kanin*, emedan de funno detta Djuret dår til myckenhet, vid sin ankomst.

Detta Rike år beläget mellan den 36 och 44 Latituden och den 19 och 21 Longituden, inclusive, och innehåller i Areal-vidd 4250 Qvadrat-Mil.

Det grånsar, i Norr, til Frankrike, hvarifrån det skiljes genom Pyrenåiska Bergsryggen, samt til Atlantiska Havet, i Våster, til Atlantiska Havet och Portugal, i Söder, til samma Haf och Medelhavet, samt i Öster, til Medelhavet.

Luften i detta Land år ren och torr, samt om Sommaren ganska het, i synnerhet midt i Landet. Emot Norden och i Bergs-trakterne år det som vanligt plågar vara, kallare ån Söder ut och på Slåtterne. Landet år til större delen bergagtigt och sjelva Slåtterne åro med Backar blandade.

De största Bergsryggar åro: 1:o Den *Pyrenåiska*, som stråcker sig från det Atlantiska til Medelhavet. 2:o *Asturiska Bergen*, mellan Landskaperne Asturien å ena sidan samt Leon och Gamla Castilien å den andra. 3:o *Sierra de Pico*, som skiljer Leon och Gamla Castilien från Estremadura och Nya Castilien. 4:o *Sierra Morena* mellan Estremadura och Nya Castilien å ena sidan, samt Andaluzien å den andra, och 5:o *Alpujarras*, belågen i Provincen Granada ej långt från Medelhavet. Bergen åro försedde med nyttiga Skogar, samt rike på allahanda slags Metaller och Mineralier, nåmligen Guld, Silver, Tenn, Bly, Jårn, Qvicksilver, Cinober, Alun, Antimonium, Gallmeja, Berggröna m. m. Guld och Silver upsökes ej, emedan Spaniorerne få tilråckeligt af dessa Metaller från America, men Jårn-bergvårken arbetas med mycken drift. Hår finnas åven Ådla Stenar, såsom Diaman-

Diamanter, Amethister, Kriſtaller m. fl. ſamt varma Bad och Hälſo-Brunnar. Spanmål växer ej til den mångd, ſom fordras til Landets uppehälle, hvarföre mycken främmande Spanmål införes. De Sädes-ſlag ſom här förnämligaſt ſås, äro Wete, Korn och Mayz. De ſkönaſte Frugter, ſåſom Påron, Perſikor, Oliver, Fikon, Druvor, Mandlar, Caſtanier, Citroner, Pomerancer, Granat-Äplen m. fl. ſamt de ſmakeligaſte Viner finnas til öfverflöd. Man planterar äfven Saffran, Ris och Socker-Rör til myckenhet i ſomliga Landſkaper. På Honing och Salt är öfverflöd. Här växer ockſå Bomull. På Silke är ock ingen briſt, däraf tilvärkas årligen vid paſs 1800,000 Skålp. Fårahjordarne äro ogement talrike, och Fårens antal räknas til 5 Millioner. Deras Ull är den ſkönaſte och finaſte i Europa. I några Landſkaper finnas ſköna Stuterier, och Spanſka Häſtarne äro berömde ſåſom bland de bäſta i Europa. Kuſterne äro ganſka fiſkrike. Men oaktadt deſſe förmåner är Landet ej ſå upbrukat, ſom ſig bör, och Almänheten fattig.

Spanien är i almänhet et torrt Land, och har ej ſå många Strömar ſom andra Länder af lika vidd. Deras antal, ſtörre och ſmärre, ſtiger dock til 250. De anſenligaſte af dem äro 5, nämligen *Tajo*, Lat. *Tagus*, hvilken efter et lopp af 70 Mil, flyter genom Portugal i Atlantiſka Havet. De ſtörſta Åar han uphämtar, heta *Alagon* och *Xarama*. 2:o *Duero*, Lat. *Durius*, hvars Långd är 57 Mil, han

faller ock genom Portugal i Atlantiſka Havet. De ſtörſta Åar ſom falla i denna Elf, åro *Tormes* och *Piſuerga*. 3:o *Guadiana* Lat. *Anas*, ſom efter 60 Mils lopp, åven faller i Atlantiſka Havet. De ſtörſta Åar ſom förőka denna Strőm åro *Ardilla* och *Bedija*. 4:o *Guadalqvivir*, Lat. *Baetis*, hvars långd år 42 Mil och likaledes afbördar ſit vatn i Atlantiſka Havet. Åarne *Xenil* och *Guadarmena* åro de ſtörſta ſom falla i denna Elf. 5:o *Ebro* Lat. *Iberus*, ſom håller i Långd 47 Mil och utfaller i Medelhavet. De ſtörſta Åar ſom falla i denna Elf heta *Segre* och *Xiloca*. Utom de 5 förenåmde Elver åro ock följande 3 tåmeligen anſenlige nåmligen *Minno* Lat. *Minius*, ſom ſkiljer Spanien från Portugal, och faller i Atlantiſka Havet, ſamt *Xucar* och *Segura*, ſom hava deras utlopp i Medelhavet.

I Spanien finnas 139 Ståder eller Cidades, ſamt en ſtor myckenhet Köpingar, eller Villas, ibland hvilka ſednare många åro beſåſte och med murar omgifne, ſamt i ſtorlek och anſeende őverträffa många Ståder, hvarföre man ock, at undvika miſstag, i denna Beſkrifning velat kalla dem Villas.

Folkmångden ſtiger til vid paſs 9 Millioner. Spanſka Språket år en blandning af Cantabriſka, Gőtiſka, Latin och Moriſka. Religionen år Romerſk Katolſk, och Inquiſitions-Råtten har upſigt dåröver; at ingen annan får inſmyga ſig. I Riket finnas 8 Erke-Biſkopar, 48 Biſkopar, ſamt 2146 Munke- och 1023 Nunne-

Nunne-Klofter. Hår åro åven 4 Andeliga Riddare-Orden: *Sant Jago de Compoftella*, *Calatrava*, *Alcantara* och *Montefa*, fom alla hava goda Inkomfter.

Spaniorerne åro ganfka fkickelige til Vetenfkaper, men mycket infkrånkte dåruti, i anfeende til Inquifitionen. Handtvårkerier, Manufacturer och Fabriker åro ej få talrike och gode, fom de borde vara. Då nu Åkerbruket desfutom ej år i fit behöriga fkick; få lider Spanien mycket i fin Handel med andra Europåifka Nationer. Och emedan defs naturliga Producter ej förflå, at betala de förnödenheter andre Nationer låmna dem; få måfte en ftor del af det Guld och Silver, famt de varor, fom de undfå från America, låmnas dårtil.

De förnåmfta Spanfka Mynten åro: af Guld, *Doblon de a Ocho*, hvilket år det ftörfta Guldmyntet och gåller i Svenfkt mynt $7,^{315}$ Ducat. *Efcudo de Oro* utgör $0,^{914}$ Ducat. Af Silver: *Pefo Duro* gåller i Svenfka pengar 45 fk. 10 runft. *Real de Plata*, år vård 4 fk. 8 runft. Bok och Råkning hålles i *Real de Vellon* och *Maravedis*, hvaraf 34 utgöra det förra Myntet. En Real de Vellon år vård 2 fk. 4 r:ft., och en Maravedi litet mindre ån et runftycke.

Kongl. Titeln år vidlyftig och innefattar de Lånder, fom Spanfka Konungarne efter hand eröfradt. Den korta år: *Katolfk Konung i Spanien.* Vapnet år åven vidlöftigt, emedan det år fammanfatt af alla Provinciernas. Nu varande Kongl. Hufet år af *Bourbonfka Familien* från

Frank-

Frankrike, och den Regerande Konungen heter CARL III. Kron-Prinſen bår Titul af *Prins af Aſturien*. De öfrige Kongl. Barnen kallas *Infanter*. Kronan år ärftelig och kan även tilfalla Prinſeſſorna. Konungens Regerings-välde är oinſkränkt.

Riks-Collegierne åro 11, hvaribland Stats-Rådet år det förnåmſta, dåreſt de vigtigaſte Rikets göromål afhandlas. Hof-Råtterne kallas *Audiencer*. Landſkaperne ſtyras af en *Capitano General*, undantagande i Navarra, hvars Befälhavare förer Titel af *Virrey*, eller Under-Konung.

Krono-Inkomſterne ſtego år 1760 til 25,400000 R:dal. De flyta 1:o utaf General-Råntorne, hvartil råknas Tull-tåckten, Pålagor, på Ull, och flera Artiklar, beſtigande til 9,540000 R:d. 2:o af Provincial-Råntorne, hvartil höra pålagor på Bröd, Olja, Vin, Talg, Kött och Såpa, ſom ſtiga til 5,460,000 R:dal. 3:o af Tobaks-Handelen, ſom utgör 5,100,000 R:dal. 4:o af Poſtvårket 150,000 R:dal. och 5:o utaf Revenuer från America ſom utgöra 3,800,000 R:dal.

Krigsmagten til Lands ſteg år 1760 til 98,375 Man, ſamt beſtod af Spanſka och Wallonſka Gardet 6360, 30 inhemſka Fält-Regimenter 40,516, 11 utländſka Fält-Regimenter 12,920, 33 Regimenter Landt-Milice 23,100, 4 Regimenter Invalider 4800.

Summa Infanteri 87696

Rytteri

Rytteri	- - - - -	6114
Dragoner	- - - - -	2560
Fri - Troupper	- - - -	2005
		98375

År 1779 berättades Spanska Landtmagten stiga över 130,000 Man.

Sjömagten bestod år 1776 af 39 Linie-skepp, 20 Fregatter, 16 Schebeker, 12 Bombarder Galliotter och 40 Munitions-Fartyg. År 1781 bestod den af 2 Skepp över 100 Canoner, 7 Skepp om 80 Canoner, 41 om 70 Canoner, 4 om 64 Canoner, samt 2 om 50 Canoner, inalles 58 Linieskepp utom Fregatter och smårre Fartyg.

Spanien består af 2 förenade Riken Castilien och Aragonien, med de därunder hörande Länder, samt Landskaperne Navarra och Biscaya, som ej räknas til någondera. Spaniens Indelning är tvåggehanda: Geografisk och Politisk. Enligit den förra innefattar detta Rike 15 Landskaper, hvaraf en del ännu föra Titul af Konunga-Riken. 4 af dem äro belägne midt i Landet, nämligen *Nya Castilien*, *Gamla Castilien*, *Leon* och *Estremadura*, hvaraf de 3 första hava Titul af Konungariken. 4 äro belägne Norr ut vid Atlantiska Havet, nämligen *Galicien*, *Asturien*, *Biscaya* och *Navarra*, det första och sista föra Titul af Konungariken och det andra af Furstendöme. 3 ligga Söder ut vid Atlantiska och Medelhavet, nämligen *Andaluzien*, *Granada* och *Murcia*, alla 3 hava Titul af

Konungariken. 4 äro Öster ut belägne vid Franska Gränsen och Medelhavet, nämligen: *Aragon*, *Catalunna*, *Valencia* och *Balearifka Öarne*. Enligit den Politiska Indelningen består Riket af 31 Provincier, hvaraf 9 ligga midt uti, nämligen *Madrid*, *Toledo*, *Guadalaxara*, *Cuença*, *La Mancha*, *Segovia*, *Avila*, *Salamanca* och *Badajoz*. 12 äro belägne Norr ut, nämligen *Galicien*, *Afturien*, *Leon*, *Palencia*, *Toro*, *Valladolid*, *Zamora*, *Burgos*, *Soria*, *Biscaya*, *Guipuzcoa* och *Alava*. 5 ligga Söder ut, nämligen *Sevilla*, *Cordova*, *Jaen*, *Granada* och *Murcia*, och 5 äro belägne Öster ut: *Navarra*, *Aragon*, *Catalunna*, *Valencia* och *Mallorca*. Denna Indelning vil man följa såsom varande den rätta.

MEDLERSTA DELEN AF SPANIEN.

Denna Rikets Huvud-del innefattar det fordna Konungariket *Nya Castilien*, som af ålder fördelats uti 3 Delar, nämligen den Västra eller *Alcarria*, den Östra eller *La Sierra*, och den Södra eller *La Mancha*, men nu för tiden består af de 5 Provincierne *Madrid*, *Toledo*, *Guadalaxara*, *Cuença* och *La Mancha*; 2 Provincer af Gamla Castilien, nämligen *Segovia* och *Avila*; 1 af det fordna Riket *Leon*, nämligen *Salamanca*; och *Badajoz* som utgör Landskapet Estremadura.

1. Provincen MADRID.

Denna Province utgör, som förr nämnt är, en del af Nya Castilien, ligger midt i Riket,

ket, och grånsar til Provincerne Avila, Segovia, Guadalaxara och Toledo, samt råntar Konungen i årlig Inkomst 2,210,000 Riksdaler. Man märker:

1. *MADRID*, Lat. *Madritum*, en Ville, belägen vid den lilla Ån Manzanares, år dock Huvudstaden i hela Spanien, och Konungens Residence, samt Sätet för ikets förnämsta Collegier och 4 Kongl. Academier, nämligen Historiska, Medicinska, Målare-Bildthuggare och Byggnings samt Spanska Språkets, år stor och folkrik, har några breda och sköna Gator, et skönt Kongl. Palats, samt 2 kostbara Broar över Ån Manzanares. I Staden finnas 13 Kyrkor, 69 Kloster, 13,000 Hus och 120,000 Invånare.

Kongl. Lust-Slotten.

1. *Buen Retiro*, ej långt från Madrid, har en stor och angenäm Lustskog.

2. *Casa del Campo*, våster om Madrid, midt emot Residence-Slottet.

3. *La Florida.*

4. *El Pardo*, vid Manzanares, 2 Mil från Madrid, år tämeligen stort och med sköna målningar utsirat.

5. *Zarzuela*, 2 Mil från Madrid belägit, år liter.

6. *Villa Viciosa*, år gammalt och ligger 2 Mil från Madrid.

Ståderne.

7. *Leganes*, en stor Villa, år Huvud-orten i et Markisat.

8. *Maqueda*, en stor Villa, med et befäst Slott, år Huvudorten i et Hertigdöme.

9. *Zurita*, en ansenlig Villa, vid Tago, år et Priorat för Calatrava Orden.

2. Provincen TOLEDO.

Denna Province utgör även en del af Nya Castilien, samt räntar Kronan 340,000 R:dal. Man märker:

1. TOLEDO, Lat. *Toletum*, en Stad på en Bergsklippa vid Tajo, är omgiven med en dubbel mur och många Torn, Säte för den förnämsta Erke-Biskopen i Spanien, en Inquisitions-Rätt, samt et Universitet, som ej mycket betyder, har 27 Soknar, 39 Kloster, och vid pass 20000 Invånare. Staden har ringa Handel och Näring, samt allenast en enda Siden-Fabrik.

2. *Aranjuez*, et Kongl. Lust-Slott, 7 Spanska Mil från Madrit, i en angenäm nägd vid Tajo, med en reguliert anlagd och välbebodd Köping.

3. *Alcala*, Lat. *Complutum*, en Stad vid Ån Henares, har ej mer än 800 Hushåll til Inbyggare, men dock 3 Sokn-Kyrkor, samt 19 Munke- och 9 Nunne-Kloster, och är Säte för et Universitet.

4. *Escalona*, en stor med murar omgiven Villa, har et Castell, 5 Kyrkor och 2 Kloster, samt förer Titul af Hertigdöme.

5. *Brihuega*, även en stor med murar omgiven Villa, med 5 Kyrkor och 3 Kloster.

6. *Ocanna*, en stor och med murar omgiven Villa, med 4 Kyrkor och 10 Kloster.

7. *Talaverra de la Reyna*, en gammal och stor med murar omgiven Villa vid Tajo, har 7 Kyrkor och 12 Kloster samt 4000 Invånare; här är en god Siden-Fabrik.

3. Provincen GUADALAXARA.

Denna Province utgör ocksä en Del af Nya Castilien, samt räntar Kronan årligen 450,000 R:dal. Man märker:

1. GUADA-

1. Guadalaxara, en medelmåttig Stad, med något över 2000 Invånare, har dock 9 Socken Kyrkor, samt 7 Munke- och även så många Nunne-Kloster. Här är en god Ylle-Tygs Fabrik.

2. *Siguenza*, Lat. *Seguntia*, en medelmåttig Stad vid Henares, har 3 Kyrkor och 3 Kloster, samt är Säte för en Biskop och 1 Universitet.

4. Provincen CUENÇA.

Denna Province kallas även *La Sierra*, emedan den utgör Bergstrakten af Nya Castilien. Han räntar Kronan årligen 270,000 R:d. Man märker:

1. Cuença, en ansenlig Stad, på en högd vid Ån Xucar, har 14 Soken-Kyrkor, 8 Munke- och 6 Nunne-Kloster, är Säte för en Biskop, som lyder under Toledo och har 25000 R:dal. i årlig Inkomst. Här är ock en Inquisitions-Rätt.

2. *Moya*, en ansenlig Villa med et Castell, har 6 Kyrkor och 2 Klofter, samt är Huvudort i et Markisat.

3 *Huete*, en Stad, som knapt har 500 Hushåll, men dock äger 9 Soken-Kyrkor, samt 5 Munke- och 2 Nunne-Kloster.

5. Provincen LA MANCHA.

Denna Province är den sydligaste uti Nya Castilien, samt även den torraste, dock växer här godt Vin. Han räntar Kronan årligen 1,300,000 R:dal. Man märker:

1. Ciudad Real, en Stad med 3 Kyrkor och 7 Kloster.

2. *Almagro*, en stor Villa med 2 Kyrkor och 9 Kloster, samt et Universitet.

3. *Valde-*

3. *Valdepennas*, en stor Villa, som dock endast har 1 Kyrka och 1 Kloster. I nägden häromkring växer den bästa Saffran i Landet, det läckraste Vin, och den omliggande feta marken bär förträffeligt Wete.

4. *Calatrava*, en Villa på et Berg med et Kloster, är Huvudsätet för Riddare-Orden af Calatrava.

5. *Alcaraz*, en liten Stad på en högd vid Ån Guadarmena, med et befäst Castell, har 5 Soken-Kyrkor, samt 7 Kloster.

6. Provincen SEGOVIA.

Denna Province utgör en Del af Gamla Castiljen. Han räntar Kronan årligen 500,000 R:dal. Man märker:

1. Segovia, Provincens Huvudstad på en hög klippa vid Ån Eresma, är tämeligen ansenlig, har 8000 Inbyggare, 27 Soken-Kyrkor, samt 16 Munke- och 8 Nunne-Kloster, samt är Säte för en Biskop, som lyder under Erke-Biskopen i Toledo, och hvars årliga Inkomst stiger til 18000 R:dal. Här i nägden finnes förträffelig Får-ull, och de härvarande Tygväverierne äro de bästa i Spanien.

2. *Sant Ildefonso*, et Kongl. Lust-Slott, 9 Mil från Madrid vid Berget Guadarrama, uti en angenäm nägd, har en stor och skön Lust-Trägård, hvaruti Vattenkonsterne äro ojämförligen vackra. Här bredevid är en By, hvarest är et Glasbruk, därest Spegelglas gjutes, som ej eftergiver det Franska uti storlek och fägring.

3. *El Escorial*, en By, 5 Mil från Madrid, med et Kloster för Hieronymiter-Munkar kalladt *San Lorenzo el Real*. Detta Kloster är en härlig Byggnad, som Konung Filip 2 år 1563 låtit anlägga uti en ofrugtbar nägd, samt har kostat 5,260,570 Ducater. Klostret har en ganska prägtig Kyrka, som har 48 Altaren, under hvilken uti et walf, kalladt Pantheon, Spanska Konun-

Konungarne begrafvas. Här är ock et vackert Kongl. Palats, samt en ansenlig Boksamling, som i synnerhet är kostbar, hvad Handskrifter vidkommer.

7. Provincen AVILA.

Denna Province utgör Sydligaste Delen af Gamla Castilien. Han räntar Kronan årligen 170,000 R:dal. Man märker:

1. Avila, Huvudstaden, vid Ån Adaja, är tämeligen ansenlig, har 8 Soken-Kyrkor, 10 Munke- och 7 Nunne-Kloster, samt är Säte för en Biskop, som lyder under Erke-Biskopen i Compostella och har 10800 R:dal. årlig Inkomst. Här är ock et Universitet.

2. *Arevalo*, en stor Villa, med 8 Soken-Kyrkor, samt 5 Munke- och 4 Nunne-Kloster.

8. Provincen SALAMANCA.

Denna Province utgör Södra Delen af det fordna Konungariket Leon, samt räntar Kronan årligen 370,000 R:dal. Man märker:

1. Salamanca, Lat. *Salamantica*, Huvudstaden vid Ån Tormes, är ansenlig, har 25 Soken-Kyrkor, 20 Munke- och 11 Nunne-Kloster, samt är Säte för en Biskop, som lyder under Erke-Biskopen i Compostella och har 13000 R:dal. årlig Inkomst; här är ock et ryktbart Universitet

2. *Ledesma*, Lat. *Eletisa*, en tämelig Villa, vid Ån Tormes, har 6 Kyrkor och 2 Kloster, samt förer Titul af Grefskap. Här äro varma Bad.

3. *Ciudad Rodrigo*, en tämeligen ansenlig och vacker Stad vid Ån Agueda, har 8 Soken-Kyrkor, 9 Kloster, samt vid pass 6000 Invånare, är ock Säte för en Biskop, som lyder under Erke-Biskopen i Compostella och har 5200 R:dal. årlig Inkomst.

4. *Alva*, en ansenlig Villa, vid Ån Tormes, har 9 Soken-Kyrkor, 5 Kloster, samt förer Titul af Hertigdöme.

9. Provincen BADAJOZ.

Denna Province innefattar hela Landskapet Estremadura, som år et af de ansenligaste i Spanien. Det är frugtbart på Spanmål, Vin och Frugt, i synnerhet förträffeligt Bete, och har dårföre vigtig Boskaps-skötsel. Det råntar Kronan årligen 800.000 R:dal. Man mårker:

1. BADAJOZ, Lat. *Pax Augusta*, Provincens Huvudstad, vid Guadiana, ligger vid Portugisiska Grånsen, samt år en Grånsfåstning emot detta Rike, har 3 Soken-Kyrkor, 5 Munke- och 7 Nunne-Kloster, samt år Såte för en Biskop, som lyder under Erke-Biskopen i Compostella och har i årlig Inkomst 14000 R:dal.

2. *Xeres*, de los Cavalleros, en Stad med 4 Soken-Kyrkor, 3 Munke- och 6 Nunne-Kloster.

3. *Zafra*, en tåmelig Villa med et Castell, har 2 Kyrkor, 7 Kloster och över 2000 Invånare.

4. *Albuquerque*, en liten Villa, på en högd, med et Castell, har 2 Soken-Kyrkor och 2 Kloster, samt förer Titul af Hertigdöme. Orten år mårkvårdig, emedan Portugisernas vidtberömde Fåltherre uti Indien, Alonso de Albuquerque håraf förde Titul

5. *Ellerena*, en medelmåttig Stad med 2 Kyrkor och 7 Kloster, år Såte för en Inquisitions-Rått.

6. *Truxillo*, en befåst Stad på en högd, med et Castell, 6 Kyrkor och 10 Kloster.

7. *Caceres*, en stor Villa med 4 Kyrkor och 7 Kloster.

8. *Alcantara*, en reguliert befåst Villa, vid Tajo, på Portugisiska Grånsen, har 2 Kyrkor och 4 Kloster.

9. *Pla-*

9. *Plasencia*, en Stad vid Ån Xerte, är väl bygd, har 7 Soken-Kyrkor, 4 Munke- och 3 Nunne-Kloster, samt är Säte för en Biskop, som lyder under Erke-Biskopen i Compostella, och har 30000 R:dal. årlig Inkomst.

10. *Coria*, Lat. *Caurium*, en liten Stad vid Ån Alagon, har 2 Kyrkor och 2 Kloster, samt är Säte för en Biskop, som lyder under Compostella, och har 14000 R:dal. i årlig Inkomst.

11. *Bejar*, en medelmåttig Villa med 3 Kyrkor och 3 Kloster, samt en god Klädes-Manufactur.

12. *La Vera de Plasencia*, en ganska angenäm Dal, belägen 4 Mil från Plasencia, där de skönaste och läckraste Träds- och Jord-frugter, har härliga Ängar, goda Källor och Bäckar, samt välsmakande Fiskar, så at det föreställer et Jordiskt Paradis; hvarföre ock många Förnäma vistas här om Sommartiden. Ibland de härvarende Orter är Klostret *San Geronimo de Juste* märkvärdigt, emedan Kejsar Carl 5 utvalde detta ställe til sit hemvist, sedan han nedlagt Regeringen, samt även dog härstädes.

NORRA DELEN af SPANIEN.

Denna Rikets Huvud-Del innefattar alt det Land, som är beläget mellan Atlantiska Havet och Elven Duero, som inbegriper följande Länder: *Galicien*, *Asturien*, Norra hälften af det fordna Konungariket Leon, som nu för tiden består af de 5 Provincerne *Leon*, *Palencia*, *Toro*, *Valladolid* och *Zamora*; Norra delen af det fordna Konungariket Gamla Castilien, som utgör Provincerne *Burgos* och *Soria* samt Provincerne *Biscaya*, *Guipuzcoa* och *Alava*, tilsammans 12.

1. Pro-

1. Provincen GALICIEN.

Denna Province kallas på Spanska *Galizia*, på Lat. *Gallaecia*, samt förer Titul af Konungarike. Han är en af de största, samt den folkrikaste i hela Spanien. Luften är vid Kusterna mild, men midt i Landet kall, samt i allmånhet fugtig. Landet är bergagtigt och har få Slåttmarker af någon ansenlig vidd, hvarföre här ock växer ringa Säd; men Mulbetet är skönt. Här växer äfven Vin och Lin i tilräckelig mängd, och Fisket är förträffeligt, i anseende til den stora Landsträcka, som ligger utmed Havet. Ansenliga Skogar finnas ock, som lämna godt Byggnings-timmer samt Skeppsvirke. Här funnos vid år 1760, 7 Städer, 60 Villas, 11 Katedral-Kyrkor, 3242 Socknar, 12,637 Andelige, 34 Hospitaler, 14 Collegier, 79 Munke- och 24 Nunne-Kloster, samt 242,265 Hushåll, hvarföre man kan antaga Inbyggarnes antal stiga til 1,100,000. Man märker:

1. Corunna, af Fransoserne *La Corogne* kallad, Provincens Huvudstad, vid Havet belägen, under 43 gr. 25 min. Polhögd, är ansenlig och folkrik, har en stor och skön Hamn, som beskyddas af 2 Casteller, är Säte för General-Capitainen över detta Landskap, en Kongl. Hof-Rätt, samt Intendenten, har 1 Collegiat- och 4 Soken-Kyrkor, 4 Kloster och 1 Mynthus. Här i Hamnen ligger en del af Spanska Krigs-Flottan.

2. *Compostella* eller *St. Jago*, en temmeligen stor och folkrik Stad, är Säte för en Erke-Biskop som har 12 Suffraganter samt 6000 R:dal. årlig Inkomst. et Universitet, och en Inquisitions-Rätt. Här finnas, utom Katedral-

Katedral-Kyrkan, 12 Soken-Kyrkor, samt 7 Munke- och 5 Nunne-Kloster.

3. *Betanzos*, en medelmåttig Stad vid Havet, med en Hamn, har 2 Kyrkor och 2 Kloster.

4. *Mondonnedo*, en liten Stad, är Säte för en Biskop, som lyder under Compostella, och har 5000 R:dal. årlig Inkomst.

5. *Lugo*, Lat. *Lucus Augusti*, en Stad långt in i Landet, ej långt från Minnos ursprung, har 3 Kyrkor och 4 Kloster, samt är Säte för en Biskop, lydande under Compostella, hvars årliga Inkomster stiga til 6000 R:dal. Här finnas varma Bad.

6. *Orense*, Lat. *Aquæ Calidæ*, en Stad vid Minno, har 4 Kyrkor och 2 Kloster, samt är Säte för en Biskop, lydande under Compostella, hvars årliga Inkomst stiger til 6000 R:dal. Här finnas även varma Bad, som til en del äro kok-heta.

7. *Tuy*, Lat. *Tude*, en Stad vid Minno, ej långt från dess utlopp i Havet på Portugisiska Gränsen, har 2 Kyrkor och 3 Kloster, samt är Säte för en Biskop, lydande under Compostella, som har 8000 Riksdalers årlig Inkomst.

8. *Bajona*, en Villa vid Havet, med en god Hamn, som försvaras af et Castell.

9. *Vigo*, en Villa vid Havet, är omgiven med murar, har 3 Kyrkor och 2 Kloster, samt en god Hamn, som är bekant i Historien, emedan Engländarne och Holländarne år 1702 här angrepo Spanska Silver-Flottan, samt även år 1719 intogo denna ort.

10. *Ferrol*, en med murar omgiven Villa, vid en Hafsvik, med en förträffelig och välbefäst Hamn, hvarest åtskilliga Kongl. Krigs-skepp ligga, har i nyare tider mycket tiltagit i välmåga.

11. *Vivero*, en med murar omgiven Villa, med en Hamn vid Havet.

12. *Ribadeo*, en med murar omgiven Villa vid en Hafsvik, med en Hamn, som beskyddas af 2 Castellér.

2. Provincen ASTURIEN.

Denna Province förer Titul af Furstendöme, samt kallas af Spaniorerne, i plurali numero, Principado de *Las Asturias;* Inbyggarne räkna sig för synnerligen ädla, utan blandning af Judisk eller Morisk blod, hvadan ock Kron-Prinsen kallas Prins af Asturien. Luften är härstädes något fugtig, men hälsosam. Landet är ojämt och backigt, samt skiljes från Provincen Leon förmedelst en Bergsrygg. Alla Berg äro betäckte med Skog; men marken bär dock Säd i tämelig mängd, mycken Frugt samt förträffeligt Vin. Här finnes även sköna Ängar. Hästarne äro från gammalt berömde för sin godhet och snabbhet. Kusterne äro ock fiskrike. Denna Province räntar Kronan årligen 780000 R:dal. Man märker:

1. OVIEDO, Lat. *Ovetum*, Huvudstaden, belägen på en något hög Slätt, är tämeligen ansenlig, har 4 Kyrkor, 4 Munke- och 7 Nunne-Kloster, är Säte för en Biskop, som omedelbart lyder under Påven.

2. *Navia*, en med murar omgiven Villa vid Havet, med en Hamn.

3. *Gijon*, en med murar omgiven Villa med Castell vid Havet, har en Hamn. Här har Götiska Prinsen PELAYO residerat.

4. *Villa Viciosa*, en Villa vid Havet, med en god Hamn.

5. *Santillana*, en Villa, är Huvudorten för den andre delen af Asturien.

6. *Ausena*, et Berg, hvarest är en stor kula *Santa Maria de Cabadonga* kallad, där Prins PELAYO med 1000 Göter undangömde sig, och därifrån dref Morerne på flygten.

3. Provincen LEON.

Denna Province utgör Nordligaste delen af det fordna Konungariket Leon. Det är et frugtbart Land, samt räntar Kronan årligen 200000 R:dal. Man märker:

1. Leon, Lat. *Legio septima Germanica*, Provincens Huvudstad, har 8 Socken-Kyrkor, 7 Munke- och 6 Nunne-Kloster, samt är Säte för en Biskop, som omedelbart lyder under Påven. Domkyrkan är en af de bästa i Spanien.

2. *Astorga*, Lat. *Asturica Augusta*, en tämelig Stad, har 8 Socken-Kyrkor och 4 Kloster, samt är Säte för en Biskop, lydande under Compostella, som har 7500 R:dal. årlig Inkomst.

3. *Mancilla*, en Villa med 5 Kyrkor och 2 Kloster.

4. *Sahagun*, en ansenlig med murar omgiven Villa, med et Castell, 9 Kyrkor och 3 Kloster.

4. Provincen PALENCIA.

Denna Province utgör även en del af det fordna Riket Leon. Han räntar Kronan årligen 300000 R:dal. Man märker:

1. Palencia, Provincens Huvudstad vid Ån Carrion, är tämeligen ansenlig, har 5 Soken-Kyrkor, 5 Munke- och 6 Nunne-Kloster, samt är Säte för en Biskop, som lyder under Erke Biskopen i Burgos, och har 10000 R:dal. i årlig Inkomst.

2. *Saldanna*, en Villa, med murar omgiven, har 2 Kyrkor och 1 Kloster.

5. Provincen VALLADOLID.

Denna Province är til större delen belägen i det fordna Riket Leon, samt til mindre delen uti Gamla Castilien. Han räntar Kronan årligen 1300,000 R:dal. Man märker:

1. Valladolid, Huvudstaden, är ansenlig, stor och folkrik, samt en af de bästa i Riket, belägen vid Ån Pisuerga under 41 gr. 42 min. Polhögd, har 11000 Hus, 16 Socken-Kyrkor, 46 Klofter, et Kongl. Palats, et Kongl. Cancellie, en Inquisitions-Rätt, et Universitet, en Geografisk Academie, samt är Säte för en Biskop, som lyder under Toledo, och har 10000 R:dal. årlig Inkomst.

2. *Medina de Rio Seco*, en af de bästa Städer i detta Landskap, har 3 Kyrkor, 5 Kloster och förer Titul af Hertigdöme.

3. *Medina del Campo*, en ansenlig Villa med en Collegiat- och 14 Socken-Kyrkor, 9 Munke- samt 6 Nunne-Kloster.

4. *Olmedo*, en Villa med 7 Kyrkor och 7 Kloster.

5. *Tordesillas*, en Villa vid Duero, med murar omgiven, har 6 Kyrkor och 4 Kloster.

6. *Simancas*, Lat. *Septimanas*, en Villa på en högd, med murar omgiven, har 2 Kyrkor. På det härvarande Slottet förvaras Castilianska Kronans Archive.

7. *Benavente*, en stor Villa med 7 Kyrkor, 3 Kloster och 4900 Invånare, förer Titul af Grefskap.

6. Provincen TORO.

Denna Province utgör en del af fordna Riket Leon, samt är en af de minsta i Spanien. Han räntar Kronan årligen 300,000 Riksdaler Man märker:

1. Toro, Provincens Huvudstad, på en högd vid Duero, är ansenlig, har 1 Collegiat- och 22 Soken-Kyrkor, 9 Munke- och 5 Nunne-Kloster, samt är namnkunnig för Rikets Grundlagar, som här på en Riksdag år 1505 blivit uprättade.

2 *Carrion de los Condes*, en stor med murar omgiven Villa, har 10 Kyrkor och 6 Kloster.

7. Pro-

7. Provincen ZAMORA.

Denna Province utgör ävenväl en del af det fordna Riket Leon, samt är ock en af de minsta. Han räntar Kronan årligen 340,000 R:dal. Man märker:

1. ZAMORA, fordom *Sentica*, Provincens Huvudstad vid Duero, är ansenlig och befäst, har 24 Soken-Kyrkor, 6 Munke- och 8 Nunne-Kloster, samt är Säte för en Biskop, som lyder under Compostella, och har 10000 R:dal. årlig Inkomst.

2. *Tabora*, en Villa, förer Titul af Markisat.

8. Provincen BURGOS.

Denna Province utgör Norra delen af gamla Castilien, samt sträcker sig til Atlantiska Havet, och innefattar således även en liten del af Asturien och Biscaya. Här växer förträffeligt Vin; här finnas även de största Fårahjordar samt den bästa Ullen i Spanien. Provincen räntar Kronan årligen 660000 R:dal. Man märker:

1. BURGOS, Provincens Huvudstad, vid foten af et Berg belägen, är väl tämeligen stor, men ej synnerligen väl bebodd, har 16 Soken-Kyrkor, 8 Munke- och 10 Nunne-Kloster, samt är Säte för en Erke-Biskop, under hvilken Biskoparne i Pamplona, Calahorra, Palencia och Sant Andero lyda, och som har 15000 R:dal. årlig Inkomst.

2. *Cast. o Xeriz*, en Villa, på en högd med murar omgiven, har 6 Kyrkor och 2 Kloster.

3. *Laredo*, en Villa på en högd, vid en Hafsvik, är med murar omgiven, och har en beqväm Hamn.

4. *Sant Andero*, en Villa vid en Hafsvik, är med murar omgiven, samt har en god Hamn, som be-

skyddas af 4 Casteller. Han är ock Säte för en Biskop, som har 6000 R:dal. i årlig Inkomst.

5. *Castro Urdiales* och *San Vicente de la Barquera*, 2 med murar omgifne Villas, vid Havet, med Hamnar och Casteller.

6. *Logronno*, Lat. *Lucronium*, en af de bästa Städer i Spanien, vid Ebro, är befäst, har över 5000 Invånare, 5 Kyrkor, 6 Munke- och 2 Nunne-Kloster, samt är Säte för en Inquisitions-Rätt.

7. *Trevinno*, en med murar omgiven Villa på en högd, med et Castell, har 3 Kyrkor.

9. Provincen SORIA.

Denna Province utgör ock en del af Gamla Castilien, samt räntar Kronan årligen 380000 R:dal. Man märker:

1. Soria, fordom *Numantia*, Provincens Huvudstad, vid Elven Duero, har 13 Soken-Kyrkor, däribland en är Collegiat-Kyrka, 7 Munke- och 4 Nunne-Kloster.

2. *Osma*, en Stad vid Duero, är Säte för en Biskop, som har 15000 R:dal. årlig Inkomst.

3. *Calahorra*, fordom *Calaguris*, en Stad på en högd, ej långt från Ebro, har 3 Kyrkor och 3 Kloster, samt är Säte för en Biskop, som har 12000 R:d. årlig Inkomst.

4. *Agreda*, en ansenlig Villa, med 6 Soken-Kyrkor och 3 Kloster.

5. *Almazan*, en ansenlig Villa, med murar omgiven, vid Duero, har 8 Soken-Kyrkor, 3 Kloster, 1 Priorat och 1 Johanniter-Ordens Commenderi.

6. *Medina Celi*, en Villa, med murar omgiven, med et Castell, har 1 Collegiat-Kyrka, 3 Kloster, och är Huvudorten i et namnkunnigt Hertigdöme.

10. Pro-

10. Provincen BISCAYA.

Denna Province ligger vid Havet och har en mild Luft. Landet år bergagtigt; Havet lämnar sköna Fiskar; Vid Kusterne våxa Pomerancer och Citroner til ymnighet; Sköna skogar samt vigtiga Jårn- och Stål-Vårk finnas ock til myckenhet. Han råntar Kronan årligen 390000 R:dal.

1. Bilbao, Provincens Huvudstad, år en Villa, belägen 2 Spanska Mil från Havet, år ansenlig, folkrik samt vål bygd och driver en god Handel med Utlåndningar, i synnerhet med Ull och Jårn, samt allehanda Vapen. Staden har 5 Soken-Kyrkor, 5 Munke- och 7 Nunne-Kloster.

2. *Durango*, en Villa med murar omgiven, i en angenåm Dal, fórer Titul af Grefskap.

11. Provincen GUIPUZCOA.

Denna Province ligger också vid Havet, samt grånsar til Frankrike, och njuter i anseende til det Granskapet stora Friheter. Han råntar Kronan årligen 430000 R:dal. Man mårker:

1. San Sebastian, Huvudstaden, år befäst, ligger vid Havet och har en beqvåm Hamn. Den år Såte för General-Capitainen över Landskaperne *Guipuzcoa*, *Alava* och *Biscaya*, har 2 Kyrkor och 5 Kloster, samt driver en vigtig Handel, i synnerhet med Jårn, Stål och Ull. Hår år et rikt Handels-Compagnie, som handlar på America.

2. *Fuenterabia*, en liten, vål befäst Stad vid Havet, med en god Hamn, ligger vid Ån *Bidassoa*, som skiljer Spanien från Frankrike, och uti hvilken den berömda *Fasane-Holmen* ligger, midt över hvilken grånsen löper, och på hvilken Pyrenäiska Freden år 1659 blef sluten.

3. *Renteria*, en med murar omgiven Villa, ej långt från Havet, hvarest den har en stor och säker Hamn.

4. *Guetaria* och *Motrico*, 2 vid Havet belägne Villas, med Hamnar.

5. *Onnate*, en Villa med et Universitet, är Huvudorten i et Grefskap.

12. Provincen ALAVA.

Denna Province är liten. Han råntar Kronan årligen 440000 R:dal. Man märker:

1. Vitoria, Huvudstaden, på en högd belägen, har 9 Kyrkor och 4 Kloster, samt driver god Handel, i synnerhet med Järn- och Stål-varor.

3. SÖDRA DELEN af SPANIEN.

Denna Rikets Huvud-del inbegriper alt det Land som är beläget mellan Sierra Morena och Atlantiska samt Medelhaven. Han innefattar följande Länder: Landskapet *Andaluzien*, som utgör de 3 Provincerne *Sevilla*, *Cordova* och *Jaen;* samt Provincerne *Granada* och *Murcia*, tilsammans 5 Provincer.

1. Provincen SEVILLA.

Denne Province utgör, som förr nämdt är, en del af Landskapet Andaluzien, samt förer Titul af Konungarike. Landet är frugtbart på utvalda Frugter af alla sorter, samt rikt på Honing, förträffligt Vin och Olja, Spanmål, Silke, Boskap, Håstar och Malmarter. Hettan är väl stark, men Luften eljest mild. Detta Landskap har 15 Städer, 160 Villas, 257 Soknar samt 258 Kloster, och över 80000 Familler,

så at Inbyggarnes antal kan stiga til vid, påss 360,000. Provincen råntar Kronan 590,000 R:dal. i årlig Inkomst. Man mårker:

1. Sevilla, Lat. *Hispalis*, detta Landskapets Huvudstad, belägen på en Slått vid *Guadalquivir*, år til vidden den största i Spanien, har 28000 Hus, men ej Inbyggare i mon dårefter, små Gator och oansenliga Hus, 30 Kyrkor, 82 Kloster och 24 Hospitaler, samt år Såte för en Erke-Biskop, under hvilken lyda Biskoparne i Malaga, Cadiz, Canaria och Ceuta, samt har 60000 R:dal. i årlig Inkomst; et Universitet och en Vetenskaps-Academie. Hår fins åven en Tobaks-Fabrik, som år den enda i Spanien samt den största och prågtigaste i Europa, et Styckgjuteri, et Mynthus och en Börs. Staden driver stark handel med Ull, Olja och Frugt.

2. *Ayamonte*, en Stad på en högd vid Guadianas utlopp, har en Hamn och år Huvudorten i et Mark-Grefskap.

3. *San Lucar de Barrameda*, en Stad vid Guadalquivirs utlopp, med en Hamn och 2 Casteller, har en Soken-Kyrka, samt 13 Munke- och 3 Nunne-Kloster.

4. *Xeres de la Frontera*, en stor Stad, har ansenliga Hus, 9 Kyrkor och 21 Kloster; driver god Handel, i synnerhet med ganska skönt Vin, Olja och Wete. Hår i någden föreföll år 712 den stora slagtningen mellan Götarne och Morerne, då Spaniens öde deciderades.

5. El Puerto de Santa Maria, af Sjömån *Port Marie* kallad, en ansenlig Stad vid Havet, med en Hamn, har råta och breda Gator med åtskilliga sköna Hus, samt vid pass 7000 Invånare. Den år för öfrigt Residence-Stad för General-Capitainen öfver hela *Andaluzien*.

6. Cadiz, en vida namnkunnig Handelsstad, med en af de båsta Hamnar i Europa, ligger på udden af

en Ö, är tämeligen stor och ganska folkrik, ty här räknas til 70,000 Månniskjor, hvaraf åtminstone en tredjedel äro främlingar, som här vistas för Handelens skull. Protestanterne, som här finnas, hava mera frihet, än på något annat ställe i Spanien. Här är en enda Soken-Kyrka och det är Dom-Kyrkan; men 13 Kloster. Denna Stad är i synnerhet märkvärdig för den starka Handel, som af alla Europäiska Nationer drives härifrån til America, och hvilka här hava sina Consuler. Hit inlöpa även Silverflottorne från den Verldsdelen. En Biskop med 8000 R:dal. årlig Inkomst och et Indianiskt Commerce-Collegium hava här sit Säte. Staden är befäst, och har för öfrigt åtskilliga Skansar til beskydd.

7. *Algeziras*, en öpen Stad vid Gibraltars Hafsvik, är medelmåttig.

8. *Ecija*, en af de bästa Städer i detta Landskap, har 8000 Inbyggare, 6 Kyrkor och 6 Kloster.

9. *La Caraca*, en Ö, ej långt från Cadiz, hvarest Skeppshvarf och Arsenaler för Sjöväsendet äro anlagde.

10. *Niebla*, en stor med murar omgiven Villa, har 5 Kyrkor och 3000 Inbyggare.

11. *Palos*, en liten Villa vid Havet, med en Hamn ifrån hvilken Cristoval Colon år 1492 affeglade, då han uptäkte Nya Verlden.

12. *Guadalcanal*, en med murar omgiven Villa, bredevid hvilken äro rika Qvicksilver-Gruvor.

13. *Ossuna*, en stor och väl bygd Villa, har 2 Kyrkor och 15 Kloster, är Säte för et Universitet, samt förer Titul af Hertigdöme.

I detta Landskap är Staden *Gibraltar* belägen, som längre fram i Boken finnes beskreven.

2. Provincen CORDOVA.

Denna Province utgör även en Del af Andaluzien, samt förer Titul af Konungarike.

Landet

Landet är dels bergagtigt, dels slätt, bär de skönaste Frugter, såsom Vin, Olja, Fikon, et slags smakeliga Citroner, allehanda nyttiga Trån, såsom Myrten, Lentiscos, Garrovos, Almezos, och Castanie-Trån. Här äro rika Saltvärk samt öfverflöd på allehanda slags Boskap. Provincen räntar Kronan årligen 520000 Riksdal. Man märker:

1. Cordova, Landskapets Huvudstad, vid Guadalquivir, hvaröver är en kostbar bro, är stor och folkrik, ty här finnes 3300 Hus samt 26,000 Invånare, 16 Kyrkor och 36 Kloster. Staden är ock Säte för en Biskop, som lyder under Toledo och har 20000 R:dal. i årlig Inkomst, samt en Inquisitions-Rätt. Här äro ock goda Manufacturer. Af denna Stad har Carduanslädret sit namn.

2. *Bujalance*, en tämelig Stad i en frugtbar Nägd, har 4500 Invånare.

3. *Lucena*, även en tämelig Stad om 5000 Inbyggare, har 2 Kyrkor och 10 Kloster.

4. *Montilla*, också en tämelig Stad, om 4000 Invånare.

5. *Cabra*, en stor Villa med et Collegium, hvaräst Vetenskaper läras.

6. *Baena*, en stor med murar omgiven Villa, har 4 Kyrkor och 5 Kloster.

7. *Priego*, en stor Villa, har 5 Kloster.

3. Provincen JAEN.

Denne Province är ock en del af Andaluzien. I detta Landskap skötes Åkerbruket illa; eljest finnes här Salt- och Bly-Gruvor. Det innehåller 5 Städer, 110 Soknar och 33,161

Familler, så at Fölkmångden stiger til vid pass 150,000. Provincen råntar Kronan årligen 500,000 R:dal. Man mårker:

1. JAEN, Huvudstaden, år ansenlig och folkrik, samt Såte för Intendenten över Landskapet och en Biskop, som lyder under Toledo och har 20, 00 R:dal. i årlig Inkomst, belägen i en ganska frugtbar Någd, har 12 Kyrkor och 15 Kloster, samt 4440 Hushåll och 20,000 Invånare.

2. *Andujar*, en medelmåttig Stad om 2250 Invånare, har 5 Kyrkor och 12 Kloster.

3. *Baeza*, en medelmåttig Stad, har 2240 Invånare, samt 13 Kyrkor och 16 Kloster.

4. *Ubèda*, även en dylik Stad, i en frugtbar Någd, har 2600 Inbyggare, samt 11 Kyrkor och 8 Kloster.

5. *Alcala la Real*, också en medelmåttig Stad, med et rikt Abbot-Stift, som år det förnåmsta i Spanien; har 2000 Invånare, 2 Kyrkor och 6 Kloster.

6. *Martos*, en stor Villa, med 3 Kyrkor och 4 Kloster, år Huvudorten uti et Commenderi för Calatrava Orden.

7. *Linares*, en stor Villa, bredevid hvilken finnes et rikt Bly-Bergvårk.

4. Provincen GRANADA.

Detta Landskap ligger vid Medelhavet, samt förer Titul af Konungarike. Det år merendels bergagtigt, dock ganska frugtbart på Vin, Olja, Såcker-rör, Lin och Hampa, samt de förtråffeligaste Frugter, såsom Granat-åplen, Citroner, Limoner, Pomerancer, Fikon, Mandel och Dadel; jåmvål Oliver och Kapris. Spanmål våxer ej til Invånarnes förnödenhet. Honing, Vax och Silke finnes til öfverflöd. Hår åro ock Salt-

Saltvärk; Marmor och andra Mineraller, Varma Bad och Sur-Brunnar. Af höga Berg märkes Bergsryggen *Alpujarras*, som är en af de högsta i Europa, men dock frugtbar på sina ställen samt väl bebodd. Detta Landskap innehåller 17 Städer, 478 Soknar och 500,000 Inbyggare. Det räntar Kronan i årlig Inkomst 700,000 R:dal. Man märker:

1. Granada, en af de största och folkrikaste Städer i Spanien, bygd dels på 4 Berg, dels på en Slätt, samt omgiven med Murar och Torn, är Huvudstaden i denna Province, samt Säte för en Erke-Biskop, under hvilken lyda Biskoparne i Guadix och Almeria, samt har 25,000 R:dal. i årlig Inkomst; et Kongl. Cancellie och et Universitet. Här finnas 26 Kyrkor, 21 Kloster, 13 Hospitaler, 14,000 Hushåll samt över 60000 Invånare. Den har sköna offenteliga och privata Byggnader, samt goda Siden-Manufacturer, och driver god Handel, som dock sker mäst innom Provincen.

2. Malaga, en stor och folkrik Stad vid Havet, med en stor Redd, som är en af de bästa i Medelhavet; är säte för General-Capitainen över Provincen Granada samt en Biskop, som har 30,000 R:dal. i årlig Inkomst; har 5 Kyrkor, 13 Munke- och 9 Nunne-Kloster. Staden driver stark Handel med åtskilliga Frugter, såsom Citroner, Pomerancer, Apelsiner, Fikon, Oliver, Russin, Mandel samt Bomolja och Vin, som mäst alla Nordiska Nationer här afhämta.

3. *Almeria*, en tämeligen ansenlig Stad vid en Hafsvik, är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 4500 Riksdal., har 5 Kyrkor och 4 Kloster, samt beskyddas af en Skans.

4. *Guadix*, en Stad, med Säte för en Biskop, hvars Inkomst årligen är 4000 R:dal., har 4 Kyrkor och 6 Kloster.

5. *Loja*, en god Stad, med 3 Kyrkor, och 4 Kloster. Här bredevid är et Kongl. Saltvärk och en Kopparhammar.

6. *Marbella*, en liten Stad vid Havet, med et godt Castell.

7. *Almunecar*, en liten Stad vid Havet, med en Hamn och et Castell.

8. *Baza*, en god Stad, har 3 Kyrkor och 6 Kloster.

9. *Salobrenna*, en med murar omgiven Villa, vid Havet, med Hamn och Castell.

Til detta Landskap kan föras:

Antequera, Lat. *Antequaria*, en tämeligen stor och folkrik Stad, som ej hörer til någon Spansk Province, men lyder dock i Krigs-saker under General-Capitainen af Granada. Staden har breda och räta Gator, ansenliga Hus, 4 Kyrkor, 14 Munke- och 8 Nunne-Kloster och vid pass 13,000 Inbyggare.

5. Provincen MURCIA.

Denna Province ligger vid Medelhavet och förer Titul af Konungarike. Han njuter en ren och sund Luft. Landet bär godt Vin, men litet Spanmål, emedan det är bergagtigt. Största rikedomen består i sköna Frugter, Ris, Ärter, Socker, Honing och Silke. Provincen räntar Kronan årligen 850,000 Riksdal. Man märker:

1. Murcia, Landets Huvudstad, belägen på en angenäm Slätt, är tämeligen stor, har räta Gator, sköna Hus, Kyrkor och Kloster. Den är Säte för en Inquisitions-Rätt och för Biskopen af Carthagena. Här finnes 11 Kyrkor, 11 Munke- och 9 Nunne-Kloster, samt vid pass 9000 Invånare.

2. Cartha-

2. *Carthagena*, Lat. *Carthago Nova*, en tämeligen stor Stad, vid en Hafsvik, med en Hamn, som är en af de bästa i Spanien; driver god Handel, som dock fordom varit i långt större flor. Staden har en Biskop, som lyder under Toledo, och har 32,000 Riksdaler i årlig Inkomst.

3. *Lorca*, en medelmåttig Stad, om 2000 Invånare, har dock 7 Kyrkor och 5 Kloster.

4. *Caravaca*, en stor med murar omgiven Villa, med et Castell.

5. *Jumilla*, en även med murar omgiven Villa, med et Slott, har 2 Kyrkor och 2 Kloster.

6. *Totana*, en af de bästa Villas i detta Rike, är stor och väl bebodd.

7. *Almanza*, en Villa på Gränsen til Provincen Valencia, är märkvärdig, emedan Spaniorerne här i Någden 1707 erhöllo en vigtig Seger över de förenade Engländare, Holländare och Portugiser.

ÖSTRA DELEN AF SPANIEN.

Denna Rikets Huvud-del innefattar Provincerne *Navarra*, *Aragon*, *Valencia*, *Catalunna* och *Mallorca*.

1. Provincen NAVARRA.

Denna Province grånsar til Frankrike, samt förer Titul af Konuugarike. Landet är frugtbart och bår Spanmål, Vin, Bomull och allehanda Frugt; har även Honing, goda Betesmarker och Boskaps-skötsel, så väl som givande Saltkällor, Hälsobrunnar och Varma Bad. Invånarne tala de Baskiska Språket. Där märkes:

1. PAMPLONA, Landets Huvudstad vid Pyrenäiska Bergen, på en slätt belägen, är befäst och har et godt Cita-

Citadelle, samt år Såte för Under-Konungen, et Universitet och en Biskop. Staden har 5000 Invånare, 4 Kyrkor och 13 Kloster.

2. *Estella*, en vål bygd Stad, med Såte för et Universitet, har 6 Kyrkor och 4 Kloster.

3. *Tudela*, en tåmelig Stad, med 10 Kyrkor och 8 Kloster.

4. *Olite*, en Stad med et Kongl. Palats, har 2 Kyrkor och 3 Kloster.

5. *Tafala*, en vål bygd Stad med et Kongl. Palats, har 2 Kyrkor och 3 Kloster.

2. Provincen ARAGON.

Denna Province grånsar också til Frankrike, år belågen på bågge sidorne om Ebroströmen, samt förer Titul af Konungarike. Landet år i allmånhet torrt och ofrugtbart. Marken år merendels sandig, bergagtig och stenig, hvarföre ock många Trakter åro obebodde; dock ledes vatnet ifrån Strömarne, at vatna åtskilliga Någder, och på sådane ställen våxer Spanmål, Vin, Olja, Lin, Frugt och Saffran. Provincen råntar Kronan årligen 1,460,000 R:dal. Man mårker:

1. ZARAGOZA, Landets Huvudstad, belågen vid Elven Ebro i en angenåm Någd, år folkrik, stor och vacker, med långa och breda Gator, hvilka dock åro orene och illa stenlagde; hår finnas 19 Kyrkor, 23 Munke- och 13 Nunne-Kloster och 15,000 Invånare. Staden år Såte för Guvernören, Kongl. Aragoniska Hof-Rätten, en Erke-Biskop, under hvilken lyda Biskoparne i Huesca, Balbastro, Xaca, Tarazona, Albarracin och Teruel, samt har 30,000 R:dal. i årlig Inkomst; en Inquisitions-Rätt och et Universitet, samt driver god handel.

2. Tara-

2. *Tarazona*, en medelmåttig Stad med Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 7500 R:dal., har 3 Kyrkor och 7 Kloster.

3. *Calatayud*, en tämelig Stad, har 13 Kyrkor, 11 Munke- och 4 Nunne-Kloster.

4. *Albarracin*, en liten Stad, med Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 R:dal.

5. *Teruel*, en medelmåttig Stad, har 8 Kyrkor och 5 Kloster, samt är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 9000 R:dal.

6. *Balbastro*, en liten Stad med Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 R:dal.

7. *Huesca*, en medelmåttig Stad, med Säte för en Biskop, som har 6000 R:dal. i årlig Inkomst; och et Universitet, har 5 Kyrkor och 5 Kloster.

8. *Jaca*, en liten Stad vid Pyrenäiska Bergen med et Citadelle; är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 3000 R:dal.

9. *Monxon*, en med murar omgiven och befäst Villa, med et Castell.

10. *Ariza*, en ansenlig med murar omgiven Villa, med et Castell.

11. *Borja*, en Stad vid foten af et Berg, har 3 Kyrkor och 5 Kloster.

12. *Daroca*, en Stad vid Ån Xiloca, har 7 Kyrkor och 5 Kloster.

3. Provincen VALENCIA.

Denna Province ligger vid Medelhavet, samt förer Titel af Konungarike. Landet är til större delen bergagtigt, Bergen äro skalloge och ofrugtbara, utom det, at de bära örter, som giva godt bete; men de utvidga sig emot Sjökusten uti angenäma och frugtbara Slätter

och Dalar. Det har öfverflöd af nödvändiga och nyttiga saker, dock är Silkes-skjötseln den huvudsakeligaste. Landet är starkt bebodt och en af de folkrikaste Provincer i Spanien. Han räntar Kronan årligen 1,540,000 Riksdal. Där märkes:

1. Valencia, Landets Huvudstad, på en angenäm och frugtbar Slätt belägen, är stor och folkrik, omgiven med murar och gravar, och har på andra sidan om Strömen *Guadalabiar* et Citadelle. Staden är Säte för General-Capitainen, en Audienza Real, et Universitet, en Erke-Biskop, under kvilken lyda Biskoparne uti Segorbe, Orihuela och Mallorca, samt har 55000 R:dal. i årlig Inkomst, en Inquisitions-Rätt, samt en Konst-Academie.

2. *Alicante*, en tämelig Stad vid Havet, med en skön Hamn, som beskyddas af några Bastioner och et Castell. Staden driver god Handel, i synnerhet med förträffeligt rödt Vin.

3. *Denia*, en Stad vid Havet, med en Hamn, handlar med Russin och Mandel.

4. *Gandia*, en Stad ej långt från Havet, med et Universitet.

5. *Orihuela*, en Stad på en Slätt, beskyddas af et Slott, har en Biskop, hvars årliga Inkomst är 15000 R:dal. och et Universitet.

6. *San Felipe*, en ny Stad, upbygd 1707 i stället för *Xativa*, hvilken Filip V. lät förstöra.

7. *Segorbe*, en gammal angenäm Stad, med Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 8000 R:dal., förer Titul af Hertigdöme.

8. *Guardamar*, en Villa vid Havet, med en Hamn, hvarifrån mycket Salt utföres.

9. *Murviedro*, en Villa i en angenäm Nägd, är belägen där den namnkunniga Staden *Saguntum* stått.

10. *Mon-*

10. *Montesa*, en af de förnämsta Villas i denna Province, hvaraf en Riddare-Orden har sit namn.

11. *Alcira* och *Morella*, äro befästade Villas.

12. *Valdigna*, et ganska rikt Cistercienser-Kloster, har 60,000 R:dal. i årlig Inkomst.

4. Provincen CATALUNNA.

Denna Province kalllas på Latin *Catalonia*, samt förer Titul af Furstendöme. Det är et ganska godt Land, har en ren och sund luft, och är i allmänhet bergagtigt, undantagande på några ställen, som bestå af sköna Slätter; men Bergen äro ej ofrugtbara, utan bevåxte med skog oc frugtbärande Trän. Landet vatnas af en mängd Åar, som göra det frugtbart. Det bär Vin, Spanmål, Ris, Frugter, alla slags Trädfrugter och Olja til ymnighet, men icke Sockerrör, såsom en del af de Sydligare Landskaperne. Här växer ocksä Lin och Hampa. Man finner här även Marmor och andra dyrbara Stenarter, samt Guld, Silver, Tenn, Bly, Järn, Alun, Victriol och Salt, men litet Koppar, samt här och där Varma Bad. Kusten är rik på Fisk och Coraller. Detta Landskap är et af de största och bäst bebodda i Spanien, har en Erke-Biskop, 7 Biskops-Stift, 28 stora Abbot-Stift, 1 Furstendöme, 2 Hertigdömen, 5 Markisater och 17 Greffkaper, och är delt i 15 Veguerier. Det räntar Kronan årligen 1,480,000 K:dal. Man märker:

1. Barcelona, Lat. *Barcino*, Landets Huvudstad, belägen som en Amfitheater vid Havet, är ansenlig och

och folkrik famt väl befäst, med et förträffeligt Citadelle, har ock en skön Hamn, som beskyddas af några Skanfar. Staden har breda Gator, många sköna och anfenliga Hus, famt rymliga Torg, 10 Kyrkor, 19 Munke- och 15 Nunne-Kloster, 6 Collegier, 6 Hospitaler, famt vid pass 15,000 Invånare; driver skön Handel och har et Skeppsbyggeri. Den är ock Säte för en General-Capitaine, en Biskop, hvars årliga Inkomst är 6000 R:dal, en Kongl. Audience, en Inquisitions-Rätt, samt en Vitterhets-Academie. Här i Staden förvaras ock Archivet för de Riken, som räknas til Aragoniska Kronan.

2. *Mataro*, en liten Stad vid Havet, med Hamn.

3. *Nuestra Sennora de Monserate*, et namnkunnigt Benedictiner Abbot-Stift, på et Berg, til hvilket ske många Valfarter, för den undergörande Mariæ-Bilden, som där finnes.

4. *Cervera*, en liten Stad, med Universitet.

5. *Solsona*, en liten Stad, med Biskop, hvars årliga Inkomst är 2500 R:dal.

6. *Cardona*, en med murar omgiven Villa, med et befäst Castell, på en högd, som består af en Saltklippa, hvarest hugges mycket Stensalt.

7. *Tarragona*, en gammal med murar omgiven Stad, på et Berg vid Havet, är medelmåttig, men har förr varit ansenlig: Den är Säte för en Erke-Biskop, hvars årliga Inkomst är 13000 R:dal., samt under hvilken lyds Biskoparne i Barcelona, Gerona, Lerida, Tortosa, Vique, Urgel och Solsona.

8. *Valls*, en stor med murar omgiven Villa, har 5 Kloster.

9. *Tortosa*, en tämeligen stor och befäst Stad, med et Castell vid Ebro, har 5 Kyrkor och 9 Kloster, samt är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 10000 R:dal.

10. *Flix*,

10. *Flix*, en liten, af Naturen och Konsten väl befäst ort, på en Udde vid Ebro-Strömen, som på 3 sidor omgiver honom.

11. *Lerida*, en god Stad, med Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 8000 R:dal., har 7 Kyrkor och 11 Kloster.

12. *Puicerda*, en stor med murar omgiven Villa, på Franska Gränsen, med et befäst Castell.

13. *Urgel*, en liten Stad, med et befäst Castell, på Franska Gränsen, är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 R:dal.

14. *Vique*, en liten Stad med Biskop, som har 3000 R:dal. i årlig inkomst, samt 10 Kloster.

15. *Gerona*, en ansenlig och väl befäst Stad, har utom dess åtskillige Skansar til beskydd, och är Säte för en Biskop, som njuter årligen i Inkomst 5000 R:d. Här finnas 4 Kyrkor och 13 Kloster.

16. *Roses*, en liten, med murar omgiven, och medelst 2:ne Castell befäst Villa vid Havet, med en god Hamn, som försvaras af en Skans.

17. *Cabo de Creus*, en bekant Landtudd, med en Hamn.

18. *Figueras*, en starkt befäst Villa på en Slätt.

19. *Palamos*, en Villa, med et befäst Citadelle vid Havet och en Hamn.

20. *Blanes*, en Villa vid Havet, med Hamn och Castell.

5. Provincen MALLORCA.

Denna Province innefattar de 3 Öarne *Mallorca*, *Menorca* och *Iviza*, jämte flera smärre kringliggande uti Medelhavet, nedan för Catalunna, samt förer Titul af Konungarike. De bägge förstnämde af dessa Öar hafva i äldre tider kal-

Familler, så at Folkmångden stiger til vid pass 150,000. Provincen råntar Kronan årligen 500,000 R:dal. Man mårker:

1. JAEN, Huvudstaden, år ansenlig och folkrik, samt Såte för Intendenten över Landskapet och en Biskop, som lyder under Toledo och har 20, 00 R:dal. i årlig Inkomst, belågen i en ganska frugtbar Någd, har 12 Kyrkor och 15 Kloster, samt 4440 Hushåll och 20,000 Invånare.

2. *Andujar*, en medelmåttig Stad om 2250 Invånare, har 5 Kyrkor och 12 Kloster.

3. *Baeza*, en medelmåttig Stad, har 2240 Invånare, samt 13 Kyrkor och 16 Kloster.

4. *Ubeda*, åven en dylik Stad, i en frugtbar Någd, har 2600 Inbyggare, samt 11 Kyrkor och 8 Kloster.

5. *Alcala la Real*, också en medelmåttig Stad med et rikt Abbot-Stift, som år det förnåmsta i Spanien; har 2000 Invånare, 2 Kyrkor och 6 Kloster.

6. *Martos*, en stor Villa, med 3 Kyrkor och 4 Kloster, år Huvudorten uti et Commenderi för Calatrava Orden.

7. *Linares*, en stor Villa, bredevid hvilken finnes et rikt Bly-Bergvårk.

4. Provincen GRANADA.

Detta Landskap ligger vid Medelhavet, samt förer Titul af Konungarike. Det år merendels bergagtigt, dock ganska frugtbart på Vin, Olja, Såcker-rör, Lin och Hampa, samt de förtråffeligaste Frugter, såsom Granat-åplen, Citroner, Limoner, Pomerancer, Fikon, Mandel och Dadel; jåmvål Oliver och Kapris. Spanmål våxer ej til Invånarnes förnödenhet. Honing, Vax och Silke finnes til öfverflöd. Hår åro ock

Salt-

Saltvärk, Marmor och andra Mineraller, Varma Bad och Sur-Brunnar. Af höga Berg märkes Bergsryggen *Alpujarras*, som är en af de högsta i Europa, men dock frugtbar på sina ställen samt väl bebodd. Detta Landskap innehåller 17 Städer, 478 Soknar och 500,000 Inbyggare. Det räntar Kronan i årlig Inkomst 700,000 R:dal. Man märker:

1. Granada, en af de största och folkrikaste Städer i Spanien, bygd dels på 4 Berg, dels på en Slätt, samt omgiven med Murar och Torn, är Huvudstaden i denna Province, samt Säte för en Erke-Biskop, under hvilken lyda Biskoparne i Guadix och Almeria, samt har 25,000 R:dal. i årlig Inkomst; et Kongl. Cancellie och et Universitet. Här finnas 26 Kyrkor, 21 Kloster, 13 Hospitaler, 14,000 Hushåll samt över 60000 Invånare. Den har sköna offenteliga och privata Byggnader, samt goda Siden-Manufacturer, och driver god Handel, som dock sker mäst innom Provincen.

2. Malaga, en stor och folkrik Stad vid Havet, med en stor Redd, som är en af de bästa i Medelhavet; är säte för General-Capitainen över Provincen Granada samt en Biskop, som har 30,000 R:dal. i årlig Inkomst; har 5 Kyrkor, 13 Munke- och 9 Nunne-Kloster. Staden driver stark Handel med åtskilliga Frugter, såsom Citroner, Pomerancer, Apelsiner, Fikon, Oliver, Russin, Mandel samt Bomolja och Vin, som mäst alla Nordiska Nationer här afhämta.

3. *Almeria*, en tämeligen ansenlig Stad vid en Hafsvik, är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 4500 Riksdal., har 5 Kyrkor och 4 Kloster, samt beskyddas af en Skans.

4. *Guadix*, en Stad, med Säte för en Biskop, hvars Inkomst årligen är 4000 R:dal., har 4 Kyrkor och 6 Kloster.

5. *Loja*,

5. *Loja*, en god Stad, med 3 Kyrkor, och 4 Klofter. Hår bredevid år et Kongl. Saltvårk och en Kopparhammar.

6. *Marbella*, en liten Stad vid Havet, med et godt Caftell.

7. *Almunecar*, en liten Stad vid Havet, med en Hamn och et Caftell.

8. *Baza*, en god Stad, har 3 Kyrkor och 6 Klofter.

9. *Salobrenna*, en med murar omgiven Villa, vid Havet, med Hamn och Caftell.

Til detta Landfkap kan fõras:

Antequerra, Lat. *Antequaria*, en tåmeligen ftor och folkrik Stad, fom ej hörer til någon Spanfk Province, men lyder dock i Krigs-faker under General-Capitainen af Granada. Staden har breda och råta Gator, anfenliga Hus, 4 Kyrkor, 14 Munke- och 8 Nunne-Klofter och vid pafs 13,000 Inbyggare.

5. Provincen MURCIA.

Denna Province ligger vid Medelhavet och förer Titul af Konungarike. Han njuter en ren och fund Luft. Landet bår godt Vin, men litet Spanmål, emedan det år bergagtigt. Störfta rikedomen beftår i fkõna Frugter, Ris, Ärter, Socker, Honing och Silke. Provincen rântar Kronan årligen 850,000 Riksdal. Man mårker:

1. Murcia, Landets Huvudftad, belågen på en angenåm Slått, år tåmeligen ftor, har råta Gator, fkõna Hus, Kyrkor och Klofter. Den år Såte för en Inquifitions-Rått och för Bifkopen af Carthagena. Hår finnes 11 Kyrkor, 11 Munke- och 9 Nunne-Klofter, famt vid pås 9000 Invånare.

2. Cartha-

2. *Carthagena*, Lat. *Carthago Nova*, en temmeligen stor Stad, vid en Hafsvik, med en Hamn, som är en af de bästa i Spanien; driver god Handel, som dock fordom varit i långt större flor. Staden har en Biskop, som lyder under Toledo, och har 32,000 Riksdaler i årlig Inkomst.

3. *Lorca*, en medelmåttig Stad, om 2000 Invånare, har dock 7 Kyrkor och 5 Kloster.

4. *Caravaca*, en stor med murar omgiven Villa, med et Castell.

5. *Jumilla*, en även med murar omgiven Villa, med et Slott, har 2 Kyrkor och 2 Kloster.

6. *Totana*, en af de bästa Villas i detta Rike, är stor och väl bebodd.

7. *Almanza*, en Villa på Gränsen til Provincen Valencia, är märkvärdig, emedan Spaniorerne här i Nägden 1707 erhöllo en vigtig Seger över de förenade Engländare, Holländare och Portugiser.

ÖSTRA DELEN AF SPANIEN.

Denna Rikets Huvud-del innefattar Provincerne *Navarra*, *Aragon*, *Valencia*, *Catalunna* och *Mallorca*.

1. Provincen NAVARRA.

Denna Province gränsar til Frankrike, samt förer Titul af Konuugarike. Landet är frugtbart och bär Spanmål, Vin, Bomull och allehanda Frugt; har även Honing, goda Betesmarker och Boskaps-skötsel, så väl som givande Saltkällor, Hälsobrunnar och Varma Bad. Invånarne tala de Baskiska Språket. Där märkes:

1. PAMPLONA, Landets Huvudstad vid Pyrenäiska Bergen, på en slätt belägen, är befäst och har et godt

Cita-

Citadelle, samt år Såte fór Under-Konungen, et Universitet och en Biskop. Staden har 5000 Invånare, 4 Kyrkor och 13 Klofter.

2. *Estella*, en vål bygd Stad, med Såte fór et Universitet, har 6 Kyrkor och 4 Klofter.

3. *Tudela*, en tåmelig Stad, med 10 Kyrkor och 8 Klofter.

4. *Olite*, en Stad med et Kongl. Palats, har 2 Kyrkor och 3 Klofter.

5. *Tafala*, en vål bygd Stad med et Kongl. Palats, har 2 Kyrkor och 3 Klofter.

2. Provincen ARAGON.

Denna Province grånsar ockſå til Frankrike, år belågen på bågge ſidorne om Ebroſtrómen, ſamt fórer Titul af Konungarike. Landet år i allmånhet torrt och ofrugtbart. Marken år merendels ſandig, bergagtig och ſtenig, hvarfóre ock många Trakter åro obebodde; dock ledes vatnet ifrån Strómarne, at vatna åtſkilliga Någder, och på ſådane ſtållen våxer Spanmål, Vin, Olja, Lin, Frugt och Saffran. Provincen råntar Kronan årligen 1,460,000 R:dal. Man mårker:

1. ZARAGOZA, Landets Huvudſtad, belågen vid Elven Ebro i en angenåm Någd, år folkrik, ſtor och vacker, med långa och breda Gator, hvilka dock åro orene och illa ſtenlagde; hår finnas 19 Kyrkor, 23 Munke- och 13 Nunne-Klofter och 15,000 Invånare. Staden år Såte fór Guvernóren, Kongl. Aragoniſka Hof-Råtten, en Erke-Biſkop, under hvilken lyda Biſkoparne i Hueſca, Balbaſtro, Xaca, Tarazona, Albarracin och Teruel, ſamt har 30,000 R:dal. i årlig Inkomſt; en Inquiſitions-Rått och et Univerſitet, ſamt driver god handel.

2. Tara

2. *Tarazona*, en medelmåttig Stad med Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 7500 R:dal., har 3 Kyrkor och 7 Kloster.

3. *Calatayud*, en tämelig Stad, har 13 Kyrkor, 11 Munke- och 4 Nunne-Kloster.

4. *Albarracin*, en liten Stad, med Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 R:dal.

5. *Teruel*, en medelmåttig Stad, har 8 Kyrkor och 5 Kloster, samt är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 9000 R:dal.

6. *Balbastro*, en liten Stad med Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 R:dal.

7. *Huesca*, en medelmåttig Stad, med Säte för en Biskop, som har 6000 R:dal. i årlig Inkomst; och et Universitet, har 5 Kyrkor och 5 Kloster.

8. *Jaca*, en liten Stad vid Pyrenäiska Bergen med et Citadelle; är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 3000 R:dal.

9. *Monxon*, en med murar omgiven och befäst Villa, med et Castell.

10. *Ariza*, en ansenlig med murar omgiven Villa, med et Castell.

11. *Borja*, en Stad vid foten af et Berg, har 3 Kyrkor och 5 Kloster.

12. *Daroca*, en Stad vid Ån Xiloca, har 7 Kyrkor och 5 Kloster.

3. Provincen VALENCIA.

Denna Province ligger vid Medelhavet, samt förer Titel af Konungarike. Landet är til större delen bergagtigt, Bergen äro skalloge och ofrugtbara, utom det, at de bära örter, som giva godt bete; men de utvidga sig emot Sjökusten uti angenäma och frugtbara Slätter

och Dalar. Det har överflöd af nödvändiga och nyttiga saker, dock är Silkes-skjötseln den huvudsakeligaste. Landet är starkt bebodt och en af de folkrikaste Provincer i Spanien. Han räntar Kronan årligen 1,540,000 Riksdal. Där märkes:

1. VALENCIA, Landets Huvudstad, på en angenäm och frugtbar Slätt belägen, är stor och folkrik, omgiven med murar och gravar, och har på andra sidan om Strömen *Guadalabiar* et Citadelle. Staden är Säte för General-Capitainen, en Audienza Real, et Universitet, en Erke-Biskop, under kvilken lyda Biskoparne uti Segorbe, Orihuela och Mallorca, samt har 55000 R:dal. i årlig Inkomst, en Inquisitions-Rätt, samt en Konst-Academie.

2. *Alicante*, en tämelig Stad vid Havet, med en skön Hamn, som beskyddas af några Bastioner och et Castell. Staden driver god Handel, i synnerhet med förträffeligt rödt Vin.

3. *Denia*, en Stad vid Havet, med en Hamn, handlar med Russin och Mandel.

4. *Gandia*, en Stad ej långt från Havet, med et Universitet.

5. *Orihuela*, en Stad på en Slätt, beskyddas af et Slott, har en Biskop, hvars årliga Inkomst är 15000 R:dal. och et Universitet.

6. *San Felipe*, en ny Stad, upbygd 1707 i stället för *Xativa*, hvilken FILIP V. lät förstöra.

7. *Segorbe*, en gammal angenäm Stad, med Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 8000 R:dal., förer Titul af Hertigdöme.

8. *Guardamar*, en Villa vid Havet, med en Hamn, hvarifrån mycket Salt utföres.

9. *Murviedro*, en Villa i en angenäm Någd, är belägen där den namnkunniga Staden *Saguntum* stått.

10. *Mon-*

10. *Montesa*, en af de förnämsta Villas i denna Province, hvaraf en Riddare-Orden har sit namn.

11. *Alcira* och *Morella*, äro befästade Villas.

12. *Valdigna*, et ganska rikt Cistercienser-Kloster, har 60,000 R:dal. i årlig Inkomst.

4. Provincen CATALUNNA.

Denna Province kalllas på Latin *Catalonia*, samt förer Titul af Furstendöme. Det är et ganska godt Land, har en ren och sund luft, och är i allmänhet bergagtigt, undantagande på några ställen, som bestå af sköna Slåtter; men Bergen äro ej ofrugtbara, utan bevåxte med skog oc frugtbärande Trån. Landet vatnas af en mängd Åar, som göra det frugtbart. Det bår Vin, Spanmål, Ris, Frugter, alla slags Trådfrugter och Olja til ymnighet, men icke Sockerrör, såsom en del af de Sydligare Landskaperne. Här våxer också Lin och Hampa. Man finner här även Marmor och andra dyrbara Stenarter, samt Guld, Silver, Tenn, Bly, Järn, Alun, Victriol och Salt, men litet Koppar, samt här och där Varma Bad. Kusten är rik på Fisk och Coraller. Detta Landskap är et af de största och bäst bebodda i Spanien, har en Erke-Biskop, 7 Biskops-Stift, 28 stora Abbot-Stift, 1 Furstendöme, 2 Hertigdömen, 5 Markisater och 17 Grefskaper, och är delt i 15 Veguerier. Det räntar Kronan årligen 1,480,000 K:dal. Man märker:

1. Barcelona, Lat. *Barcino*, Landets Huvudstad, belägen som en Amfitheater vid Havet, är ansenlig

och folkrik samt väl befäst, med et förträffeligt Citadelle, har ock en skön Hamn, som beskyddas af några Skansar. Staden har breda Gator, många sköna och ansenliga Hus, samt rymliga Torg, 10 Kyrkor, 19 Munke- och 15 Nunne-Kloster, 6 Collegier, 6 Hospitaler, samt vid pass 15,000 Invånare; driver skön Handel och har et Skeppsbyggeri. Den är ock Säte för en General-Capitaine, en Biskop, hvars årliga Inkomst är 6000 R:dal, en Kongl. Audience, en Inquisitions-Rätt, samt en Vitterhets-Academie. Här i Staden förvaras ock Archivet för de Riken, som räknas til Aragoniska Kronan.

2. *Mataro*, en liten Stad vid Havet, med Hamn.

3. *Nuestra Sennora de Monserate*, et namnkunnigt Benedictiner Abbot-Stift, på et Berg, til hvilket ske många Valfarter, för den undergörande Mariæ-Bilden, som där finnes.

4. *Cervera*, en liten Stad, med Universitet.

5. *Solsona*, en liten Stad, med Biskop, hvars årliga Inkomst är 2500 R:dal.

6. *Cardona*, en med murar omgiven Villa, med et befäst Castell, på en högd, som består af en Saltklippa, hvarest hugges mycket Stensalt.

7. *Tarragona*, en gammal med murar omgiven Stad, på et Berg vid Havet, är medelmåttig, men har förr varit ansenlig: Den är Säte för en Erke-Biskop, hvars årliga Inkomst är 13000 R:dal., samt under hvilken lyds Biskoparne i Barcelona, Gerona, Lerida, Tortosa, Vique, Urgel och Solsona.

8. *Valls*, en stor med murar omgiven Villa, har 5 Kloster.

9. *Tortosa*, en tämeligen stor och befäst Stad, med et Castell vid Ebro, har 5 Kyrkor och 9 Kloster, samt är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 10000 R:dal.

10. *Flix*,

10. *Flix*, en liten, af Naturen och Konsten väl befäst ort, på en Udde vid Ebro-Strömen, som på 3 sidor omgiver honom.

11. *Lerida*, en god Stad, med Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 8000 R:dal., har 7 Kyrkor och 11 Kloster.

12. *Puicerda*, en stor med murar omgiven Villa, på Franska Gränsen, med et befäst Castell.

13. *Urgel*, en liten Stad, med et befäst Castell, på Franska Gränsen, är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 R:dal.

14. *Vique*, en liten Stad med Biskop, som har 3000 R:dal. i årlig inkomst, samt 10 Kloster.

15. *Gerona*, en ansenlig och väl befäst Stad, har utom dess åtskillige Skansar til beskydd, och är Säte för en Biskop, som njuter årligen i Inkomst 5000 R:d. Här finnas 4 Kyrkor och 13 Kloster.

16. *Roses*, en liten, med murar omgiven, och medelst 2:ne Castell befäst Villa vid Havet, med en god Hamn, som försvaras af en Skans.

17. *Cabo de Creus*, en bekant Landtudd, med en Hamn.

18. *Figueras*, en starkt befäst Villa på en Slätt.

19. *Palamos*, en Villa, med et befäst Citadelle vid Havet och en Hamn.

20. *Blanes*, en Villa vid Havet, med Hamn och Castell.

5. Provincen MALLORCA.

Denna Province innefattar de 3 Öarne *Mallorca*, *Menorca* och *Iviza*, jämte flera smärre kringliggande uti Medelhavet, nedan för Catalunna, samt förer Titul af Konungarike. De bägge förstnämde af dessa Öar hafva i äldre tider kal-

lats *Baleares*, och den sista, jämte några smärre *Pithyusae*.

1. Ön MALLLORCA.

Denna Ö kallas på Lat. *Majorica.* Hon håller i vidd 26 Qvadrat-Mil, samt är frugtbar på Spanmål, Olja, Vin, Honing och Saffran, har äfven til öfverflöd Boskap, Ull, Filsk, Villbråd och Hästar. Inga skadeliga djur finnas här. På goda Källor och Brunnar är brist. De Förnämare tala Spanska, men Allmänheten har et Språk, som är sammansatt af Limosinska, Grekiska, Latin, Spanska och Arabiska. Här märkes:

1. PALMA, Öns Huvudstad vid en Hafsvik med en Hamn, hvarest Kongl. Krigsskeppen ligga. Den är tämeligen ansenlig och folkrik samt väl befäst, med 3 starka Castell, har 6 Kyrkor, 12 Munke- och 9 Nunne-Kloster, och 10,000 Invånare, samt är Säte för General-Capitainen, en Hof-Rätt, en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 10,000 R:dal., och et Universitet.

2. *Alcudia*, en liten Stad, vid en Hafsvik, med en Hamn, har 1000 Invånare.

3. *Lluch Major*, en Villa med 1500 Invånare.

4. *Pollenza*, en Villa, berömd för sit Malvasier-Vin.

5. *Soller*, en stor Villa vid en Fjärd af Havet, har en Hamn, som endast är tjenlig för Barquer.

6. *Cabrera*, en liten Ö, vid Södra Kusten, med en stor och säker Hamn, som beskyddas af et Slott.

2. Ön MENORCA.

Kallas af de öfrige Europeer *Minorca*, samt på Latin *Minorica*. Hon ligger Öster om Mallorca,

lorca, och håller i vidd $7\frac{1}{2}$ Qvadrat-Mil. Luften är fugtig, och marken bär ej tilräckelig Såd, men Vin-våxten är ansenlig. På Ön räknas över 3000 Hus, och 27,000 Månniskjor. Hon blef af Spanioren eröfrad år 1781 ifrån Engländaren, som besutit henne inemot 80 år, Där märkes:

1. *Mahon*, Huvudstaden med en förträffelig Hamn, var Engelske Guvernörens Säte.

2. *San Felipe*, en stark Fästning, vid Inloppet til Hamnen vid Mahon, lärer efter eröfrandet bliva til större delen förstörd.

3. *Ciudadella*, en befäst Stad, på Västra Kusten, med en Hamn, har 600 Hus. Orten har fordom under förra Spanska Regeringen varit Öns Huvudstad.

4. *Fornelle*, en liten Fästning, som beskyddar en stor och rymlig Hamn.

3. Ön IVIZA.

Denna Ö kallas på Latin *Ebusus*. Hon ligger i Sydväst från Mallorca, och håller i vidd 10 Qvadrat-Mil. Hon är tämeligen frugtbar, men litet upbrukad, emedan Invånarne lägga sig på Salthandel, witt Salt och Vin äro Öns förnämsta Producter.

1. *Iviza*, förnämsta Staden, är väl befäst, har en god Hamn, och är Säte för en Ståthållare.

2. *Puerto Magno*, en ringa ort med en Hamn.

3. *Formentera*, en liten Ö vid Södra Kusten, har förr varit frugtbar och bebodd, men är nu öde.

Under Spanska Kronan lyder dessutom uti *Africa*, Orterne Ceuta, Alhuzemas, Pennon de Velez, Melilla och Oran på Barbariska Kusten,

ſamt Canariſke Öarne i Atlantiſka Havet: Uti *Nord-America* hela Södra Delen af denna Verldsdelen, hvilken kallas Nya Spanien eller Konungariket Mexico, ſamt år ſtörre ån halva Europa; jåmte Öſtra hålften af Ön Hayti och Puerto Rico af Antilliſke Öarne i Veſtindien. Uti *Syd-America* mera ån hålften af denna Verldsdel, utgörande Våſtra' ſidan dåraf, ſom ſtråcker ſig från Panamiſka Nåſet, ånda til Cap Hoorn, ſamt år indelt uti 3 Underkonungadömen, Nya Granada, Peru och Paragnay. Uti *Polyneſien:* Filippinſke och Marianſke Öarne.

Konungariket FRANKRIKE.

De båſta Kartor över detta Rike, åro utgivne på 1 ark af *Rizzi Zannoni*, *Vaugondi* och *Bonne;* på 4 ark af *Vaugondi*, på 28 ſmå ark ritad af *Caſſini de Thury*, utgiven 1751 af *Julien*, ſamt på 175 ſtora ark af *Caſſini*, *Camus* och *Montigny*, hvaraf ånnu fattas vid paſs 50 ark.

Riket år belåget mellan 42 och 51 parallelen, ſamt 15 och 30 Meridian, och innehåller i vidd 4800 Qvadrat-Mil. Det grånſar, i Norr til Canalen och Burgundiſka Kretſen af Tyſkland; i Öſter til Öfra Rhenſka och Schvabiſka Kretſarne af ſamma Land, Helvetien och Italien; i Söder til Medelhavet och Spanien, hvar-

hvarifrån det fkiljes genom Pyrenäifka Bergen, och i Väfter til Atlantifka Havet.

De ftörfta Strömarne äro 1. *Seine*, Lat. *Sequana*, hvilken tager fit urfprung i Landfkapet Bourgogne och faller ut i Canalen, efter et lopp af 54 Mil. De ftörfta Åar han uphämtar äro: *Aube*, *Marne* och *Oyfe* på högra fidan, famt *Yonne*, *Loing* och *Eure* på den vänftra. 2. *Loire*, Lat. *Ligeris*, fom upkommer i Languedoc, och efter et lopp af 84 Mil faller i Atlantifka Havet. De ftörfta Åar fom falla i honom äro: på högra fidan *Sarte*, famt på den vänftra *Allier*, *Le Cher* och *Vienne*. 3. *Garonne*, Lat. *Garumna*, fom tager fit urfprung uti Gafcogne, vid Pyrenäifka Bergen, famt faller uti Atlantifka Havet. Defs längd är 48 Mil; han uphämtar Åarne *Tarn*, *Lot* och *Dordogne*, alla på högra fidan. Efter den fednares inflytande, ej långt från utloppet, kallas han *Gironde*. 4. *Rhone*, Lat. *Rhodanus*, fom upkommer uti Wallifcrland i Helvetien, och faller i Medelhavet, efter et lopp af 74 Mil. Han uphämtar Åarne *Saone* på högra fidan, famt *Ifere* och *Durance* på den vänftra. 5:o *Rhein*, fom fkiljer Frankrike från Tyfkland.

Af *Canaler* är den *Languedocifka* ftörft, han förenar Medelhavet med Väftra Oceanen; dernäft äro *Canal de Briare* och *d'Orleans* märkvärdigaft.

Af Bergsryggar äro följande anfenligaft: *Alperne*, fom fkilja Italien från Frankrike, *Pyrenæerne*, hvarmedelft Riket fkiljes från Spa-

 nien,

nien, *Cevennerne* uti Provincen Languedoc, *Jura*, mellan Franche Comté och Helvetien, samt *Les Voges* mellan Lorraine och Alsace. Bergen uti *Auvergne* äro en fortsättning af Cevennerne.

Stora Sjöar finnas ej i detta Land, de äro ock få; uti Bretagne, Champagne och Lorraine träffas åtskilliga, men ingen håller öfver 6 Qvadrat Mil i vidd.

Detta Rike njuter en mild och hälsosam Luft, i synnerhet midt i Landet, ty i de Nordligaste Landskaperne varar kölden hela 4 à 5 månader, och i de Sydligaste vid Medelhavet, är Luften ej så sund, som i de öfrige Landskaperne. Marken är til största delen frugtbar, dock gives där äfven många Hedar och Berg. För öfrigt är Frankrike, dels rikeligen, dels öfverflödigt, försedt med hvad som fordras til livets uppehålle och beqvämlighet. Säd, Vin, Salt, Hampa, Lin, Ull och Silke äro Landets förnämsta Producter. Säd växer förnämligast uti Languedoc, Auvergne, Bourgogne, Beauce, Daufiné, Provençe längs med Rhone-Strömen, Champagne och Picardie; dock händer ofta at den ej räcker til Inbyggarnes förnödenhet, utan måste hämtas utrikes ifrån. Betesmarkerne uti Auvergne, Rouergue, Limosin och Normandie äro goda och ganska ymnige. Uti Beauvaisis och Rouergue växer ymnigt Lin. Languedoc bär en myckenhet af Färge-örten Pastel. Uti Angoumois finnes Saffran til öfverflöd. Med mångahanda slags välsmakande Frugter är Landet

det rikeligen förſedt. Uti Normandie finnas ſtora Äple- och Påron-Skogar, hvaraf dricken Cider tilvårkas. Oliver, Bomolja och Mandel kommer från Provence och Languedoc. Nedra Provence förſer det öfriga af Riket med Pomerancer, Citroner, Granat-Äplen och Fikon. Hampa våxer i ſynnerhet uti Picardie, Nedra Bretagne, Rouergue, Qvercy, Bourgogne och Daufiné. Les Landes fournera Kåda och Beck. Bäſta Ullen finnes uti Sologne, Berry, Languedoc och Provence. Oſten från Roquefort, Saſſenage, Brie, Auvergne, Saint Didier och de Roche värderas mycket. Vinet växer i ymnighet i näſtan alla Rikets Landſkaper, förnämligaſt uti Champagne, Bourgogne, Guyenne och Languedoc. Häraf berömmes med ſkål Vin de Gaillac, de Hermitage, de Cote-Rotie, de Frontignan, de la Ciotat, de St. Laurent, de Barbentane, de Riès, de Rheims, de Beaune, de Volenay, de Cornas, de Condrieu och d'Arbois. Åtſkilliga goda Skogar finnas uti Bourgogne, Champagne, Lorraine, Alſace, Isle de France, Normandie, Daufiné, Bretagne, Orleanois, Auvergne, Quercy och Rouergue, i ſynnerhet äro de nägder ſom gränſa til Pyrenäiſka Bergen därmed väl förſedde.

Silkes-avelen ſkötes förnämligaſt uti Languedoc, Provence, Lionois och Daufiné. Fåren från Languedoc, Beauvais och Provence åro ganſka låckra. Den fläſta Boſkapen finnes uti Auvergne, Rouergue, Normandie och Bourgogne. Mulåſnor finnas i myckenhet, men på

Håſtar

Håstar år brist; de båsta Håstar hämtas från Rouergue, Poitou, Auvergne, Bretagne, Limosin, Normandie och Camargue. Vildbråd, såsom Hjortar, Rådjur, Caniner och Fjåderfå år i tilråckelig mångd. Sjökusterne, i synnerhet de uti Bretagne och Picardie hava rikt Fiskfånge. Hår finnas jåmvål allehanda Mineralier, såsom Guld, Silver, Koppar, Jårn, Bly, Cinober, Cobolt, Gallmeja, Antimonium, Salt, Stenkol och Marmor. Guldgruvor finnas inga, men utur Sanden i Strömarne Rhein, Rhone och Ariege vaskas Guld. Silvergruvor finnas uti Hainaut, Lorraine, Franche Comté, Languedoc, Rouergue och Gascogne. Koppar-Bergvårk tråffas vid Amiens, Abbeville, Rheims, Troyes, Beauvais i Lorraine, Gascogne och Bearn, synnerligen vid Pyrenåiska Bergen. Jårn finnes på flera orter, men förnåmligast i Alsace. Vid Pyrenåiska Bergen finnas Blygruvor; dock år af alla dessa Metaller så litet förråd, at det ej förslår til Landets behof, utan en stor del måste håmtas utrikes ifrån. Mineral-Vatten finnes på åtskilliga stållen, hvaribland de uti Bagneres, Baredges, Balaruc, Bourbonne, Luxeuil, Forges, Plombieres, Passy och Bagnols åro beromde.

Frankrike innehåller 500 stora Ståder, som åro med murar omgivne, samt vid pass 42000 mindre Ståder, Bourgs eller Köpingar, Byar och Lands-Församlingar, omkring 4,620,000 Hushåll, samt 2,200,000 Inbyggare.

Språket

Språket år sammansatt af Landets fordna Språk Celtiskan, Latin och Frankiska, och talas nu för tiden i synnerhet efter tvånne sårskildte Mundarter, den *Fransyska* och *Gasconiska*. I några Landskaper talas även Tyska. I Nedra Bretagne talas det Gamla Galliska Språket, hvilket år en Mundart af det som talas i Furstendömet Wales i England. I Provincerne Labourd, Navarre, Soule och Bearn, talas Vaskiskan eller det Gamla Cantabriska Språket.

Religion år Romersk-Katolsk och ingen annan tillåten, utom i Landskaperne Alsace och Lorraine, hvarest en myckenhet Lutheraner finnas; dock har den Reformerta även utbredt sig i Rikets Södra Landskaper, hvars Anhångare kallas Huguenotter, och til et antal af 2 Millioner vistas, i Languedoc, Daufiné och kringliggande Landskaper, och bliva nu mera icke förföljde. Dock underkastar sig Franska Kyrkan ej blindvis Påvens välde.

Hvad Kyrko-styrelsen beträffar, så finnes i Riket 18 Erke-Biskops-Stift, 110 Biskops-Stift, 16 Hus, som åro Chefs d'Ordres & de Congregations, 740 Abbot-Stift, 317 Abbedisse-Stift och Nunne-Priorater, dessutom vid pass 1500 Kloster, 129 Cathedral och 526 Collegiat-Kyrkor, tillsammans 655 Dom-Capitel.

De Andeligas antal består af 129 Erke-Biskopar och Biskopar, 229 Malthesér-Riddare, 756 Abboter, 11853 Canonici, 27000 Prieurer, 40000 Kyrkoherdar, 50000 Comministrar, vid

gynt aftaga, ſedan den ſå kallade bon ton börjat råda. Theologien är här lika ſom i andra Katolſka Länder en uſelhet, och Juridiken en oredig ſamling af Romerſka, Frankiſka och Galliſka Stadgar och Håfder.

I Riket finnes 21 Univerſiteter, nämligen uti *Aix*, *Angers*, *Beſançon*, *Bourdeaux*, *Bourges*. *Caen*, *Dijon*, *Douay*, *Montpeiller*, *Nancy*, *Nantes*, *Rennes*, *Orleans*, *Paris*, *Pau*, *Perpignan*, *Poitiers*, *Reims*, *Strasbourg*, *Toulouſe*, *Valence*.

Lärda Sällſkaper, ſom föra Titul af Vetenſkaps - Vitterhets - och Konſt-Academier äro 23, nämligen 4 i Paris, 2 i Lion, ſamt en i hvarje af följande Orter: *Angers*, *Arles*, *Caen*, *Chalons*, *Bourdeaux*, *Beſançon*, *Dijon*, *Marſeille*, *Metz*, *Montauban*, *Montpeiller*, *Rochelle*, *Toulouſe*, *Ville Franche*, *Nimes*, *Pau* och *Soisſons*; Utom 3 Academier i Paris, därest unga Adelsmän njuta undervisning.

Konſterne äro ock uti Frankrike högt aktade. Uti *Målarekonſten* hava här funnits ſtora Mäſtare, och *Kopparſtícknings-konſten* är här bragt til högſta fullkomlighet. Uti *Bildthuggeriet* har man väl bragt ſig högt, men måſte dock lämna Italienaren företrädet. Uti den vanliga *Byggnings* - och *Fäſtningsbyggnads - konſten* hava Franſoſerne ſtädſe haft och ännu hava mycket beröm. *Skeppsbyggeriet* hava de lärt af Engelsmannen och däruti bragt ſig högt. Til de förſtnämde Konſters förkofran, är uti Paris en Academie de Peinture & de Sculpture inrättad. *Manu-*

Manufacturerne och Fabrikerne åro förträffelige, famt bliva med mycken förgfällighet och flit underhållne och befordrade. Den märkvårdigaste af desse Fabriker år *Gobelins* Tapet-Fabrik i Paris, hvarest Siden och Ylle blir få konstigt arbetat, at det liknar en skön målning. Andra ansenliga Tapet-Fabriker finnas uti Arras, Beauvajs, Auvergne m. m.; men utaf alla Manufacturer åro Siden-Fabrikerne ansenligast. De orter hvarest Sidenvåveriet måst idkas, åro Lion, Tours och Nimes. Ylle-Manufacturerne åro äfven våsentelige. Uti Abbeville tilvärkas Tyger och Klåden som uti finlek och godhet ej giva de Engelske något efter. Af andra Manufacturer år *S. Gobins* Glas-Fabrik i Picardie mårkvårdig, emedan dår gjutas Spegelglas, som hålla ånda til 120 Tum i högd. Pappers-Manufacturerne åro åven vigtige; Papperet från Auvergne år et af de båsta uti Europa. För alla slags offensiva och defensiva vapen finnas jämvål Manufacturer, förnämligast uti Forest och Maubeuge. En myckenhet andra Fabriker af åtskilliga slag finnas åven i detta Rike, som vore för vidlöftigt at uppräkna.

Handelen, som Frankrike driver, år ganska stor och vidsträckt, samt sträcker sig til alla Jordklotets delar. Jag vil hår införa så vål de utgående som inkommande Varorne, samt deras vårde; dock förut observera, at det år endast om Frankrikes Handels rapport med utländska Folkslag, som jag årnar tala, och ej

om Frankrikes Handels rapport med defs Americanska Colonier; emedan desse, vid den frågan hvarom nu handlas, ej kunna anses annorlunda än såsom Provincer af Riket. Således förstår jag under namn af införsel ej de Varor, som komma från Saint Domingue eller de andre Vestindiske öarne, såsom jag under namn af utförsel ej heller inbegriper de varor, som Frankrike sänder til samma Colonier, antingen directe eller indirecte genom Slavehandeln på Africanska Kusten. Efter denna förklaring vil jag nämna, at Rikets Exporter näst före sistförflutne Krig, årligen per Medium stego til vid pass 50 Millioner R:dal., och Importerne til inemot 40 Millioner R:dal. i värde, således blef årliga Balancen til Rikets fördel fulla 10 Millioner R:dal.

At närmare detaillera denna sak, så utfördes för 25 Millioner R:dal. allehanda slags Manufactur- och Fabriks-varor, såsom Kläden, Linneväf, åtskilliga slags Sidentyger, Tyger, Guld- och Silver-Brocater, Serger, Camelotter, Etaminer, Galoner, Broderier, Spetsar, Kammarduk, Strumpor, Hattar, Handskar, Solfjädrar, Moder, Parurer, Tapisserier, Ur, Juveler, Guld- och Silver-kåril, Stål- och andra Metall-arbeten, Papper, Böcker, Gravurer, Tvål, Vaxljus, Glas och Speglar, Möbler och många andra artiklar af Nationens industrie. För 12 Millioner R:dal. Vestindiska Varor, såsom Socker, Caffé, Indigo, m. m. För 6 Millioner R:dal. Vin, Brännvin och andra Drickesvaror. För 3 Mil-

Millioner R:dal. Thé, Chinesiska Tyger och Sidentyger, Caffé från ön Bourbon och Moka; Peppar från kusten Malabar, Linneväf från Coromandel, fina Bomullstyger från Bengala, Producter från Levantiska Hamnarne, samt åtskilliga andra utländska varor, utgörande en del af Importerne. För 2,600,000 R:dal. Säd, Smör och Ost från vissa Provincer, Salt, Saffran, Honing, Frugter, såsom Citroner, Russin, Mandel, Kastanier, Fikon, Renätter, Plommon, Oliver och Olja från Provence, samt några Fiskeriets afkastningar. För 2 Millioner allehanda varor, såsom Hudar, ty Frankrike både hämtar ifrån och sänder til Utländningen denna Vara; Lin, Hampa, Trä-värke, tjänligt til Snickar-arbete, som förnämligast hämtas från Bergen Vosges och sändes til Holland, Brännved, som hemligen föres til England, samt en myckenhet små artiklar, som ej kunna innefattas under de Allmänna Classerne.

Importerne bestå uti följande Artiklar: För vid pass 12 Millioner R:dal. Rudimaterier, nödvändige för Manufacturerne, såsom Bomull, Ull, Silke, Hampa, Lin, Linfrö och Linnetrå, Souda, Castor-skinn och andra Skinn, Hudar, Vax, Färge- och andra kostbara Trän, Elfenben, Sköldpaddskal, allehanda slags Droguer tjänliga til färjning, m. m. För vid pass 3,300,000 R:dal. Rudimaterier af annan beskaffenhet, nämligen Diamanter och andra ädla stenar, samt Gull och Silver, tjänande til tilvärkandet af Juveler, Prydnader, Galoner, Broderier,

derier, rika Tyger samt Kåril, som dels återsändas til Utländningen, dels bliva hemma i Landet och öka nationela öfverflödet. För vid pass 6,600,000 R:dal. Manufactur-varor, såsom Linnevåfnad af åtskilliga slag, kommande från Flandern, Holland och Helvetien, fina Bomulls-tyger kommande från Engelska Ostindiska Compagniets försäljningar, sämre Bomullstyger, merendels tilvärkade i Zurich, Ur ifrån Geneve och annorstädes, små Kramvaror från Holland, Tyskland och England, Flor från Italien, Taft ifrån Florenz, Sammet från Genua, Papper, Böcker, Tableaux, samt många andra varor af utländsk Industrie, hvilka til större delen hemligen införas. För vid pass 6,600,000 äteliga varor, såsom Vete och annan Säd, Ris, Olja från Italien, en vigtig artikel, Fisk, Boskap, salt Kött från Hamburg och Irland, Ost från Sweitserland, Cacao, Vin, såsom Renskt och Ungerskt, Liqueurer, utlänskt Brännvin, Salt, som hemligen inpracticeras, Pomerancer, torra Frugter, Specerier, m. m. För vid pass 8,200,000 R:dal. Bräder, Masteträn, Skeppsvärke, all slags Timmer, Tjära, Beck, Koppar, Tenn, Bly, Järn, Qvicksilver och Stenkol. För vid pass 2,400,000 R:dal. Varor ifrån Indien, China och ön Bourbon, såsom Thé, Porcellainer, Bomullstyger, m. m. För 1,600,000 R:dal. Tobak, så väl för General-Förpaktningen och de fria Fabrikerne, som hemligen inpracticerad. För omkring 3 Millioner hvarjehanda Varor, såsom Hästar, Såpa,

Skinn

Skinn och Pålsvärk, Pennor, Parfumer, Droguer för Apotheken och flera andra Artiklar, som ej kunna utgöra delar af någon allmän Clafs.

Frankrikes Handel på Levanten är ganska vigtig och en af de fördelagtigaste för Riket. Handelen på Ostindien och China drefs fordom af et Compagnie, men år 1769 blef det uphäfvit och fri handel tillåten för alla Rikets undersåtare. På 8 års tid från 1771 til 1778 inclusive har värdet för Varorne från desse Orter på Auctionen i l'Orient stigit til 25,915,420 R:dal., hvaraf Varorne från Indien stego til 14,949,940 R:dal.; de från China til 9,739,440 R:dal., samt de från öarne Isle de France och Bourbon til 1,226,040 R:dal. Årliga Medium häraf är således för Indiske Varorne, 1,868,740. För de Chinesiske 1,217,420, och för dem ifrån öarne Isle de France och Bourbon 153,260, tilsammans 3,239,420 R:dal. År 1784 har dock et nytt Ostindiskt Handels-Compagnie här blivit inrättat.

Den Handel Frankrike driver med sina egna Colonier i Vestindien är ävenväl ganska ansenlig och indrägtig. År 1775 ankommo från desse Länder följande Varor til Frankrike: Socker af allehanda slag, såsom rådt, Terre Tete för R:dal. 10,737,740, Caffé för 5,107,820, Indigo för 3,051,000, Cacao för 189,830, Rocou, et slags Färge-ört, för 38260, Bomull för 1,912,830, Hudar för 31260, Sköldpaddskal för 15470, kostbar Ved, så väl för Snickar-

arbete som Färgerierne, för 160,120, allehanda slags Varor af mindre betydenhet för 244,420, Silver och contante Penningar för 451,390; görande tilsammans 21,940,140 R:dal. Samma år anlände 562 Skepp, lastade med desse Varor, til 9 särskildte Hamnar i Frankrike, däraf de flästa ankommo til Bordeaux och Nantes. Dock hava desse Producter ansenligen ökats sedan sednaste Fredsslutet, dels genom ön Tabagos accession til Franska Kronan, och dels förmedelst flera Plantagers anläggande på ön Domingue, så at år 1784 afgingo 655 Skepp från Franske Hamnar til desse öar, således 93 flera än år 1775.

Fiskerierne äro ävenväl vigtige: Utom det ansenliga Fiske, som idkas på Franske Kusterne, utrustar Nationen även Skepp til Cabeljo-fångst vid ön New-Foundland, öarne S. Pierre och Miquelon, samt stora Sandbanken vid New-Foundland uti Nord-America, hvilken handelsgren varit långt vigtigare före 1763 års fred, då Frankrike måste, jämte de Länder det cederade til Engelsmannen, även överlämna Fiskerierne på desse Kuster. År 1773 var Franska Fiskeriets tilstånd härstädes som följer: Til Kusten af New-Foundland gingo 104 Skepp om 15621 Lästers drägt och 7263 Mans Besättning, hvilka medförde 1367 Fiskare-båtar och fångade Stockfisk för 593,940 R:dal., samt tilvärkade Fiske-tran för 68660, tilsammans 662,600 R:dal. Til öarne S. Pierre och Miquelon afgingo 35 Skepp om 2543 Lästers drägt med 456 Mans besättning, hvilka med-

förde

förde 20 Fiskare-båtar och fiskade Stockfisk för 133,690 R:dal., samt tilvårkade Tran för 6150 R:dal., tilsammans 139,840. Til stora Sandbanken afgingo 125 Skepp om 9275 Låsters drågt och 1684 Mans besättning, hvilka fiskade och insaltade Cabeljo til et värde af 243,630 R:dal., och tilvårkade Tran för 3180 R:dal., tilsammans för 246,810 R:dal. Resultatet af de 3 Fiskerierne år således 264 Skepp om 27439 Låster med 9403 Mans besättning och 1387 Fiskare-båtar, som fiskade och tillagade Stockfisk för 727,630 R:dal., Cabeljo för 243,630 R:dal., samt tilvårkade Tran för 77990 R:dal., görande inalles 1,049,250 R:dal. Sedan sidsta Fredsslutet har även denna Handelsgren ansenligen förökat sig, förmedelst Engelsmännernas afträdande af hela Våstra och större delen af Norra Kusten af Newfoundland från Cap Ray til Cap S. John åt Fransosen.

Rörande *Mått*, *Mål*, *Vigt* och *Mynt*, så utgöra 914 Franska Fot 1000 Svenska. 1 Toise håller 6 Fot och 1 Perche 3 Toises. 1 ordinaire Fransk Mil håller 2500 Toises, och af dessa Mil utgöra 22,84 en Latituds grad. 4,8 dylike Qvadrat-Mil utgöra en Svensk Qvadrat-Mil. 1,444 Arpent utgör 1 Svenskt Tunneland. Rymdemåttet i Frankrike år olika, hvaraf mycken oreda hårflyter. Uti Paris håller en Muid 12 Setiers samt 144 Boisseaux, 1 Setier utgör dår $33\frac{1}{8}$ Svensk Kappe. Uti Rouen utgör 1 Setier 39 Kappar, uti Nantes $31\frac{1}{2}$ Kappe. Målet år även olika. Uti Rouen utgör

1 Barique $74\frac{2}{3}$ Kanna; uti Rochelle 66^{6} dito, och uti Bourdeaux 90^{10} Kanna. Vigten är med ſamma oredighet inrättad. Uti Paris, Rouen, Nantes och Rochelle utgöra 868 Livres 1000 Svenſka Skålpund, men uti Bourdeaux 865; uti Montpeiller 1045, och uti Marſeille 1059 Livres 1000 Svenſka Skålpund. Myntet är ändteligen lika över hela Riket. Af Guld finnes Louisd'Or, ſom validerar mot $1,^{164}$ Svenſk Ducat och gäller i Frankrike 24 Livres. Af Silver, 1 Ecu de 6 Livres eller Ecu d'Argent gäller 1 R:dal. 2 ſkill. 1 Enkel Ecu de 3 Livres 25 ſkill. Bok och Räkning hålles uti Livres, Sols och Deniers. Livre är et fingeradt mynt, innehåller 20 Sols och gäller i Svenſka pengar 8 ſkill. 4 r:ſt. 1 Sol håller 12 Deniers och gäller i Svenſkt mynt 5 r:ſt. Det finnes ock ſtycken om 6, 12 och 24 Sols. 1 Franc är 10 Sols. Minſta värkeliga myntet är Liard, hvaraf 4 utgöra 1 Sol.

Detta Land kallades af de Romare *Gallia*. Det var i norr och väſter omgivit af Havet, i öſter hade det Rhenſtrömmen til gräns, til hela ſit lopp, ifrån deſs utfall i Havet, upföre til deſs källor; ſedermera fortfor Alpiſka Bergsryggen at utgöra gränſen ända til Medelhavet. Detta Havets ſtrand och ſedermera Pyreneerne utgjorde den ſödra gränſen. Enligt deſſa Råmärken finner man at det nuvarande Frankrike ej upfyller hela vidden af det gamla Gallien på ſidan åt Rhenſtrömmen och Alperne.

Tre

Tre stora Folkstammar, *Galler* eller Celten, *Belgier* och *Vasker*, skilde så väl i språk som seder, delte i de äldste tiderne Galliens vidd sins emellan, men på ganska ojämt sätt. Gallerne innehade mera än hälften däraf, ifrån Strömarne Seine och Marne ända til Garonne, sträckande sig öster ut ända til Rhenströmmen emot öfra delen af dess lopp, samt i söder ända til Medelhavet. De talte samma språk som nu förtiden är gängse uti Provincen Wales i England, och deras land kallades egenteligen *Celtica*. Belgierne bebodde norra delen af landet mellan Strömmarne Seine, Marne och Rhein; de voro af Tewtonisk härkomst och talte en mundart af Tyska språket. Vaskerne eller Aqvitanierne hade sina hemvist mellan Elven Garonne och Pyreneerne, samt voro i anseende til språket i slägtskap med de Iberiska Nationerne, som bodde på andra sidan om Pyreneerne. Emedan den Galliska Folkstammen var den ansenligaste af de tre, så var dess namn ock kändast af Romarne, hvilka i anledning däraf ock kallade hela Landet *Gallia*.

Romarnes Politik, at äga Bundsförvanter utom gränsorne af de Länder som lydde under deras välde, samt det föreburne skälet at undsätta Staden Massilia och Folkslaget Aedues, föranläto deras vapen at inträda i Gallien, vid pass 120 år för Kristi födelse. Detta första försöket satte Romarne i besittning af et Landskap, hvilket omgivande å ena sidan vänstra stranden af Rhone, sträckte sig å andra sidan

 ända

ända til Cevennerne, ſamt långs utmed Havet ända til Pyreneerne. Det feck i början ej annan benämning än den generela Termen *Provincia*, undantagande at det ibland kallades *Gallia Braccata*, då Celtica även feck namn af *Gallia Comata*. En långt ſtörre del af Gallien återſtod ännu at intaga, och den blef underkuvad af Romerſka Fältherren *Cajus Julius* vid paſs 40 år för Kriſti Födelſe. Romarne, ſom bemägtigade ſig Landet, förde in ſit ſpråk och ſeder ſamt drevo undan ſig Landets äldre Inbyggare til tvänne vråar, hvareſt de ännu bibehålla ſit fordna ſpråk, nämligen Nedra Bretagne, däreſt Galliſkan ännu talas, och Le Pays des Basques, där Vaſkiſkan är gängſe.

Landet ſtod under Romarnes välde til 5 Seculum, då Burgundierne och andra Tyſka Folkſlag intogo någon del af Landet och ſatte ſig här neder. Därefter vid paſs midt i 5:te Seculo inkommo Frankerne från Tyſkland, ſom efter handen övervunno ſå väl Romarne ſom de andre Folkſlagen, och uprättade här et eget Rike. Deras förſta Konung här i Landet het *Meroveus*, hvilkens Slägt bibehöll ſig vid Thronen til midt i 8:de Seculum, då den ſidſte af dem blef affatt af en Riks-Hofmäſtare vid namn *Pipinus*, ſom bragte ſig på Thronen. Deſs Son *Carolus Magnus* blef år 800 utropad för Romerſk Kejſare, och var ganſka mägtig, ſå at han tillika var ägare af ſtörre delen af Italien och Tyſkland. Efter hans död ſöndrades Riket under deſs Efterträdare, ſå at ej allenaſt Italien och Tyſkland utan ock Kejſerliga värdigheten

kommo

kommo från Franska Riket; och änteligen gick Carolingiska Huset aldeles ut vid slutet af Tionde Seculum, då *Hugo Capetus*, en af de mägtigaste Herrar upsteg på Thronen. Denne Slägt regerar ännu genom flere Stämmor, såsom den Valesiska, Orleaniska, Angoulemiska och Bourbonska, hvilken sista Stämma började med *Henri* 4. år 1590, och genom 3 Konungar sedermera fortfarit til den nu regerande LOUIS XVI.

Konungens *Titel* är *Konung af Frankrike och Navarra*, hvilket senare Rike *Henric* 4. bragte til Franska Kronan. Dess Undersåtare kalla honom *Sire*, och Utländningar, *Hans Aldra-Christligaste Majestdt.* Undersåtarne töras ej tillägga honom denna Titel. Påven kallar honom dessutom *Kyrkans Förstfödde Son.* Kron-Prinsen förer Titel af *Dausin.*

Riks-Vapnet består af 2 Sköldar, hvaraf den ena förer 3 gyldene Liljor i blått fält, för Frankrike; och den andra en gyldene Stång-kedja i rödt fält, för Navarra.

Kronan är ärftelig, men tilfaller ej Qvinno-linien. Regeringssättet är oinskränkt, och Konungen är fullmyndig, då han är 13 år och 1 dag gammal.

Här finnas 5 *Riddare-Orden*: *Helge Andes*, som bäres på blått Band, *S. Ludvigs*, som bäres på eldsfärgat Band, *S. Michaels*, som bäres på en gyldene Kedja, *S. Lazari*, och *pour le Merite Militaire*, hvilken sista är inrättad för Protestanter och bäres på mörkblått Band.

Rikets

Rikets Stånder åro 3: Clericiet, Adelen och Borgerskapet, men de hava ej hållit Riksdag sedan år 1614.

Adelen delas i 4 Classer. Til den första höra *Prinsarne af Blodet*, hvilka åro Grevarne af *Provence* och *Artois*, Huset *Orleans*, och de 2 *Bourbonske* Grenarne *Condé* och *Conti*, samt Konungarnes *Legitimerade oäkta Söner*. Til andra Classen, hörer den *Högre Adelen*, hvartil råknas 1:o alla *Ducs & Comtes Pairs*, 2:o alla öfrige *Hertigar*, *Grevar*, *Markiser* och *Baroner*, 3:o Kronans Förnämsta *Embetsmän*, samt några Gamla *Familler*. Til den tredje, all *Gammal Adel*. Til den fjerde, all *Ny Adel* och ringare Kronans *Embetsmän*, som genom deras sysslor blivit *Adlade*, samt *Krigs-Adeln*.

De förnämsta Rikets *Collegier* äro; 1. *Högsta Stads-Rådet*, hvarest Konungen presiderar. 2. *Depeche-Rådet*. 3. *Finance-Rådet*. 4. *Commerce-Rådet*. 5. *Stats-* och *Hemliga Rådet*. 6. *Stora Rådet* och 7. *Riks-Cancelliet*.

Hvad *Lagskipningen* vidkommer, så finnas 14 Hof-Rätter, hvaraf 12 kallas *Parlamenter*, och 2:ne *Souveraine Råds-Församlingar*. De 12 Parlamenterne åro inrättade i följande Ståder: Paris, Toulouse, Rouen, Grenoble, Bourdeaux, Dijon, Aix, Rennes, Pau, Nancy, Besançon och Douay. Souveraine Råds-Församlingarne åro i Colmar och Perpignau.

Ingen allmån Lag för hela Frankrike år ånnu utkommen; utan i somliga Landskaper råttar man sig efter Romerska Lagen, och andra

dra hava sina egna Inhemska Lagar och Sedvänjor, hvilka stiga til en ansenlig mängd. Dessutom givas Förordningar, hvarefter alla Landskaper i gemen hava sig at rätta, och hvilka kallas *Ordonnances*, *Edits* och *Declarations*.

Krono-Inkomsterne äro ganska stora. De härflyta af följande källor, samt stego år 1784 til följande Summor:

1. Dubbla Tjugonde penningen samt 4 Sols per Livre på den förre, äro Pålagor, som nästan aldeles tynga på Jordagods-Ägarnes rena Inkomst, samt stiga til - - R:dal. 9,548,600.

2. Tredje Tjugonde-penningen, som tog sin början i Julii Månad 1782 och bör räcka 3 år efter Fredsslutet, är af samma natur som de förre och stiger til - - 3,732,600.

3. La Taille, hvilken Pålaga i några Provincer endast ligger på Landtegendomar, men uti största delen af Riket är relativ til Personernas stånd 15,798,600.

4. La Capitation eller Mantalspenningar, hvilka betalas så väl af Adel som ofrälse - - 7,205,000

5. Pålagor, hvilka äro öfverlämnade til General Arrende Societeten, antingen under förpaktning eller förvaltande, och hvilka huvudsakeligen bestå uti 5 Artiklar, nämligen: La Gabelle eller Konungens Monopolium med Salt, Monopolium med Tobak,

Tobak, Utrikes Tullen, Afgiften för varor från Colonierne, samt Tullen i Paris, stigande tilsammans til - 28,919,400.

6. Utlagor, som upbäras af General Förvaltnings-Embetet, bestående förnämligast uti les Aides eller Consumtions Accisen för Drickes- och andra förtärings-varor; jämte Afgiften för Guld- Silver- och Järnarbeten, samt på Hudar, Papper, Kort, m. m. - - 8,941,000.

7. Inkomsten af Postväsendet - 1,788,300.

8. Dito af Kongl. Lotteriet och andra smärre Lotterier - - 1,996,500.

9. Ecclesiastik-Statens Bevillning 1,909,700.

10. Upbörden, som är anförtrodd åt Kongl. Domaine-Administrationen, bestående förnämligast uti Carta-Sigillatæ- och Controll-Afgiften, Hundrade penningen vid Fast Egendoms försäljning, särskilta Taxan vid Frälse-Egendomars inköp af Ofrälsemän, Konungens Färje-penningar, m. m. 7,118,000.

11. Corvéer, eller Afgifter som utfordras til alllmänna vägarnas anläggande och underhåll - - 3,472,200.

12. Inrikes Tullen - - 4,687,500.

13. Consumtions-Afgiften uti les Pays d'Etats, eller de Rikets Landskaper, som ännu hava sina egna Stånder,

der, ſåſom Bretagne, Languedoc, Flandren, Artois, &c. - - 1,822,900.

14. En myckenhet ſmärre Artiklar, beſtående uti locala Pålagor för ſärſkilta Orter, Afgifter vid Marknader, Afgiften för Boſkapen ſom förtäres i Paris, Arrendet för Enſpånnare-Inrättningen, Vinſten på Myntningen och Krut-tilvårkningen, allehanda caſuela Inkomſter, ſåſom Confiſcationer, Afgiften vid nya Syſlors och Embeters undfående, ſamt vid antagandet uti Handels- eller Handtvårkeri-Societeter, Conſumtions-Acciſen i Verſailles, Inkomſten från Corſica, Executions-omkoſtningar vid briſtande betalningar af Utlagorne, med flera afgifter, ſom ej är nödigt at ſärſkilt ſpecificera - - 4,722,200.

Summa R:dal. 101,562,500.

Deſſe äro de Contributioner ſom betalas af Franſka Nationen; men detta alt inkommer ej i Kronans Caſſa, utan häraf bör dragas: 1:o De rättigheter ſom upbäras för Prinſarnes och Panthavares räkning, emedan denna Contribution ej är deſtinerad til Stats-Utgifternas behof 434,000.

2:o Executions-omkoſtningarne för dem ſom briſta uti Krono-Utlagornes betalande, och hvilka ej utgöra en afgift ſom länder til Kongl. Skattkammarens fördel - - - 1,302,000.

Så-

Således återstår af Nationens Contributioner, för at bestrida Stats-Utgifterne - - - 99,826,500.

Men härtil bör man lägga:

1:o Den Inkomst, som Konungen undfår af sina Kungsgårdar och Skogar, så väl som beloppet af den Skatt, ränta, och de casuela Inkomster, som höra til desse Egendomar, och hvilka ej kunna räknas bland Nationens Afgifter - - - - 1,562,500.

2:o Ståders och Hospitalers Patrimonial-Inkomster samt de sednares casuela Inkomster - - 2,083,300.

3:o Konungens och Köpmännernas Avance på Salt, som säljes til utrikes Magter - - 694,400.

Hvilka 3 Artiklar göra - 4,340,300.

Som lagde til Folkets Contributioner utgöra en Summa af - R:dal. 104,166,700. eller efter vårt vanliga räkningssätt vid pass 6250 Tunnor Guld.

Stats-Utgifterne äro ej mindre ansenlige. De bestå af följande Artiklar, samt stego år 1784 til följande Summor:

1. Räntan för Stats-Skulderne 35,937,500.

Desse Räntor kunna delas i 2 Classer; somlige äro Lifstids-Räntor, hvilka jämte sit Capital utslockna med Ägarnes dödsfall, samt stiga til 14,131,900. Om man multiplicerar detta Interesse

med

med 11, så får man ungefärligen veta Capitalet dårtil, hvilket utgör 154,450,900. Somlige åter äro beståndige Råntor, emedan de äga bestånd så långe Capitalet ej är betalt; samt utgöra 21,805,600. Om man med 20 multiplicerar detta Interesse, så upkommer et Capital af 436,112,000; tilsammans 590,562,900.

2. Hvarjehanda Återbetalningar 4,774,300.

3. Pensioner - - 4,861,000.

4. Krigsmagten til Lands - 18,333,000. Hårvid år at mårka, at det givas flera andra depenser hörande til Krigsvåsendet, men hvilka redan befinna sig begrepne antingen under Pensionerne, eller uti Stats-Skulderne, eller ock uti minskningen af beloppet af General-Arrendet. Tilsammans utgöra Krigs-Statens omkostningar 21,640,400. Håraf belöper sig på Soldaterne 7,656,300, på Officerarne 8,055,600, och på Administrationen 5,720500, samt för önCorsica 208000.

5. Sjö-Staten och Colonierne 7,847,200.

6. Utländska Departementet, Ministrarne vid utrikes Håf, Consuler, Subsidier til utrikes Magter - 1,475,000.

7. Konungens Håf - - 2,257,000. Däribland omkostnaden för Konungens Bord, antingen uti små Rumen

eller vid public ſpisning, ſå vål i Verſailles, ſom på Reſor, jåmte Betjåningens underhåll, Måltider főr Ambasſadőrer, ſamt főr Prinſarne af Blodet, då deras hushåll dår ej äro etablerade, ej ſtiger högre ån til 140,000 R:dal. Ringa Summa til mats főr en ſå mågtig Konung ſom Kungen i Frankrike.

8. Prevoté de l'Hôtel, allehanda Krono-Byggnader och Kongl. Hus 850,700.

9. Drottningens Håf - - 694,400.

10. Kongl. Familien - - 607,600.

11. Årligen låmnas til Konungens Bröder, til deras Håfs underhall - 1,458,300.

Deſſa Prinſar njuta deſsutom Inkomſten af deras Appanager eller Főrlånta Lånder: hvar och en af deſſe Főrlåningar var ſtadfåſtad til 34700 R:dal. uti Grund-rånta, ſedan all ſlags omkoſtnad var afdragen; men Regeln ſom vid deſſa vårderingar iagttogs år ſådan, at redan ifrån bőrjan ſtiger vårkeliga afkomſten långt högre, och ſedermera hava deſſe bågge Appanager, főrmedelſt en god Adminiſtrations omſorg, blivit ſå főrbåttrade, at jag ej tror mig taga főr mycket til, om jag vårderar årliga afkomſten af deſſe bågge Appanager til 300,000 R;dal. De Appanager, ſom tilhőra ſam-

samtelige Kongl. Prinsarne, utgöra i vidd vid pass en sjundedel af hela Rikets yta.

12. Omkostningar vid samteliga Krono-Inkomsternas Upbörd - 10,069,500.

13. Til Broars, Dammars, Slussars, Hamnars och Canalers underhåll, Morasers utdikande; samt Ingeniörernas lön - - - 1,388,900.

14. Riks-Cancellerens; Stats-Secreterarnes och andre Embetsmåns i Administrationen, jämte Intendenternas i Provincerna aflöning - 937,500.

15. Policen och Gatornas underhåll i Paris, Domstolar och La Marechaussée, eller den Corpsen som befordrar säkerheten på Landsvägarne 1,631,900.

16. Tiggeri-husen; Fängelserne, Almosor, Hospitalers underhåll och andra Andeliga Inrättningar - 868,100.

17. Kongl. Skattkammarens och åtskilliga Cassors omkostningar, Handelens och Manufacturernas upmuntringar samt Stuterierne i Riket - 694,400.

18. Universitetet, Academierne och Gymnasierne i Paris, Konungens Bibliothek; Trågård och Naturalie-Cabinet, samt Boktryckerier - 220,800.

19. Publike Byggnader, Postvärket; förunnade Friheter, Förläningen

gen til Helge Andes Orden; fårskildta omkostnader i åtskilliga Provincer och Distrikter, på ön Corsica, Ecclesiastik Statens fårskildta utgifter, fårskildta utgifter uti Les Pays d'Etats, och en myckenhet andra utgifter, som ej fårskilt kunna specificeras. 2,491,300.

20. Ståders, Hospitalers och Commerce Camrars utgifter - - 4,513,900.

21. Almänna Vågars anläggande och underhåll - - - - 3,472,200.

22. Oförmodade Utgifter - 520,800.

Summa R:dal. 105,905,300.

eller efter vårt vanliga råkningsfätt vid pass 6350 Tunnor Guld.

Således stiga Stats-Utgifterne över Stats-Inkomsterne med en Summa af 1,738,600 R:dal. om annorstådes ifrån måste förskaffas.

Franska *Krigsmagten* är ganska ansenlig; Landmagtens tillstånd år 1776 var följande:

1:o	La Maison du Roi, eller Kongl. Hus-Troupperne 2603 til Häst och 8651 til Fot, tilsammans - - - - - -	11,254
2:o	7 Regimenter Artilleri - - -	11,969
3:o	Ingenieur-Corpsen - - - -	329
4:o	Cavalleri, 24 Regimenter, utgörande 120 Escadroner - - -	20,880
5:o	Dragoner, 24 Regimenter, 120 Escadroner - - - - -	20,880

6:o

6:o Hussarer, 4 Regimenter, 20 Escadroner - - - - - - -	3,480
7:o Infanteri, 104 Regimenter, 210 Batailloner - - - - - -	171,288
8:o Provincial-Trouppér, 107 Batailloner - - - - - - -	75,970
Dårtil kommer la Marechaussée -	3,784
Summa	319,834

Hvad *Sjövärndet* beträffar, så har Frankrike därtil många fördelar och ganska beqvämt Låge. År 1776 utgjorde Reguliere Sjö-Troupperne 22,978 Man; Marine-Milicen 6026; De uti Kongl. Sold stående National Sjö-Trouppér 3407, Trouppér på Galererne 1934, och Kustbevararne 151,600 Man.

År 1779 om Sommaren var Franska Flottans styrka följande:

5 Linieskepp om 90, 100 à 110 Canoner.
38 Dito om 74 à 80 Canoner.
24 Dito om 64 à 70 Canoner.
2 Skepp om 50 Canoner.
46 Fregatter om 32 à 36 Canoner.
13 Dito om 20 à 26 Canoner.
27 st. Corvetter, Cutters, Brigantiner, Schebeker och Paquet-båtar från 12 til 18 Canoner.
8 stycken Corvetter, Cutters och Brigantiner från 4 til 10 Canoner.
3 Bombarder-Galliotter.

Tilsammans Linieskepp - - - - -	67
50 Canons-skepp - - - - -	2

 Fre-

Fregatter - - - - - - - 59
Corvetter, Cutters, Brigantiner, Paquetbåtar, Schebeker och Bombarder-Galliotter - - - - - - - 38

Summa 166

hvilka förde inalles 7862 Canoner och hade 82809 Mans besåttning. Flottan år fördelt mellan Hamnarne vid Brest, Toulon, Port-Louis, Rochefort och Havre de Grace. Amiralitetet i Paris har Överinseendet och Domsråttighet över Sjövåsendet.

Frankrikes Indelning sker på flerahanda sått: 1:o *Geografisk Indelning*, som sker efter *Landskaperne*, hvilka inalles åro 54, nåmligen: 1. *Franska Nederland*, 2. *Picardie*, 3. *Normandie*, 4. *Isle de France*, 5. *Brie*, 6. *Champagne*, 7. *Lorraine*, 8. *Alsace*, 9. *Bretagne*, 10. *Anjou*, 11. *Maine*, 12. *Perche*, 13. *Beauce*, 14. *Blaisois*, 15. *Orleanois*, 16. *Gatinois*, 17. *Nivernois*, 18. *Bourgogne*, 19. *Bresse*, 20. *Bugey*, 21. *Franche Comté*, 22. *Touraine*, 23. *Berry*, 24. *Bourbonnois*, 25. *Poitou*, 26. *La Marche*, 27. *Aunis*, 28. *Saintonge*, 29. *Angoumois*, 30. *Limosin*, 31. *Auvergne*, 32. *Forest*, 33. *Beaujolois*, 34. *Lionois*, 35. *Dombes*, 36. *Perigord*, 37. *Guienne*, 38. *Bazadois*, 39. *Agenois*, 40. *Quercy*, 41. *Rouergue*, 42. *Gascogne*, 43. *Condomois*, 44. *Armagnac*, 45. *Le Pays des Basques*, 46. *Bearn*, 47. *Bigorre*, 48. *Cominges*, 49. *Foix*, 50. *Rousillon*, 51. *Languedoc*, 52. *Daufiné*, 53. *Provence*, 54. *Corse*.

2:o *Juridisk Afdelning*, i anseende til Lagskipningen, efter Parlamenterne, hvilka äro 12, utom 2 Souveraine Råds-församlingar, som alla förut äro uppräknade.

3:o *Ecclesiastik Indelning*, i anseende til Kyrko-författningen, uti Erkebiskops- och Biskops-Stift, hvilkas antal och namn förut äro nämde.

Finance Afdelning, i anseende til Krono-Räkenskaperne och Upbörden, uti Generaliteter eller Intendencer, hvilka inalles äro 34, samt hvar och en förestås af en Intendent, undantagande Montpeiller och Toulouse som hava en tilhopa. Härtil kommer Staden Paris, som ej lyder under någon Intendent, ehuru han ligger uti det Generalitetet, som bär namn af Staden.

Denna Frankrikes Indelning är den redigaste, hvarföre jag ock vil anföra namnen på alla dessa Generaliteter, tillika med vidden i Qvadrat-Mil, antalet af Församlingar, Folkmängden, Folkstyrkan, samt Inbyggarnes Utlagor för hvarje Generalitet, såsom ock hvad det belöper i Utgifter på hvar person, såsom det befanns vid år 1780. Härvid erindras, at sedan förenämde år har et nytt Generalitet blifvit inrättat i Pau, hvilket är sammansatt utaf södra Delarne af Generaliteterne Bourdeaux och Auch, samt at med Församling härstädes förstås en Stad, Köping eller hel Sokn på Landet.

	Generaliteter.	Qv.M.	Församlingar.	Folkmängd.
1	*Paris* samt Staden	202 }	2105	1,781,700
2	*Soissons* - - -	78 }		437,200
3	*Rouen* - - -	103	1865	740,700
4	*Caen* - - - -	102	1236	644,000
5	*Alençon* - - -	82	1290	528,300
6	*Amiens* - - -	80	1451	533,000
7	*Lille* - - - -	72	1291	646,500
8	*Valenciennes* -	45	232	265,200
9	*Chalons* - - -	214	2252	812,800
10	*Metz* - - - -	90	862	530,200
11	*Nancy* - - -	156	—	834,600
12	*Strasbourg* - -	92	1052	626,400
13	*Rennes* - - -	310	1445	2,276,000
14	*Tours* - - -	242	1575	1,338,700
15	*Orleans* - - -	178	1153	709,400
16	*Bourges* - - -	120	724	512,500
17	*Moulins* - - -	157	1218	564,400
18	*Dijon* - - - -	207	2557	1,087,300
19	*Besançon* - -	152	1957	678,800
20	*Poitiers* - - -	184	1008	690,500
21	*La Rochelle* - -	81	728	479,700
22	*Limoges* - - -	149	907	646,500
23	*Riom* - - - -	114	942	681,500
24	*Lion* - - - -	73	739	633,600
25	*Bourdeaux* - -	284	2095	1,439,000
26	*Montauban* - -	102	1004	530,200
27	*Ausch & Pau* -	235	2594	813,000
28	*Montpeiller* - -	373	2712	1,699,200
29	*Grenoble* - -	179	1010	664,600
30	*Aix* - - - -	200	695	754,400
31	*Perpignan* - -	50	317	188,900
32	*Corse* - - -	94	333	124,000
	Summa	4800.	40560.	24,800,000

Generaliteter.	Människ. på hvarje Qv. Mil.	Utlagor på hvarje Gen. R:dal.	Bel. på hvar pers. R:d.	sk.
1 *Paris* samt Stad.	8886	19,878,470	11	7
2 *Soissons* - -	5605	1,961,800	4	23
3 *Rouen* - - - -	7191	4,749,580		
4 *Caen* - - -	6311	2,638,890	5	8
5 *Alençon* - -	6443	2,500,000		
6 *Amiens* - - -	6663	2,638,890	4	45
7 *Lille* - - -	10203	2,569,440	3	24
8 *Valenciennes* -	5893	954,860	3	29
9 *Chalons* - -	3798	3,784,720	4	31
10 *Metz* - - -	3881	1,180,550	3	18
11 *Nancy* - - -	5350	1,875,000	2	12
12 *Strasbourg* -	6809	1,527,780	2	21
13 *Rennes* - - -	7342	4,947,920	2	8
14 *Tours* - - -	5532	5,208,330	3	43
15 *Orleans* - -	3985	3,472,220	4	43
16 *Bourges* - -	4271	1,388,890	2	34
17 *Moulins* - -	3595	1,701,390	2	12
18 *Dijon* - - -	5253	3,611,110	3	16
19 *Besançon* - -	4466	1,614,580	2	18
20 *Poitiers* - -	3753	2,14[illegible],420	3	4
21 *La Rochelle* -	5922	1,579,860	3	14
22 *Limoges* - -	4338	1,54[illegible],140	2	19
23 *Riom* - - -	5978	2,222,220	3	13
24 *Lion* - - -	8680	3,298,610	5	10
25 *Bourdeaux* -	5067	3,993,0[illegible]0	2	37
26 *Montauban* -	5198	2,048,610	3	41
27 *Ausch & Pau* -	3460	1,961,800	2	29
28 *Montpeiller* -	4555	6,510,420	3	40
29 *Grenoble* - -	3711	2,048,610	3	4
30 *Aix* - - -	3772	2,604,170	3	22
31 *Perpignan* - -	3778	451,390	2	19
32 *Corse* - - - -	1320	104,170	—	40
Hela Frankrike -	5168.	98,717,890.	3	47

Underrättelsen om föregående Folkmängd är tagen af Herr Necker, hvilken grundar sin calcul på 5 års Medium af de Föddas antal, från och med år 1776 til och med år 1780, hvilket han multiplicerar med 25¾ samt år, i anseende til flera skäl, övertygad, at Folkmängden stiger til 26 Millioner; men om man vil supponera at för stor multiplicator är använd, och endast multiplicera detta 5-åriga medium med 25, så blir ändock Resultatet 24,080,175. Således kan man tryggeligen antaga Frankrikes Folkmängd til 24 Millioner.

Til vidare uplysning häraf vil jag införa Förtekningen på antalet af de Födde i detta Rike, från och med 1771 til och med 1780.

År 1771	—	913,214
1772	—	905,580
1773	—	900,438
1774	—	939,608
1775	—	934,480
1776	—	939,074
1777	—	998,191
1778	—	932,800
1779	—	956,667
1780	—	989,306
Summa		9,409,358

Hvaraf årliga Medium är 940,936, och på de 5 sidsta åren 963,207. Antalet af de döde under

under dessa 10 år stiger til 8,184,914; däraf årliga Medium år 818,491, och således ökas Riket hvarje år med 122,445 Människjor, överhuvud tagit. Antalet af Giftermålen här under samma tid stigit til 2,137,740; årliga Medium således 213,774.

Til at bekomma redigt begrep om hela Franska Rikets Folkstyrka, vil jag här även anföra den Folkmängd som finnes på Franske Öarne i Vestindien, Cayenne, New-Foundländske Öarne, Africanske Besittningarne och Indien.

Saint Domingue hade år 1779, 32,650 Vita, 7055 Gens de couleur, och 249.098 svarta Slavar, inalles 288,703 Inbyggare. Utlagorne, som upburos uti Colonien stego til 840,000 Riksdaler.

Anm. Med Gens de couleur förstås Metifer, Mulatrer och deras Descendenter, så länge något utvärtes tekn af deras första ursprung är öfrigt.

Martinique hade år 1776, 11,619 Vita, 2892 Gens de couleur, och 71,268 svarta Slavar, tilsammans 85779. Utlagorne stego til vid pass 135,000 R:dal. *Guadeloupe* med tilhörige Öar hade år 1779, 13261 Vita, 1352 Gens de couleur och 85327 Slavar, tilsammans 98970 Invånare. Utlagorne stego til vid pass samma summa, som af föregående Ö. *S. Lucie*, hade år 1776, 2398 Vita, 1050 Gens de couleur

och

och 10752 Slavar, tilſammans 14200 Inbyggare. *Tabago* hade vid ſamma tid omkring 400 Vita och 8000 Slavar. *Cayenne* hade år 1780, 1358 Vita och 10539 Slavar, tilſammans 11997. *Saint Martin*, Franſka andelen, hade vid ſamma tid 351 Vita och 1200 Slavar; och ſåledes ſtiger Folkmångden i hela Franſka Våſtindien til 509,700 Perſoner. Öarne *St. Pierre* och *Miquelon*, vid Kuſten af Newfoundland, beboddes år 1780 af 1500 Månniſkjor. *Isle de France* i ſödra Oceanen, hade år 1776, 6386 Vita, 1199 Gens de couleur och 25154 Slavar; tilſammans 32739. *Isle de Bourbon* i ſamma Haf, hade ſamma år 6340 Vita och 26175 Slavar, tilſammans 32515. Öarne *Rodrigues* och *Sechelles* åro ock bebodde af några 100 Perſoner hvardera. Således utgör Folkmångden i alla Franſka Colonierne en ſumma af circa 575000 Perſoner. Fåſtningarne på Guineiſka Kuſten, Ståderne *Pondicheri*, *Karikal* och *Mahié* uti Indien med deras Diſtricter, ſamt de 4 Circarerne *Chicacol*, *Radſchamendri*, *Elur* och *Muſtajanagar* bebos af ungefårligen en half Million; gör tilſammans för alla Franſka Utågor litet öfver 1 Million. När denna ſumma lågges til de 24 Millioner ſom bebo Frankrike, ſå befinnes at antalet af alla de Månniſkjor, ſom lyda under Frankrikes Spira, ſtiger til 25 Millioner; eller efter Herr Neckers Råkning til 26 Millioner, och enligt deſs öfvertygelſe til 27 Millioner.

5:o *Politisk Inledning*, i anseende til Landets styrelse och Krigsväsendet, uti Gouvernementer eller Landshöfdingdömen, hvilka äro 40.

Uti *Norra Delen af Riket* äro 13 belägne, nämligen 1. *Paris*, 2. *Isle de France*, 3. *Normandie*, 4. *Havre de Grace*, 5. *Picardie*, 6. *Boulonois*, 7. *Artois*, 8. *Flandre*, 9. *Champagne*, 10. *Lorraine*, 11. *Toul*, 12. *Metz*, 13. *Alsace*.

Uti *Medlersta Delen* ligga 14 dylike: 1. *Bretagne*, 2. *Maine*, 3. *Anjou*, 4. *Saumorois*, 5. *Touraine*, 6. *Orleans*, 7. *Berry*, 8. *Nivernois*, 9. *Bourbonois*, 10. *Bourgogne*, 11. *Dombes*, 12. *Franche-Comté*, 13. *Poitou*, 14. *La Marche*.

Södra Delen af Riket innefattar 13 sådane; 1. *Aunis*, 2. *Saintonge*, 3. *Limosin*, 4. *Auvergne*, 5. *Lionois*, 6. *Guienne*, 7. *Languedoc*, 8. *Daufiné*, 9. *Provence*, 10. *Bearn*, 11. *Foix*, 12. *Roussillon*, 13. *Corse*.

Denna Rikets Indelning vil jag följa såsom den brukeligaste af Franska Geograferne; men tillika anmärka, det vederbörande ej visat synnerlig urskillning vid dessa Höfdingdömens Inrättning; ty en del af dem, såsom Havre de Grace, Boulonois, Toulois, Saumurois, Dombes, äro så små, at de ej förtjäna namn af General-Gouvernementer; då däremot andre såsom Guienne, Languedoc, Bretagne och Normandie, äro så ansenligen store och folkrike at de fullkomligen väga up emot de bägge vigtiga Kurfurstendömerne Bäjern och Saxen i Tyskland; ja, Folkmängden i Guienne är större än hela Danska Rikets, samt på 400,000 Månniskjor när lika

med

med Svea-Rikes. Hvardera af desse kunde således lämpeligen delas i 2 à 3 delar, hvaraf hvarje åndock bleve et ansenligt Höfdingdöme, och de små däremot indragas. Vid Generaliteternas Indelning är bättre proportion iagttagen.

1. *NORRA DELEN af FRANKRIKE.*

Denna Huvuddel af Riket är belägen mellan 47 gr. 30 min., och 51 grad. Latitud; samt 16 och 26 grad. Longitud. Han gränsar til Canalen, Burgundiska, Öfra Rhenska och Schwabiska Kretsarne af Tyskland, Helvetien, samt medlersta delen af Frankrike. Han håller i vidd 1270 Qvadrat-Mil, och bebos af 8,380,000 Invånare.

1. Höfdingdömet *PARIS.*

Detta Höfdingdöme är aldeles inneslutit af Isle de France, samt är til vidden ganska litet, ty det innefattar endast Staden Paris med något af omkringliggande Någd. Man märker:

1. *PARIS*, på Latin *Lutetia Parisiorum*, hela Rikets Huvudstad, belägen vid Elven Seine, under 48 grad. 50 min. Latitud, samt 19 grad. 54 min. Longitud, är ovanligt stor och folkrik, samt en af de ansenligaste på Jordklotet. Han är bygd i rund figur, på bägge sidor om Seine, öpen utan murar, har 1 Mil i tvärlinea och över 3 Mil i omkrets; til största delen gamla och fula Hus, med trånga och krokiga Gator; dock finnes här även många präktiga Palatser och breda Gator, särdeles ytterst på Malmarne. År 1755 räknad s här 23057 Hus, men sedan den tiden äro många tilbygde, så at de nu stiga til et antal af 25000, hvaribland finnas vid pass 300 Palatser och

Ho-

Hotels. Antalet af Gator och Grånder ftiger til 875, famt 40 Torg. Staden år Konungarnes ordenteliga Refidence och Såte för de Högfta Riks-Collegierne, 1 Parlament, hvilket år det förnåmfta i Riket, flera fmårre Collegier och Domftolar, 1 Erkebifkop, hvars årliga Inkomft år 33000 R:dal., 1 Univerfitet med 4 Faculteter, hvaraf den Theologifka kallas la Sorbonne, 6 Kongl. Academier, nåmligen Vetenfkaps, Vitterhets, Franfka Språkets, Målare och Bildthuggare, Byggnings- famt den Chirurgifka, och desfutom 3 Academier til unga Adelsmåns undervisning i Ridderliga öfningar. Hår finnas 7 offenteliga Bibliotheker, hvaribland det Kongliga år vigtigaft, hvareft man råknar vid pafs 225000 tryckta Volumer, 70000 Manufcripter, 15000 Samlingar af Eftamper, och 7000 Genealogifka Samlingar. 4 Kongl. Palatfer, 65 allmånna Springbrunnar, 9 Trågårdar och allmånna Promenade-Platfer, 12 Broar öfver Seine och 11 Stadsportar. Folkmångden hårftådes ftiger i det nårmafte til 640,000. De Contributioner, fom denna Stad betalar til Kronan, utgöra vid pafs 13 Millioner R:dal., hvilket år lika mycket fom Krono-Inkomfterne uti Konungarikerne Sverge och Danmark fammantagne. Man år ock nu i begrep at omgiva denna Stad med en Mur.

Staden beftår af 3 Huvuddelar: *La Cité*, belägen midt uti, på några Öar uti Seine, *La Ville* på norra fidan och *l'Univerfité* på den födra, hvartil komma 12 Förftåder, hvilka famteligen åro indelte uti 20 Qvarter. Han år fördelt uti 41 Paftoratet, har 1 Domkyrka, 11 Collegiat-Kyrkor, hvaruti Paftorsfyflor förråttas, 40 Soken-Kyrkor, 3 Abbot-Stift, 4 Priorater och 40 Munke-Klofter, 7 Abbedifse-Stift och 72 Nunne-Klofter, 16 Hofpitaler, 12 Seminarier eller Gymnafier, famt et ftort antal fmårre Kyrkor och Capeller. Hårvid finnas 1297 Präfter, 1639 Munkar, och 1994 Nunnor. De anfenligafte Förfamlingar i denna Stad åro: 1. *S. Sulpice*, fom år den ftörfta i Chriftenheten; ty hon bebos af 67000 Månnifkjor. 2. S. *Euftache* innefattar 62000. 3. *S. Marguerite*, 43000.

4. S.

4. *S. Nicolas des Champs*, 37000. 5. *S. Laurent* 34000. 6. *S. Germain l'Auxerrois* 25000. 7. *S. Paul* 24000 och 8. *S. Etienne* 21000 Månniſkjor.

Af anſenliga Byggnader och anſtalter mårkes: Kongl. Slottet *Louvre*, hvareſt de flåſta Academierne hava deras Såten, *Les Galleries du Louvre*, *Le Palais de Tuilleries*, *Le Palais Royal*, ſom bebos af Hertigen af Orleans, *Le Palais Bourbon*, *l'Hotel de la Monoye*, *l'Hotel de Conty*, hvareſt Kronans koſtbara Husgeråd fôrvaras, *Le Palais de Luxembourg*, *Le Theatre François*, *l'Hotel des Invalides*, ſom tilfôrene varit et Krigsmanshus, men nu mera år inråttat til et allmånt Sjukhus, i ſtållet fôr l'Hotel Dieu, ſom år afbrunnit och nedrivit. *L'Ecole Militaire* eller Krigs-Skolan, *l'Hopital General*, hvarunder *Bicetre* åven hôrer, *l'Hopital de St. Louis* ſamt *l'Hopital des Enfants trouvés*, *Le Palais*, egenteligen ſå kalladt, hvareſt Parlamentet har ſit Såte, *Le Chatelet* ſamt *la Baſtille* eller Stora Stats-Fångelſet. Af Kyrkor mårkes Katedral-Kyrkan *Notre Dame* uti La Cité, *S. Sulpice*, *S. Genevieve*, *S. Euſtache*, *S. Roch* och *le Val de Grace*, ſåſom de anſenligaſte och vackraſte. Af Torg mårkas: *La Place Royale*, hvereſt finnes *Ludvig* 13 Bild til Håſt, *La Place Vendome*, dår *Ludvig* 14 Bild til Håſt befinnes, *La Place des Victoires* med *Ludvig* 14 Bild til fots, och *La Place de Louis* 15, hvareſt nyſsnåmde Konungs Bild til Håſt befinnes. Vidare bôr man anmårka, at denna Stad år medelpuncten fôr all god ſmak, ſamt kållan til Moderne fôr ſtôrſta delen af Europa. Denna Stad år ock fôdelſe-ort fôr fôljande berômde Mân: *Moliere*, *Boileau*, *Racine*, *Voltaire*, *G. Deliſle*, *Rollin*, *Malebranche* och Målaren *Le Brun*.

2. *Chaillot*, en vacker By vid Seine med et Glasbruk, Criſtal-Fabrik och Turkiſk Tapet-Manufactur.

3. *Paſſy*, en By vid *Seine*, har åtſkilliga Surbrunnar, ſom myckat beſôkas af Pariſer-Boarne.

4. *Vincennes*, et gammalt Slott, en half Mil från Paris, ſom tjenar til Fangelſe fôr Statsfångar.

2. Hôf-

2. Höfdingedömet *ISLE de FRANCE.*

Lat. *Insula Franciæ.* Detta är et på Spanmål, Vin och Frugter mycket ymnigt Land. Det innefattar 12 smärre Landskaper, *Isle de France*, *Brie Françoise*, *Valois*, *Soissonnois*, *Laonnois*, *Noyonnois*, *Beauvaisis*, *Vexin-François*, *Mantois*, *Thimerais*, *Hurepoix* och *Gatinois François*, samt innehåller 160 Qvadrat-Mil och omkring 57 Städer.

1. Egenteliga ISLE DE FRANCE.

Denna Province är belägen midt i Landskapet Isle de France omkring Paris. Där märkes:

1. Saint Denis, en Stad vid *Seine*, ej långt från Paris, hvarest är et namnkunnigt Abbotstift, i hvars Kyrka Rikets Klenodier förvaras, och Konungarne med deras Familie begravas. Här finnes 14 Kyrkor och 5 Kloster, samt 2100 Invånare.

2. *Montmorency*, en liten Stad, uti en ganska behaglig Nägd, förer Titul af Hertigdöme och Pairie.

2. Uti La Brie Françoise märkes:

1. Brie Comte-Robert, Hufvudstaden i detta Landskap, har 1600 Invånare.

2. *Corbeil*, en medelmåttig Stad, vid Seine, med 2000 Invånare.

3. Uti Le Valois märkes:

1. Crepy, Landskapets Hufvudstad, har 2200 Invånare, och driver god Handel.

2. *Senlis*, Lat. *Sylvanectes*, en tämelig Stad, har 6 Kyrkor, och är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 3000 Ridal.

3. *Compiegne*, en tämeligen ansenlig Stad med et Kongl. Slott, hvarest Håvet ibland om Sommarn uppehåller sig, har 1476 Hushåll och 7000 Invånare.

4. *Chantilly*, en Köping med et vackert Slott, tilhörer Huset Condé.

4. Uti LE SOISSONNOIS märkes:

1. SOISSONS, Lat. *Suessio*, vid Ainestrømmen, Hufvudstaden för hela Höfdingedömet och Residencet för General-Guvernören, et Generalitet och en Biskop, hvars årliga Inkomst är 3000 R:dal.; är tämeligen stor och väl bebodd, har utom Domkyrkan, 3 Collegiat-Kyrkor, 6 Abbot-Stift, många Kloster och en Kongl. Academie. Folkmängden är 10,000.

5. Uti LE NOYONNOIS märkes:

1. NOYON, Lat. *Noviodunum*, en tämeligen ansenlig Stad, är Säte för en Guvernör och en Biskop, hvars årliga Inkomst är 6000 Riksdal., har 11 Kyrkor, 1466 Hushåll och 7000 Invånare. I denna Stad är den berömde Kyrkoläraren *Calvinus* född.

6. Uti LE LAONNOIS märkes:

1. LAON, Lat. *Laodunum*, en tämeligen ansenlig Stad, belägen på en högd midt uti en Slättmark, är välbygd, samt Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 8000 R:dal., har 16 Kyrkor, 1625 Hushåll och 7600 Invånare.

2. *Vervins*, en medelmåttig Stad på en kulle, med 2800 Inbyggare, förer Titul af Markisat, och är märkvärdig för Freden som slöts här år 1589 mellan Frankrike och Spanien.

7. Uti LE BEAUVAISIS märkes:

1. BEAUVAIS, Lat. *Bellovacum*, en ansenlig och folkrik Stad, är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 10,000 R:dal., har, utom Domkyrkan, 6 Collegiat-

Collegiat- och 13 Socken-Kyrkor, 3 Abbôt-Stift, ansenliga Manufacturer, 2900 Hushåll och 14000 Invånare.

2. *Clermont*, en medelmåttig Stad med 2300 Invånare, förer Titul af Grefskap, hvarifrån Bourbonska Slägten hårstammar, genom Robert de Clermont.

8. Uti LE VEXIN-FRANÇOIS mårkes:

1. PONTOISE, en tåmelig Stad, på en högd vid Oyse, hår 6 Socken-Kyrkor, 2 Abbot-Stift och 3100 Invånare.

9. LE MANTOIS.

Detta Landskap år en del af La Beauce. Dår mårkes:

1. MANTES, en medelmåttig Stad vid Seine, har 2700 Invånare, och driver god Handel med Låder.

2. *Dreux*, en tåmelig Stad, år en af de åldsta i Riket, har en sårskildt Guvernör, 860 Hushåll och 4000 Invånare.

3. *S. Cloud*, en Köping vid Seine, ej långt från Paris, har et vackert Kongl. Slott, hvartil Hertigen af Orleans år ågare.

4. *Choisi*, et vackert Kongl. Lust-Slott vid Seine, 3-4:dels mil från Paris.

5. *Clugny*, et Kongl. Slott på vågen til *Versailles*, år et Mansards Måsterstycke.

6. VERSAILLES, et Kongl. Slott, 3 mil från Paris, år et af de prågtigaste i Europa, hvarvid ock befinnes en stor och hårlig Trågård. Det har från LUDVIG 14 tid varit Konungarnes vanliga Residence. Hår bredevid år en ansenlig och reguliere Stad anlagd, som bår namn af Slottet och bebos af 25000 Månniskjor. Vid Versailles år Lust-Slottet *Trianon* belåget, dårest LUDVIG 15 dog.

7. *Marly*, et prågtigt Kongl. Slott 1 mil från Versailles. Hårvid finnes en kostbar Vattu-ledning.

8. *S. Germain*, med tilnamnet *en Laye*, en wälbebodd Stad, på en Kulle vid Seine, har et vackert Kongl. Slott, därest LUDVIG 14 år född.

9. *Poissy*, en medelmåttig Stad, fördelagtigt belägen vid Seine, har en kostbar Bro över samma ström och bebos af 1900 Människjor.

10. Uti HUREPOIX märkes:

1. DOURDAN, Huvudstaden, är medelmåttig, samt bebos af 2100 Människjor. Här tilvärkes goda Silkes- och Ylle-strumpor.

2. *Meudon*, en Köping med et Kongl. Lustslott, hvarifrån man har en härlig utsigt öfver Seine-strömmen och hela någden omkring Paris.

3. *Estampes*, en tämelig Stad, består af 5 Församlingar och bebos af 4400 Människjor.

11. LE GATINOIS.

Detta Landskap är delt i 2 delar, hvaraf den ena hörer til Höfdingedömet Isle de France och kallas *le Gatinois François*, och den andra under Höfdingedömet Orleannois och kallas *Gatinois Orleannois*. I den förra delen som hörer hit, märkes:

1. NEMOURS, Lat. *Nemosium*, en tämelig Stad, är Huvudorten i detta Landskap, reguliert anlagd, och välbygd, samt bebos af 3100 Människjor.

2. *Melun*, Lat. *Melodunum*, en tämelig Stad vid Seine, har 6 Kyrkor och 3800 Invånare. Staden driver god Handel på Paris med Säd, Mjölk, Vin och Ost. Här är den Lärda Mannen *Amiot* född.

3. *Fontainebleau*, et vidlöftigt Kongl. Lust-Slott, med en närliggande ansenlig Köping, som bebos af 5000 Människjor. På detta Slott slötos Freds-Preliminairerne med England år 1762.

3. Höfdingedömet *NORMANDIE*.

Det kallas på Latin *Neustria* eller *Normannia*, samt grånsat förnämligast til Canalen, Isle de France och Maine. Det år et af de största, frugtbaraste, indrägtigaste och folkrikaste Höfdingedömer i Riket, samt håller i vidd 260 Qvadrat-Mil. Marken bår all slags Spanmål, Lin, Hampa och Fårge-örter i öfverflöd. Betesmarkerne åro sköna, och Boskapsskötseln viggig. Hår våxer åven Vin, samt Åplen och Påron i myckenhet, af hvilkas saft göres en dår vanlig drick, som kallas *Cidre*. Vid Kusten år et godt Fiske. Hår finnes åven Järn- och Koppar-Bergvårk samt goda Marmor-brott. Landet år vål vattnat af Strömar, hvaraf *La Seine*, *Eure*, *Orne*, *Dive* och *Rille* åro de betydeligaste. I Landet finnes 1 Erke-Biskop, 6 Biskopar, 85 Abbot-Stift, 4216 Soknar, samt enligt Abbé *d'Expillys* upgift 435814 Hushåll, hvilka multiplicerade med $4\frac{1}{2}$, skulle utgöra en folkmängd af 1,962000 eller nåra 2 Millioner; men detta tyckes vara nog drygt, för et Land af ej större vidd ån Småland jämte Öland, och således kunna underhålla 7300 Månniskjor på hvarje Qvadrat Mil, hvarföre denna upgift lämnas dårhån. Håribland åro vid pass 17000 Andelige af bägge könen. Uti denna Folkmängd år ock Höfdingdömet Havre de Grâce inbegripit. Höfdingedömet styres af en General-Guvernör, 2 General-Lieutenanter och 7 Under-Ståthållare, och år i anseende til upbörden fördelt uti 3 Generaliteter, *Rouen*, *Caen* och *Alençon*, samt råntar

Kronan 3,500,000 R:dal. årligen. Landet delas i 2 Delar, *Öfra* och *Nedra Normandie.*

ÖFRA NORMANDIE.

Detta består af Landskaperne 1. *Vexin-Normand*, 2. *Bray*, 3. *Caux*, 4. *Roumois*, 5. *La Campagne de Neubourg*, 6. *La Campagne de St. André*, 7. *Le Lieuvin*, och 8. *L'Ouche.*

1. Landskapet VEXIN-NORMAND.

Detta kallas så til skilnad från Vexin-François, som hörer til Isle de France. Man märker:

1. ROUEN, Lat. *Rothomagus*, Huvudstaden, belägen på högra sidan om Seine, 10 Mil från dess utlopp, under 49 grad. 25 min. Latitud och 18 grad. 45 min. Longitud. Han håller fjärdings väg i omkrets; Förstäderne inbegrepne, är en af de största, folkrikaste och förmögnaste Städer i Riket; Säte för General-Guvernören, et Parlament, en Erke-Biskop, hvars årliga Inkomst är 16000 R:dal., en Vetenskaps-Academie, en Intendence, Räknekammare med flera smärre Collegier, samt et Mynt-hus. Staden har 6 Förstäder, 37 Församlingar, 56 Kloster, hvaribland 4 äro Abbot-Stift, omkring 11000 Hus och 64000 Invånare. Gatorne äro trånga, krokiga och nog osnygga, samt til större delen bebygde med Tråhus af ringa anseende, som skulle kunna förorsaka falskt begrep om Inbyggarnes förmögenhet, därest de icke voro kände för at hava afsmak för utvärtes pråt. Här finnas många Manufacturer och Fabriker af flera slag, däribland en Victriols Olje-Fabrik, som är den enda af det slaget i Frankrike, åtskillige Säckerbruk och Fayence-Fabriker, m. m. Handeln som här drives är vigtig, och sker förnämligast med Tyger, Ull, Linne, Cattun, Socker, Läder, Papper och många andra

varor.

varor. Til denna Staden sända Svenskarne förnämligast sin Messing. De största Skeppen kunna ej gå ända hit, utan stadna vid Qvilleboeuf, 6 Mil längre ned.

Bland Stadens märkvärdigheter räknas *Domkyrkan*, som är en af de vackraste i Riket, och har 2 välbygda Torn, uti et af hvilka hänger en rygtbar klocka som håller 10 fot i högd, även så mycket i Diameter och 1 fot i tjocklek samt väger 75 skeppund, utom Kläppen, hvars vigt är 1 Skepp. 15 Lispund. Benedictinernes Kyrka *S. Ouen* är ock ganska vacker. Denna Stad är födelse-ort för de namnkunnige Männerne *Pierre* och *Thomas Corneille* samt *Bernard de Fontenelle*.

2. *Gisors*, en medelmåttig Stad, på gränsen til Isle de France, består af en Församling, men har 7 Kloster, samt bebos af 2800 Människjor. Staden förer Titul af Hertigdöme.

3. *Andeli*, en medelmåttig Stad vid Seine, består af 2 särskilte Städer, *le Grand* och *le Petit Andeli*, som ligga en fjärdings väg från hvarandra, och hava tilsammans 2100 Invånare.

4. *Vernon*, en tämelig Stad, belägen uti en vacker Dal vid Seine, har 2 Församlingar, 6 Kloster, 800 Hushåll och 3700 Invånare.

2. Landskapet BRAY.

Detta Land är något bergagtigt, med morasiga Dalar, har godt Bete och bär mycken Frugt. Man märker:

1. Neufchatel, Huvudstaden, är medelmåttig, och bebos af 2500 Människjor. Här är en Christals Fabrik.

2. *Aumale*, på Engelska *Albemarle*, en medelmåttig Stad med 1800 Invånare, är et Hertigdöme och Pairie.

3. *Gournay*, en medelmåttig Stad, med 1700 Invånare, är märkvärdig för sin stora Smör-Marknad.

3. Landskapet CAUX.

Detta är et högländt och slätt Land, som har ondt efter godt vatn, men är frugtbart på Säd. Man märker:

1. *Caudebec*, en medelmåttig Stad vid Seine, är befäst med Murar, Torn och Gravar, samt bebos af 2400 Människjor. Här äro goda Läder-Garverier och Staden driver ansenlig Handel med Utlänningar.

2. *Yvetot*, en ansenlig Köping med et Slott, är märkvärdig därföre, at han med sin tilhörighet en lång tid varit et sjelfständigt Konungarike, til hvilken värdighet han blef uphögd af *Clotarius*, I. Konung i Frankrike, af den orsaken, at då denne, en Långfredag uti Kyrkan, begått mord på Gautier, Herre til Yvetot, och Påven därföre fordrade en uppenbar satisfaction, så skedde den samma på förenämde sätt. Nu för tiden föra Herrarne til Yvetot endast Titul af Prinsar, och Konunga-Tituln för dem samt Drottninge-Tituln för deras Fruar anses såsom raillerie.

3. *S. Valery*, en tämelig Stad vid Havet, har 3500 Invånare, och driver god Sjöhandel.

4. DIEPPE, en ansenlig och folkrik Stad vid Havet, är befäst förmedelst et irreguliert Slott, har en god och säker hamn, 3000 Hus, 4400 Hushåll, 21000 Människjor, och driver en vigtig handel.

5. *Eu*, en tämelig Stad vid Havet, med 760 Hushåll och 3500 Invånare, är Grefskap och Pairie.

4. Landskapet ROUMOIS.

Detta Land ligger mellan Strömarne Seine och Rille, är frugtbart på Säd och har godt Bete. Man märker:

1. PONT-AUDEMER, en tämelig Stad vid Rille, är Huvudorten i detta Landskap, har 1385 Hushåll och 6500 Invånare.

2. *Quilleboeuf*, en liten Stad vid Seine, med 1400 Invånare, bebos måst af Lotsar, hvilka lotsa Skepp upföre Strömen til Rouen. Här stadna ock de största Skeppen, som ej längre kunna komma upföre Strömen.

3. *Elboeuf*, en ansenlig Köping vid Seine, med 911 Hushåll och 4200 Invånare. Här äro goda Ylle-Manufacturer. Orten har varit Hertigdöme och Pairie til år 1763, då den sista Hertigen dog utan efterkommande.

5. LA CAMPAGNE DE NEUBOURG.

Ligger på vänstra sidan om Seine. Där märkes:

1. *Neubourg*, en ansenlig Köping, är Provincens Huvudort, och har 1660 Invånare.

2. EVREUX, en tämeligen ansenlig Stad, är Säte för en Biskop med 4300 Riksd. årlig inkomst; har 9 Församlingar, 1315 Hushåll och 6200 Invånare.

3. *Louviers*, en tämelig Stad vid Eure, har 1019 Hushåll och 4800 Invånare. Här är en stor Klädes-Fabrik, hvarvid 2000 Personer arbeta.

4. *Pont de l'Arche*, en liten Stad vid Seine, bebos af 1400 Människjor.

6. LA CAMPAGNE DE S. ANDRE.

Ligger ock mellan Seine och Rille. Där märkes:

1. *Conches*, en medelmåttig Stad, är Huvudorten i et Fögderi, bebos af 2600 Invånare.

2. *Verneuil*, en medelmåttig Stad, och Huvudorten i et Fögderi.

7. LE LIEUVIN.

Detta Landskap ligger mellan Åarne Rille och Touque, är frugtbart på Såd och Lin, och har godt Bete. Man märker:

1. LISIEUX, Lat. *Lexovium*, en tämeligen ansenlig Stad, vid ån Touque, är väl bygd samt omgiven med Murar, Torn och Gravar, Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 8000 Riksd., samt bebos af 1666 Hushåll och 7800 Månniskjor. Här väves mycket Linne.

2. *Orbec*, en medelmåttig Stad, med 2100 Invånare, har åtskilliga Ylle-Fabriker.

8. LE PAYS D'OUCHE.

Är även väl beläget mellan Rille och Touque. Der märkes:

1. BERNAY, Lat. *Bernacum*, en tämeligen ansenlig Stad, vid ån Charentonne, är Huvudorten i et Fögderi, har 2 Sokne-Kyrkor, et skönt och rikt Abbot-Stift samt åtskilliga andra Kloster. Staden har Ylle- och Linne-Manufacturer, samt håller årligen 4 stora Marknader, hvaraf den vid Påsktiden är den ansenligaste, då en myckenhet Boskap och Fabriksvaror afyttras. Här finnas 1175 Hushåll och 5600 Invånare.

2. *L'Aigle*, en tämelig Stad, vid Rille, är befäst med Murar och Gravar, har 802 Hushåll och 3700 Invånare.

2. *NEDRA NORMANDIE.*

Denna del af Landet ligger våster ut, samt innefattar 8 Landskaper, nämligen: *Le Pays d'Auge, La Campagne de Caen, Le Bessin, Le Bocage, Le Cotentin, L'Avranchin, Le Houlme.* och *La Campagne d'Alençon.*

1 LE PAYS D'AUGE.

Detta Land är beläget mellan åarne Touque och Dive. Det har goda Betesmarker. Här märkes:

1. *Pont*

1. *Pont l'Eveque*, en medelmåttig Stad vid Touque, år Huvudorten i detta Land och et Fögderi, samt bebos af 2300 Månniskjor.

2. *Honfleur*, en tåmelig Stad vid Seines utlopp, under 49 Gr. 25 Min. Latitud, har en god Hamn, som kan intymma 30 à 35 Skepp, 1027 Hushåll och 4800 Månniskjor. Staden idkar fördelagtigt Fiske på New Foundland, och driver god Handel med Cabeljou och andra Fiskvaror, samt idkar åven Handel på Westindien med Linne-varor, som ditföras. Utur denna Hamnen for *Binot Paumier de Gonneville* år 1502 at uptåcka Lånder emot Södra Polen, hvilket ock påstås at han gjordt, ty han har dårifrån hemfördt med sig *Essomeric*, en Furstes Son uti et Land dårstådes, hvars Sonesons Son var Canonicus i Lisieux i förra Seculo, och berättat detta. Men detta Land har ingen af sednare Sjöfarande igenfunnit.

2. La Campagne de Caen.

Detta Landskap år beläget vid Havet mellan åarne Dive och Orne, samt år frugtbart på Såd. Man mårker:

1. Caen, Lat. *Cadomus*, Huvudstaden i Nedra Normandie, belägen vid Strömen Orne, halfannan mil från Havet, uti en Dal mellan 2 vackra och stora slåtter, under 49 Gr. 11 Min. Latitud, år stor och folkrik samt Såte för en Lieutenant General, et Generalitet, et Universitet och en Wetenskaps Academie. Staden har 4 stora Förståder, 1 Collegiat- och 13 Sokne-Kyrkor, 9 Munke- och 7 Nunne-Kloster, 5680 Hushåll, samt vid pass 30000 Invånare. Gatorna åro tåmeligen breda och ganska snygge; Af Torg år la Place Royale ansenligast, hvarpå Konung Ludvig XIV Bild til håst befinnes. Staden år befåst med Murar och Torn, samt förswaras dessutom af et stort Slott. Han har många Manufacturer, i synnerhet tilvårkas Rasker i myckenhet, så väl som Cidre. Måste

Han-

Handeln med Utländningarne sker på Amsterdam och Rotterdam, hvarest sändes Papper, Honing, Cider-ättika, torra Påron, Plommon och andra varor.

2. *Falaise*, en tämelig Stad, är Huvudorten i et Fögderi, väl bygd, och driver god Handel, har 660 Hushåll och 3000 Invånare. Här väves fint och väckert Linne, och Staden driver god Handel, förmedelst en marknad, som här hålles, hvilken näst den i Beaucaire är den ansenligaste i Riket.

3. Le BESSIN.

Detta Land ligger vid Havet, samt är rikeligen försedt med Äppelskogar. Man märker:

1. Bayeux, en tämeligen ansenlig Stad, är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 15000 Riksd., har 17 Församlingar och 9 Kloster, 1640 Hushåll och 7700 Människjor.

2. *S. Lo*, en befäst Stad vid ån Vire.

3. *Issigni*, en Köping vid Havet, med en Hamn, har 1500 Invånare, och driver Sjöhandel, även på Guinea.

4. Le BOCAGE.

Detta Land ligger söder om Bessin. Där märkes:

Vire, en Stad, är Landskapets Huvudort, har 5 Kloster och tilvärkar mycket Linne.

5. Le COTENTIN.

Detta Landskap, är nästan en Halfö, ty det omgives på 3 sidor af Havet. Här är god Boskapsskötsel. Man märker:

1. Valogne, en tämeligen ansenlig Stad, om 7 à 8000 Invånare, tilvärkar en myckenhet Tyger, och driver en fördelagtig Handel.

2. Cher-

2. Cherbourg, en tämelig Stad vid Havet, med en Hamn, är befäst förmedelst några Skansar, har goda Manufacturer, förnämligast af Tyger och Sarge, samt driver, skäligen god Handel. Hushållens antal är 804 och Folknumern 3700.

3. *Barfleur*, en liten Stad vid Havet, med en liten Hamn.

4. *Carentan*, en medelmåttig Stad, om 2200 Invånare, driver Handel med Smör och Boskap.

5. Coutances, en tämeligen ansenlig Stad, ej långt från Havet, är Säte för en Guvernör, en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 Riksd., och et Amiralitet, har 3 Kyrkor, et Abbot-Stift och 5 Kloster, 1150 Hushåll och 5400 Invånare.

6. *Grandville*, en medelmåttig Stad, vid Havet, med en rymlig Hamn, driver god handel med Ostron, samt på Franska Öarne i West-Indien. Staden bebos af 470 Hushåll och 2100 Människjor.

6. L'AVRANCHIN.

Detta Land har godt förråd på Såd, Frugt, Lin, och Hampa, men ringa Bete. Där märkes:

1. Avranches, en tämelig Stad, med Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 Riksd., har 3 Kyrkor, 900 Hushåll och 4200 Invånare.

7. Le HOULME.

Detta Land är något bergaktigt och har godt Bete. Där märkes:

1. Argentan, en tämelig Stad, är väl bygd och har goda Manufacturer, i synnerhet äro Linne-väfnaden och Garverierne berömde. Staden driver en viggig handel, bestående utaf Läder, Linne, Etaminer och andra Ylle-Tyger. Han bebos af 1000 Hushåll och 4700 Människjor.

2. *Domfront*, en medelmåttig Stad, med 1700 Invånare, är Huvudorten i et Fögderi.

8. La

8. LA CAMPAGNE D'ALENÇON.

Detta Land är frugtbart på Såd. Där märkes:

1. ALENÇON, en tämeligen anſenlig och vacker Stad, är Säte för et Generalitet, och åtſkilliga ſmärre Contoir, ſamt förer Titul af Hertigdöme och Pairie. Här finnas 1528 Hushåll och 7200 Inbyggare.

2. *Seez*, en tämeligen anſenlig Stad, är Säte för en Biſkop, hvars årliga Inkomſt är 3000 Riksd., har 1195 Hushåll och 5600 Invånare.

4. Höfdingedömet HAVRE de GRACE.

Detta Höfdingedöme är et af de minſta i Riket, ty det innefattar högſt 10 Qvadrat Mil, och borde ſåledes ej utgöra et ſärſkildt General Gouvernement. Det är endaſt en liten del af Landſkapet *Caux* i Normandiet. Landets egenſkap är den ſamma ſom förut är nämd vid Provincen Caux. Man märker:

1. HAVRE DE GRACE, en anſenlig Stad, vid Seines utlopp i Hävet, under 49 Gr. 29 Min. Latitud, är väl befäſt, ſamt har deſsutom et Citadelle, Säte för General Guvernören och en Intendent över Sjöväſendet. Gatorne äro räta och breda, men Huſen mäſtadelen af trä. Här finnas 2 Kyrkor, 3 Kloſter, 1500 Hus, och vid paſs 1200 Invånare. Staden driver god Handel. Men det givas få Städer i Frankrike af den vigtighet ſom denna Stad, hvareſt man finner mindre medel til Vetenſkapers och Konſters förkofran. Här är ej mer än en Sköla, beſtående af 2 Claſſer, därvid Lärarne äro uſelt belönte.

2. *Harfleur*, en medelmåttig Stad vid Seine, med 1600 Invånare.

3. *Fescamp*, en tämeligen anſenlig Stad vid Canalen, har en liten god Hamn, 1 Abbotſtift, 2 Priorater, 2 Kloſter, 10 Kyrkor, 1570 Hushåll och 7400 Invå-

Invånare. Inbyggarne bruka sända Fartyg til Kusten vid New Foundland at fiska Cabeljo.

5. Höfdingedömet PICARDIE.

Detta Land är i allmänhet slätt, samt frugtbart på allehanda slags Säd, bär ävenväl tilräckeligt Lin, Hampa och Humla. Af Trädfrugter finnes ej mycket, undantagande vid Amiens. Vin växer här ock vid de Orter, som ligga på Gränsen til Champagne, men det är ej godt. På skog är ringa förråd, hvarföre här merendels brännes Torf. Den största Ström som flyter genom Landet är *Somme*. Landet innefattar 96 Quadrat Mil och bebos af 570000 Människjor. Det består af 2 Huvuddelar: *Öfra* och *Nedra Picardie*, samt delas uti 7 smärre Landskaper. Til *Öfra Picardie* hörer: *Amienois*, *Santerre*, *Vermandois* och *Thierache*; och til *Nedra Picardie* räknas *Ponthieu*, *Vimeu*, och *Le Pays Reconquis*.

ÖFRA PICARDIE

innefattar 4 små Landskaper, som äro upnämde:

1. AMIENOIS.

Detta Land är frugtbart på Säd, Lin, Bete och Frugt, men på Skog är brist. Man märker:

1. AMIENS, Lat. *Ambianum*, Höfdingedömets Huvudstad, vid Somme, under 49 Grad. 55 Min. Latitud, är stor, folkrik och väl bygd, samt befäst förmedelst et Citadelle; Säte för General Guvernören, et Generalitet; en Biskop, hvars årliga Inkomst är 6600 Riksd., samt en Vetenskaps Academie. Staden har ansenliga Manufacturer, förnämligast af Ylleväfnad, samt

samt driver en vigtig handel. Hushållen stiga 5980, och Folkmängden til 30,000.

2. *Dourlens*, en medelmåttig Stad, år befåst, sa bebos af 2100 Invånare.

3. *Conty*, en liten Stad., märkes, emedan den Stamhuset för yngre Grenen af Bourbonske Hus som håraf förer Furstelig Titel.

4. *Corbie*, en medelmåttig Stad, vid Somme, h et rikt Abbotstift, samt bebos af 1800 Månnisk[jo]

2. SANTERRE.

Dår märkes:

1. PERONNE, en tämeligen ansenlig Stad, vi Somme, år befäst, Såte för en Guvernör, består a 5 Församlingar, och har dessutom 1 Collegiat-Kyrk och 4 Kloster. Hår finnas 1100 Hushåll och 5200 Invånare.

2. *Montdidier*, en tämelig Stad på et Berg, år Huvudorten i et ansenligt Fögderi, samt bebos af 845 Hushåll och 3900 Invånare.

3. *Roye*, en medelmåttig Stad, råknas för Huvudstaden i Santerre, år Såte för en Guvernör, samt består af 3 Församlingar.

3. VERMANDOIS.

Dår märkes:

1. S. QVENTIN, en tämeligen ansenlig och befäst Stad på en högd vid Somme; år Såte för en Guvernör samt Huvudorten i et Fögderi. Staden består af 10 Församlingar och har 5 Kloster. Hår våves ganska fint och skönt Linne, och dårmed driver Staden även en vigtig handel.

2. *Nesle*, en medelmåttig Stad, med 1600 Invånare., år märkvärdig därföre, at han förer Titul af Markisat, som år det förnämsta i Frankrike.

4. THIE-

4. *THIERACHE.*

Dår mårkes:

1. *Guise*, en medelmåttig Stad, med et vålbefåst Slott, fører Titul af Hertigdôme, som en namnkunnig Familie varit ågare til.

2. *La Fere*, en medelmåttig Stad, med 2000 Invånare, har en Artillerie Skola.

3. *S. Gobin*, en Glas-Fabrik, ej långt från förenämde Stad, år namnkunnig för de stora Spegelglas hår gjutas, hvilka åro de största och vackraste, som finnas i Europa.

NEDRA PICARDIE.

Det innefattar 3 Landskaper, som förut åro nåmde:

1. *PONTHIEU.*

Detta Landskap förer Titul af Grefskap, samt år frugtbart på Såd, Frugt och skôna Betesmarker. Dår mårkes:

1. Abbeville, en ansenlig och folkrik Stad, vid Somme, 2 mil från dess utlopp i Havet; år vål bygd och befåst förmedelst et Citadelle. Staden har skôna Ylle-Manufacturer, består af 14 Församlingar, har 15 Kloster, 4500 Hus, och 27000 Invånare. Han driver åven vigtig Handel.

2. *Montreuil*, en tåmelig Stad, är befåst, har 830 Hushåll och 3800 Invånare.

2. *VIMEU.*

Detta Landskap år egenteligen en Del af Ponthieu. Dår mårkes:

1. *Saint Valery*, en liten Stad, vid Sommes utlopp i Havet, driver god Sjöhandel.

3. *LE PAYS RECONQUIS.*

Detta Land ligger vid smalaste passet af Canalen. Dår mårkes:

1. Calais, en tämeligen ansenlig, väl bygd och väl befäst Stad, vid Sundet mellan Frankrike och England, som däraf kallas *Pas de Calais*. Härifrån sker vanliga öfverfarten til England. Staden driver god Handel, fast Hamnen ej är särdeles god, samt har 1000 Hus och 8000 Inbyggare.

2. *Ardres*, en liten välbefäst Stad, med 1300 Invånare.

6. Höfdingdömet *BOULONOIS*.

Detta Höfdingdöme är ganska litet. Det ligger vid Canalen, och består af Landskapet Boulonois, som är en del af Nedra Picardie, håller i vidd 8 Qvadrat Mil, samt bebos af vid pass 40000 Människjor. Där märkes:

1. Boulogne, en tämeligen ansenlig Stad vid Havet, med en liten Hamn, är Säte för en Guvernör, och en Biskop, hvars årliga Inkomst är 3000 Riksd., samt driver god Handel. Här finnas 1600 Hus och 7500 Invånare.

2. *Ambleteuse*, en liten Sjöstad, med en Hamn och Skans, har 800 Invånare.

5. *Etaples*, en liten Sjöstad med en Hamn, driver god handel med Sill och Makriller, samt Varor från Provincen Artois.

7. Höfdingdömet *ARTOIS*.

Detta Höfdingdöme innefattar Provincen *Artois*, Lat: *Artesia*, som förer Titul af Grefskap, samt håller i vidd 44 Qvadrat Mil. Det har, förut hördt under Spanska Nederland, men blef 1659 förenat med Franska Kronan. Det är et af de skönaste och bästa Rikets Landskapen, ganska frugtbart på Spanmål, Hampa, Humla och Ull. Det bebos af 210000 Människjor. Man märker:

1. Arras

1. Arras, Lat. *Atrebatum*, Höfdingdömets Huvudstad, är ansenlig och folkrik, samt väl befäst, har ock et befäst Citadelle. Han är Säte för en Guvernör och en Biskop, hvars årliga Inkomst är 6600 Riksd. Staden består af 11 Församlingar, samt har 2 Abbot-Stift, 11 Kloster, 3768 Hushåll och 18000 Invånare. Här äro goda Fabriker, däribland tilvärkas sköna Tapeter.

2. *Bapaume*, en tämelig Stad, är befäst, samt har även et Slott. Här äro 5 Kyrkor, 902 Hushåll och 4200 Invånare.

3. *Hesdin*, en tämelig Stad, är befäst, har 938 Hushåll och 4300 Invånare.

4. *Bethune*, en tämelig Stad, är befäst, samt har även et befäst Slott. Han består af 2 Församlingar, har 7 Kloster, 1042 Hushåll och 5000 Invånare.

5. *Aire*, också en tämelig Stad, samt stark Fästning, har 966 Hushåll och 4400 Invånare.

6. *Saint Venant*, en liten befäst Stad ej långt från Aire.

7. *Saint Omer*, en ansenlig Stad och ganska stark Fästning, är näst Arras den bästa Stad i Landet, samt väl bygd; han är ock Säte för en Guvernör samt en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 6600 Riksd. Utom Cathedral-Kyrkan, finnas här 6 Socken-Kyrkor, et berömt Abbot-Stift, samt åtskillige Kloster.

8. *Lilliers*, en medelmåttig Stad, är Huvudorten i et Fögderi och har 2100 Invånare.

8. *Höfdingdömet FLANDRE.*

Detta Höfdingdöme inbegriper några Stycken af Nederländerne, nämligen en Del af Grefskapet *Flandre*, Landskapet *Cambresis*, Delar af Grefskapet *Hainaut*, af Stiftet *Lüttich* och Grefskapet *Namur*, hvilka bägge sednare stycken af Franseserne begripas under Hainaut,

 samt

famt håller i vidd 64 Qvadrat mil. Climatet är fnarare kallt än mildt. Luften är tjock i anfeende til de många Canaler, Strömar och Moras här finnas. Marken är frugtbar och bär rikeligen Såd, Trägårdsfrugter och Lin, famt har förträffeliga Betesmarker. Uti Hainaut finnes Stenkol och Skog. Landet bebos af 460000 Männifkjor.

1. Egenteliga FLANDERN.

Detta Land utgör en Del af Grefíkapet Flandern, hvars ftörfta del hörer til Öfterrike. Det är et flätt Land fom bär Vete, Råg, Korn, Hårs, Hafra, alla flags Jordfrukter famt Lin til öfverflöd, det har ock fkönt Bete, men brift på Skog, få at Torf brännes i defs ftälle. Det delas i 2 Delar: *Flandre Vallone*, hvareft Franföfka talas, och *Flandre Maritime*, däreft Holländfka Dialecten råder. Man märker:

Uti *WALLONSKA FLANDERN*.

1. LILLE, Lat. *Infula*, på Nederländfka *Ryffel*, Höfdingdömets Huvudftad, belägen vid ån Deule, under 50 G. 38 Min. Latitud, är anfenlig, ftor och folkrik, en af de vigtigafte Städer i Riket, väl bygd och väl befäft, med et förträffeligt Citadelle. Han är Säte för General Guvernören och Intendenten, famt Landets förnämfta Domftolar och et Mynt-hus. Staden har anfenliga Manufacturer för Kläden, Rafker, Serger, Etaminer, Camelotter, Sammeter, Tapeter, m. m. Pappersbruk, Såpbruk, m. m., famt driver en vigtig Handel. Här räknas 170 Gator, hvaraf flera äro ganfka vackra, 30 Torg, 1 Collegiat-Kyrka, 7 Förfamlingar, 8 Munke- och 16 Nunne-Klofter, 8000 Hus, 11284 Hushåll och 60000 Männifkjor.

Gar-

Garnisonen är ganska stark, och består i fredstider af 6000 Man. År 1764 föddes här 2569 Barn.

2. Douai, Lat. *Duacum*, en ansenlig och folkrik Stad, är väl befäst, samt har dessutom en Skans til förswar, Säte för Parlamentet över Franska Nederland, en Guvernör och et Universitet. Här finnas 2 Collegiat-Kyrkor, 7 Församlingar, 3 Abbot-Stift, åtskilliga Kloster och Collegier, 2737 Hushåll och 13000 Invånare.

3. *Armentières*, en tämelig Stad, med 984 Hushåll och 4500 Invånare.

Uti *FLANDRE MARITIME.*

1. *Bailleul*, en medelmåttig Stad, är Huvudorten i et Fögderi, och har 2800 Invånare.

2. *Cassel*, en medelmåttig, men väl bygd Stad, belägen på et Berg, har tilförene varit väl befäst, men nu än ej mera qvar, däraf än Slotts-Terrassen, som företer en af de vackraste utsigter i Verlden, ty man kan därifrån se 32 Städer, och en stor del af Havet. Staden har 2 Kyrkor och 1500 Invånare.

3. *Gravelines*, en liten, men väl befäst Stad, vid Havet, med en Hamn, har 1000 Invånare.

4. *Bourg S. Vinox*, en tämelig Stad, är väl befäst, har et rikt Abbot-Stift, samt bebos af 810 Hushåll och 3700 Människjor.

5. Dunkerque, en ansenlig Stad, vid Nordsjön, med en skön Hamn, som i krigstider är en tilflygt för Kapare-fartyg, och således en Stötesten för Engelska Sjömagten, är väl bygd och befäst, har 4 Munke- och 5 Nunne-Kloster, 1820 Hushåll och 8500 Invånare.

6. *Mardyk*, en By med en förstörd Skans, är bekant för sin Canal, som leder til Dunkerque.

2. CAMBRESIS.

Detta Landskap här skönt Bete, i synner-

het för Hästar och Får, och deras Ull värdederas mycket. Här växer ävenväl fint Lin. Man märker:

1. CAMBRAY, Lat. *Cameracum*, en ansenlig och folkrik Stad vid Escaut, år Huvudorten uti Landskapet, väl bygd och väl befäst, samt har dessutom ett Citadelle. Staden är Säte för en ErkeBiskop, som förer Titul af Tysk RiksFurste, samt har i årlig inkomst 25000 Riksd., och en Guvernör. Här finnas utom Dom-Kyrkan, ännu 2 Capitel, 10 Församlingar, 3 Abbot-Stift, 6 Munke-Kloster, 2 Abbedisse-Stift, 7 Nunne-Kloster, 1 Seminarium, 2993 Hushåll och 15000 Invånare. Här tilvärkas ganska fint Linne, hvilket af denna Stad fått namnet Cammarduk.

2. *Cateau Cambresis*, en tämelig Stad, med 3400 Invånare, har et prägtigt Palais, tilhörigt ErkeBiskopen i Cambray.

3. HAINAUT.

Detta Land utgör en del af Greffskapet *Hennegau*, uti Österrikiska Nederland, som på Latin kallas *Hannonia*, och på Fransyska *Hainaut*. Den Delen som gränsar til Flandern är slät, men den, som ligger mellan Strömarne Sambre och Meuse, är skogrik; och där bruka Inbyggarne at så Svedje-Råg. Där finnas även Järngruvor och rika Stenkolsgruvor. Man märker:

1. MAUBEUGE, Lat. *Malbodium*, Huvudstaden i Landet, vid Sambre; är medelmåttig til storleken, men väl befäst, Säte för en Intendence, samt har 2800 Invånare, utom Garnisonen.

2. *Condé*, Lat. *Condatum*, en medelmåttig Stad, vid Escaut, är en af de starkaste Fästningar i Riket, samt bebos af 2800 Invånare. Af denna Stad förer den äldre Greven af Bourbonska Huset Furstelig Titel.

3. VA-

3. Valenciennes, en ansenlig och folkrik, men oordenteligt bygd Stad vid Escaut, är väl befäst och har et godt Citadelle. Här är en berömd Ylle- och Batist-Manufactur. I Staden finnas 2640 Hushåll och 13000 Invånare.

4. *Bouchain*, en liten och befäst Stad vid Escaut.

5. *Quesnoi*, en medelmåttig Stad, är befäst, samt har 250 Invånare.

6. *Landrecies*, en medelmåttig Stad vid Sambre, är befäst och har 2100 Invånare.

7. *Avesnes*, en medelmåttig Stad, är befäst, och bebos af 2200 Invånare.

8. *Filippeville*, en liten, men vacker och väl befäst Stad, på en högd belägen, har 1500 Invånare.

9. *Charlemont*, en tämelig Stad, vid Meuse, belägen dels på et Berg, dels i dälden på bägge sidor om Strömen. Den Öfra Staden kallas egenteligen *Charlemont*, och den Nedra *Givet*; Bägge delarne äro väl befäste. Här finnas 880 Hushåll och 4100 Invånare.

9. *Höfdingdömet CHAMPAGNE.*

Detta Höfdingdöme kallas på Latin *Campania*, samt är et af de största i Riket. Det är i allmänhet et jämnt Land, som består af ofanteliga Slätter, hvadan det ock fått sitt namn. Det har väl också några Berg, men de äro ej ansenlige. De största Strömar äro *Seine*, *Meuse*, *Marne*, *Aisne*, *Vesle*, *Yonne* och *Aube*. Champagne är et Land, som har ymnighet af skog, och få Provincer i Riket finnas, som äro bättre försedde därmed; men oaktadt alt detta, är denna vara sällsynt på flera orter härstädes. Marken är ganska frugtbar på Säd och Bete, samt förträffeligt rödt och vitt Vin. Dock kal-

las en del af Landet *La Champagne Pouilleuse*, för sin ringa indrägtighet skull. Här finnes äfven Järn-malm samt åtskilliga Mineral-källor. Höfdingdömet innefattar 290 Qvadrat Mil, samt bebos af vid pass 1,100000 Månniskjor. I anseende til Geografiska Fördelningen består det af 10 Landskaper, nämligen *Egenteliga Champagne*, *Chalonois*, *Argonne*, *Remois*, *Retelois*, *Pertois*, *Vallage*, *Bassigni*, *Senonois*, och *La Brie Champenoise*. I anseende til Finance Indelningen, innefattar detta Land hela Generalitetet *Châlons*, som fördelas uti 13 Elections eller Fögderier, nämligen *Chalons*, *Troyes*, *Sainte Menehould*, *Reims*, *Retel*, *Vitry le François*, *Joinville*, *Bar-sur-Aube*, *Langres*, *Chaumont*, *Epernay*, *Sezanne* och *Vaucouleurs*, samt bebos af 714000 Månniskjor: en ansenlig del af Generalitetet *Paris*, hvartil hörer Fögderierne *Meaux*, *Coulomiers*, *Province*, *Nogent sur Seine*, *Sens*, *Joigni*, *S. Florentin* och *Tonnere*, uti hvilka finnas 290000 Invånare: Fögderiet *Chateau-Thierry*, som lyder under Generalitetet Soissons och bebos af 47000 Månniskjor; samt Staden *Sedan*, med flera kringliggande Städer och Soknar, de där höra til Generalitetet Metz, samt hava 23000 Inbyggare. Man afhandlar här Champagne, enligt den Geografiska Fördelningen.

1. Egenteliga CHAMPAGNE.

Denna Province ligger midt i Landet. Man märker:

1. TROYES,

1. Troyes, Höfdingdömets Huvudstad, vid *Seine*, är ansenlig och folkrik. Han är Huvudorten i et Fögderi, samt Säte för Guvernören och en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 3000 Riksd., samt är fördelt i 14 Församlingar. Dom-Kyrkan är en af de vackraste i Riket. Dessutom finnas här 2 Collegiat-Kyrkor, 4 Abbot-Stift och 10 Kloster. Staden driver god handel, förnämligast med Linne, Hampe- och Bomulls-våfnader, Vax och Talg-ljus, Knappnålar m. m. Han bebos af omkring 15000 Människjor, samt har fordom varit ansenligare. Den omliggande Någden har förträffeliga Betesmarker. Påven *Urbanus* 4. är född i denna Stad, hvarest Fadren var Skomakare.

2. *Epernay*, en tämelig Stad vid Marne, med 3400 Invånare.

3. *Ay*, ockſå en tämelig Stad, vid Marne, ej långt från den föregående, bebos af 3100 Människjor. I någden af denna Stad växer förträffeligt Vin, som af Kännare skattas at vara det bästa i Champagne.

4. *Dormans*, en medelmåttig Stad, vid Marne, med 2000 Invånare.

2. CHALONOIS.

Detta Landskap räknas af somliga under Egenteliga Champagne. Man märker:

1. Chalons, Lat. *Catalaunum*, en ansenlig, folkrik och vacker Stad, belägen vid Marne, i en fruktbar och behagelig någd, är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 5000 Riksd., et Generalitet och et Lärdoms Sällskap; Utom Dom-Kyrkan, finnas här 2 Collegiat- och 11 Socken-Kyrkor, 3 Abbot-Stift, 9 Kloster, 2800 Hushåll och 14000 Invånare. Staden driver god Handel.

3. ARGONNE.

Detta Landskap räknas även af somliga under Egenteliga Champagne. Där märkes:

S:te Menehould, en medelmåttig Stad vid Aine. Är Huvudorten i et Fögderi.

4. REMOIS.

Detta Landſkap år et frugtbart Land på ſkönt Vin och godt Bete. Man mårker:

1. Reims, Lat. *Durocortorum*, vid Verle, en af de åldsta och berömdaste Ståder i Riket, och den ſtörſta i Champagne, år anſenlig och folkrik ſamt vål bygd, Såte för en Erke-Biſkop, hvilken år den förſta Duc och Pair i Frankrike, Romerſka Stolens födda Legat och Primas i Gallien, ſamt har den råttigheten at kröna Konungen, och hvars Inkomſt ſtiger til 13000 Riksd., ſamt et Univerſitet. Utom Dom-Kyrkan, hvilken år en af de vackraſte i Riket, finnas hår 3 Collegiat-Kyrkor, åtſkilliga Socken-Kyrkor, 5 Abbot-Stift, hvaribland *Saint Remy* år et af de anſenligaſte i Riket, ſamt 9 Kloſter. Staden driver ſtark handel med Vin, Ylle- och Sidentyger. Folkmångden år 18000.

2. *Fismes*, en medelmåttig Stad, med 1800 Invånare.

5. RETELOIS.

Detta Landſkap år dels ſlått och har ſköna Betesmarker, dels ſkogrikt, och har dår åtſkilliga Jårn-gruvor och Hyttor. Man mårker:

1. *Retel*, en medelmåttig Stad vid Aisne, år Huvudorten i et Fögderi, ſamt förer Titul af Hertigdöme och Pairie. Hår år en ſårſkilt Guvernör.

2. *Rocroy*, en befåſt Stad på Grånſen til Hainaut, med en ſårſkilt Guvernör; Orten år namnkunnig för den Seger *le Grand Condé* vant, år 1643, över Spaniorerne, i detta Granſkap.

4. *Charleville*, en Stad vid Meuſe, år medelmåttigt ſtor, men ganſka vacker och reguliert bygd, har 1700 Invånare.

4. *Maizieres*, en medelmåttig Stad, vid Meuſe, ej långre från den föregående, ån endaſt at ån Meuſe ſkiljer dem åt, år befåſt, ſamt har deſsutom et Citadelle til beſkydd. Staden bebos af 2290 Månniſkjor.

5. *Se-*

5. Sedan, en ansenlig Stad, vid Meuse, är befäst, samt har et godt Citadelle. Staden är Huvudorten i et Fögderi, samt har en särskildt Guvernör, som ej lyder under General Guvernören. Folkmängden stiger til 11000; år 1763 föddes här 440 Barn.

6. *Mouzon*, en medelmåttig Stad vid Meuse, har 2200 Invånare.

6. PERTOIS.

Detta Landskap är ganska fruktbart på Såd, och har goda Betesmarker. Man märker:

Vitry le François, en medelmåttig Stad, vid Marne; är Huvudorten i et Fögderi, och driver stark handel med Såd.

7. VALLAGE.

Detta Landskap har sköna Betesmarker, och föder mycken Boskap. Man märker:

1. *Joinville*, en tämelig Stad, vid Marne, med et stort och prägtigt Slott, är Huvudorten i et Fögderi, har 4 Kloster, 845 Hushåll och 3900 Invånare.

2. *Bar sur Aube*, en tämelig Stad vid Aube, är Huvudorten i et Fögderi, och bebos af 3200 Människjor.

3. *Clairvaux*, et namnkunnigt Cistercienser Abbot-Stift, med et prägtigt Kloster, hvars Kyrka är et Mästerstycke. Det underhåller 70 à 80 Munkar, samt njuter 20000 Riksd. i årlig Inkomst.

8. BASSIGNI.

Detta Land är högländt och bergagtigt. Här taga Åarne Aube, Marne och Meuse, samt flera mindre, deras ursprung. Det är frugtbart på Såd, Vin och Frugt. Man märker:

1. Langres, Lat. *Andemantunum*, Landets Huvudstad, ganska angenämt belägen på en kulle, vid Marne, är ansenlig, Huvudorten i et Fögderi, samt Säte för en Guvernör och en Biskop, hvilken är Duc & Pair, samt

samt har 6600 Riksd., i årlig Inkomst. Utom Dom-Kyrkan, som är vacker, finnas här 3 Socken-Kyrkor och 7 Kloster. Staden bebos af 1800 Hushåll och 850 Invånare. Han är beròmd för de goda Knivar här tilvårkas.

2. *Bourbonne lès Bains*, en medelmåttig Stad, på Grånsen til Lorraine, år berömd för sina skôna varma Bad. Orten har 2200 Invånare.

3. *Chaumont*, en tåmeligen ansenlig Stad, belägen vid foten af et Berg vid Marne, har 1100 Hushåll och 5200 Invånare.

4. *Dompremy*, en Sokn belägen vid Meuse, mårkes dårföre, at la Pucelle d'Orleans här år född, hvadan ock denne Sokn år befriad från alla Krono-Utlagor.

9. SENONOIS.

I detta Landskap våxer skönt Vin. Dår mårkes:

1. SENS, en tåmeligen ansenlig Stad vid Yonne, år Såte för en Erkebiskop, hvars årliga Inkomst stiger til 13000 Riksd. Utom Dom-Kyrkan, som år en af de vackraste i Riket, finnas här 16 Socken-Kyrkor, 5 Abbot-Stift, 9 Kloster och vid pass 7000 Invånare. Hår finnes en ansenlig Bomulls-Sammets-Fabrik.

2. *Joigny*, en tåmelig Stad vid Yonne, år Hufvudorten i et Fögderi, har 3 Socken-Kyrkor, 969 Hushåll och 4500 Invånare.

3. *Nogent sur Seine*, en tåmelig Stad vid Seine, med 3000 Invånare.

10. LA BRIE CHAMPENOISE.

Detta Land bär godt Vin, samt har åfven Skog och goda Betesmarker. Man mårker:

1. MEAUX, en tåmeligen ansenlig och vacker Stad, vid Marne, år Såte för en Biskop, hvars årliga Inkomst år 4000 Riksd. Utom Dom-Kyrkan finnes här

där en Collegiat-Kyrka, 3 Abbot-Stift, åtskilliga Klofter, 1040 Hushåll och 5000 Invånare. Staden driver handel med Såd, Vin, Ull och Oft.

2. *Coulomiers*, en medelmåttig Stad med 2600 Invånare.

3. *Provins*, en tämelig Stad, är vacker, består af 4 Församlingar, har 2 Abbot-Stift, 3 Collegiat Kyrkor, 890 Hushåll och 4100 Invånare, samt driver god Handel.

4. *Chateau Thierry*, en tämelig Stad vid Marne, är Huvudorten i et Fögderi, har 3 Sockén-Kyrkor, 1 Abbot-Stift, 4 Klofter, 940 Hushåll och 4300 Invånare.

10. Höfdingdömet *METZ*.

Detta Höfdingdöme är til största delen inneslutit af Lorraine, samt håller i vidd 60 Qvadrat-Mil. Det inbegriper Landet *Messin*, Fransöska *Barrois*, en del af *Luxembourg*, *La Saare* och Landskapet *Verdunois*, samt har god Vin-växt. Man märker.

1. Uti MESSIN.

1. METZ, Lat. *Meta*, Höfdingdömets Huvudstad, vid Mosel, är stor, folkrik och väl befäst, samt har 3 Citadeller; Säte för General Guvernören, et Generalitet, Parlament och Biskop, som förer Titul af Romerska Rikets Furste, hvars årliga Inkomster stiga til 20000 Riksd. samt et Vetenskaps-Sällskap. Staden delas i 2 Delar, Gamla och Nya Staden, af hvilka den förra är oordenteligt bygd, men den sednare väl bygd, med sköna Hus. Utom Dom-Kyrkan finnas här 3 Capitel, 15 Socken-Kyrkor, 6 Abbot-Stift, 22 Kloster, 2 Seminarier, 1 Collegium, 1 Jude Synagoga, 5827 Hushåll och 36000 Invånare. År 1763 föddes här 1455 Barn.

2. *Pfalzbourg*, en liten Stad och god Fästning på Gränsen til Alsace.

2. Uti

2. Uti BARROIS,
som är en del af Hertigdömet BAR.

1. *Longvy*, en medelmåttig Stad, belägen dels på et Berg, dels uti en Dal, är ganska wäl befäst, samt har 2000 Invånare.

2. *Jametz*, en medelmåttig Stad, med 2200 Invånare.

3. Uti LUXEMBOURG FRANÇOIS.

1. *Thionville*, på Tyska *Diedenhofen*, en liten befäst Stad vid Mosel.

2. *Montmedy*, en liten befäst Stad på et Berg.

3. *Bouillon*, en liten vacker och välbefäst Stad, på en Klippa, är Huvudorten i et Souveraint Furstendöme.

4. LA SAARE.

Detta utgör et litet Land omkring ån Saare, hvaraf det har sit namn. Där finnes:

SAAR LOUIS, en ny och reguliert bygd Stad, samt stark Fästning, vid *Saare*, är medelmåttigt stor.

5. VERDUNOIS.

Detta Landskap är belägit utmed Strömen Meuse, samt frugtbart och wälbebodt. Där märkes:

1. VERDUN, Lat. *Verodunum*, en ansenlig Stad, vid Meuse, är befäst och har dessutom et skönt Citadelle til beskydd; Säte för en Guvernör, en Commendant och en Biskop, som förer Titul af Tysk RiksFurste, samt har 10000 Riksd. i årlig Inkomst. Utom Dom-Kyrkan, finnes här 1 Collegiat-Kyrka, 9 Socken Kyrkor, 6 Abbot Stift, samt åtskilliga Kloster; Folkmängden stiger til 9000.

II. Höfdingdömet *TOUL*.

Detta Höfdingdöme är ävenwäl inneslutit af Lorraine, samt af ringa vidd, ty det är ej större än 8 Qvadrat Mil. Där märkes:

1. TOUL,

TOUL, Lat. *Tullum*, Höfdingdömets Huvudstad vid Mosel, är tämeligen ansenlig, Säte för en särskildt Guvernör samt en Biskop, som förer Titul af Romersk Riks-Furste, och hvars årliga Inkomst stiger til 5000 Riksd. Utom Dóm-Kyrkan, som är vacker, finnes här en Collegiat-Kyrka, 4 Socken Kyrkor, 3 Abbot-Stift, 2 Priorater, samt 7 Kloster. Folkmängden stiger til 7000. År 1763 föddes här 280 Barn.

12. Höfdingdömet *LORRAINE*.

Detta Höfdingdöme kallas på Latin *Lotharingia*, och på Tyska *Lothringen*. Det är belägit mellan Höfdingdömerne Champagne och Alsace, samt håller i vidd 190 Qvadrat Mil. Det förer Titul af Hertigdöme. Landet har många Berg, ock tempererad Luft, är frugtbart på Spanmål, Frugter, Vin, Lin och Hampa. Äger likaledes goda Betesmarker, sköna Skogar, Vildbråd, Fisk, god Boskapsskötsel, rika Saltkällor, varma och kalla Mineraliska Källor, goda Stenbrott, Silver, Koppar, Järn, Bly och Cobolt, samt ädla Stenar: Med få ord, det är försedt med alt det, som fordras til livets förnödenhet och förnöjelse. De största Strömar som vatna detta Land äro: *Meuse*, *Moselle* och *Saare*. Detta Höfdingdöme är fördelt uti 2 Huvuddelar: Egenteliga Hertigdömet *Lorraine*, och Hertigdömet *Bar*, hvilka innefatta 35 Fögderier, 2206 Städer, Köpingar, Soknar och Byar, samt bebos af 600,000 Människjor. Uti detta Land äro ej de mångfaldige Pålagor och Taxor kände som finnas i de öfrige Franske Landskaper, utan här är en fixerad summa å-

lagd

lagd Landet at betala, hvilken stiger til vid pass 1 Million Riksd. Detta Land är för öfrigt märkvärdigt, emedan nu varande Romerske Kejserlige Ätten härifrån leder sin uprinnelse.

Egenteliga LORRAINE.

Detta ligger öster ut och gränsar til Tyskland, samt är indelt uti 29 Fögderier. Där märkes:

1. NANCY, Lat. *Nanceium*, Höfdingdömets Hufvudstad, belägen på en angenäm slätt vid ån Meurte, som faller i Mosel, är stor och folkrik, väl bygd, med räta och breda Gator, samt befäst, och har dessutom et Citadelle. Staden är Säte för Guvernören, et Parlament, en Intendence, et Universitet, samt et Vetenskaps-Sällskap. Här finnes 1 Primatial Kyrka, 7 Socken-Kyrkor, 9 Munke- och 10 Nunne-Kloster, 6000 Hushåll, samt vid pass 27000 Invånare.

2. *Chateau-Salins*, en liten Stad, är märkvärdig för sina goda Saltkällor.

3. *Luneville*, en tämeligen ansenlig och vacker Stad, på en slätt vid ån Meurte, har et prägtigt Slott, hvarest de bägge sista Hertigarne och Konung STANISLAUS residerat. Här finnes et Abbot-Stift och åtskilliga Kloster.

4. *Nomeny*, en liten Stad, hvaraf Romerska Kejsaren förer Mark-Grevelig Titul.

5. *Saint Diez*, en liten Stad med et Dom-Capitel, hvars Prior besitter Biskopliga rättigheter.

6. *Commercy*, en medelmåttig Stad, vid Meuse, förer Titul af Furstendöme, har et vackert Slott och bebos af 2500 Invånare.

7. *Mirecourt*, en tämelig Stad, är Hufvudorten i et Fögderi, har 4 Kloster.

8. *Epinal*, en medelmåttig Stad vid Mosel, har 1 Abbot-Stift, 4 Kloster och 2300 Invånare.

9. *Re-*

9. *Remiremont*, en Stad vid Mosel, har et berömt Adeligt Nunne-Capitel, hvars Abbedissa förer Furstelig Titul.

10. *Plombieres*, en Köping, år bekant för sina sköna varma Bad.

11. *Marsal*, en liten befåst Stad, med 1200 Invånare.

12. *Fenetrange*, på Tyska *Finstingen*, en liten Stad, år Huvudorten i et Herrskap, hvilket Frankrike har i besittning, men aldrig blivit af Tyska Riket afstrådt.

13. *Bitche*, en liten Stad, år vål befåst.

2. Hertigdömet BAR.

Detta ligger Våster ut och grånsar til Champagne, samt är indelt uti 10 Fögderier. Man mårker:

1. Bar-le-Duc, Huvudstaden, vid Ån Ornain, år tåmeligen ansenlig, har et Slott, 2 Collegiat-Kyrkor och 8 Kloster. Hushållen åro 1100 och Folkmångden stiger til 5500.

2. *Ligny*, en tåmelig Stad, vid Ornain, med 1 Collegiat-Kyrka, 4 Kloster och 3600 Invånare.

3. *Saint Michel*, en medelmåttig Stad, vid Meuse, har 2 Kyrkor, 6 Kloster och år Huvudorten i et Fögderi.

4. *Pont - a Mouson*, Lat. *Musi-Pontus*, en tåmeligen ansenlig Stad, vid Mosel, har 1 Collegiat-Kyrka, 4 Socken-Kyrkor, 2 Abbot-Stift och 11 Kloster. Hår har varit et Universitet, som år 1768 blef flyttadt til Nancy.

13. Höfdingdömet *ALSACE*.

Detta Land ligger öster om Lorraine, samt skiljes från Tyskland förmedelst Rhenströmen. Det kallas på Latin *Alsatia*, samt på Tyska *Elsas*, och håller i vidd 78 Qvadrat-Mil. Det

är til största delen et ymnigt Land på Frugt, Såd, Hampa, Lin, Tobak och Saffran, samt har sköna Betesmarker; dock finnes även på somliga stållen Skog och Vinberg. Förnämsta Berget i Landet, som skiljer Alsace från Lorraine, är *Vaugesiska* Berget, hvarest finnes Silver, Koppar, Järn och Bly-Malm. Folkmängden är vid pass 310,000, däraf 200,000 äro Katoliker, 90000 Lutheraner, 15000 Calvinister och 5000 Judar. Landet delas i 2 Delar: *Nedra* och *Öfra Alsace*, samt består af 7 Underståthållerskaper, har 71 Städer, hvaraf 9 äro befäste, samt över 1000 Byar. Åtskilliga Tyska Furstar besitta Herrskaper i detta Land, som dock allesammans stå under Fransösk Landshöghet. Af dessa Herrskaper är Grefskapet *Lichtenberg* ansenligast, hvilket tilhörer Land-Greven af Hessen-Darmstadt, samt bebos af 40000 Människjor.

NEDRA ALSACE.

Denne Huvuddel består af 5 Underståthållerskaper, nämligen *Strasbourg*, *Weissenbourg*, *Landau*, *Saverne* och *Schletstadt*. Man märker:

Uti Underståthållerskapet STRASBOURG.

1. STRASBOURG, Lat. *Argentoratum*, Höfdingdömets Huvudstad, vid Rhein, är stor, folkrik och starkt befäst, samt har, utom befästningen, et Citadelle och 2 Skansar, vid pass 4000 Hus, 9118 Hushåll, och 45000 Inbyggare, Besättningen oräknad, som vanligt-vis stiger til 5000 man. Staden är Säte för General-Guvernören och Intendenten över Elsas, samt en Biskop, hvilken är Tysk Riks-Furste, samt den rikaste

kaste Biskop i Riket, ty dess årliga Inkomst stiger til 60000 R:dal. Staden bebos af både Katoliker och Lutheraner til nästan likå mångd. De förre havå 6 Socken-Kyrkor, hvaribland en år Dom-Kyrkan, som år en prågtig Byggnad, samt har et ganska högt och kostbart Torn, hvars högd år 470 Fot; 2 Munke- och 4 Nunne-Kloster, samt et Universitet med 2 Faculteter. Lutheranerne äga 7 Socken-Kyrkor, samt et Universitet med 4 Faculteter. Staden har åtskilliga Tygs- Tobaks- och Fayence Fabriker, samt driver god handel förmedelst Rhenströmen. År 1436 har *Johan Guttenberg* från Maynz härstädes upfunnit Boktryckeri-Konsten.

2. *Hagenau*, en medelmåttig Stad, driver god Handel och har 2700 Invånare.

3. *Fort-Louis*, en liten vål befäst Stad, på en Ö i Rhein, har 1500 Invånare.

4. *Buchsweiler*, en medelmåttig Stad, med 1600 Invånare, år Huvud-orten i Grefskapet Lichtenberg.

2. Underståthållerskapet Weissenbourg.

Dår mårkes:

5. *Weissenbourg*, en medelmåttig Stad, med 2400 Invånare, år befäst.

3. Underståthållerskapet Landau.

Detta år til en del inneslutit af Pfalziska Länder. Dår mårkes:

6. Landau, en medelmåttig Stad och stark Fästning, med råta Gator och sköna Hus, har 4500 Inbyggare.

4. Underståthållerskapet Saverne.

Detta ligger vid Gränsen til Lorraine. Dår mårkes:

7. SAVERNE, på Tyska *Zabern*, en tämelig Stad, med et skönt Slott, hvarest Biskopen af Strasbourg residerar.

Uti Underståthållerskapet SCHLETSTADT märkes:

8. *Schletstadt*, en tåmelig Stad, år befåst, har 7 Kyrkor, 1056 Hushåll och 4590 Invånare.

ÖFRA ALSACE.

Denna Huvuddel består af 2 Underståthållerskaper, nämligen *Colmar* och *Befort*. Man märker:

Uti Underståthållerskapet COLMAR.

1. COLMAR, en ansenlig Stad, hvarest Kongl. Regeringen över Alsace har sit Säte, är befäst och driver god Handel med Vin. Hushållens antal stiger til 1877 och Inbyggarnes til 8000.

2. *Kaysersberg*, en liten Stad, som förr varit Riks-Stad.

3. *Neuf-Brisac*, en liten, regulier och väl befäst Stad, ej långt från Rhein, gent emot Österrikiska Staden Breisach.

4. *Ensisheim*, en medelmåttig Stad, med 1600 Invånare.

Uti Underståthållerskapet BEFORT.

4. *Befort*, en befäst Stad, med et befäst Slott, på en hög Klippa. I Staden finnas åtskilliga Järnhamrar, samt 1800 Invånare.

5. *Huningue*, en god Fästning vid *Rhein*, ej långt från Basel.

MED.

MEDLERSTA DELEN af FRANKRIKE.

1. Höfdingdömet *BRETAGNE.*

Detta Landskap kallas på Latin *Britannia Minor* eller *Cismarina*, samt förer Titul af Hertigdöme. Det är en Halfö, som på 3 sidor omgives af Havet, samt et af de största i Frankrike; ty det innehåller i widd 310 Qvadrat Mil. Landet har sköna Hamnar, men inga segelbara Elver, undantagande *Loire*, som här slutar sit lopp. Den största Strömen, näst den nysnämde, är *Vilaine*. Landet är dels bergagtigt, dels slätt. I öfra Bretagne äro de flästa Bergen. Säd och Vin växer ej mycket, men desto flere Betesmarker finnas, hvarföre Handeln med Smör är ansenlig; likaledes med Lin och Hampa. Även finnes Bly och Stenkol, som dock ej gå up mot de Engelska i godhet. Salt tilvårkas här i ansenlig mängd, och med Hästar drives god Handel. Landet består af 2 Huvuddelar: *Öfra* och *Nedra Bretagne*. I öfra Bretagne talas Fransöska, men i Nedra Bretagne gamla Celtiskan. Landet har sit egit Parlament, egen Lag och Stånder, samt styres af en General-Guvernör och 2 General-Lieutenanter. Här finnas 9 Biskops-Stift, hvarefter Landets indelning sker, 1445 Församlingar, 316850 Hushåll, samt 1,400,000 Invånare; af desse äro 4600 Adelige Slägter, samt 15166 Andelige. Personer af bägge könen. Krono-Inkomsterne af denna Province stiga til 2,200,000 R:dal. årligen.

ÖFRA BRETAGNE.

Hårtil höra Stifterne *Rennes*, *Nantes*, *Dol*, *S. Malo* och *S. Brieux*.

1. Stiftet RENNES.

I detta Stift våxer Vete, Råg, Hafra och Bovete, men ej mera ån til Landets förnödenhet. Man föder hår en myckenhet Kor, som låmna förtråffeligt Smör, hvarmed god Handel drives. Man mårker:

1. RENNES, Lat. *Condate*, hela Landets Hufvudstad, vid Ån *Vilaine*, år ansenlig och folkrik, Såte för Landets Parlament, et Generalitet och en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 3000 R:dal. Staden år en at de vackrare i Riket, samt nåstan aldeles ombygd efter den stora Eldsvådan år 1720, som ödelade största delen af Staden, med reguliera Gator och sköna Hus af samma högd. Icke långesedan har Juridiska Faculteten ifrån Universitetet i Nantes blivit hit förlagd. Utom Dom-Kyrkan finnas hår 8 Socken-Kyrkor, 2 Abbot-Stift och 17 Kloster. Folkmångden stiger til inemot 20000.

2. *Fougeres*, en tåmelig Stad, med et Abbot-Stift, 900 Hushåll och 4000 Invånare.

2. Stiftet NANTES.

Detta Stift innefattar nåstan hela Grefskapet *Nantois*, samt delas af Loire i 2 Delar. I den Norra Delen år Marken ej mycket frugtbar; dår finnas många Hedar, och Såd våxer ej mer ån til Inbyggarnes förnödenhet; men Södra Delen har öfverflöd på Såd, Bete och Vin; men som Vinet ej år godt, så brånnes dåraf Brånvin. Hår finnes åven Salt och Stenkol. Man mårker:

1. NAN-

1. NANTES, Lat. *Nannetes*, en ansenlig, stor och folkrik Stad, samt en af de bästa i Riket, ganska väl belägen, vid Loire, 4 Mil från dess utlopp i Havet, under 47 gr. 13 min. Latitud, samt 16 gr. 5 min. Longitud. Staden är Säte för en General-Lieutenant, en särskildt Guvernör, en Biskop, hvars årliga inkomst stiger til 6600 R:dal.; samt et Universitet. Utom Dom-Kyrkan finnas här 12 Socken-Kyrkor, 14 Munke- och 11 Nunne-Kloster, samt vid pass 80000 Invånare. Staden driver en vidsträckt och fördelagtig Handel med Utlänningar, i synnerhet på Franska Öarne i Westindien, samt Guinea. År 1766 inkommo från Franska Westindien 103 Skepp, lastade förnämligast med Socker, Sirap, Caffé, Cacao, Indigo, Bomull, kostbara Trän, Hudar, Ingefära, Rocou och Elfenben, til et värde af 2,256,000 R:dal. År 1764 gingo 29 Skepp på Guinea. Samma år inkommo här i Hamnen 340 Utländska Skepp ifrån åtskilliga Länder i Europa, däribland 179 Holländska, 61 Spanska, 36 Engelska och 14 Svenska. År 1765 utfördes härifrån utrikes, utom andra varor, 209,000 Tunnor Säd af alla slag. De största Skeppen kunna ej för grundt vatn komma up til Staden, utan nödgas aflasta en del af sina varor i nästföljande ort.

2. *Painhoeuf*, en ansenlig Köping, på södra sidan om *Loire*, 1 Mil från dess utlopp, är den ort, hvarest de stora Skeppen aflasta sina varor. Orten har 1208 Hushåll och 5600 Invånare.

3. *Pornic*, en Köping, vid Havet, med en liten Hamn.

4. *Bourgneuf*, en medelmåttig Stad, vid Havet, med en liten Hamn, som mycket besökes af Holländare och andra Nordiska Nationer, hvilka här inlasta Salt. Orten har 480 Hus och 2400 Invånare.

5. *Croisic*, en medelmåttig Stad, vid Havet, med en Hamn, hvars Inbyggare sända Fartyg til Franska Colonierne. Utländningarne hämta ock Salt härifrån. Orten har 320 Hus och 1600 Invånare.

6. *Chateau-Briand*, en tämelig Stad, med 650 Hus och 3200 Invånare.

3. Stiftet *DOL*.

En del af detta Land bär Hampa i myckenhet, och en del är frugtbart på Säd och Frugt, i synnerhet Åplen, hvaraf ganska god Cider tilvärkas. Man märker:

1. Dol, en tämelig Stad, om 1000 à 1200 Hus, samt 5 à 6000 Invånare, är Säte för en Biskop, hvars Inkomster stiga til 4000 R:dal. årligen.

4. Stiftet *S. MALO*.

Detta Land bär Säd och Frugt i ömnighet. Vid Kusten fiskas mycken Makril. Man märker:

1. S. Malo, en folkrik Stad, på en liten Ö i Hafvet, med en stor Hamn, omkring hvilken ligga 9 Skansar på nästgränsande Klippor. Staden driver stark Handel, i synnerhet på Spanien, hvartil en myckenhet väfnad sändes, och är i Krigstider mycket beqvämlig för Kapare. Staden är Säte för en särskildt Guvernör och en Biskop, hvars årliga Inkomst är 6000 R:dal. Folkmängden stiger til 10000.

2. *Dinant*, en tämeligen ansenlig och befäst Stad, med 100 à 1200 Hushåll, samt omkring 5000 Invånare. Första veckan i Fastan hålles här en ganska vigtig Marknad, då en myckenhet Linne-väf säljes til flera hundrade tusende R:dal. värde.

5. Stiftet *S BRIEUX*.

Detta Land är frugtbart på Säd, samt mycket Påron och Åplén, hvaraf must och Cider tilvårkas. Här finnes ock 3 Järnhamrar. Man märker:

1. St.

1. St. Brieux, en tämelig Stad, belägen ej långt från Havet, mellan Berg, har en Hamn, samt är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 R:dal.

2. NEDRA BRETAGNE.

Denna Huvuddel innefattar Stifterne *Treguier*, *Vannes*, *Quimper* och *S. Pol.*

1. Stiftet *TREGUIER.*

Här växer mycken Såd och Hampa, och finnes goda Håstar. Man märker:

1. Treguier, en medelmåttig Stad, vid en Hafsvik, på en Half-ö, är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 3000 R:dal.

2. Morlaix, en ansenlig och folkrik Stad, ej långt från Havet, driver stark Handel, i synnerhet med Linne-väfnad på Spanien, och har 20,000 Invånare.

3. *Lanion*, en tämelig Stad, vid Havet, mellan de bägge förenämde Städer, driver god Handel med Hampa, samt bebos af 4 a 5000 Människjor.

2. Stiftet *VANNES.*

Detta Land driver god Handel med Vete och Råg, som af Städerne föres til Spanien, samt med Sardiner och Honing. Man märker:

1. Vannes, en tämeligen ansenlig Stad, vid en Hafsvik, *Morbian* kallad, har en Hamn, som är en bland de största och säkraste i Riket. Staden är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 5000 R:dal.

2. *Auray*, en liten Stad, vid samma Hafsvik, med en Hamn, driver god Handel och har 1000 Invånare.

3. *Port Louis*, en tämelig Stad, vid Havet, med en ganska god Hamn och rymlig Redd, är befäst och har

et Citadelle. Här ligger en del af Örlogs-Flottan. Staden driver god Handel med Sardiner.

4. L'ORIENT, en ansenlig och folkrik Stad, vid samma Hafsvik, som föregående Stad, är reguliert anlagd med räta och långa Gator, har en skön Hamn, hvarifrån Ostindiska Compagniet, då det subsisterade, utredde sina Skepp. Här finnas 15000 Invånare.

5. *Hennebond*, en medelmåttig Stad och Hamn, driver god Handel, samt har 3000 Invånare.

6. BELLE ISLE, en vacker Ö i Havet, med Fästningen *Palais*.

3. Stiftet *QUIMPER*.

Detta Land föder en myckenhet Boskap, och vid Kusten fiskas Sardiner och Lax i tämelig mångd. Man märker;

1. QUIMPER, eller *Cornouailles*, en tämeligen ansenlig Stad, belägen uti en på Säd och förträffeligt Bete frugtbar Nägd, har 980 Hus, och vid pass 7000 Invånare, Han är ock Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 R:dal.

2. *Quimperlay*, en tämelig Stad, vid 2 Aars sammanflytande, ej långt från Havet, driver Handel med Trä-varor, Säd och Boskap; men denna Stadens Handel har mycket minskats, sedan l'Orient begynt draga den til sig. Här finnas 3 Församlingar.

3. *Chateaulin*, en liten Stad, i hvars grannskap finnas Koppar- och Järn-Gruvor; Den har et vigtigt Lax-fänge, samt driver stark Handel med Råken-taflor.

Stiftet *S. POL de LEON*.

Här växer ej så mycket Säd Invånarne behöva, men desto mera Lin. Förnämsta Handelen drives med Hästar och Linne-väf. Man märker:

1. S. POL DE LEON, en medelmåttig Stad, vid Havet,

vet, är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 250 Riksdaler.

2. BREST, Lat. *Brivates*, en ansenlig och folkrik Stad, belägen vid en Hafsvik, under 48 grad. 23 min. Latitud, samt 13 gr. 9 min. Longitud, med en skön Redd och Hamn, som väl är den bästa och säkraste i hela Riket, men har en besvärlig ingång. Staden är befäst, och har dessutom et Citadelle och et befäst Slott. Största delen af Franska Flottan ligger här i Hamnen. I Staden är en Navigations - Academie. Husens antal stiger til 2500, och Folknumern til 24,000.

3. OUESSANT, en hos Sjöfarande bekant Ö. Här talas ännu det gamla Celtiska Språket i sin största renhet.

2. Höfdingdömet *MAINE*.

Detta Höfdingdöme är belägit Öster om Bretagne, samt håller i vidd 116 Qvadrat-Mil. Climatet härstädes är nog kallt, och Marken mycket olika; en del består af mager sand-jord, men på åtskilliga ställen finnas frugtbärande Nägder; I allmänhet är det bergagtigt och skogrikt, samt af Strömar genomskurit, däraf de ansenligaste äro *Maienne*, *Sarte*, *Huisne* och *Loir*. Eljest finnes här Järn - Gruvor, samt Tälgstens - och Marmor-Brott. Höfdingdömet innefattar Landskapet *Maine*, samt större delen af Landskapet *Perche*.

1. Landskapet MAINE.

Detta förer Titul af Hertigdöme, samt består af 3 Delar: *Öfra Maine*, *Nedra Maine* och Grefskapet *Laval*. Man märker:

Uti ÖFRA MAINE.

1. Le Mans, Lat. *Cenomanum*, Höfdingdömets Huvudstad, vid Ån Sarte, är ansenlig, samt Säte för General-Guvernören och en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 R:dal. Utom Dom-Kyrkan finnes här 2 Collegiat-Kyrkor och 13 andra Socken-Kyrkor, 4 Abbot-Stift, 8 Kloster, 2363 Hushåll och inemot 12000 Invånare. Staden driver Handel med sköna Etaminer, som här tilvårkas, samt goda Vaxljus.

2. *Sablé*, en tämeligen behodd Stad, vid Sarte.

3. *La Ferté Bernard*, en liten Stad, vid *Huisne*, med 1500 Invånare; Staden driver Handel med skön Ost.

4. *Chateau du Loir*, en medelmåttig Stad, vid Loir, med 2000 Invånare, driver Handel med godt witt Vin.

Uti NEDRA MAINE.

1. Mayenne, Lat. *Meduana*, en tämelig Stad, vid ån Mayenne, förer Titul af Hertigdöme och Pairie, har 2 Kyrkor, åtskilliga Kloster, 921 Hushåll, och 4200 Invånare.

2. *Balon*, en medelmåttig Stad, med 1800 Invånare, förer Titul af Markisat.

3. *Beaumont*, en medelmåttig Stad, vid Sarte, med 1700 Invånare.

Uti Grefskapet LAVAL.

1. Laval, en Stad, vid Mayenne, hvilken är den ansenligaste och folkrikaste i *Maine*; driver stark Handel och har sköna Linne-Fabriker. Staden är Säte för en särskildt Guvernör, har 2 Collegiat- och 3 Socken-Kyrkor, samt 8 Kloster. Hushållens antal stiger til 3525, och Inbyggarne räknas til inemot 18,000.

2. Landskapet PERCHE.

Detta förer Titul af Grefskap. Större de-

en häraf hörer til detta Höfdingdöme, men Timerais, som är en liten del däraf, hörer under Isle de France, och le Perche Gouet under Orleanois. Landet har öfverflöd på Åplen, hvaraf Cider tilvärkas, samt Vildbråd, Skog och Järn. Man mårker:

1. *Mortagne*, Huvudstaden, belägen på et Berg, är tämeligen god, har 4 Kyrkor, 4 Kloster, 910 Hushåll och 4200 Invånare. Han driver god Handel med Linne-våf.

2. *Bellême*, en tämelig Stad, med 772 Hushåll och 3600 Invånare.

3. *Nogent le Rotrou*, Lat. *Novigentum*, en Köping, hvilken är den ansenligaste och största af det slaget i hela Frankrike, vid Ån Huisne, har 1285 Hushåll och 6000 Invånare, samt allehanda Manufacturer af Linne, Serge och Hudar.

4. *La Trappe*, et Abbot-Stift af Cisterciensser-Orden, hvilket är bekant för de härvarande Munkars stränga Lefnadssätt, hvilka i deras sista ögnablick, såsom Herr *Buffon* obserrerar, ej sluta at lefva, utan fullända at dö.

3. Höfdingdömet *ANJOU.*

Detta innefattar största delen af Provincen *Anjou*, som på Latin kallas *Ager Andegavensis*, samt förer Titul af Hertigdöme, och håller i vidd 70 Qvadrat-Mil. Landet är mera slätt än bergagtigt, samt frugtbart på Vin, i synnerhet witt Vin, allehanda Säd, Wete, Råg, Korn och Hafra, Årter, Bönor, Lin, Hampa, Nötter, Åplen och annan Frugt, hvilka alla äro förträffelige. Här finnes mycken Vildbråd, som är ganska god, äfvenväl Fogel och Fisk

i myckenhet. Bete, är i ymnighet, hvadan en mängd Boskap här underhålles. Utom dessa Producter finnes Stenkol, Järn, Bly, Koppar, och Tenn, Marmor, samt en myckenhet Tälgsten, hvaraf Råken-taflor tilvärkas. De största Strömar äro *Loire*, *Mayenne*, *Sarte* och *Loir* Denna Province tillika med Maine och Perche tilhörer Greven af Provence och des manliga Efterkommande, såsom Appanage. Han delas i *Öfra* och *Nedra Anjou*. Man märker:

I ÖFRA ANJOU.

1. ANGERS, Lat. *Andegavum*, Landets Huvudstad, vid Ån Mayenne, är stor och folkrik, Säte för Guvernören, en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 4300 R:d.; et Universitet, och en Vetenskaps-Academie. Staden har et befäst Slott, 16 Socken-Kyrkor, hvaribland 1 är Dom-kyrkan och 7 Collegiat-kyrkor, 5 Abbot Stift, 9 Munke- och åtskilliga Nunne-Kloster, 5409 Hushåll och 27000 Invånare. I Staden finnes 1 Säcker-Bruk, 7 Wax-Blekerier, samt åtskilliga vackra Etoffs Fabriker. Des Handel sker förnämligast med Vitt Vin, Brånvin, Såd och Grönsaker, Frugt, Lin, Hampa, Waxljus, torra Confiturer, Honing och Kramvaror. Af namnkunnige Män, som här äro födde, märkas *Bernier*, *Bodin* och *Menage*.

2. *Chateau Gontier*, en tämelig Stad, vid Mayenne, har 4 Kyrkor, åtskilliga Kloster, 765 Hushåll, 3500 Invånare.

3. *La Fleche*, en tämelig Stad, vid Loir, med räta och breda Gator, samt välbygda Hus. Staden har et vackert Slott, samt en Militair-Skola för 500 unga Adelsmän. Här finnas 843 Hushåll, och 4000 Invånare.

4. *Beau-*

4. *Beaufort*, en tämelig Stad, med 800 Hushåll och 3700 Invånare, driver stark handel med Såd.

5. *Beaugé*, en medelmåttig Stad, med 3000 Invånare.

I NEDRA ANJOU.

1. *Le Pont de Cé*, en medelmåttig Stad, vid Loire, ej långt från Angers, har en ganska vacker Bro öfver Loire, samt 2700 Invånare.

2. *Doué*, en medelmåttig Stad, vid Loire, med 1600 Invånare, är födelse-ort för *Jaques Savary*, Fader och Son.

3. *Brissac*, en liten Stad, förer Titul af Hertigdöme och Pairie.

4. Höfdingdömet *SAUMUROIS*.

Detta innefattar stycken af *Anjou*, *Poitou* och *Touraine*, samt är af ringa vidd, men frugtbart, ty det är ej större än 6 Qvadrat mil. Där märkes:

1. Saumur, Lat. *Salmurus*, Huvudstaden, vid Loire, är tämeligen ansenlig, Säte för General Guvernören, har et Slott, 3 Kyrkor, 9 Kloster och et Kongl. Collegium.

2. *Fontevrault*, en Köping, ej långt från Loire, med 2000 Invånare, har et namnkunnigt och rikt Abbedisse Stift, som njuter 12000 Riksdal. i årlig Inkomst; Konungarne plåga hitsända sina Döttrar at upfostras.

3. *Richelieu*, en reguliert anlagd och vacker Stad, med et prägtigt Slott, förer Titul af Hertigdöme och Pairie

4 *Mirebeau*, en medelmåttig Stad, med 1800 Invånare, men har dock 5 Socken-Kyrkor

5 *Moncontour*, en liten Stad, är märkvärdig för den stora Drabbning härvid förefóll år 1569 med-

mellan Katolikerne, anförde af Hertigen af Anjou, sedermera Konung HENRI 3, och Calvinisterne, anförde af Amiral *Coligny*.

5. Höfdingdömet *TOURAINE.*

Detta Höfdingdöme är belägit omkring Elven Loire, samt håller i vidd 60 Qvadrat Mil. Det är ganska behagligt och frugtbart på alla de saker, som höra til Livets förnödenhet, såsom Säd och Vin, men förnämligast skön Frugt, hvadan det ock kallas Frankrikes Trägård; dock finnes här även sandig jordmån och torra hedar. Där finnes ock Järn samt Koppar, och år 1763 har man här uptäckt Guld- och Silver-Malm. Utom *Loire*, är det vatnadt af de ansenliga Åarne *le Cher*, *L'Indre*, *La Vienne*, och *La Creuse*. Landet består af 2 Delar: *Öfra* och *Nedra Touraine*. Man märker:

I ÖFRA TOURAINE.

1. TOURS, Lat. *Caesarodunum*, Landets Huvudstad, vid *Loire*, är stor och folkrik, samt Säte för Guvernören, et Generalitet och en Erke-Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 7 00 Rd. Staden har ej mindre än halfannan fjärdingsväg i Längd och 12 Stadsportar; men för öfrigt äro husen låga och illa bygde, upförde dels af Trä, dels af vit Sten, och föga Adel bor här. Hitintils har Staden underhållit sig af sina ansenliga Etoffs och Siden Fabriker, men Handelen har i sednare tider nog aftynat. I medlet af förra Seculo räknade man här ända til 20,000 arbetare i Siden. Utom Döm-Kyrkan finnas här 5 Collegiat Kyrkor, vid en af hvilka, kallad *St. Martin*, Konungen är den första Dom-Herre. 3 Abbot-Stift, 12 Kloster, samt vid pass 15,000 Invånare.

Nä-

Nära vid Staden på andra sidan om Loire, är det rygtbara Abbot-Stiftet *Marmoutiers* beläget, hvilket hålles före vara det äldsta uti Occidentaliska Kristenheten. Både Kyrka och Kloster äro prägtige.

2. *Langest*, en medelmåttig Stad, vid Loire, uti en frugtbar och behaglig nägd, som ibland andra frugter bär förträffeliga Meloner. Staden har 2600 Invånare.

3. *Luines*, en medelmåttig Stad, ej långt från Loire, förer Titul af Hertigdöme och Pairie, samt har 2600 Invånare.

Uti *NEDRA TOURAINE.*

1. Amboise, Lat. *Ambacia*, en tämelig Stad, vid Loire, är Säte för en särskildt Guvernör, har et befäst Slott på en klippa, 2 Kyrkor, 4 Kloster, 937 Hushåll, samt 4300 Invånare. Staden förer Titul af Furstendöme.

2. *Chinon*, en tämelig Stad, angenämt belägen vid Vienne, med et befäst Slott, har 4 Sockn-Kyrkor, 15 Kloster, 840 Hushåll, samt 3800 Invånare.

3. *Loches*, en medelmåttig Stad vid Indre, har 638 Hushåll och 3000 Invånare.

4. *Montbazon*, en liten Stad vid Indre, förer Titul af Hertigdöme och Pairie.

6. Höfdingdömet *ORLEANOIS.*

Detta Höfdingdöme är beläget på bägge sidor om Loire, samt är tämeligen ansenligt, ty dess vidd är 156 Qvadrat Mil. Det är et af de vackraste och frugtbaraste Länder i Riket; Säd, Vin, Frugt, Vildbråd, Fisk och Skog finnes til öfverflöd; ja Orleaner Skogen är en af de största i Riket, han håller i vidd 65000 Tunnland. De största Strömar, som vattna detta

Land äro, utom *La Loire*, *Le Loir*, *l'Eure*, *Le Loing*, och *Le Cher*. Läget omkring Loire förskaffar detta Land lägenhet til en handel, som är en af de vidsträcktaste i Riket. Detta Höfdingdöme innefattar Landskaperne *Orleanois*, *Chartain*, *Dunois*, *Vendomois*, hvilka 3 sednare med gemensamt namn kallas *La Beauce*, *Blaisois*, största delen af *Gatinois*, samt en del af Perche, kallad *le Perche Gouet*.

1. Egenteliga *ORLEANOIS*.

Detta Landskap är ganska frugtbart på Säd och Vin, samt i synnerhet skön Frugt. Den delen af detta Land, som ligger mellan *Loire* och *le Cher*, kallas *la Sologne*, hvilket är nog torrt och bär ej annat än Råg, man märker:

1. ORLEANS, Lat. *Aurelianum*, Höfdingdömets Hufvudstad, vid *Loire*, är stor och folkrik, vacker och angenäm, samt en af de ansenligaste i Riket. Staden är Säte för Guvernören, et Generalitet, en Intendence, en Biskop, hvars årliga Inkomst är 5000 RD:r, och et Universitet, som ej stort betyder. Utom Dom-Kyrkan, som är ganska vacker, finnas här 3 Collegiat-och 26 Sokn-Kyrkor, 2 Abbot-Stift, 23 Kloster, 4500 Hushåll, samt 22000 Invånare. I anseende til läget vid Loire, är denna Stad nederlaget för Rikets Handel, i synnerhet i anseende til Säd, Vin, Specerier, samt Manufactur varor, som här tilvärkas. Öfver Strömen härstädes är en Bro byggd, hvilken är en af de största och prägtigaste i Riket, hållande i Längd vid pass 1000 Fot. Hon består af 9 Valfbågar, hvaraf den medlersta har 100 Fots öpning. En Gren af Prinsarne af Blodet förer Titul af Hertig til denna Staden.

2. *Beaugency*, en temelig Stad, vid Loire, med 1050 Hushåll och 5000 Invånare.

3. *Mehun*, en tämelig Stad vid Loire, hära til mäst föregående, har 872 Hushåll och 4000 Invånare.

4. Romorentin, Huvudstaden i Sologne, är tämeligen ansenlig, samt har sitt underhåll af Ylle-Manufacturerne, som här finnas, hvilka arbeta för Arméens beklädning.

5. *Sully*, en liten Stad vid Loire, förer Titul af Hertigdöme och Pairie.

2. *CHARTRAIN.*

Denna Province utgör en del af *la Beauce*. Landet är slätt och bär Säd i största myckenhet. Man märker:

1. Chartres, Lat. *Carnutum*, Huvudstaden, vid Eure, är ansenlig, samt säte för en särskild Guvernör och en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 RD:r. Utom Dom-Kyrkan, som är vacker, finnas här 3 Collegiat-Kyrkor, 6 Sokn-Kyrkor, utom några i Förstäderne, 3 Abbot-Stift, 1 Priorat, 9 Kloster, 1890 Hushåll, och 9000 Invånare. Den förer Titul af Hertigdöme och hörer til Huset Orleans.

2. *Gallardon*, en liten Stad, med Titul af Marquisat.

3. *DUNOIS.*

Denna Province är även en del af la *Beauce*. Landet är slätt och frugtbart på Säd, Vin och Frugt; här tilvärkas mycket Cider. Man märker:

1. Chateaudun, Huvudstaden, vid Loir, är tämeligen god, har 2 Collegiat-Kyrkor, 6 Sokn-Kyrkor, 1 Abbot-Stift, 3 Kloster, 925 Hushåll, och 4300 Invånare.

2. *Bonneval*, en medelmättig Stad, vid Loire, har 3 Kyrkor och 1600 Invånare.

4. Le *PERCHE GOUET.*

Detta är en liten del af Landskapet Perche. Man märker:

1. *Brou*, Huvudstaden, har 1800 Invånare.

5. *VENDOMOIS.*

Detta Landskap är ock en del af *la Beauce*. Det är slätt och frugtbart på Säd. Man märker:

1. Vendome, Lat. *Vindocinum*, Huvudstaden, vid Loire, är tämeligen ansenlig, Säte för en Guvernör, har 1 Collegiat-och 5 Sokn. Kyrkor, 1 Abbot-Stift och 5 Kloster, samt förer Titul af Hertigdöme.

6. *BLAISOIS.*

Detta Landskap är et af de bästa i Riket, frugtbart på Säd, Vin och Frugt; Vildbråd, Fogel och Fisk finnes i överflöd. Där märkes:

1. Blois, Lat. *Blesae*, Huvudstaden, vid Loire, är ansenlig och en god Handelsstad, men illa byggd och bebos til största delen af sämre folk. Det fordom härvarande berömda Slottet är nu nedrivit. Staden är Säte för en Lieutenant General samt en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 6000 RD:r. Här äro 8 Kloster, 1859 Hushåll och 9000 Inbyggare.

2. *Chambort*, et vackert Kongl. Slott, hvarest Konung *Stanislaw* bodde vid sin ankomst til Frankrike.

7. *GATINOIS-ORLEANOIS.*

Denna del af Gatinois, som är den större, har en sandagtig jordmån och är ej synnerligen frugtbar på Säd, men cultiverar förträffelig Saffran. På Vildbråd är ock överflöd. Man märker:

1. Mon

1. Montargis, Landets Huvudstad, vid Canalen Briare, ej långt från ån Loing, är tämeligen ansenlig, förer Titul af Hertigdöme, har en särskild Guvernör, allenast 1 Sokn-Kyrka, men åtskilliga Kloster, 1210 Hushåll och 5700 Invånare.

2. *Gien*, en tämelig Stad, vid Loire, är ock Säte för en Guvernör, har 1 Collegiat-Kyrka, 3 Kloster, 985 Hushåll, och 4500 Inbyggare.

3. *Briare*, en liten Stad, vid Loire, är namnkunnig för den Canalen, som vid denna Stad börjar, och sammanbinder Loire med Loing, som faller i Seine.

7 Höfdingdömet *BERRY*.

Detta Höfdingdöme innefattar Landskapet *Berry*, samt håller i vidd 100 Qvadrat Mil. Landet är i allmänhet slätt, och Marken ganska frugtbar på allahanda slags Säd och Vin, hvaraf några slag äro läckra, Frugt och Bete. Man föder här en myckenhet Boskap och Får, hvars Ull är ganska fin, och hålles för en af de bästa i Riket. Utom Säd planterar man här äfven mycket Lin och Hampa; af den sednare varan säljes årligen för 200,000 RD:r. Här finnes äfven Silver och Järnmalm, men hvilka negligeras, samt Oker-jord, som eljest är sällsynt i Frankrike. De största Strömar, som vattna detta Land äro *Loire*, *le Cher*, *l'Indre* och *la Creuse*. Landskapet delas i *Öfra* och *Nedra Berry*. Man märker:

Uti ÖFRA BERRY.

1. Bourges, Lat. *Biturigum*, Höfdingdömets Huvudstad, angenämt belägen på en kulle, vid ån Auron, är ansenlig och folkrik, Säte för Guvernören,

et Generalitet och en Erke-Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 6600 RD:r, samt et Universitet. Utom Dom-Kyrkan, som är en af de vackraste Götiska Byggnader i Europa, finnas här 4 Collegiat- och 16 Sokn-Kyrkor, 4 Abbot-Stift och många Kloster. Staden är måst bebodd af Präster, Munkar, Nunnor, Studenter och mycken Adel; ty Handel och Fabriker äro i Lägervall. Hushållen stiga til 3738 och Folkmängden til 18000.

2. *Dun le Roi*, en liten Stad, vid Auron, är i Rangen den tredje i Berry, och har 1400 Invånare.

3. *Sancerre*, en medelmåttig Stad, vid Loire; med 1800 Invånare, är märkvärdig för den gruveliga Hunger han utstod, då han år 1573 belägrades af Carl 9.

4. *Vierzon*, en medelmåttig Stad, vid le Cher, är Säte för en Guvernör, har 4 Kloster och 2200 Invånare.

5. *Aubigny*, en liten befäst Stad, förer Titul af Hertigdöme och Pairie.

6. *Henrichemont*, en liten Stad, är Huvudorten i et sjelfständigt Furstendöme, hörande til Huset Sully. Det bebos af 6300 människjor, och räntar sin ägare 3000 RD:r årligen.

Uti NEDRA BERRY.

1. Issoudun, Lat. *Auxellodunum*, en ansenlig Stad, vid en liten å, är i Rangen den andra i Provincen, Säte för en Guvernör, har 1 Slott, 2 Collegiat- och 4 Sokn-Kyrkor, 1 Abbot-Stift och 5 Kloster, 2050 Hushåll och 10,000 Invånare. Staden driver god handel med Ved, Boskap, Kläden, Strumpor och Hattar, som här tilvärkas.

2. *Chateauroux*, en tämeligen ansenlig Stad vid Indre, uti en ganska behagelig och fruktbar nägd, förer Titul af Hertigdöme och Pairie, är Huvudor-

ten

ten i et Fögderi, har 1 Collegiat och 4 Sokn-Kyrkor, 3 Kloster, 1220 Hushåll och 5600 Invånare.

3. *La Chatre*, en medelmåttig Stad vid Indre, är Huvudorten i et Fögderi, har 2 Kyrkor, 3 Kloster och 2400 Invånare.

4. *Arganton*, en tämelig Stad, vid la Creuse, har 1056 Hushåll och 5000 Invånare.

8 Höfdingdömet *NIVERNOIS*.

Detta inbegriper hela Provincen Nivernois, som förer Titul af Hertigdöme. Det är tämeligen frugtbart på Vin, Frugt och Säd; undantagände den bergagtiga Landsträckan *Morvant*, hvarest finnes god skog, Järn-Gruvor och Stenkol. De största Strömar äro *Loire*, *Allier* och *Yonne*, man märker:

1. Nevers, Lat. *Nivernum*, Huvudstaden, vid Loire, är tämeligen ansenlig, samt ganska väl belägen för Handel, Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 3000 RD:r. Utom Dom-Kyrkan, finnas här 11 Sokn-Kyrkor, 1450 Hushåll och 7000 Invånare. Här finnas åtskilliga Fayence- och Glas-Fabriker.

2. *La Charité*, en medelmåttig Stad, vid Loire, är Huvudorten i et Fögderi, har 3 Sokn-Kyrkor, et rikt Priorat och 2700 Invånare.

3. *Clamecy*, en tämelig Stad, vid Yonne, är Säte för en Biskop utan Stift, som titulerar sig Biskop til *Bethlehem*, och är den fattigaste i Frankrike; ty dess Inkomst går ej högre än til 200 RD:r årligen. Staden har 770 Hushåll och 3500 Invånare.

4. *Cône*, en tämelig Stad, vid Loire, är belägen uti en ganska frugtbar nägd, samt hvarest finnes en myckenhet Järn-Gruvor och Hamrar. Staden tilvärkar myeket Järn-och Stål-Smide, såsom Kn-var, Saxar m. m. samt har även en Ankar-Smedja, därest

Ankare tilvärkas för Kongl. Flottans behof, och driver god handel med allehanda Järn-varor. Här finnas 4 Klofter, 734 Hushåll och 3400 Inbyggare.

5. *Donzy*, en liten Stad, om 1300 Invånare, är Huvudorten i det lilla Landfkapet *Donziois*. Denna lilla Stad är en af de orter i Nivernois, hvarest handelen mäst florerar. Inbyggarne äro välmående, ja, en del äro rike.

9. Höfdingdömet *BOURBONOIS*.

Detta Höfdingedöme innefattar Landfkapet *Bourbonois*, på Latin *Provincia Burbonensis*, som förer Titul af Hertigdöme. Det gränsar til Nivernois, Bourgogne, Lionois, Auvergne, och Berry, samt håller i vidd 70 Qvadrat Mil. De största Strömar, som vattna Landet, äro *Loire*, *Allier*, och *le Cher*. Bourbonnois är et tämmeligen slätt och jämt Land; dock finnas här många Berg, förnämligast emot Provinceerne Bourgogne och Forêt. Luften är hälsosam och nog tempererad; dock har Landet undertiden känning af kylan ifrån snön på Bergen i Auvergne, samt af kölden, som skogarne förorsaka, hvarmed Landet är försedt. Det är även utsatt för Stormväder och Strömarnes översvämmande. Detta hindrar dock icke at Landet är vackert och godt. Marken är frugtbar på Såd, Vin, Hampa, Frugt och Bete; Här finnas Järn-och Stenkols-Gruvor, samt en myckenhet mineral-källor och varma Bad, hvaraf de fläste äro mycket berömde. Vid Bourbon l'Archambaut finnas klippor, hvars ådror innehålla små lysande stenar, hvilka likna rätta Diamanter

manter, samt skära Glas; de bästa kännare bedraga sig ofta därpå. I anseende til Finance-Förvaltningen lyder detta Höfdingdöme under Generalitetet Moulins, undantagande et Fögderi, som hörer under Generalitetet Bourges. Folkmängden stiger til vid pass 150,000. Höfdingdömet består af 2 Huvuddelar: *Öfra* och *Nedra Bourbonois*, hvaraf det förra är beläget Öster om Elven Allier, och det sednare Väster om samma Ström. Man märker:

Uti ÖFRA BOURBONOIS.

1. Moulins, Lat. *Molinæ*, Höfdingdömets Huvudsted, vid Allier, är tämeligen ansenlig, välbygd, med breda och vackra Gator, samt en af de angenämaste i Riket. Staden är Säte för Guvernören och et Generalitet, har 1 Collegiat-Kyrka, 15 Kloster, 1281 Hushåll och 6000 Invånare. Han är berömd för de sköna knivar här tilvärkas, samt hvarmed drives god handel. Kyrkorne äro här vackra, och uti en af dem har Prinsessan Ursini upprest en ganska prägtig Grafvård över sin Gemål Hertigen af Montmorency, som under Cardinal Richelieus ministère, blef halshuggen år 1632. Över Allier är en kostbar Stenbro anlagd.

2. *Gannat*, en tämelig Stad, på Gränsen til Auvergne, är Huvudorten i et Fögderi, har 1 Collegiat-Kyrka, 3 Kloster, 700 Hushåll och 3200 Invånare.

3. *Vichy*, en liten Stad vid Allier, är berömd för sina sköna varma Bad.

Uti NEDRA BOURBONOIS.

4. *Montluçon*, en medelmåttig Stad, vid Cher, är Huvudorten i et Fögderi, har 1 Collegiat- och 2 Sokn-Kyrkor, 4 Kloster, 647 Hushåll och 3 00 Invånare.

5. *Bourbon* l'Archambaud, en liten Stad, med 1100 Inbyggare, märkes, efter den är Stamhus för nu varande Franska Konunga Famillen, samt andra Linien af Prinsarne af Blodet, hiraf föra Titul. Han är ock berömd för sina sköna varma Bad.

10. Höfdingdömet *BOURGOGNE.*

Detta Höfdingdöme gränsar til Champagne, Franche-Comté, Savoye, Daufiné, Lionois, Bourbonois, Nivernois och Isle de France, samt är et af de ansenligaste i Riket; ty det innehåller i vidd 250 Qvadrat Mil. De största Strömar äro *Seine*, *Yonne*, *Loire*, *Saone*, *Doux*, *le Dain*, och *Rhone*. Bourgogne är et Land som har blandning af Slätter, Backar och Berg. Climatet är mycket tempererat på Slätmarken, men kallt på Bergen, samt i allmänhet ganska hälsosamt. Slätterne hava överflöd på Säd och Betesmarker, Backarne äro planterade med Frugttrån och Vinrankor, som giva förträffeligt Vin. Bergen lämna god Skog; där finnes även Betesmarker, samt åtskilliga slags Metaller och en myckenhet Fogel. I allmänhet är här överflöd på Säd, Vin, Boskap, Vildbråd, Fisk, Hampa, Järn, Stenkol och Skog. Här finnes även Mineral-Vatn. Detta Höfdingdöme består af 2 Huvuddelar: Hertigdömet *Bourgogne*, samt de *Förknippade Länderne*. Det styres af en General Guvernör, 1 Lieutenant General Commandant, samt 4 Lieutenants Generaux du Roi. Här finnes 63 Städer, 93 Köpingar, 2703 Soknar, 3 hela Biskops Stift, samt delar af 9 andra Stift,

51 Abbote-och Abbedisse-Stift, 117 Priorater, 96 Munke-och 67 Nunne-Kloster, inalles 321, samt 10980 Andelige Personer. Antalet af Hushållen stiger til 144203, som enligt vanlig beräkning a 4½ person på Hushållet, göra en summa af 648914. Icke dess mindre försäkrar Abbé *Expilly*, at här finnas 1273,375 Invånare, hvilket jag lämnar i sitt värde. Krono Inkomsterne stiga årligen til 1500,000 RD:r.

1. Hertigdömet BOURGOGNE.

Detta Land kallas på Latin *Burgundia*. Det har i medeltiden varit et Konungarike, hvarunder lydt flera andra Länder. Men fick Titul af Hertigdöme sedan Konung Jean i Frankrike ärft detta Land; då förente han det med Kronan, samt gaf det år 1363, under Titul af Pairie, åt sin fjärde Son *Filip den Drifltige*, uti hvars Slägt det varit til *Carl den Drifltiges* död år 1477; då det åter blef förenat med Kronan, och har sedan icke varit söndrat därifrån. Det består af 8 Landskaper, nämligen *Dijonois*, *La Montagne*, *Auxerrois*, *Auxois*, *Autunois*, *Charolois*, *Chalonois* och *Maconois*.

1. *DIJONOIS*.

Detta Landskap är rikt på Vin, Bete och Skog, samt har många Järnhamrar. Där märkes:

1. Dijon, Lat. *Divio*, Höfdingdömets Hufvudstad, vid Ouche, är anseenlig och folkrik, samt väl bygd: Den är Säte för General Guvernören, et Parlement, et Generalitet, en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 RD:r, och en Vetenskaps Academies

Kyrkorne, Husen och Torgen åro vackra, samt Gatorne råta. Staden år vål befåst och har dessutom et Slott til sit Beskydd. Hår finnes 1 Cathedral, 1 Collegiat-och 7 Sokn-Kyrkor, 3 Abbot-Stift, 6 Munke och 6 Nunne-Kloster, 3000 Hushåll och 15000 Invånare. Få Ståder i Europa finnas, som orsaka en så vacker åsyn, förmedelst myckenheten och varieteten af dess Torn, Domer, Pyramider, m. m.

2. *Auxonne*, en tåmelig Stad, vid Saone, år befåst, har 872 Hushåll och 4000 Invånare.

3. *Citeaux*, Lat. *Cistercium*, et berömt Abbot-Stift. år Huvudet för Cistercienser Orden, bebos af 80 Munkar, samt har 20,000 RD:rs årlig Inkomst, Hår under lyda vid pass 1800 Munke- och nåstan åven så många Nunne-Kloster.

4. *Nuys*, en medelmåttig Stad med 500 Hus, samt 2400 Invånare, år berömd för det båsta Bourgogne Vin, som våxer en fjårdings våg hårifrån, vid Byn *Vosne*.

5. *Beaune*, en tåmelig Stad, år befåst, låte för en sårskild Guvernör, har 1 Collegiat-och 4 Sokn-Kyrkor, 10 Kloster, 869 Hushåll och 4000 Invånare, samt år åven berömd för sit sköna Vin.

2. LE PAYS DE LA MONTAGNE.

Detta Land har sitt namn af Bergen, hvarmed det år upfyldt; man mårker:

1. *Chatillon*, sur Seine, Landets Huvudstad, belägen vid Seine, har 2 Abbot-Stift och 5 Kloster, samt bebos af 1800 Månniskjor. Hår i någden åro många Jårnhamrar.

2. *Bar*, sur Seine, en medelmåttig Stad, vid Seine, år Huvudorten i et Grefskap, samt har 2000 Invånare.

3. AUXERROIS.

I detta Landskap, finnas många Vinberg, man mårker:

1. Au-

1. Auxerre, Lat. *Autissiodurum*, en ansenlig Stad vid Yonne, år Huvudorten i et Fögderi, samt Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 6000 RD:r. Utom Dom-Kyrkan, finnas här 1 Collegiat- och 12 Sokn-Kyrkor, 5 Abbot-Stift och 2 Priorater, 2017 Hushåll, och inemot 10,000 Invånare.

4. AUXOIS.

Detta Landskap år frugtbart på Såd, Bete och godt Vin. Man märker:

1. Semur, en Auxois, en tåmelig Stad, på en Klippa, vid Ån Armançon, år Huvudorten i detta Landskap, samt Säte för en Guvernör, har 2 Priorater och 6 Kloster, samt driver god handel med Tyger, som här tilvårkas.

2. *Avalon*, en medelmåttig Stad och Huvudorten i et Fögderi, har 1 Collegiat- och 3 Sokn-Kyrkor, 4 Kloster och 2400 Invånare. Hår i någden växer skönt Vin.

3. *Arnay*, le Duc, en medelmåttig Stad, med 2000 Invånare.

5. AUTUNOIS.

Dår märkes:

1. Autun, Lat. *Augustodunum*, en tåmelig Stad, år Säte för en Guvernör och en Biskop, hvars årliga Inkomst år 5000 RD:r. Staden år vålbygd, har 2 Dom Kyrkor, 1 Collegiat- och 8 Sokn-Kyrkor, 5 Abbot-Stift, 2 Priorater, 5 Kloster, samt vid pass 8000 Invånare.

2. *Bourbon l'Ancy*, en liten Stad, vid Loire, år berömd för sina sköna varma Bad.

6. CHAROLOIS.

Detta Landskap förer Titul af Grefskap. Man märker:

1. Charoles, Lat. *Quadrigellæ*, en liten Stad, år Landets Huvudort, har 1 Collegiat Kyrka, 3 Kloster och 1400 Invånare.

2. Se-

2. *Semur*, en Briennois, en Stad, ej långt från Loire, är Huvudorten i det lilla Landet *Briennois*, som utgör en del af Charolois.

7. *CHALONOIS.*

Detta är et godt Land, som har ymnighet på skönt Vin, samt vackra Slätter, hvarest all slags Säd växer til öfverflöd. Man märker:

1. Chalon, sur Saône, Lat. *Cabillonum*, en tämeligen ansenlig Stad, vid Saone, är Säte för en Guvernör och en Biskop, hvars årliga Inkomst är 2500 RD:r. Utom Dom-Kyrkan finnes här 1 Collegiat- och dessutom en Sokn-Kyrka, 11 Abbot-Stift, Priorater och Kloster, 1257 Hushåll, samt 6000 Invånare. Staden driver ansenlig Handel, som förnämligast består uti Säd, Vin och Ved.

2. *Verdun*, en medelmåttig Stad, där Doux flyter tilsammans med Saone, håller en marknad, som mycket besökes.

3. *Seure*, en medelmåttig Stad, vid Saone, förer Titul af Marquisat, har 4 Kloster, 500 Hushåll och 2300 Invånare.

8. *MACONOIS.*

Detta är et Land, blandadt af Slätter och Berg; uti en del däraf växer en stor myckenhet Vin; man märker:

1. Macon, Lat. *Matisco*, Huvudstaden, belägen på en högd, vid Saone, är tämeligen god, Säte för en Guvernör och en Biskop, hvars årliga Inkomst är 3000 RD:r. Utom Dom-Kyrkan finnes här 1 Collegiat- och 2 Sokn-Kyrkor, 7 Kloster, 917 Hushåll och 4200 Invånare.

2. *Cluny*, Lat. *Cluniacum*, en medelmåttig Stad, med et ganska rikt och namnkunnigt Abbot-Stift, som är Huvudet för alla af Benedictiner Orden, hvars Abbot står omedelbart under Påven, och har för egen

del

del. 8000 RD:r i årlig Inkomst. Staden har 3 Kyrkor, 467 Hushåll och 2100 Invånare. Kloster Kyrkan är en af de största i Riket. Hon håller 600 Fot i Längd och 120 i Bredd.

2. De FÖRKNIPPADE LÄNDERNE.

Desse äro följande 3: La *Bresse*, Le *Bugey*, *Le Pays de Gex*. De hava år 1621, kommit til Frankrike ifrån Savoyen genom Byte.

1. *BRESSE.*

Öfra Delen af detta Land består af en rad Kullar, betäckte med Vingårdar. Den Nedra Delen är lågländt, hvarest Säd växer, samt en myckenhet hö. Man märker:

1. Bourg, Landets Huvudstad, är medelmåttig, Säte för en Guvernör, har 1 Collegiat- och 1 Sokn-Kyrka, 6 Kloster 550 Hushåll, samt 2600 Invånare.

2. *Montluel*, en medelmåttig Stad, med 3 Kyrkor, 2 Kloster och 1600 Invånare.

2. *BUGEY.*

Nedra Delen af detta Land består af en slätt, men den öfra är upfyld af höga Berg och skogar. Handelen drives med Boskap, Ost, Hampa, Nötter och Vin. Under detta Land räknas även Dalen *Valromey*. Man märker:

1. Belley, Huvudstaden, är medelmåttig, Säte för en Biskop med 1500 RD:rs årlig Inkomst, har utom Dom-Kyrkan, 1 Sokn-Kyrka, 4 Kloster, 378 Hushåll, och 1700 Invånare.

2. *Seissel*, en liten Stad vid Rhone, på Gränsen til Savoyen.

3. *GEX.*

Detta Land ligger vid Genever Sjön, och är litet. Dår mårkes:

1. *Gex*, en liten Stad med 1400 Invånare. Här bo en myckenhet Urmakare.

2. La *Cluse*, en Fästning på Gränsen til Savoyen. Ej långt hårifrån vid Berget *Credo* flyter *Rhone* Strömen så mellan Klipporne, at det synes som han vore upslukad.

11. Höfdingdömet *DOMBES.*

Detta Land år inneslutit af la Bresse. Det har til år 1762 varit et souveraint Furstendöme, men utböts då af Kronan emot andra Gods. Det bebos af 25000 Månniskjor. Nicole de la Croix berättar at det blivit lagt under Höfdingedömet Bourgogne; men Doctor Büsching afhandlar det såsom särskildt General Guvernement. Man mårker:

Trevoux, en liten Stad vid Saône, med 1200 Invånare, år Huvudorten i Landet.

12. Höfdingdömet *FRANCHE COMTE'.*

Detta Höfdingdöme innefattar Grefskapet *Burgund*, på Latin *Comitatus Burgundiæ.* Det grånsar til Lorraine, Helvetien, Bourgogne och Champagne, samt år et af de ansenligaste i Riket, och håller i Vidd 156 Qvadrat Mil. De största Strömar åro *Saone*, Le *Doux*, och Le *Dain.* Af Berg år *Jura*, som skiljer detta Land, från Helvetien, ansenligt. Hvad Climatet vidkommer; så år Vintern hår strångare och långvarigare, ån man borde vånta af Provincens Geografiska Låge. Detta hårrörer förnäm-

nämligast däraf, at Bergen hårstädes äro betäckte med Snö ända til April månad. Hvad beskaffenheten af Landet angår, så är hälften häraf Slätt, samt bär Säd, Vin, Nötter, och annan Frugt, samt Hampa til öfverflöd. Här finnas äfven sköna Betesmarker, och Veide planteras i ymnighet. Den andra Delen är bergagtig, men är dock rikare än den förre, i anseende til den stora mängd Boskap, som här födes och gödes. Här finnas äfven ganska goda Hästar. Åtskilliga Mineralier träffas äfenväl, såsom Silver, Koppar, Bly, samt förträffeligt Järn, skön Marmor, Jaspis, Alabaster, och Salt. Folkmängden hårstädes steg år 1762 til 664,581. Landet har til år 1678 hört til Romerska Riket, och lydt under Spanien; men blef då cederat til Frankrike, som sedan varit i besitning däraf. Det styres af 1 Guvernör och 1 Lieutenant-General, samt har sitt egit Parlament. Det räntar Kronan årligen 800,000 RD:r. Provincen indelas uti 4 stora Bailliager eller Fögderier, nämligen: *Besançon*, *Dole*, *d'Amont*, och *d'Aval*, som åter underdelas uti 14 smärre Bailliager, och innehåller 1957 Församlingar. Man märker;

Uti Fögderiet *BESANCON*.

1. Besançon, Lat. *Vesontio*, Provincens Huvudstad, vid Ån Doux, är ansenlig och folkrik, Säte för Guvernören, et Parlament, en Erke-Biskop, som är Romersk Riks Furste, samt har 6000 RD:rs årlig Inkomst, en Intendence, et Universitet, en Vetenskaps-Academie, samt en Militairisk Literaire Societet. Staden har tilförene varit en Fri Riks-Stad, är väl befäst,

fäst, samt har dessutom et Citadelle, belägit på en hög Klippa, til Beskydd. Här finnes utom Dom-Kyrkan, 8 Sokn-Kyrkor, 4 Abbot-Stift, 7 Munke-och 5 Nunne-Kloster, 3293 Hushåll, samt 17000 Människjor, utom Garnisonen. I Staden finnas många Vapen-Smeder, som tilvärka förträffeliga Gevär, af det här varande goda Järnet.

Uti Fögderiet *DOLE*.

1. DOLE, Lat. *Dola Sequanorum*, en tämeligen ansenlig och vacker Stad, belägen vid Ån Dou, uti en ganska behagelig och frugtbar nägd; Staden består af en enda Församling, men har dock 5 Munke-och 6 Nunne Kloster, 1329 Hushåll och 6-00 Invånare. Fordom har han varit Provincens Huvudstad.

2. *Ornans*, en medelmåttig Stad, med 1800 Invånare.

Uti Fögderiet *D'AMONT*.

1. *Vesoul*, en liten, men välbebodd Stad, har 1 Collegiat Kyrka och 3 Kloster.

Ej långt ifrån denna Stad finnes en besynnerlig Jordkula, hvilken är et outödeligt Is-Magazin, och hvarest en het Dag om Sommaren producerar mera Is, än man tager därifrån på 8 dagar. Kulan häller 34 steg i djuplek, 60 i bredd, samt et valf af mer än 50 Fots Högd. Mästa Isen lämnar en liten Bäck, som om Sommaren är tilfrusen, men rinner om Vintern.

2. *Luxeuil*, en medelmåttig Stad, med 1600 Invånare, är berömd för sina sköna varma Bad. Här finnes ock et rikt Abbot-Stift.

3. *Gray*, en medelmåttig Stad, vid Saone, har 1 Collegiat Kyrka, och 5 Kloster, samt 2800 Invånare. Staden driver god handel, emedan här inskeppas alt det Järn och den Säd, som Landet utförer til Lion.

Uti

Uti Fögderiet *D'AVAL*.

1. Salins, en tämeligen ansenlig och välbygd Stad, uti en Dal, är Säte för en Guvernör, 3 Capitel, 4 Sokn-Kyrkor, 10 Kloster, samt 7000 Invånare. Staden är beromd för sina vigtiga Salt Källor och Salt sjuderier.

2. *Arbois*, en tämelig Stad, är berömd för det kosteliga Vin här i nägden växer, har 1 Collegiat-Kyrka, 5 Kloster, 890 Hushåll och 4000 Invånare.

3. *Poligny*, en af de artigaste och bästa Städer i Franche Comté, belägen uti en på Säd, Vin och Frugt ganska ymnig nägd, Staden har 1 Collegiat Kyrka, 5 Kloster, 1099 Hushåll och 5000 Invånaae. Han driver god Handel med skönt Vin.

4. *Pontarlier*, en medelmåttig Stad, vid Berget Jura, är en vanlig passage från Frankrike til Helvetien, samt är beromd för den myckenhet goda Smeder här vistas, som tilvärka allahanda slags vapen. Staden bebos af 3000 Människjor.

5. *S. Claude*, en medelmåttig Stad, är säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 5000 RD:r. Staden har 2 Kyrkor och 3 Kloster.

13. Höfdingdömet *POITOU.*

Detta Höfdingdöme ligger vid Havet, mellan 46 och 47 Lat. Graden, samt innefattar hela Provincen *Poitou*, på Latin *Pictavia;* samt är et af de ansenligaste i Riket, och håller i vidd 180 Qvadrat mil. Climatet är här olika; midt uti Landet är det mildast; uti nedra Poitou, samt på Gränsen til Limosin och la Marche, är Luften kall. Marken är skiljagtig, samt blandad med Kullar och Slätter; Få Berg finnas här. Vid Hafskusten, samt i några andra

någder finnas morafer, hvaraf flera blivit utdikade, famt båra nu för tiden mycken Såd. Reften beftår af Betesmarker, af mycken indrägtighet. I allmånhet är detta Landfkap ganfka frugtbart på Såd, Vin, Frugt och Bete. Det finnes mycken Skog uti fomliga någder, men på andra ftällen år han fällfynt. Fogel, Vildbråd och Fifk finnas i ymnighet, och man kan förfäkra at denna år en af de båfta Provincer i Riket. Folknumern år ock anfenlig, men kunde vara det ännu mer, i anfeende til Landets godhet och medlen at kunna hår nåra fig. Af Mineralier finnes vål Guld-och Silver-Gruvor, men deffe åro ringhaltige. Järngruvor och Hamrar finnas på flera ftällen. Marmor; Criftall och Antimonium, tråffas hår även väl. Handelen drives med Såd, Vin, Oxar, Får, Håftar, Mulåsnor, Hampa, Lin, beredda Chamois Hudar, Linne, Ylle-tyg, fårfk och falt Fifk, allehanda Kram-varor, m. m. fom alt år af Landets producter. De förfte ftrömar, fom vatna Landet, åro *Vienne* och *Charente*. Landet lyder under Parlamentet i Paris, ftyres af 1 General Guvernör och 2 General-Lieutenanter, famt innefattar näftan et helt Generalitet, hvareft finnas vid pafs 1000 Förfamlingar och 720000 Inbyggare. År 1436 blef det aldeles förenat med Franfka Kronan; Det beftår af 2 Huvuddelar: *Öfra* och *Nedra Poitou.*

ÖFRA POITOU.

Denna Del år belägen öfter ut, famt år

större, vackrare och frugtbarare än den Nedra, som ligger vid Havet. Man märker:

1. Poitiers, Lat. *Pictavium*, Landets Huvudstad, är ganska stor och ansenlig, även folkrik, dock ej i jämförelse mot vidden, ty den består til största delen af Trägårdar; ja han har även Åkerfelt innom Stads muren. Staden är Säte för Guvernören, et Generalitet, en Biskop, hvars årliga inkomst är 5000 RD:r och et Universitet. Här finnas 22 Församlingar, 1 Dom Kyrka, och 4 Collegiat Kyrkor, 4 Abbot-Stift, 9 Munke- och 12 Nunne-Kloster, 2 Seminarier, 4030 Hushåll och 20000 Invånare. Dom-Kyrkan är en af de största i Riket, samt skulle även vara en af de vackraste, om Högden svarade emot vidden. Staden är icke välbygd, och driver ringa handel. I vidd är denna Stad, näst Paris, störst i hela Riket.

2. *Lusignan*, en liten Stad på en högd, är märkvärdig för Adeliga Huset af det namnet, som givit Konungar åt Jerusalem och Cypern.

3. *Parthenay*, en tämelig Stad, vid Ån Thoue, har 3 Kloster, 80 Hushåll och 3600 Invånare.

4. *Chatellerault*, en tämelig en ansenlig Stad, vid Vienne, uti en frugtbar och behagelig nägd, är Huvudorten i et Fögderi, har 1 Collegiat- och 3 Sokn Kyrkor, 2 Priorater, 4 Kloster, 1564 Hushåll och 7400 Invånare, en stor del af Inbyggarne idka Knifsmide och tilvärka Ur, och deras arbete är så begärligt, at dermed stark handel drives. Över Vienne är en kostbar Bro bygd, som är en af de vackraste i Riket.

5. *Loudun*, en medelmåttig Stad, är Huvudorten i et Fögderi, har 1 Collegiat och 2 Sokn-Kyrkor, 1 Commenderi af Johanniter Orden, 9 Kloster, 760 Hushåll, och 4000 Invånare, hvaraf en stor del äro Reformerte. Denna Stad är märkvärdig för Kyrkoherdens här i Staden *Grandiers* hiskeliga och gudlösa afrättande, hvilken för det han skrivit

en Satire emot Cardinal Richelieu och dess Famille, blef, genom bemälte Cardinals anstaltan anklagad, at hava förtrollat Nunnorne uti Ursuliner Klostret härstädes, samt på Djäflarne Belzebubs, Astaroths, Asmodei m. fl. intygan genom Nunnornas Munnar, dömd at levande brännas, som skedde år 1634.

6. *Thouars*, en tämelig Stad, vid ån Toue, är Huvudorten i et Hertigdöme och Pairie, och tilhörigt Huset Trimouille, som här har et vackert Slott. Staden består af 3 Församlingar, 2 Collegiat-Kyrkor och åtskilliga Kloster. Detta Hertigdöme är så vidsträckt, at derunder lyda ända til 1700 Vasaller.

7. *S. Maixent*, en Stad på en högd, vid Ån Seure, är Huvudorten i et Fögderi, Säte för en Guvernör, har 3 Sokn-Kyrkor, et rygtbart Abbot-Stift af Benedictiner Orden, och 4 Kloster. Staden tilvärkar en myckenhet Ylletyger och Strumpor, samt driver god handel, så väl med desse varor, som med Säd.

8. NIORT, en ansenlig Stad, vid Ån Seure, är Huvudorten i et Fögderi, Säte för en Guvernör, samt den bästa Handels-Staden i detta Höfdingdömet. Han består af 2 Församlingar, har 9 Kloster, 1900 Hushåll och 9000 Invånare; Här finnas en myckenhet Manufacturer, som tilvärka Droguets, Serger, och andra Ylletyger, med hvilka varor, så väl som andra, Staden driver vigtig handel.

NEDRA POITOU.

Denna utgör Västra Delen af Landet, och är belägen vid Havet. Man märker:

1. *Fontenay le Comte*, en tämeligen ansenlig Stad, är Huvudorten i et Fögderi; har 3 Sokn-Kyrkor, 1 Collegium, 3 Kloster, 1485 Hushåll och 7000 Invånare.

2. *Luçon*, en tämelig Stad, belägen uti moras, ej långt från Havet, hvartil en Canal leder härifrån, är

år Säte för en Biskop, med 4000 RD:rs årlig Inkomst, har utom Dom-Kyrkau, 1 Sokn-Kyrka och 2 Kloster, samt bebos af 696 Hushåll och 3200 Invånare. Cardinalen Richelieu har varit Biskop i denna Stad.

3. *Olonne*, en tämeligen ansenlig Stad, vid Havet, är Huvudorten i et Fögderi, har en Hamn, som kan inrymma Skepp af 150 lästers drägt, samt driver tämeligen blomstrande Handel. Staden är Säte för et Amiralitet, har 2 Förlsamlingar, 1 Priorat, 3 Kloster, 1718 Hushåll och 8000 Invånare. Inbyggarne äro goda Sjömän.

4. *Noirmoutier*, och *Yeu*, 2 Öar vid Kusten, äro bekante hos Sjömän.

14. Höfdingdömet *LA MARCHE.*

Detta Höfdingdöme är beläget mellan 45 Grader 50 Minuters, och 46 Grader 55 Minuter Latit. och håller i vidd 60 Qvadrat Mil. Climatet är här rent och hälsosamt, men något kallt. Marken är föga frugtbar; man skördar här ej annat än Råg, och Hafra; men det finnes en myckenhet goda Betesmarker, och man föder mycket Hästar, Boskap och Får. Här finnas även åtskilliga Vingårdar i någden af Bellac och Dorat. Man har nyligen uptäckt en Koppar-gruva vid Strömen Creuse. De största Strömar äro *Vienne* och *Creuse*. Inbyggarne äro starke och goda Soldater. Handelen drives med groft Kläde, som tilvärkas i Landet, Ylle Tapeter, som mycket värderas, Hästar, Oxar och flere artiklar af mindre betydenhet. I anseende til Lagskipningen lyder

Landet under Parlamentet i Paris, samt är i anseende til Krono upbörden delt mellan Generaliteterne Moulins, Limoges, och Bourges. Provincen styres af en General Guvernör och 1 Lieutenant General. Han består af 2 Delar: *Öfra* och *Nedra Marche*. Man märker:

Uti ÖFRA MARCHE.

1. GUERET Lat. *Varactus*, Huvudstaden i hela Provincen, belägen mellan två Berg, vid Ån Gartempe, är medelmåttig; Säte för General-Guvernören, och General-Lieutenanten, har en Sokn-Kyrka, 1 Priorat, 3 Kloster, 1 Collegium, 560 Hushåll, och 2300 Invånare.

2. *Aubusson*, en medelmåttig Stad, vid Creuse, uti en föga fruktbar Nägd, har en Tapet-Manufactur, som är i godt flor. Inbyggarne driva ocklå ansenlig Handel med Salt. Hushållens antal är 595, och Folkmängden stiger til 2800.

3. *Bourganeuf*, en liten, men välbygd Stad, vid Ån Taurion, är Säte för Stor Priorn af Malteser-Orden, utaf Tungomålet Auvergne. Bland märk. vårdigheter räknas et stort och högt Torn, som över alt är beklädt med stenar, huggne såsom Diamant-Uddar. Det är byggt af *Zisim*, en Broder til Turkiska Kejsaren Bajazid 2.

Uti NEDRA MARCHE.

1. BELLAC, Huvudstaden i Nedra Marche, är medelmåttig, har 532 Hushåll och 2400 Invånare.

2. *Dorat*, en medelmåttig Stad, vid Ån Seure, säges af några Geografer vara Huvudstaden i Nedra Marche, har 1 Collegiat-Kyrka, och bebos af 1600 Invånare.

3. *Grandmont*, et berömt Abbot-Stift, som är Huvudet för en Orden.

4. *Confolans*, en medelmåttig Stad, vid Ån Vienne, på Gränsen til Poitou, år. Huvudorten i et Fögderi, har 2 Församlingar, 557 Hushåll och 2800 Invånare.

SÖDRA DELEN af FRANKRIKE.

1. Höfdingdömet *AUNIS.*

Detta Höfdingdöme ligger vid Havet, samt innefattar hela Provincen *Aunis*, Lat. *Alnisium*, och är litet, ty det håller ej mera i vidd än 16 Qvadrat Mil. Climatet är ganska mildt och Marken i allmänhet torr, men bär dock tilräckeligt Såd, samt mycket Vin. Här finnas även låglåndta ställen, som hava förträffeligt Bete, hvadan mycken Boskap här födes. Vid Havet äro åtskilliga moraser, derest Salt tilvårkas i myckenhet, som år det bästa i Europa at salta Kött och Fisk med. Fisk finnes ock i överflöd. Landet år för öfrigt rikt och vålbebodt i anseende til sin starka Handel. Man märker:

1. La Rochelle, Lat. *Rupella*. Höfdingdömets Huvudstad, vid Havet, under 46 Grad. 9 Min. 21 Secund. Latitud; år ansenlig, folkrik, vålbygd och vål befåst, Säte för Guvernören, en Biskop, hvars årliga Inkomst stiger til 8000 RD:r, et Generalitet och en Vitterhets Academie, samt 5 Kloster. Staden har en bequåm och säker Hamn, samt driver stark Sjöhandel, i synnerhet på Franska Colonierne i Vest-Indien, samt Africa. Han år i Historien mycket namnkunnig för den svåra Belägring han utstod år 1628.

2. Rochefort, Lat. *Rupifortium*, en anſenlig, reguliert bygd, ſamt befäſt Stad vid Charente, är Säte för det andra Departementet af Franſka Sjö-wäſendet, hvadan han ock är förſedd med en förträffelig Arſenal, ſamt et Magazin, hvareſt rikeligen finnes alt det ſom är nödigt til en Flottas utruſtande. Hamnen är bequäm, och där har en Del af Krigs-Flottan ſin Station. I Staden är ock et Canon-Gjuteri. Polhögden är 46 Grad. 2 Minut.

3. *Marans*, en ſtor Köping, belägen i Salt-Moraſer, driver ſtark handel med Salt, Spannemål och Mjöl, har 1011 Hushåll, och 4600 Invånare.

4. Re, Lat. *Rea* eller *Reacus*, en liten, men vigtig och välbebodd Ö, en fjärdedels Mil från faſta Landet, frambringar Vin och Salt i övrrflöd. Vinet är väl ej ſynnerliga godt, men deraf brännes Brånvin. Här växer hvarken Säd eller Hö, och ön är nåſtan utan Trän; men är dock vålmående för ſin ſtarka Handel ſkull. Ön har 1 Stad, och 8 Förſamlingar, ſamt bebos af 3050 Hushåll och 15000 Invånare. Man märker:

1. *Saint Martin*. Den enda Staden på Ön, är medelmåttig, väl befäſt, ſamt har deſsntom et Citadelle, en Hamn, ſamt driver ſtark handel med Salt. Han bebos af 2800 Männiſkjor.

2. Oleron, Lat. *Uliarus*, en något ſtörre Ö än den föregående, har ganſka frugtbar mark, ſom frambringar Säd, Vin och Salt. Inbyggarne äro mycket förfarne til Sjös. Ön innefattar 1 Stad, 5 Köpingar, ſom utgöra tilſammans 6 Förſamlingar, 3270 Hushåll och 16000 Invånare. Man märker:

Cha-

Chateau du Bourg, den enda Staden på Ön, är medelmåttig, befäst, samt bebos af 1800 människjor.

2. Höfdingdömet *SAINTONGE.*

Detta Höfdingdöme är beläget vid Havet, mellan 45 Grad. 10 Min. och 46 Grad. 15 Minut. Latitud, samt håller i vidd 102 Qvadrat Mil. Det innefattar de bägge Landskaperne *Saintonge* och *Angoumois*. De största Strömar äro *Garonne*, som här vid utloppet kallas *Gironde*, samt *Charente*.

1. Landskapet SAINTONGE.

På Latin *Santonia*, ligger närmast Havet, samt är ganska frugtbart på Säd, Vin och skön Frugt. Här växer ävenväl mycket Saffran och Malört, och vid Havet beredes förträffeligt Salt, och med dessa varor drives vigtig Handel. Landet består af 2 Delar: *Öfra* och *Nedra Saintonge*. Man märker:

Uti *ÖFRA SAINTONGE.*

1. SAINTES, Höfdingdömets Huvudstad, vid *Charente*, är tämeligen ansenlig til storleken, men ringa bebodd, och illa byggd, med trånga och krokiga Gator. Han är Säte för General Güvernören samt en Biskop med 3000 RD:rs årlig Inkomst. Utom Dom-Kyrkan, finnes här 1 Collegiat-samt flera Sokn-Kyrkor och Kloster.

2. *Pons*, en tämeligen ansenlig och välbygd Stad, på en Kulle vid Seigne, har 3 Kyrkor, 3 Kloster, et vackert Slott, 1073 Hushåll och 5000 Invånare.

LE

LE BROUAGEOIS.

År et litet Landskap vid Havet, som vid pass i 120 år lydt under Höfdingdömet Aunis, men i nyare tider kommit tilbaka under Saintonge. Där märkes:

3. *Brouages*, en liten befäst Stad, vid Havet, med en Hamn, driver god Handel med Salt.

4. *Marennes*, en tämeligen anselig Stad vid Havet, uti en morasig men frugtbar någd, som bär skönt Vin och hvarest tilvärkas ganska godt Salt, har 1200 Hushåll och 5600 Invånare.

5. *Royan*, en liten Stad vid Gironde, hvarest är en stark Sardille fångst; har fordom varit anseligare, men förmedelst upror uti Kung Ludvig 13 tid blivit så förstörd, at han nu räknas som en Förstad til nästföljande ort.

6. *La Tremblade*, en välbygd och väl bebodd Köping, som driver god Handel.

Uti *NEDRA SAINTONGE.*

7. *S. Jean d'Angely*, en medelmåttig Stad, är Huvudorten, har 1 Abbot-Stift och 3 Kloster. Här tilvärkas mycket berömt Brånvin.

2. ANGOUMOIS.

Climatet härstädes är hälsosamt, ehuru något litet kallt, dock mildare än i Paris; Landet är upfylt af Kullar, men hvaraf inga äro höga. Marken är frugtbar på all slags Säd, Vin och flerahanda Frugt och Saffran. Här finnas ymnoga Järn-Gruvor, hvars Järn är ganska vekt. Utom Manufacturer, finnas här Fabriker, som tilvärka ganska skönt Papper. Förnämsta Handelen drives med Vin, Brånvin, Järn, Papper och Salt. Man märker:

1. An-

1. ANGOULÊME, Lat. *Engolisma*, Landets Huvud-Stad, vid Charente, är ansenlig och folkrik, Säte för en särskildt Guvernör och en Biskop, hvars årliga Inkomst är 3000 RD:r, och förer Titul af Hertigdöme. Här finnas 2 Abbot-Stift, 10 à 12 Kloster och 12 Sokn-Kyrkor; år 1764 räknades här 12,174 Invånare.

2. *Coignac*, en medelmåttig Stad, angenämt belägen, vid Charente, har 3 Kloster, 847 Hushåll och 4000 Invånare.

3. *Rochefoucault*, en medelmåttig Stad, med 454 Hushåll och 2000 Invånare. Staden förer Titul af Hertigdöme och Pairie.

3. Höfdingdömet *LIMOSIN*.

Detta Höfdingdöme är beläget Öster om det föregående, mellan 45 och 46 Latituds Graden, innefattar Provincen *Limosin*, på Latin *Lemovicensis Tractus*, och håller i Vidd 84 Qvadrat Mil. De största Strömar, som vattna detta Land, äro *Vienne, Vezere* och *Dordogne*. Climatet är här något kallt, i synnerhet i Öfra Delen, hvarest kölden är starkare än i Paris. Landet är i allmänhet bergagtigt, dock finnas här inga särdeles höga Berg. Marken är i allmänhet mager, lätt och leragtig, samt på somliga ställen sandig och stenig. Här växer föga Vete, men tilräckeligt af annan slags Säd, hvaraf Råg och Bovete finnas utgöra största myckenheten, dock skadas Säden ofta af frost som här infaller, hvadan Inbyggarne härstädes äro fattigare än i andra Landskaper, samt nödsakas söka sin föda annorstädes. I Öfra Delen

af

af Landet våxer ej Vin, men vål i Nedra Delen, och det år godt. På Skog år tilråckeligt fórråd, i synnerhet år Landet fórsedt med skóna Castanie Skogar. Goda Ångar finnas hår, hvadan mycken Boskap fódes. Hår finnes åven åtskilliga Mineralier, dåribland Koppar, Järn, Bly, Antimonium och Stenkol. Handelen drifves förnåmligast med Oxar och Håstar. Språket år skildt från Fransóskan och kommer ófverens med Cataloniskan. Hófdingdómet styres af 1 General Guvernór och 1 General-Lieutenant. Det delas i 2 Delar *Öfra* och *Nedra Limosin*. Man mårker:

Uti *ÖFRA LIMOSIN.*

1. LIMOGES, Lat. *Augustoritum*, Hófdingdómets Huvudstad, belågen dels på en hógd, dels uti en Dal, vid ån Vienne, år ansenlig och folkrik, men illa bygd, med Tråhus, samt krokiga och trånga Gator. Staden år Såte för General Guvernóren, et Generalitet och en Biskop med 6000 RD:rs årlig inkomst. Utom Dom-Kyrkan, finnes hår en Collegiat- och 13 Sokn-Kyrkor, 2 Abbots och 3 Abbedisse-Stift. 11 Munke och 10 Nunne Kloster, 2 Seminarier, 2573 Hushåll och 12400 Invånare. Staden drifver för öfrigt vigtig handel.

2. *S. Junien* och *S. Yriex*, 2 medelmåttiga Ståder.

3. *Pompadour*, en Sokn, hvaraf en Konung Ludvig 15 namnkunniga Maitresse fórt Titul af Marquise.

Uti *NEDRA LIMOSIN.*

1. *Tulles*, Lat. *Tutela*, en medelmåttig-Stad, vid ån Coreze, år Såte för en Biskop med 2000 RD:rs årlig Inkomst, har 1020 Hushåll och 4800 Invånare.

2. *Brive*, en tåmelig Stad, vid ån Coreze, uti en ganska behagelig och frugtbar Nägd, hvadan hon ock fådt tilnamnet *La Gaillarde*, påstår sig vara Huvud-

Hufvudstaden i Nedra Limosin, har 1 Collegiat-Kyrka och 6 Kloster, 1160 Hushåll och 5400 Invånare.

3. *Uzerche*, en vålbygd Stad., har 3 Församlingar; och 1 Abbotstift.

4. *Turenne*, en liten Stad, år Huvudorten uti et ansenligt Vicomté, som ej långeledan varit sjelfståndigt.

4. Höfdingdömet *AUVERGNE*.

Detta Höfdingdöme år beläget mellan 44 Gr. 31 Min. och 46 Gr. 23 Min. Latitud, innefattar Landskapet *Auvergne*, Lat. *Alvernia*, samt håller i Vidd 150 Qvadrat Mil. De största Strömar åro *Allier* och *Dordogne*. Climatet i denna Province år icke över alt lika, på långt når. Uti *Limagne* eller Nedra Auvergon år det långt mildare ån uti Öfra Auvergne, som år et med Berg upfyldt Land, samt hvarest marken år betåckt med Snö hela 7 à 8 Månader om året. Landet uti Nedra Auvergne år et af de vackraste och frugtbaraste, som finnas på Jordklotet, hvilket föranlåt Konung *Childebert* at såga: "at han ej åstundade "mer ån en ting förrån han dog, som var at "se den vackra Limagne uti Auvergne, som "man såger vara et Naturens Måsterstycke, och "en slags förtjusnings ort." I sjelfva vårket år denna Delen af Auvergne ymnig på Vin, Såd, Frugt, Hampa och Bete. Man slår ångarne ånda til 3 gånger om året. Marken år så frugtbar, at man låter den aldrig vila, eller högst en gång på 20 år. Frugterne åro hår låckre, och hår finnes en sådan myckenhet Nö-

tetrån

terrån, at man ej bränner annan ved i Clermont. Bergen uti Öfra Auvergne hindra at ej denna delen af Provincen är även så frugtbar som den andra: Icke dess mindre finnes här en myckenhet sköna Betesmarker, hvadan en stor myckenhet Boskap här födes. Korna giva mycken och förträffelig mjölk, hvaraf ganska stor Ost tilvärkas. Bergen äro ganska höga: De högsta af dem äro *Mont d'Or*, som håller 6761 Fot i högd, *Cantal*, 6466, och *Le Puy de Dome* 5328 Fot. Af Mineralier finnes något Järn, samt Antimonium i tämelig myckenhet. Utom Languedoc är ingen Province i Frankrike hvarest så många Källor med Mineral vatn finnas, som här. Landets handel drives med Vin, Såd, Hampa, Honing, Vax, Ost, Stenkol, samt allehanda Manufactur Varor, bestående uti Sidentyger, Kläden, Spetsar, Papper, hvilket är det bästa som finnes i Europa. Höfdingdömet styres af en General Guvernör, samt 2 General Lieutenanter. Det innefattar et helt Generalitet, kallad Riom, hvarest finnes 942 Församlingar, och dessutom en god del som lyder under Generalitet Moulins. Folkmängden uti Generalitetet Riom stiger til 640,000 och uti den öfriga delen til vid pass 60000 til sammans ungefär 700,000. Generalitet Riom räntar Kronan årligen 200,0000 RD:r.

1. *NEDRA AUVERGNE.*

Denna Del af Landet är, som förr nämdt är, ganska frugtbar och väl bebodd. Han består

af

af 3 smärre Länder: *La Limagne*, en Dal hvarigenom Allier flyter, *Le Brivadois* och *Le Langadois*. Man märker:

1. CLERMONT, fordom *Augustonemetum*, Höfdingdömets Huvudstad, belägen på en Kulle vid det höga Berget Puy-de-Dome, är tämeligen ansenlig, men har trånga gator och mörka hus. Han är Säte för Guvernören, en General Lieutenant, en Biskop, hvars årliga inkomst stiger til 2500 RD:r samt Intendenten och Generalitetet. Utom Dom-Kyrkan finnas här 3 Collegiat-Kyrkor, 3 Abbotstift, åtskilliga Kloster, 1427 Hushåll, samt högst 8000 Invånare.

2. *Riom*, en tämeligen ansenlig och välbygd Stad, är Säte för et Generalitet, samt har 3 Collegiat-Kyrkor.

3. *Monsferrand*, en tämelig Stad, på et högt Berg, med 1 Capitel, 4 Kloster, 740 Hushåll och 3400 Invånare.

4. *Lezoux*, en medelmåttig Stad, uti Limagne, har en Collegiat-Kyrka och 2700 Invånare.

5. *Thiers*, en Stad, i samma Land, har genom Handel blivit en af de ansenligaste och folkrikaste i Auvergne.

6. *Pont du Chateau*, en medelmåttig Stad, med 3000 Invånare.

7. *Vollore*, en tämelig Stad, med 785 Hushåll och 3600 Invånare.

8. *Billom*, en tämelig Stad, med 786 Hushåll och 3600 Invånare.

9. *Issoire*, en tämelig Stad, vid Allier, med 729 Hushåll och 3300 Invånare. Här är et Abbotstift.

10. *Brioude*, Lat. *Brivas*, en tämelig Stad, vid Allier, med 670 Hushåll och 3100 Invånare. Här finnes en Collegiat-Kyrka och 5 Kloster.

11. *Ambert*, en tämelig Stad, på gränsen til Forest, är Huvudorten i Landet Livradois, har 804

Hushåll och 3700 Invånare. Här finnas Camelots och Pappers Fabriker; de sidsta äro ganska vigtige, och Papperet, som här tilvärkas, är det mäst agtade uti Auvergne. Utom dess tilvärkas här en myckenhet Tråband, Kort, Knappnålar och Tärningar.

ÖFRA AUVERGNE.

Denna del af Landet är högländt, bergagtig och kall, men har skönt bete. Där märkes:

1. S. Flour, Huvudstaden i detta Land, belägen på et Berg, är medelmåttig, Huvudorten i et Fögderi, samt Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 2000 RD:r. Utom Dom-Kyrkan finnes här ännu et Capitel samt 4 Kloster. Staden driver handel med Säd, samt tilvärkar sköna Tapeter, goda Tyger och fina Knivar.

2. Aurillac, Lat. *Aureliacum*, en tämeligen ansenlig och välbygd Stad, belägen uti en frugtbar Dal, vid ån Jordane, är Huvudorten i et ansenligt Fögderi, har et Slott på en hög klippa, 2 Församlingar, 2 Abbotstift, hvaraf det ena lyder omedelbart under Påven, samt 4 Kloster. Här tilvärkas sköna Haute-och Basse-Lice Tapeter samt Spetsar, och Staden driver vigtig handel, så väl därmed, som med Boskap och Ost. Hushållen stiga til 1430 och Folkmängden til 7000.

3. *Murat*, en medelmåttig Stad, har 2400 Invånare. Fläste Inbyggarne äro Kopparslagare; dock tilvärkas här även mycket Spetsar.

4. *Mauriac*, en medelmåttig Stad, ej långt från Dordogne, är Huvudorten i et Fögderi, har en Collegiat-Kyrka och 1600 Invånare.

5. Höfdingdömet LIONOIS.

Detta Höfdingdöme gränsar til Bourgogne, Dau-

Dauphiné, Languedoc och Auvergne, samt håller i vidd 68 Qvadrat Mil. De största Strömmar äro *Loire*, *Saone* och *Rhone*. Climatet är nog tempererat, dock mera kallt än varmt, hvilket hårrörer af de höga Berg här finnas; däraf *Mont Pilat*, en Bergsrygg, som ligger på gränsen til Languedoc är den ansenligaste. Landet bär något Säd, har sköna Betesmarker, allehanda Frugt, däribland sköna Castanier, som kallas Marons. Vid Rhone växer förträffeligt Vin, som kallas Cote-Rotie, och Vinet från Condrieu är mycket berömt. Utom dess finnes här skön Hampa, Järn, Alun, Stenkol, Spiesglas, och Vitriol, samt goda Stenbrott. Höfdingdömet består af de 3 Landskaperne *Lionois*, *Forest* och *Beanjolois*, samt utgör et Generalitet, som är delt uti 5 Fögderier: *Lion*, *Ville Franche*, *Roanne*, *Saint Etienne* och *Montbrison*, innefattar 762 Församlingar, samt bebos af 52 ,000 Människjor. År 1759 stego Krono Pålagorne til 1560,000 RD:r, utom Tullen och Inkomsten af Tobaks Försäljning.

1. Landskapet LIONOIS.

Detta Land ligger utmed Elven Rhone, samt är blandat af Kullar och Berg, dock finnas här äfven åtskilliga Slätter. Marken är föga frugtbar på Säd, men vid Rhone växer skönt Vin. Man märker:

1. LION, Lat. *Lugdunum Segusianorum*, Höfdingdömets Huvudstad, belägen där Elverne *Rhone* och *Saone* sammanflyta, under 45 Gr. 45 Min. Latitud,

är ganska stor och folkrik, vålbygd, åldrig och namnkunnig, samt nåst Paris den ansenligaste i Riket. Den år Såte för General Guvernören, en Erkebiskop, som år Primas öfver 4 andra Erkebiskopar, och har 8000 RD:r årlig Inkomst, samt för et Generalitet. Staden har 4 stora Förståder, 4 sköna och stora Torg, 8 stora och vål bygda Stadsportar, 4 Broar, 14 Soknekyrkor, hvaraf 2 föra titul af Abbotstift, 7 Collegiat-Kyrkor, och 1 Dom-Kyrka. Hår finnas jåmvål 2 Academier, nemligen en Vetenskaps och en för Fria Konster, 2 Gymnasier, 1 publikt Bibliothek, 2 Collegier til Ungdomens undervisning, samt 2 Hospitaler, 22 Munkekloster och 12 Nunnekloster, 3 Abbedissestift och 1 Nunne Priorat. Man råknar hår ånda til 7780 Hus och 110,000 Invånare. Staden har merendels trånga Gator, dock vålbygda Hus, et par vackra Torg, på det ena af hvilka, Ludvig den 14 Bild til håst af Bronze befinnes. Af Byggnader mårkes Stadshuset, som år et af de största och vackraste i Europa, samt Tyghuset, som år ansenligt och vål försedt. Hår finnas sköna Manufacturer af alla slag, hvaraf Sidenvåverierne utgöra största antalet och åro mycket berömde. Staden drifver ock en stark och vidstråckt Handel, ej allenast genom hela *Frankrike*, utan ock med *Spanien*, *Italien*, *Helvetien*, *Tyskland*, *Nederland* och *England*. Den beskyddas för öfrigt af 3 Skansar. År 1760 föddes hår 3866 Barn.

2. *Condrieux*, en medelmåttig Stad, vid Rhone, med 642 Hushåll och 3000 Invånare, år berömd för det förtråffeliga Vin, som våxer hår i någden.

2. *FOREST.*

Detta år störst af alla 3. Ån *Allier* flyter midt genom Landet. Climatet år nog tempererat, men föga hålsosamt på den Slåttmarken, som lig-

ligger omkring Loire, hvarest många Träsk finnas. Denna Slätt frambringar Säd och en myckenhet skön Hampa. Vid Roanne växer godt Vin, och Söder ut i Landet finnes en ganska ömnig Stenkols-gruva. Man använder dessa Stenkol til Järn-arbete, som är Folkets förnämsta syssla i detta Land. Här märkes:

1. *Montbrison*, Landets Huvudstad, belägen ej långt från Lion, är tämeligen god, Säte för General Lieutenanten över Provincen, har en Collegiat och 3 Sokn-Kyrkor, 2 Munke och 4 Nunnekloster, 1 Collegium, 862 Hushåll och 4000 Invånare.

2. *S. Etienne*, en ansenlig och folkrik Stad, vid ån Furans, hvaraf den ock har sit tilnamn, är näst Lion den vigtigaste i detta Höfdingdöme. Invånarne tilvärka mycket Järn- och Stål-Arbete; i synnerhet alla slags Gevär, och denna Fabrik är den vigtigaste i Riket af det slaget. Härmed drives ock fördelagtig handel. Folkmängden stiger til 20000. År 1760 föddes här 830 Barn.

3. *Roanne*, en tämelig Stad, vid Loire, är Nederlags Plats för de varor, som gå ifrån *Lion* til *Paris*, *Nantes*, *Rouen*, med flera Städer, samt driver god handel. Folkmängden stiger til 6000.

3. *BEAUJOLOIS.*

Detta Land är mycket bergagtigt midt uti, men vid Loire och Saone är det slätt. Det frambringar en myckenhet Säd, Hampa och Vin. Man märker:

1. Ville Franche, Landets Huvudstad, vid Saone, är tämeligen god, och har en Vitterhets Academie.

2. *Beaujeu*, en medelmåttig Stad, belägen i Bergstracten, är vacker, och har fordom varit Landets Huvudstad.

6. Höfdingdömet *GUIENNE*.

Detta Höfdingdöme kallas på Latin *Aquitania*. Det är beläget mellan 42 Gr. 40 Min och 45 Gr. 40 Min. Latitud, samt gränsar til Saintonge, Limosin, Auvergne, Languedoc, Spanien, Bearn och Havet, och är det största i hela Riket, ty det håller i vidd 630 Qvadrat Mil. Climatet är ganska hälsosamt och mildt, dock är vintern något lång up i Landet, i Provincerne Quercy och Rouergue, och vid Pyreneerne är han ganska sträng. I allmänhet är Guienne et af de frugtbaraste och ymnogaste Landskaper i Riket. Marken bär til öfverflöd Säd, Vin, Hampa och Tobak. Här finnas sköna Betesmarker och Boskapen som här födes har en förträffelig smak. Vildbråd och Fisk finnes i stor ymnighet. Här finnas ock goda Skogar, allehanda Mineralier, såsom Koppar och Stenkol, samt skön Marmor, jämvål åtskilliga hälsosama Mineral-Källor. Vid Oceanen äro sköna Hamnar. Handelen drives förnämligast med Vin och Frugt. De största Strömar, som vatna Landet, äro *Garonne*, *Dordogne*, *Le Lot*, och *Le Tarn*, hvilka falla i den första, samt *Adour*. Höfdingdömet styres af 1 General-Guvernör, 2 General-Lieutenanter, samt 13 Lieutenants de Roi. Det består af 2 Huvuddelar: *Guienne* och *Gascogne*, samt innefattar 3 Generaliteter: *Bourdeaux*, *Montauban* och *Ausch*. Detta Höfdingdöme är ej allenast det folkrikaste i Frankrike, utan även

i he-

i hela Europa. Det är så välbebodt at det rätt väl kunde utgöra et Konungarike, ty det upväger i Folkmängd hela Danska Riket; hvadan det ock kunde delas i 3 til 5 Höfdingdömen, hvaraf hvardera ändock bleve ganska ansenligt. Här finnas 2 Erkebiskops, och 12 Biskops Stift, 36 Dom-Capitel, 56 Abbotstift, 2 Universiteter, samt åtskilliga Seminarier eller Gymnasier och Collegier, 175 Städer, 4828 Församlingar och 2,360,000 Invånare.

1. Landskapet GUIENNE.

Denna Huvuddel af Höfdingdömet, utgör Norra Delen däraf, kallas på Latin *Aquitania*, samt håller i vidd 356 Qvadrat Mil. Landet år ganska ljufligt och frugtbart på Säd Vin och allahanda Frugt. Här finnas goda Betesmarker, godt förråd på Fisk och Vildbråd, Skog, Mineralier och Surbrunnar. Vid Havet infinner sig Regn nog ofta. Landet består af 6 Provincer: *Bourdelois*, *Bazadois*, *Perigord*, *Agenois*, *Quercy* och *Rouergue*.

1. *BOURDELOIS.*

Denna Province är belägen långst, i Väster vid Havet, samt håller i Vidd 85 Qv. Mil. Landet år i synnerhet frugtbart på skönt Vin, som är bekant under namn af Vin de Grave. Uti en Del af Provincen, som ligger mellan Garonne och Havet, och heter *Medoc*, växer godt Vin, som däraf kallas Vin de Medoc. Man märker:

1. BOURDEAUX, Lat. *Burdegala*, Huvudstaden i Guienne och hela Höfdingdömet, belägen vid Garonne, 8 Mil från dess utlopp i Havet, under 44 Gr. 50 Min. Latitud, är en af de största, rikaste och folkrikaste Städer i Frankrike, bebygd med stora och kostbara Stenhus, men har trånga Gator. Staden är Säte för General-Guvernören, et Parlament, et Generalitet, en Erkebiskop, hvars årliga Inkomst är 10000 RD:r, et Universitet och en Vetenskaps Academie. Handeln som här drives är ganska stor, i synnerhet med Vin, hvilket de Nordiske Nationerne i myckenhet afhämtá. Här räknas 7810 Hushåll, nästan även så många Hus, och åtminstone 100,000 Invånare. Hamnen är ganska god, samt beskyddas af Citadellet *Chateau Trompette* och 2 Skansar. Af Byggnader märkas: Domkyrkan, som är en af de största och vackraste i sit slag, Erkebiskopens Palats, Jesuiternas fordna Collegium, samt Academie Salen. Staden har 3 Förstäder *S. Surin*, *des Chartrons* och *Chapeau Rouge*. Uti denna sidsta är et ganska vackert Torg, hvaruppå finnes Konung Ludvig 15 Bild af Bronze til Häst. Här finnas en myckenhet Kyrkor och Kloster. Denna Stad är i öfrigt för Frankrike, en af de stora Nederlags Platserna för Producterne från Franska Öarne i Vestindien, och ingen Stad i Riket driver så stark handel på benämde Öar som denne. År 1775 hitlände 220 Skepp från dessa Länder, nämligen 135 från Saint Domingne, 39 från Martinique, 45 från Guadeloupe, och 1 från Cayenne, som innehade 31,934,062 Skålpund Socker Terré, 16,977,987 Skålp. Socker Tête, och 34,100,383 rådt Socker, i värde tilsamans 4,489,075 RD:r, 31,532,577 Skålp. Caffe, värdt 162,074 RD:r, Indigo för 1,283,600 RD:r, Bomull för 298,000 RD:r, Kostbara Trän för 93000 RD:r, Cacao, Rocou, Hudar, Skildpaddskal och andra smärre Producter för 112,000 RD:r, samt Myntat Silver för 430,000 RD:r.

2. *Blaye*, en medelmåttig Stad, längre ned vid Ga-

Garonne, driver god handel med Vin och Säd, samt har et Citadelle. Folkmängden är 2500.

3. *Bourg*, en medelmåttig Stad, vid Dordogne, ej långt från dess inlopp i Garonne, driver ävenväl en vigtig Handel med Vin, och har 2200 Invånare.

4. *Libourne*, Lat. *Liburnum*, en tämelig Stad vid Dordogne, är välbebodd och välbelägen, driver ansenlig handel, i synnerhet med Salt, samt har 900 Hushåll och över 4000 Invånare.

5. *Fronsac*, en medelmåttig Stad, ej långt från den förra, förer Titul af Hertigdöme och Pairie, samt hörer til Huset Richelieu. Staden har 1700 Invånare.

6. *Coutras*, en medelmåttig Stad, vid ån Ille, med 3000 Inbyggare, är märkvärdig för den Seger Konung Henric 4 härstädes vant år 1587 över Ligisterne.

2. *BAZADOIS*.

Detta Landskap är beläget Öster om Bourdelois, omkring Garonne, samt håller i vidd 27 Qvadrat Mil. Climatet är mildt och hälsosamt. Marken är ganska frugtbar på Såd och Vin, samt Hampa, undantagande i den sydligaste Delen, hvarest han är mycket sandagtig. Här finnas 6 Städer, 4 Köpingar, 262 Församlingar, 21375 Hushåll, och 96000 Inbyggare. Man märker:

1. *Bazas*, Landets Huvudstad vid Ån Ciron, är medelmåttig, Säte för en Biskop med 3000 RD:r årlig Inkomst, och en särskilt Guvernör. Utom Dom-Kyrkan finnas här 3 andra Sokenkyrkor, 500 Hushåll och 2300 Invånare.

2. *La Reole*, en medelmåttig Stad, vid Garonne, med 2700 Invånare, driver Handel med Säd, Vin och Brännvin.

3. *Langon*, en liten Stad, vid Garonne, i hvars nägd växer godt Vin. Ända hit sträcker sig Ebb och Flod i Garonne.

3. *PERIGORD.*

Detta Landskap är ävenväl belägit Öster om Bourdelois, omkring Strömarne Dordogne och Ille, samt håller i vidd 75 Qvadrat Mil. Climatet är rent och hälsosamt, men något litet kallt. Det är et ganska bergagtigt Land, dock finnas här några Slåtter och vackra Dalar. De någder som gränsa til Dordogne och Ille äro ganska frugtbara på allehanda slags Säd. Det finnes ävenväl Vingårdar på många orter. Men i allmänhet har det brist på Säd. Denna brist ersättes genom den myckenhet Castanier här växer, som är det sämre folkets föda. För öfrigt finnes god skog, samt Järn, som är af ganska godt slag. Landet bebos af vid pass 300000 Människjor. Det delas uti *Öfra* och *Nedra Perigord*. Man märker:

Uti *ÖFRA PERIGORD.*

1. PERIGUEUX, Lat. *Petricorium*, Landets Hufvudstad, belägen vid ån Ille, uti en frugtbar nägd, är Säte för en Biskop, hvars årliga inkomst är 4000 RD:r. Här finnas 4 Kloster, 1085 Hushåll och vid pass 5000 Invånare.

2. *Bergerac*, en tämeligen ansenlig Stad, vid Dordogne, är den vigtigaste i hela Perigord, samt driver en blomstrande handel med Vin, Brånvin, Etoffer och många slags andra varor. Staden består af 2 Församlingar, har 1606 Hushåll och 7600 Invånare.

Uti *NEDRA PERIGORD.*

3. *Sarlat*, en liten Stad, belägen i en dal, mellan 2 Berg, är Säte för en Biskop, med inemot 3000 RD:rs inkomst.

4.

4. AGENOIS.

)etta Landskap ligger Söder om Perigord, Iorra sidan om Garonne, samt håller i vidd Qvadrat Mil. Climatet är ganska mildt hälsosamt. Landet är det frugtbaraste och gaste i hela Höfdingdömet. Här växer rödt och vitt Vin i myckenhet. På grän-til Perigord är godt förråd på Castanier Nötter. Agenois utgör et Fögderi, som attar 24 Städer, 10 Köpingar, 546 För-igar, 45943 Hushåll och 206000 Invå- Man märker:

Agen, Lat. *Agennum*, Landskapets Huvudstad, n vid Garonne, uti en frugtbar och behagelig år tämeligen anfenlig, Säte för en Biskop, hvars Inkomst år 6000 RD:r, har utom Dom-Kyr- Collegiat och 2 Sokn-Kyrkor, åtskilliga Klo- 1122 Hushåll och 5200 Invånare. Staden dri- fördelagtig och blomstrande Handel.

Marmande, en tämelig Stad, vid Garonne, dri- irk handel med Säd, Vin och Brännvin. Här ;1 Hushåll och 4300 Invånare.

Tonnains, en tämelig Stad, med 760 Hushåll 500 Invånare.

Duras och *Aiguillon*, äro små Städer, som Titul af Hertigdömen och Pairier.

Lauzun, en liten Stad, med Titul af Hertig-

5. QUERCY.

enna Province, på Latin *Cadurcensis Pa-* allad, ligger Öster om Agenois, vid Åar- it och Tarn, samt håller i vidd 53 Qva- Mil. Climatet är hälsosamt, och mildt.

Landet

Landet är upfyldt af små Berg och Backar, dock finnas här åtskilliga Slätter och ganska vackra Dalar. Marken bär i ymnighet godt Vin, Frugt, Hampa, Saffran och Nötter. Man föder en myckenhet Svin och annan Boskap. Här finnes äfven Mineral Källor, samt Järn-Gruvor och andra Metaller. Landet består af 2 Delar: *Öfra* och *Nedra Quercy*. Man märker:

Uti ÖFRA QUERCY.

1. *Cahors*, Lat. *Cadurcum*, Landets Huvudstad, belägen vid ån Lot, är tämmeligen ansenlig, men har tränga och krokiga gator, Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 7500 RD:r. Här finnas många Kloster, både Munke- och Nunne, hvaribland Chartreusernas är både stort vackert och rikt. Folkmängden stiger til vid pass 8000.

2. *Figeac*, en Stad, på gränsen til Auvergne, är näst Cahors den bästa i Öfra Quercy, samt har et rikt Abbotstift.

Uti NEDRA QUERCY.

3. MONTAUBAN, Lat. *Mons Albanus*, en ansenlig och folkrik samt välbygd Stad, belägen vid ån Tarn, uti en ganska behagelig, frugtbar och hälsosam nägd, är i vigtighet den tredje i detta Höfdingdöme, Säte för et Generalitet och en Biskop, hvars årliga inkomst år 4000 RD:r. Utom Dom-Kyrkan finnes här 1 Collegiat-och flera Sokn-Kyrkor, många Kloster för bägge Könen, 1 Seminarium och 1 Vitterhets Academie. Staden har många Manufacturer och driver vigtig handel, så väl med de här tilvärkade Ylletyger, som Säd och Vin. Folkmängden stiger til 20000.

4. *Moissac*, en medelmåttig Stad, vid Tarn, drives stark handel med Säd och Mjöl, samt har et rikt Abbotstift.

6. ROUERGUE.

Denna Province är belägen Öster om Quercy och håller vidd 82 Qvadrat Mil. Landet är högländt och bergatigt, samt har stränga vintrar, hvadan här ock icke växer så mycken Säd, som Inbyggarne behöva, men har dock sköna Betesmarker, föder mycken Boskap och tilvårkar skön Ost, hvaribland den ifrån Roquefort är i synnerhet berömd. Landet har även åtskilliga Mineralier, såsom Järn, Koppar, Bly, Alun, Vitriol, Svavel och Stenkol. Det består af 3 Delar: *Grefskapet Rouergue*, *Öfra Marche* och *Nedra Marche*. Man märker:

Uti EGENTELIGA ROUERGUE.

1. Rodez, Landets Huvudstad, på en högd, vid ån Aveirou, är tämeligen ansenlig, Säte för en Biskop, med 10000 RD:rs årlig Inkomst, har 8 Kloster 1 Seminarium, samt vid pass 6000 Invånare.

Uti ÖFRA MARCHE.

2. *Milhaud*, en tämelig Stad, vid Tarn, ej långt från Cevenniske Bergen, är Huvudorten i denna delen af Rouergue, samt uti et Fögderi. Staden är Säte för en Guvernör och har 5 Kloster. Årligen hålles här en stor marknad, då en oräknelig myckenhet Boskap säljes, så väl från detta Land, som Auvergne och Languedoc.

3. *Vabres*, en liten Stad, med Säte för en Biskop som har 3000 RD:r årlig Inkomst.

Uti NEDRA MARCHE.

4. *Ville Franche*, en tämelig Stad vid Aveirou, är Huvudorten i denna delen af Landet, vilmående, och näst Rodez den bästa i Rouergue. Hin driver en vigtig Handel, förnämligast med Hampe väfnad och Koppar, som här förarbetas.

8. GAS-

2. Landskapet GASCOGNE.

Denna Huvuddel af Hördingdömet är belägen Söder ut och gränsar til Pyreneiska Bergen, samt håller i vidd 274 Qvadrat Mil. De största Strömar äro *Garonne*, *Le Gers*, *l'Ådour*, *Les Gaves*. Klimatet är i allmänhet ganska mildt på Slättbygden, men uti de nägder, som äro belägne vid Pyrenéerne, samt där hvarest dessa Berg utvidga sig, är vintern nog sträng och lång. Största delen af Gascogne är et Land blandat af Slätter och Backar; men i den mån man nalkas Pyrenéerne, uphöjer sig Landet, och marken blir alt mer ojämn, ju närmare man nalkas dessa Berg. Denna Province frambringar en myckenhet Råg och Hirs, men Vete fins ej i lika ymnighet. Här finnas många Betesmarker, och Boskapen som där födes, är af läcker smak. Man planterar en myckenhet godt Vin. Vildbråd finnes i ymnighet, och är även lika godt. För öfrigt är Gascogne et Land, som är mycket utsatt för Stormväder; ofta förstörer Haglet Säden och Vinet, då man är i begrep at skörda. Gascogne består af 8 Landskaper, nämligen *Egenteliga Gascogne*, *Les Landes*, *Le Pays des Basques*, *Le Condomois*, *Le Bigorre*, *l'Armagnac*, *Le Comminges*, och *Le Couserans*.

1. *EGENTELIGA GASCOGNE.*

Detta Land inbegriper 4 Smärre Länder: *Chalosse*, *Tursan*, *Marsan* och *Gabardan*. Det är et slätt Land, dock något landtagtigt, icke dess min-

mindre ymnigt på Såd, Vin, Frugt och Bete. Man mårker:

Uti CHALOSSE.

1. *Saint Sever*, Huvudstaden, vid Adour, år medelmåttig til storleken, men en af de vackraste Städer i Gascogne, samt har 2800 Invånare.

Uti TURSAN.

2. *Aire*, Huvudstaden uti detta Landskap och Egenteliga Gascogne, år belägen uti en frugtbar och behaglig nägd, på sluttningen af et Berg, vid Adour, år tämeligen god, samt Såte för en Biskop med 5000 RD:rs årlig Inkomst. Hår finnas 680 Hushåll och 3400 Invånare.

3. *Miremont*, en tåmelig Stad, med 700 Hushåll och 3200 Invånare.

Uti MARSAN.

4. *Mont de Marsan*, en medelmåttig Stad, vid 2 Åars sammanflytande, år Landets Huvudort.

2. *LES LANDES.*

Detta Landskap innefattar, i vidsträckt bemårkelse, alt det Land, som år beläget mellan Bourdeaux och Bayonne, vid Havet, samt har ganska mager, sandagtig och ofrugtbar jordmån, och hår våxer ej annan Såd ån Råg, dock finnes hår mycket Bien, som låmna Honing och Vax i överflöd. Af Tjåru bränneri har Landet åven god nåring. Uti inskrånktare bemärkelse, sådan som hår antages, innefattar *Les Landes* Hertigdömet *Albret* samt de 3 Vicomteerne *Dax*, *Tartas* och *Aort*. Man mårker.

1. DAX, eller *d'Acqs*, Landskapets Huvudstad, belägen vid Adour, uti en ganska angenäm nägd, är tämeligen ansenlig, och driver god Handel med Honing, Vax och Kåda. Staden har fordom varit befäst, och det som återstår af de gamla vårken är mästadelen förfallit. Hushållen stiga til 1046, och Folkmängden är 5000.

2. *Nerac*, en medelmåttig samt vacker Stad, är Huvudorten i Hertigdömet Albret, som är Pairie. Staden har 1600 Invånare.

3. *Tartas*, en medelmåttig Stad, vid Adour, är välbygd och har 1800 Invånare.

3. *LE PAYS DES BASQUES.*

Detta Land innefattar de bägge Landskaperne *Labourd* och *Soule*, hvaraf det förra är belägit vid Havet och det sednare inneslutit af Höfdingdömet Bearn. Här i Landet, så väl som i Bearn, Navarra och Guipuzcoa, talas det gamla Waskiska eller Cantabriska Språket.

1. Landskapet LABOURD.

På Latin *Lapurdum*, njuter et mildt Climat, dock är här nog hett om Sommarn. Det är et Land blandadt med Berg och Backar. Här växer föga Såd och Vin, men mycken Frugt. Koppar och Järnmalm finnes här åvenvål. Man märker:

1. BAYONNE, Lat. *Baiona*, en ansenlig och folkrik Stad, ej långt från Adours utlopp i Havet, under 43 Gr. 29 Min. Latitud. Han består af 3 Delar hvaraf 2 ligga på vänstra sidan om Adour, och skiljas förmedelst ån Nive, och den tredje på högra sidan, hvilken är en Förstad, och bebos til större delen af Judar. Staden är väl befäst, samt försvaras dessutom af et Citadelle och befäst Slott. Han är
ock

Säte för en Guvernör, et Amiralitet, och en Bi-
, hvars årliga inkomst är 3000 RD:r. Utom
ikyrkan finnas här 1 Capitel, et Commenderie af
nniter Orden, 5 Munke - och 3 Nunne-kloster.
räknar väl ej mer än 1520 Hushåll, men dock
00 Invånare, hvaraf 3500 äro Judar. Staden är
och driver en vigtig Handel, förnämligast med
iorerne, även på Franska Öarne i Westindien.
775 hitlände 9 Skepp från desse Öar, hvaraf 4
från Saint Domingue och 5 från Martinique,
as Laddning bestod uti 1,472,385 Skålp. Soc-
värderat til 73,839 RD:r, 397,798 Skålp. Caf-
ärde 27170 RD:r, Indigo, Cacao och andra smärre
acter för 10,523 RD:r, tilsamans 111,632 RD:r.
773 afsändes härifrån 9 Skepp til Öarne S. Pi-
och Miquelon vid New Foundland på Fiskeri,
hembragte 3018 Skeppund Stockfisk och vid pass
åm Tran. Här i Staden äro de första Bajonet-
lvärkade, hvaraf de ock fådt sit namn. Skin-
från denna Stad äro ock mycket berömde.

Saint Jean de Luz, en tämelig Stad, vid ån
les utlopp i Havet, har 834 Hushåll och 3800
are. Staden driver god handel och sänder även
til New Foundland på Fiske. År 1773 af-
här ifrån til förenämde Ö samt Öarne S. Pi-
ch Miquelon 9 Skepp, hvilka fiskade 2970
und Stockfisk.

Andaye, en Köping, vid ån *Bidouse*, som här
Spanien från Frankrike; och midt uti hvilken
ane Holmen är belägen, hvarest Pyrenäiska Fre-
handlades och slöts 1659.

2. SOULE.

etta är et litet Land, aldeles inneslutit af
ingdömet Bearn. Här finnes Järn, Bly
Kopparmalm, samt goda Skogar. Man
r:

1. *Mauleon*, Landets Huvudſtad, år medelmåttig.

4. CONDOMOIS.

Detta Land år ganſka frugtbart på Såd. Hår våxer åven Vin. Man mårker:

1. *Condom*, Landſkapets Huvudſtad, vid ån Baiſe, år tåmeligen god, ſamt Såte för en Biſkop med 10000 RD:r årlig Inkomſt. Staden har 993 Hushåll och 4500 Invånare.

5. BIGORRE.

Detta Landſkap år belåget mellan Bearn, Armagnac och Spanien. På Slåttmarken år Climatet mildt, men uti Bergsbygden nog kallt. Slåtterne åro frugtbare på Hö, Råg, Korn och Hårs, men föga Vete. På Kullarne våxer ganſka godt Vin. Hår upfödas åven förtråffeligt Håſtar. Man finner ock ganſka fin Marmor, Asbeſt, och Schiferſten, ſamt Mineral Kållor. Man mårker:

1. *Tarbes*, Landets Huvudſtad, år medelmåttig, Såte för en Biſkop och har 1600 Invånare.

2. *Bagneres*, en medelmåttig Stad, berömd för ſina Mineraliſka Kållor och varma Bad.

3. *Baredge*, en liten Stad, år ockſå bekant för ſina varma Bad.

6. ARMAGNAC.

Detta Landſkap år ganſka vidlöftigt, ty det ſtråcker ſig ifrån Agenois och Quercy ånda up til Spanſka grånſen. Climatet år hår ganſka mildt, undantagande vid Pyreneerne, dåreſt kölden år ſtark. Marken år ojåmn, upfyld af

Bac-

Backar, men frugtbar. Man skördar all slags Såd och en myckenhet Vin. Här finnas ock goda Betesmarker och mycken Frugt. Landets förnämsta Handel drives med Brånvin, Lin, Ull, Såd, Salpeter och bonchretien-Påron. Armagnac i vidsträckt bemårkelse innefattar månge smårre Länder, samt delas uti *Nedra* och *Öfra Armagnac*.

1. NEDRA ARMAGNAC.

Detta innefattar *Egenteliga Armagnac*, *Fezensac*, *La Lomagne*, *Le Pays de Verdun*, *L'Estarac* med flere smårre Distrikter. Man mårker:

1. Ausch, Lat. *Augusta Ausciorum*, Huvudstaden i Armagnac och hela Gascogne, vid ån Gers, år tämeligen ansenlig, samt Säte för en Erkebiskop, som år en af de rikaste i Frankrike, och har 25000 RD:r i årlig Inkomst, et Generalitet, och en Guvernör. Domkyrkan år en af de vackraste i Riket; Konungen såsom Greve af Armagnac år dårvid den första Caniken. Staden har vid pass 6000 Invånare.

2. *Leictoure*, Huvudstaden i La Lomagne, vid Gers, år tämeligen god, samt Säte för en Guvernör och en Biskop med 3000 RD:r årlig Inkomst. Folkmängden stiger til 4000.

3. *Verdun*, en tämeligen vacker och vålbebodd Stad, vid Garonne. [redacted]

4. *Mirande*, en medelmåttig Stad, år Huvudorten i Grefskapet Estarac.

2. ÖFRA ARMAGNAC.

Detta innefattar Landskapet *Le Pays des Quatre Vallées*, vid Pyrenäiska Bergen, hvarest intet år märkvärdigt.

Q 2 7. COM-

7. COMMINGES.

Detta Landskap kallas på Latin *Convenae*, samt förer Titul af Grefskap. Det delas uti *Öfra* och *Nedra Comminges*. Öfra Comminges är et ganska bergagtigt och kallt, samt föga frugtbart Land, undantagande på Betesmarker, som äro förträffelige, hvadan här ock födes en stor myckenhet större och mindre Boskap. Mulåsnorne som i myckenhet härifrån tagas, värderas högt. Dessutom finnes här god Skog. Nedra Comminges är varmt och frugtbart, samt bär i öfverflöd Såd, såsom Vete, Råg och Hafra, samt Vin. Hårunder räknas äfven det lilla Landskapet *Nebouzan*. Man Märker:

Uti ÖFRA COMMINGES.

1. SAINT BERTRAND, Huvudstaden i hela Grefskapet, vid Garonne, är liten, men Säte för en Biskop, med 5000 RD:r. inkomst.

Anm. En liten Del af Öfra Comminges hörer til Höfdingdömet Languedoc, och betragtas därstädes; under Artikeln Stiftet Comminges.

Uti NEDRA COMMINGES.

2. *Lombez*, en liten Stad, med Säte för en Biskop, med 3000 RD:r årlig inkomst.

Uti NEBOUZAN.

3. *Saint Gaudens*, (prononceras S. Gaudainsse) en liten välbebodd Stad, är Huvudorten i Landet, samt Säte för en Guvernör.

8. COUSERANS.

Detta Landskap ligger invid Pyrenäiska Bergen och är ganska bergagtigt, men dock finnes

as här Slätter och ganska vackra Dalar. Säd åxer ej så mycket Inbyggarne behöva, men dess ställe finnas här sköna Betesmarker och ıycken Skog. Man märker:

1. *Saint Lizier*, en liten Stad, är Säte för en iskop med 3000 RD:r årlig Inkomst.

7. Höfdingdömet *LANGUEDOC.*

Detta Höfdingdöme innefattar Provincen anguedoc, som på Latin kallas *Occitania*, är :läget mellan 42 Gr. 40 Min. och 45 Gr. 2 Min. Latitud, samt gränsar til Höfdingdöerne Auvergne, Lionois, Daufiné, Provence, ledelhavet, Rousillon, Foix, Gascogne och uienne, och är et af de största i Riket, ty :t håller i vidd 380 Qvadrat Mil. Climatet irstädes är i allmänhet varmt, men i Bergsakten är kölden något sträng. De största Ströar äro *Rhone* och *Garonne*, som endast röra gränrne af Landet: De öfrige äro *Ariege* och *Tarn*, m falla i Garonne, *Herault*, som faller i Medelıvet, och *Gardon* samt *Ardeche*, som förena sig ed Rhone. De stora Strömarne *Lot*, *Allier* och *oire* taga ock här sit ursprung, men i detta ınd äro de nog små. Af Canaler är *Le Cal Royal*, som sammanbinder Garonne med [edelhavet, och sträcker sig 20 Mil i Längd, senligast: Dessutom finnas här flere smärre ınaler. Hvad Landets beskaffenhet vidkom:r, så är det til en stor del bergagtigt, och högsta bergen äro *Cevennerne*, hvilka tyçs vara en fortsättning af Alperne, och genom

 lägre

lägre Bergåsar stryka genom Rouergue och Languedoc, samt förena sig med Pyreneerne. Den öfriga delen af denna Province är det behageligaste och frugtbaraste Land i hela Riket, blandadt af Backar, Slätter och Dalar, samt har överflöd på nästan alt det, som erfordras til livets uppehälle och förnöjelse. Landet bär i ymnighet all slags Säd, och läcker Frugt, såsom Fikon, Pomerancer, Muscat-Rusin m. m. sköna Viner, Olive och Mulbärs träd, hvaraf en myckenhet Olja och Silke frambringas, samt Färge Örten Pastel, hvilken giver skön blå färg. Af Mineral riket finnes Järnmalm, Marmor, Schiefersten, Stenkol, Diamanter och andra ädla Stenar, samt en myckenhet Mineral Källor, däribland åtskilliga äro varma. På Vildbråd och skön Fisk af mångahanda slag är godt förråd. Bergen hava skönt Bete, hvaraf en myckenhet Boskap hava sin föda. Förnämsta Handelen härifrån drives med Vin och Frugt, samt allehanda-Manufactur Varor, i synnerhet Sidenvaror. Landet styres af en General Guvernör, 3 General Lieutenanter och 9 Under-Ståthållare, samt delas i anseende til Upbörden uti 2 Generaliteter, nämligen *Toulouse* och *Montpeiller*, hvar af det förra utgör den västra och det sednare västra delen af Landet. I anseende til Geografiska Fördelningen, består Landet af 3 Huvuddelar: *Öfra Languedoc*, *Nedra Languedoc* och *Cevenniska Landet*. I anseende til Kyrkostyrelsen fördelas det uti 3 Erkebiskops och 20 Biskopsstift; Härtil höra 2626 Församlingar, 49 Abbostift, 12 Abbe-

ſſeſtift, 37 Priorater, 236 Munke-och 105
ıneklofter, 5625 Pråſter, 3˘17 Munkar
2524 Nunnor. Landet år ganſka vål be-
t och folkrikt. År 1765 funnos hår 3˘5,600
håll, ſom utgjorde 1,692,000 Månniſkjor.
af åro vid paſs 200,000 Reformerte. Fran-
Geograferne bruka afhandla detta Höfding-
ıe efter Indelningen af Stiften, hvilka för-
s på de 3 Landets Huvuddelar.

1. ÖFRA LANGUEDOC.

Denna Huvuddel af Höfdingdömet år be-
n up i Landet, vid Guienne. Climatet år
t och tempererat. De tåta regnſkurar, ſom
falla, afvånda den ſtarka hettan, och bi-
a mycket til den goda ſkörd af allehanda
Frugt, ſom man dår ſamlar. Denna de-
af Provincen år för öfrigt ganſka ymnig
Såd, och ſållan ſviker jorden jordbrukarens
p. Landet innefattar 9 Stift; nåmligen *Tou-*
, Montauban, Alby, Caſtres, Lavaur, S.
oul, Rieux, Mirepoix och *Comminges.*

1. Stiftet TOULOUSE.

Uti hela Riket finnas inga Slåtter, ſom åro
rare, ſamt ymnigare på Såd, ån de, ſom
ka ſig från Toulouſe til Montauban. Lan-
år genomſkurit af flera Strömar, omkring
ka finnas ſtora och ſköna ångar. Hår fin-
åven Vingårdar, men Vinet år af medel-
ig egenſkap. Landsfolket föder ſig må-
len af Hårs, ſom hår i ymnighet våxer. Hår

planteras även färgeörten Pastel. Man märker:

1. TOULOUSE, Lat. *Tolosa*, Höfdingdömets Huvudstad, belägen vid Garonne, på en stor och förträffelig Slätt, under 43 Gr. 35 Min. Lat. är i vidden, näst Paris den ansenligaste i Riket, men Folkmängden svarar ej däremot. Staden är dock ansenlig, stor och folkrik, ty 1765 funnos här 9560 Hushåll, som utgör vid pass 48000 Invånare. Han har merendels breda Gator och välbygda hus, är Säte för et Parlament, General Guvernören, en Erkebiskop med 17000 RD:r årlig inkomst, et Generalitet och flera smärre Collegier, et Universitet och 3 Lärdoms Sällskaper, nämligen Academie des Jeux Floraux, som arbetar egenteligen i Poesien, en Vetenskaps och Vitterhets Academie, samt en Fria Konsters Academie. Få Städer i Riket ligga beqvämligare til för handel och Manufacturer än Toulouse. Lifsmedel finnas i öfverflöd, och til godt köp, samt godt vatn för Färgerierne; han är belägen til nästa lika afstånd från bägge Haven, och här slutar sig den stora Kongl. Canalen; förmedelst ån Ariege undfår han alt det Landet Foix frambringar af Järn, Stål och Byggningsvärke; öfver Garonne hitländer från Pyreneerne och någderne däromkring, Skog, Marmor och Sten; men dock fattas mycket at kunna anse denna Stad, såsom en vigtig Handels-Stad. Där tilvärkas Bergamer och Tapisserier af ringa värde, samt små Tyger af hälften Siden och hälften Ull, som säljas til lågt Pris, men med Ull, som kommer från Spanska Landskaperne Aragon Catalunna, Navarra, och Castilien, samt Bearn, drives en vigtig Handel. I Staden finnas många Kyrkor och Kloster för bägge Könen. Af Byggnader märkas: Domkyrkan, hvilken uti fägring och pragt knapt skulle giva vika för någon annan Kyrka, om hon vore fullbordad, Collegiat-Kyrkan S. Sernin, Franciscaner-Kyrkan, Erkebiskopens Palats, som är et af de vackraste i Riket, det prägtiga Stadshuset, samt en Kostbar Bro öfver Garon-

ronne, vid hvilkens ena ända befinnes en Triumbåge; hvaruppå Konung Ludvig 14 Bild är satt.

2. Stiftet *MONTAUBAN.*

Det finnes ej mera än 41 Församlingar, af detta Stift, som höra til Languedoc ty större delen däraf jämte Huvudstaden ligger i Guienne. Denna Del af Landet är ganska fruktbar på Säd och Pastel. Man märker:

1. *Castel Sarrazin*, en tämelig Stad, vid Garonne, med 918 Hushåll och 4200 Invånare.

2. *Momtech*, en medelmåttig Stad, med 2200 Invånare.

3. Stiftet *ALBY.*

Detta Land är ymnigt på alla slags varor: Utom Säd, Pastel och Vin, bär Marken Saffran och Plommon, som torkas och hvarmed handel drives. Sköna Betesmarker finnas här ock, hvarest en otrolig myckenhet Boskap underhålles och gödes. Man märker:

1. Alby, Lat. *Albiga*, en ansenlig Stad, vid Tarn, är Säte för en Erkebiskop, hvars årliga inkomst är 16000 RD:r. Bland Byggnader märkes Domkyrkan, som är en af de rikaste och vackraste i Riket. I Staden finnas 1936 Hushåll och vid pass 9000 Invånare.

2. *Gaillac*, en tämeligen ansenlig Stad, vid Tarn, driver stark Handel, i synnerhet med skönt Vin. Här äro 1 Collegiat-Kyrka, 2 Sokn-Kyrkor. 2 Kloster, 1503 Hushåll och 7000 Invånare.

3. *Rabastens*, en tämelig Stad, vid Tarn, driver handel med godt Vin, har 978 Hushåll och 4500 Invånare.

4. *Cordes*, en tämelig Stad, belägen på en Klippa, med 800 Hushåll och 3700 Invånare.

4. Stiftet *CASTRES.*

Marken i detta Land är icke synnerligen frugtbar, och frambringar ej mera än hvad som erfordras til Inbyggarnes uppehålle; Men de myckna Manufacturer här äro inrättade bidraga til Landets förmögenhet. Bergen äro ock upfyldte med Boskap. Man märker:

1. CASTRES, en tämeligen ansenlig Stad, vid ån Agout, är Säte för en Biskop med 600 RD:r årlig inkomst. Staden bebos af 1689 Hushåll och 8000 Invånare.

5. Stiftet *LAVAUR.*

Detta Land bär i ymnighet all slags Säd. Man märker;

1. LAVAUR, Lat. *Vaurum*, en tämelig Stad, vid Agout, är Säte för en Biskop, med 6000 RD:rs årlig Inkomst. Staden bebos af 860 Hushåll och 4000 Invånare.

2. *Revel*, en medelmåttig Stad, med 2800 Invånare.

3. *Puilaurens*, en medelmåttig Stad, med 2700 Invånare. De Reformerte hade här inrättadt en Vetenskaps Academie, och befästade Staden uti Religions Krigen.

6. Stiftet *S. PAPOUL.*

Detta Land är så frugtbart på Säd, at Inbyggarne utföra en god del däraf. Det innefattar 44 Soknar, samt bebos af 7744 Hushåll och 34848 Människjor. Man märker;

1. *S. Papoul*, en medelmåttig Stad, är Säte för en Biskop med 3000 RD:r årlig Inkomst.

2. *Castelnaudari*, en temelig Stad, är Huvudorten i Landet Lauragais, har 1015 Hushåll och 4800 Invånare. Här bredevid är en stor vattudam anlagd til Canalens behof, och hvilken delar sit vatn så väl åt det Atlantiska som Medelhavet.

7. Stiftet *MIREPOIX*.

Marken i detta Land är nästan överalt mager, men den bär dock så mycket som erfordras til Invånarnes underhåll. På åtskilliga ställen finnas Järngruvor. Stiftet innefattar 2 Städer, 146 Soknar, 13196 Hushåll och 59382 Invånare. Man märker:

1. *Mirepoix*, en medelmåttig Stad, med 2000 Invånare, är Säte för en Biskop, som har 4000 RD:r årlig Inkomst.

2. *Bellestat*, en Köping, är märkvärdig för en underbar Källa, som finnes ej långt härifrån och kallas *Fontestorbes*, samt har samma egenskap som Havet af Ebbe och Flod, samt flyter garska starkt 8 Månader om året, men om Sommar-Månaderne endast skiftevis.

8. Stiftet *RIEUX*.

Utaf detta Stift höra endast 60 Församlingar til Höfdingdömet Languedoc: de öfriga lyda under Guienne och Foix. Landet är bergagtigt och föga fruktbart. Man märker:

1. *Rieux*, en medelmåttig Stad, vid Garonne, är Säte för en Biskop med 3000 RD:r årlig inkomst.

9. Stiftet *COMMINGES*.

Af detta Stift hörer hit allenast en liten

del

del eller 11 Församlingar. Det är et mycket bergagtigt Land. Man märker;

1. *Saint Beat*, en liten befäst Stad, ej långt från Pyreneerne, vid Garonne; Alla Husen äro bygde af Marmor, emedan här i Nägden ej finnes annan slags Stenart. Staden driver god Handel.

NEDRA LANGUEDOC.

Denna Huvuddel af Höfdingdömet innefattar alt det Land, som är beläget vid Havet. Oaktadt det af Naturen ej har samma förmåner, som Öfra Languedoc, så väl i hänseende til Climatet som frugtbarheten, så är det dock et ganska vackert och godt Land. Climatet är ganska hett om Sommarn, och vore det ännu meral, om ej en Vind, som kallas Garbin och kommer från Havet, upfriskade Luften ifrån kl. 10 om mornarna til kl. 4 om aftnarne. Den ena skörden efterträder den andra. I Maji Månad kläcker man ut Silkesmaskar och klypper Fåren, sedermera slår man Höet, som här finnes i ringa mängd. I Junii börjas skördetiden och räcker til Julius. I September giver Vinbärgningen ganska godt Vin i stor ymnighet. Uti November Månad samlar man Castanier i Bergstracten, och i December inbärgas Oliver på hela Slättbygden. Nedra Languedoc innefattar 10 Stift, nämligen *Alet*, *Carcassonne*, *Narbonne*, *S. Pons*, *Beziers*, *Agde*, *Lodeve*, *Montpeiller*, *Nimes* och *Uzez*.

1. Stiftet ALET.

Detta Landskap är beläget invid Pyreneerne, bergagtigt och kallt, så at Inbyggarne treva uti snö halva delen af året. Man påstår at i Bergen härstädes finnes Guld och Silver; så mycket är visst, at några bäckar föra Guldsand, som af de kringboende Böndren samlas til den mängd, at de därmed förtjäna sit lifs uppehålle. At upsöka den härvarande Silvermalmen lät Colbert år 1672 inrätta ét Compagnie, samt lät även komma Svenskar at arbeta härstädes; men derás undersökningar förskaffade ej mera än uptäckten af några Koppar-ådror, som snart utgingo och lönte ej kostnaden. Stiftet innefattar 5 Städer, 156 Församlingar, samt beboddes år 1765 af 10775 Hushåll och 48488 Människjor. Man märker:

1. *Alet*, en liten Stad ej långt från Pyreneerne, är Säte för en Biskop med 3000 RD:r årlig inkomst.

2. *Limoux*, en tämelig Stad, belägen vid ån Aude, i en på skönt Vin rik nägd; är Nederlagsplats för det Järn, som tilvärkas vid kringliggande Järnhamrar. Staden har Tygs och Klädes Fabriker, driver god handel, samt har 1034 Hushåll och 5000 Invånare.

2. Stiftet CARCASSONNE.

Detta Land giver tilkänna af hvad vigt det är at inrätta och bibehålla Manufacturer. Det är i sig sjelft nog ofrugtbart och bär icke så mycken Spanmål, som Inbyggarne behöva, men det är dock rikt förmedelst den myckenhet Manufacturer där äro inrättade. Eljest växer här läckert Vin och skön frugt. Här finnes

även

även prågtig röd och vit Marmor. Stiftet innefattar 7 Städer, 109 Förfamlingar, famt beboddes år 1765 af 20683 Hushåll och 93073 Invånare. Man märker:

1. Carcassonne, Lat. *Carcaso*, en tämeligen anfenlig Stad, belägen uti en behagelig nägd, är Säte för en Guvernör och en Biskop med 60 0 RD:r årlig inkomst. Staden består af 2 Delar: Gamla och Nya Staden. Den förra är högre belägen famt gammalmodigt bygd och har et befäst Slott. Den fednare är bebygd med vackra hus, räta och breda Gator, famt är en af de regulieraste i Languedoc. Staden är i fynnerhet namnkunnig för fina klädes Fabriker, hvarest fint, vackert och godt kläde tilvärkas, famt hvarmed anfenlig handel drives. Han har 1604 Hushåll och 7500 Invånare.

2. *Montreal*, en medelmåttig Stad, med 3000 Invånare.

3. Stiftet *NARBONNE*.

Detta Land består dels af Bergen Corbieres, dels af Slätter, fom äro tämeligen fruktbara. I goda år får man ymnig fädes skörd, och man påstår at denna vara är här af bättre egenskap än annorstädes i Landet, hvadan den ock gärna åstundas til Sädeskorn. Föga Vin växer här; men i detta Stift börjar man at finna Oliveträn, och recolten af Olja är ganska anfenlig. Stiftet innefattar 5 Städer, 131 Församlingar, 11872 Hushåll och 53420 Människjor. Man märker:

1. Narbonne, Lat. *Narbo*, en anfenlig Stad, vid en Canal, ej långt från Havet; är Säte för en Erkebiskop, fom är en af de rikaste i Frankrike, ty dess årliga inkomst stiger til 25000 RD:r. Här finnas,

nas, utom Domkyrkan, 2 Collegiat och 5 Soknkyrkor, 1 Abbotstift, 1 Collegium, 2 Seminarierr, 13 Kloster, 2098 Hushåll och vid pass 10000 Invånare. Staden är Nederlagsplats för all den Säd, som kommer från Öfra Languedoc genom stora Canalen, samt utskeppas sedermera til Provincen Roussillon och äfven til Italien, då där är brist. Staden är för öfrigt berömd för den kosteliga Honing, som samlas här i nägden. Han är ganska gammal och var mycket beröma i Romarenas tid, hvadan här ock träffas många Romerska Ålderdoms Minnesmärken.

4. Stiftet *S. PONS*.

Detta Stift är nästan helt och hållit upfyldt af Berg, hvaraf några äro ofrugtbara, men andra äro upbrukade. Inbyggarne leva mäst af Boskaps skötsel. Stiftet innefattar 39 Församlingar, och år 1765 beboddes det af 7546 Hushåll samt 33957 Människjor. Man märker:

S. Pons, med tilnamnet de Tomieres, en medelmåttig Stad, belägen mellan Berg, är Säte för en Biskop med 5500 RD:rs årlig inkomst.

5. Stiftet *BEZIERS*.

Detta Stift ligger vid Havet, samt är en af de bästa och frugtbaraste nägder i Höfdingedömet. Det är dels bergagtigt dels slätt. Man inbärgar här ganska godt Vin, mer Säd än Invånarne behöva, samt mycket Olja. Här finnes ock Marmor, Stenkol, samt et slags kåda som är tjänlig at bränna tjära af. Uti et litet Distrikt, kalladt Graissessac, arbeta nästan alla Inbyggarne at tilvärka Spik. Stiftet innefattar 8 Städer och 103 Församlingar, samt beboddes

år 1765 af 15779 Hushåll och 71005 Månniskjor. Man mårker:

1. Beziers, Lat. *Biterræ*, en ansenlig och vacker Stad, belägen på en Kulle vid ån Orbe samt Stora Canalen, är Säte för en Guvernör och en Biskop med 5000 RD:rs inkomst, samt en Vetenskaps och Konst Academie. Utom Domkyrkan finnes här en Collegiat Kyrka, 3 Abbotstift, 10 Kloster, 1 Collegium, 2406 Hushåll och vid pass 12000 Invånare. Den omliggande någden är så hälsosam, fruktbar och behagelig at dess like knapt finnes i Frankrike, hvadan man ock har et ordspråk om denna Stad så lydande: Si Deus in Terris vellet habitare? Biterris. Staden är födelseort för de berömde Månnerne Paul Riquet, Uphofsman til Kongl. Canalen, samt Jean Barbeyrac.

2. *Gignac*, en medelmåttig Stad, med 2400 Invånare, driver tämeligen god handel.

6. Stiftet *AGDE*.

Detta District, som ej innefattar mera än 19 Stora Orter, är et af de rikaste Länder i Riket. Såd, Vin, Olja och ända til Krydd-gårds-Våxter finnes i ymnoghet. Här börjar man först at finna Mulbärs trån, hvars Blad tjäna til föda för Silkesmaskarne. Stiftet innefattar 8 Städer, och 19 Församlingar, samt beboddes år 1765 af 8605 Hushåll och 38722 Månniskjor. Man mårker:

1. Agde, Lat. *Agatha*, en tämelig Stad, vid ån Heraut, ej långt från Havet, är Säte för en Guvernör och en Biskop med 5000 RD:r årlig inkomst. Utom Domkyrkan finnes här 2 andra Soknkyrkor, 1065 Hushåll och 5000 Invånare.

2. *Pezenas*, en tämelig Stad, uti en behagelig någd, vid förenämde å, har välbygda hus och vid pass 5000 Invånare.

3.

3. *Cette*, en tämeligen anſenlig Stad, vid Havet, med en Hamn, ſom är af Konſten formerad ſamt befäſt, är Laſtage Plats för Montpeiller, ſamt tiltager årligen i välmåga och folkmängd. Nu förtiden finnas här vid paſs 6000 Månniſkjor.

7. Stiftet *LODEVE*.

Detta är et torrt och ofrugtbart Land, ſom på långt når icke bår ſå mycken Såd Inbyggarne behöva til Lifsuppehälle. Men rikedomen beſtår uti Klådes-och Hatt-Fabriker, hvilka orſaka at Folket åndock år vålmående. Stiftet innefattar 4 Städer, 50 Förſamlingar, ſamt beboddes år 1765 af 6497 Hushåll och 29,237 Månniſkjor. Man mårker:

1. Lodeve, Lat. *Luteva*, en tåmelig Stad, belägen uti en torr och ofrugtbar någd, men år dock vålmående, i anſeende til den ſtarka handel han driver med kläde, hår ock annorſtådes i Diſtrictet tilvårkadt. Han år Såte för en Biſkop med 4000 RD:r årlig inkomſt, ſamt har 840 Hushåll och vid paſs 4000 Invånare Den namnkunnige Cardinalen och Premier - Miniſtern *Fleury* år hår född år 1653.

2. *Clermont*, en tämelig Stad, vid Lergue, på en högd, har goda Tygs och Hatt - Fabriker, ſamt driver god handel med Ull och Boſkap. Här finnas 791 Hushåll och 3600 Invånare.

En half mil härifrån ligger orten *Villeneuve*, hvareſt år en förträffelig Tygs Fabrik, därifrån de fläſta Tyger komma, ſom utföras til Levante.

8. Stiftet *MONTPEILLER*.

Hela detta Diſtrict år upfyldt af Olivetrån och Vingårdar; och Marken, oaktadt den år allenaſt medelmåttigt frugtbar, underlåter dock

icke at bära all slags Såd. Vinet år ganska läckert. Hår destilleras även åtskilliga slags kostbara Liqueurer. Med insaltade Sardiner drives en fördelagtig handel. Hår våxer även den Busken som bår skarlakans Frö, hvaraf Alkermes prepareras. På en ort i detta distrikt samlas Vinsten, hvarmed god handel drives. Stiftet innefattar 7 Städer och 106 Förrsamlingar, samt beboddes år 1765 af 16286 Hushåll och 73287 Invånare. Man märker:

1. MONTPELLIER, Lat. *Mons Pessulanus*, en stor och folkrik Stad, belägen på Sluttningen af et Berg, år en af de vackraste i Riket, samt näst Toulouse den ansenligaste i Languedoc. Han år bebygd med sköna hus, men har trånga Gator, år Säte för en Kongl. General Lieutenant, et Generalitet, en Guvernör, et Cammar- Collegium, en Biskop med 5000 RD:r årlig inkomst, et Universitet, hvaraf Medicinska Faculteten i synnerhet år berömd, samt en Kongl. Vetenskaps Societet. Botaniska Örtagården år en af de bäst fournerade och den först anlagde i Europa. Staden år ock beskyddad af et Citadelle. Utom Domkyrkan finnas hår många Collegiat och Sokenkyrkor, 13 Kloster, 1 Seminarium och 6 Collegier. På Torget du Peirou finnes Ludvig 14 Bild til häst af Bronze. Staden har många Ylle och Bomulls Fabriker, samt bereder mycket Läder och Spansk Gröna, och bleker skönt vitt vax, samt driver stark handel så väl med dessa Manufactur-varor, som Ull, Såd, Vin, Liqueurer, och Luktvatn. Han bebos af 8000 Hushåll och 40000 Invånare.

2. *Frontignan*, Lat. *Frontiniacum*, en medelmåttig Stad, vid Havet, år namnkunnig för sit förträffeliga Muscat-Vin. Muscat-Rusinen, hvilka kallas Passerilles, pryda denna Stad på et nog sällsamt sätt under den tiden de torkas. Man hänger Druvorne på

långa stänger, som räcka ifrån Vindarne ända ned til en Mans högd från Gatan, och dessa slags läckra Tapeter beklåda framdelen af Husen, ända til dess Ruslinen blivit torkade af Solen, då de inpackas i kistor, för at sedermera sändas til åtskilliga Orter i Europa. Staden bebos af 2700 Människjor.

3. *Lunel*, Lat. *Lunate*, en medelmåttig Stad, vid ån Vidourle, ej långt från Havet, uti en ganska frugtbar och behagelig nägd, hvarest växer förträffeligt Muscatvin. Staden hade i medelåldern et berömdt Judiskt Läroläte, hvarvid den namnkunnige Rabbinen Salomon Jarchi, som skrivit Utläggningar över den Heliga Skrift och Talmud, varit Lärare. Staden bebos af 3000 Människjor.

4. *Balaruc*, en Köping, vid Sjön Thau, är berömd för sina sköna värma Bad, som i synnerhet äro förträffeliga emot Gikt.

9. Stiftet NIMES.

Detta är helt och hållet belägit på en Slättmark. Man skördar där mera Säd än som erfordras til Inbyggarnes förnödenhet. Här växer även mycken Olja och ganska skönt Vin, hvaraf de från Langlade och S. Gilles med skäl berömas. Silke finnes även i överflöd, och man föder talrika hjordar af Får, som lämna ganska vacker Ull. Landet är välmående, förnämligast genom den myckenhet Manufacturer, som äro inrättade i Staden Nimes. Stiftet innefattar 7 Städer, 92 Församlingar, samt beboddes år 1765 af 19319 Hushåll och 87070 Inbyggare. Man märker:

1. Nimes, Lat. *Nemausus*, en stor och folkrik Stad, belägen uti en af de vackraste nägder, som kunna uptänkas. På ena sidan är det en frugtbar

 och

och angenäm Slätt, som liknar en stor Trägård, och på andra sidan äro Kullar och Dalar, betäckte med Vinrankor och Oliveträn. Vin och Vildbråd är förträffeligt, och man njuter där en beständigt vacker och ren himmel. Staden har välbygda hus, men trånga Gator, och är Säte för en Biskop, hvars årliga inkomst är 4000 RD:r, en särskilt Guvernör, samt en Vetenskaps och Vitterhets Academie. Utom Domkyrkan finnas här 2 Soken-Kyrkor och många Kloster. Staden är omgiven med Murar, samt har dessutom et Citadelle, til beskydd. Denna Stad är en af de bästa Fabriks Städer i Riket. Här finnas Sammets och många andra Siden-Manufacturer, samt Ylle-Fabriker. År 1740 räknades här 2500 Personer, som tilvärkade Ullstrumpor, och 2000 som förfärdigade Silkesstrumpor. Samma år calculerades, at man här hvarje dag tilvärkade 2000 Par Silkes- och 500 Par Ullstrumpor. Man destilerar här ävenväl en myckenhet Brånvin och sköna Likörer. De härvarande Köpmän driva, så väl därmed som med de här tilvärkade Fabriksvaror och Muscat-Vin, en stark handel. Staden är ganska gammal, bygd i Romarenas tid, och ingen Stad i Frankrike kan upvisa så många Romerska Antiquiteter som denne, däraf en Amfitheather, som man nu förtiden kallar les Arenes, är i synnerhet märkvärdig, samt nästan aldeles oskadd. Staden bebos af 5963 Hushåll och 30000 Inbyggare.

2. *Le Pont du Gard*, en förträffelig Lämning af Romerska Antiquiteter, är et stycke af en kostbar Vattuledning mellan 2 Berg, formeras af 3 över hvarandra bygde rader af walf bågar.

3. *Beaucaire*, en tämeligen ansenlig Stad, vid Rhone, gent emot Staden Tarascon i Provence, håller årligen vid d. 22 Julii en vida namnkunnig Marknad, som är den största i Frankrike, och hvarest de förnämsta Köpmän från Europa, Levanten och Africa samlas. Värdet af de Penningar och varor, som här då äro i omlopp räknas til 3 Millioner RD:r. Utom en Col-

legiat-

legiat-Kyrka finnas här 2 andra Kyrkor, 1 Collegium, 2 Munkekloster, 1 Abedisse Stift, och 2 Nunnekloster. Staden bebos af 1253 Hushåll och 6000 Månniskjor.

4. *S. Gilles*, en medelmåttig Stad, vid Rhone, med 2800 Invånare, i hvars nägd växer et läckert och mycket berömt Vin.

5. *Aiguesmortes*, en medelmåttig Stad, ej långt från Havet, med 16 à 1700 Invånare, är märkvärdig, emedan Ludvig den Helige år 1248 och 1269 här inskeppade sig och sin Armée til det heliga Kriget. Då var här en god hamn, men nu har Havet dragit sig härifrån hela 4600 Famnar.

6. *Sommieres*, en medelmåttig Stad, med 3000 Invånare.

10. Stiftet UZÉS.

Detta är et af de största i Languedoc. Det sträcker sig ifrån Cevennerne ånda til Rhone. Det bär Såd i tilräckelig mångd til Inbyggarnes förnödenhet, Olja, Silke och ganska godt Vin. Dessutom födes här en myckenhet Får. Här finnas ock många Siden-Manufacturer och Ylletygs Fabriker. Stiftet innefattar 219 Soknar, samt beboddes år 1765 af 32849 Hushåll och 147821 Inbyggare. Man märker:

1. *Uzès*, Lat. *Ucetia*, en medelmåttig Stad, belägen mellan Berg, är Såte för en Biskop med 5000 RD:r årlig Inkomst, samt förer Titul af Hertigdöme och Pairie.

2. *Bagnols*, en tämelig Stad, belägen uti en behagelig nägd, ej långt från Rhone, har 757 Hushåll och 3500 Invånare.

3. *Pont S. Esprit*, en tåmelig Stad, vid Rhone, uti en nägd, som i ymnighet bär godt Vin, Olja och Frugt. Staden har 800 Hushåll och 3700 Invånare;

ſamt förſvaras af et ſtarkt Citadelle. Over Rhone Strömen är en koſtbar Stenbro bygd, ſom håller 458 Famnar i långd, i bredd inemot 3 Famnar, ſamt vilar på 26 Valſbågar.

3. CEVENNISKA LANDET.

Cevennerne äro egenteligen en Bergsrygg, ſom ſträcker ſig från Loires urſprung til Lodeve; men under Cevenniſka Landet förſtås ävenvål de däromkring liggande Länder, ſom äro Stifterne *Alais*, *Mende*, *Le Puy* och *Viviers*. Sjelva Bergen äro höge och en ſtor del af året med ſnö betäckte, men den delen, ſom ligger utmed Rhone är varm ſamt frugtbar på Säd och Vin; för öfrigt är här överflöd på godt Bete, Boſkap, Vildbråd och Caſtanier. Oaktadt Landet är upfyldt af Berg är det dock väl bebodt, ty år 1765 funnos här 497475 Männiſkjor.

1. Stiftet *ALAIS*.

Detta Land beſtår af Berg och Dalar; af de förra äro Bergen *L'Aigoual* och *Eſperon* högſt. Många af Dalarne äro ganſka väl upbrukade, ſamt båra all ſlags Säd, även Oliver och Mulbärs Trån; men Landets förnämſta rikedom beſtår i Manufacturer. Här tilvårkas i myckenhet et ſlags Ylletyger, ſom kallas Cadiz, ſamt Serger och Raſker. Stiftet innefattar 3 Städer, 95 Förſamlingar, ſamt beboddes år 1765 af 18349 Hushåll och 82571 Invånare. Man märker:

1. Alais, Lat. *Alesia* en anſenlig Stad, är Huvudorten i hela Cevenniſka Landet, ſamt Säte för en Guvernör, och en Biſkop, hvars årliga inkomſt är 4000 RD:r. Staden har många Yllemanufacturer, ſamt driver anſenlig handel med rådt Silke. Han bebos af 1796 Hushåll och 8500 Inbyggare.

2. *Anduze*, en tämelig Stad, belägen uti en Dal, vid ån Gardon, är en god Handelsort och har många Ylletygs Manufacturer, förnämligaſt af Serger och Raſker. Hushållen ſtiga til 1040 och Folkmängden til inemot 5000.

3. *Saint Hypolite*, en tämelig Stad, vid ån Vidourle, med en god Skans, är Säte för en Guvernör, ſamt bebos af 844 Hushåll och inemot 4000 Inbyggare.

2. Stiftet *MENDE*.

Detta Stift utgöres af Landſkapet *Gevaudan*, på Latin *Pagus Gabalitanus*. Det är et bergagtigt och kallt Land, upfyldt af höga Berg och ofrugtbart. Här växer ej annat än Råg ſamt Caſtanier, och näſtan intet Vin, ſom Inbyggarne nödſakas hämta från andra Provincier; Dock finnas här goda Betesmarker, hvareſt en myckenhet Boſkap födes, ſamt åtſkilliga Mineral-Källor. Inbyggarnes förnämſta födekrok beſtår uti Ylle-Manufacturer. Stiftet innefattar 10 Städer, 208 Förſamlingar, ſamt beboddes år 1765 af 24547 Hushåll och 110461 Människjor. Man märker:

1. *Mende*, en tämelig Stad, belägen på et Berg, ej långt från Lot, är Säte för en Biſkop med 8000 RD:r årlig inkomſt, har åtſkilliga Kloſter och Manufacturer, ſamt bebos af 910 Hushåll och 4200 Invånare.

2. *Marvejols*. Lat. *Marengium* en tämeligen god och välbygd Stad, uti en vacker Dal, vid en Å, har 1 Collegiat-Kyrka och 5 Kloster, samt driver god handel, förnämligast med Boskap och Ylletyger. Han bebos af 3000 Inbyggare.

3. *Saugues*, en tämelig Stad, vid Allier, på Gränsen til Auvergne, bebos af 734 Hushåll och 3400 Inbyggare.

3. Stiftet *LE PUY*.

Detta Stift innefattar Landskapet *Velay*. Det är et Land som är upfylt af Berg, hvilka äro ganska kalla och betäckte med Snö, 6 Månader om året. Dock våxer hår mera Såd än Invånarne förtära, men intet Vin. Betesmarkerne äro gode, och en myckenhét Boskap födes, som utgör Landets förnämsta rikedom. Af Manufacturer tilvårkas hår Spetsar i myckenhet. Stiftet innefattar 3 Städer, 196 Församlingar, samt beboddes år 1765 af 19526 Hushåll och 87867 Invånare. Man mårker:

1. *Le Puy*, Lat. *Podium*, en ansenlig och folkrik Stad, belägen på et Berg, ej långt från Elven Loire, är i rigtigheten den fjärde i Languedoc, samt Säte för en Biskop, som omedelbart lyder under Påven och har 5000 RD:r årlig Inkomst. Staden har ock en särskilt Guvernör. Utom Domkyrkan, som är stor och prägtig, finnas hår flera Sokn-Kyrkor och Kloster, samt många Manufacturer, i synnerhét tilvårkas hår mycket Spetsar. Staden bebos af 2926 Hushåll och 14000 Invånare.

2. *Yssigneaux*, en tämelig Stad, ej långt från Loire, har 850 Hushåll och 4000 Invånare.

3. *Monistrol*, en medelmåttig Stad, vid Loire, med 2400 Inbyggare.

Stif-

4. Stiftet *VIVIERS.*

Detta Stift består af Landskapet *Vivarez.* Det kan delas i 3 Någder: Les *Boutieres*, La *Montagne* och Le *Pays Bas.* Les *Boutieres* bestå af en myckenhet höga, branta och ganska ofrugtbara Berg, som ej tjäna til annat än at föda Får, men denna någd bär Castanier i myckenhet, samt Hampa; men Säd växer här icke. La *Montagne* utgör det Land, som gränsar til Velay, och består af lägre Berg, som äro väl upbrukade samt upfyldte af Castanier, samt hava ganska feta Betesmarker, hvarest en stor myckenhet Boskap födes. Le *Pays Bas* utgör den öfriga Delen af Landet, som sträcker sig ända til Rhone och är upfyld af ganska frugtbara Kullar, hvarest Säd och Vin växer i ymnighet. Af Viner äro de Vita från St. Peray och de Röda från Cornas i synnerhet berömde. Mycket Silke produceras här ävenväl. Mineral Vatnet vid Valls är ock högt skattadt. Stiftet är det största i Languedoc, innefattar 13 Städer, 205 Församlingar, samt beboddes år 1765 af 48128 Hushåll och 216577 Inbyggare. Eljest delas Landskapet i 2 Delar: *Nedra* och *Öfra Vivarez.*

NEDRA VIVAREZ.

Utgör det Land, som ligger vid Rhone. Där märkes:

1. Viviers, Lat. *Vivarium*, Huvudstaden i Landskapet, belägen vid Rhone, är medelmåttig, samt Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 5000 Riksdaler.

2. *Saint Andeol*, en liten Stad vid Rhone, är vanliga Bonings-Platsen för Biskopen af Viviers.

3. *Aubenas*, en medelmåttig Stad, vid Ardeche, har en vacker Bomulls Lärfts Fabrik samt 1600 Invånare.

ÖFRA VIVAREZ.

Detta utgör Bergsbygden samt den delen af Landet, som ligger vid öfra delen af Rhone. Där märkes:

3. *Tournon*, en liten Stad, vid Rhone, med et Slott, märkes emedan den berömde Geografen Pierre d'Avity här är född.

4. *Annonay*, en medelmåttig Stad, långst Norr i Landet, tilverkar Papper, som är et af de vackraste och bästa i Frankrike. De berömde Herrarne *Montgolfiers*, som upfunnit konsten at färdas i Luften, äro Invånare i denna Stad, samt ägare til et vigtigt Pappersbruk härstädes.

8. Höfdingdömet *DAUFINÉ*.

Detta Höfdingdöme innefattar Landskapet *Daufiné*, på Latin *Delphinatus*. Det är belåget mellan 44 Gr. 11 Min. och 45 Gr. 53 Min. Latitude, gränsar til Bourgogne, Italien, Provence, Languedoc och Lionnois, samt håller i vidd 190 Qvadrat Mil. De största Strömar äro *Rhone*, *Isere*, som faller i den förre, *Drac*, som förenar sig med den sednare, samt *Durance*, som endast til en liten del vatnar detta Land. Climatet i detta Land är rent och hälsosamt, och snarare kallt än mildt. Under en god del af året äro Bergen, så väl som Dalarne, här betäckte med Snö, och det är ej

mer

mer än Landets Västra del, som är belägen långs utmed Rhone, hvilken har känning af Luftens naturliga mildhet vid 45 Grader. Om Sommarn är hettan därstädes ganska stark och mer än tilräckelig at bringa til fullkomlig mognad Vindruvor, Säd och andra Jordfrugter. Daufiné är et ganska bergagtigt Land, dock finnes där även ansenliga Slätter, i synnerhet i Valentinois och Viennois. Marken är ganska frugtbar i somliga någder, men mindre i andra. Den bär Säd, Vin, Oliver, Mandel, Castanier, Hampa, Pastel, och Silke. Uti Bergen finnes Järn, Koppar, Bly, och Stenkol. Guld och Silver-Gruvor finnas ock, men de arbetas ej. Af Djur träffas Björnar, Stenbockar och Rågetter. Här äro ock flera Mineral-Källor samt Varma Bad. Af Viner äro Vin de l'Hermitage, och Cote-Rotie berömde. Bergen hava överflöd på förträffeligt Bete, hälsosama örter och Vildbråd. Landet styres af en General Guvernör, en General Lieutenant, och 5 Underståthållare, har sit eget Parlament och Cammar-Collegium, samt Intendent för Krono Upbörden, 2 Erkebiskops och 6 Biskopsstift, utom flera Församlingar som höra under Stift belägna utom Provincen, 7 Domkyrkor, 10 Collegiat-Kyrkor, 1154 Moderkyrkor och Pastorater, 58 Annexer, tilsammans 1212 Församlingar, 1 Abbotstift Chef d'ordre, 10 andra Abbotstift, 75 Munkekloster, 10 Abbedisse-Stift, 46 Nunne-Priorater, och Kloster. De Andelige Personer som härtil höra äro 2 Erke-

kebiſkopar, 6 Biſkopar, 238 Domherrar, 1212 Kyrkoherdar, 1300 Capellaner, 1840 Munkar och 2935 Nunnor. Provincen bebos af 640000 Invånare, hvaraf vid paſs 24000 åro Proteſtanter. Krono Inkomſterne af detta Höfdingdöme ſtiga årligen til 1,550,000 RD:r. Det delas uti 2. Huvuddelar: *Öfra* och *Nedra Daufiné*.

1. ÖFRA DAUFINÉ.

Detta innefattar den delen af Landet, ſom grånſar til Italien, ſamt år belägit vid Alpiſke Bergen. Större delen af Landet år bergagtigt och ofrugtbart, ſå at en myckenhet af Invånarne nödgas ſöka ſin föda utom Landet; dock finnes uti Dalarne mellan Bergen ſköna Betesmarker, hvareſt mycken Boſkap fødes. Det innefattar 4 ſmåtre Landſkaper: nåmligen *Graiſivaudan*, *Gapençois*, *Embrunois* och *Briançonnois*.

1. GRAISIVAUDAN.

Detta är et Land, ſom til en ſtor del år upfyldt med hiſkeliga och obebodda Berg; men ſå finnes hår åven vackra Dalar och åtſkilliga Slåtter. Climatet år ganſka kallt på Bergen, men på Slåtterne och uti Dalarne år det tämeligen mildt. I de Någder, ſom kunna cultiveras, bår marken tilråckeligt Såd, Hampa och Frugt. På andra ſtållen åro goda Betesmarker, och Bergen hyſa mycken Vildbråd. Varma Baden vid *la Mothe* åro mycket berömde för Magſjukdomar m. m. En liten del af det-

ta

ta Land kallas *Champsaur*, som utgöres af en Dal. Man märker:

1. Grenoble, Lat. *Gratianopolis*, en stor och folkrik samt vacker Stad, vid Isere, är Huvudstaden i detta Landskap och hela Daufiné, Säte för General Guvernören, et Parlament, et Generalitet, Cammar-Collegium, Räntkammare, och Mynthus, samt en Biskop, hvars årliga inkomst är 3600 RD:r. Staden är befäst och har beständigt et god' besättning. Här finnes jämväl en Arsenal, som utgör et slags litet Citadelle, en Artilleri Skola, samt många Kyrkor och Kloster. Staden driver god handel med handskar och andra skinvaror, har åtskilliga Klädes-Fabriker, som väl tilvärka groft Kläde, men af god egenskap. Han handlar även med Skogs Producter samt Järn som finnes i detta Landskap. Folkmängden stiger til 23000.

2. *La Grande Chartreuse*, et Munkekloster af Karthusianer Orden, beläget på en Klippa 1 och en half mil från Grenoble, uti en bergagtig och vild nägd, är Huvudet för alla Kloster af denna Orden, som stiga til et antal af vid pass 170, och hvaraf 70 finnas i Frankrike. Ordens Generalen bor här ock beständigt.

3. *Barraux*, en Fästning, på Gränsen til Savoyen, vid Isere, 1 och en half mil från Montmeldan.

2. *GAPENCOIS.*

Detta är et bergagtigt Land, men som även har vackra Dalar hvilka båra tilräckeligt Säd. Bergen hava överflöd på sköna Betesmarker och Vildbråd. Man märker:

1. Gap, Lat. *Vapincum*, en tämeligen ansenlig Stad, vid en å som faller i Durance, är Huvudorten i et Fögderi, samt Säte för en Biskop med 3000 RD:r

årlig Inkomst. Här äro 4 Kloster. Staden bebos af 5800 Inbyggare.

3. EMBRUNOIS.

Detta Land är bespäckat med Berg, hvaraf flästa Delen äro ganska branta, dock finnas här även vackra Dalar som bära Säd. Betesmarkerne äro ymnige och gode. Bergen och Dalarne betäckas om Sommaren med en otrolig myckenhet Får. Man märker:

1. EMBRUN, Lat. *Ebrodunum*, en tämeligen ansenlig Stad, på et brandt men frugtbart Berg, vid Durance, är Säte för en Erkebiskop med 5000 RD:r årlig Inkomst, samt en Guvernör. Han här utom Domkyrkan 5 andra Kyrkor och 3 Kloster. Denna Stad hålles för vara högst belägen af alla Städer i Europa. Abbé Expilly utsätter väl dess Folkmängd til 12000; men detta tyckes vara nog drygt, ty vid år 1760 steg medium af 12 års födde härstädes til 118, som enligt uträkning ej kunna giva stort över 4000 Invånare.

2. *Mont Daufin*, en liten Stad och Fästning, på et brandt Berg, vid Durance.

4. BRIANCONNOIS.

Detta Land är belägit i sjelva Alperne, samt ännu bergagtigare än näststöregående Landskap. Dalarne bära dock Säd och Frugt i tämelig myckenhet, och där så väl som på Bergen är förträffeligt Bete, hvarest en ganska stor myckenhet Får födas, som ifrån Nedra Provence och andra Landskaper om Sommaren hit drivas. Man samlar här även Manna, som

är

är mycket värderad; Det är et slags Honing, af samma beskaffenhet, som den hvilken omtalas i den Heliga Skrift at Israeliterne njöto. Denna Manna faller, uti de heta Sommarmånaderne, om nattetid, ned på Löven af Melisse Trädet, och bör samlas innan Solen upgår. Man märker:

1. Briançon, en tämelig Stad, och ganska stark Fästning, vid Durance, nära til Piemontesiska Gränsen, är Säte för en särskilt Guvernör, och bebos af 3300 Inbyggare.

NEDRA DAUFINÉ.

Denna Huvuddel af Landet utgöres af de nägder, som äro belägne vid Rhone Strömen. Landet är hvarken så kallt eller bergagtigt, som Öfra Daufiné. Här växer Säd och kostligt Vin samt Frugt til överflöd. Han består af 4 smärre Landskaper, nämligen *Viennois*, *Royanez*, *Valentinois* och *Orange*.

1. *VIENNOIS.*

Detta Landskap är merendels slätt, samt frugtbart. Här växa de kosteliga Vinerne Cote-Rotie och d'Hermitage. Man märker:

1. Vienne, Lat. *Vienna Allobrogum*, en ansenlig Stad, vid Rhone, är näst Grenoble den bästa i Daufiné, Säte för en Erkebiskop, som förer Titul af Stor Primas över Gallien, och har 5000 RD:r årlig Inkomst. Utom Domkyrkan finnas ännu 3 Capitel; 12 Församlingar, 3 Abbotstift, et Priorat, 9 Kloster och et Seminarium. Här tilvärkas Järnankar,

Vär-

Värjeklingor, samt annat Järn och Stålsmide, jämväl Papper. Staden bebos af 8600 Människjor.

2. *Pont de Beau Voisin*, en Stad, som af Strömen Guyer delas i 2 Delar, hvaraf den östra hörer til Savoyen och den västra til Frankrike.

3. *Romans*, en af de bästa Städer i Daufiné, vid Isere, är Huvudorten i et Fögderi, Säte för en Kongl. Rätt, har en Collegiat-Kyrka, 2 Abbotstift, några Kloster, driver god handel, samt bebos af 6800 Invånare.

4. *S. Marcellin*, en medelmåttig Stad, i en vacker någd, vid Isere.

2. *LE ROYANEZ.*

Detta är et litet Land, belägit vid Isere, mellan Graisivaudan och Viennois, samt har ingen märkvärdig ort.

3. *VALENTINOIS.*

Detta Landskap ligger vid Rhone, samt är varmt och frugtbart på Säd och Vin. Det anses såsom et särskilt Stat från Daufiné och Konungen titulerar sig Greve til Valentinois. Man märker:

1. VALENCE, Lat. *Valentia*, en tämeligen ansenlig Stad, vid Rhone, är någorlunda välbygd, och Säte för en Biskop med 2600 RD:r årlig Inkomst, et Universitet, samt en särskilt Guvernör. Utom Dom-Kyrkan finnas här 1 Collegiat-Kyrka, 3 Abbotstift, 6 Kloster och et Seminarium. Staden här 6800 Invånare.

2. *Montelimart*, en tämelig Stad, ej långt från Rhone, är Huvudorten i et Fögderi, har en särskilt Guvernör, 1 Collegiat-Kyrka, 5 Kloster, åtskilliga Siden- Klädes- och Läder-Fabriker, samt bebos

hos af 4900 Invånare. Denna Stad är äfven märkvärdig derföre, at den bland alla Franska Städer först antog Reformerta Läran.

4. DIOIS.

Detta Landskap är bergagtigt och föga frugtbart, undantagande på Betesmarker, som äro förträffelige. Man märker:

1. *Die*, Lat. *Dia Vocontiorum*, en medelmåttig Stad, vid ån Drome, är Säte för en Biskop med 3000 RD:r årlig Inkomst. Före återkallandet af Nantesiska Edictet hade de Reformerte här et Universitet.

5. TRICASTINOIS.

Detta Land ligger vid Rhone, samt är litet och obetydligt. Man märker:

1. *Saint Paul Tricastin*, en medelmåttig Stad, med Säte för en Biskop, hvars Inkomst är 2500 RD:r.

6. LES BARONIES.

Detta Landskap har sit namn däraf, at det består af 2 stora Baronier, som fordom varit fria Riksherskaper. Man märker:

1. *Le Buis*, en liten Stad, är bästa Orten i Landet.

7. ORANGE.

Detta Landskap är belägit vid Rhone, och är litet, samt aldeles inneslutit af Grefskepet Venaissin. Det förer Titul af Furstendöme, och har fordom hördt til Nassauiska Huset. Efter Konung Wilhelm 3 i England död tilföll det Konungen i Preussen, som i Utrechter Freden cederade det åt Frankrike. Man märker:

1. ORANGE, Lat. *Aurasio*, af Tyskarne *Oranien* kallad, en tämeligen ansenlig Stad, ej långt från Rhone, är Säte för en Biskop med 1600 RD:r årlig Inkomst. Utom Domkyrkan finnas här åtskilliga andra Kyrkor, 1 Abbotstift och 3 andra Kloster. Här finnas ännu några Romerska Antiquiteter. Staden bebos af 7000 Inbyggare.

9. Höfdingdömet *PROVENCE.*

Detta Höfdingdöme innefattar Landskapet *Provence*, som fordom af de Romare kallades *Provincia*, eller *Gallo-Provincia*. Det är belåget mellan 42 Gr. 55 Min. och 44 Gr. 34 Min. Latitud, gränsar til Dausiné, Italien, Medelhavet och Languedoc, samt håller i vidd 200 Qvadrat Mil. Hvad Climatet och Markens beskaffenhet beträffar, så finnes ingen Province i Riket, som har så stor skiljagtighet däruti. Hafskusten Söder ut är ganska varm och torr, och det är sällsynt at där regnar om Sommaren, och redan i Februarii Månad söker man där skugga för Solhettan. Bergsbygden emot Norden är däremot ganska kall och fugtig. Rägnet är därstädes nästan ouphörligt, även om Sommaren; och under den tiden infinna sig Stormvåder icke sällan. Den medlersta Nägden af Landet, som är belägen midt imellan de bägge, deltager både uti den enas och andras beskaffenhet. I anseende til denna besynnerliga Varietet, hava någre sagt at Provence så väl som Jordgloben kunde indelas uti 3 Luftstrek. Det heta och torra, Söderut, det kalla och fugtiga, Norr ut, och det tempererade

rade, midt uti. Hvartil man kan ännu tillägga, at de 4 årets tider finnas på en gång i Provence. Medan man skördar vid Hafskusten, får man Säd uppe i Bergsbygden, och medan den förre har sin Vinbergning, skördar man Säd i den sednare. Detta är så sant, at det händer under tiden, at Säd som blivit mogen och inbårgad i Maji Månad vid Sjökusten, blivit dårifrån förd up i Landet och sådd, samt sedan mogen och skördad uti September och October Månader. Det händer även alla år at åtskilliga Grönsaker, sedan deras tid är förbi vid Kusten, börja 2 Månader därefter at mogna uppe i Landet. Hvadan förmögit folk hår kunna njuta en beständig Höst och Vår, då de flytta från den ena någden af Landet til den andra. I allmänhet tagit, njuter Provence et mildt och ganska hälsosamt Climat; Och marken är på åtskilliga ställen, ganska frugtbar på Säd; såsom uti la *Camargue*, en ö som omfattas af Rhone-Strömens 2 Huvudgrenar, vid dess utlopp. Men eljest växer här icke så mycken Säd Invånarne behöva. Däremot finnes til överflöd alt slags Vin, rödt och vitt, Paillet, Clairet, Muscat och Malvoisie, som til största delen äro ljuflige och förträffelige. Af Frugter är Landet välsignadt med många slag; utom Russin af flera Sorter, växer här Smultron, Hallon, Vinbär, Kersbär, Mulbär, Äplen, Påron, Castanier, Mandel, Spanska Nötter, Hasselnötter, Persikor, Aprikoser och Plommon. De sista finnas här i synnerhet

i sådan myckenhet, at de torkas och under namn af Brignoler utföras til andra orter i Frankrike, Italien och flera Europäiska Länder. Utom föregående Frugter äro några, som höra detta Land enskilt til, eller som här växa i större mängd och godhet än i de öfrige Rikets Landskaper, nämligen Fikon, Mispel, Citroner, Limoner, Pomerancer, Granater, Arbuser, Capris, och Saffran. Dadlar växa här åvenvål. Men utaf alla Frugter finnas Oliver här til största myckenhet, och Oljan som där af pråssas är en den finaste och skönaste. Nästan alla Fält äro planterade, åtminstone omgifne, med Mulbärs Trän, för Silkesmaskarnas föda. Dessutom växer här Mastix, Myrthen, Cypresse, Acacia och Lager-Trän. Socker har här ock fordom planterats, men denna Product har här gådt under, sedan man börjat införa så mycket däraf från Vestindien. Den smakeligaste Honing finnes äfven rikeligen. Af Mineralier finnes här Järn och Guld, dock föga; eljest träffas här Marmorbrott och Stenkols-gruvor. Vilda Djur finnas i mindre mängd än annorstädes, men på Ormar, Grodor och Scorpioner är ingen brist. Harar och Caniner äro ganska allmänne. Hvad tama Djur beträffar, så betjänar man sig här mera af Åsnor och Mulåsnor än Hästar. Fåre och Gethjordarne äro talrike och Ullen är ganska fin. Svin finnas til öfverflöd, så at de ej allenast räcka til Landets behof, utan en myckenhet skinkor även utföras. Som Landet ligger til så stor del vid

Havet,

Havet, så vankas här Fisk i ymnighet. De största Strömar äro *Rhone*, *Durance*, som falla i den förra, *Verdon*, som förenar sig med den sednare, och *Varo*, som skiljer Provence från Piemont. Höfdingdömet styres af 1 General-Güvernör, 1 General-Lieutenant och 4 Lieutenants de Roi eller Under-Ståthållare, samt indelas uti 25 Delar, hvaraf 22 kallas Viguerier, 2 Dalar och en de tillydande Länderne, som äro spridde här ock där i Provincen. Alla desse inbegripas under 12 Bailliager eller Fögderier. Antalet af Städer och Köpingar är 47, af Orter 738. Folkmängden steg år 1765 til 692000 och Krono Inkomsterne til 1,050,000 RD:r. Man kan beqvämligen betragta Landet indelat uti 2 Huvuddelar: *Nedra* och *Öfra Provence*.

1. NEDRA PROVENCE.

Detta är et torrt och sandagtigt samt hett Land, och bär icke hälften så mycken Säd Inbyggarne behöva. Men det har desto större överflöd på Vin och Olja. Vintern är här så mild at man ständigt ser Skogarne och Fälten gröna. Det består af följande Landtfögderier:

1. Fögderiet *AIX*.

Detta innefattar endast Vigueriet Aix, samt bebos af 132667 Människjor. Man märker:

1. Aix, Lat. *Aqua Sextiæ*, Landets Huvudstad, är ganska angenämt belägen uti en med Oliveträn planterad Dal. Den är en af de skönaste Städer i

England, 16 från Holland, 2 från Hamburg, 2 från Danmark, 8 från Sverge, 35 från New Foundland, samt 87 från Vestindien. Utaf desse voro 1961. Fransle Skepp, och de öfrige 258 Utländningar, däribland 21 Svenskar. År 1775 hitkommo från Vestindien 71 Skepp, hvars Laddningar bestodo uti Socker värdt 1,500,000 RD:r, Caffé för 900000 RD:r, Bomull för 106000 RD:r, Indigo för 314000 RD:r, Cacao för 112000 RD:r, Rocou, Hudar Kostbare Trän, Sköldpaddskal och andra smärre Producter för 68,900 R:Dr.

4. Fögderiet *BRIGNOLES*.

Detta Fögderi innefattar Viguerierne *Brignoles*, *S. Maximin* och *Barjols*, samt bebos af 53160 Människjor. Man märker;

1. Brignoles, Lat. *Brinonia*, en tämelig Stad, i en fruktbar och angenäm Nägd; har 716 Hus och 4260 Invånare, utom 1 Kyrka och 4 Kloster. Af denna Stad hava de förträffeliga Plommonen Brignoles deras namn.

2. *S. Maximin*, en medelmåttig Stad, med 2680 Invånare.

3. *Barjols*, en medelmåttig Stad, med 2450 Invånare, har en Collegiat-Kyrka och 2 Kloster.

4. *Cotignac*, en ansenlig Köping, med 2700 Invånare, förer Titul af Baronie.

5. Fögderiet *TOULON*.

Detta Fögderi består endast af Vigueriet Toulon, samt bebos af 35838 Människjor: Man märker;

1. Toulon, Lat. *Telo Martius*, en stor och folkrik Stad, vid Havet, är Säte för en Biskop med 2500 RD:r årlig Inkomst, en särskilt Guvernör och

et

et Amiralitet. Utom Domkyrkan finnas här 9 Klo- ster. Staden är emot Landssidan befäst, och det nya Qvarteret är välbygt. Han har 2 Hamnar: Den Gamla och Nya, och förmedelst en Canal, kan man fara ifrån den ena til den andra; men ifrån bägge är en utfart til den yttre Hamnen, som är stor, samt på bägge sidor om inloppet från Redden försvarad med et Kastell. Uti den Nya Hamnen har Kongl. Krigsflottan för Medelhavet sin station. Den är för- sedd med förträffeliga Batterier, samt rundt omkring bebygd med et Tyghus hörande til Flottan. Hvart och et Krigsskepp har sit särskilta Magazin, men Ca- noner och Segel ligga på vissa ställen tilsamans. Det allmänna Magazinet, hvilket ersätter det, som brister i de särskilta, är rikeligen försedt. Här är ock et Styckgjuteri och en kostbar Repslagare Bana. Husens antal i Staden är 2235, och Inbyggarne stiga til 24960.

2. *La Seyne lez-Toulon*, en ansenlig Köping, vid yttra Hamnen af Toulon, har en särskilt Hamn och 3900 Invånare.

6. Fögderiet *HIERES*.

Detta Fögderi består endast af Vigueriet af samma namn, samt bebos af 20157 Människjor. Man märker:

1. Hieres, Lat. *Areá*, en tämelig Stad, på en högd ej långt från Havet, har en Collegiat- och 2 andra Soknkyrkor, et Abbotstift, samt 4 andra Kloster, och et Seminarium, 620 Hus och 3600 Invånare. Marken uti den härvarande nägden är förträffelig, samt har de skönaste Trägårdar och de läckraste frug- ter i hela Frankrike. Redden utanför denna Stad är stor och förskaffar skeppen nödig säkerhet. Här i nägden tilvärkas mycket Salt, så väl af Hafs-vatnet, som utaf en stor Saltsjö. Utanföre Staden i Havet äro *Hieriska Öarne* belägne, hvaraf 3 äro ansenligare

än de öfrige och heta *Porquerolles*, *Porteros* och *Titan*, men ingendera håller öfver en half Qvadrat mil i vidd. På dessa öar finner man Medecinska Örter af åtskilliga slag, som uti Spanien, Italien, Grekeland och Egypten räknas ibland de sällsyntaste.

7. Fögderiet DRAGUIGNAN.

Detta Fögderi innefattar de 3 Viguerierne *Draguignan*, *Aulps* och *Lorgues*, samt bebos af 60579 Människjor. Man märker:

1. *Draguignan*, en tämelig Stad, i en frugtbar nägd, har en Collegiat-Kyrka, 6 Kloster, 823 Hus och 4890 Invånare. Biskopen af Frejus plägar vanligt vis bo i denna Stad.

2. *Frejus*, Lat. *Forum Julii*, en medelmåttig Stad, ej långt från Havet, är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 RD:r, och et Ammiralitet. Utom Kyrkorne äro här 4 Kloster. Husens antal är 447 och Invånarnes 2170. Marken häromkring är ganska frugtbar, samt bär de läckraste Frugter til öfverflöd.

3. *S. Tropés*, en medelmåttig Stad, vid en Hafsvik med en hamn, har et Priorat, 2880 Invånare, och et godt Citadelle.

4. *Fayence*, Lat. *Faventia*, en medelmåttig Stad, med 1570 Invånare, är märkvärdig, emedan det oäkta Porcelainet, som kallas Fayence, af denna Stad fådt sit namn. Ännu tilvärkas här ganska vacker oäkta Porcelaine.

5. *Aulps*, Lat. *Alpes*, en medelmåttig Stad, med 2360 Invånare, har en Collegiat-Kyrka.

6. *Lorgues*, en medelmåttig Stad, med 3230 Invånare, har 1 Collegiat-Kyrka.

8. Fögderiet *GRASSE*.

Detta Fögderi består af Viguerierne *Grasse* och *S. Paul*, samt bebos af 45530 Invånare. Man märker:

1. *Grasse*, Lat. *Grinnicum*, en af de ansenligare och folkrikare Städer i Landskapet, på en Kulle belägen, uti en behagelig nägd, som är ganska frugtbar på läcker Frugt, samt Olive-Olja, som är mycket agtad. Staden är Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 RD:r, samt en särskilt Guvernör, har 7 Kloster, 1210 Hus och 8470 Invånare.

2. *Antibes*, Lat. *Antipolis*, en tämeligen god samt befäst Gränsestad emot Italien, i en ganska frugtbar nägd, med en Hamn, som är god för Skepp af medelmåttig storlek, samt beskyddas af et godt Citadelle, några Skånsar och Batterier. Staden har 2 Kloster, 674 Hus och 3460 Invånare.

3. *Cannes*, en medelmåttig Stad, vid Havet, med en god Redd, har 2500 Invånare. Ej långt härifrån uti Havet ligga *Leriniska Öarne*, hvilka äro 3 til antalet, alla små, men vackra och frugtbara.

4. *Vence*, Lat. *Vincium*, en medelmåttig Stad, med 2 70 Invånare, är Säte för en Biskop med 1200 RD:r årlig Inkomst.

5. *S. Paul*, en medelmåttig Stad, med 1840 Invånare, är befäst.

2. ÖFRA PROVENCE.

Detta Land njuter en måttelig värme, har mycken Betesmark och Boskap, bär Säd, Äplen, Päron och andra Nordiska Frugter, men föga Vin. Det består af 4 Fögderier.

1. Fögderiet *CASTELLANE.*

Detta Fögderi består af de 3 Viguerierne *Castellane*, *Moutiers* och *Annot*, samt bebos af 36600 Månniskjor. Vigueriet Guillaumes, som förr hördt härunder, har blivit uphävit, ty de flästa orterne hava år 1760, genom utbyte, kommit under Sardinsk lydna, och de öfrige äro lagde under Vigueriet Annot. Man märker:

1. *Castellane*, en liten Stad, är Säte för Landtfogden, har 2 Kloster och 1200 Invånare. Biskopen af Senez bor här gemenligen.

2. *Senez*, Lat. *Sanitium*, en mindre Stad, än den föregående, uti en ofrugtbar någd, är dock Säte för en Biskop, med 1600 RD:r årlig Inkomst.

3. *Moutiers*, en medelmåttig Stad, om 1700 Invånare, är Huvudorten i Vigueriet af samma namn.

4. *Riés*, Lat. *Regium*, en medelmåttig Stad, uti en skön någd, som har överflöd på förträffeligt Vin och Frugt, är Säte för en Biskop med 3000 RD:r årlig Inkomst, har 3 Kloster och 2800 Inbyggare.

5. *Entrevaux*, en liten Stad, vid Var, är Säte för en Biskop, som nämnes efter den af Strömen Var förstörda Staden *Glandeves*, och har 1600 RD:r inkomst. Staden har 1170 Invånare.

2. Fögderiet *DIGNE.*

Detta Fögderi innefattar de 4 Viguerierne *Digne*, *Seyne*, *Colmars* och *Barreme*, samt bebos af 35850 Invånare. Man märker:

1. *Digne*, Lat. *Dinia*, en medelmåttig Stad, är Säte för en Biskop med 2000 RD:r Inkomst, har 5 Kloster, 388 Hus och 3040 Invånare. Här i Staden är en varm mineralisk Källa. I någden växa förträffeliga Frugter.

2. *Seyne*,

2. *Seyne*, en liten Stad, är Huvudorten i et Viguerie.

3. Fögderiet SISTERON.

Detta inbegriper Vigueriet *Sisteron* och Grefskapet *Grignan*, samt bebos af 27550 Invånare. Man märker:

1. *Sisteron*, en medelmåttig Stad, är Säte för en Biskop med 2500 RD:r årlig Inkomst, är befäst förmedelst et litet Citadelle, har 5 Kloster, 700 Hus och 3000 Inbyggare.

4. Fögderiet FORCALQUIER.

Detta innefattar de 2 Viguerierne *Forcalquier* och *Apt*, under hvilket sednare Dalen *Sault* även lyder; samt bebos af 71200 Invånare. Man märker:

1. *Forcalquier*, Lat. *Forumcalcarium*, en medelmåttig Stad, med en särskilt Guvernör, 1 Collegiat-Kyrka, 4 Kloster och 1930 Invånare; märkes, emedan Konungen uti sina skrivelser til Landskapet Provence titulerar sig: Greve til *Forcalquier*.

2. *Manosque*, en medelmåttig Stad, i en frugtbar Dal, vid Durance, driver god Handel, har 2 Kyrkor, 7 Kloster, och 2550 Invånare, samt är Säte för en Commendör af Johanniter-Orden.

3. *Apt*, Lat. *Apta Julia*, en tämelig Stad, vid Ån Calavon; är Säte för en Biskop med 1600 RD:r årlig Inkomst; har utom Domkyrkan, 2 Abbotstift, 8 Kloster, 787 Hus och 4150 Invånare.

4. *Cadenet*, en medelmåttig Stad, med 1870 Invånare, förer Titul af Vicomté.

5. *Villars*, en Sokn, märkes, emedan en namnkunnig Famille häraf förer Titul af Hertig och Pair.

6. Uti Dalen *Sault*, som är skogrik, finnas många Glashyttor.

5. Dalen

5. Dalen *BARCELONETTE.*

Denna ligger på Grånsen til Piemont, och har fordom hördt dårunder, men kom år 1713 genom Utrechtska Freden under Frankrike. Han består af 16 Orter, samt bebos af 16780 Invånare. Man mårker:

1. *Barcelonette*, en medelmåttig Stad, med 283 Hus och 2090 Invånare.

10. Höfdingdömet *BEARN.*

Detta Höfdingdöme innefattar de 2 Landskaperne *Bearn* och *Navarre*, samt år belåget mellan 42 Gr. 50 Min. och 43 Gr. 40 Min. Latitud. Det omgives i Väster, Norr och Öster af Höfdingdömet Guienne, och i Söder af Spanien. Det håller i vidd 60 Qvadrat Mil. Climatet år ganska mildt på Slåtterne, men kallt i Bergstracten, samt öfveralt hålsosamt. Landet år i allmånhet bergagtigt, ty det ligger invid *Pyreneerne*, som skilja det från Spanien. Många Strömar finnas hår, som alla åro håftiga, men ingen af betydelig storlek. Slåtterne åro frugtbare, man får dår föga Råg och ånnu mindre Vete, men man skördar en myckenhet Bovete. Folket har sin måsta föda af denna slags Såd, men den råcker dock ej til Landets förnödenhet. Kullarne åro besatte med Vinrankor, som båra förtråffeligt Vin i stor myckenhet, i synnerhet beröfmes Vinet från *Jurançon.* Utom Vin år Linet en af Landets båsta Producter; man tilvårkar dåraf våfnad som afsåttes i Spanien. Bergen åro ej allenast

rike

rike på skönt Bete, hvarest en myckenhet Boskap födes, som til en stor del föres til Spanien, utan där är äfven godt förråd på skön skog, hvarifrån Mastetrån och Byggningstimmer hämtas. Dessutom finnes här Koppar, Järn och Blygruvor, samt Mineral-Vatn. En Saltkälla är här ock, som fournerar tilräckeligt Salt åt hela Höfdingdömet. I detta Land talas et språk, som härstammar af den Gamla Cantabriskan och är skildt från andra Europäiska Språk. Höfdingdömet består af 2 Provincer: *Bearn*, och *Navarre*, innefattar 566 Församlingar, samt bebos af vid pass 240,000 Människjor.

1. Provincen *BEARN.*

Denna Province kallas på Latin *Beneharnia*, och utgör största delen af Höfdingdömet, samt förer Titul af Vicomté och Furstendöme. Hvad Landets naturliga beskaffenhet och Producter vidkommer, så kan härpå lämpas alt hvad om Höfdingdömet i allmänhet är ordat. Det är indelt uti 5 Fögderier, nämligen *Pau*, *Ortez*, *Sauveterre*, *Oleron*, och *Morlas*; samt 3 Dalar: *Ossau*, *Baretons* och *Aspe*, innefattar 464 Församlingar, och bebos af vid pass 200,000 Människjor. Uti Konung Henry 4 tid utgjorde denna Province en del af Riket Navarra, samt äfven af honom bragtes under Franska Kronan. Man märker:

1. PAU, Lat. *Palum*, Höfdingdömets Huvudstad, belägen midt i Landet, vid ån Gave Bearnois, vid ändan af en Slättmark uti en angenäm Nägd, hvarifrån man

man har en fkön utfigt til Pyreneerne. Staden är anfenlig och välbygd, Säte för et Parlament, et Univerfitet och en Vetenfkaps Academie. Han beftår af en enda Förfamling med fin Annexe, har 6 Klofter, 1795 Hushåll och 8500 Invånare. Han är utan Murar och Stadsportar. Stadens handel beftår uti vacker Linnevåf och vackra Näsdukar, fom tilvärkas af Landets Lin. Han driver ockfå en vigtig handel med Skinkor, hvilka faltas med Salt från Källan Saliès fom ger dem en utfökt läcker fmak. Deffe äro de Skinkor, fom äro bekante under namn af Bayonner Skinkor, emedan de utfkeppas från denna Ort. Konung HENRI 4 är född på Slottet i denna Stad.

2. *Lescar*, en medelmåttig Stad, belägen på en Kulle, hvarifrån man har en härlig utfigt över en näftgränfande ganfka behagelig och frugtbar Slätt. Staden är Säte för en Bifkop med 2500 RD:r årlig inkomft, har et Seminarium och et Collegium, famt bebos af 2000 Inbyggare.

3. *Ortez*, en tämelig Stad, angenämt belägen på fluttningen af en Kulle, vid ån Gave, har 980 Hushåll och 4500 Invånare. Här hade Drottning Johanna af Navarra inrättadt et Univerfitet för de Reformerte; och det är förnämligaft ifrån denna Stad, fom Calvinfka Läran fpridde fig över Landet.

4. *Navarreins*, en liten befäft Stad, med vackra murar och 4 goda Baftioner.

5. *Oleron*, en Stad, medelmåttig til ftorleken men välbebodd, är Säte för en Bifkop med 2000 RD:r årlig Inkomft. Inbyggarne äro til ftörfta delen handlande, och driva god handel på Aragonien.

6. *Moneins*, en tämeligen anfenlig Stad, med 1300 Hushåll och 6000 Invånare.

7. *Morlas*, en medelmåttig Stad, har fordom varit långt anfenligare, famt Refidence för Prinfarne af Bearn.

2. Provincen *NAVARRE.*

Denna Province förer Titul af Konungarike, jämt utgjorde vid början af 16 Seculo, jämte Spanska Navarra, et Rike, som tilhörde Konung Henric 4 Förfäder, men detta sednare blef dem år 1512 fråntagit af Spanska Konungen Ferdinand Catholicus. År 1607 blef detta Land af Henric 4 förenat med Franska Kronan. Detta kallas Nedra Navarra, til skilnad från det Spanska, som heter Öfra Navarra. Det är litet och utgör ej mer än en fjärdedel af hela Höfdingdömet. Landet är ganska bergagtigt, och af naturen ofrugtbart. Det bär icke annorledes än genom mycket arbete. Frugterne, som här växa, men uti föga myckenhet, äro förträffelige. Uti Dalarne skördar man Säd och något litet Vin. På Bergen finnes god Skog och sköna Betesmarker. Här är väl ingen brist på Metaller, besynnerligen af Koppar och Järn, men åtskilliga Järnvärk hava blivit nedlagde, af brist på Skog. Provincen indelas uti 7 Districter: nämligen *Arberone*, *Cize*, *Irissary*, *Mixe*, *Ostabaretz*, *Baigorry* och *Osses*, består af 102 Församlingar och har 4 Städer. Man märker:

1. *Saint Jean Pied de Port*, Landets Huvudstad, är liten, men har et Citadelle, som bestryker vägen, som löper här förbi til Spanien.

2. *Saint Palais*, en liten Stad, vid ån Bidouse, som gör förenämde Stad rättigheten stridig at vara Landets Huvudstad.

11. Höfdingdömet *FOIX.*

Detta Höfdingdöme ligger mellan 42 Gr. 31. Min. och 43 Gr. 16 Min. Latitud. Det gränsar i i Norr och Öster til Languedoc, i Söder til Spanien, och i Väster til Gascogne, samt håller i vidd 30 Qvadrat mil. Climatet är ganska mildt uti Nedra Delen af Landet, men uti Öfra Delen, mot Pyrenäiska Bergen, är det nog kallt om Vintern, och ofta ganska hett om Sommaren. Denna Del är upfyld af Berg. Dess Producter bestå uti Skog, Betesmarker, Medecinal Örter och vackra blomster. Här finnas också ganska ymniga Järngruvor, som med omsorg underhållas, hvarföre här också träffas en myckenhet Masugnar och Järnhamrar. Dessutom finnes här Koppar och Blymalm, samt Mineral vatn. Uti den Nedra Delen skördas Vete, Råg och annan Säd, samt även Vin, til et antal af 35000 Pipor årligen. Oaktadt detta, förslår Säden och Vinet knapt til Inbyggarnas förnödenhet. Den största Strömen i Landet är *Ariege.* Höfdingdömets Handel sker förnämligast med Boskap, Harz, Terpentin, Beck, Kork, Jaspis, samt förnämligast med Järn. I anseende til Rättegången lyder Landet under Parlamentet i Toulouse, samt i anseende til Upbörden under Generalitet i Perpignan. Höfdingdömet består af Grefskapet *Foix*, Lat. *Fuxensis Pagus*, som delas i 2 Delar: *Öfra* och *Nedra Foix*, Landskapet *Donnezan* och Dalen *Andorre*, innefattar 12 Städer, 4 Köpingar, samt be-

bebos af vid pass 80,000 Människjor. Man märker:

Uti NEDRA FOIX,

Som utgör Nedra Delen af Landet.

1. Pamiers, Lat. *Apamiæ*, Landets Huvudstad, belägen vid Ariege, är tämeligen god, samt vacker, Säte för en Biskop, hvars årliga Inkomst är 4000 RD:r. Utom Domkyrkan finnes här en Collegiat-Kyrka, 3 Församlingar, 7 Kloster och et Collegium. Staden bebos af 910 Hushåll och 4200 Invånare.

2. *Mas d'azil*, en af de bättre Städer i Landet, med 2700 Invånare.

Uti ÖFRA FOIX,

Som gränsar til Pyreneerne.

3. *Foix*, Lat. *Fuxum*, en medelmåttig Stad, vid Ariege, anses även vara Huvudstad i Landet, har et namnkunnigt Abbotstift, och bebos af 2700 Människjor.

4. *Tarascon*, en liten Stad, med 1500 Invånare, har goda Järn-Fabriker.

Landet *DONNEZAN*

Ligger på gränsen til Rousillon, är litet, ganska bergagtigt, och har ingen märkvärdig Ort.

Dalen *ANDORRE*

Är belägen på andra sidan om Pyreneerne, ty de Strömar här finnas taga sit lopp åt Spanien. Det är et litet bergagtigt Land, hvarest finnas många Järngruvor. Här är ingen märkvärdig Ort. Inbyggarne tala Spanska Språket.

12. Höfdingdömet *ROUSSILLON.*

Detta Land är beläget mellan 42 Gr. 20 Min. och 43 Gr. Latitud, gränsar i Norr til Languedoc, i Öster til Medelhavet, i Söder til Spanien, och i Väster til Foix, samt håller i vidd 34 Qvadrat Mil. Det är på alla sidor, undantagande Österut, omgivit af Berg, och utgör således en stor Dal, hvarest hettan om Sommaren är ganska stark. Ibland Bergen är *Canigou*, et af Pyreneerne, 1450 Famnar högt. Den största Strömen är *Tet*. Marken är frugtbar, samt bär Säd, Vin, Frugt och Bete i ymnighet. På några Orter är den så frugtbar at efter vanliga Sädesskörden sås ännu Hårs eller andra Frön, så at på et år givas 2 à 3 skördar. Oliveträden utgöra Landets förnämsta Rikedom, och Pomerancerne äro här nästan så allmänna som Påron och Åplen i Normandie. Föga Skog finnes här. Fåraskötseln är vigtig och deras kött godt. Förnämsta handeln drives med Bomolja, som årligen utgör i värde 30000 RD:r, och dessutom med Hårs och Ull. Här finnas även Varma Bad. Höfdingdömet består af Provincen *Roussillon*, Lat. *Russilio*, som indelas i 2 Viguerier: *Perpignan* och *Conflent*, samt *Franska Cerdagne*, som utgör et Viguerie. Det innefattar 209 Församlingar, samt bebos af vid pass 100,000 Människjor. Landet har fordom hördt til Spanien, men genom Pyrenäiska Freden år 1659 kom det under Frankrike. Man märker:

Uti

Uti Viguieriet *PERPIGNAN*.

Som är det största af de 3.

1. PERPIGNAN, Lat. *Perpinianum*, Landets Huvudstad, vid ån Tet, uti en frugtbar nägd; är ansenlig, rund til Figuren, samt håller 400 Famnar i Diameter. Staden är Säte för en Biskop, med 3000 RD:r årlig inkomst, et souveraint Kongl. Råds-Collegium, et Generalitet och et Universitet. Utom Domkyrkan finnas här 4 Sokn-Kyrkor, 2 Collegier, 1 Seminarium, 1 Collegiat Capitel, 9 Munke-och 4 Nunneklöster. I Staden finnas 1850 Hushåll och 8700 Invånare.

2. *Ille*, en af de bättre Städer i Landet, vid Tet, med 2000 Invånare.

3. *Collioure*, en liten Stad, vid Havet, med en Hamn och 2 befästa Slott, har 170 Hushåll och 800 Invånare.

4. *Port Vendres*, en liten Stad, med en Hamn, som beskyddas af 2 Skansar, och har nyligen blivit upränsad.

5. *Bellegarde*, en regulier Fästning på et Berg, hvilken bestryker vägen från Roussillon til Catalunna.

6. *Prats de Moulion*, en befäst Stad, är den Sydligaste i Frankrike, har 900 Invånare.

7. *Le Fort des Bains*, en regulier Fästning, på et Berg; nedanföre äro varma Bad.

8. *Prades*, en vacker Stad, på en skön Slätt, har 339 Hushåll och 1500 Invånare.

Uti *LA CERDAGNE*.

9. *Mont-Louis*, en liten, reguliert bygd och väl befäst Stad, på en högd, med et godt Citadelle, har 600 Invånare.

13. Höfdingdömet *CORSE*.

Detta Höfdingdöme innefattar ön *Corse* i Medelhavet, som på Latin kallas *Corsica*. Båsta Cartorne häröver äro utgifne, af *Le Rouge*, år 1768, på 2 och en halft Ark, af *Policardi* 1769, på 3 Ark, och af *Julien*, 1769, på 2 Ark, utom 35 små Cartor öfver de särskildta Landskaperne. Hon är belägen mellan 41 och 43 Latituds Graden, mellan Republiken Genua och Sardinien, 16 Mil från Frankrike, samt håller i Vidd 68 Qvadrat Mil. Landet är måst överalt bergagtigt, och en stor Bergsrygg stryker tvärt över Ön. De högsta Bergen äro med snö betäckte; och et af dem, kalladt *Guldberget*, är så högt, at man därifrån kan se hela Corsica och Sardinien, samt även, fast något oredigt, Italien och Frankrike. Den öfriga marken är frugtbar; dock skötes Åkerbruket illa. Bergen giva godt bete. Vinet är tämeligen godt. Vaxet är af förträffelig egenskap. En del af Ön har sin förnämsta rikedom uti Bomolja. Mandel Castanie, Citron, Pomerance, Limone och Fikonträn äro ganska allmänna, men andre Frugtträn äro sällsynte. På somliga ställen finnas sköna Ekeskogar. Bergen innehålla åtskilliga Mineralier, såsom Järn, Bly, Koppar och Silver. Här finnas även varma Källor och Hälsobrunnar. Öns förnämsta Handel drives med Boskap och Olja. År 1740 har man räknat 7 Städer, 333 Soknar, 427 Byar, 26,854 Hushåll och 120,000 Månniskjor; och 1769, 130,000.

Bos-

Boswell påstår at här finnas 220,000 Själar. Clericiet är ganska talrikt; ty här finnas 5 Biskopar och 65 Kloster endast af 3 Munke-Orden. Til år 1768 har Republiken Genua varit ägare af denna Ön, då den cederades åt Frankrike. Landet har fordom haft Titel af Konungarike, men är nu et Fransöskt Höfdingdöme. Det delas i 2 Huvuddelar, hvaraf den ena ligger på Norra sidan om Bergsryggen, och kallas *Il di qua da Monte* eller *Cismontana*, och den andra på Södra sidan, och kallas *Il di la da Monte* eller *Transmontana*, hvilka tilsammans innefatta 10 Provincer och 4 Län, som åter fördelas uti 68 Piever eller Distrikter.

Landet *IL DI QUA DA MONTE*.

Denna Huvuddel innefattar 6 Provincer eller Jurisdictioner och 3 Län, nämligen *Capo Corso*, *Bastia*, *Calvi*, *Corte*, *Aleria* och *Balagna*, hvartil Provincen *Nebio* kommer, som oaktadt den räknas för särskildt Jurisdiction, likväl lyder under Bastia, så väl som de 3 Läner, hvilka äro små. Man märker:

1. *Bastia*, hela öns Huvudstad, belägen på et Berg vid Havet, är Säte för Guvernören och en Biskop. De flästa Husen är tämeligen välbygde, men gatorne äro trånga, irreguliera och illa stenlagde. Här finnes 2 vackra Soknkyrkor, 6 Munke och 4 Nunnekloster. Staden driver god handel med Läder, och har många Garverier. Han beskyddas af en Fästning och har en liten Hamn. Folkmängden stiger til 5 à 6000.

2. *San Fiorenzo*, en liten och någorlunda befäst Stad, vid Havet, med en god Hamn.

3. *Algagliola*, en liten befäst Stad, vid Havet.

4. *Calvi*, en Stad, på en Udd, vid en Hafsvik, med en skön Hamn, beskyddas af et väl befäst Slott.

5. *Corte*, en liten Stad, midt i Landet, i en fruktbar nägd belägen, har et litet nyligen inrättadt Universitet. Här bor Biskopen af *Aleria*.

6. *Aleria*, en ringa Stad, med Biskop.

Landet *IL DI LA DA MONTE*.

Denna Huvuddel innefattar 4 Provincer: nämligen *Ajazzo*, *Vico*, *Sartene* och *Porto Vecchio*, samt 1 Lån. Man märker:

1. *Ajazzo*, den vackraste och bäst belägna Stad på ön, med vackra och breda Gator samt goda Hus; beskyddas af et Citadelle. Staden är Säte för en Biskop, har en säker Redd och 4000 Människjor.

2. *Vigo*; en By, hvarest är Biskopens i *Sagona* Cathedral Kyrka.

3. *Bonifacio*, en liten befäst Stad, med en säker och beqväm Hamn, har et et godt Corall Fiskeri.

4. *Porto Vecchio*, en liten Stad, vid en Hafsvik, som är den bästa och säkraste Hamn på hela Ön.

5. *Capraia*, en liten ö, hvarpå är en liten Stad, af samma namn, med en stark Fästning och god Hamn.

Til Franska Kronan hörer, utom Europas Gränsor: I *Asien*, Städerne Pondicheri och Karikal med litet omliggande Land på Kusten Coromandel; Fästningen Mahié på Kusten Malabar; En del af Landskapet Orischa, innefattande de 4 Circarerne Chicakol, Radschamendri,

dri, Elur och Mustafahagar. Uti *Africa*, Fästningen Arguin vid Capo Blanco; ön Gorée vid Gröna Udden; Fästningen vid Strömen Senegal; Fästningarne Joal, Vintain, Portandic, St. Josef, Albreda och Bissos på Guineiska Kusten; Öarne Bourbon, Isle de France och Rodrigues i Indiska Havet; Uti Republiken Aldgir hava Fransoserne tilförene besutit Fästningen Bastion de France, men nu hava de övergivit den sama, och endast Ruinerne deraf äro qvar. Uti *Nord America*, Västra Hälften af ön St. Domingue, Öarne Martinique, Guadeloupe, Mariegalante, Desirade, S:te Lucie, Halva S:t Martin och Tabago, alla räknade til Vestindien; samt Öarne S. Pierre och Miquelon, vid Kusten af Ön New-Foundland, jämte rättighet at fiska vid hela Västra och Norra Kusten af berörde Ö. I *Syd America*, Colonien Cayenne, som utgör et stycke af Landskapet Guyana.

Utom förenämde Besittningar har Franska Kronan fordom ägt andra ansenliga Länder uti Nord America, nämligen Landskaperne Canada och Acadia, samt Öarne Cap-Breton, Saint Jean och Anticosti och en Del af Newfoundland, af Fransoserne Terre-Neuve kallad, samt halva ön Saint Christoffle; men genom olyckeliga Krig med England i detta Seculo, hava dessa Länder gådt förlorade och måst afträdas til berörde Rike; och dessutom det sköna Landskapet Louisiana, som år 1764 cederades til Spanien, utan at få något Land igen, samt Ön S. Barthelemy i

Westindien, som år 1784 överlåmnades til Svenska Kronan, emot vissa Handels Förmåner.

Staden *Avignon* och Grefskapet *Venaissin* äro väl belägne innom Frankrikes Gränsor; men som de tilhöra Påven, så afhandlas de då Italien förekommer.

Innan jag slutar beskrifningen över Frankrike förmodar jag ej vara mina Låsare obehageligt, om jag nämner huru Inbyggarne uti åtskilliga Landskaper i detta Rike kallas på Fransyska: Ifrån Normandie, *Normand*, Picardie, *Picard*; Artois, *Artesien*; Flandre, *Flamand*; Champagne, *Champenois*; Lorraine, *Lorrain*; Alsace, *Alsacien*; Bretagne, *Breton*; Maine, *Manceau*, och Fruntimren *Mancelle*; Anjou, *Angevin*; Berry, *Berrois*; Bourbonois, *Bourbon*; Bourgogne, *Bourguignon*; Bresse, *Bressan*; Franche Comté, *Franc-Comtois*; Poitou, *Poitevin*; Limosin, *Limousin*; Auvergne, *Auvergnat*; Perigord, *Perigourdin*; Gascogne, *Gascon*; Languedoc, *Languedocien*; Daufiné, *Daufin*; Provence, *Provençal*; och Corsica, *Corse* eller *Corsicain*.

4. Landet

4. Landet

ITALIEN.

ıäſta Kartor ſom finnas öfver detta Land o ugifne af *d'Anville* år 1743 på 2 Ark, f *Rizzi Zannony* på 1 Ark. I briſt af :an man behjelpa ſig med dem ſom *Vau-*, *Zatta*, *Boudet*, *Janvier*, *Cantelli* och *Hær*: lämnat. Det har i äldſta Tider *Saturnia*, *Oenotria*, *Auſonia* och *Hes-* Det förſta namnet har det bekommit urnus, det andra och det tredje af ſina Inbyggare, och det fjärde, ſom betyder -*land*, har det fådt af Grekerne, emedan anſeende til dem låg i Wäſter. Namnet är eljeſt ganſka gammalt; och begrep i en del deraf, eller nu varande Kyrko- och Toſcana, men utſträcktes ſedermera a, at därunder begreps äfven Magna Grä- er nuvarande Konungariket Neapel. Men Romarne intagit Gallia Ciſalpina eller nu le Lombardiet, ſå innefattades detta Land under namnet Italien; af Tyſkarne kallas *Välſchland*.

ılien är belägen mellan 35 Gr. 50 Min. 6 Gr. 40 Min. Latitud, ſamt mellan 23 o Min, och 36 Gr. 20 Min. Longitud. gränſar i Norr til Helvetien och Tyſk- i Öſter til Adriatiſka Havet, i Söder til lhavet, i Wäſter tıl ſamma Haf, ſamt rike. Han håller i vidd 2800 Qvadrat

Det

Det vatn som gränsar til detta Land är *Medelhavet*, hvilket på 3 sidor omgiver det samma, samt får sina särskilta namn efter de Länder det stöter intil: nemligen *Adriatiska Havet*, eller *Golfo di Venezia*, som skiljer Italien från Ungern och Turkiet, *Genuesiska*, *Toscaniska*, *Napolitanska*, *Sardinska* och *Corsicanska* Haven, *Golfo di Tarento*. m. m.

Förnämsta Bergen äro *Alpiska* och *Apenniniska* Bergen. *Alperne* omgiva Italien i Väster och Norr, såsom en Båge, och *Apenninerne* sträcka sig längs utåt hela Italien, ifrån Genua til Messinska Sundet.

De största Insjöar äro: 1. *Genever Sjön*, 2. *Lago Maggiore*, 3. *Lago di Como*, 4. *Lago d'Iseo*, och 5. *Lago di Garda*, som alla ligga på gränsen til Helvetien. De ansenligaste Elver äro 1. *Rhone*, hvilken et stycke våg skiljer Italien från Frankrike, 2. *Po*, Lat. *Padus*, som har sit ursprung från Alperne och flyter genom Lombardiet i Adriatiska Havet. De största åar han uphämtar äro: *Doria-Baltea*, *Sesia*, *Tesino*, *Adda*, *Oglio* och *Mincio* på Norra sidan, samt *Tanaro*, *Trebia*, *Nura*, *Taro*, *Lenza*, *Secchia*, *Panaro* och *Reno* på den Södra. 3. *Adige*, Lat. *Athesis*, hvilken kommer från Tyskland, och flyter i Adriatiska Havet. 3. *Arno*, som har sit ursprung från Apennin och faller i Toscaniska Havet. 4. *Tivere*, Lat. *Tiberis*, har även sit Ursprung i Apennin, och faller också i Toscaniska Havet.

Det-

Detta frugtbara Land är, med alt det, som hörer til livets uppehålle och Förnödenhet, så rikeligen förfedt, at man däruti finner de önskeligaste saker tilsammans, som i andra Länder äro kringspridde: såsom allehanda slags Säd, och däribland även Ris; förträffeliga Viner, hvaraf Lacrymä Christi är i synnerhet berömt; de läckraste Frugter, såsom Citroner, Pomeranceer, Limonier, Fikon, Granater, Persikor, Aprikoser, Plommon, Kersbär, Påron, Åplen, Russin, Mandel, Castanier, Oliver, samt Socker; en otrolig myckenhet Mulbärs Trän, af hvilka Silkesmaskarne hava sin föda, hvarföre ock Silke finnes i ymnoghet; allehanda tama och vilda Djur; åtskilliga Mineralier och Metaller, såsom Guld, Silver, Järn, Svavel, Alun, skön vit Marmor, Jaspis, m. m. hvadan också detta Land kallas af Skribenterne Europas Trägård, samt Verlden i kort begrep.

Fastän Italien i almänhet är et förträffeligt Land, så är det dock en stor åtskillnad i anseende til godheten af dess Landskaper, ja det har även åtskilliga icke ringa obeqvämligheter, i synnerhet den medlersta och Södra Delen, som är plågad af Jordbäfningar och Eldsprutande Berg.

Folkmångden härstädes är väl ganska ansenlig, men kunde dock i anseende til Landets förträffelighet vara ännu större. Nu förtiden finnas här över 16 Millioner Människjor; såsom följande Förtekning över Folknumern i de särskildte Staterne utvisar:

Sardin-

Sardinſka Riket - - - - - -	3,119,394
Republiken Genova - - - - -	400,000
Öſterrikiſka Lombardiet - - -	1,314,1[illegible]2
Hertigdömet Parma - - - - - -	250,000
- - - - Modena - - - - -	320,000
Republiken Venedig - - - -	2,655,484
Hertigdömet Toſcana - - - -	945,063
Republiken Lucca - - - - - -	120,000
Kyrko-Staten - - - - - -	2,200,000
Republiken S. Marino - - - -	5000
Åtſkilliga ſmå Stater i Lombardiet -	20,000
Konungariket Neapel jämte Sicilien	4,985,6[illegible]4
Ön Malta med tilhörige Öar - -	130,000
Ön Corſica föres hit, faſtän hon tilhörer Franſoſen - - - - -	130,000
Summa	16,494,727

Uti Italienſka Ståderne utgöra de Andelige nåſtan en tredjedel af Inbyggarne, ſamt beſitta ſtörre Delen af Italiens förmögenhet.

I fordna tider voro Italienarne Verldens ſegrande Behårſkare; men nu för tiden år detta Land et Såte för de Fria Konſter: ſåſom Målare, Kopparſtickare, Bildhuggare och Byggnings-Konſten. Uti Målare-Konſten, har Italienſka Skolan, ſå vål i anſeende til tiden, ſom Rangen, varit den främſta i Europa. Dåruti råder vål enahanda ſmak, men icke ſamma Maner, dårföre indelas detta uti det Romerſka, Florentinſka, Venetianſka, Lombardiſka, Genüeſiſka och Neapolitanſka. De ſtora och ſkickliga

liga Måstare i denna Konst hava få upfylt Italien med utvalda Målningar, at det hämmat de nyare Målares iver uti imitering, hvarföre ock det nu för tiden uti Italien ej finnas så stora Måstare härutinnan som fordom. Kopparstickare Konsten har väl kommit til en god grad af fullkomlighet; dock hava Italienarne aldrig bragt sig så högt häruti som Fransoser, Engelsmän och Tyskar. Däremot hava de haft et synnerligt företräde uti Bildhuggare-Konsten, förnämligast sedan Michel Angelos tid; men nu förtiden kan Italien ej upvisa några synnerligen skicklige infödde Bildhuggare. Stenskärare-Konsten hava Grekiska Konstnärer här först utövat, och i den samma hava Italienarne första Rumet. I Byggningskonsten hava de stora förtjänster, men man beskyller dem, at i nyare tider hava nog slösagtigt umgådt med Prydnader, samt uragtlätit de sanskyldiga Byggnings-Reglorne. Musiken, hvarvid Italienarne hava mycken förtjänst, bibehåller sig bäst ibland alla Fria Konster uti Italien.

Hvad *Lärdomem* beträffar, så finnas här en myckenhet Universiteter, Academier och Lärdoms Sällskaper, och Italien kan ävenväl upvisa grundlärda Män i alla Vetenskaper, dock kommer Lärdomens högd härstädes ej i jämförelse med den, som finnes i England, Frankrike och Tyskland; hvartil Religions-tvånget utantvivel mycket bidrager.

Italienska *Språket* är väl i grunden ej annat än Latin; men då de många främmande

Folk-

Folkslag, nämligen Göter, Huner, Svever, Wandaler, Araber och Norr-Månner, i Medeltiden intogo Italien, och sátte sig hår neder, så de vånde sig vål vid det hårvarande språket, men bibehöllo dock många af sina egna ord, och tillika utspråket, hvaraf hårrörer at så många Mundarter finnas uti Italienskan. Det gamla Latinska Språket blef ånnu vid slutet af Nionde Seculo brukat uti skrifter; dåremot et blandadt Språk, som kallades Italienska, taltes i allmånna Levernet, hvilket ånnu i Tionde Seculo kom mera överens med Latinen, ån nu förtiden. Detta Språk år ganska låmpeligt för Poesie och Musik.

Rörande *Religionen*, så år den Romersk-Catholska den enda Christliga, som lides uti Italien; och emedan denna Kyrkas Överhuvud Påven hår har sit Såte, så kan man hår båst finna dess sanskyldiga beskaffenhet. Romarena indelade Italien, i anseende til verldsliga styrelsen uti 2 Vicariater: *Roma* och *Mediolanum*. Vicariatet *Roma* blef underdelt i 10 Provincer, som kallade *Suburbicariå*, emedan de lydde under den Domaren, som residerade uti Huvudstaden. Vicariatet *Mediolanum* hade ej mer ån 7 Provincer och kallades *Italicus*. Emedan Ecclesiastic Staten i början blef råttad efter den Civila Indelningen, så var det i de första Seclerna ej mera ån 2 Metropoler uti Italien, nåmligen *Roma* och *Mediolanum*. Rom bibehölt långe sin omedelbara myndighet över de 10 Suburbicariska Provincierne, och det var ej

förr än i 10 Seculo, som man begynte at få Erkebiskopar. Men de Provincer som voro underlagde Mediolanum hade redan ifrån det 4 och 5 Seculo 2 andra Metropoler, nämligen *Ravenna* och *Aqvileja*. Ravenna sträckte sig över den 3 och 4 af de Provincer, som hördt til Mediolanum, och Aqvileja över den 5 och 6.

Nu förtiden är Italien indelt uti 20 Andeliga Provincer, som innefatta 41 Erkebiskops och 253 Biskops Stift. Öfra Italien innehåller 9 Erkebiskops Stift, nämligen: 1:o *Torino*, hvarunder lyda 6 Biskopar, uti *Ivrea*, *Biella*, *Pinerolo*, *Saluzzo*, *Fossano* och *Mondovi*, 2:o *Genova*, med 7 Biskopsstift, *Bobbio*, *Brugneto*, *Sarsana*, *Noli* och *Albenga*, samt *Mariana* och *Nebbio* på ön Corsica. 3:o *Milano* med 16 Suffraganter, uti *Bergamo*, *Brescia*, *Cremona*, *Lodi*, *Pavia*, *Vigevano*, *Novara*, *Alessandria*, *Tortona*, *Vercelli*, *Casale*, *Asti*, *Alba*, *Acqvi*, *Savona* och *Vintimiglia*. 4:o *Venezia*, med de 3 Suffraganterne uti *Chioggia*, *Torcello* och *Caorle*; Denna Erkebiskop har Titul af Patriark. 5:o *Udine*, med 18 Suffraganter uti *Trieste*, *Capo d'Istria*, *Citta-Nova*, *Pedena*, *Parenzo*, *Pola*, *Concordia*, *Ceneda*, *Belluno*, *Feltre*, *Trevigio*, *Padova*, *Vicenza*, *Verona*, *Mantova*, *Como*, *Trident* och *Laybach*, hvaraf de 2 sista ligga utom Italiens Grånsor, samt äro exempti. *Ravenna*, med 10 Suffraganter, uti *Cesena*, *Cervia*, *Rimini*, *Sarsina*, *Bertinorio*, *Forle*, *Faenza*, *Imola*, *Commachio*, och *Rovigo*. 7:o *Ferrara*, utan

Suffraganter, har tilförene hört under Ravenna, 8:o *Bologna*, med 6 Suffraganter, uti *Modena*, *Reggio*, *Parma*, *Piacenza*, *Borgo S. Donnino* och *Crema; Piacenza* är exemptum. Utom dess finnas uti Savoyen 1 Erkebiskops och 3 Biskopsstift, som ävenväl kunnas räknas til Lombardiet, nämligen 9:o Erkebiskopsstiftet *Moutiers*, med 2 Suffraganter, uti *Aosta* och *Sitten* i Walliserland, Biskopsstifterne *Annecy* och *S. Gioanni di Moriana* lyda under Vienne i Frankrike.

Medlersta Delen af Italien innefattar 8 Erkebiskopsstift, nämligen 1:o *Roma*, med 34 Suffraganter, uti *Ostia*, *Albano*, *Frascati*, *Palestrina*, *Tivoli*, *Alatri*, *Veroli*, *Fiorentino*, *Anagni*, *Terracina*, *Viterbo*, *Sutri*, *Corneto*, *Porto*, *Orvieto*, *Aqvapendente*, *Bagnarea*, *Spoleto*, *Terni*, *Narni*, *Amelia*, *Todi*, *Rieti*, *Citta di Castello*, *Assisio*, *Foligno*, *Nocera*, *Ancona*, *Loreto*, *Osimo*, *Jesi*, *Camerino* och *Ascoli*. 2:o *Fermo*, med 4 Suffraganter, uti *Macerata*, *San Severino*, *Ripa-Transone* och *Monte-Alto*. 3:o *Urbino*, med 8 Suffraganter, uti *Fossombrone*, *Senigaglia*, *Fano*, *Pesaro*, *Monte Feltro*, *Urbanea*, *S. Ânto Angelo Papale*, och *Gubio*. 4:o *Firenze*, med 9 Suffraganter, uti *Fiesole*, *Pistoja*, *Borgo di San Sepulchro*, *Arezzo*, *Cortona*, *Monte Pulciano*, *San Miniato*, *Colle* och *Volterra*. 5:o *Siena*, med 6 Suffraganter, uti *Pienza*, *Chiusi*, *Monte Alcino*, *Soana*, *Massa* och *Grosseto*. 6. *Pisa*, med 3 Suffraganter, uti *Aleria*, *Sagona* och *Ajazzo*

io alla 3 belägne på ön Corsica. 7:o *Lucca*, utan Suffragant, har tilförene lydt under Pisa.

Nedersta Delen af Italien inbegriper 20 Erkebiskops Stift, nämligen: 1:o *Chieti*, med 7 Suffraganter, uti *Ortona*, *Sulmona*, *Teramo*, *Civita di Penna*, *Civita Ducale*, *Aqvila* och *Marsi*. 2:o *Lanciano*, utan Suffraganter. 3:o *Capua*, med 12 Suffraganter, uti *Caserta*, *Cajasso*, *Calvi*, *Teano*, *Carinola*, *Sessa*, *Gaieta*, *Fondi*, *Aqvino*, *Venafri*, *Sosra*, och *Isernia*. 4:o *Napoli*, med 5 Suffraganter, uti *Aversa*, *Acerra*, *Nola*, *Puzzuoli* och *Ischia*. 5:o *Sorrento*, med 3 Suffraganter, uti *Massa*, *Vico* och *Castel-a-Mare*. 6:o *Amalfi*, med 4 Suffraganter, uti *Minura*, *Scala*, *Lettere* och *Capri*. 7:o *Salerno*, med 9 Suffraganter, uti *Cava*, *Nocera*, *Sarno*, *Acerno*, *Campagna*, *Capario*, *Marsico*, *Policastro*, och *Nusco*. 8. *Benevento*, med 17 Suffraganter, uti *Alifa*, *Telese*, *Santa Agata*, *Avellino*, *Monte Marano*, *Ariano*, *Treviseo*, *Ascoli*, *Bovino*, *Lucera*, *Volturara*, *San Seviero*, *Termoli*, *Larina*, *Guardia-al-Feres*, *Trivento* och *Cojano*. 9:o *Conza*, med 3 Suffraganter, uti *Santo Angelo*, *Cedogna* och *Muro*. 10:o *Siponto*, med 2 Suffraganter, uti *Troia* och *Vi-esti*. 11:o *Nazareth*, utan Suffraganter. 12:o *Trani*, med 2 Suffraganter, uti *Bisegli* och *Andria*. 12:o *Bari*, med 10 Suffraganter, uti *Bitetto*, *Bitonto*, *Ruvo*, *Minorbino*, *Laviello*, *Giovesano*, *Molfeta*, *Conversano*, *Monopoli*, och *Poliniano*. 13:o *Acerenza*, med 7 Suffraganter, uti *Venosa*, *Melfi*, *Monte Peloso*, *Potenza*, *Tri-*

carico, *Turfi*, och *Gravina*. 14:o *Tarento*, med 3 Suffraganter, uti *Caftellanetta*, *Motula* och *Oria*. 15:o *Brindifi*, med en Suffragant, uti *Oftuni*. 16:o *Otranto*, med 6 Suffraganter, uti *Caftro*, *Alefano*, *Uginto*, *Gallipoli*, *Nardo* och *Lecce*. 17:o *Rosfano* med 1 Suffragant, uti *Bifignano*. 18:o *Cofenza*, med 3 Suffraganter, uti *Martonaro*, *San Marco* och *Casfano*. 19. *San Severina*, med 5 Suffraganter, uti *Strongoli*, *Umbriatico*, *Cerenza*, *Beleaftro* och *Ifola*. 20:o *Regio*, med 10 Suffraganter, uti *Bova*, *Oppido*, *Mileto*, *Nicotera*, *Tropea*, *Nicaftro*, *Gieraci*, *Squillace*, *Catanzaro*, och *Crotone*.

På Italienfka Öarne finnas 5 Erkebifkops Stift, nämligen 1:o På Sicilien *Palermo*, med 3 Suffraganter, uti *Gergenti*, *Mazzara*, och *Malta*. 2:o *Mesfina*, med 3 Suffraganter, uti *Cefalu*, *Patta* och *Lipara*. Under Erkebifkops-Stiftet *Monreale*, fom år 1775 indrogs til Kronan lydde Bifkoparne uti *Catania* och *Siragofa*. På Sardinien, 3:o *Gaglieri*, fom är Primas på ön, men utan Suffraganter. 4:o *Oriftano*, med en Suffragant, uti *Ales*. 5:o *Torre*, med 3 Suffraganter, uti *Caftel Arragonefe*, *Alghieri* och *Bofa*. De 5 Bifkops Stiften, fom finnas på Corfica äro förut upnämde. At en fådan myckenhet Bifkops Stift finnas i detta Land, i fynnerhet i Medlerfta och Nedra Delen, hvareft de förökats över alt mått, härrörer förnämligaft däraf, at Påvarne velat för Italienfka Nationen fkaffa övervigten uti de All-

männa Concilierne. Ockſå finnas hår många Stift, ſom ej hava flera Inbyggare än åtſkilliga Probſterier i Sverge. En Del af Biſkops Stiften åro exempti, det åro ſådane, ſom ej lyda under den Erkebiſkop i hvars Province de åro belågne, utan, omedelbart under Påven.

Judarne bliva hår fuller lidne, dock på de flåſta Orter nog inſkrånkt, undantagande i Liverno, hvareſt de leva fullkomligen fritt. Uti Piemontiſke Dalarne vid Alpiſka Bergen uppehålla ſig Valdenſer, ſom nu mera ej oroas i anſeende til Religionen. Grekerne ſom bo uti Rom och Venedig erkånna Påven fór ſin Kyrkas óverhuvud; I Venedig hava de ock Kyrkor. Nyligen har Svenſka Konungen GUSTAF 3 utvärkat, at Proteſtanterne åven få hålla ſin Gudstjånſt uti Rom.

Manufacturer och *Fabriker* åro hår i et blomſtrande tilſtånd, i ſynnerhet hvad Siden tilvårkningarne beträffar, emedan Silke finnes hår til ſtor myckenhet och af ſynnerlig godhet.

Handelen år åven fórdelagtig och vigtig. Italien har en ſtor myckenhet fórträffeliga Frugter och andra Varor, ſom det utfórer, hvaribland Sidenvaror, Vin, Olja och Salt intaga et betydeligt rum. De berömdaſte Marknader i Lombardiet åro uti Alesſandria, Novi, Cremona, Bergamo, Breſcia, Verona, Reggio och Piacenza. De vigtigaſte Sjó-och Handelsſtåder åro Genova, Venezia, Livorno, Ancona, Napoli, Palermo och Caglieri. Hvar och en

 Stat

Stat i detta Land har sina särskildta Myntsorter, som utredas vid Beskrifningen af Staterne.

Milen uti Italien äro i hvarje Land olika, sådane Mil hvaraf 60 utgöra en Latituds Grad, och kallas i allmänhet Italienska, finnas icke här. Til at visa den stora åtskilnaden af Italienska Mil, vil jag anföra några: 1 Grad håller 48 Mil i Piemont, 67 $\frac{1}{2}$ i Firenze, 74 $\frac{1}{2}$ i Rom, 76 $\frac{1}{4}$ i Perugia, 53 $\frac{1}{3}$ i Ancona, 57 $\frac{5}{6}$, Bologna, 57 $\frac{1}{2}$ i Ravenna, samt 81 $\frac{1}{2}$ Mil i Ferrara.

Hvad Landets *Historia* vidkommer, så var Italien fordom delt i många små Länder och Stater. Men då i sednare tider Gallierne nedsatte sig uti de mot Norden belägne Landskaper, och Grekerne uti de Södra Någderne, så blef det i anseende til sina Invånare afdelt i 3 stora Delar, nämligen Gallien på denna sidan om Alperne, på Latin *Gallia Cisalpina;* Egenteliga Italien, *Italia proprie sic dicta*, och Stora Grekeland, *Magna Græcia. Gallia* bestod af de flästa emot Norr och Väster belägna Landskaper af Italien, eller nu varande Lombardiet, som til större delen hörde under Galliernas lydna', samt var delat i flera Delar, och beboddes af särskildta Folkslag; men i Augusti tid blef detta benämnande afskaffat. *Italia proprie sic Dicta* innefattade nästan den nu varande Medlersta Delen af Italien; och *Magna Græcia* inbegrep den Nedersta Delen eller nu varande Riket Neapel. Det kallades så emedan de flästa Städer och orter vid Sjökusten voro Grekiska

kiska Nybyggare och talade Grekiska språket. Undertiden råknades ock Sicilien dårunder. Romarena bragte Italien i sin vidlöftigaste bemårkelse under sit vålde, och behöllo dén sama tils i 5 Seculo, då Göterne och Herulerne föllo in i Riket. I 6 Seculo förjagade vål de Orientaliske Kejsarne Östgöterne och bemågtigade sig Landet; Men Longobarderne nedsatte sig i den Öfra Delen, och bragteånteligen åven under sit vålde det styeket, som de Grekiske Kejsarne ånnu behållit qvar, under namn af Exarchat; och den nedersta Delen samt Sicilien intogos af Araberne. Påven, som då innehade et stycke af Medlersta Delen, omkring Rom, och var i fara at förlora alt, tog då sin tilflygt til de Frankiska Konungarne, och CARL, som bemågtigade sig Longobardiska Riket, blef år 800 d. 25 December utropad i Rom til Romersk Kejsare. Men Romerska Kejsarenas anseende i Italien varade ej långe, utan blef igenom de åregiriga Påvarnes assigter efter hand förminskat; i synnerhet aftog det ganska mycket efter Schwabiska Liniens afgång, och Italien blef åter söndrad i många små Delar.

Italien år således nu förtiden delt uti flera Stater, hvar af 6 åro ganska betydlige, nåmligen 2 Konungariken: *Neapel* och *Sardinien;* 1 Republik, *Venedig;* 1 Påvedöme, *Kyrkostaten;* 1 Storhertigdöme, *Toscana;* och et Hertigdöme *Milano.* 5 Mindre betydlige, nåmligen Republikerne *Genova* och *Lucca;* Hertigdömerne *Parma* och *Modena,* samt Johannite-

Ordensdömet *Malta*. Åtskilliga af ringa betydenhet såsom Republiken *San Marino*, Furstendömerne *Monaco* och *Masserano*, med några andra små Furstendömen, Marquisater och Grefskaper i Lombardiet, hvilka mästadelen äro Rikslän. Ön *Corsica* kunde väl räknas såsom den Tolfte af de betydligare Staterne i Italien, emedan hon värkeligen hörer til detta Land, men som hon lyder under Franska Kronan, såsom et Höfdingdöme af det Riket, så finnes hon därstädes betragtad.

Det finnes väl dessutom åtskilliga vigtiga Länder uti Italien, som föra Titul af Konunga-Riken, Hertigdömen, Furstendömen, m. m. såsom Sicilien, Savoyen, Piemont, Monferrato, Mantova, med flere, men som de äro delar af de förr upräknade Stater, så kunna de ej anses såsom särskildta Stater uti Italien. En del af alla dessa Länder äro dels Riks-Lån, samt Påveliga Lån, dels äro de fullkomligen frie.

Til Italien hörer dels Fast Land, dels Öar, och detta Land bliver gemenligen för Geografiska beqvämligheten skull afdelt i 4 Stora Huvuddelar: 1:o *Lombardiet* eller *Översta Delen*. 2:o *Medlersta Delen*. 3:o *Nedersta Delen* och 4:o *Öarne*; men som de fläste och betydligaste af desse Öar lyda under Potentater, som vistas på Fasta Landet, så betragtas de vid dessas Länder, och således afhandlas Italien efter sina 3 Huvuddelar på Fasta Landet.

1:o *LOMBARDIET.*

Eller

ÖVERSTA DELEN AF ITALIEN,

Detta kallas på Latin *Longobardia.* Båsta Cartan över hela detta Land år utgiven af *Placide* på 5 ark, under Titul: *Le Cours du Po;* Den år i Holland efterstucken af *Covens & Mortier*, hvarest den finnes. Det utgör den största, den ljufligaste och den frugtbaraste Slåttmark i Europa, stråckande sig i Långd, ifrån Alpiska Bergen til Adriatiska Havet, 45 mil, och i Bredd 20 mil. Areal Innehållet är vid pass 950 Qvadrat Mil och Antalet af de månniskjor, som hår vistas, stiger ungefårligen til 7 Millioner.

Det består af följande 6 Stater:

1:o *Sardinska Riket.*
2:o Republiken *Genova.*
3:o *Österrikiska Herraväldet.*
4:o Hertigdömet *Parma.*
5:o Hertigdömet *Modena.*
6:o Republiken *Venedig.*

Hårtil komma några små *Furstendömen*, *Marquisater*, m. m. hår och dår krinspridde.

Uti Lombardiet åro vål Landskaperne *Ferrara* och *Bologna* också belägne, men som de höra til Kyrko-Staten, så betragtas de på sit Ställe.

1. *SARDINSKA RIKET.*

Detta Rike består af Hertigdömet *Savoyen*, Furstendömet *Piemonte*, Hertigdömet *Monferrato*

rato och Wästra Delen af Hertigdömet *Milano*, hvilkas Behårskare är Konung på Ön *Sardinien*, som dock residerar i sina Lombardiska Stater. De bästa Cartor som finnas över detta Rike äro utgifne af *Caroli* i Turin, på 4 ark år 1779, af *Borgonio* i Turin på 25 ark år 1772, samt af *Dury* i London på 12 ark år 1765. Riket är beläget mellan 43 Gr. 38 Min. och 46 Gr. 50 Min. Latitud, samt 23 Gr. 6 Min. och 26 Gr. 58 Min. Longitud. Sardinien oberäknad. Det gränsar i Norr til Helvetien, i Öster til Venedig och Parma, i Söder til Genua och Medelhavet, samt i Wäster til Frankrike, samt håller i vidd, Sardinien inbegripen, vid pass 600 Qvadrat Mil. De största Strömar äro 1:o *Po*, hvilken i detta Land uphämtar de fläste öfrige Strömar, hvaraf de betydligaste på Norra sidan äro *Cluson*, *Dora-Riparia*, *Orco*, *Dora Baltea*, *Sesia* och *Tesino*, samt på Södra sidan *Varaita*, *Maira*, *Tanaro* och *Staffora*; af hvilka *Tanaro* och *Tesino* äro de största. Den förra uptager de ansenliga åarne *Stura*, *Belbo* och *Bormida*. 2:o *Varo*, som skiljer detta Rike från Frankrike, faller i Medelhavet, och uphämtar ån *Tinea*. 3:o *Rhone*, som även skiljer Savoyen från Frankrike, och uphämtar *Arve*, *Sier* och *Guyer*. 4:o *Isere*, som uptager *Arc*, men sjelf uti Frankrike förenar sig med Rhone.

De största Sjöar i Riket äro; *Genever Sjön*, som skiljer Landet från Helvetien, *Annecy*, *de Bourget*, *Lago d'Orta* och *Lago Maggiore*, hvil-

hvilken, sidsta är gemensam med Österrikiska Lombardiet.

Hvad Rikets beskaffenhet i allmänhet vidkommer, så är Climatet, uti den delen af Landet som ligger omkring Alperne, ganska kallt, men ju längre man hinner därifran åt Öster, ju mildare och ljufligare bliver det; och Söder ut på Sardinien är det ganska hett. I anseende härtil äro ock Naturs Producterne olika. I allmänhet at säga, har Riket godt förråd på Betesmarker, hvarest en myckenhet Boskap födes, samt Säd och allehanda slags ädel Frugt; såsom Vindruvor, Oliver, Citroner, Pomerancer, Granatäplen, Fikon, Mandel, Castanier, Äplen, Påron, Persikor, Aprikoser; Kersbär m. m. Mulbärstrån planteras i myckenhet, hvadan en stor mängd Silke frambringas, som ej allenast räcker til Landets förnödenhet, utan även i ansenlig myckenhet affättes til Utländningen. Af Mineralier träffas Salt i ymnighet på Sardinien. Jämvål finnes här Guld, Silver, Koppar och Järn.

Handelen, som Riket driver är vigtig och består uti en stor del af de upräknade Producter, förnämligast Silke från Piemont och Vin, samt Salt från Sardinien; men som Riket ej har många Hamnar på Fasta Landet, så föres en stor del af Varorne til Genova, at därifrån utskeppas.

Hvad *Myntet* beträffar, så hålles Bok och räkning i Lira och Soldi; 1 Lira innefattar 20 Soldi, samt gäller i Svenskt Mynt 9 fs. 12

runst.

runst. 1 Soldo är således 6 runst. af värkeligt Mynt finnes, af Silver, Scudo d'Argento,* som gäller 6 Lire och är vård 1 RD:r 11 ſs 6 runst. Picolo Scudo om 3 Lire, eller 29 ſs 9 runst. och Testone om 1 ½ Lire 14 ſs 10 ½ runst. Af Guld gälla 1 Doppia 24 Lire, eller 4 RD:r 46 ſs. 1 Half Doppia 12 Lire, eller 2 RD:r 23 ſs. och 1 Scudo d'Oro 6 Lire eller 1 RD:r 29 ſs. 9 runst. Det största Guldmyntet som finnes kallas Carlino och gäller 120 Lire eller 24 RD:r 38 ſs. Rörande *Mått*, *Mål* och *Vigt*, så äro desse ej lika över hela Riket; 919 Fot i Turin, 1096 ⅔ i Savoyen, samt 1465 Palmi i Cagliari äro lika med 1000 Svenska Fot. 42 Piemontesiska Mil utgöra 10 Svenska. 1 Sacco i Turin utgör 25 Svenska Kappar. 1152 Skålpund i Turin, och 1060 ½ på Sardinien äro lika med 1000 Svenska Skålpund.

Detta Rike är ganska vål bebodt, ty enligt skedd räkning år 1780, befunnos Inbyggarne på Fasta Landet stiga til et Antal af 2,733,394. När Sardinien härtil lägges, hvarest Folkmängden utgives at vara 376,000, så finnes i hela Riket omkring 3,110,000 Människjor, och således vid pass 5180 Personer på hvarje Qvadrat Mil. År 1772 steg Folkmängden i Sardinska Lombardiet til 2,695,727.

Språket, som talas i detta Rike är olika. I somliga Landskaper, såsom i Savoyen, talas förskämd Fransöska, i Piemont en af Fransöska bortskämd Italienska, och på Sardinien är

det

det så blandadt af Arabiska ord, at en ren Italienare har svårighet at förstå det.

Religionen, är här, så väl som över hela Italien, Katolsk, dock har man i Kyrko Saker inskränkt Påvens myndighet, så mycket möjeligit varit. Ingen Påvelig Bulla blir publicerad, innan Kongl. Rådet därtil lämnat sit samtycke. Til Konungen hörer utnämnandet af alla Andeliga Embeten och Sysslor, och Konungen äger magt at belasta en tredjedel af hvarje andelig Lägenhet med Pension. Hvad Klostren besutit före år 1600 är fritt från utlagor; men för det som de sedermera bragt under sig antingen det är lös eler fast Egendom, måste de betala borgerliga utskylder.

I anseende til Kyrko-styrelsen är hela Riket indelt uti 5 Erkebiskops, och 25 Biskops Stift; men en stor del af de härvarande Biskoparne lyda ej under de Erkebiskopar, som finnas innom riket, utan äro Suffraganter til Erkebiskopar i andra Stater, såsom synes af förut införde Förtekning på alla Italienska Stift. Dessutom finnas här flera Delar af Stift, som lyda under utrikes Biskopar och kallas Vicariater; yttermera träffas i Landet 6 Abbostift, som ej höra under någon Biskop, utan hava egen Juridiction. Jag vil här införa Namnen på dessa Stift, jämte antalet på de Landgods och den Folkmängd, som befants uti hvarje af dem år 1772.

Uti

Uti Biskopsstifterne		Landgods		Folkmängd
1. *Annecy*	- - - - - - -	357	-	192,556
2. *Moutiers*	- - - - - -	81	-	5[illegible],142
3. *San Gioanni di Moriana*	-	99	-	59,780
4. *Aosta*	- - - - - - -	77	-	66,005
5. *Torino*	- - - - - - -	204	-	413,643
6. *Ivrea*	- - - - - - -	121	-	148,391
7. *Susa*	- - - - - - - -	24	-	27,271
8. *Pinerolo*	- - - - - -	68	-	67,508
9. *Saluzzo*	- - - - - - -	61	-	96,926
10. *Mondovi*	- - - - - - -	54	-	107,405
11. *Fossano*	- - - - - - -	17	-	45,280
12. *Alba*	- - - - - - - -	97	-	97,000
13. *Asti*	- - - - - - - -	101	-	121,473
14. *Biella*	- - - - - - - -	82	-	97,043
15. *Vercelli*	- - - - - - -	110	-	107,098
16. *Nizza*	- - - - - - -	50	-	56,104
17. *Casale*	- - - - - -	119	-	105,006
18. *Acqui*	- - - - - - - -	81	-	85,096
19. *Vigevano*	- - - - - - -	3	-	14,808
20. *Alessandria*	- - - - -	22	-	43,546
21. *Novara*	- - - - - - -	300	-	238,136
22. *Tortona*	- - - - - - -	139	-	92,561
23. *Bobbio*	- - - - - - -	13	-	12,995
	Summa -	2280	-	2,349,753

Uti Vicariaterne			
1. *Yenne*, under Stiftet Belley, -	35	-	20128
2. *Chamberi*, — Grenoble, -	68	-	49120
3. *Pogetto*, — Glandeves,	27	-	12,613

4. *Sos-*

4. *Sospello*, — Vintimiglia	18	- -	20,011
5. *Oneglia*, — Albenga	53	- -	28,151
6. *Spigno*, — Savona -	7	- -	3,835
7. *Capriata*, — Genova	7	- -	5,681
8. *Åltare*, — Noli -	1	- - -	917
9. *Arona*, — Milano -	22	- -	14,606
10. *Lumellina* — Pavia	100	- -	95,511
11. *Broni* — Piacenza	45	- -	35,653
Summa -	383	- -	286,226
Uti de Independenta Abbotstiften			
S. *Benigno* — —	12	- -	20,027
S. *Michele* — —	9	- - -	25,111
De öfrige 4 Abbotstiften	8	- - -	14,610
Summa -	29	- - -	59,748
Total Summa -	2712	- -	2,695,727

Härtil komma de Stift, som finnas på Ön Sardinien, hvilka äro 7, hvaraf 3 äro Erkebiskops, och 4 Biskops Stift.

Klostrens antal är ansenligt, endast uti Sardinska Lombardiet stiga de til et antal af 390, hvilkas inkomster räknas til 360,000 RD:r.

Vetenskaperne härstädes äro icke uti synnerligen florerande tilstånd, ty uti hela Riket finnas ej flere än 3 Universiteter, hvaraf endast 2 träffas uti Sardinska Lombardiet, och det öfriga befinnes på Ön Sardinien, men detta betyder ej mycket.

Hvad

Hvad Landets Historia och Regements författning vidkommer, så härstammar Kongl. Sardinska Huset af Savoyen, och har af denna Province, ända til år 1713, endast haft Hertiglig vårdighet, oaktadt det i anseende til sit anspråk på Ön Cypern, tillagt sig Titul af Kongl. Höghet. Men förenämde år bekom då varande Hertigen *Vittorio Amedeo* 2. genom ütrechtska Freden, Konungariket Sicilien och låt króna sig i Palermo, och således såsom Konung kallades *Victor I.* Han blef i besittning däraf til år 1718, då han måste afträda denna Ö til Österrike och såsom äqvivalent antaga ön Sardinien, hvaraf detta hus ännu är i besittning. Den nu varande heter Victor 2. Dess Titul är N. med Guds Nåde, Konung i Sardinien, Cypern och Jerusalem, Hertig til Savoyen, Montferrat, Chablais, Aosta och Genevois, Furste til Piemont och Oneglia, Markgreve til Italien, Saluzzo, Susa, Ivrea, Ceva, Maro, Oristan och Sezana, Greve til Moriana, Geneve, Nizza, Asti, Alessandria, Tende, Gocean och Romont, Friherre til Vaud och Fossigni, Herre til Vercelli, Pinerolo, Tarentese, Lumellina och Val di Sesia; Det Heliga Romerska Rikets Furste och beständiga Vicarius uti Italien. Dess vålde uti Regerings saker är oinskränkt.

Riksvapnet är nog vidlöftigt at anföra; jag vil endast nämna det väsenteligaste däruti. Det består af en i 4 Fält afdelt Sköld, med en Spits, Medelsköld och Hjertsköld: Första Fältet

tet har 4 afdelningar, hvaruti finnas Vapnen för Rikerne Jerusalem, Cypern och Armenien, samt Hertigdömet Lüxemburg. Det andra Fältet består af 3 Delar, hvari Vapnen för Hertigdömerne Neder Sachsen, Över Sachsen och Engern befinnas. Det tredje Fältet har 2 Delar, och innefattar Vapnen för Hertigdömerne Chablais och Aosta. Det Fjärde Fältet utgöres af 2 Delar; som innehålla Vapnen för Hertigdömerne Genevois och Monferrato. Uti Spitsen är Grefskapet Mauriennes Vapen. Uti Medelskölden visar sig Kongl. Sardinska Vapnet, som är et rödt Kors i Silver-Fält, med 4 Morehuvuden, som stå i Vinklarne och hava Silverbindlar omkring sig. Hjert-Skjölden innefattar et Silver-Kors, i rödt Fält, i anseende til Hertigdömet Savoyen. Tvänne *Riddare-Orden* finnas här, nämligen 1:o *Della Santa Annunziata*, hvilken föreställer Jungfru Mariä Bebodelse, och bäres på en Guld-kädja, som hänger om halsen nedpå bröstet, samt hvaruti hvarje Länk består af de 4 Bokstäverne F. E. R. T. som betyder Fortitudo ejus Rhodum tenuit. 2:o *De Santi Maurizio Lazaro*, som har någon likhet med Johanniter Orden, emedan den bör underhålla 3 Galerer, emot Turkarne; Ordenstecknet är et grönt emailleradt Kors i vit infattning, och bäres på grönt Band.

Samteliga Stats sakerne besörjas af 8 Stats-Ministrar samt 3 Stats Secreterare för Utländska, Inländska och Krigs Göromålen. Rikets

högsta Domstolar och Collegier äro följande: *Högsta Kongl. Rådet af Sardinien*, som har sit Säte i Turin, *Kongl. Audiencian* i Caglieri, *Kongl. Apostoliska Cancelliet*, *Kongl. Intendencen*, *Kongl. Gouvernementet* i Sassari, *Stora Cancelliet*, *Kongl. Rådet* af Savoyen, *Kongl. Rådet* i Turin, *Kongl. Finance Cammaren*, *Kongl. Rådet* i Nizza, *Ufficio del Vicariato*, eller Police Rätten i Turin, samt *General Intendencen*. År 1762 har Konung CARL I uphävit all Lifegendoms rättighet i sina Stater, och år 1770 har samme Konung utgivit en ny Lagbok för hela sit Rike..

Riks Inkomsterne härflyta: 1:o af Domainerne eller Krono Godsen, hvilka blivit ansenligen förökade sedan år 1724, då de Domainer som varit föryttrade, til Kronan indrogos, samt förböds at vidare förlåna några dylika Gods; då det ock befaltes at alla lediga Län därtil skulle slås: 2:o Af den så kallade General Gabellen, som består uti Tullträkten samt Accisen på Salt, Tobak, Krut och stämplat Papper, och stiger til 2,019,650 RD:r. 3:o Af la Gabalette, som inbringar 122,650 RD:r. 4:o Af Les Tailles, samt andra smärre Artiklar, utgörande 1,072,800 RD:r; tilsammans 3,215,000 RD:r; Hårunder år dock Inkomsten af Kronogodsen ej begrepen, som utgör en betydelig Summa. Och detta år endast Inkomsten af Fasta Landet. Härtil komma Utlagorne från Sardinien, som såkert stiga til 1 Million RD:r, men hvarest så mycket måste användas til Civil

vil Statens och Krigsmagtens underhåll, at öfverskottet af de årliga Inkomsterne ej kan öfverstiga några 100,000 RD:r; så at besittningen af detta Land är för Savoyiska huset vigtigare i anseende til vårkeliga Kongl. Värdigheten, som därvid häftar, än Inkomsterne.

Krono Utgifterne stiga til vid pass 3,512,000 RD:r; hvaraf 852,900 RD:r åtgå at betala Interessen på Stats skulder, til Kongl. Håvets förnödenhet 303,700 RD:r, til Krigsmagtens underhåll, Artilleriet och Fästningsbyggnaden därunder begrepne, 1,948,400 RD:r. Af alt detta finner man at Konungen af Sardinien ändock kan äga några 100000 RD:r årligen öfrige, at därmed afbetala Stats skulderne.

Krigsmagten består af 14 Regimenter National Trupper, Tyskar och Sweitsare, en Artilleri Corps, en Bataillon Mariner, 2 Legioner, en Ingenieur Corps och Compagnie Franche, 4 Regimenter Garde, 12 Regimenter Landt-Milice, och en Corps Invalider, samt 4 Regimenter Cavalleri och 6 Dragone Regementer, utgörande tilsammans vid pass 46000 Man, hvaraf omkring 1000 höra til Artilleriet, 5000 til Cavalleriet, 10000 äro Landt Milice, och 6000 Invalider. Til Sjös underhållas 32 Krigs skepp, Fregatter och Galerer.

Riket består af 4 Huvuddelar, hvaraf 3 äro belägne på Fasta Landet, nämligen Hertigdömet *Savoia*, Furstendömet *Piemonte*, och Wästra Delen af Hertigdömet *Milano*, och 1 är belägen uti Medelhavet, som utgöres af Ön

och Konungariket *Sardinien.* Vid desse Länder är at märka, det Sardinien och största Delen af Piemonte äro Allodiale eller Frie Stater, men Savoyen, en mindre del af Piemonte, nämligen Hertigdömet Monferrato, jämte några andra Distrikter, samt andelen af Milano, äro Romerska Rikets Län.

1. Hertigdömet *SAVOYEN.*

Detta Land kallas på Italienska *Savoia* och på Latin *Sabaudia.* Det är beläget mellan 45 Gr. 5 Min. och 46 Gr. 25 Min. Latitud. Det ligger på andra sidan om Alperne, och hörer egenteligen icke til Italien, utan til Tyska Riket och Öfra Rhenska Kretsen, hvarifrån Konungen dock affsöndrat sig. Det gränsar til Helvetien, Piemonte, samt Landskaperne Daufiné och Bourgogne i Frankrike. Större delen af Landet är bergagtig, och de högsta Bergen härstädes, hvilka ligga uti Gränsen med Walliserland och Piemonte, utgöra en Del af Alperne, samt kallas *Les Glacieres*, och äro beständigt betäckte med Snö och Is; Däraf Berget *Montblanc* eller *Mont Maudit* är i synnerhet namnkunnigt för sin högd, ty dess spits ligger 14770 fot över Genever Sjön, samt 17560 fot över vattubrynet af Medelhavet. Detta Berg är således det högsta i Europa. Uti den slätare Delen af Landet växer dock Säd och Vin, samt skönt Bete uti Dalarne, och Boskaps skötseln är viktig, så at de fläsla Oxar och Kor, som man har i Piemont och Milano, komma från detta

Land,

Land; ävenväl säljas en myckenhet Åsnor härifrån. De största Sjöar äro, utom *Genever-Sjön*, *Lac d Annecy* och *du Bourget*. De största Strömar, utom *Rhone*, äro *Arve*, *Isere* och *Arc*. Inbyggarne äro merendels fattige och söka til en stor del sin föda utomlands. Deras antal stiger til 380,000. Språket är Fransöskt. Hertigdömet består af 6 Landskaper, nämligen *Savoia Propria*, *Tarentese*, *Moriana*, *Ginevrese*, *Fössigni* och *Chablais*.

1. *SAVOYA PROPRIA.*

Denne Del af Savoyen ligger midt i Landet, samt gränsar til Frankrike, hvarifrån han skiljes förmedelst Rhone Strömen. Han utgör och den största och frugtbaraste Delen af Landet. Här finnas tämeligen rymliga Fält mellan Bergen och Kullarne, och Marken är i synnerhet frugtbar på Vin. Man märker:

1. Chambery, Lat. *Camberium*, hela Hertigdömets Huvudstad, belägen vid en liten Å, uti en angenäm och frugtbar Dal, är ansenlig, men har ingen annan befästning än blotta Murarne. Gatorne äro trånga, och de eljest välbygda husen hava et mörkt utseende. Han är Säte för Kongl. Rådet och Cammar Collegium för Savoyen, samt hörer i andeliga mål til Stiftet Grenoble i Frankrike. Här finnes 1 Collegiat-Kyrka, 2 Sokn-Kyrkor, 1 Priorat, 1 Commenderie för Johanniter-Orden, 13 Kloster, och en myckenhet allmänna Springbrunnar. Folkmängden stiger til 8 à 10000 Invånare.

2. *Aix*, Lat. *Aquæ Gratianæ*, en Stad, ej långt från Sjön du Bourget, är berömd för sina varma Bad, hvaraf hvar och en kan betjäna sig, för in-

tet. Det ena kallas det Kongl. Badet, det andra Svavelbadet och det tredje Alunbadet. Här finnes 1 Collegiat-Kyrka. Staden förer Titul af Margqvisat.

3. *Monmelian*, en liten Stad vid Isere, med en vigtig Fästning på et högt Berg. Här i Någden finnes skönt Vin, som hålles för det bästa i Landet.

4. *Rumilly*, Lat. *Romiliacum*, en medelmåttig Stad, norr i Provincen, har 4 Kloster och 3000 Invånare, samt driver vigtig handel med Vete.

5. *Hautecombe*, et berömt Abbotstift, vid Sjön du Bourget, har en Furstelig Graf, hvarest många af Savoyiska huset ligga begrafne.

6. *Le Pont Beauvoisin*, en Stad, vid ån Guyer, hvaraf den östra hälften hörer hit, och den västra, på andra sidan om Strömen, til Fransöska Provincen Daufiné.

7. *Les Echelles*, en liten Stad, uti en Dal vid Ån Guier, hvarvid en bred stenlagd väg är anlagd, och til den ändan et berg genomhuggit til 1000 Famnars längd.

8. *Aiguebelle*, en Stad, vid Ån Arc, är en vigtig post, som öpnar ingången til Dalen Moriana. Här tilvärkas mycket Silke.

2. Landskapet *TARENTESE*.

Detta ligger öster om det föregående, och har goda betesmarker, på et par ställen Saltkällor, samt även Stenkol. Det innehåller 80 Soknar. Man märker:

1. Moutiers, Lat. *Monasterium*, en Stad, vid Isere, är Säte för en Erkebiskop. Utom Dom-Kyrkan är här en Sokne-Kyrka och 3 Kloster. Vid Staden äro Saltkällor.

3. Landſkapet *MORIANA.*

Detta Landſkap utgör en anſenlig Dal, liggande omkring ån Arc. Det har goda Betesmarker och vigtig Boſkapsſkötſel, anſenliga Skogar, ſamt bär Råg, Vete, Vin, Mandel och andra nyttiga Frugter, ſamt innefattar 120 Förſamlingar. Man märker:

1. *San Gionnni*, med tilnamnet *di Moriana*, en liten öpen Stad, vid Arc, är Säte för en Biſkop, hvars årliga inkomſt ſtiger til 3600 RD:r, en hiſkelig inkomſt i dylikt Land, hvareſt Idogheten och Måttligheten utgöra ſtörſta Rikedomen.

2. *Lanebourg*, en Köping, belägen vid det berömda Berget Cenis, där förnämſta vägen löper in i Italien. Den beſtår af 200 Hus.

4. Landſkapet *GINEVRESE.*

Kallas på Franſöſka *Genevois* och förer Titul af Hertigdöme. Det ligger Norr om Egenteliga Savoyen och beſtår dels af Slätter, dels af Berg, ſamt är förmedelſt Invånarnes flit ſå upbrukadt, at det bär Vete, Vin och andra Frugter. Man märker:

1. Annecy, Lat. *Anneſium*, Landets Huvudſtad, vid en vacker Sjö af det namnet, är näſt Chambery den ſtörſta Staden i Savoyen, men ej ſynnerligen väl bygd. Han är Säte för en Biſkop, hvars årliga inkomſt ſtiger til 1200 RD:r. Dom Capitlet beſtår af 30 Domherrar. Utom Dom-Kyrkan finner man här ännu en Sokn-Kyrka, 5 Munke-Kloſter, et Johanniter-Ordens Commenderie och 6 Nunne-Kloſter Här finnes ock et gammalt Slott, liggande på en hög Kulle. Biſkopen härſtädes har tilförene haft ſit ſäte i Geneve.

2. *La Roche*, en medelmättig Stad, på en Kulle, med

med vid pass 2000 Invånare, har 1 Collegium och 2 Kloster.

5. Landskapet *FOSSIGNI.*

Det ligger Öster om det föregående, samt har godt Bete och Boskapsskötsel. Det innefattar den Delen af Alperne, som kallas les *Glaciéres*, eller Snöbergen, hvaribland *Mont Blanc* eller *Montagne Maudite* är i synnerhet märkvärdigt för sin högd. Det delas uti 2 Delar *Öfra* och *Nedra Fossigny.* Man märker:

1. *La Bonne Ville*, en medelmåttig Stad, vid Ån Arve, i Nedra Fossigny, har et gammalt Slott, en Sokn-Kyrka och et Collegium.

2. *Salanche*, en tämelig Stad, på et Berg, vid Arve, har 1 Collegiat-Kyrka, 2 Kloster och 4000 Invånare.

6. Landskapet *CHABLAIS.*

Detta ligger Nordligast i Landet, vid Genever Sjön. Landet är väl upbrukat och innefattar en vacker blandning af Åkerfält, Vinberg, Ängar och Skogar. Man märker:

1. THONON, Landskapets Huvudstad, vid Genever Sjön, är tämeligen god, har 1 Sokn-Kyrka, 1 Collegium och 6 Kloster.

2. *Ripaille*, et Chartreuser Kloster, på en Udde vid Genever Sjön, är anlagt af Hertig *Amedeo* 8 af Savoyen, som sedermera blef Påve under Namn af *Felix* 5, hvilken sedan han nedlagt Påveliga värdigheten, här tilbragte sin öfriga lefnad i mycken vällust. Utmed Klostret ligger en ansenlig Skog, hvaruti finnas sköna Alléer.

3. *Evian*, en medelmåttig Stad, vid Genever Sjön, med 2 Kyrkor och 2 Kloster.

2. Fur-

2. Furstendömet *PIEMONTE.*

Detta Land, som på Latin kallas *Pedemontium*, grånsar i Norr til Walliserland, i Öster til Hertigdömet Milano, i Söder til Republiken Genova och Medelhavet, samt i Wäster til Frankrike. Detta år vål til en del bergaktigt, emedan det grånsar til Alperne; men år dock, över huvud tagit, ganska frugtbart. Betet år förträffeligt och Boskapsskötseln ansenlig, som bringar årligen in i Landet 620,000 RDlr. Man räknar, at endast af Oxar såljas årligen 90000 stycken. Slåtterne båra god Såd, hvaraf en stor Del utföres til nåstgrånsande Lånder. På grånsen til Milano håfdar man Turkiskt Korn, hvaraf såmre Folket betjånar sig til Bröd. På Kullarne våxer ganska myeket Vin, hvilket medan det år nytt, år ganska sött, i synnerhet af vita slåget; dock finnes hår af rödt vin et tåmeligen surt slag, som kallas Vino brusco, och år hålsosamt för fetlagdt folk. På Frugt år stor ymnighet, såsom Oliver, Citroner, Pomerancer, Granatåplen, Fikon, Castanier, Mandel och andra Frugter. Om Vintern åter Almogen gårna stora Castanier, som kallas Marrons. Trüffel våxer så til överflöd, at man kan kalla Piemont dess Fådernesland. Mångden af Mulbårs Trån är stor och Silkesavelen vigtig; och räknas detta Landets Silke för det båsta och finaste i Italien, samt utföres til myckenhet. Mången Bonde såljer årligen 100 à 120 Skålp:d Silke, som ånnu icke år spunnit från Silkesmaskarnas hus,

och hvarje Skålp:d dylikt Silke kostar 10 til 12 skilling. Af det finaste Silket, som är bekant under namn af Organsin, kostar 1 Skålp:d vid pass 4 RD:r. Årligen löser detta Furstendöme flera 100,000 RD:r för försåldt Silke. Någden mellan Torino och Coni, är så vacker och frugtbar, at den har få fina likar. Piemonts frugtbarhet har givit Italienarne anledning til det ordspråket: Om Italien vore et Får, så vore Piemont-Njuren därpå.

Bergen innehålla Guld, Silver, Koppar och Järn. Af Bergen hålles *Rochemelon* före at vara et af de högsta bland Italienska Alperne. Man behöver en hel dag at stiga up til dess spits, hvarifrån man, då klar väderlek är, har den härligaste utsigt över större Delen af Lombardiet. *Viso* samt *Cenis* äro även bland de högsta i Europa. Det sednares högd över Medelhavet är 9450 Fot. De största Strömar, som vatna Landet, äro *Po*, *Doria Baltea*, *Sesia*, *Tanaro* och *Varo*.

Som Landet är så ganska frugtbart, så är det ock väl bebodt. År 1780 räknades Folkmängden härstädes stiga til omkring 1,700,000 Människjor. Här finnas 50 Grefskaper, 15 Markisater, en myckenhet Friherrskaper, över 30 rika Abbotstift, utom en myckenhet Kloster för bägge Könen. Religionen är väl Romersk-Katolsk, dock finnas uti Dalarne, som gränsa til Alperne, et ansenligt antal Reformerte, som kallas Waldenser, de där utgöra et antal af inemot 16000 Människjor, och hvilka få nu mera i fred öva sin Gudstjänst.

Lan-

Landets förnämsta Handel drives med Silke och Hampa, och Handelen med Oxar, Kor, Får och Svin är även vigtig. De inkommande Varorne bestå uti en myckenhet Tyger och Yllestrumpor från England och Frankrike, Linne från Helvetien, samt Järn, Koppar, Socker och andra Specerier.

Furstendömet Piemonte består af 4 Huvuddelar, nämligen *Egenteliga Piemonte*, Hertigdömet *Aosta*, Grefskapet *Nizza* och Hertigdömet *Monferrato*.

1. EGENTELIGA PIEMONTE.

Detta Land innefattar den Delen af Furstendömet Piemonte, som af ålder hördt därtil, samt utgör den största och vigtigaste Delen däraf. Det är belägit förnämligast omkring Elven Po, samt består af följande 11 Provincier, nämligen *Torino*, *Ivrea*, *Susa*, *Pinerolo*, *Saluzzo*, *Cuneo*, *Mondovi*, *Alba*, *Asti*, *Vercelli* och *Biella*.

1. Provincen TORINO.

Detta Landskap är belägit förnämligast omkring Elven *Po*, samt åarne *Orco* och *Dora Riparia*. Det gränsar också til Alperne. Man märker:

1. TORINO, på Fransöska Turin, Lat. *Augusta Taurinorum*, Huvudstaden i detta Furstendöme, och hela Sardinska Riket, samt Konungens Residence, är belägen på en angenäm Slätt vid Elven Po, där än Dora Riparia faller uti honom, under 44 Gr. 50 Min. Lat. Han är stor, ty man behöver 1 och en half timas

tid

tid at gå omkring honom, samt folkrik och wacker, med välbygda hus och räta Gator, hvaribland 2, nämligen Ny Gatan och Po Gatan äro de ansenligaste och hava få sina likar i Europa. Den förra är 1700 steg lång och 18 bred, samt bebygd med hus af 4 Våningar, den sednare håller 1100 steg i längd och 25 i bredd, och har enformiga hus af 3 våningars högd, hvilka på bägge sidor hava välfda Portiquer, hvarunder man i elakt väder kan gå med beqvämlighet. Husen äro öfveralt bygde af Tegelsten och vackra; men de många Pappers Fenster här finnas orsaka en mindre nöjsam utsigt. Staden är även väl befäst med 14 reguliera och starka Bastioner, samt et förträffeligt Citadelle, som är en regulier Femhörning, hvaigenom han sättes i stånd at uthärda en lång belägring; Däruti är en brunn af en sådan vidd, at man däruti har practiserat en trappa, hvars sluttning är så litet brant, at Hästar kunna gå ända ned til Botnen. Han är ock Säte för Rikets förnämsta Collegier, en Erkebiskop, et Universitet och en Vetenskaps Academie. Til Stadens märkvärdigheter höra: Kongl. Slottet, hvilket är en stor Byggnad, som, hvad Innanredet vidkommer, uti pragt och god smak öfverträffar de flästa Palatser i Italien: Opera huset, hvilket är den mäst utstuderade och fullkomligaste af alla Theatrer i Italien: Den prägtiga Domkyrkan: Det väl bygda och väl inrättade Tyghuset, hvarest finnes et väl inrättat Canon-Gjuteri: Universitets Bibliotheket, som, utom en ansenlig mängd tryckta Böcker, af vid pass 40000 Band, äger et rikt förråd af kostbara Manuscripter, til et antal af 2000. I Staden finnas, utom Domkyrkan, 14 Sokn-Kyrkor, 19 Munke och 5 Nunne-kloster, samt inalles 110 Kyrkor och Capeller, 3 Hospitaler, 4 prägtiga Stadsportar, samt 3 stora och vackra Torg, utom några smärre. Af andra Byggnader är Prinsens af Carignan Palats bland de prägtigaste uti Italien. År 1775, steg Inbyggarnes antal til 82,138, hvaraf 66267 bodde innom Ringmuren, och 15871 utom, uti Förstäderne, häraf voro 1435 Judar. Hvad Manufactu-

ror beträffar, så tilvärkas här ovanligt sköna Moirer och andra Sidentyger med stora Mönster, som äro hållige, och skicka sig därföre väl til Tapeter, men smaken på dessa Tyger är icke så prydlig och variant, som på dem, som tilvärkas i Lyon, icke heller äro de så vackert arbetade. Här förfärdigas även åtskilliga brocherade Etoffer, Tafter och Sammet, samt en myckenhet Silkes Strumpor, jämväl Haute-och Basse-lisse Tapeter, med ganska lifliga och varagtiga Färger. Utomdess tilvärkas här åtskilliga slags Ylletyger. Handelen drives förnämligast med Silke samt de här tilvärkade Manufactur-varor, så väl som Chocolat och åtskilliga slags Brånviner.

Kongl. Lustslotten äro följande:

1. *Valentino*, et vackert Slott vid Po, 1 fjärdingsväg från Torino, uti en behagelig nägd*, besökes sällan och underhålles föga nu för tiden. Därvid besitter Universitet i Torino en Botanisk Trägård, som är ganska rik på sällsynta växter.

2. *Vigna di Madama*, et Slott på andra sidan om Po, gent emot det föregående, vid sluttningen et berg, hvarifrån man har en förträffelig utsigt över den nedanföre liggande Slättmarken.

3. *Veneria Reale*, Konungens förnämsta Lustslott, 3 fjerdingsväg från Turin, är ganska väl bygt och har en stor Trägård. Bland de här varande Byggnader är Dianä Tempel, uti en Dam anlagt, ganska vackert.

4. *Stupinigi*, et Slott, Sydväst från Staden, är så väl som Trägården ganska väl anlagt.

Andre Städer och Orter.

1. *Rivoli*, en vacker Stad, medelmättig til storleken, 1 Mil från Torino, har 3 Kyrkor och 3 Kloster, samt et Kongl. Lustslott, som ännu ej är fullkomnat, och sällan besökes. På detta Slott hölts Konung Victor I. i fångenskap, en tid sedan han ned-

nedlagt Regeringen. Från Staden til Torino år en bred och råt samt ganska vacker Allée anlagd.

3. *Moncalieri*, en liten Stad, uti en vacker någd vid Po, med et Kongl. Lustslott, hvilket Håvet i nyare tider fattat tycke före, och uppehåller nu håldre hår ån i Veneria Reale, emedan denna ort ligger under et mildare Climat ån förenåmde Lustslott. Detta Slott år ock mårkvårdigt dårföre, at Konung Victor I hår blef tilfånga tagen af sin Son, då han å nyo ville stiga up på Thronen, samt dog hår åven år 1732.

4. *Superga*, et ansenligt Kloster, på et högt Berg vid Po, ligger 3 Fjårdingsvåg från Torino, och har en prågtig Kyrka, hvaruti år et Capell dår Konung *Victor* I. ligger begraven, och under Kyrkan anlågges et Begrafnings Valf för Kongl. Familien, som blir et af de vackraste Capeller uti Italien. Från Coupolen på Kyrkan har man den hårligaste utsigt över en stor af Lombardiet, och vid klart våder kan man se ånda til Staden Milano.

5. *Chieri*, Fransf. *Quiers*, Lat. *Cherium*, en tåmeligen ansenlig Stad, vid en å, uti en frugtbar någd, år omgiven med Murar och Torn, samt har för 200 år sedan passerat för en vigtig Fåstning. Han år Såte för en Kongl. Domare, har 1 Collegiat-Kyrka, 1 Collegium, 7 Munke och 3 Nunnekloster, 2 Commenderier, samt utom Stadsmuren 2 Kloster.

6. *Carignan*, en öpen Stad, vid Po, år medelmåttig, samt Huvudorten uti et Furstendöme, tilhörigt en Bilinie af Sardinska Huset. Hår år et Furstligt Slott, som aldeles liknar Arsenalen i Stockholm.

7. *Caramagnola*, en medelmåttig Stad, et stycke från Po, år befåst, har 8 Bastioner och et Citadelle.

8. *Chivasso*, en befåst Stad, vid Po, dår ån Dora faller i honom, har 1 Collegiat och 5 Sokn-Kyrkor samt 4 Kloster. Befåstningen består af 4 Bastioner, 2 Plattformer och 6 Hornvårk.

2. Provincen *IVREA*.

Detta Landſkap ligger norr om det förenämde, ſamt ſöder om Hertigdömet Aoſta, hvarifrån det ſkiljes förmedelſt en ſtor Bergås, omkring åarne *Orco* och *Dora Baltea*; ſamt förer titul af Markiſat. Det är något mindre än Provincien Torino. Man märker:

1. Ivrea, Lat. *Eporedia*, Provincens Huvudſtad, vid ån Dora, uti en bergagtig nägd, är befäſt, ſamt har et Caſtell innom Staden och 3 Skanſar utom. Han är Säte för en Biſkop, och har utom Dom-Kyrkan 5 Sokn-Kyrkor och 5 Kloſter. Utom Stadsmuren ligga ännu 2 Kyrkor och Kloſter.

2. *Locana*, en Stad, vid ån Orco.

3. Provincen *SUSA*.

Detta Landſkap ligger Väſter om Provincen Torino, ſamt grånſar til Savoyen och Daufiné, hvarifrån det ſkiljes förmedelſt de höga Alperne. Ån *Dora Riparia* flyter midt genom Landet. Det år ganſka bergagtigt, och här år även det höga Berget *Rochemelon* beläget. Provincen förer Titul af Markiſat. Man märker:

1. Susa, Lat. *Seguſium*, en liten men gammal Stad, vid ån Dora, år befäſt, endaſt med Murar och Torn, men har en ſtark beſättning. Hår finnas 3 Sokn-Kyrkor, ſamt 3 Kloſter. Af Romerſka Antiquiteter finnes en vacker Triumfbåge. De omliggande Bergen äro frugtbare på Frugt och Vin. Utaf denna Stad nämnes et Biſkopsſtift, utan at någon Biſkop bor här.

2. *La Brunetta*, en i nyare tider anlagd ſtark Bergfäſtning, ej långt från Suſa, har 8 Baſtioner, ſamt är jämte alla utanvärken inhuggen i Berget. Af hela

la Fästningen synes ej en enda Byggnad. Kanoner och Minor kunna häremot intet uträtta, därföre tyckes han ock vara oövervinnerlig.

3. *Novalese*, en By, vid Foten af Berget Cenis, hvarest den första Piemontiska Tullen befinnes. Nära här intil ligger det namnkunniga Berget *Rochemelon*, på hvars högsta spits är upsatt Jungfru Mariæ bild af Bronze.

4. *Avigliana*, en liten befäst Stad, på en Kulle vid en Sjö, har et befäst Slott på en Klippa, samt 2 Sokn-Kyrkor och 3 Kloster.

5. *San Mickele*, et namnkunnigt Abbotstift, på en ganska hög och brandt Klippa, ej långt från förenämde Stad, är det vigtigaste i Furstendömet. Nedanföre ligger en ansenlig By.

6. *Exilles*, en liten Stad, vid ån Dora, längre up i Landet än Susa, är befäst med 4 Bastioner och et Bergslott.

7. *Oulx*, en liten Stad, ännu längre up i Landet vid samma å.

8. *Sezane*, en Köping, längst up i Landet, vid Franska Gränsen, samt meranämde å belägen.

4. Provincen *PINEROLO*.

Detta Landskap ligger Söder om det förenämde, samt gränsar även til Frankrike. Det är förnämligast beläget omkring ån Cluson, samt innefattar även de så kallade Piemontiske Dalarne, hvilka äro 4, nämligen *Val di Perusa*, *di Lucerna*, *di San Martino*, och *di Pragelato*, hvilka äro frugtbare på skönt Bete och Castanier, samt til större Delen bebos af et slags Religions Förvandter, som vika af ifrån Romerska Kyrkan och kallas Valdenser, samt stego år 1772 til et antal af 15665. Man märker:

1. Pine-

1. Pinerolo, på Fransöska *Pignerol*, Provincens Huvudstad, vid ån Lemna, har fordom varit en vigtig Fästning, men blef beröfvad större Delen af Fästningsvärken, då han år 1696 af Frankrike aftråddes til Savoyen. Han är Säte för en Biskop.

2. *Perouse*, en Köping, med et Bergslott, vid ån Cluson.

3. *Fenestrelle*, en Köping, med en Bergfästning, vid samma å, närmare intil Franska Gränsen.

6. Provincen *SALUZZO*.

Denna Province ligger Söder om den föregående, och gränsar ävenvål til Frankrike. *Po*, *Varaita* och *Maira* äro de största Strömar som vatna Landet. Han förer Titul af Marquisat, samt kom år 1601 under Savoyiska Huset. I denna Province ligger det höga Berget *Viso*. Man märker:

1 Saluzzo, Lat. *Salutium*, Provincens Huvudstad, belägen på en Kulle, ej långt från Po, är befäst, dock endast med Murar, samt Säte för en Biskop, och har 5 Munke samt 3 Nunne-Kloster.

2. *Savigliano*, en tämelig Stad, ej långt från ån Maira, är väl ännu något befäst, men har fordom varit starkare befäst, innan Fästningsvärken år 1706 förstördes af Fransosen. Staden har 4 Sokn-Kyrkor, 8 Kloster med deras Kyrkor, samt 6 andra Kyrkor och Capeller.

3. *Raconigi*, en öpen Stad, vid ån Maira, angenämt belägen uti den vackraste någden af Piemontesiska Slättmarken, är tämeligen god, samt har et vackert Furstligt Slott. Han hörer til Furstendömet Carignan. Staden har 2 Sokn-Kyrkor, 4 Kloster med deras Kyrkor, samt 6 andra Kyrkor, och driver god handel.

4. *Castel Delfino*, en god Bergfästning, vid ån Varaita, på Franska Gränsen.

5. *Revel*, en liten befäst Stad, ej långt från Elven Pos ursprung och Berget Viso, med et Castell på en ganska hög och otilgängelig Klippa.

6. Provincen *CUNEO*.

Denna Province ligger Söder om den föregående, samt gränsar til Frankrike och Grefskapet Nizza, från hvilket sednare han skiljes genom Apenninilska Bergåsen. *Maira* och *Stura* äro de största åar, som flyta genom Landet. Man märker:

1. CUNEO eller *Coni*, Lat. *Cuneum*, Provincens Huvudstad, belägen på en Kulle, uti en stor och fruktbar Slättmark, där åarne Stura och Gesso sammanflyta, är tämeligen ansenlig, samt befäst, och Säte för en Guvernör. Här finnes en Collegiat- och delsutom 2 andra Sokn-Kyrkor, 1 Collegium, samt 2 Munke och 3 Nunne-Kloster. Staden är en af de bästa i Piemont.

2. *Fossano*, en tämeligen ansenlig Stad, vid ån Stura, är Säte för en Biskop. Utom Domkyrkan finnes här 3 Sokn-Kyrkor samt 8 Kloster. Vid år 1592 hade Staden 9000 Invånare.

3. *Busca*, en befäst Stad, vid ån Maira, har 4 Kyrkor och et Kloster.

4. *Dronero*, en Stad, vid Maira, med 6 Sokn-Kyrkor.

5. *Demonte*, en liten Stad, vid ån Stura, med en stark Fästning, belägen på et Berg nära vid Staden. Här finnas 3 Kyrkor.

6. *Bagni di Vinai*, en ort vid en Bäck, som faller i ån Stura, ej långt från Apennin, på gränsen til Grefskapet Nizza, är märkvärdig för sina varma Bad som bestå af 8 heta Källor.

7. Bag-

7. *Bagni di Valdieri*, en annan Ort med varma Bad, ej långt från ån Gesso nära til Apennin.

7. Provincen *MONDOVI*.

Denna Province är belägen Öster om den förenämde och gränsar til Genuesiska Staten, hvarifrån han skiljes förmedelst Bergåsen Apennin. Elven *Tanaro* är den största Ström som flyter genom Landet; *Stura* utgör til en del dess gräns. Man märker:

1. Mondovi, Lat. *Mons Regalis*, Provincens Huvudstad, belägen dels på et Berg, dels nedanför Berget, vid ån Elero, är ansenlig och folkrik, samt Säte för en Biskop, en Guvernör och et Universitet. Utom Domkyrkan, finnas här 8 Sokn-Kyrkor, 12 andra Kyrkor, 12 Munke-och 4 Nunne-Kloster samt 5 Hospitaler. På största högden ligger et Citadelle. En hälf mil från Staden ligger Byn *Vico*, som oaktadt dess afstånd, räknas til Staden, och är märkvärdig för en ganska prägtig Kyrka, tillägnad Jungfru Maria.

2. *Bene*, en tämeligen god samt befäst Stad, hade år 1700, 4000. Invånare.

3. *Cherasco*, en tämeligen ansenlig, reguliert bygd och välbefäst Stad, på en Kulle, ej långt från det stället, där ån Stura faller i Tanaro. Befästningen består uti 10 Bastioner, samt åtskilliga Hornvärk. Här finnas 7 Sokn-Kyrkor, utom 3 belägna utom Stadsmuren, 3 Munke och 1 Nunne-Kloster. År 1631 slöts här en Fred mellan Frankrike och Savoyen.

4. *Ceva*, en medelmåttig Stad, belägen uti en Dal vid Tanaro, har 1 Collegiat-Kyrka, 3 Kloster med deras Kyrkor, och dessutom 7 andra Kyrkor, samt förer Titul af Markisat. Den omliggande Någden är frugtbar på förträffeligt Vin, Castanier och Tryffel.

5. *Garessio*, en tämeligen ansenlig, men irreguliert anlagd Stad, på åtskilliga Kullar, vid Tanaro, har 5 Sokn-Kyrkor, 2 Kloster, samt 9 andra Kyrkor. År 1700 beboddes han af 6000 Människjor.

6. *Ormea*, Lat. *Ulmeta*, en medelmåttig Stad, belägen vid Tanaro, nära intil Apennin, med et befäst Slott, på en Klippa, förer Titul af Markisat. Vid år 1700 steg Inbyggarnes antal til 3000. Den omliggande Någden har ymniga Betesmarker, och tilvårkar skön Ost.

8. Provincen *ALBA.*

Detta Landskap är beläget Norr om det förenämde, omkring Strömarne *Tanaro* och *Belbo*. Marken består af Slätter och angenäma Kullar, hvarest växer förträffeligt Vin. Man märker:

1. ALBA, Lat. *Alba Pompeja*, en tämeligen ansenlig Stad, vid Tanaro, är befäst, samt Säte för en Biskop. Utom Dom-Kyrkan finnas här 3 andra Sokn-Kyrkor, samt 4 Munke och 3 Nunne-Kloster.

2. *Bra*, Lat. *Braida*, en tämeligen god Stad, på en frugtbar Slättmark belägen, är öpen. Här finnas 3 Sokn-Kyrkor och 4 Kloster. Vid år 1700 steg Invånarnes antal til 4000.

3. *Gorzegno*, en liten Stad, vid ån Bormida, är Huvudorten i et Markisat.

9. Provincen *ASTI.*

Detta Landskap är beläget Norr om det näst föregående, mellan Elverne *Po* och *Tanaro*. Det är en af de frugtbaraste Provincer i Piemonte, som har överflöd på allehanda slags Frugt, i synnerhet äro Fikonen och Melonerne af en ganska läcker smak. Här växer även

kost-

kostligt Vin. Provincen förer Titul af Grefskap. Man märker:

1. Asti, Lat. *Asta Pompeja*, Provincens Hufvudstad, belägen vid Elven Tanaro, där ån Borbo faller i honom, uti en angenäm och frugtbar Dal, är ansenlig och folkrik, samt en af de bästa i Piemonte. Han är befäst med Murar och Bastioner, och har dessutom et Slott på en Klippa, samt et Citadelle utmed Tanaro, til beskydd. Gatorne äro väl merendels trånga, dock finnas här åtskilliga stora och välbygda hus. Han är Säte för en Biskop, och har, utom Dom-Kyrkan, 3 Collegiat-Kyrkor, 8 Sokn-Kyrkor och dessutom 45 smärre Kloster-Kyrkor och Capeller. Fordom var denna Stad en ansenlig Handelsstad, men har i nyare tider aftagit i välmåga.

2. *Villa Nova*, med tilnamnet dell' Astegiana, en medelmåtig Stad, belägen på en Slättmark, halfvägs mellan Chieri och Asti, är väl befäst, med Bastioner, Hornvärk och breda Gravar, samt har 2 Kyrkor och 2 Kloster.

3. *Verrua*, en liten Stad, med en Fästning, på en hög och brant Klippa vid Po, har fordom varit ganska väl befäst.

10. Provincen *VERCELLI*.

Detta Landskap är beläget Norr om det föregående, uti et hörn mellan Strömarne *Dora*, *Po* och *Sesia*. Det är et slätt och frugtbart Land, som vatnas af många små åar. År 1427 kom det til Savoyiska Huset. Man märker:

1. Vercelli, på Fransöska *Verceil*, en ansenlig och folkrik Stad, belägen på en angenäm slätt vid ån Sesia. Fordom var han ganska väl befäst, med Bastioner, Gravar och Hornvärk, men i Spanska Successions-Kriget intogo Fransoserne Staden, och förstörde Fästningsvärken. Han är Säte för en Biskop. Här

 i Sta-

i Staden finnas 2 Dom-Kyrkor, 12 Sokn-Kyrkor, 2 Abbotſtift, 3 Probſterier, 2 Priorater, 12 Munke och 7 Nunne-Kloſter, ſamt inalles öfver 30 Kyrkor. Folkmängden ſtiger til 20,000.

2. *Trino*, en tämeligen välbygd ſamt befäſt Stad, vid Po, men hvilken uti ſiſta Spanſka Succesſions Kriget förlorade ſtörre delen af Fäſtningsvärken. Den omliggande nägden, ſom utgör et ſärſkilt Diſtrict, är ganſka frugtbar på Vete och Ris, ſamt föder en myckenhet Boſkap, af hvars Mjölk tilvärkas ganſka koſtelig oſt, ſom i godhet jämföres med Parmelan Oſt.

3. *Creſcentino*, en liten men befäſt Stad, vid Po.

11. Provincen *BIELLA*.

Denna Province är belägen i Nordväſt om den föregående, ſamt är något bergagtig. Man märker:

1. BIELLA, en vidlöftig Stad, på en Kulle vid ån Cerino, är omgiven med Murar, men icke befäſt. Han är Säte för en Biſkop. Här finnas 9 Kyrkor och 9 Kloſter ſamt 7000 Invånare.

2. Hertigdömet AOSTA.

Detta Land, ſom är andra Huvuddelen af Piemonte, ligger längſt i Norr, ſamt utgöres af en anſenlig Dal, ſom inneſlutes af Berg. Ån *Dora Baltea* flyter midt genom Landet. Inbyggarne plågas til ſtörſta delen af växter vid halſen, ſom förmenes härröra af Vatnets ſkarphet, hvilket är blandat af kalk partiklar. Man märker:

1. AOSTA, fordom *Auguſta Prätoria* kallad, Landets Huvudſtad, vid ån Dora Baltea, är medelmåttig, ſamt Säte för en Biſkop. Här finnas 5 Kyrkor

kor och 4 Kloster. I Staden träffas åtskilliga Romerska ålderdoms Minnesmärken.

2. *Verrez*, en liten Stad, vid sluttningen af en Kulle, med et befäst Bergslott.

3. *Bardo*, en liten Stad, med et Slott, som af Naturen är befäst.

3. Grefskapet NIZZA.

Denna Huvuddel af Piemonte är belägen vid Medelhavet, omkring Alpiska Bergåsen, där han tager sit ursprung, samt är ganska fruktbart. Det räntar Kronan årligen 220,000 R:Dr. och innefattar 4 Provincer; Egenteliga Grefskapet *Nizza*, Grefskaperne *Boglio* och *Tenda*, samt Furstendömet *Oneglia*.

1. Egenteliga Grefskapet *NIZZA*.

Denna Province ligger medlerst af de 4. Man märker:

1. Nizza, Hela Landets Huvudstad, belägen vid Havet, där ån Pavlon utfaller i detsamma, är ansenlig och folkrik, samt väl befäst med Bastioner och Gravar, och har även fordom haft et befäst Slott på en hög Klippa, men hvilket nu är raserat. Staden har en skön Hamn, som är förklarad för Frihamn, och beskyddas af et Batteri. Han är Säte för et Kongl. Råd och en Biskop. Utom Dom-Kyrkan, finnas 3 Sokn-Kyrkor och 10 Kloster. Invånarnes antal stiger til 12,000. I anseende til Ortens behaglighet och den hälsosama Luften, uppehålla sig här mycken Adel och Utländningar.

2. *Villa Franca*, en medelmåttigt stor samt befäst Stad, vid Havet, med et befäst Slott, samt en rymlig Hamn, som är förklarad för Frihamn. Här ligga Kongl. Galererne.

3. *Sospello*, en tämeligen ansenlig Stad, med en Biskop, hvilken dock merendels bor i Vintimiglia. Här finnas 3 Kyrkor, 2 Kloster och 6000 Inbyggare.

4. *Saorgio*, en folkrik Köping, med 4000 Invånare, belägen på et Berg, vid ån Roja; på andra sidan om förenämde Ström ligger et Castell på en så hög och otilgängelig Klippa, at knapt dess like finnes i Europa. Där nedanföre löper en väg, som med stor kostnad är anlagd på de branta bräddarne vid Strömen.

2. Grefskapet *BOGLIO*.

Detta Land ligger på andra sidan om Alperne vid Franska Gränsen. Där märkes:

1. *Boglio*, en liten befäst Stad. är Landets Huvudort.

3. Grefskapet *TENDA*.

Detta är belägit i Nordost från Nizza. Där märkes:

1. *Tenda*, en liten Stad, på en Kulle, vid ån Roja; har en Collegiat Kyrka.

4. Furstendömet *ONEGLIA*.

Denna Province är skild från de öfrige, ligger vid Medelhavet, samt inneslutes af Genuesiska Länder. Landet har öfverflöd på skön Olja. Man märker:

1. *Oneglia*, en befäst Stad, vid Havet, med en Hamn, samt driver stark Handel med Olja.

4. Hertigdömet MONFERRATO.

Detta Land är beläget dels vid Elven Po, dels vid Apenniniska Bergåsen. Det är et frugtbart Land, i synnerhet på Spanmål och för-

förträffeligt Vin, förnämligast Muscat Vin. Det innehåller 200 Städer, Köpingar och Slott. År 1631 bekom Savoyiska Huset den ena Hälften af Landet, och år 1703 den andra Hälften. Det består af 2 Delar: *Nedra* och *Öfra Monferrato*.

1. *NEDRA MONFERRATO.*

Denna Province ligger mellan Elverne *Po* och *Tanaro*, samt är mycket slätare och frugbare än den andre. Där märkes:

1. Casale, hela Landets Huvudstad, belägen vid Po, i en frugtbar nägd. Staden har fordom varit en af de vigtigaste Fästningar uti Italien, men numera äro Fästningsvärken förfallne. Hän är Säte för en Biskop. Utom Dom-Kyrkan finnas här 3 Sokn-Kyrkor, samt 6 Munke och 3 Nunne-Kloster.

2. *ÖFRA MONFERRATO.*

Detta Land ligger up i Bergstracten och gränsar til Genuesiska Staten. Där märkes:

1. *Acqvi*, Lat. *Aqvæ Statellorum*, en Stad, bekant för sina sköna varma Bad. En Biskop har här sit Säte. Här finnas 2 Kyrkor och 4 Kloster.

2. *Nizza*, med tilnamnet *della Paglia*, en Stad, vid ån Belbo, är Säte för en Biskop.

Til Piemonte höra dessutom en myckenhet Rikslän, som kallas *Le Langhi* hvilka merendels äro belägne på Gränsen til, samt uti Provincerne Mondovi, Alba och Öfra Monferrato, samt räknas til de Provincer vid hvilka de äro närmast belägne.

3. En Del af Hertigdömet *MILANO*.

Denna Huvuddel af Riket innefattar Östra Delen af Sardinska Lombardiet. Hela Hertigdömet Milano har tilförene haft en ägare men genom åtskilliga Tractater, träffade åren 1703, 1735 och 1743, har Savoyiska Huset förskaffat sig åtskilliga Provincer af detta Hertigdöme, så at det nu är Ägare til nästan Hälften deraf. Sjön *Lago Maggiore* och Ån *Tesino*, ifrån början til sit utfall i Elven *Po*, utgör gränsen mellan Sardinske och Österriske Possessionerne. Denna Del af Hertigdömet Milano är til största delen slätt Land, genomskurit af Åar, frugtbart på Spanmål och skön Frugt, har också förträffeliga Betesmarker och vigtig Boskapsskötsel, samt god Silkesavel. I storlek utgör detta Land inemot hälften af Hertigdömet, men Folkmängden är ej i samma mån så dryg som uti Österrikiske Andelen; han är dock ansenlig, ty Landet bebos af omkring 500,000 Människjor. Det består af 9 Provincer, nämligen *Val di Sesia*, *Öfra Novarese*, *Nedra Novarese*, *Vigevanasco*, *Lumellina*, *Alessandrino*, *Tortonese*, *Pavese oltre Po* och *Bobbeze*.

1. Provincen *VAL DI SESIA*.

Detta Landskap är belägit Norr om Provincen Biella, och utgör en Dal omkring ån *Sesia*, som överalt är omgiven af Bergåsar. Man märker:

1. *Varallo*, en liten Stad, vid ån Sesia, är Landets Huvudort.

2. Pro-

2. Provincen *ÖFRA NOVARESE.*

Detta Landskap ligger Väster om Sjön Lago Maggiore, på Gränsen til Vallişerland, hvarifrån det skiljes förmedelst de höga Alperne. Det är störst af alla Landskaper i Sardinska Meyland. Man märker:

1. *Domo d'Ossola*, en Stad, up i Landet, vid Footen af Alperne, är Huvudorten.

2. *Palanza*, en Stad, vid Lago Maggiore.

3. Nära härintil ligga de *Borroméiska Öarne*, uti Sjön Lago Maggiore, hvilka äro 2 til antalet, samt myeket beröinde för sin härliga belägenhet och den kostnad som är använd at göra dem vackra. Den större af dem har 10 affatser med en Trägård på hvarje affats, samt et Palats överst up, som ligger 60 alnar över Vatten-brynet. Den andra ön har 7 affatser med även så många Trägårdar.

4. *Arona*, en Stad, med et befäst Slott, vid förenämde Sjö. Tätt invid står en prägtig Bronze Bild af den heliga *Borromeo*.

3. Provincen *NEDRA NOVARESE.*

Detta Landskap är beläget Söder om nästföregående, mellan Strömarne *Po* och *Sesia*. Det är et ganska slätt och frugtbart Land, hvarest Ris cultiveras i myckenhet. Man märker:

1. Novara, en ansenlig och väl bygd Stad, på en Kulle vid ån Ogogna, med några Fästningsvärk och et Slott, är et Biskops Säte och har, utom Dom-Kyrkan, 17 Sokn-Kyrkor, 11 Munke och 7 Nunne-Kloster.

4. Provincen *VIGEVANASCO.*

Detta Landskap ligger även mellan de 2 Strö-

Strömarne *Sesia* och *Tesino*, samt är det minsta af alla 9. Där märkes:

1. *Vigevano*, en något befäst Stad, vid Tesino, är Säte för en Biskop. Utom Dom-Kyrkan finnas här 2 Sokn-Kyrkor och 6 Kloster.

5. Provincen *LUMELLINA.*

Detta Ländskap ligger Söder om det förenämde, mellan Strömarne *Sesia*, *Po*, och *Tesino*. Det är et slätt och ganska frugtbart Land. Man märker:

1. *Mortara*, en befäst Stad, är Landets Hufvudort.
2. *Lumello*, en annan Stad, vid ån Ogogna.

6. Provincen *ALESSANDRINO.*

Detta Landskap är belåget omkring *Tanaro*, samt är ganska vatturikt. Man märker:

1. *Alessandria*, en ansenlig och befäst Stad, med et förträffeligt Citadelle, vid Tanaro. Han är Säte för en Biskop, har 1 Dom-Kyrka, 2 Collegiat-Kyrkor, 12 Munke och 5 Nunne-Kloster, samt 12000 Invånare. Uti Citadellet och Staden ligga 5 Regementer Infanteri och något Cavalleri i besättning. Årligen i April och October Månader hållas här 2 ansenliga Marknader, hvartil Köpmän från flera Länder infinna sig. Från Lyon, Geneve och åtskilliga Städer i Helvetien och Tyskland bliva Galanteri Varor, Stoffer och andra Tyger hitförde, och däremot Bomull, Silke och andra varor, som Italien och Levante fournerar, hänförde.
2. *Valenza*, en befäst Stad, vid Po.

7. Provincen *TORTONESE.*

Detta Landskap är belåget uppe i Bergs-

traften

tracten på Genuesiska Gränsen, et stycke från Po, och är något bergagtigt. Här finnes även Järn- bergvärk. Man märker:

1. *Tortona*, en tämeligen ansenlig Stad, med Murar och Torn omgiven, samt dessutom försedd med et befäst Slott. Staden är Säte för en Biskop, och har utom Dom-Kyrkan, 6 Sokn-Kyrkor, 9 Munke och 4 Nunne-Klofter, 2 Collegier, samt 6000 Invånare, utom 2000 Man Garnison.

8. Provincen *PAVESE* Oltre Po.

Detta Landskap utgör den Delen af Pavese som är belägen Söder om *Po*, hvarmedelst han skiljes från Österrikiska Andelen. Man märker:

1. *Voghera*, en Stad vid ån Stafora, är Landets Huvudort.

9. Provincen *BOBBEZE*.

Detta Landskap är beläget up i Bergstracten på gränsen til Parmesanska Staten. Man märker:

1. *Bobbio*, en Stad, längst Söder i Landet, är Huvudorten, samt Säte för en Biskop. Här finnas 4 Kloster.

4. Ön *SARDINIEN*.

Ehuru denna Ö ej är belägen i Lombardiet, får hon dock följa med Beskrifningen över Sardinske Länderne, emedan hon lyder under en och samma Regent. Hon kallas på Latin *Sardinia* samt på Italienska *Sardegna*, är belägen i Medelhavet, Söder om Corsica, mellan 38 Gr. 50 Min. samt 41 Gr. 30 Min. Polhögd.

Dess

Dess vidd är 184 Qvadrat Mil, de kringliggande små Öarne även därunder begrepne. Hon förer Titul af Konungarike och lämnar därigenom Konglig värdighet åt Savoyiska Huset. Landet är i allmänhet bergagtigt och har på åtskilliga ställen osund luft, emedan här finnas många Moraser. De största Strömarne äro *Oristano* och *Flumendosa*. Det är dock frugtbart på Säd, Vin, Olja, Pomerancer, allehanda annan frugt, samt har stark Boskapsskötsel. Här finnas inga Björnar eller Vargar, Mulvadar med flera skade Djur, och Råttor äro sällsynte. Af de Djur här träffas, märkes Mufflone, som något liknar Får. Vid Kusterne är starkt Fiske i synnerhet är Tonfisket indrägtigt, så at af denna vara aflåtes årligen til Utländningen för 150,000 RD:r. Hafsstränderne äro rika på Coraller, men detta indrägtiga Fiskeri överlämnas åt Genuesare och Neapolitaner. Bergen hysa åtskillige Metaller. Landet utförer en myckenhet Hudar och Skinn, dock mérendels rå, men handelen med Salt, som drives för Konungens räkning, är vigtig och indrägtig. Åtskilliga Landtmän hava förmedelst Africanske Gumsar förbättrat sin Fåraskötsel; men Ullen utföres oförarbetad. Emedan ganska få Manufacturer finnas i Landet, så måste dylika förnödenheter hämtas utifrån. Landet är emot Vidden föga bebodt, ty man upgiver dess Folkmängd ej högre än til 376000 Människjor. Kyrkor och Kloster äro talrike, och deras årliga Inkomster stiga til vid pass 200,000 RD:r.

I de

I de äldsta tider underkuvade Romarena denna Ö, federmera kom hon efterhanden under Vandalerne, de Orientaliske Kejsarne, Araberne, Pisanerne och Genuesarne, til dess Aragonierne efter et långvarigt Krig med de bägge sista Nationerne, år 1324, kommo i besittning däraf. Spanska Kronan ägde henne til år 1708, då Engländarne intogo henne för Österrikisk Räkning. År 1718 kom hon i utbyte emot Sicilien til Savoyiska Huset. Konungen låter henne styras af en Underkonung, och har i årlig inkomst häraf inemot 1 Million RD:r; men när det afdrages som åtgår til Civil Statens aflöning och Krigsmagtens underhåll, så bliva knapt några 100,000 RD:r öfrige. Ön består af 4 Huvuddelar, eller Provincer, nämligen *Capo di Caglieri*, *Arborea*, *Logudori* och *Gallura*.

1. CAPO DI CAGLIERI.

Denna Province utgör Södra Delen af Ön, samt gränsar i Nordväst til Provincen Arborea, hvarifrån han skiljes förmedelst en del af Bergåsen Apeninos, i Nordost til Provincen Gallura, hvarifrån han skiljes genom en sidorygg, samt i Söder til Havet. Han vatnas förnämligast af Strömarne *Flumendosa* och *Utta*. Marken är här nog ojämn och bergagtig och endast omkring Caglieri är den något slättländig. Man märker:

1. Caglieri, Lat. *Calaris*, Rikets Huvudstad, belägen vid en stor Hafsvik under 39 Gr. 15 Min. Lati-

Latitud, är ansenlig och folkrik, samt Säte för Underkonungen, Kongl. Regeringen, et Kongl. Apostoliskt Cancellie, et Kongl. Intendence, en Erkebiskop och et Universitet. Staden är jämväl befäst, samt har utom Fästningsvärken, även et Castell. Utom Dom-Kyrkan finnas här 5 Sokn-Kyrkor, hvaraf 3 äro Collegiat-Kyrkor, 18 Munke och 5 Nunne-Kloster. Hamnen är god och säker, och Staden driver en vigtig handel, i synnerhet med Salt. Folkmängden stiger til vid pass 25000.

2. *Villa de Glesias*, en liten Stad, hvarest Erkebiskopens General Vicarius residerar. Här finnes en Kyrka, som fordom varit Dom-Kyrka, samt 5 Kloster.

2. *ARBOREA.*

Denna Province ligger Nordväst från den föregående, samt gränsar i Norr til Provincen Logudori. Den största Strömen är *Oristano*. Denna Province är i vidden den minsta af alla 4. Man märker:

1. *Oristano*, en tämeligen ansenlig Stad, vid en å af sammma namn, ej långt ifrån en hafsvik, är befäst, Säte för en Erkebiskop, och Huvudorten i et Markisat.

2. *Ales*, Lat. *Alesia*, en liten Stad in i Landet, med Biskops Säte.

3. *LOGUDORI.*

Denna Province utgör Nordvästra Delen af Landet, samt gränsar til Provincen Gallura i Öster, och Arborea i Söder. Man märker:

1. *Sassari*, en tämeligen stor Stad, är Säte för en Kongl. Regering och en Erkebiskop. Underkonungen på denna Ö är ock skyldig at 6 Månader om året uppehålla sig härstädes. I och utom Staden finnas 13 Munke- och 3 Nunne-Kloster.

2. *Alg-*

2. *Alghieri*, en medelmåttig Stad, vid Havet, med en Hamn, som kallas *Porto Galeto*, år Såte för en Biskop. I Hafsviken år et godt Corall fånge. Uti Staden finnas 7 Kloster och bredevid densama 2.

3. *Bosa*, en medelmåttig Stad, vid Havet, med en liten Hamn, år Såte för en Biskop, och har 4 Kloster. Vid denna Kust år ock godt Corallfånge.

4. *Castel Aragonese*, en liten Stad, Norr i Landet, med en Hamn, år befåst samt Såte för en Biskop.

4. Provincen *GALLURA*.

Denna Province utgör Nordöstra Delen af Ön, samt grånsar til alla de andra Provincierne, och skiljes ifrån dem förmedelst Bergåsen Apeninos. Man mårker:

1. *Terra Nova*, en liten Stad, Norr i Landet vid en Hafsfjård, med en Hamn.

2. *Galtelle*, en liten Stad, vid Havet, Öster i Landet, har fordom varit ansenligare.

2. Republiken *GENOVA*.

Denna Stat kallas af andre Europeer samt på Latin *Genua*, på Fransöska heter han *Genes*. Han utgör en lång men smal Kust vid Medelhavet, som stråcker sig hela 22 Milen i Långd, men i bredd, dår han år bredast, ej över 4 Mil. Dess vidd är 37 Qvadrat Mil. Mathematiska belågenheten år mellan 43 Gr. 46 Min. samt 44 Gr. 48 Min. Latitud, och 25 Gr. 10 Min. samt 27 Gr. 50 Min. Longitud. Han har i gamla tider hetat *Liguria*, hvadan ock den delen af Medelhavet, som stöter hit, kallas *Mare Ligusticum*. Han skiljes i Norr

Norr från det öfriga Lombardiet förmedelst *Apenninifka Bergåfen*, och i Söder är *Medelhavet* dess grans; De Stater han i öfrigt granfar til äro Sardinfka Riket, åtfkilliga små Rikslån, Parma, Tofcana och Modena. Båsta Cartan över denna Stat är utgiven af *du Chafrion*, hvilken af *Dury* i London år 1765 år efterftucken på 9 Ark. Denfama du Chafrions Carta år i Homanfka Officinen förkortad til 1 Ark famt år 1749 utgiven.

Landet år ganfka bergagtigt, men Bergen äro blottade på Skog, famt dels beväxte med Bufkar, dels bara och ofrugtbare, dels innehålla de goda Betesmarker. Inga ftora Strömar flyta genom Landet, men en myckenhet små, hvaraf *Vara* år den anfenligafte, hvilken förenar fig med *Magra*, fom faller i Havet. Som nu Genuefarne åga föga Land, fom de kunna nyttja til åker, få nödfakas de hämta en ftor del af den Såd de hava förnöden ifrån Lombardiet, Napoli, Sicilien och andra Länder; dock äro de ganfka flitige at bruka fin bergagtiga och torra mark, få at här finnes til överflöd de fkönafte Frugter och Trågårdsväxter hela året igenom, fåfom Citroner, Pomerancer, Granater, Cedrater, Fikon och Mandel. Hår växer även få vål allmänt fom Mufcateller Vin. Mulbårstrån finnas i ymnoghet, hvaraf en myckenhet Silkesmafkar födas; dock räcker Silkes afkomften ej til Fabrikernas förnödenhet i Landet, hvarföre en myckenhet Silke upköpes från Piemont och Levante. Olivetrån

vetrån växa i ymnighet, i synnerhet i Östra Delen vid Hafsviken Spezia, och Oljan från detta Land är mycket berömd för sin godhet. Med Salt är Landet så rikeligen försedt, at det däraf kan aflåta til Utländningen. Här och där finnas Marmorbrott, samt en myckenhet Schiefer, emedan de flästa bergen äro Schiferagtige. Kusterne äro aldeles icke fiskrike. Landet är ganska väl upbrukat och bebodt. Folkmängden hålles före at stiga til 400,000, som utgör vid pass 10,800 på hvarje Qvadrat Mil.

Fabrikerne äro vigtige. Det förnämsta som tilvärkas består uti Sammet, Plys, Trip, Damask, Sidentyger, Strumpor och Band, Guld- och Silver-Tyger, Spetsar, m. m. Ingenstädes i Europa tilvärkas bättre svart Sammet; dock hava Manufacturerne här i Landet fordom varit i mera flor, då Genuesarne drevo vidsträcktare handel. Skeppsbyggeri drives ock här på Kusten tämeligen väl, och Genueserne bygga ej allenast Skepp åt sig sjelva, utan även för Spansk och Portugisisk räkning.

Handelen är dock ännu ganska ansenlig; den drives förnämligast med Landets Fabriksvaror, Vin, Olja, Frugt, Confiturer, Salt, Såpa, Papper, Champignoner, Trüffel, m. m. som utskeppas merendels til Spanien och Portugal. De inkommande Varorne däremot bestå uti Ull och Bomull från Levante, Olja från Sicilien, Russin från Calabrien. Engländare och Holländare hitföra Socker, Caffe, Ca-

cáo, Indigo famt många flags andra varor, af hvilka en ftor del åter utföras til Spanien, emot contant betalning. Af Frugtan för de Barbarifka Sjöröfrarne betjåna fig Genueferne merendels af Engelfk eller Franfk Flagg.

Hvad *Mått*, *Mål* och *Vigt*, famt *Mynt* beträffar, få utgöra 1182 $\frac{1}{3}$ Palmi 1000 Svenfka Fot; 1 Mina, fom innehåller 8 Qvarte eller 96 Gombette, fvarar emot 25 $\frac{1}{3}$ Svenfka Kappar. 1 Barile Vin, fom innefattar 18 Rubbi eller 50 Pinte, år lika med 33 Svenfka Kannor, och 1 Barile Olja, fom innehåller 4 Qvarti eller 7 $\frac{1}{2}$ Rubbi, år lika med 24 $\frac{1}{2}$ Svenfka Kannor. 86 Rotoli Caffa vigt utgör 100 Svenfka Skålpund. Bok och Råkning hålles i Lire och Soldi corrente: 1 Lira gåller i Svenfkt Mynt 7 fs. 2 runft. och fåledes 1 Soldo $4\frac{3}{10}$ runft. af vårkeligt Silvermynt gåller 1 Scudo di Cambio i Svenfkt Mynt 35 fs. 10 runft. han innehåller 5 Lire Corrente.

Religionen år Katolfk och Inqvifitionen år hår åvenvål införd; dock uppehålla fig hår många Proteftanter, fom ej bliva ftörde i fin Religions utöfning. Kyrkoftyrelfen vårdas af 1 Erkebifkop och 6 Bifkopar. Ingen Bifkop får tilfättas i denna Stat, utan Lilla Rådets famtycke.

Denna Landftråcka kallades i de åldfte Tider *Liguria*. Den blef fuccesfive underkuvad af Gallier, Carthaginenfer och Romare. Efter deffas fall intogo Oftgöterne, Grekerne och Longobarderne hvar efter annan Landet. De fidfte

vore

vore i besittning dåraf, til dess Carolus Magnus gjorde på deras Rike en ånde. Dårefter stod Staden Genua en tid långt under de Tyska Konungarnas och Romerska Kejsarnes Överherrskap, men drog sig så småningom undan deras vålde och gjorde sig til fri Stat. Dess Magt blef under denna tiden förmedelst handel mycket utvidgad. Redan år 806 underkuvades ön Corsica. I Tolfte Seculo bragte Genuesarne under sin lydna hålften af Sardinien, samt Staden Syracusa med dess District, samt gjorde sig jåmvål til Herrar över Svarta Hävet och nedsatte sig åven på Krim, hvarest de ågde Staden Caffa. I Trettonde Seculo utvidgade de sit Herravålde på Fasta Landet, förmedelst Ståderne Savonas, Albengas, Vintimiglias och andra nåstgrånsande orters betvingande, men genom olyckeliga Krig med Venetianerne och Aragonierne i 14 Seculo mistades så väl besittningarne i Krim, som Sardinien och Syracusa. Sedermera orsakade inbördes misshålligheter at Staden måste begiva sig först i Milanesiskt och sedan i Fransyskt beskydd; under hvilka sednares Överherrskap han stod til år 1528, då han förmedelst den berömda Hjelten Anders Dorias tapperhet gjorde sig lös från det Fransöska oket, samt bekom sin fullkomliga frihet och nu varande Regements författning. År 1713 köptes Markgrefskapet Finale af Kejsaren. Samma Markgrefskap afträdde Österrikiska huset å nyo år 1743 til Konungen i Sardinien, hvaröver upkom Krig,

som ej bättre lyckades än at Sardinarne år 1746 intogo hela västra Delen af Landet, och Österrikarne bemägtigade sig sjelva Staden Genua. Men desse blevo samma år därutur drefne, och Republiken fick i Akiska Freden år 1748 igen alla sina tilhörigheter. Corsicanerne hade ock i detta Seculo försökt at afskudda sig Genuesiska övervåldet, och som desse efter många försök ej voro mägtige at underkuva berörde Ö, så afträddes hon til Frankrike år 1768 emot vissa vilkor.

Republikens *Regerings form* är Aristocratisk, och magten ligger hos *Stora Rådet*, hvilket utgöres af alle Genuesiske Adelsmän, som fylt 22 år, samt varit åtminstone 3 år Borgare hvilkas antal stiger til vid pass 350. Hon förer Titul af Serenissima, samt påstår jämte Venedig Rang näst efter Krönta Huvuden. Dess Huvudman är en Hertig eller *Doge* på deras språk kallad, hvilken tilsättes af Stora Rådet, och ej längre får vara vid Embetet än i 2 år. *Lilla Rådet* är et Utskott af det Stora samt består af 200 Personer. Det besörjer om Statens vigtigaste göromål, såsom Krig och Fred, Utlagor, m. m. dock kan intet ske utan Dogens beviljande. Statens förnämsta Embetsmän äro *Li Supremi Sindicatori*, hvilka äro 5. Desse väljas af Lilla Rådet; deras göromål är at undersöka Hertigens, Höfdingarnes och andre Embetsmäns upförande, sedan de nedlagt sina Embeten.

Stats Inkomsterne stiga til vid pass 470,000 RD:r, som härflyta förnämligast af Tullen på

ut-

utgående och inkommande Varor. I Fredstider underhåller Republiken vanligt vis omkring 3000 Man af vårvade och reguliera Trupper, utom hvilka det finnes en Landt Milice af vid pass 20000 Man. Hvarje Distrikt i Landet underhåller sit Compagnie, och Huvud Staden år även indelt i Compagnier. Rytteriet, som i Krigstider uprättas, utgör inemot 6000 Män. Republikens Sjömagt, som fordom varit sa ansenlig och berömd för sina många Segrar, har numera nedsunkit til 4 Galerer samt några beväpnade Barker. De förre hava hvardera vid pass 300 Roddare, samt tjåna ej til annat, än at håmta Såd ifrån Sicilien, och at föra de förnåma Genuesiska Fruntimbren at förlusta sig med spatserfart på Havet.

Hela Staten indelas uti 2 Huvuddelar: nämligen *Riviera di Levante* eller Östra Kusten och *Riviera di Ponente* eller Wästra Kusten; hvardera af dessa år åter fördelt i smårre Distrikter.

1. RIVIERA DI LEVANTE.

Denna utgör, som förr nämdt år, Östra Delen af Landet, år bergagtigare än, och ej så frugtbar som, den Wästra Delen.

1. Genova, på Latin och af åtskillige Europåer *Genua* kallad, Republikens Huvud-Stad, och Residence, belägen vid Havet. Han år bygd vid sluttningen af et Berg, samt presenterar sig åt Havet, såsom en Amfitheater, med den prägtigaste utsigt som finnes i Europa, näst Constanstinopel och Napoli, och år stor, folkrik, vålbygd och vålbefäst. Omkretsen år 1 och en half mil. Atskilliga Bastioner och

Batterier äro anlagde på de utur vatnet upskjutande Klipporne, och samteliga Stadens Fästningsvärk äro försedde med vid pass 500 Canoner. Gatorne äro här i allmänhet trånga och krokiga, men stenlagda och rena. Tvänne af dem äro dock tämeligen breda och räta, samt bebygde med ansenliga Hus, så at de uti skönhet och Prægt knapt hava sina likar i Europa. Överhuvud är Staden försedd med välbygda Hus. Här finnas 32 Kyrkor, 44 Munke-och 25 Nunne-Kloster, samt 80,000 Invånare. Den är Säte för en Erkebiskop samt en Fria Konsters Academie. Af Publika Bygnader märkes *Dom-Kyrkan*, som är af Götiskt Byggnadsätt, men överalt beklädd med Marmor. *L'Annunziata*, som är ganska stor, samt en af de prägtigaste i Staden. Hon vilar på Joniska Colonner af vit Marmor. En prägtig *Bro*, hvilken sammanbinder 2 Berg, består af 1 liten och 3 stora Valfbågar som äro över 90 fot höga. Under densamma ner i Dalen stå hus från 4 til 6 våningars högd, och däråvanom är ändock en fri plats af 10 til 12 Fot. Bron är 170 steg lång och 15 bred, och den medlersta Bågen är nedantil, där gatan stryker igenom, över 30 steg utspänd.

Få Städer i Världen kunna förete så prägtiga Palatser, som Genua; om några ock kunna likna denna Stad därutinnan, så träffar man dock ingenstädes så mycken Marmor därvid använd som här. De förnämsta af dem i anseende til Architecturen äro följande: Palatset *Doria*, som har det härligaste läge, som kan uptänkas, samt är berömt för sina dyrbara Möbler. Palatserne *Brignole*, *Balbi* och *Carega* i Strada Nuova, *Durazzo* i Strada Balbi, samt *Pallavvicini* vid Förstaden Bistigno, äro dessutom namnkumniga för sina sköna Målningar, författade af de berömde Konstnärerne Paul Veronese, Guido, Van Dyck, Giordano och Rubens.

Staden har en stor Hamn och driver vidsträckt Handel, hvilken förnämligast sker med de uti Staden och på Landsbygden tilvärkade Fakriksvaror, Frugter

ter, Confiturer och et slags små Macaroni, som i Katolska Länderne brukas til Faste spis. Med Växel- och Frakt-Handel, sysselsätta sig ock en del Köpmän.

2. *Rapallo*, en välbygd Stad, vid en Hafsvik, presenterar sig som en Amfitheater.

3. *Chiavari*, en tämeligen ansenlig Stad, vid Havat.

4. *Sestri di Levante*, en välbebodd Stad, på en udd, som skjuter ut i Havet.

5. *Brugneto*, en Stad, vid ån Vara, är Säte för en Biskop.

6. *Spezzia*, en Stad, vid en ansenlig vik, omkring hvilken växer mycken Olja, hvarföre ock Staden driver god handel med denna vara.

7. *Sarzana*, en Stad, vid ån Magra, med et befäst Bergslott, är Säte för en Biskop.

8. *Lerici*, en Sjöstad, vid Viken Spezzia, beskyddas af et Slott, beläget på en hög Klippa.

2. *RIVIERA DI PONENTE.*

Denna utgör Västra Delen af Staten, samt är angenämare och frugtbarare än den förre. Kusten är ganska härlig och retande, samt likasom besådd med Städer och Byar, bakom hvilka frugtbara Berg uphöja sig, de där äro beväxte med Citrone, Pomerance och andra Frugtträn, samt giva Kusten utseende af en oafbruten Trägård; i synnerhet är nägden omkring San Remo ojämförligt vacker. Man märker:

1. *Novi*, en Stad, på et högt Berg, längst i Norr på Milanesiska Gränsen, hvarest flera rika Genueser besitta åtskilliga vackra, ja til en del prägtiga hus, hvarest de tilbringa höstetiden. Staden håller årligen 4 berömda Marknader, och här är Nederlags Plat-

sen för de Levantiska Varor, som Genuesarne sända til Lombardiet. Vid Staden ligger et Slott, som är väl befäst.

2. *Gavi*, en Stad, vid ån Lemo, med et befäst Slott på en hög Klippa.

3. *La Bochetta*, är en Bergsrygg, som skiljer vatnen, som rinna åt Po, från dem, som falla i Medelhavet, och är en Förmur för Genua. Överst uppå ligga 3 Skansar, hvilka bestryka Vägen, som löper där över.

4. *Cuculetto*, en liten By, inemot 3 mil väster om Genova, märkes endast för det at den vidtberömde Sjömannen Christofer Columbus, som upträckte America, är här födde.

5. SAVONA, fordom *Sabata* kallad, en Stad, vid Havet, är näst *Genova* den bästa Staden i Republiken, tämeligen stor och befäst, med et Citadelle. Den har 4 Kyrkor, 17 Kloster och är Säte för en Biskop; jämväl en god hamn, men hvilken Regeringen til större delen låtit fylla, på det Handeln ej skulle dragas från Genova, så at han numera ej är tilgängelig för stora Skepp.

6. *Vadi*, en Stad, vid en Hafsvik, som formerar en god hamn, hvilken beskyddas af en Fästning.

7. *Noli*, Lat. *Naulum*, en Stad, vid Havet, är Säte för en Biskop. Han har en liten hamn, som beskyddas af et befäst Slott beläget på en Klippa.

8. *Finale*, en tämeligen ansenlig och befäst Stad, vid Havet, är omgiven med goda Murar och beskyddas af et befäst Slott; han har även en beqväm hamn, som försvaras af 3 Skansar. Han är Huvudorten i et Markisat, som Genuesarne köpte år 1713 af Kejsaren för 1 Million RD:r, men hvaröver år 1745 upkom et Krig med Sardinien, som slöts därmed at Republiken fick behålla detta District. I nägden omkring Staden

den växa en myckenhet Oliver och andra Frugter, i synnerhet de sköna Åplena Pomi Carli.

9. *Albenga*, likaledes en Stad, vid Havet, med Biskops Säte. I nägden växer mycket Hampa.

10. *Langueglia*, en Köping, vid Havet, som genom Sjöfart och Handel kommit til Välmåga.

11. *Porto Mauritio*, en liten befäst Ort vid Havet, med en liten Hamn för små Fartyg.

12. *San Remo*, en god Stad, på sluttningen af en Kulle vid Havet, har en Hamn, som dock ej är nog djup för stora Skepp. Här finnas åtskilliga Kyrkor och 6 Kloster. Staden är Huvudorten uti et Herskap, som hördt til Tyska Riket, men givit sig under Genua, emot vissa friheters betingande, som ej blivit hållit af Republiken. Så väl Kullar som Dalar äro fullsatte med Palm, Olive, Fikon, Mandel, Pomerance, Citrone, Aprikose, och andra Frugtträn, så väl som Vinstockar. Härifrån komma de bästa Citroner och den bästa Bomoljan, och även de Fransöska Provincerne Languedoc och Provence hämta Olja härifrån; ja den bästa Oljan, som utgives för Provensalisk, är ifrån Districtet San Remo; och med denna vara driver Staden god handel.

13. *Vintimiglia*, en Stad, med et befäst Slott, vid Havet, är Säte för en Biskop, samt har utom Dom-Kyrkan 3 Kloster.

3. *ÖSTERRIKISKA HERRAVÅLDET.*

Detta Land är beläget midt uti Lombardiet, mellan 44 Gr. 50 Min. samt 46 Gr. 10 Min. Latitud, och 26 Gr. 20 Min. samt 29 Gr. 30 Min. Longitud. En god Carta häröver är utgiven af *Homann*. Det gränsar i Norr til Helvetien och Venetianska Staten, i Öster även til sistnämde Stat, i Söder til Hertigdömerne

merne Modena och Parma, samt i Våster til Sardinska Riket. Det håller i vidd 105 Qvadrat Mil. Landet år nåstan överalt slått och utan Berg, undantagande vid Gränsen til Helvetien, dårest det är tåmeligen bergagtigt. Det år överalt med Strömar och Canaler genomskurit. De ansenligaste af de förre äro *Po*, *Tesino*, *Lambro*, *Adda*, *Oglio*, *Mtnzio* och *Secchia*. De största Sjöar åro *Lago Maggiore*, *di Lugano* och *di Como*. Marken år ganska fet och frugtbar, samt bår til överflöd all slags Såd, och dåribland även Ris i myckenhet, samt Mays; de låckraste Tråd och Jordfrugter, som i de sydliga Lånder åro til fångs. Hår våxer åven godt Vin, samt Mulbårs trån i myckenhet, hvarföre ock Landet har godt förråd på Silke. Hår finnas jåmvål sköna Betesmarker och stark Boskapsavel, och hår tilvårkas den sköna Osten som år bekant under namn af Parmesan Ost. Landet är så härligt och frugtbart at man på åtskilliga stållen har 2 Skördar om året. I anseende til denna frugtbarheten år det ock ganska vål bebodt. År 1773 steg Folkmångden til 1,314152 Månniskjor, som gör 12500 Personer på hvarje Qvadrat Mil.

Handelen härstådes år ganska vigtig. Man tilvärkar en myckenhet Tyger och Linneväf. Silke finnes i stort överflöd, men det år icke så godt, som det Piemontesiska. Det utföres dels rådt, dels tvinnat, och dels arbetat; samt utgör ostridigt den vigtigaste Handels Artikeln, ty man skattar vårdet af dess utförsel til 1,500,000 RD:r år-

ligen

ligen. De Tyger ſom dåraf tilvårkas åro mera för inhemſkt Bruk, ån för Utlåndningen; dåremot bliva de förtråffeliga Meylåndſka Silkesſtrumporne, Handſkarne och Nåsdukarne i myckenhet afſatte utomlands. Deſsutom frambringar detta hårliga Land flera andra varor, ſom giva en betydelig vinſt: Oſt ſäljes årligen til Utlåndningen för 125,000 RD:r, Såd för 250,000 RD:r, Ull för 375,000 RD:r. Håſtar och Horn Boſkap för 625,000 RD:r, ſamt Lin för 125,000 RD:r. Detta jåmte Silket ſamt Manufactur Varor och andra ſmårre Artiklar ſom utföras, utgöra årligen i vårde omkring 3 Millioner RD:r. Hvad Manufacturer och Fabriker betråffar, ſå åro utom många ſlags Siden, Camelgarns, Ylle, Linne och Bomullstyger, åkta och oåkta Galoner, Guld och Silver Stickerier, Garvare, och Sämſkmakare-arbeten de vigtigaſte Manufacturer i detta Land. Man arbetar åven mycket uti Stål, Kriſtal, Agater, Avanturiner och andra Stenar, och överhuvud tagit finnas många Handtvårkare och Konſtnårer hår i Landet. Bok och Räkning hålles uti Lire och Soldi Corrente. 1 Lira Corrente innefattar 20 Soldi och gåller 6 ſs. 7 runſt. och ſåledes en Soldo, hvarpå löpa 12 Denari, 4 runſt. 1 Scudo Corrente innehåller 115 Soldi och gåller 38 ſs. 1 Lira Imperiale år vård 9 ſs. 4 runſt. Men ſom hår ej finnes eget Mynt i tilråckelig mångd, ſå år det utlåndſka mycket gångſe. 1297 Skålpund lått vigt utgöra 1000 Svenſka Skålpund, 747⅔

Fot

Fot ſvara emot 1000 Svenſka. 1 Mina innehåller 14 Rubbi, 28 Moggie, 224 Staje eller 448 Starelli. 1 Moggia håller 8 Staje eller 16 Starelli, och är lika med 30 $\frac{1}{5}$ Kappe, 1 Soma Ris håller 12 Stari, och utgör 45 $\frac{1}{7}$ Kappe, 1 Staja eller Staro är lika med 3 $\frac{1}{4}$ Kappe.

Hvad *Vetenſkaperne* vidkommer, ſå äro de även uti Flor. Här finnas 4 Univerſiteter, nämligen: uti *Milano*, *Pavia*, *Cremona* och *Mantova*, och deſsutom äro här åtſkilliga Collegier til Ungdomens Undervisning. Religionen är här ſå vål ſom i hela Italien Katolſk, dock, har dön nuvarande Regenten i många mål inſkränkt Påvens välde, ſamt begynt at rånſa den ifrån vidſkepelſe, och efter all liknelſe fortfar han ännu vidare därmed. Kyrko-Styrelſen är anförtrodd åt 1 Erkebiſkop och 5 Biſkopar. Kloſtrens antal är anſenligt, men Kejſaren har begynt at efterhanden minſka dem, ſå at vid detta Seculi ſlut lära ganſka få vara qvar.

Emedan detta Land är ſå ogement frugtbart och indrägtigt, at få Länder i Europa därmed kunna jämföras, ſå är ockſå Landsherrens Inkomſter däraf ganſka anſenlige. År 1770 ſtego de til 1,321,183 RD:r. Til Landets förſvar underhållas här ſtändigt 18000 Man Krigsfolk.

Detta Land ſom beſtår af Hertigdömerne *Milano* och *Mantova*, har haft ſamma öde, ſom åtſkilliga andra Provincer i Lombardiet, at efter Romerſka Rikets förfall lyda under flera främ-

ämmande Folkflag, famt fedan under de oro-
;ä tiderne i Tyfkland at njuta en flags fri-
:t, til år 1313, då en inhemfk Adelsman i
Milano bragte fig til Herre över denna Stad
h därtilhöriga Land; och en af defs eftertrå-
re köpte fig Titul af Hertig af Kejfar Wen-
l. Efter denna Linies afgång år 1450, blef
:n fifta Hertigens Måg Francefco Sforzia af
Milanefarne vald til Hertig, och fedan den fi-
a af denna Stam dödt, belånte Kejfar Carl 5
n Son Konung Filip i Spanien dårmed. Under
etta Rike hörde Milano til Carl 2 död, men uti
riget, fom upkom om Succesfionen efter ho-
om, blef det år 1706 af Öfterrikarne eröfrat;
ch Öfterrikifka Hufet blef genom Badenifka
reden år 1714 famt fednare Tractater förfäk-
idt om befittningen dåraf, få at det nu hörer
l detta hus, undantagande 9 Provincer, fom
detta Seculo efterhanden afträdts til Savoyi-
ca hufet. Hvad åter Mantova betråffar, få
phof fig en vid namn Ludvig af Gonzaga til
Ierre däröver år 1328, famt antog Titul af
iks-Vicarius; En af defs Eftertrådare benämnd
redrik 2 blef af Kejfar Carl 5 gjord til Her-
g. Detta Hus förblef i befittning af Landet
l år 1707 då Öfterrikarne fördrevo Her-
gen, för det han hållit Franfka Partiet i Span-
ca Succesfions Kriget, famt bemägtigade fig
andet, och hava fedan den tiden varit i be-
ttning däraf, famt förenat det med Hertigdö-
met Milano, fom gemenfamt med detta ftyres
f en General Guvernör.

1. Her-

1. Hertigdömet MILANO.

Detta Land utgör förnämsta Delen af Österrikiska Herravåldet i Lombardiet. Hvad Climatet och Producterne beträffar, så kan härpå lämpas alt det som om Österrikiska Lombardiet i allmänhet sagt är, nämligen, at det har en ganska fet och härlig mark, som i ymnoghet bär Såd, Frugt och andra sköna Producter, samt är ganska väl bebodt, ty år 1773 steg Folkmängden til 1,110,152. Österrikiska Andelen af detta Hertigdöme utgör det Landet som ligger Öster om Tesino, samt består af 5 Provincer, nämligen *Milanese*, *Como*, *Pavese*, *Lodigiano* och *Cremonese*.

1. Provincen *MILANESE*.

Denna Province ligger midt i Landet, samt är den vigtigaste af dem alla. Han består näst an över alt af Slättmark, som med flera åar och Canaler än genomskuren, af hvilka sednare *Naviglio Grande*, som löper förbi Staden Milano och sammanbinda åarne Tesino och Adda, samt åtskilliga andra med hvarandra, är märkvärdigast, hvarigenom ock Handelen ogement befordras. Provincen är ganska folkrik och välbebodd, ty oaktadt han ej innefattar stort över 30 Qvadrat mil, så befanns här dock år 1773 et antal af 687068 Människjor, som utgör inemot 23000 Personer på hvarje Qvadrat Mil. Och är denna Province således den, som, efter min tanka, har den största folkstyrkan af alla Provincer i Europa. Man marker:

1. MILANO, af Tyſkarne *Mayland*, och på Latin *Mediolanum* kallad, Heitigdômets Huvudſtad, belägen midt uti Provincen, vid Canalen Naviglio-Grande, under 45 Gr. 8 Min. Lat. Han är ſtor, rik, folkrik, vacker och vålbefäſt, ſamt i anſeende til Folkmängden och Rikedomen, den Fjärde uti Italien. Deſs Omkrets är 12 Mil. År 1773 räknades Invånarnes antal och befanns ſtiga til 132,923. Gatorne äro vål til ſtörre delen trånga och krokiga, dock vål bygda. Staden är Säte för Öſterrikiſke General Guvernören, en Erkebiſkop och åtſkilliga Landets Collegier, et Univerſitet, hvarvid finnas 16 Profeſſorer, ſamt en Konſt-Academie. Staden är vål befäſt, med 27 Baſtioner, ſamt har deſsutom et ſtort och ſtarkt Citadelle, til beſkydd. Här finnas 22 Stadsportar, däraf 9 äro Huvud Portar, 1 Dom-Kyrka, 7 Collegiat-Kyrkor, 61 Sokne-Kyrkor, 43 Munke och 51 Nunne-Kloſter, utom en myckenhet Andeliga Collegier, Bröderſkaper, Conſervatorier och Hoſpitaler, et Obſervatorium, hvilket är et af de vackraſte ſom finnas, ſamt förſedt med ganſka goda Inſtrumenter, et Seminarium, et Adeligt Collegium, et Collegium Helveticum för et antal Helvetier, ſamt inemot 120 ſmärre Skolar. Ibland Stadens märkvärdigheter räknas billigt: den prägtiga Dom-Kyrkan, hvilken näſt St. Peters i Rom, ſå vål i anſeende til ſtorlek, ſom pragt, ej har ſin like uti Italien; men denna pragt är nåſtan överdriven, ty 4000 Marmor-Stöder äro redan anbragte både innantil och utantil, och man låter årligen förfärdiga flera, då likvål tionde delen vore tilräckelig. Skatten i Sacriſtian är en af de vigtigaſte i hela Italien. Utom en mängd Guld- och Silver-Stakar ſamt kärl, finnes här St. Ambroſii och Theodoſii Bilder af Maſivt Silver uti mer än naturlig ſtorlek, ſamt många förträffeligt arbetade och med Diamanter beſatte Monſtranſer, Kors och Reliquie Skrin; Det ſköna Univerſitets Bibliotheket, hvareſt finnas 40,000 tryckta Böcker och 15,000 Manuſcripter; Et prägtigt Rådhus, hvarvid Konung Filip 2 Bild til Häſt ſtår; ſamt det ſtora Hoſpitalet, hvareſt över 800 ſjuka vårdas på en gång. Denna Stad har blivit 40 gån-

 ger

ger belägrad, 23 gånger åröfrad och 3 gånger i grund förstörd, men ständigt repat sig. Här finnes en stor mängd Manufacturister och Konstnärer; och Staden driver stark handel, emedan här är Nederlaget för största delen af de varor, som sändas från Italien til Helvetien, Tyskland och Frankrike. Denna Stad är den sällskapslikaste i hela Italien, och Adelen lever här ganska fritt, ja til en del prägtigt.

2. *Monza*, en medelmåttig Stad, vid ån Lambro, hvars förnämsta märkvärdighet är den Skatt, som finnes uti Johannis Baptistä Collegiat Kyrka, därest ibland andra saker förvaras den så kallade Järn-Kronan, hvarmed de Italienska Konungarne i äldre Tider blivit krönte, och även sedermera de Tyska Kejsarn, då de påstodo sin rätt såsom Konungar i Lombardiet. Hon har sit namn af en Järncirkel, som innantil är anbragt, och som man påstår vara smidd af en spik som setat i Kristi Kors, men består för öfrigt af Guld, samt är besatt med många Juveler. I Staden finnas 5 Sokn-Kyrkor.

3. *Sesto*, en támelig Stad, vid Sjön Lago Maggiore, just där Tesino flyter utur honom, har et godt Fiskfänge, i synnerhet af välsmakande Foreller.

4. *Varese*, en folkrik Köping, längre up i Landet vid Helvetiska Gränsen.

5. *Marignano*, en Stad, vid Lambro, i hvars nägd Konung François I. vant seger över Sveitsarne år 1515.

2. Provincen *COMO*.

Denna Province är belägen Norr om den föregående, på gränsen til Helvetien. Han är bergagtig och innesluter i sin omkrets en ansenlig Sjö, som efter Staden Como kallas *Lago di Como*. Näst den föregående Provincen är denna den största i Landet, men långt ifrån ej så väl bebodd, ty år 1773 funnos här ej mer än 76325 Människjor. Man märker:

1. Co-

1. Como, en anſenlig Stad, belägen på en Slätt, vid Sjön af det namnet, år Säte för en Biſkop, och har 12 Soknkyrkor. År 1773 ſteg Folkmängden til 14144. Staden driver god handel.

2. *Lecco*, en tämeligen anſenlig Stad, vid Öſtra Armen af Comer Sjön, där Strömen Adda faller ut ur honom.

3. Provincen *PAVESE.*

Denna utgör den Delen af Paveſe, ſom ligger Norr om *Teſino* och *Po*, ſamt år även ganſka ſrugtbar och väl bebodd, ty år 1773 funnos här 88964 Månniſkjor. Man märker:

1. Pavia, Lat. *Papia*, en anſenlig och folkrik Stad, vid Teſino, år omgiven med en mur, ſamt har delsutom et gammalmodigt Citadelle och et Slott til beſkydd. Gatorne äro väl breda och räta, men Huſen äro ej ſynnerligen välbygde. Han har fordom varit Huvudſtaden i Longobardiſka Riket, och år Säte för en Biſkop. Utom Dom-Kyrkan, ſom bygges å nyo, finnas här 18 Sokn-Kyrkor, innom och utom Murarne, 25 Munke och 13 Nunne-Kloſter. Bland Byggnader märkes den nya Theatern, ſom år af de prägtigaſte i Italien, men nog ſtor för denna Stad, ſom bebos af 28933 Månniſkjor. Teſino år en här bred och ſå djup, at ſtora Barker kunna anlända hit ifrån Po, hvarigenom någon liten handel upkommer, ſom förnämligaſt beror på utförandet af några Landets Producter, hvilka ej hemma kunna förtäras, ſåſom Säd, Hampa, Oſt och Vin. Luften år här hälſoſam.

2. *Certoſa*, et rikt och prägtigt Chartreuſer Kloſter, ej långt från Pavia, år et af de berömdaſte i Italien och har i årlig Inkomſt 80,000 RD:r. Uti Djurgården ſom ligger omkring Kloſtret, hölts en Drabbning mellan Franſoſerne och Öſterrikarne år 1525, då François blef af de Kejſerlige fången.

4. Provincen *LODIGIANO.*

Denna Province år belägen Öster om den nästföregående, mellan Strömarne *Po* och *Adda.* Marken år ganska fet och frugtbar, och hår tilvårkas förnåmligast den så mycket berömda Parmesan Osten. År 1773 steg Folkmångden til 126,469. Man mårker:

1. LODI, en ansenlig och vålbygd Stad, vid Adda, uti en ganska frugtbar någd, har et befåst Slott, samt år Såte för en Biskop. Utom Dom-Kyrkan finnas hår 2 Collegiat- och 17 Sokn-Kyrkor, 14 Munke och 12 Nunne-Kloster, utom et stort antal Collegier, Kyrkor och Capeller. Staden driver en vigtig handel, samt bebos af 16268 Invånare.

2. *Mocastorna*, en Stad, långre ned, vid Adda.

5. Provincen *CREMONESE.*

Denna Province år belågen öster om den förenåmde, mellan Strömarne *Adda, Po* och *Oglio.* Marken är här överalt flåt och ogement frugtbar, samt bår även skönt Vin, mycken Honing och Lin. Landet bebos af 169,416 Månniskjor. Man mårker:

1. CREMONA, en ansenlig och folkrik Stad vid Po, har 3 Fjårdingsvåg i omkrets, år omgiven med Murar, samt beskyddas af et befåst Slott. Husen och Torgen åro i almånhet vackra, och Gatorne breda, samt råta. Han år Såte för en Biskop och et Universitet. Utom Dom-Kyrkan finnas hår 44 Sokn-Kyrkor, samt 25 Munke- och 18 Nunne-Kloster. Hår finnes et Torn som år et af de högsta i Europa; från Foten up til Klockorne råknas 498 trappsteg och utom den höga spitsen har det vid pass 109 Fots högd. Man har hårifrån en hårlig utsigt över den omliggande Någden samt en stor del af Po Strömens lopp.

Sta-

Staden driver ſkön handel och bebos af 26179 Männiſkjor.

2. *Pizzigettone*, en medelmåttig Stad, vid Adda, med et befäſt Kaſtell.

3. *Caſal Maggiore*, en tämelig Stad, vid Po, med 4987 Invånare. Han är Huvudorten i et ſärſkilt Diſtrict, ſom är ſkildt från Cremoneſe, och hvilket jämte Staden år 1773 beboddes af 13352 Invånare.

2. Hertigdömet MANTOVA.

Detta Land är beläget Öſter om Hertigdömet Milano, omkring Strömarne *Oglio*, *Po*, *Menzo* och *Secchia*. Marken är frugtbar på Säd, allehanda Jord och Trädfrugter, ſamt bär mycket Lin, och även något Vin. De härvarande Häſtarne, äro af godt ſlag. Härunder räknas även ſåſom et Diſtrict det lilla Furſtendömet *Caſtiglione*, hvilket Kejſaren år 1692 tog i beſittning, emedan den då varande Furſten kommit i oenighet med ſina Underſåtare, och rymde Landet. Man märker:

1. MANTOVA, Lat. *Mantua*, Hertigdömets Huvudſtad, på en ö i en Sjö belägen, är uråldrig, bygd för mer än 300 år före Staden Rom, ſtor, med breda, långa och räta Gator, väl bygda Stenhus, vackra Torg och ſköna Kyrkor, men har oſund luft. Staden är befäſt, dock mer af Naturen än Konſten, ſamt har deſsutom et Citadelle, ſom är i godt ſtånd. Han är Säte för en Biſkop, et Univerſitet, ſamt en Vetenſkaps och Konſt Academie. Här finnas, utom Dom-Kyrkan, 4 Collegiat-Kyrkor, 19 Sokn-kyrkor, 19 Munke-och 13 Nunne-Kloſter ſamt 10,000 Invånare, utom Garnizonen, ſom utgör 3 à 4000 Man, ſamt vid paſs 4 à 5000 Judar ſom bo i et ſärſkilt Qvarter. Af Byggnader märkas: Dom-Kyr-

kan, som år skön och bygd i hög smak, samt består af 5 Navater, som vila på Corintiska Pelare utan Postamenter; samt det fordna Hertigliga Slottet, som år stort och vidlöftigt.

2. *San Benedetto*, et ganska rikt Benedictiner Abbotstift med prägtigt Kloster.

3. *Luzara*, en Ort vid Po, hvarvid år 1702 föreföll en stor Drabbning mellan Österrikarne och Fransoserne, hvilket ock skedde år 1734.

4. *Quistello*, en Ort vid Secchia, hvarvid år 1734 Fransoserne blevo af de Kejserlige drefna utur sit befästa Läger.

5. *Castiglione*, en befäst Stad, på en Kulle, har 1 Collegiat Kyrka, 6 andra Kyrkor och Kloster samt 4 à 5000 Invånare. Han år Huvudorten i et litet Furstendöme, hvarunder *Solfarino* även hörer.

3. *PARMESANSKA STATEN.*

Denna Stat år belägen mellan 44 Gr. 20 Min. samt 45 Gr. Lat. och grånsar i Norr til Österrikiska Herravåldet, i Öster til Hertigdömet Modena, i Söder til Republiken Genova samt i Våster til Sardinska Staten. Figuren år nåstan rund, så at Landet år lika långt som bredt, nåmligen 8 Mil, i Vidd håller det 45 Qvadrat Mil De största Strömar äro, utom *Po*, som utgör Landets grråns emot Norr, *Trebia Nura*, *Taro*, och *Lenza*. Marken år i allmånhet ganska frugtbar, samt bår i ymnighet allehanda Fålt-och Tråds frugter, förnåmligast Vin, Olja, stora Jordpåron samt Castanier. Vinerne åro merendels ganska söta och starka; i synnerhet våxer vid Firenzuola mycket Vin, som har en ganska angenåm och söt smak,

men

men hvilket är så starkt, at det ej gärna kan drickas, utan at bliva utspädt med vatn; dock finnas här även sämre slags Viner. Vinrankorne slinga sig utan konst omkring Almträden upåt, samt hänga såsom Festoner, från det ena Trädet til det andra, även til en del över Landsvägen. Åkrarne ligga på stora slätter, men hvar och en Bonde har sin egendom instängd med Häckar och Trän; hvarföre Landet ock synes skogrikt, fastän det aldeles icke har ymnighet på skog. Gräsväxten är förträffelig, och Boskapsskötseln i bästa stånd, såsom de härliga Parmesan Ostarne bevisa. Utaf samma orsak är ock Fåraskötseln ansenlig, och giver ganska fin Ull. De vatnade Ängarne kunna afslås 3 à 4 gånger om året, och denna fördel njuter i synnerhet Någden omkring Piacenza, utaf de många därvarande Åarne och Bäckarne. Silke finnes även i sådan myckenhet, at det ej allenast räcker til Landets förnödenhet, utan även kan utföras. Här finnes jämväl indrägtiga Salt-värk, Surbrunnar, och Vitriol-jord. På åtskilliga ställen samlas Bergolja. Man finner här ock Gips och Krite ådror, och däruti sexkantiga Kristaller. I Södra Delen af Landet vid Appenniska Bergen äro Koppar- och Järngruvor, samt Hamrar. I anseende til dessa Naturens förmåner är ock denna Stat väl bebodd. Somliga utgiva dess Folkmängd at stiga til 300000; men en nyare Auctor til 250,000. *Handelen* drives förnämligast med Silke, hvilket utföres så väl rådt, som spunnit och tvin-

nat, eller ock förarbetat. I anseende til den starka Boskaps-skötseln utföres även en myckenhet Oxar och Svin, likaledes Olja, Castanier och Vin. Däremot förslår ej Säden til Landets nödtorft, utan hämtas merendels ifrån Milanesiska Provincerne. 543 $\frac{1}{2}$ Bracci utgöra 500 Svenska Alnar, 1254 Skålpund svara emot 1000 Svenska marker. Bok och Räkning hålles i Lire och Soldi; 1 Lira innehåller 20 Soldi, och gäller i Svenskt Mynt 2 ß. 4 runst. 1 Soldo är således 1 $\frac{2}{5}$ runst.

Religionen är så väl här som över hela Italien Katolsk, dock har Regenten i nyare tider gjordt åtskilliga förbättringar i Kyrkoväsendet. *Vetenskaperne* äro här ej uti synnerligit flor, emedan hvarken den föregående Hertigen vårdat dem, ej heller den nu varande bryr sig mycket därom. Den nu regerande vistas nästan beständigt i Colorno ibland et stort antal Munkar, och älskar Musik, men dess Concerter bestå mäst uti Mässor och andra Andeliga sånger.

Hvad Historien beträffar så kom detta Land efter många omskiften år 1521 under Kyrkostaten, och år 1545 belånte Påven Paulus 3 sin Son *Aloysio Farnese* härmed, såsom Kyrkostatens Län. Vid denna Slägt förblef det til år 1731, då nuvarande Konung *Carl* 3 i Spanien bekom det. Sedermera hade Österrikiska huset det en tid til år 1748, då det afträddes til Spanska Prinsen *Filip*, Konung Carls Bror, och efter dess dödsfall har Sonen *Ferdinand* ef-

efterträdt uti Regimentet. Regeringsformen är Monarkisk och oinskränkt, samt independent från Romerska Riket. Hertigens årliga Inkomst räknas stiga til 600,000 RD:r. Krigsmagten är obetydelig. *Parmesanska Staten* består af 3 Huvuddelar: nämligen Hertigdömerne *Parma*, *Piacenza* och *Guastalla*.

1. Hertigdömet PARMA.

Denna Huvuddel af Staten är belägen öster ut, mellan Strömarne Taro och Lenza. Det består åter af 3 Delar: Egenteliga Hertigdömet *Parma*, *Stato Pallavicino* och *Val di Taro*. Man märker:

Uti Egenteliga Hertigdömet *PARMA*.

1. Parma, en ansenlig och folkrik Stad, belägen på en behagelig slättmark vid ån Parma, är Hertigens Residence, och Säte för en Biskop, et Universitet, en Adelig samt en Fria Konsters Academie. Staden är befäst med Bastioner och Gravar, men Fästningsvärken äro förfallne; dock har han dessutom et Citadelle, som är en regulier Femhörning samt et af de bästa uti Italien. Gatorne äro breda, snygga och väl bebygda. Utom Dom-Kyrkan, finnas här 5 Collegiat- ock 30 Sokn-Kyrkor, 17 Munke- och 23 Nunne-Kloster samt et Observatorium. Invånarnes antal stiger til 30,000. Bland Stadens märkvärdigheter räknas Theatern, hvilken i storlek och fägring ej har sin like uti Italien, samt kan inrymma 6,000 Åskådare; Dom-Kyrkan, hvars Coupole är förträffeligt måläd af Corregio; Kyrkan Madonna della Steccata, som är den vackraste af alla Kyrkor i Parma; Universitets Byggnaden, hvilken är en vidlöftig och majestätisk Byggnad, samt tilförene tilhördt

hördt Jesuiterne; även Hertigliga Bibliotheket, som innehåller 50000 Band, utaf utvalda Böcker. Hertigens Palats år en iregulier Byggnad, som består af många ej vål sammanhångande Byggnader. I Staden tilvårkas en myckenhet Silkes strumpor.

2. *Colorno*, et vackert och vål belåget Hertigligt Lustslott, vid ån Parma, långre ned.

Uti *STATO PALLAVICINO.*

1. *Borgo a San Domnino*, en Stad, med Såte för en Biskop. Utom Dom-Kyrkan finnas hår 4 Sokn-Kyrkor, samt 6 Kloster.

Uti *VAL DI TARO.*

1. *Borgo di Val di Taro*, en Stad, vid ån Taro, år Landets Huvudort.

2. Hertigdömet PIACENZA.

Denna Huvuddel är belågen våsterut, förnåmligast omkring Strömarne *Trebia* och *Nura*. Man mårker:

1. *Piacenza*, Fransl. *Plaisance*, en ansenlig och vål bygd Stad, ej långt från Po, i en angenåm Någd; har goda Fåstningsvårk och et skönt Citadelle. Gatorne åro råta och breda, men Folknumern svarar ej mot vidden, ty den stiger ej högre ån til 14000. Han år för öfrigt Såte för en Biskop och et Universitet; Utom Dom-Kyrkan finnes 1 Collegiat- och 12 Sokn-Kyrkor, 38 andra Kyrkor, 8 Abbotstift, 6 Munke och 10 Nunne-Kloster, samt et Hertigligt Slott.

3. Hertigdömet GUASTALLA.

Denna Del af Staten är belågen uti Hertigdömet Mantova, samt år den minsta af de 3 Delarne. Det består sjelft af 3 små Delar

som

som äro: Egenteliga Hertigdömet *Guastalla*, samt Furstendömerne *Sabioneta* och *Bozzolo*. Man märker:

1. *Guastalla*, en liten Stad, är Huvudorten.
2. *Sabioneta*, en liten Stad, med et fäst Kastell.
3. *Bozzolo*, en liten artig befäst Stad.

5. *MODENESISKA STATEN.*

Denna Stat är belägen Öster om den förenämde, samt håller i vidd vid pass 45 Qvadrat Mil. Han är frugtbar på Spanmål, sköna Viner och andra goda saker och frugter. Här finnes även förträffelig Alkalisk jord, samt skön vit Marmor, som är den vackraste i Europa. Landet regeras af sin egen Hertig, som är af Huset Este samt Romerska Rikets Vasall. I framtiden tilfaller det Erkehertig Ferdinand af Österikiska Huset. Hertigen håller 8000 Man reglerade trouppper. Man märker:

1. Modena, hela Landets Huvudstad och Hertigens Residence, är tämeligen stor och folkrik, men har orena och trånga Gator, som dock äro bebygde med vackra Hus. Den stora gatan *Strada Maestra* är i synnerhet märkvärdig för sina vackra Byggnader. Hertigliga Residence Slottet är ansenligt och skönt. Staden är befäst; har och et skönt Citadelle. Här är en Biskop, et Collegium, eller et slags Universitet, et ansenligt Bibliothek om 30,000 Volumer, 9 Sokn-Kyrkor, 12 andre Kyrkor, 15 Munke och 13 Nunne-Kloster samt 10 Bröderskaps Kyrkor. Folkmängden stiger til 20,000.

2. *Reggio*, en folkrik, vacker och befäst Stad, i en angenäm nägd; har en Biskop, en skön Dom-

Kyr-

Kyrka, 22 Sokn-Kyrkor och 26 Kloster, samt et befäst Slott. Invånarnes antal råknas til 20,000.

3. *Canossa*, et befäst Slott på et Berg, hvarest den bekanta Grevinnan *Matildis* bodde; hos hvilken Kejsar HINRIC den 4, måste med blotta fötter, 3 dagar stå utan för Påven GREGORII dör.

4. *Carpi*, en liten Stad, med Biskop.

5. *Mirandola*, en befäst Stad, med et Citadelle, är et Biskops Säte.

6. *Massa*. en liten Stad, ej långt från Havet, med et Hertigligt Slott och Biskops Säte.

6. Republiken *VENEDIG*.

Båsta Cartorne över denna Republiks Länder innom Italien åro utgivna af *Covens & Mortier* på 2 ark och af *Homann* på 1 ark. Den delen af Venetianska Staten, som ligger innom Italiens Grånsor, utgör vid pass 290 Qvadrat mil; men hela Statens Areal innehåll stiger til ungefårligen 470 dylike. Vid år 1770 råknades Invånarnes antal til omkring 2.600,000 hvaribland de Andelige stego til 46,000.

Denna Republik upkom vid den tiden, då *Hunerne* inföllo i Italien, då en mängd af Landets Inbyggare flydde på några obebodda öar i Adriatiska Havet, bygde där Staden *Venedig* och uprättade en egen Republicanisk Stat. Regetings våldet år i Adelens Händer, som består af 206 Familler, hvilka utgöra 523 Grenar och vid pass 1500 Adelsmån, de där kommit til sine myndige år. Men förnåmsta Huvudet år en *Hertig*, eller *Doge*, som på lifstid bliver vald. Hela denna Samling kallas

Stora

Stora Rådet, hvilket har en oinskränkt magt i alla Stats Saker, gör Lagar och väljer Republikens förnämste Embetsmän. *Pregadi*, eller Senaten, är et Utskott af Stora Rådet och består af 60 ordentelige Ledamöter, utom nästan så många utomordentlige, hvartil kommer de 9 Procuratores S:t Marci, Dogens Collegium, och Tiomanna Collegium, med flera Magistrats personer; så at den stiger til et antal af vid pass 100 personer. I detta Råd afhandlas de vigtigaste och hemligaste Stats Saker. Näst efter detta är *Dogens Collegium*, hvilket består af Dogen och dess Råder, samt de förnämste Domare, Krigs och Sjö-Stats Ministrar, tilsammans 26. Uti alla dessa 3 Församlingar har *La Signoria* eller *il Consiglietto* förnämsta Rumet; det består af Dogen och dess 6 Rådsherrar och är egenteligen det förnämsta i Republiken. *Procuratores S. Marci* äro 9 förnäma Embetsmän, som hava Upsigt över S. Marci Kyrka i Venedig samt Republikens Archive, och hava sådant anseende, at Dogen gemenligen blir vald ibland dem. *Il Consiglio di Dieci*, eller Tio-Manna Collegium, är den Högsta Criminela Domstol i Republiken, ifrån hvilket ingen Appel har rum. Dess förnämste Executorer äro de 3 *Stora Stats Inqvisitorerne*, hvilka hava en så oinskränkt Magt, at de kunna rödja sjelva Dogen ur vägen.

Republikens *Vapen* är et vingadt gyldene Lejon i blått Fält, med en öpen Silver Bok, hvaruti står skrivit: *Pax tibi, Marce Evangelista Meus.* Tvän-

Twänne Riddare Orden finnas: *Sant Marci* och *Constantini*. Religionen är *Romersk Katolsk*; dock hava Greker, Armenier och Judar fri och offentlig Gudstjenst. Protestanterne få även i stillhet öva deras Gudsdyrkan. Patriarken i Venedig är den förnämste andelige Personen. Hvad Myntsorterne beträffar, så gäller en Lira Corrente 20 Soldi, samt utgör i Svenskt Mynt 5 ss 8 r:st. 1 Ducato d' Argento Corrente är 35 ss. 1 runst. och 1 Secchino, som är Guldmynt, 2 RD:r 1 ss 2 runst. Statens vanliga årliga Inkomst stiger til inemot 6 Million RD:r. Krigsmagten består nu förtiden af vid pass 5 à 6000 Man, som tjänar til at bevara Gränsorne emot Milano och Turkiet. Eljest kunna 25,000 Man lätteligen underhållas. Den har en Fältmarskalk til Befälhavare, hvilken altid bör vara en utländsk berömd General. Han törs likväl ej göra något utom 2 *Proveditori Generali*, som äro tilsatte at hava agtning på dess göromål.

Republikens Sjömagt består af 14 Krigsskepp, 20 Galeaser och 25 Galerer, hvars förnämste Chef kallas *Capitano Generale*.

Venetianska Statens Länder kunna beqvämligen delas i 2 Huvuddelar, nemligen 1:o De Landskaper, som ligga innom Italiens Gränsor och 2:o De, som äro belägne på andra sidan om Adriatiska Havet, hvilka sednare, så vida de höra under samma Stat, här också lämpeligen kunna afhandlas.

Vene-

Venetianska Våldet uti Italien består af 10 Landskaper, nemligen: *Il dogado di Venezia*, *Il Padovano*, *Il Polesine di Rovigo*, *Il Veronese*, *Il Vicentino*. *Il Bressano*, *Il Bergamasco*, *Il Cremasco*, *La Marca Trevigiana* och *Patria del Friuli*.

1. *IL DOGADO DI VENEZIA.*

Detta består dels af öar, dels af en Ramsa af det gent emot liggande Landet. Här märkes:

1. VENEZIA, på Tyska *Venedig*, Republikens Huvudstad och Regeringens Säte, belägen i Adriatiska Havet på 150 små Öar och Holmar. Staden är stor, rik, folkrik och vålbygd. Dess omkrets är 1 mil och Folkmångden räknas til inemot 150,000. Här finnes, utom Patriarkal-Kyrkan, 71 Sokn-Kyrkor, utom många andra; 12 Abbotstift och Priorater, 30 Munke- och 29 Nunne-Kloster, 23 Hospitaler, 18 Bönehus, 40 andeliga Bröderskaper med deras Capeller, 53 Torg, 165 Marmor-och 23 Metall-Stoder. Staden är delt i 6 Huvuddelar, eller *Sestieri*, hvaraf 3 ligga på den Norra och 3 på Södra Sidan om Stora Canalen, över hvilken en kostbar Bro, *Ponte Rialto* kallad, är bygd, som sammanbinder bägge Stadens Huvuddelar. Denna Bro är et af de vackraste Vårk i Architecturen, består af en enda Walfboge, som har 89 fots öpning och har kostat 240,000 Riksdaler. Öarne sammanbindas eljest af 450 Broar, ehuru man för öfrigt därstädes betjänar sig af Fartyg *Gondoler* kallade. Ibland Stadens märkvärdigheter höra de med prägtiga målningar utsmyckade Kyrkor och Palatser, hvaribland S. Marci Kyrka är den förnämsta, hvilken äger en ganska rik skatt; den kostbara *Arcenalen*, hvarest finnes över 6000 Canoner, hvaraf 200 äro af Bronze, och som för öfrigt är försedd med Gevär af alla sorter för en talrik Armée;

Bu-

Bucentauro, eller den stora Barquen, som har över 100 fots långd, på hvilken Dogen och Republikens Förnämste fara, då Havets Förmälning sker. Staden driver en stark Handel, som dock varit större i fordna tider. Här tryckas flera Böcker än i någon annan Stad uti Italien. Baglionis Boktryckeri är namnkunigt. Invid Staden ligga åtskilliga bebygda öar, som även räknas därinunder. Emellan öarne *S. Erasmo* och *Il Lido di Malamocco* far Hertigen hvarje Christi Himmelsfärdsdag ut til Hafs, och medelst en Rings fällande i Havet, förmåler Republiken dermed.

2. *IL PADOVANO.*

Detta Landskap är ogement frugtbart och ljufligt. Här växer det båsta Vin och den båsta Olja, som finnes uti Italien. Det är så behageligt, at Kejsar Constantin Paleolog sade: Om man ej vore försäkrad derom, at Jordiska Paradiset var belåget i Asien, så skulle jag tro, at det ej annorstädes kunnat finnas, än uti Padovanska Districtet. Följande orter mårkas:

1. PADOVA, en gammal, stor och folkrik, men ej synnerligen vacker Stad, med trånga och orena Gator, belägen vid Ån Brenta, på en angenäm Slätt. Den har 5 Fjårdings-våg mil i Omkretsen, och är omgiven med starka Murar och breda Gravar. Staden är Säte för en rik Biskop och et namnkunnigt Universitet. Ibland Stadens märkvärdigheter räknas *Dom-Kyrkan*, som är prägtigt bygd efter nyare Byggnings-Konsten: *Audience-Salen*, hvilken väl är den största Sal, som finnes på Jordklotet; den håller 300 fot i Längd, 100 i Bredd och 100 i Högd, utan annat understöd, än sjelfva Våggarne, hvaruti 90. stora Pilastrer äro placerade, som uppehålla Walvet. De 3 *Stads Portarne* äro ock vackre, bygde såsom Triumf-Bågar. Här finnas 26 Sokn-Kyrkor, 22 Munke, och

och 24 Nunne-Klofter, 16 Hofpitaler, famt 40,000 Invånare.

2. *Abano*, en By ej långt från Padova, hvareft varma Bad finnas.

3. *Baffano*, en liten Stad, vid *Brenta*, rygtbar för et Boktryckeri, fom väl är det ftörfta fom finnes. Defs ägare, Herr *Remondini*, fyffelfätter därvid 15 à 1800 perfoner, och håller 50 Präffar i ftändig gång, få väl för Böcker, fom Eftamper.

4. *Mira*, *Doglio*, *Stra* och *Noventa*, äro ftora Köpingar och Byar, hvareft finnas åtfkilliga Palatfer tilhörande förnäma Venetianfka Familler.

3. Provincen *POLESINE DI ROVIGO.*

Är et frugtbart Land, genomfkurit af Strömar och Canaler. Där märkes:

1. Rovigo, en tämeligen vidlöftig, men ej fynnerligen folkrik Stad; Är befäft efter gamla vifet och Sätet för Bifkopen af Adria.

2. *Adria*, en ringa Stad, fom, tilförene varit få anfenlig, at den givit Adriatifka Havet fit namn. Den har en Bifkop.

4. Provincen *VERONESE.*

Är et fkönt och frugtbart Land, fom bär alla flags fköna Frugter och Spanmål til överflöd. Det räntar Regeringen årligen över 400,000 RD:r. Af Sjöar märkes den ftora *Lago di Garda*, fom är ganfka fifkrik. Man märker endaft:

1. Verona, en anfenlig, ftor och folkrik Stad, vid *Adige*; Är på gamla vifet befäft och har 3 gamla Cafteller. Defs omkrets är något över 1 mil. De fläfta Gatorne äro trånga och krokiga, dock med vackra hus bebygde, fom til ftör-

 fta

ſta delen beſtå af Marmor. Staden är Säte för en Biſkop, har utom Dom-Kyrkan, 48 Sokn-Kyrkor, 43 andra Kyrkor, 23 Munke och 18 Nunne-Kloſter, 18 Hoſpitaler och 48,000 Invånare. Här finnas åtſkilliga ålderdoms Minnesmärken efter de Romare, bland andra en väl behållen Amfitheater, kallad *La Arena.* Staden år födelſe ort för den berömde Målaren *Paolo Gagliâri*, gemenligen Veroneſe kallad.

2. *Legnago*, en liten befäſt Stad, vid *Adige.*

5. Provincen *VICENTINO.*

Detta Landſkap år ſå frugtbart och angenämt, at man kallar det Venedigs Trågård och Slagtarhus. Det har även god Vin-växt och Spanmål til ſådant överflöd, at en enda Årsbärgning förſlår at nära Landets egne Inbyggare, ſom ſtiga til et antal af 200,000. Silke finnes jämvål i ymnighet; ty man tilvårkar årligen 200,000 ſkålpund. Följande Orter åro mårkvårdige:

1. VICENZA, en anſenlig och folkrik Stad, men af irreguliere Form, är angenämt belägen på en ſlätt emellan 2 Berg. Utom Dom-Kyrkan, finnas här 13 Sokn-Kyrkor, 17 Munke- och 14 Nunne-Kloſter, ſamt 11 rika Hoſpitaler. Staden är Säte för en Biſkop och en Vetenſkaps-Academie. Af Byggnader märkes: den vackra och väl inrättade Theatern; Deſsutom finnas här en myckenhet väl bygda Palatſer. Invånarnes antal ſtiger til 30,000.

2. *Schio*, en liten väl bebodd Handelsſtad.

3. *Tretto*, en liten ort, hvarvid finnas Silver- och Järngruvor.

4. *Covoli*, en ryktbar Grotta, 1 Mil från Vicenza, är uthuggen i berget, i form af Labyrinth, och har en ſtor vidd.

Midt

Midt uti en Bergsträcka i detta Landskap finnas 7 Soknar, hvars Inbyggare äro Tyskar, och ej vilja hava någon gemenskap med de öfriga Italienarne.

6 Provincen *BRESSANO*.

Detta Landskap är til en del bergagtigt; och därstädes rikt på Mineralier, såsom Guld, Silver, Järn, Koppar, Alun och Marmor af åtskilliga färgor, Probersten och Jaspis. Järnvärken äro förnämligast belägne uti Dalarne Camonica och Trompia. Det sednare stället tilvärkar årligen 1500 Skeppund Järn. Den öfriga delen är ganska frugtbar, samt bär Vin, Olja, Spanmål och Lin til öfverflöd. Man får samma år Wete och sedermera Lin. Landet är starkt bebodt, innehåller 272 Soknar, och inemot 500,000 Invånare. Det är ock vigtigt, ty Republikens årliga inkomster häraf stiga til inemot 400,000 RD:r. Af Viner, som växa i detta Landskap, märkes i synnerhet Vino Santo, som är af Guldfärg, har en ljuflig smak och behagelig sötma. Landet är ganska vigtigt och fördelagtig; Silket importerar årligen 295,000 RD:r. Linet 42500 RD:r och Järnet 200,00 RD:r, ren vinst. Fiskfänget i Sjöarne di Garda och Iseo är äfven ansenligt. Man märker:

1. Brescia, Lat. *Brixia*, en ansenlig och folkrik, samt väl bygd och befäst Stad, uti en fördelagtig belägenhet, med et befäst Slott. Uti sjelva Staden och dess Förstäder finnas utom Domkyrkan 18 Sokn-Kyrkor och 37 Kloster. Af byggnader märkes den vackra Dom-Kyrkan, som har få sina likar uti Italien. En Biskop har här sit Säte. Staden har skö-

na Gevärs-Fabriker och andra Manufacturer, samt driver stark Handel, hvaraf Silke utgör vigtigaste Artikeln; och Handeln med Lin, Linneväf, Ylle och Järn är även ansenlig. Folkmängden stiger emellan 30 och 35.000. År 1769 itändes af åskan et Krut-Magazin, som flög i luften, då 400 hus blevo förstörde och 2000 Människjor omkommo.

2. *Rovato*, en Köping, hvarest de bästa små Marmorbilder förfärdigas.

7. Provincen *BERGAMASCO*.

Är emot Norden bergagtig, men i Södra delen frugtbar. Den bär Vin, Olja, skön Ull, och har jämvål Järn-berg-värk. Där märkes endast:

BERGAMO, en ansenlig och folkrik samt väl befäst Stad, på åtskilliga Backar belägen, med 2 ansenliga Förstäder. Han är Säte för en Biskop, som äger i årlig inkomst 6000 RD:r, samt har 14 Kyrkor och 24 Kloster, och beskyddas för öfrigt af et befäst Slott på et högt berg. Invånarnes antal stiger til 30,000. Handelen med Ylle och Silke är ganska ansenlig; man tilvärkar här även skönt Scharlakan samt goda Sidentyger.

8. Provincen *CREMASCO*.

Detta är et litet frugtbart Landskap. Där märkes endast:

CREMA, en medelmåttigt stor och tämeligen befäst Stad, med et Slott, i en frugtbar Nägd, har en Biskop, 6 Kyrkor och 18 Kloster. Staden har stora Privilegier, och betalar ganska ringa skatt til Regeringen.

9. Provincen *MARCA TREVIGIANA*.

Är et af de frugtbaraste, indrägtigaste och ljuf-

ljufligaste Landskaper uti Italien. Det är delt i 4 smärre distrikter. *Trevisano*, *Feltrino*, *Bellunese* och *Cadorino*.

Distriktet TREVISANO.

Detta Distrikt utgör den frugtbaraste Delen af Landskapet. Någden mellan Trevigio och Castel Franco ser ut som en beständig Trågård, emedan man på Fältet blir varse den ena Alléen efter den andra af vilda Mulbärs trän, hvarpå Vinrankor leda sig. Man märker:

1. Trevigio, en gammal befäst Stad, med et Slott, är af medelmåttig storlek och har många vackra Hus. Här finnes en Biskop, 17 Kyrkor, 11 Munke-och 8 Nunne-Kloster.

2. *Conigliano*, en liten, men folkrik Stad.

3. *Ceneda*. en Stad, med Säte för en Biskop, har utom Dom-Kyrkan åtskilliga Sokn-Kyrkor samt 2 Kloster.

Distriktet FELTRINO.

Är et litet bergagtigt Landskap. Där märkes:

1. *Feltre*, en medelmåttig Stad, i Bergsbygden, är Säte för en Biskop; samt har utom Dom-Kyrkan 3 Munke-och 4 Nunne-Kloster.

Distriktet BELLUNESE.

I detta Landskap finnas Berg, som innehålla mycket Järn. Där märkes:

1. *Belluno*, en angenäm Stad, uti en frugtbar Dal, är Säte för en Biskop. Utom Dom-Kyrkan finnas här 3 Munke och 2 Nunne-Kloster, samt et Collegium Juridicum.

Districtet CADORINO.

Detta Landskap är litet. Där märkes:

1. *Cadore*, en liten Stad.

10. Provincen *PATRIA DEL FRIULI.*

Detta Landskap är frugtbart, i synnerhet på Vin, Frugt och Silke. Här finnes även mycket Byggnings-Timmer. Inbyggarnes antal steg år 1755 til 343,000. Man märker:

1. UDINE, Landets Huvud-Stad, är tämeligen ansenlig, har en Erke-Biskop, många Kyrkor, Kloster och Hospitaler, et Collegium-Juridicum och en Riddare-Academie.

2. *Cividal del Friuli*, en medelmåttig Stad, med 5 Kloster.

3. *Palma Nova*, en väl bebodd Stad och förträflelig Gränsfästning emot Österrike.

4. *Marano*, en befäst Stad.

5. *Caorle*, en liten Stad, på en Ö, ej långt från Venedig, är Säte för en Biskop.

6. *Porto Gruaro*, en Stad, som är Säte för Biskopen af Concordia. Här finnes 3 Kyrkor och 4 Kloster.

VENETIANSKA VÅLDET utom ITALIEN.

Denna Huvuddel af Staten kan beqvämligen delas i 3 Delar; 1. *Istrien*, 2. *Dalmatien*, med de där frammanföre i Havet liggande Öar, 3. *Albanien* jämte *Öarne i Medelhavet*.

1. *ISTRIEN.*

År frugtbart på Vin och Olja, men backigt och ojämt och har ingen sund Luft. För-

näm-

nämsta Rikedomen består uti goda Skogar och skönt Fiske. Här märkes:

1. Capo d' Istria, en ansenlig och befäst Stad, på en Ö i Havet, nära til fasta landet, har en Biskop, 41 Kyrkor och 30 Kloster.

2. *Citta Nova* och *Parenzo*, små Städer vid Havet med Biskopar.

3. *Pola*, en liten Stad, på et Berg, vid en Hafsvik, är et Biskopsfäte.

4. *Fiannona*, en Stad, vid Golfo di Carnero, med en god Hamn.

2. DALMATIEN.

Detta Land är mycket bergagtigt, upfyldt med Slott och befästa Orter. På fasta Landet märkes:

1. Zara, Huvudstaden i detta Land, är helt och hållen omgiven af Havet, med en stor och väl förvarad Hamn. Staden är ganska väl befäst, och har et Citadelle. Här residerar Gouvernören över Dalmatien, och en Erke-Biskop.

2. *Nona*, en urgammal Stad, och god Fästning, med en Hamn; är et Biskopsfäte.

3. *Tinen*, eller *Knin*, en befäst Stad, på en Högd, i en förträffelig Nägd, är vigtig och af naturen befäst, samt ligger på Gränsen til Bosnien. Här är et Biskopsfäte.

4. *Sebenico*, en af de bäst befästa Städer i Landet vid Havet, med 4 Citadeller och en stor Hamn. Har en Biskop.

5. *Trau*, en artig Stad, på en Halfö, med 3 väl befästa Torn och en ganska beqväm Hamn. Här bor en Venetiansk Guvernör och en Biskop.

6. *Spalatro*, en väl befäst Sjöstad, på en Halfö, är

år Säte för en Erke-Biskop, som är Primas över Dalmatien och Croatien. Staden driver god Handel.

7. *Sign*, en vigtig Bergfästning.

8. *Castello Nuovo*, är den vigtigaste Fästning i Dalmatien, upbygd på en Klippa i Havet; den driver god handel.

9. *Cattaro*, en Stad, med starka Murar förvarad; har en Biskop.

10. *Budoa*, en liten regulier samt befäst Stad, hvarest en Biskop har sit Säte.

ÖARNE.

Desse äro månge til antalet; De ligga dels utanföre Österrikiska dels Venetianska Dalmatien. Af dem märkas följande:

1. OSORA.

Denna Ö tyckes vara upkommen af Vulcaner, ty man finner här Lava. Här finnes en Stad af samma Namn, som är Säte för en Biskop och år 1770 hade 250 Invånare.

2. CHERSO.

Denna Ö är uti inre Delen bergagtig och ofrugtbar, men vid Havet är Hon väl upbrukad och frugtbar. Oljan som här växer är den bästa som finnes uti Republikens Länder, och dess afkomst är årligen 3000 Tunnor. Här finnes en Stad af samma Namn, som har en säker Hamn.

3. VEGLIA.

Denna Ö ligger närmare til Landet än den för-

förre samt har en Stad af samma Namn, med en Hamn och et befäst Slott, hvarest en Venetiansk Guvernör residerar. Staden har ock en Biskop.

4. ARBE.

Denna Ö är minst af de 4, men angenäm, samt bär mycket Fikon och kostligt Vin. Den har en Stad af samma Namn, med en Biskop.

5. PAGO.

En ansenlig Ö, som har föga skog, men godt förråd på Salt. Där finnes en Stad af samma Namn.

6. MORTERO.

Är berömd för sit goda Vin, samt har äfven öfverflöd på Oliver. Här finnes ock en Stad af samma Namn.

7. BRAZZA.

En Ö om 4,5 Qvadrat Mils Vidd, hvarest det bästa Vinet i Dalmatien växer. Här vistas ock en Biskop.

8. LESINA.

Denna Ö är tämeligen ansenlig, ty hon håller i vidd 7,3 Qvadrat Mil. Det är et bergagtigt Land. Här växer mycket Fikon, och med Sardeller blir hela Italien och Grekeland härifrån försedd. Här finnes en Stad af samma Namn, som är Biskops Säte.

9. CURZOLA.

Denna Ö håller i Vidd 5,5 Qvadrat Mil, samt har en Stad, hvarest en Guvernör och

en Biskop hava deras Säten. Staden har en god Hamn.

3. I *ALBANIEN* märkes:

1. *Arta*, en stor och välbebodd Stad, vid en Hafsvik af samma Namn.

2. *Preveso*, en Sad, vid Havet med Hamn.

ÖARNE I MEDELHAVET.

Desse äro följande 5, utom några små och obetydliga.

1. CORFU.

Denna Ö är tämeligen ansenlig. Dess vidd är 7 Qvadrat Mil. Den södra Hälften är bergagtig och ofrugtbar, men den norra är ganska frugtbar och bär all slags skön Frugt, förträffeligt Vin, Oliver och allehanda slags Spanmål samt Salt. Ön har 50,000 Inbyggare. Där märkes:

CORFU, Huvudstaden, som är tämeligen stor och väl befäst, samt Säte för Regeringen, en Erke-Biskop och en Konst-Academie.

2. LEUCADIA.

Denna Ö håller i Vidd 3 Qvadr. Mil samt är frugtbar på Spanmål, Vin, Olja, Citroner, Pomerancer, Mandlar och andra Frugtnr. Hon har en Stad kallad *Santa Maura*, som är väl befäst.

3. CEFALONIA.

Denna Ö är störst af alla dem, som höra under Venetianska väldet, samt håller i vidd 15 Qvadrat Mil. Hon är ganska frugtbar, bär Corinter, skönt Muscat-Vin, Citroner, Pomerancer, Granat-Äplen och andra sköna Frugter. Träden bära 2 gånger Frugt om Året, i April och

och i November. Där på Ön ligger en Stad af samma namn, som är Biskops Säte.

4. TEAKI.

Eller *Val di Compare*, kallades i fordna tider *Ithaca*; och var den namnkunnige ULYSSIS Fädernesland.

5. ZANTE.

Denna Ö håller i vidd endast 2 Qvadrat Mil. Han är frugtbar på starkt Vin, Russin, Olja, Fikon och andra goda Saker. Här finnes:

Zante, en ansenlig Stad, med en Fästning på en Högd.

7. *NÅGRA SMÅ FURSTENDÖMER, MARQUISATER m. fl. i Lombardiet spridde.*

De förnämste af desse, äro:

1. *Monaco*, beläget vid Medelhavet, har en liten Stad af samma namn.

2. *Masserano*, uti *Piemonte* beläget, har ock en liten Stad af samma namn.

De öfrige små Furstendömer m. m. äro til största Delen belägne emellan Republiken Genua och Hertigdömet Parma, samt höra såsom Rikslän, til större delen, til rika Genuesiska Familler. Af dem är *Torriglia* märkvärdigast.

MEDLERSTA DELEN AF ITALIEN.

Denna Huvuddel af Italien innehåller 4 Stater.

1. Stor-Hertigdömet *Toscana*.
2. Republiken *Lucca*.
3. Påvedömet *Kyrkostaten*.
4. Republiken *San Marino*.

Area-

Areala vidden af denna Del utgör 650 Qvadrat-Mil, och bebos af vid pass 3,200,000 Invånare.

1. Stor-Hertigdömet *TOSCANA*.

Bästa Cartan över detta Land är ritad af Morozzi; i brist häraf kan med nytta brukas Mayers Carta häröver, hvilken aftekning befinnes på et ark tillika med Kyrkostaten. Det är beläget mellan 42 Gr. 45 Min. samt 44 Gr. 50 Min. Latitud, gränsar til Havet, Lucca, Modena och Kyrkostaten, och håller i vidd 220 Qvadrat mil. De största Strömar äro *Arno* och *Ombrone*, som bägge här falla i Havet, samt *Tivere* som här har sit ursprung. Landet är til en Del bergagtigt, emedan den *Apenniniska Bergåsen* stryker genom dess Norra Del, och af de Berg som därtil höra är *Giogo* et af de högsta. Det har eljest många Berg, men därjämte många omväxlingar af Dalar, Högder och Slätter, samt är i anseende därtil ganska angenämt, vacker och frugtbart; Ja det är et af de skönaste Länder uti Italien. Uti Bergstrakten finnes Järn, Koppar, samt något Silver och Qvicksilver, Svavel, Alun, Alabaster, Porfyr, samt åtskillig slags vacker Marmor; Jämväl Adelstinar, såsom Jaspis, Carnioler, Chalcedoner, och Amethister; ävenvål Berggröna, Bergblå, svart Schiefer och Kristaller, Saltkällor samt varma Bad.

Slättmarken frambringar i överflöd allehanda slags Säd, i synnerhet Vete, Kryddgårdsväxter, förträffeligt Vin, Olja, Frugt, Saffran och

och Manna. Den stora myckenhet af Olive- och Mulbärs trän som här finnas, förskaffar Inbyggarne en vigtig Olje- och Silkes-handel. År 1771 utgjorde skörden uti hela Toscana 883,160 Tunnor Vete, 569,930 Tunnor all annan slags Säd, 126,420 Tunnor Castanier, samt 26175 Åm Bomolja. Vanligt vis stiger Silkes afkomsten årligen til vid pass 160,000 Skålpund. Frukterne äro af en förträffelig smak, i synnerhet bliva Cedraterne ifrån Firenze och Vatn-Melonerne från Pistoia högt värderade. De Toscaniske Vinerne räknas för de smakeligaste och hälsosamaste i hela Italien. Arterne däraf äro mångahanda, samt, efter de åtskilliga Någderne och belägenheten hvarest de äro planterade, af särskildt smak. Det röda Vinet är något tjockt och tungt, det vita däremot är af ganska fin smak. Ibland de förra värderar man högst dem från Montepulciano och Artimino, samt af sednare slaget Vino Castello, men hvilket ej tål at föras lång väg.

Ibland stora Trän uti Toscana äro Cypresser och Cederträn, eller Pinus Pinea, de allmännaste. De sednare båra uti sina Kottar långa vita Kärnor, hvilka gemene Man torkar, mal, samt bakar ibland sit bröd. Det stora Antal Jasmin och Pomerance trän här växer, tjänar Inbyggarne at däraf tilvärka allehanda slags Essencer och Oljor, samt hvarmed en ansenlig handel drives.

På Bergen växa många Castanie trän, som båra Frugt i myckenhet, och kallas vilda, e-

me-

medan de ej äro ſå ſmakeliga ſom Marronerne, hvilka håmtas endaſt af ympade trån, och förmedelſt culturen bliva ſå ſtora; ty om man får Marroner, ſå bliva dåraf återigen ſmå eller vilda Caſtanier. Denna frugt inſamlas i October Månad, ſamt torkas vid Eld, hvarigenom han tål at bevaras och malas. Bergsboerne leva merendels håraf.

Olje tråden utgöra en vigtig Handelsgren; i Florentinſka Diſtrictet planterar man dem på de plöjde åkrarne uti råder mellan vinſtockarne, men uti Piſanſka Diſtrictet endaſt på Kullar, ſåſom en ſkog, fem alnar från hvarannan. Omkring Piſa inſamlar man icke Oliverne på en gång, ſåſom eljeſt år brukligt i Toſcana, utan låter dem falla utaf ſig ſjelva, och ſamlandet räcker ifrån October Månads ſlut til Maji Månad; dårföre ſkattas ockſå den Piſaniſka Oljan för den båſta i Toſcana. Överhuvud tagit fattas ej ſkog i detta Land. Bergåſen Golfolina år betåckt med Ek och Furu. Kullarne från Agnano til Aſciano båra ej annat ån ſmåſkog, Stenekar, Pantoffeltrå och Tall. Hela Hafskuſten vid Maremma och de dårvarande Kullarne åro bevåxte med ſkog.

Överflödet på åtſkilliga Naturens Producter och lågenheten at afſåtta dem upmuntrar LandtMannen til flit; ockſå år Landet i anſeende hårtil vål bebodt. År 1765 råknades Inbyggarnes antal, och befans ſtiga til 945,063, hvilket gör vid paſs 4300 Månniſkjor på hvarje Qvadrat Mil. Denna Folkmängd år fördelt uti

uti 2559 Förſamlingar. Så väl Mån ſom Qvinnor äro i allmänhet ſtora och vålſkapade, och det hålſoſama ſamt rena Climatet ger dem en liflig färg. Dock finnas här även åtſkilliga oſunda tracter, ſåſom uti La Maremma och annorſtädes, däreſt Moraſer finnas. Vintern varar ifrån December Månads början til ſlutet af Februarius; dock är Kölden även uti deſſa Månader, om man undantager Bergstracten, icke ſträng. Lifsmedel finnas til godt pris; man kan här därföre med en måttelig förmögenhet leva beqvämt och angenämt.

Hvad Manufacturer beträffar, ſå finnes här ſå väl Linne- ſom Ylletygs- Manufacturer. Men bätttre äro Siden Fabrikerne. Svarta Färgerierne äro förträffelige. Här finnas även Alunkokerier, en Porcellains Fabrik ſamt Järnvärk. Konſten, at af allehanda vackra ſtenars ſammanfogande tilvärka Moſaiſkt arbete, utövas här lyckeligen. *Handelen* drives förnämligaſt med Säd, Vin, Olja, Silke och Sidenvaror. Årligen utföres Sidenvaror til emot 100,000 Skålpund i vigt. Rörande Mynt ſamt Mått, Mål och Vigt; ſå föres Bok och Räkning uti Lire och Soldi, 1 Lira innefattar 20 Soldi och gäller i Svenſkt mynt 7 ſs. 1 runſt; $108\frac{1}{4}$ Pertiche göra 1000 Svenſka Fot; 1 Moggia innehåller 24 Staje, och är lika med 124 Kappar; 1 Staja ſvarar emot $5\frac{1}{6}$ Kappe; 1 Barile Vin utgör $15\frac{2}{11}$ Svenſka Kannor, men 1 Barile Olja $12\frac{1}{7}$ Kannor; uti Livorno är någon ſkilnad, ty där är 1 Barile Vin lika med $16\frac{1}{22}$ Kan-

Kannor; 1217 Skålpund utgöra 1000 Svenska Skålpund.

Religionen är så väl här, som i det öfriga Italien, Katolsk, dock har den nuvarande Regenten företagit sig många förbättringar i Kyrko Saker. Den vårdas af 3 Erkebiskopar och 14 Biskopar. Antalet af Präster är 8355, Clerici 3529, samt af Munkar och Nunnor 14047.

Detta Land kallades i de äldste Tider *Etruria*, men hvilket var vidsträcktare än det nu varande Toscana, som däraf utgjorde en stor del. Det underkuvades tidigt af Romarena, samt hade samma öde som de flästa andra Länder uti Italien, at efter det Romerska Rikets förfall succesive underkuvas af Ostgöter, Greker och Longobarder, samt sedermera bliva en del af Nyare Occidentaliska Kejsardömet. Uti 13 Seculo förskaffade sig Staden Florenz Republicansk frihet, därest den Mediceiska Familien igenom Handel förvärvade sig sådan rikedom och magt, at den ej allenast bekom et Furstligt anseende, utan även Alexander Medicis år 1531 af Kejsar Carl 5 blef uphögd til Hertig af Toscana. Dess Son och efterträdare Cosmus I. undfeck år 1569 af Påven Titul af Storhertig, hvilket ock Kejsaren bekräftade år 1575. At samme Herre cederades Sienesiska Districtet af Konung Filip 2. i Spanien. År 1699 bekom StorHertigen Titul af Kongl. Höghet. Til Mediceiska Familien hörde Landet til det sidstas dödsfall år 1737, då Hertig Franz af Lothringen, som sedermera blef Romersk Kejsare,

sare, feck det i utbyte emot sit Land, som lämnades til Frankrike. Efter dess död år 1765 tilföll det den andra Sonen *Peter Leopold*, som är ännu regerande. Regerings Formen är Monarkisk och oinskränkt. Storhertigliga Vapnet består af 6 Kulor i Guld-Fält, hvaraf de 5 Nedersta äro röda, uti den öfversta Kulan, som är blå, synas de 3 Franska Liljorne. På Skölden vilar en Kongl. Krona, som är prydd med en utbredd röd Lilja. Här finnes en Riddare Orden nämligen *St. Stefani*. Krono Inkomsterne stiga til 2,500,000 RD:r. Vanliga Krigsmagten räknas til 3 Regimenter til fot, och 2 Dragone-Regimenter, som utgöra 6000 Man, uti hvilken Summa dock Invaliderne äfven äro begrepne. Sjömagten består endast af några Fregatter. Storhertigens Lands Collegier hava sit Säte i Firenze, hvaraf Il Consiglio di Stato, eller Stats Rådet är det förnämsta.

Storhertigdömet består af 2 Huvuddelar, nämligen *Gamla* och *Nya Staten*. Den förra består af 2 Provincer, nämligen den *Florentinska* och *Pisaniska*, och den sednare af 1 Province, nämligen den *Sienesiska*. Den Gamla Staten är indelt uti 1 Ståthållerskap, samt 40 Vicariati eller Häradshöfdingedömen, hvilka innefatta 65 Podesterie eller Fögderier.

1. Provincen *FIORENTINO.*

Detta Landskap är det ansenligaste af alla 3. Det är et förträffeligt, samt väl upbrukat och väl

vål bebodt land. Inbyggarne förstå sig vål på Åkerbruk, samt hava även lågenhet at affätta sit Lands Producter hos Grannarne. Någden omkring Florenz år i synnerhet behagelig, i anseende de många små Kullarne, som alla åro vål bebygde. I samma någd brytes även skön vit Marmor. Detta District fördelas uti et Ståthållerskap, nämligen *il Circondario di Firenze*, samt 33 Häradshöfdingdömen, hvilka åro för många och förmå at hår upnåmnas. Man mårker:

1. FIRENZE, på Tyska *Florenz*, på Latin *Florentia*, Storhertigdömets Huvudstad, år angenåmt belågen vid Arno Strömen, under 43 Gr. 46 Min. Latit. stor och folkrik, har måstadelen trånga och krokiga Gator, men prålar dock med måster-stycken uti Byggnings-Konsten, och år i anseende til mårkvårdigheter, nåst Rom den förnämsta Stad uti Italien. Hår råknas 17 Torg, 10 Spring-brunnar, 6 Stoder, 2 Pyramider, 160 allmånna Statuer, 1 Dom-kyrka, 12 Collegiat-Kyrkor, 44 Sokn-Kyrkor, inalles 172 Kyrkor, 89 Kloster, 12 Hospitaler, och 9000 Hus. år 1767 råknades Folkmångden til 78635, och nuförtiden stiger han vida över 80,000. Staden år Såte för Storhertigen och dess förnåmsta Collegier, en Erke-Biskop och en Språk-Academie. Stadens förnåmsta Handel drives med Ylle-och Sidenvaror, och Adelen befattar sig ej allenast med Grosshandel utan ock med Krämeri. Dess förnåmsta Mårkvårdigheter åro: *Domkyrkan*, hvilken år halfannan gång så stor som S. Pauls Kyrka i London, samt utantil överalt beklådd med Marmor, och har en stor samt förträffelig Coupole: Collegiat Kyrkan *S. Lorenzo*, hvarest befinnes så vål det Gamla som Nya Storhertigliga Begrafnings Capellet, hvilket sednare år så vål bygt, samt så prägtigt prydt med Marmor, Porfyr, Jaspis,

Lapis

Lapis Lazuli, Agat och andra dyrbara Stenar, at dess like ej fins på hela Jordklotet, men det år ej ånnu fullkomligen fårdigt; redan år 1722 hade det kostat 2,700,000 RD:r; Uti et Klöster vid denna Kyrka, förvaras Storhertigens Bibliothek, som innehåller över 3000 kostbara Manuscripter: Palatset Pitti, hvarest Storhertigen residerar: Gamla Storhertigliga Palatset, hvarest befinnes Storhertigens Garderobe, samt Huset degli Uffizi, dårest tråffas Storhertigliga Galeriet, hvilka alla innehålla et överflöd af de utvaldaste och kostbaraste Antiqvitets och Konststycken, samt Målningar. Ibland de förtråffeligaste saker uti Galeriet märkes: et kostbart Cabinet eller Studiolo, som överalt år inlagt med Agat och Jaspis, Spikarnas rum upfyllas af Rubiner, Safirer och Smaragder, dess 14 Colonner åro af Lapis Lazuli, och Piedestalerne samt Capitålerne af Massivt Guld, och de dåruti förvarade saker åro ej mindre dyrbare: en Marmor Bild, som föreståller Venus, hvilken gemenligen kallas Venus Medicea, och år af så ojämförlig skönhet, at man ej finner dess like annorstådes. Af de kostbara saker, som finnas uti Garderoben, märkes et altar-täcke, som består af Massivt Guld, och år starkt besatt med Diamanter och ägta Pårlor; Guldet väger 69 marker och Ädelstenarne 5 marker 12 lod. Staden år omgiven med Murar, och til dess Beskydd tjånar et Citadelle och 2 Skanser. Denna Stad år ock födelse ort för de berömde Månnerne *Americo Vespuccio*, hvaraf Verldsdelen America fått sit namn, Astronomen *Galilei*, samt Konstnårerne *Michel Angelo* och *Leonard da Vinci*."

2. *Poggio*, eller *Villa Imperiale*, et Storhertigligt Lust-Slott nåra intil Staden, år vackert och så förbåttrat af den nuvarande Storhertigen, at det kan tjåna til vårdigt bonings ställe för Storhertigliga Familien, som ock gemenligen plägar uppehålla sig hår et halft år.

3. *Fiesole*, en Stad, som merendels består af Landthus,

hus, som tilhöra Florentinerne, är Säte för en Biskop; samt har et ansenligt Abbotstift utom flera andra Kloster.

4. *Scarperia*, en Stad, omgiven med Murar och Torn, hvarest goda Knivar, Rakknivar, Saxar och andra Stålvaror tilvårkas.

5. *Pratolino*, et Storhertigens Lust-Slott, år vackert och har i synnerhet prägtiga Trägårdar.

6. *Val Ombrosa*, et berömt Abbot-Stift, är Huvudet för en Orden.

7. *San Miniato*, med tilnamnet *al Tedescho*, en Stad, ej långt från Arno, är Säte för en Biskop, och har utom Dom-Kyrkan 5 Sokn-Kyrkor och 6 Kloster.

8. *Pistoja*, en tämeligen ansenlig Stad, Norr i Landet, vid Apennin, år Säte för en Biskop och en Vetenskaps-Academie, samt har, utom Dom-Kyrkan, 27 Sokn-Kyrkor, 10 Munke-och 16 Nunne-Kloster, samt bebos af 9000 Människjor. Hår i nägden växa stora Arbuser, som hållas för de bästa uti Italien.

9. *Prato*, en Stad, mellan Firenze och Pistoja, år Säte för et Biskopsstift, som år förenat med det i Pistoja. Utom Dom-Kyrkan finnas hår 12 Sokn-Kyrkor, 2 Abbotstift och 20 Kloster.

10 *Pontremoli*, en Stad, ytterst i Norr på Gränsen til Parma, har et Citadelle och 6 Kyrkor.

11. *Monte Alverno*, et berömt Franciscaner Kloster.

12. *Camaldoli*, et beröm Abbotstift, vid Apennin, är Huvudet för en Orden.

13. *Colle*, en Stad, vid Sienesiska Gränsen, år Säte för en Biskop.

14. *Pescie*, en Stad, vid en å af samma namn, år bekant för sin förträffeliga Bomolja.

15. *Arezzo*, en tämeligen ansenlig Stad, öster i Landet, år Säte för en Biskop, har utom Dom-Kyrkan

kan 2 Collegiat-och 15 Sokn-Kyrkor, samt 18 Kloster och bebos af 8000 Invånare.

16. *Borgo di San Sepolcro*, en Stad, nära intil Kyrkostaten, är Säte för en Biskop, och har utom Dom-Kyrkan, 3 Sokn-Kyrkor samt 11 Kloster.

17. *Cortona*, en tämelig Stad, på Gränsen til Kyrkostaten, är Säte för en Biskop. Utom Dom-Kyrkan finnas här 6 Sokn Kyrkor och 15 Kloster. Han bebos af 4000 Invånare. Fordom har denna Stad varit vida ansenligare.

18. *Montepulciano*, en medelmättig Stad på en Kulle, med Biskop, har 4 Kyrkor och 10 Kloster; Härvid växer et ganska smakligt Vin.

2 Provincen *PISANO*.

Detta District är belägit vid Havet, det minsta af de 3, men ganska frugtbart. Man märker:

1. Pisa, en stor och välbygd Stad, med räta och bréda Gator, angenämt belägen vid Arno - Strömen, är Säte för en Erke-Biskop och et Universiter, har 20000 Inbyggare, samt 13 Munke och 16 Nunne-Kloster. Staden beskyddas af et nymodigt Citadelle.

En half mil från Staden Norr ut, äro varma Baden *San Giuliano* belägne, hvilka äro de berömdaste uti hela Italien. De ligga uti en Dal mellan 2 Berg, samt bestå af 12 varma Källor. De berömas mycket för Svulnader, Gikt, samt långvariga och hetsiga sjukdomar. Värman är lika alla årstider, men olika i anseende til Källorne, af hvilka somlige hålla 24 och ända til 32 Grader på Reaumurs Thermometer. Byggnaderne som höra härtil, äro förträffeligen och efter den bästa beqvämlighet inrättade.

2. Livorno, en väl befäst, reguliert och nymodigt bygd samt vacker Stad, med en Fri-hamn, har 40,000 Invånare och driver ansenlig Handel, hvarföre

före ock Greker, Armenier, Judar och Turkar här hava offentelig Gudstjenst; men Protestanterne endast privat. Til beskydd för Staden äro et Citadelle och 2 små Skansar anlagde.

3. *Volterra*, en Stad up i Landet, är Säte för en Biskop. I Någden finnas Berg som innehålla rik Kopparmalm, men hvilken ej nyttjas; men de härvarande rika Saltkällorne gör man sig gagn utaf.

3. Provincen *SIENESE*.

Detta Land är åvenvål frugtbart, dock finnes en ansenlig Landsträcka vid Havet kallad *Maremma*, hvilken är lågländt, samt utsatt för Vattuflod och föga bebodd. Det kom år 1557 under Mediceiska Huset. Det delas uti 2 Distrikter, nämligen *Öfra* och *Nedra Provinten*, samt består af 6 Capitanati och 8 Podesterie. Man märker:

Uti ÖFRA PROVINCEN.

1. SIENA, en ansenlig Stad, är ganska angenämt belägen på en Bergshögd på 3 Kullar. Han är Säte för en Erkebiskop och et Universitet. Här finnas många välbygda hus. Domkyrkan är af Götisk, men dock Majestätisk Byggnad, både innan och utantil beklädd med vit och svart Marmor; Golvet i denna Kyrka är väl det prägtigaste som finnes, ty det består af Marmor inlagt med allehanda kostbara stenar, i synnerhet under Coupolen och framför stora Altaret, hvarest åtskilliga Bibliska Historier föreställas så vackert, som om de voro målade; utom den samma finnas här 23 Sokn-Kyrkor samt 30 Kloster. Folkmängden räknas til 15000. Luften är ganska hälsosam och man påstår at Italienska språket här talas renast. Staden föder sig af Manufacturer.

2. *Monte Alcino*, en Stad på et Berg, är Säte för en

en Biskop. Utom Domkyrkan finnas här 4 Sokn-Kyrkor och 3 Kloster.

3. *Pienza*, en liten Stad, öster om den föregående, är Säte för et Biskopsstift, som är förenat med det uti Chiusi.

4. *Chiusi*, en ringa Stad, på gränsen til Kyrkostaten, är Säte för en Biskop.

Uti NEDRA PROVINCEN.

5. *Massa*, en Stad, på gränsen til Pisaniska Provincen, är Säte för en Biskop.

6. *Grosseto*, en Stad, ej långt från Havet, med Biskops Säte. I nägden finnas Saltgruvor.

7. *Sovana*, en Stad, på et Berg, med Biskops-Säte.

Uti Havet ligga åtskilliga Öar, hvaribland *Ælba* är den ansenligaste. Hon är bergagtig, samt har förråd på Järn, Bly och Svavel. En del däraf hörer til detta Land, och den andra til Konungen i Neapel. Uti den delen som hörer hit märkes:

1. *Cosmopoli*, en liten men befäst Stad, så at han räknas bland de bästa Fästningar uti Italien, har en stor och djup Hamn, så at Krigsskepp kunna fara ända til Lands, samt kan innefattä en hel Skeppsflotta. Inbyggarnes antal stiger til 1500.

De öfrige öarne äro små och obetydlige.

2. Republiken *LUCCA*.

Denna Stat ligger vid Medelhavet, och gränsar til Storhertigdömet Toscana samt Hertigdömet Modena. Dess Land är väl litet, dock ogement frugtbart och medelst In-

byggarnes flit så upbrukat och folkrikt, at man, i Staden och dess 150 Byar räknar över 120,000 Människjor. Republikens förnämsta Regerings-Collegium består af en Præses, som kallas *Gonfaloniere*, och 9 Rådsherrar, som hvarannan Månad bliva förändrade, och tagas af det stora Rådet, som består af 240 Adelsmän, de där omväxlas hvartannat år. Republiken underhåller 500 Soldater, samt några och 70 Schweitsare, som utgöra Regeringens Vagt. Inkomsterne stiga til inemot 400,000 RD:r. Man märker:

1. LUCCA, Huvudstaden och Republikens Säte, är ganska angenämt belägen på en med Spanmål, Vin och Frugter frugtbar Slätt. Staden är regulie't besäst, har $1\frac{1}{2}$ Mil i Omkrets, många välbygda Hus och bredå Gator samt 20,000 Invånare. Den är Säte för en Erkebiskop. har 26 Kyrkor och 20 Kloster, sköna Manufacturer, och driver stark handel.

2. *Viareggio*, en By vid Havet, med en Hamn och et befäst Torn.

3. Påvedömet *KYRKOSTATEN*.

Den bästa Kartan som finnes över detta Land är utgiven af *Boscovich* på 3 ark; eljest kan man med nytta bruka *Mayers* Carta häröver på 1 ark, hvarpå även Toscana är aftecknadt. Denna Stat är belägen mellan 41 Gr. 10 Min., samt 45 Gr. Latitud. Han gränsar i Norr til Venedig, i Öster til Adriatiska Havet, i Söder til Neapel, samt i Väster til Medelhavet, Toscana och Modena, samt håller i vidd 400 Qvadrat Mil.

De största Strömar härstädes äro *Tivere*, *Chiane* och *Nera*, som falla i den förste, *Esino* som flyter uti Adriatiska Havet, samt *Po*, som utgör dess gräns emot Norden. De ansenligaste Sjöar äro Lago di *Perugia*, *Bolsena* och *Bracciano*. Den största Bergåsen är *Apennin*, som stryker midt genom Landet. Et stycke från Havet, nästan parallelt med Stranden, går en Bergås, som giver alla tekn, at där på åtskilliga ställen i de äldsta tider funnits Vulcaner, ty man träffar där allehanda slags Lava, Piperino, Pozzolana, Pimisten, Vulcanisk aska m. m. men desse Vulcaner hava utbrunnit och slocknat redan för all historisk kunskap. Det synes tydeliga spor efter Vulcaner på 2 ställen, nämligen 1:o ej långt från Viterbo uti Patrimonum Petri, därest finnes en sjö kallad *Vico*, som ej annat är än en nedsunken Crater, eller Mynning af en Volcan, och 2:o Sjön vid Staden Albano uti Campagna di Roma, som även är en nedfallen Crater. Den underjordiska Elden har dock ännu ej aldeles uphört, ty man träffar vid denna Bergsrygg åtskilliga varma Bad. Climatet är i allmänhet hälsosamt, undantagande uti en någd vid Medelhavet, som är lågländt, och besvårad af stillastående vatn, som ej har utlopp; denna någd kallas *Paludi Pontine*, hvilka den nu regerande Påven försöker at utdika.

Eljest har detta Land en frugtbar och förträffelig Mark, som bär alt hvad som fordras til Människjans uppehälle och förnöjelse, så-

ſom allehanda ſlags Såd, Dadlar, Mandel, Fikon, Oliver och annan ſkön Frugt. Silke finnes jåmvål i ſtörre mångd ån Landet behöver. Det år ock ganſka vål belågit för Handel vid 2 Haf, och har ſköna Hamnar.

I anſeende til deſſa Naturens förmåner år Landet ock vål bebodt, oaktadt åtſkilliga Reſebeſkrivares förſåkran, at det år illa brukat, fattigt och på Invånare utblottadt; men denna utlåtelſen lärer endaſt böra förſtås om den någden ſom Reſande merendels fara där igenom, då de årna ſig til Neapel, hvareſt Paludi Pontine äro belågne.

För vid paſs 30 år ſedan har man råknat Inbyggarne, och beråttas at de ſtigit til et antal af 1100,000, hvilket utgör 2750 på hvarje Qvadrat Mil; men en trovårdig Reſande ſom varit hår i nyaſte tider, utgiver Folkmångden at ſtiga til 2200,000; hvilket jag ock tror vara ſannolikaſt, ty då blir Folkmångden hår i ſamma Proportion til Landets ſtorlek, ſom i Toſcana; och jag ſer ej något ſkål, hvarföre icke åven ſå år, då Markens beſkaffenhet år lika; dock torde åven Påveliga Länderne utom Kyrkoſtaten, nämligen Benevento och Ponte Corvo i Neapel; ſamt Avignon och Venaisſin i Frankrike även inbegripas under denna Folkmångd; men det oaktadt kunde Kyrkoſtaten vara ånnu folkrikare, om icke den uſla Rikshushållningen och Regentens fördårveliga Monopolium med Spanmål tryckte Landet; hvartil åven bidrager de övermåttan många Kloſter och Hel-

ge-

:dagarne, som stärka folket i sin lättja, hvar-
l det ändock nog är höjt.

Hvad Manufacturer beträffar, så äro de i
meligen godt tilstånd, i synnerhet i Bologna
vareft de i förnämligast florera. Handelen är ic-
: just betydande; det enda stället han drives med
igon iver är uti Ancona. Bok och Råkning
illes uti Scudi, Paoli och Bajocchi. En Scu-
› innehåller 10 Paoli och gäller i Svenskt
lynt 45 RD:r 4 runst. 1 Paolo eller Giulio
nehåller 10 Bajocchi och gäller 4 ss. 6 runst.
Bajoccho är således vård 5,4 runst. 1 Te-
›ne innefattar 3 Paoli. 1205 Romerska skål-
ınd utgöra 1000 Svenska. 935 Braccie äro
ca med 1000 Svenska Alnar. 1 Rubbio ut-
ır 59 2/3 Kappar. 1 Barile Vin svarar emot
› Kannor, och 1 Barile Olja mot 14 dylike.

Påven, som af och ibland Cardinalerne blir
vald, vördas icke allenast af hela Romersk-
ıtolska Kristenheten, såsom dess Över-Hu-
ıd, utan han är ock en ansedd verldslig Fur-
: och envåldig Regent i Europa. Den nu-
rande heter Pius 6. af huset *Braschi*. Dess
rnämsta Stats- Collegium är *Consistorium*, hvar-
i Cardinalerne hava Säte och Stämma. Des-
äro til antalet 70, samt delas i 3 Classer,
mligen 6 Cardinal-Biskopar, 50 Cardinal-Prå-
r, och 14 Cardinal-Diaconi. *Conclaven* kal-
den sammelplatsen uti Vaticanska Palatset,
arest Cardinalerne församla sig at välja Påve.
ataria är Cancelliet, hvarest alla Bullor utfär-
s. *Rota Romana* är Högsta Domstolen i Sta-
ten.

ten. Hvar och en Påve brukar sit särskilta Vapen, men hvar och en Påves Vapen betäckes med Påveliga Cronan, som är tredubbel. *Apostoliska Kammaren* besörjer om Inkomsterne, som stiga årligen per Medium til 2,633,500 RD:r, hvaraf 2,152,300 RD:r härflyta af dess egna Länder, och 481,200 RD:r från andra Riken och Stater; härunder äro dock Inkomsterne från Staden Avignon och Grefskapet Venaisin i Frankrike icke begrepne, hvilka kunna stiga til par hundra Tusende RD:r, och samteligen användas til Regeringens och Krigsmagtens underhåll därstädes. Häraf finner man, at Påven, både såsom Överste Präst i Katolska Kristenheten och Verldslig Furste, ej kan bringa sin Inkomst högre än til 3 Millioner RD:r. Men oaktadt dessa Inkomster är Kronan skyldig vid pass 52 Millioner RD:r. Uti Castellet S. Angelo har Påven Sixtus 6 inlagt en skatt af 5 Millioner Scudi, som gör 4,722,222 RD:r, hvilken ej får tilgripas utan i yttersta nödfall. Utom sin Lif-Vagt, underhåller Påven även åtskilliga Reguliere Trupper, hvilka väl underhållas och betalas, samt ökas och minskas efter omständigheterne. Sjömagten består af 3 Galerer och några små Fregatter, och betyder ej mycket.

I ansende til Finance Författningen är Kyrkostaten fördelt uti 8 Provincer, nämligen *Campagna di Roma*, *Patrimonio di San Pietro*, *Ombria*, *Marca d'Ancona*, *Urbino*, *Romagna*, *Bologna* och *Ferrara*. Utom Statens Gränsor ligga 2, nämligen *Benevento* i Neapel, och *Venaissain*

i Frank-

i Frankrike. Utaf desse styras Urbino af en President, Romagna, Bologna, Ferrara och Venaissin af Vice-Legater, och uti de öfriga Provincerne finnas flera Höfdingar, under namn af Governatori, hvilka åro 24, och residera uti åtskilliga Ståder, nåmligen *Roma*, *Ancona*, *Ascoli*, *Benevento*, *Camerino*, *Citta di Castello*, *Civita Vecchia*, *Fabriano*, *Fano*, *Fermo*, *Frosinone*, *Jesi*, *Loreto*, *Macerata*, *Mont-Alto*, *Narni*, *Norcia*, *Orvieto*, *Perugia*, *Rieti*, *Sabina*, *San-Severino*, *Spoleti*, och *Viterbo*. 3 Ståder styras af Vicegerenti, nåmligen *Terni*, *Tivoli* och *Todi*. 19 Ståder styras af Dottori, nåmligen *Anagni*, *Assisi*, *Cascia*, *Cesena*, *Citta della Pieve*, *Civita Castellana*, *Commachio*, *Faenza*, *Foligno*, *Forli*, *Imola*, *Matelica*, *Monte San Giovanni*, *Rimini*, *Terracina*, *Valentano*, *Veroli*, *Vetralla*, *Visso*.

1. Provincen *CAMPAGNA DI ROMA*.

Detta Landskap år det sydligaste af alla samt grånsar til Havet och Riket i Neapel. Det år et af de ansenligaste, och håller i vidd 45 Qvadrat Mil. Det har vål en frugtbar mark, men är dock ej vål brukadt och bebodt, så at de båsta Slåttmarker åro utan Byar Uti detta Landskap, vid Havet, åro de bekante *Paludi Pontine* eller Pontiniske Tråsken belågne, hvilka utgöra vid pass 5 Qvadrat Mil, och med framgång utdikas af nuvarande Påven. Hår märkes:

1. Ro-

1. *ROMA*, på Svenska *Rom*, en urgammal och ganska namnkunnig Stad, belägen under 41 Gr. 55. Min. Polhögd, vid Elven Tivere, är Huvudstaden i Kyrko-Staten och Påvens Säte. Han är ännu den märkvärdigaste Stad på Jordklotet, emedan den, i anseende til Byggnaders Pragt, myckenhet af Antiquiteter och det prägtigaste af Målare- och Bildhuggare-Konsten, samt andra synvärda Saker, överträffar alla andra Städer. Dess Omkrets är stor, och räknas til 1½ Mil, men större Delen ligger öde, och består af Trägårdar, så at knapt Hälften är bebygd med hus. Detta oaktat är Staden ganska folkrik. År 1783 räknades här 82 Soknkyrkor, 38593 Hushåll, 89509 Manfolk och 74484 Qvinfolk, inalles 163993 Personer, hvaribland voro 54 Biskopar, 3171 Präster 2976 Munkar, 1893 Nunnor, och 721 Studenter; samma år föddes här 5755 Barn, och dogo 7240 Personer. Uti förenämde Folkmängd äro dock Judarne icke begrepne, hvilka utgöra et antal af några tusende. År 1760 räknades Folkmängden til 157085, år 1740, til 146080 och år 1720 til 132829. Således har denna Stad ständigt tiltagit i folkmängd från början af detta Seculo. Utaf de härvarande Församlingar äro i allmänhet få ansenlige. Här finnas endast 11 som innefatta över 4000 Människjor, däribland den största, kallad *San Lorenzo in Lucina*, beboddes år 1783 af 11997 Personer. Hela 27 Församlingar finnas, som ej äga 1000 Invånare hvardera. Här ser man Katolska Kyrkan i dess största Glants, och dock bliva Katolska Kyrkans Motståndare ingenstädes mindre antägtade än här. Här är et ansenligt Antal Academier och Sällskaper, som söka at bringa Vetenskaperna och Konsterne i Förkofran. Påven *Sixtus* 5. har delt Staden i 14 Delar, som kallas Rione.

Stadens förnämsta Märkvärdigheter äro: *Campidoglio*, et ansenligt Palats, på samma ställe där Capitolium varit, hvars Salar och Galerier äro upfylte med et stort Förråd af Ålderdoms Minnes-märken: *Far-*

nesiska

nesiska Trägårdarne: *Johannis Laterani Kyrka*, som kallar sig en Moder och Huvud för alla Kyrkor i Rom och på Jordklotet, samt vid hvilken Påven sjelf är Biskop och Kyrkoherde: *Lateranensiska Palatset*, framför hvilket står den förnämsta Obelisk i Rom: *Kyrkan Santa-Maria Maggiore*: *Kyrkan la Rotonda*: eller det, från gamla tiden namnkunnige *Pantheon*, *Påveliga Palatset* på *Monte Cavallo*, *Fästningen Sant Angelo*: *Sanct Peters Cathedral Kyrka*, hvilken är et Undervärk i den nyare Byggnings-konsten och öfverträffar alla Kyrkor på Jordklotet, så väl i storlek som uti Pragt. Hon håller i längd 564 alnar, i bredd 158, samt i högd från Golvet til spitsen af korset 223 alnar. Nästan midt på Kyrkan är en Dom anlagd, hvilken är så stor at han väl kunde passera för en ansenlig Kyrka om han stode ner på marken. Hon är både utan och innantil beklädd med Marmor, samt har redan år 1694 kostat 44 Millioner RD:r, och sedan den tiden är otroligt mycket påkostat. Innanredet i Kyrkan är så prägtigt, at man häpnar däröver; hon är öveealt prydd med de kostbaraste Colonner, Bilder, Stuccatur och Mosaiskt arbete, Målningar och Förgyllningar. De här vilande Påvarnes Grafvårdar äro merendels högst prägtiga af Bronze och Marmor, men det förträffeligaste stycket är Påvens Stol, eller så kallade Cathedra Petri, innerst i Kyrkan belägen. Framför Kyrkan ligger et stort Torg, omgivit med en härlig colonade på bägge sidor, midt på hvilket är uprest en prägtig Egyptisk obelisk: *Vaticanen* som är belägen utmed S. Petri Kyrka, och är en ganska vidlyftig, men irregulier Byggnad, som består af 11000 Rum; där hålles Conclaven til Påvens val och förvaras en vida berömd Boksamling, som innefattar 30000 Band tryckta Böcker och 40000 Band Manuscripter: *Palatsen Farnese* och *Giustiniani*, som äro upfylde med Ålderdoms Minnesmärken: Universitet som kallas la *Sapienza*: *Collegium de Propaganda Fide*, hvarvid är et namnkunnigt Boktryckeri, som äger stylar til nästan alla Alfabeter som finnas i verl-

i verlden, til et antal af 32, hvaraf jag vil nämna följande såsom sällsynta: Veterum Etruscorum, Brachmanicum, Bramanicum, Samscrudonicum, Tangutanum, Bomanicum, Copticum och Habessinicum. Jag bör ej heller lämna obemält Kyrkan *San Pietro in Montorio*, ej för det hon i sig sjelf är märkvärdig, utan för det at här finnes den förnämsta Målning, som är til i verlden, nämligen Christi Förklaring af Rafael.

Fabrikerne i Rom äro ej uti synnerligen blomstrande tilstånd; Man räknar här vid pass 300 Väfstolar för allehanda Ylle- och Sidentyger, och även så många för Strumpor, Band, Trånsar och dylika Varor. De Artiklar som bringa Penningar til Rom äro Essencer, Pomada, konstiga Blommor, Alun, Chocolat, Bokhandeln, Försäljandet af Målningar och Antiquitets stycken. Ingenstädes tilvärkas så välluktande Pomada och så vackra Blommor, som här i Staden. Pudret härifrån är ock berömdt. Staden är bygd för 2536 år sedan.

2. *Ostia*, en ringa Stad vid Tiber, är märkvärdig, emedan dess Biskop är altid Cardinal Decanus; och den förnämsta i Katolska Kristenheten.

3. *Frascati*, en liten Stad, på et Berg, hvarest många förnäma Familier hava deras Lust-Slott och Trågårdar. Dess Biskop är Cardinal.

4. *Albano*, en liten välbygd Stad, har åtskilliga Antiqviteter och är Biskopssäte.

5. *Gandolfo*, et Castel vid Sjön Albano, är et Påveligt Lust-Slott.

6. *Velletri*, en angenämt belägen Stad, med välbygda Palatser. Biskopsdömet är förenat med Ostia.

7. *Nettuno*, en befäst Stad vid Havet.

8. *Tivoli*, fordom *Tibur*, en Stad, på et Berg, vid Teverone, hvarpå växer den bästa Olja uti Italien. Här fins 11 Kyrkor och 14 Kloster. Staden är Biskopssäte. Folkmängden skattas til 18000. I näg-

nägden gör än Teverone et ansenligt Vattufall af 30 alnars högd.

9. *Palestrina*, fordom *Praeneste* kallad, en liten Stad, på en Högd, har en Biskop, som altid är Cardinal. Staden förer Titul af Hertigdöme*, och har 5 Kloster.

10. *Anagni*, en Stad, på et Berg, är Biskops-säte, samt har 5 Kloster.

11. *Alatri*, en Stad, med Biskops säte, har utom Domkyrkan 1 Collegiat-Kyrka och 4 Kloster.

12. *Ferentino*, en Stad, med Biskops säte, har 6 Kyrkor och 3 Kloster.

13. *Veroli*, en Stad, med Biskop, har 8 Kyrkor och 3 Kloster.

14. *Segni*, en Stad, med Biskop, har 4 Kyrkor och 3 Kloster.

15. *Piperno*, en Stad, med Biskopsstift, som är förbundit med Terracina, har 6 Kyrkor och 5 Kloster. I någden växer mycket Korkträn.

16. *Terracina*, en Stad, med Biskops säte, är den sydligaste i Kyrko-Staten.

2. Provincen *PATRIMONIO DI SAN PIETRO.*

Denna Province är belägen vid Medelhavet. Han består af 3 Delar: *Egenteliga Patrimonio di San Pietro*, *Sabina*, och *Castro*, samt räntar årligen til Kronan 204,000 RD:r.

1. Egenteliga PATRIMONIO DI SAN PIETRO.

Detta kallas på Latin *Patrimonium Petri*, samt innefattar även det lilla Grefskapet *Ronciglione*. Man märker:

1. VITERBO, Lat. *Viterbium*, Landskapets Huvudstad, angenämt belägen uti en frugtbar Dal, är ansenlig, har merendels räta, breda, och stenlagda Ga-

tor, samt vålbygda hus, såte för en Biskop, har utom Domkyrkan, 14 Soknkyrkor, och många Kloster, samt bebos af 10,000 Invånare. Ej långt härifrån finnes varma Mineraliska Vatn.

2. *Monte-Fiascone*, en liten Stad, på et Berg, med en Biskop, år bekant för sit skôna Vin.

3. *Bagnarea*, en Stad, på et Berg, år Biskopssäte, och har 4 Kloster.

4. *Orta*, en Stad, vid Tivere, år Såte för et Biskopsstift, som år förenat med Civita Castellana. Hår finnas 7 Kloster.

5. *Civita Castellana*, en medelmåttig Stad, på et högt och brant berg, år Såte för en Biskop och har 3000 Invånare. Uti Klippan, hvarpå Staden ligger, äro Hålor uthuggne, som tjåna det såmre Folket til Boningsrum.

6. *Nepi*, en Stad, med Biskopssåte, har 6 Kyrkor och 5 Kloster.

7. *Bassano*, en ort, hvarest finnas goda Svavelvårk.

8. *Tolfa*, en ort, hvarvid åro indrägtiga Alunvårk. I någden finnas Järngruvor, Alabaster, Lapis, Lazuli och varma Bad.

9. *Civita Vecchia*, en befåst Stad, vid Havet, med en god Hamn, hvarest Påvens Marine Flotta har sin station.

10. *Fiumicino*, enstor och vålmående Köping, vid Tiberns utlopp, år Nederlags platsen för de Lifsmedel och andra förnödenheter, som föras sjöledes til Rom.

11. *Caprarola*, et ansenligt och prägtigt Palats med en skön Trägård, i Grefskapet Ronciglione, tilhörer Konungen i Neapel.

2. Landskapet CASTRO.

Detta Land har jåmte Ronciglione fordom hört til huset Farnese. Dår har tilförene funnits

nits en Stad med namnet *Castro*, som år förstörd, och för öfrigt finnes hår intet mårkvårdigt.

3. Landskapet SABINA.

Detta Land år inneslutit af Strömarne Tivere och Teverone, samt har sit namn af det gamla Folkslaget Sabiner, som hår hade sit hemvist. Man mårker:

1. Magliano, en liten Stad, är Huvud-orten i Landskapet, samt Säte för en Biskop, som altid år Cardinal. Utom Domkyrkan finnas hår 2 Soknkyrkor och 4 Kloster.

2. *Rieti*, en tåmelig Stad, med Biskop, har 10 Kyrkor och 12 Kloster.

3. Provincen *OMBRIA.*

Denna Province år belägen midt i Staten invid Apennin, och har fordom hetat *Umbria*. Det består af 3 Provincer, nåmligen *Spoleti*, *Orvieto* och *Perugia*.

1. Landskapet SPOLETI.

Detta Land år störst af de 3 och förer titul af Hertigdöme. Dår mårkes:

1. Spoleti, Provincens Huvudstad, är belägen på et Berg, samt tåmeligen ansenlig, har ock et Castell på en högd. Han är Säte för en Biskop, och har utom Domkyrkan 22 Kyrkor och åven så många Kloster, samt bebos af 7000 Invånare. Domkyrkan år nåstan aldeles bygd af Marmor.

2. *Foligno*, Lat. *Fulginium*, åven en tåmeligen ansenlig Stad, på en behagelig Slått, är Säte för en Bi-

Biſkop. Utom Domkyrkan finnas här 2 Collegiat-och 5 Soknkyrkor, 12 Munke-och 11 Nunnekloſter, ſamt 7000 Invånare.

Den omliggande Nägden är rik på Oliver och Mulbärstrån, Vinväxt och Såd, ſamt år ganſka väl bebodd.

3. *Nocera*, en Stad, på gränſen til Marça d'Ancona, år Såte för en Biſkop, ſamt har 4 Kloſter. Här finnas varma Bad.

4. *Aſſiſio*, en medelmåttig Stad, på et Berg, år Såte för en Biſkop, ſamt har vid paſs 20 Kyrkor och 3 à 4000 Invånare. Domkyrkan beſtår af 3 över hvarandra bygda Kyrkor. Staden är hos Katolikerne berömd, emedan Sanct Franciſcus här år född. Han ligger begraven i Domkyrkan och hit ſke många Valfårder.

5. *Todi*, en Stad, på en Kulle, vid Tivere, är Såte för en Biſkop, ſamt har utom Domkyrkan, 12 Soknkyrkor, ſamt 8 Munke och lika många Nunne-Kloſter.

6. *Amelia*, en Stad, på en högd, med Biſkopsſäte, har utom Domkyrkan 3 Soknkyrkor, ſamt 7 Munke-och 6 Nunnekloſter.

7. *Narni*, en medelmåttig Stad, belågen ſåſom en Amfitheater på en angenäm Kulle vid ån Nera, år Säte för en Biſkop, och har utom Domkyrkan 7 Soknkyrkor, 7 Munke-och 5 Nunnekloſter, ſamt bebos af 3000 Invånare.

Nedanföre Staden uti en Dal finnas låmningar efter en prägtig Bro, af huggen ſten, ſom Kejſar Auguſt låtit upföra, at ſammanbinda 2 Berg; medlerſta Bågen håller i öpning 83 Fot. Detta Valf år et af de driſtigaſte ſom Architecturen kan upviſa, och öfverträffar vida Bron Rialto i Venedig.

8. *Terni*, en tåmeligen anſenlig Stad, högre up vid Nera belägen, år Såte för en Biſkop, har utom Domkyrkan åtſkilliga Soknkyrkor, 5 Munke och 3 Nun-

Nunnekloster, samt bebos af 7000 Invånare. Stadens förnämsta handel drives med Olja, och dessutom har han ansenlig fördel af sin förträffeliga Vinplantering.

Vid pass 3 Fjärdingsvåg härifrån är et märkvärdigt Vattufall, hvilket formeras af ån *Velino*, som störtar sig lodrätt 200 fot djupt, och sedan faller i Nera. Detta prägtiga Fall kallas *Caduta delle Marmore*.

Nägden mellan denna Stad och Narni är så härlig och frugtbar, at dess like ej finnes i KyrkoStaten; Ängarne slås här 3 gånger om året; Meloner, Persikor och Fikon växa här större än på något annat ställe i Italien. I synnerhet finnas här Persikor som väga över 1 Mark, Rovor växa även til så ansenlig storlek, at åtskilliga väga ända til 20 à 30 marker.

9. *Norcia*, en Stad, märkes endast för den orsaken, at Magistraten härstädes, som består af 4 Personer, enligt Lag bör vara så olärd, at ingen af dem skal kunna hvarken läsa eller skriva. Alla saker afgöras munteligen och utan skriftväxling. Vid Magistraten finnes ingen Notarie, ingen Lagbok, Förordning, Skrift eller Archive.

2. Landskapet ORVIETO.

Detta är belägit våster om det föregående och gränsar til Toscana. Där märkes:

1. ORVIETO, Lat. *Urbs Vetus*, en Stad, på en Kulle belägen, är Säte för en Biskop, samt har utom Domkyrkan åtskilliga andra Kyrkor och 14 Kloster. Vinet, som växer här i Nägden, är välsmakande.

2. *Acqvapendente*, en Stad på en Klippa, med Biskopssäte; har med Domkyrkan 6 Kyrkor samt 5 Kloster.

3. Landskapet PERUGIA.

Detta Land ligger norr om det föregående.

Marken är ogement frugtbar, och innesluter en ansenlig Sjö. Man märker:

1. PERUGIA, Lat. *Perusia*, Huvudstaden i hela Umbrien, belägen på et högt och brant Berg, är ansenlig och folkrik, samt en af de bästa i KyrkoStaten. Han är Säte för en Biskop, et Universitet och 2 Academier. Utom Domkyrkan finnas här 45 Sokn-Kyrkor, samt 24 Munke-och 24 Nunneklöster. Staden beskyddas för öfrigt af et Citadelle, och bebos af 16000 Människjor. Härvid växer et ganska godt och ljufligt Vin, som är vitt och så klart som Källvatn.

2. *Citta della Pieve*, en Stad, med Biskopssäte, har 4 Kyrkor och 6 Kloster.

4. Provincen *MARCA D'ANCONA*.

Detta Landskap är belägit vid Adriatiska Havet, samt ganska ansenligt. Här finnes Bernsten, Svavel och åtskillig slags Bergkåda. Vid stranden finnas et slags Musslor, Ballari kallade, hvilka uppehålla sig och växa innan uti et slags lösa och porösa stenar, samt ätas af Invånarne. Provincen räntar Kronan 346600 RD:r årligen. Man märker:

1. MACERATA, Landskapets Huvudstad, belägen på en Kulle, 2 Mil från Havet, är väl bebodd och artigt bygd, samt Säte för en Vice-Legat, en Biskop och et Universitet. Utom Domkyrkan finnas här 1 Collegiat- och 5 Soknkyrkor, 8 Munke och 5 Nunnekloster, 1 Collegium Nobile och 2 Academier.

2. LORETO, en Stad, på en Högd vid Havet, är vida bekant i anseende til det, efter Katolikernas Föregivande, här varande Hus, hvaruti JUNGFRU MARIA bodt i Nazareth. Det samma är otroligt rikt, genom de skänker, som blivit hit förärade. Här finnas 17 Lampor af purt Guld, hvaraf de 3 största väga

18, 20 och 37 Marker, Bilder af Barn och Änglar även af rent Guld; och hela Skatten värderas til 8 Millioner RD:r. Staden är Säte för en Biskop och har 7000 Invånare.

3. Ancona, en ansenlig, folkrik och välbygd Stad, belägen vid Havet, utmed och mellan 2 Berg, med en skön Hamn, samt driver stark Handel, men hvilken, i anseende til Stadens sköna Läge, kunde vara större. Alla Religions Förvandter, af hvad namn de hälst vara må, njuta all frihet, utom uppenbar Gudstjenst. Staden är Säte för en Biskop, samt beskyddas af et Citadelle, beläget på det ena Berget, och på det andra är Domkyrkan belägen, utom hvilken här finnes 10 Soknkyrkor, hvaraf 2 äro Collegiat-Kyrkor, 8 Munke-och 4 Nunnekloster. Man ser här få stora Köpmansskepp, men däremot många Barker, som tjäna för handelen uti Adriatiska Havet, med Grekeland och Levante. Här finnas några ansenliga Handelshus. Handeln med Säd är vigtig. De utgäende Varorne bestå förnämligast uti Ylle och Silke. Staden bebos af 20,000 Människjor, hvaraf vid pass 5000 äro Judar, som mäst hava all handelen i sit våld.

4. *Jesi*, en Stad, vid Esino, ej långt från Havet, med Säte för en Biskop. Utom Domkyrkan finnas 5 Soknkyrkor, 7 Munke-och 3 Nunnekloster.

5. Camerino, en tämeligen ansenlig Stad, på et Berg, längst väster i Landskapet, ej långt från Apennin, är Huvudorten i et särskildt District, samt Säte för en Biskop. Utom Domkyrkan finnas här flera andra Kyrkor, samt 12 Munke och 7 Nunnekloster.

6. *Ascoli*. en Stad, med Biskopssäte, har 11 Kyrkor, 11 Munke-och 5 Nunnekloster.

7. Fermo, en ansenlig Stad, vid Havet, med en Hamn, är Säte för en Erkebiskop, har 11 Kyrkor, samt 11 Munke-och 4 Nunnekloster.

5. Provincen *URBINO.*

Detta Landskap år belåget vid Havet, Norr om det föregående, och har fordom varit et Hertigdöme, som år 1631 kom under Påviska våldet. Landskapet råntar Kronan årligen 30600 RD:r. Man mårker:

1. URBINO, Landets Huvudstad, år Säte för en President, en Erke-Biskop, samt den åldsta Academie uti Italien. Utom Domkyrkan finnas hår flera andra Kyrkor, 10 Munke- och 6 Nunnekloster.

2. *Pesaro*, fordom *Pisaurum* kallad, en Stad, af medelmåttig storlek, vål bygd och vål bebodd, samt något befåst; den år Säte för en Biskop, har 8 Kyrkor och 12 Kloster, til större delen vål bygde. Fikonen som våxa hår i Någden hållas för de båsta uti Italien.

3. *Seniguglia*, en befåst Stad, vid Havet, med en Hamn, år Säte för en Biskop. Utom Domkyrkan finnas 3 Soknkyrkor samt 6 Kloster. Staden håller årligen vid Julii Månads slut en ansenlig Marknad, som mycket besökes af utlåndska Köpmån.

4. *Fossombrone*, en Stad, med Biskopssåte, har 6 Kloster.

5. *Cagli*, en tåmelig Stad, med Biskopssåte, har 9 Kloster.

6. *Gubio*, en ansenlig Stad och Biskopssåte, har 7 Kyrkor samt 10 Munke-och 11 Nunnekloster.

7. *Fano*, en någorlunda befåst Stad, vid Havet, med en Hamn för små Fartyg, har en Biskop, 17 Kyrkor, 14 Kloster och et Collegium Nobilium, som har lika Privilegium med Universitet. Den omliggande någden år ganska behagelig.

8. CITTA DI CASTELLO, en Stad, som år Huvudorten i et sårskildt District, år Säte för en Biskop, och

och har 10 Kyrkor, samt 12 Munke-och 3 Nunneklofter.

6. Provincen *ROMAGNA*.

Denna Province grånsar til Provincerne Bologna och Ferrara, Adriatiska Havet, samt Urbino och Toscana. Det utgör en del af det fordna Landskapet *Flaminia*, och var uti Medelåldern den förnämsta Provincen i Exarchatet. År 755 skänktes det af Franska Konungen Pipinus til Romerska Stolen. Landet är frugtbart samt vatnadt af flera Strömar, och har bland andra Naturens förmåner åtskilliga Saltvårk och Svavelgruvor. Provincen räntar årligen til Kronan 207,000 RD:r. Man märker:

1. Ravenna, en fordom ansenlig och namnkunnig Stad, hvilken nu mera ej är i samma vålstånd. Den är dock Säte för en Påvelig Vice Legat och en Erke-Biskop. Utom Domkyrkan finnas här 21 Soknkyrkor, 12 Munke och 5 Nunneklofter, samt vid pass 14000 Invånare. Han har varit Säte för de Grekiska Kejsarnes Ståthållare, samt Östgöta Konungen Theodorik. Bland Stadens märkvärdigheter märkes Domkyrkan, som väl är en gammal Byggnad, men dock har, uti 4 rader, 52 Pelare af den vackraste Grekiska Marmor.

2. *Imola*, en vacker Stad, på en Ö, i ån Santerno, är befäst, samt Säte för en Biskop, och har utom Domkyrkan 15 Soknkyrkor, samt 11 Munke- och 6 Nunneklofter.

3. *Faenza*, Lat. *Faventia*, en någorlunda befäst Stad, och Biskopssäte, har utom Domkyrkan 28 Soknkyrkor, 4 Abbotstift, 8 Munke - samt 8 Nunneklofter. Här tilvärkas i myckenhet ganska vackert oägta Porcelaine kalladt Fayence, som över hela Ita-

lien är berömdt, och somlige påstå at det af denna Stad har fådt sit namn, hvilket dock Fransoserne tilägna Staden Fayence uti Provence.

4. *Forli*, en god Stad, i en frugtbar nägd, med Biskop, har 10 Kyrkor och 23 Kloster.

5. *Bertinoro*, en medelmåttig Stad, på et Berg, är Säte för en Biskop, samt har 4 Kyrkor och 5 Kloster.

6. *Cesena*, en tämeligen väl bygd Stad, med Biskopssäte. Här finnas många Kyrkor och 21 Kloster. Nu varande Påven Pius 6. af Huset *Braschi* är född i denna Stad.

7. *Cervia*, en liten reguliert och väl bygd Stad, vid Havet, med Biskop. I nägden finnas vigtiga Saltvärk.

8. *Rimini*, en Stad, med Biskop; var fordom ansenlig, och har en liten hamn, därest Båtar endast kunna anlända.

9. *Sarsina*, en liten Stad, up i Landet, är Biskopssäte. I nägden finnes Svavel.

7. Provincen *BOLOGNA*.

Denna Province gränsar til Ferrara, Romagna, Toscana och Modena. Landet är ganska frugtbart, af åar väl vatnadt samt väl bebodt, och är det bästa af alla Landskaper i Kyrko-Staten. Här finnas 308 Städer, Köpingar och Byar. År 1771 räknades folkmängden til 265,145. Krono Inkomsterne häraf stiga årliga til 33000 RD:r. Man märker:

1. BOLOGNA, Lat. *Bononia*, Landets Huvudstad, är stor, rik och folkrik, samt näst Rom den bästa och ansenligaste i Kyrko-Staten, ty dess omkrets är 1 Mil. År 1771 funnos här 69231 Människjor. Handel och Manufacturer blomstra. Här finnas många sköna Kyrkor och Palatser samt 35 Munke- och

38 Nunnekloster. Staden är Säte för en Vice-Legat, en Erkebiskop, et Universitet och en Vetenskaps-Academie, *Institutum* kalladt. Denna Stad har frivilligt givit sig under Påveliga våldet och njuter därföre ännu större förmoner och friheter än andra Orter i Kyrko-Staten.

2. *Monte della Guardia*, et Berg, hvarpå är et Kloster, med en namnkunnig Mariæbild, til hvilket från Bologna et betäkt Gallerie, ½ Mil långt, är anlagt

3. *Fort Urbano*, en Gränsfästning emot Modena.

8. Provincen *FERRARA*.

Detta Landskap ligger längst i Norr vid Havet, samt förer Titul af Hertigdöme. Det är mycket slått samt morasigt, och lider ofta skada af Vattuflod. År 1598 kom det under Påveliga Våldet. Det råntar årligen til Kronan 98000 RD:r. Man märker:

1. Ferrara, en stor, men fattig och mot Vidden ringa bebodd Stad, har dock långa och breda Gator, väl bygda Hus och ansenliga Palatser. Den är Säte för en Vice-Legat, en Biskop, samt et Universitet. Här äro över 100 Kyrkor, och 38 Kloster, samt vid pass 18,000 Invånare.

2. *Commachio*, en någorlunda befäst Stad, med en Biskop, är belägen på en Kulle ibland Moraser.

3. *Cento*, en tämelig Stad, med 4000 Invånare, är den berömda Målaren *Guercinos* Födelse Ort.

Bihang

Om Påvens Länder utom Kyrko-Staten.

1. Hertigdömet *BENEVENTO*.

Detta Land är beläget uti Landskapet Principato Ultra i Riket Neapel; Det är af ringa

Vidd

Vidd och har ingen mårkvårdig Ort mer ån:

Benevento, en tåmeligen anſenlig Stad vid åarne Sabatos och Calores ſammanflytande. Staden år Såte för en Erkebiſkop, under hvilken lyda 17 Biſkopar, och har, utom Domkyrkan, 8 Soknkyrkor, 12 Munke-och 2 Nunnekloſter.

2. Staden *AVIGNON* och Grefſkapet *VENAISSAIN.*

Detta Land ligger i Frankrike, mellan Landſkaperne Daufiné, Provence och Languedoc vid Rhone, och år frugtbart på Spanmål, Olja Frugt och Saffran. Krono Inkomſterne af detta Land ſtiga til vid paſs 200,000 RD:r, men de användas nåſtan alleſamans til Civilſtatens och Militairens underhåll hårſtådes. Det innefattar 15 Ståder, 14 ſtora Köpingar, 30048 Hushåll och bebos af 140,000 Månniſkjor. Man mårker:

1. Avignon, en anſenlig och folkrik ſamt välbygd Stad, vid Rhone, uti en frugtbar någd, år Såte för en Vice-Legat, hvilken år Landets Höfdinge, en Erkebiſkop och et Univerſitet. Hår finnes utom Domkyrkan 7 Soknkyrkor, 20 Munke-och 15 Nunnekloſter, 3 Seminarier, och 10 Hospitaler, ſamt 20 Boktryckerier. Hushållens antal ſtiger til 4778, och Folkmångden til 25000.

2. *Carpentras*, Huvudſtaden i Grefſkapet Venaisſain, år anſenlig. Den år Såte för en Biſkop och et Univerſitet, har 2500 Hushåll och 12000 Invånare.

3. *Vaiſon*, en medelmåttig Stad, med et Slott, på et Berg, år et Biſkopsſåte, har 488 Hushåll och 2250 Invånare.

4. *L'Iſle*, en af de båſta och vackraſte Ståder i Landet, belägen i en ganſka behagelig Någd, har 1300 Hushåll och 6100 Invånare.

5. Ca-

5. *Cavaillon*, en tämeligen ansenlig Stad, med Säte för en Biskop och et Abbotstift, har 1400 Hushåll, och 6600 Invånare.

6. *Valreas*, en tämelig Stad, med 830 Hushåll, och 3800 Invånare.

7. *Caderousse*, en Stad, med 800 Hushåll och 3600 Invånare.

8. *Pernes*, en Stad, af likå storlek med den förenämde.

3. Republiken *SAN MARINO*.

År af Påvelige Landskaperne Urbino och Romagna innesluten och står under Påveligt beskydd. Regeringen består af et Råd af 40 Personer, hälften Adel och hälften Ofrälse; Men i vigtiga angelägenheter hålles et stort Råd, hvartil hvarje Famille sänder 1 Person. Statens förnämsta Embetsmän äro 2 Capitani, som hvart halft år förändras, en Commissarius och en Medicus. Där finnes:

San Marino, Republikens enda Stad och Säte, belägen på et högt Berg, til hvilket löper en enda Våg, och hvarvid växer skönt Vin. Staden har 5 Kyrkor, 3 Kloster, 3 Casteller och bebos af 5,000 Människjor.

Detta Berg och några näftgränsande bebygde Kullar utgöra hela Vidden af denna Republikens Stat.

Anm. Uti denna Huvuddel af Italien är ännu et Land beläget, kalladt *Stato degli Presidii*; men som Konungen i Neapel är dess Ägare, så beskrives det, då samma Rike afhandlas.

* * *

NE-

NEDERSTA DELEN af ITALIEN,

Eller

Konungariket *NEAPEL*.

Detta Rike år belåget mellan 37 Gr. 46 Min. och 42 Gr. 56 Min. Latitud, famt 30 Gr. 32 Min. och 36 Gr. 2 Min. Longitud; Sicilien dock hårunder ej begrepen. Det gränsar i Nordvåft til Kyrko-Staten. och är på de öfrige Sidor omgivit af Medelhavet och Adriatifka Havet, famt håller i Vidd 630 Quadrat Mil. Båfta Cartan hårőver år ritad af *Rizzi Zannoni* 1769 på 4 ark.

Apenninifka Bergåfen fträcker fig genom hela Långden af Landet och flutar fig vid Sicilianfka Sundet, med Landtudden *Capo dell Arini*. Til denna Bergskådja höra flera ftora och höga Berg, på hvilkas fpetfar fnön ligger qvar en ftor del af året; men från denna Ås år det eldfprutande Berget *Vefuvio* aldeles fkildt. Landet år af Strömar ganfka vål vattnadt; De anfenligafte af dem åro: *Garigliano*, *Voltorno*, och *Sele*, hvilka falla på våftra fidan uti Havet, hvaraf den fidfta har den egenfkapen at han en hel fjärdingsvåg döljer fig under Jorden uti medlet af fit lopp; famt *Pefcara*, *Sangro Biferno*, *Fortore*, *Ofanto*, och *Acri* fom falla i Havet på öftra fidan. I allmånhet år Marken hetfig och Jordbåfningar. förfpörjas hår ofta, i fynnerhet i nederfta Delen af Riket.

Sol-

Solhettan år ſtörſta Delen af året ganſka ſtark och Vintren lindrig.

Markens frugtbarhet år ſtor, ty den bår allehanda Spanmål, de ſkönaſte Frugter, och Kryddgårds-våxter, Olja, förtråffeliga Viner, Ris, Lin, Saffran, och i Calabrien Manna, til öfverflöd. Bland ſtåndigt grönſkande Trån finnas här Cypreſſer, Leccini, Pomerancer och Citroner. Skogarne beſtå förnåmligaſt af Ek, Bok och Haſſeltrån, men deſſe trän våxa ej ſå höge, ſom uti de Nordligare Långerne af Europa, ty hettan gör dem hår krokigare och knöligare, men veden har ock mera hårdhet; Haſſelträden, ſom af Hjulmakarne mycket nyttjas, i anſeende til ymnogheten dåraf, hålla 3 gånger ſå långe ſom i våra Nordliga Lånder. Löfträna behålla ock ſina löf 6 veckor långre om höſten ån hos oſs, ſamt ſlå även ut dem ſå mycket tidigare om våren. Boſkapsſkötſeln år vigtig, och de hår varande Håſtarne åro berömde; Fåren båra jåmvål fin Ull; Silkes Aveln år ock ſtark, ſå at Silke ej allenaſt råcker til Landets behof, utan åven en ſtor Del kan aflåtas til Utländningen. Vid Kuſten af Tarentinſka Riken finnas et ſlags Sjö-Muſlor, ſom vid ſkalet hava et ſlags ſkågg af ullaktig Materie, hvaraf tilvårkas Möſſor, Vantar, Strumpor, m. m. ſom åro varmare ån dem, ſom åro gjorde af Ull. Likaledes finnas allehanda Mineralier, ſåſom Alun, Vitriol, Svavel, Berg-Kriſtal och Marmor; åvenvål Guld, Silver och Jårn.

Oak-

Oaktadt desſa Förmoner har Landet dock ſina Besvärligheter ; ty utom det brinnande Berget *Veſuvio*, och de häftiga Jordbäfningarne, ſom här infinna ſig, är man plågad af et ſlags gröna Ödlor, ſom krypa up och ned på Murarne i Husen, Skorpioner och et ſlags giftiga Spindlar ſom kallas Tarantuler.

Som detta Rike är ſå ogement frugtbart och härligt, ſå är det ock ganſka väl bebodt. Folkmängden räknas här hvart år, och år 1783 har man funnit 4,667,787 Männiſkjor, hvilket gör 7250 på hvarje Qvadrat Mil; af denna Folkmängd hörde 2,341,688 til Mankönet och 2,326,099 til Qvinkönet; Däribland funnos 45398 Präſter, 21548 Munkar, och 20089 Nunnor. Under denna Folkhop äro dock hvarken Krigsmagten til Lands eller Sjös, ej heller de Perſoner, ſom därtil höra, begrepne. Samma år föddes här 177973 Barn, hvaraf 90678 voro Goſſar och 87295 Flickor; Döde voro ſamma år 171893. Förenämde befolkning tyckes vara nog dryg för et Land af ej ſtörre vidd, och ſåledes kunna underkaſtas tvivelsmål om deſs ſanning; men denna upgift vinner ſtyrka af en trovärdig och granſkande Reſandes berättelſe, ſom förſäkrar, at enligt de minſt miſstänkta upgifter innehålla bägge Rikerne Neapel och Sicilien et Antal af 4,985,634 Männiſkjor; och detta var vid år 1780. År 1670 räknades Hushållen i detta Rike, och befunnos ſtiga til et antal af 394721 ; men häraf kan intet ſlutas til folkmängden nu för tiden.

Til

Til vidare uplysning vil jag hår införa en Tabell över Födde, Döde och Folkmångden, för de förflutne 18 åren från år 1766.

År	Födde,	Döde,	Folkmångd.
1766	181,864	132,621	3,953,098
1767	158,668	123,041	3,974,423
1768	143,719	125,084	4,017,694
1769	148,089	125,029	4,029,620
1770	164,449	121,521	4,075,499
1771	156,051	107,423	4,093,661
1772	170,418	107,672	4,146,694
1773	158,586	109,523	4,199,267
1774	159,591	106,552	4,249,430
1775	174,930	117,705	4,393,464
1776	164,810	118,698	4,449,601
1777	176,125	124,584	4,489,628
1778	181,930	133,103	4,564,445
1779	173,469	130,195	4,545,908
1780	170,017	119,643	4,641,363
1781	177,779	127,770	4,677,821
1782	166,856	145,109	4,675,396
1783	177,973	171,893	4,667,787
S:a	3,005,324	2,247,166.	

Således öfverstiga de födde de döde til et antal af 758,158. Folkökningen på denna tid har varit 714,689; i följe dåraf hava 43,469. Personer flyttat utomlands på samma tid. Årliga Medium af dessa 18 år år för födde 166,962, och för döde 124,842. Medium af samteliga årens Folkmångd är 4,324,711; och således finnes hårutaf, at emot hvarje född svara 26 Le-

vande och emot hvarje död 35 sådane. Det sista årets stora Mortalitet, då circa 47000 Månniskjor dogo över vanligheten, och hvilket hårrörde af den faseliga Jordbåfningen, som skedde det året, gör ej något betydeligt afbråck uti uträkningen. När härtil lägges, Krigsmagten med de därtil hörige Personer, Ön Sicilien, hvars innehåll är 250 Qvadrat Mil, och som bebos af vid pass 1600,000 Månniskjor, samt Stato degli Presidii om circa 6 Qvadrat Mil och 50,000 Invånare, så finnes at hela Riket innehåller 876 Qvadrat Mil, samt bebos af vid pass 6,350,000 Människjor, som gör 7248 på hvarje Qvadrat Mil. En ansenlig del af Inbyggarne är ej allenast ifrån äldre utan ock nyare tider af Grekiskt ursprung. Judarne tålas i Sjöstäderne för Handelen skull.

Inbyggarne äro Katolska Låran tilgifne, och mycket vidskepelige, dock länder Regeringen til beröm, at Inqvisitionen här aldrig fådt bliva införd. Klostrens och de Andeligas antal är ganska stort, dock ej i sådan myckenhet, som man inbillat sig, ty uti det uplysta Frankrike finnas även så många Munkar och Nunnor i proportion emot detRikets folkmängd, som i detta Land, hvilket uti Religions tänkesättet ännu kan kallas barbariskt. Man har ock i nyare tider börjat inse nödvändigheten at inskränka så väl Klostrens som de Andeligas myckenhet. Detta är ock vårkstält, ty år 1768 steg antalet af Präster til 53,626, af Munkar til 30,484, och af Nunnor til 23,246, hvilka Summer

mot åro alla stórre ån dem, som förut för år 1783 finnas anförde. Vården om Religionen år anförtrodd åt 21 Erkebiskopar och 110 Biskopar, hvilkas såten finnas allesamans förut upråknade. Hårunder åro dock Erkebiskoparne i Benevento och Nazareth åven begrepne, hvaraf den förra lyder under Påven, och den sednare år Titulaire samt utan Stift. Utaf dessa Erkebiskops Stift åro 2, och af Biskops Stiften 6, förenade med andra, så at i hela Riket finnas 138 Ståder, som åro Såten för Erkebiskops eller Biskops Stift, nåmligen 22 af förra Slaget, och 116 af det sednare, och hvilka Ståder för den orsaken skull kallas Citta. De Andelige åro rike, och Folket fattigt. Det påstås at de Andeliga besitta inemot en hålft af Rikets Grund och Mark; men jag håller troligt at det ej år över tredje delen.

Lårdomen år ej ånnu i synnerlig flor; men Fria Konster, i synnerhet Musiken idkas med all framgång. Siden-och Ylle-Fabriker, samt andra Manufacturer åro ock i full gång.

Handelen drives förnåmligast med Silke, Vin, Russin, Fikon, Hampa, Såd, Olja, Manna, Süssholz, flerahanda slags Marmor, Svavel, och andra Naturs producter, samt allehanda Manufactur-Varor af Siden och Ylle, samt Hudar, hvilka åro stórre ån de Engelske och Franske, men ej så starka, m. m.

Bok och Råkning hålles i Ducati, Carlini och Grani, 1 Ducato håller 10 Carlini eller 100 Grani, samt gåller i Svenskt Mynt 37. s. 1. rust.

1 Carlino är vård 3 ss. 8 runst. 1 Taro innehåller 2 Carlini. 1325 Skålpund eller 473 Rotoli göra 1000 Svenska Skålp:d, 1 Cantaro håller 100 Rotoli, 1126¾ Palmi äro lika med 1000 Svenska fot. 1 Tomolo svarar emot 11⅙ Kappe, 1 Botto Vin innehåller 12 Barili, och är lika med 202 $\frac{3}{11}$ Kannor. 1 Salma olja innefattar 10 Stare och svarar emot 70 $\frac{10}{11}$ Kannor.

Detta Land kallades af Romarena *Magna Græcia*, och var i de åldste tiderne befolkat af Nybyggen från Grekeland, samt bestod af en myckenhet fria Stater. Sedermera blef det efter handen af Romarena eröfrat, och lydde under deras välde tils i 5 Seculo, då det så väl som det öfriga Italien underkuvades af Heruler och Östgöter. Detta varade til dess Österländska Kejsaren Justinianus låt genom sin General Belisarius eröfra så väl de Provincier, som utgöra detta Land, som Sicilien, så at det utgjorde en del af Exarchatet. Men desse Landskaper blevo åter snart fördelte, ty en del af dem förblef under Grekiska Kejsarnes välde, och en del råkade i Longobardernas händer. Frankerne förstörde väl Longobardernas Rike uti öfversta delen af Italien år 742, men kunde ej bemägtiga sig nedersta delen däraf, hvilken förblef under Grekiska Kejsarnes lydna i mer än 200 år. Under den tiden kommo Araberne, som eröfrade Sicilien, samt orsakade mycken förödelse på Fasta Landet genom sina infall, samt bemägtigade sig även därstädes åtskilliga orter;

och

och som det i hånseende dårtill blef ju långre ju svårare för Grekiske Kejsarne at bibehålla sig vid en fast besittning af dessa Lånder, så förmålte Kejsar *Niceforus* en sin Styfdotter med Kejsar *Otto* 2, och gaf honom så vål detta Rike som Sicilien i Brudskatt. Änteligen kommo Norrmånner från Norrmandiet, som årnade sig til det Heliga Kriget i Orienten, at år 1016 hår qvarstadna, samt byggde Staden Aversa, som *Rainulf* bekom under titul af Grefskap. På dess anmodan infunno sig, år 1035, Greve *Tancredes* Söner hos sina Landsmån, hvilka under deras anförande innom kort tid gjorde sig til Herrar över Apuglien, hvilket Landskap *Vilhelm Ferabras* tog i besittning år 1043, under Namn af Grefskap. Greve *Humfrid* låt af Påven belåna sig med Apuglien, Calabrien och alla de orter, som han uti Sicilien kunde eröfra. Norrmånnerne bragte ej allenast Calabrien under sig, så at *Robert Guiscard* blef den första Hertig uti Apuglien och Calabrien, utan de eröfrade även Hertigdömet Bari, Furstendömerne Capua, Salerno och Benevento samt hela Sicilien. Greve *Roger* 2, den förres Brorson blef af Påven utnåmd til dess födda Legat uti Sicilien, bekom alla de Landskaper hvaraf Konungariket Neapel nu för tiden består, antog år 1130 Titul af Konung över bägge Sicilierne, och fick af Påven belåning däröver, samt giorde Palermo til sin Huvud-stad. Sedan den tiden har intet Landskap blivit skingrat från detta Rike, om Sicilien tages undan, som en tid hade egna Regenter. Och

således är ej något vidare som rörer Landets Geografiska Historia, hvarföre jag som kortast vil omröra dess öden i den Politiska vägen. Normanniska Slägten ägde landet ej längre än til år 1194, då den sidste Konungen *Wilhelm* 3 dog. Då kom det genom giftermål med en Napolitansk Prinsessa til Kejsar *Hinric* 6 af Huset Schwaben, hvilkens Slägt var i besittning däraf til år 1268, då en Hertig af Franska Huset Anjou, genom den förra Ättens utrotande, bragte det under sit välde; men han kunde ej behålla hela Riket, ty Sicilien afföll år 1282, och gaf sig under Aragonierne. Denna Franska ätt bibehölt sig vid Regeringen till år 1448, då Riket blef intagit af Aragoniska Konungen Alfonso 5, som gjorde sin oäkta Son *Ferdinand* til Konung i Neapel, hvars Slägt ägde det til slutet af samma Seculo, då Fransoserne och Spaniorerne gemensamt intogo Landet ock delte det mellan sig; men detta varade ej länge, ty år 1502 dref Spanska Konungen *Ferdinand Catholicus* Fransoserne utur Landet, behöll det ensamen och förenade även därmed Sicilien.

Sedan lydde det under Spanska Konungarne och styrdes af deras Ståthållare til Konung *Carl* 2 död år 1700, då Successions kriget upkom, hvaruti Neapel år 1707 blef intagit af Österrikarne, samt även uti Utrechtska Freden år 1713 dem tilärkändt, men Sicilien lämnades til Hertigen af Savoyen, dock bekom Österrikiska huset även denna Ö år 1720. Detta hus innehade bemälte Riken til år 1734, då Span-

ska

ka Prinsen *Carl*, Filip 5 Son af Bourbonska stamman, intog dem, samt lät även kröna sig til Konung; han regerade däröver til år 1759, å han afträdde Rikerne til sin tredje Son *Ferdinand* 4, hvilken ännu regerar.

Dess Titul är: Konung över Sicilierne och erusalem, Infant af Spanien, Hertig til Parma, Piacenza och Castro, Arf-Storfurste til Toscana &c. Konungens Äldsta Son eller Kron-Prinsen örer Titul af Hertig til Calabrien. Riket är Arfrike och Påvarne lämna Konungarne belåning däröver, hvilken länspligtighet af dem dymedelst erkännes, at de hvart år sända til Påven en vit häst, samt en pung med 7000 Zecchini i Guld, som gör i Svenskt mynt 13500 RD:r. Riksvapnet är et blått fält, beströdt med 7 Gyldene Liljor, jämte en röd Torner Krage.

Regerings formen är väl Monarkisk, dock så vida inskränkt, at Adelen uti Staden Napoli, som där har Säte och Stämma på de 5 Platserna, äger ännu den rättigheten at Konungen tilsänder dem vissa af sit Råd gjorda Förodningar, anseende til hvilka desse Platsers Deputerade sammankalla Församlingarne, hvilka då rådslå om dessa Förordningars antagande, samt då det är skedt, införa dem uti sina Protocoller, hvarigenom de bekomma sin fulla kraft. *Rikets Ständer* bestå af Adelen och Folket, som hvart annat år sammankallas til Huvudstaden, at rådgöra om beviljandet af en frivillig skänk til Konungen, hvilken ofta stiger över 1200,000 RD:r. De Andelige utgöra här ej något särskilt Stånd,

 uitan

utan äro blandade ibland de bägge förre, samt äga där ej rättighet at rösta, utan så vida de innehava Förläningar af Kronan. Adelen är ganska talrik, ty man räknade redan för många År sedan 935 Konungens Vasaller, nämligen 119 Furstar, 156 Hertigar, 177 Marquiser, 42 Grevar och 445 Baroner, utom en stor Mängd ringare Adel; men den är til större Delen fattig.

En *Riddare Orden* är här stiftad år, 1738 kallad *Sant Gennaro*, hvilken har til tekn detta Helgons Bild, samt båres på et liffärgadt Band. Konungen är därvid Stormästare.

Rikets Högsta Embeten äro 7: nämligen Stor-Connetablen, Överste Domaren, Stor-Camereraren, Stor-Amiralen, Stor-Protonotarien, Stor-Cancelleren, och Stor-Senechallen. Men desse Embeten betyda ej stort nu för tiden, utom hedern som därmed är förknippad.

Konungens högsta Collegium är *Stats Rådet*, som utgöres af Konungen och 3 Stats-Ministrar. De saker som där afhandlas utfärdas af de 4 Stats Secreterarne, hvaraf en besörjer om Kongl. Håvet, Allodial-Saker, Postväsendet och Skådespelen &c. den andra om Nåde, Justitie, och Andeliga saker, den tredje om Krigs väsendet til Lands och Sjös, och den fjärde om Finançe och Handelssaker. Därnäst komma: *Supremo Consiglio di Azienda* och *Giunta degli Abusi*. Kongl. Tribunalerne äro: *Camera Reale di S. Chiara*, *Real Corte di S. Chiara*, *Regia Camera della Sommaria*, *Magistrato del Commercio*, *Gran*

Gran Corte della Vicaria, hvilket svarar emot vår Håfrätt och *Tribunale de Amiragliato*. Dessutom finnas här flera Giuntas eller Deputationer, som besörja hvarjehanda göromål.

Krono Inkomsterne stego et år i nyare tider til 3,060,552 RD:r, hvaraf 2,319,394 härflöto ifrån Riket Napoli och 741,158 från Sicilien; däremot utgjorde Utgifterne en Summa af 2,724,585 RD:r, så at öfverskottet blef, 335,967. Detta är ej mycket för et Rike af sådan Folkmängd, således lärer den frivilliga gåvan ej begripas härunder.

Krigsmagten til Lands bestod år 1783: af *Infanteri*, 1 Bataillon Cadetter, 2 Gardes Regimenter, det ena bestående af Italienare och det andra af Sveitsare, 1 Compagnie Alabardieri, samt 23 Regimenter, hvaribland voro 3 Sveitsare-Regimenter, 1 Artillerie Regimente, 1 Ingenieur Corps, 1 Corps Bergskyttar, samt en Bataillon Invalider, som utgör tilsammans något över 30,000 Man: af *Cavalleri*, Kongl. Lifgardet, samt 4 Regimenter tungt Rytteri och 4 Regimenter Dragoner, hvardera bestående af 3 Escadroner om 485 Man, således tilsammans 4365 Man. Denna Krigsmagt anfördes af 1 General Capitaine, 11 General Lieutenanter, 20 Fältmarskalkar, 35 Brigadierer, och 34 Överstar. Konungen var sjelf Överste vid Cadet-Corpsen och Kron Prinsen Överste Lieutenant därvid, men samma Corps ägde dock en särskild Colonello Gubernatore.

Sjömagten bestod samma år af 2 Linie-skepp, 4 Fregatter från 54 til 30 Canoner, 8 Schebeker, hvardera om 24 Canoner, 3 Galerer, 5 Galeotter och en Packetbot. Utom Matroser, stigande til 12000 Man, finnes en Marine-Bataillon Krigsmån, samt et Compagnie Cavaillerer Garde Mariner, anslagne til tjänstgöring härvid.

Riket är ävenväl försedt med åtskilliga Fästningar och Casteller, hvilka merendels äro belägne uti Sjöstäderne, utgörande tilsamans et antal af 28. Dessutom är Hafsstranden, rundt omkring hela Riket bevarad förmedelst 233 befästa och med besättning försedda Torn, för at freda Landet emot de Barbariske Sjöröfrarnes anfall.

Riket består af 4 Huvuddelar: *Terra di Lavoro*, *Abruzzo*, *Apuglia* och *Calabria*, samt är i anseende til Finance-Författningen och Krono-Upbörden fördelt uti 12 Landskaper, hvaraf 3 ligga väster ut, och utgöra Terra di Lavoro, nämligen *Terra di Lavoro* egenteligen så kalladt, *Principato Citra* och *Principato Ultra*; 2 äro Norr ut belägne och utgöra Abruzzo, nämligen *Abruzzo Ultra*, *Abruzzo Citra*; 4 ligga Öster ut och innefattas under Apuglia, nämligen Grefskapet *Molise*, *Capitanata*, *Terra di Bari* och *Terra d' Otrantò*; 3 äro söder ut belägne, och begripas under Calabrien, nämligen *Basilicata*, *Calabria Citra* och *Calabria Ultra*. Högste Embetsmännerne i desse Landskaper äro 7 Percettori och 5 Tesorieri Regii.

I an-

I anseende til Landtregeringen och Styrelsen år Riket fördelt uti 12 Provincer eller Höfdingdömen, nämligen *Terra di Lavoro*, *Salerno*, *Montefusco*, *Teramo*, *Aqvila*, *Chieti*, *Lucera*, *Trani*, *Lecce*, *Matera*, *Cosenza* och *Catanzaro*, hvaraf 9 innefatta samma vidd som hvarje af förenämde Landskaper, men med de 3 öfrige år någon skilnad; ty Provincen Lucera inbegriper Landskaperne Capitanata och Molise, och Provincerne Teramo och Aqvila utgöra tilsamans Abruzzo Ultra. Hvar och en af dem styres af en President, som har 2 Uditori til bisittare uti sit Råd, undantagande Teramo, hvarest Befälhavaren förer Titul af Commendant. Uti hvarje Province finnes dessutom flera Kongl. Guvernörer och Domare, hvilka äro tilsatte at föra styrelsen över och döma uti vissa Ståder. Antalet af Guvernörerne år 120 och af de sednare 31.

1. Huvuddelen TERRA DI LAVORO.

Denna Rikets Huvuddel år belägen vid Havet, samt gränsar för öfrigt til Kyrko Staten och de öfrige 3 Huvuddelarne. Han håller i Långd 25, i bredd 8 Mil, och i vidd 140 Qvadrat Mil. Han har sit namn dåraf, emedan marken hårstådes år för sin godhet och fetma tjänlig at emottaga alt slags arbete med jordbruk. Ocklå år detta Land den ljufligaste, vackraste och frugtbaraste Någd i hela Italien, af Strömar vål vatnadt och ganska vål behodt. År 1783 steg Inbyggarnes Antal til 1,905,091. som gör på hvarje

Qva-

Qvadrat Mil 13608; däribland voro 952,472 Mankön och 952,619 Qvinkön, 19,519 Prester, 7232 Munkar och 114,33 Nunnor. Samma år föddes här 33973 Gossar och 32,978 Flickor tilsamans 66,891, och dogo 41,055 Personer. Landet består af 3 Provincer: *Terra di Lavoro* egenteligen så kalladt, *Salerno* och *Montefusco*.

1. Provincen TERRA DI LAVORO.

Denna Province utgör den förnämsta och frugtbaraste Delen af Terra di Lavoro i vidsträckt begrep; Han kallas även *Campagna*, samt var hos de Romare bekant under namn af *Campania Felix*, hvilket namn han fick för sin oförlikneliga frugtbarhet och behagelighet; i anseende härtil är han ock ovanligt starkt bebodd. Dess vidd är 55 Qvadrat Mil. År 1783 steg Folkmängden til 1,198,441: och således 21790 på hvarje Qvadrat Mil, Staden Napoli även här under begrepen. Af denna Summa hörde 594,265 til Mankönet och 604,176 til Qvinkönet, däribland 11,200 Prester, 4307 Munkar och 9197 Nunnor. Samma år föddes här 40,728 Barn, däraf 20,764 voro Gossar och 19,964 Flickor, och dogo 30,219; men utom förenämde Stad var Folkmängden 826,371, däraf 409,865 Manfolk, och 416,506 Qvinfolk, däribland 8301 Prester, 3107 Munkar och 3335 Nunnor, Födde Gossar 14,619, Flickor 14,296, tilsamans 28,915, och döde inalles 22,084. Häraf finner man at denna Province är en af de beboddaste uti Europa.

I den-

I denna Province finnas 16 Städer och Orter ſom äro Säten för Kongl. Guvernörer, ſåraf 4 hava därjämte Kongl. Domare. Hör finnas 9 Fäſtningar och Caſteller, och Hafsſtranden är beſkyddad förmedelſt 42 Torn. Man märker:

1. *NAPOLI*, fordom *Parthenope* och ſedermera *Neapolis*, ſamt på Franſöſka *Naples* kallad, Rikets Huvudſtad, belägen på ſluttningen af et Berg, ſåſom en Amfitheater, vid en Hafsvik, under 40 Gr. 50 Min. Latitud, är ovanligt ſtor och folkrik, den ſtörſta och folkrikaſte i hela Italien, ſamt den fjärde i Europa i anſeende til Folkmängden: Deſſ omkrets innom Murarne är 5 Fjerdingsväg, men utomkring alla Malmarne håller han 2 Mil. Ingen Stad i Europa, utom Conſtantinopel, företer en ſå prägtig utſigt åt Havet ſom denne. Han är til ſtörre delen bebygd med höga Stenhus, och faſtän här ej finnas ſå prägtiga Palatſer ſom uti Rom och Genua, äro dock många af dem rätt vackra. Den ſkönaſte Gatan kallas *Strada di Toledo*, ſom håller 20 ſteg i bredd och 1500 i längd, i rät Linea. Han är förſedd med en myckenhet Springbrunnar, och en koſtbar vattuledning är anlagd, ſom förer mycket vatn från Foten af Veſuvio til Staden. Han är ock Säte för de förnämſta Kongl. Collegierne, en Erkebiſkop och et Univerſitet; och en ſtor antal förnämare och ringare Adel uppehåller ſig härſtädes. Den här varande Adelen har 5 Samlings ſtällen, kallade *Capuana*, *Nido*, *Montagna*, *Porto* och *Porta Nuova*; Folket har och ſit ſärſkildta Ställe. Deſſe Platſer utvälja hvar och en ſin deputerad, hvilka förvalta Policen uti Staden. Denne delas uti 29 delar, kallade Rione, är omgiven med en Mur och beſkyddas af 4 Caſteller, kallade Caſtel *Nuovo*, di *Sant Elmo*, dell *Uovo* och del *Carmine*, ſom hvardera har en Commendant. Malmarne äro ſtora och angenäma; af dem är *Chiaia* den vackraſte, ſamt bebos af en myckenhet

för-

förnämt folk. I Staden finnes 4 Huvud-Kyrkor, 43 Sokne-kyrkor, 70 andra Kyrkor och Capeller, över 130 små Capeller och Bönehus för Andeliga Bröderskaper, 149 Klofter, 34 Fattig-och Barn-hus, 7 Hofpitaler, 3 Confervatorier, 7 allmänna Skolar, hvarest Vetenskaper läras, 5 offenteliga Bibliotheker, samt 7 allmänna Banker. År 1783 steg Folkmängden härstädes til 372,070, hvaraf 184,670 hörde til Mankönet och 187,670 til Qvinkönet, däribland funnos 2899 Präster, 1200 Munkar och 5862 Nunnor. Samma år föddes här 11,813 Barn och dogo 8135 Personer. År 1775 var Inbyggarnes Antal 358,365, och år 1770 steg det til 336,205.

Af Byggnader märkes: Kongl. Slottet, hvilket af alla här varande Palatser är det förnämsta och nymodigaste. Kyrkorne äro ej så väl bygde, som på andra ställen uti Italien, men desto rikare. Domkyrkan är af Götisk Byggnad, dock vacker; det förnämsta därstädes är et prägtigt Capell upfyldt med många kostbarheter, samt hvaruti Sant Gennaros Huvud och blod förvaras; hvilket märkes endast för den orsaken, at Napolitanerne anse honom såsom sit förnämsta Helgon, och en gång om året bör dess torra blod bliva af sig sjelf flytande, om de det året skola vänta sig lyckosam tid; detta sker också beständigt genom Munkarnas Gycklerier. Kyrkan *Santa Chiara* är en af de förnämsta i staden; det därvid befinteliga Nunneklostret lärer efter all liknelse vara det största på Jordklotet, ty där vistas merendels omkring 300 Nunnor af de förnämsta Rikets Familier, utom betjäningen. *Sant Martino*, en Kyrka med et Chartreuser-Kloster, har det härligaste läge som kan uptänkas, samt är en af de prägtigaste och rikaste i Italien. Från Munkarnas Trägård härstädes har man den vackraste utsigten över Staden. Kongl. Palatset *Capo di Monte*, hvilket nu för tiden ej bebos af Kongl. Familien, utan endast tjänar at förvara Kongl. Biblioteket, samt Farnesiska Samlingen af målningar och naturalier: Mynt Cabi-

net-

nettet af Antika Medailler är et af de ansenligaste i Verlden. Universitets Byggningen, som väl är stor men ej med god smak upförd: Universitetet styres af en Prefetto, och härvid finnas 46 Professorer. De prägtigaste Kyrkor för öfrigt äro Santa Trinita, S. Domenico-Maggiore, den fordna Jesuiter Kyrkan, och Theatinernas Kyrka Santi Apostoli. Här finnas ansenliga Siden Manufacturer, samt åtskilliga Fabriker hvaruti denna Stad äger något särskilt, nämligen tilvärkandet af Giallolino eller Neapler gult, Violinsträngar, hvilka äro bekante under namn af Romanska, men här tilvärkas i större myckenhet och bättre än i Rom, inlagda bord af Marmor samt af Vesuvii Lava.

Handelen är icke så vigtig, som man i anseende til ortens storlek och den välbelägna Hamnen skulle förmoda. Vigtigaste Handelen driva några Engelska Köpmans hus. Sjelva Hamnen är liten samt omgiven med en Dam, men Redden därutanföre är desto större, samt säker, undantagande för Sydostvind. Han är merendels upfyld med Tartarer för sädeshandelen skull, samt andra medelmåttiga Skepp, som driva Handel på kusterne vid Medelhavet, men antalet af stora utländska Skepp är icke ansenligt. De utgående varorne bestå til större delen af dem som förut om Riket i allmänhet nämdt är; utom en myckenhet rådt silke utföras även åtskilliga tilvärkade sidenvaror, i synnerhet tafter och stickade silkesstrumpor, samt Näsdukar, som äro varagtige och dock säljas til billigt pris, en myckenhet Macaroni, Essenser, Tvålkulor, genom konst tilvärkade Blommor, insyltad Frugt, Diavolini, som är et slags kraftiga sockergryn, Violin- strängar, Kanin-skin, m. m. Utaf fria konster är Musiken den som här mäst cultiveras, och Napoli är medelpuncten för den skönaste Musik uti Italien.

Til at giva et begrep om hvad som årligen förtäres i denna folk-rika Stad, vil jag meddela et utdrag utur Aceis böckerne, hvarunder mycket som Accistria

Pers

Personer och sällskaper införa, samt hvad som härunddrages, ej är begripit: 376,000, Tunnor Såd, hvarmed merendels förstås Wete, 85,080 Tunnor Korn, 47,260 Åm Olja, 303,000 Åm Vin, 264270 Lispund Ost, och även så mycket salt Kött, 422830 Lispund Fisk, 18610 Tunnor Salt, 253700 Lisp. Is til afkylning, 21,800 st. stor Boskap 160,000 små Boskap och Lam, 82,000 Killingar, 55,000 Svin, 16 millioner Höns och Duvor, 20 Millioner ägg, 300,000 Watn-meloner, samt dessutom en otrolig myckenhet Grönsaker och Frugt. En af Napolis förmåner är det fiskrika Havet, hvilket alla årstider lämnar en stor myckenhet af mångahanda slags Fisk; däraf de läckraste kallas Sturione, Triglia, Sfoglia, Spigola dentale, Pesce Spada, Calamaretti, Cernia m. m. Äteliga Musslor och Kräftor äro ej mindre talrike.

Uti Någden omkring Napoli Väster ut äro följande orter märkvärdige:

1. *Posilippo*, et Berg, 1 Fjärdings väg från Staden, midt genom hvilket en Farväg är huggen, *som* vid bägge ingångarne håller vid pass 100 Fot i högd, 50 i den öfriga delen, i bredd 18 til 20 Fot, och i längd 1187 Svenska alnar. Denna väg kallas la Grotta, är mörk inuti, så at man måste fara med Facklor, men har åtskilliga lufthål, som från medlet af Grottan gå upåt i dagen. Det tyckes i början varit et stenbrott, som man efter handen fortsatt tvärt genom Berget för at bespara den besvärliga vägen däröver; samt är efter all liknelse gjord före Romarenas tid, men har likväl sedermera blivit efterhanden mer utvidgad.

3. *Agnano*, en liten Sjö, 1 Fjärdingsväg från förenämnde Berg, vid hvilkens Strand man finner så väl den bekanta Grottan *del Cane*, utur hvilkens varma Botn uppstiga svavelagtiga Dunster; såsom Baden *Sudatorii di San Germano*, hvilka äro öpningar på Jorden, hvarutur upstiger en ånga, som förorsakar en stark Svett. Baden äro beröмde emot Podagra, Gikt, svullnader och Venerisk sjuka.

4.

4. *Solfatara*, en liten Dal, om 1000 Fots långd och 650 Fots bredd, belägen inemot 1 Fjärdingsväg från sjön Agnano, är omgiven på alla sidor med Klippor, samt ligger i och för sig sjelf något högt; Han synes efter all liknelse vara en Crater af något utslocknat brinnande Berg, och ännu finnas många små öpningar i marken, hvarutur rök upstiger; om man utvidgar dessa rökhål och gräver djupare, kan man til sluts ej nalkas dem för den starka hettan skull. Stenarne som ligga omkring en sådan öpning äro i beständig rörelse, och om man kastar en hand full små sten uti en sådan håla, så drivas de til 6 alnar högt i högden, ja även på sidan. Marken är ihålig och endast betäckt med en tjock skorpa, så at när man kastar en sten på den samma höres et vidsträckt genljud, hvilket bulrar förfärligt, när någon stor sten nedkastas genom et upgrävit hål. Denna ort har gemenskap med Vesuvio, oaktadt de äro skilde 2 goda mil från hvarandra, så at ju mera det röker och brinner på det ena stället, ju mindre sker det på det andra; Och midt över denna Elds våg är Staden Napoli belägen. Här tilvärkas Svavel, Vitriol, Alun och Salmiak.

5. *Nisita*, en ganska liten men frugtbar Ö, strax utanför Berget Posilippo, liknar en skön trägård, samt räntar sin ägare 6200 RD:r årligen. Ön har en liten Hamn.

6. *Pozzuoli*, Lat. *Puteoli*, en temeligen ansenlig Stad, belägen vid en Hafsvik, 1 Mil från Napoli, har fordom i Romarenas tid varit ganska stor och ansenlig, men sedermera förfallit; bebos dock ännu af vid pass 10000 Invånare. Staden är Säte för en Kongl. Guvernör och en Biskop. Utom Domkyrkan finnas här 2 Soknekyrkor och 6 Kloster. Hamnen är ganska god och en af de bästa i Riket. I Romarenas tid var Staden Medelpuncten för de förnäma Herrarnas prakt och vällust, som här ägde prägtiga hus och Landtgårdar. Af de ålderdoms Minnesmärken här finnas

är Jupiter Serapis Tempel det prägtigaste. I Staden bor mycken Adel och man lever här för billigt pris. Här finnas även varma Bad.

Af denna Stad har den berömda jorden Pozzolana sit Namn, hvilken gräves här i nägden, och nyttjas med mycken fördel såsom Murbruk vid husbyggnader.

7. Ej långt härifrån ligger et Berg kalladt *Monte Nuovo*, hvilket är et uti Natural Historien märkvärdigt Fänomen, ty det upkom år 1538, igenom en underjordisk Vulcan, hvilken upkastade en sådan myckenhet Jord, Aska och Stenar, utur en gjord öpning, at därat inom 24 timar formerades detta Berg, hvilket är 400 famnar högt, och håller vid pass en half mil i omkrets.

8. Hela nägden på andra sidan om Pozzolanska viken var i gamla tider ganska namnkunnig för Poeternas Fabler om Sjöarne *Styx*, och *Averno*, Träsket *Acheron* nu förtiden *Fusaroj* kallad, hvaröver den gamla *Charon* förde de dödas Själar til *Elysäiska Fälten*, hvilka äro den slättmarken, som ligger vid Orten *Bauli*, samt fordom voro ogement angenäme, men hava nu mera ej samma behaglighet. Utmed Bauli låg den i gamla tider berömda Staden *Cumæ*, som nu är förstörd, och mellan Sjön Averno samt sistnämde Stad var den berömda *Sibyllinska Hålan* belägen, som nu är til större delen igenfyld. Yttersta spitsen af detta Land kallas Promontorio *Miseno*; därvid låg i gamla tider Staden *Misenum*, som hade en hamn, hvilken tjänte Romerska Flottan i Medelhavet til Station. Somlige igenfinna Styx uti en Källa i Grekeland, och Acheron uti en å därsammastädes. Grekerne åter hava af Egyptierne fådt underrättelse om Styx, som var en Göl vid Staden Memfis, därest de urgamle Egyptier nedsänkte sina döda.

9. *Procita*, en liten men frugtbar Ö, har 4000 Inbyggare och en ort af samma namn. Hon är i synnerhet bekant för den stora myckenhet Fasaner, som här underhållas för Konungens Räkning.

10.

10. *Ischia*, en mycket större Ö om 0,6 Qvadrat Mil, är den ansenligaste af alla öar, som höra til detta Rike, ganska bergagtig, och har fordom haft flera Vulcaner, men af hvilka ej någon brunnit sedan år 1301. Hon bär en myckenhet Vin, Olja och frugt, samt har förråd på Vildbråd, Järngruvor och varma Bad. På en Klippa tätt utmed Östra Kusten ligger en liten Stad, som är Biskopssäte. Där finnas 4 Kyrkor och 1 Kloster.

Uti någden Öster om Napoli finnas följande märkvärdige Orter.

11. *Portici*, et Kongl. Lustslott, 3 Fjärdingsväg från Staden, vid Havet, har et Cabinet, hvarest en ojämförlig samling af Ålderdoms Minnesmärken förvaras. Vid Slottet ligger en By. Ej långt härifrån har man medelst grävande flera famnar under jordytan igenfunnit Staden *Herculanum*, som i Neronis Tid af Jordbäfning, och i Titi af en Eldström eller Lava, samt aska från Vesuvio blef förstörd. Man har där funnit oskattbara Antiquiteter i stor myckenhet, såsom Målningar, Bildstoder samt Bröstbilder af Bronze och Marmor, allehanda slags Käril, Stakar, Värktyg för åkerbruk och slögder, Musicaliska och Chirurgiska Instrumenter, Hjälmar, Sköldar, Ringar af Guld, och med ädla stenar infattade, Böcker, hvilka sednare stiga til et antal af 800 Volumer, och om de upviklades kunde giva mycken uplysning i Historien, ätliga varor m. m. hvilka kostbarheter samteligen förvaras på Slottet Portici.

12. *Vesuvio*, Lat. *Vesuvius*, och af Påbeln i Napoli *Monte del Greco* kallad, en namnkunnig Volcan eller brinnande Berg, beläget 1 Mil från Napoli, samt half Mil från Havet. Dess skapnad är Conisk och dess lodrätta högd räknas til vid pass 1845 Fot. 2 andra Berg som nämnas efter Orterne *Somma* och *Ottajano*, hava gemensam Fot med Vesuvio, men äro skilde därifrån förmedelst en dal, samt om-

giva det såsom en half cirkel. *Vesuvio* har från uråldriga tider tilbakars brunnit, samt utkastat Stenar och Aska til sådan myckenhet, at det förstört flera Städer och Orter. Ibland hava Eldströmar flutit derutur, de där förödt hela någden därigenom de tagit sin väg. Ibland dess utbrott hava de som skedt åren 79, 1631 och 1767 varit de häftigaste; vid det första förstördes Herculanum och andra Städer. Man har vid undersökning funnit at de upkastade stenarne innehållit allehanda Mineralier, även Guld, Silver, Koppar, Tenn och Bly. Bergets öpning eller Crater håller så väl i dagen som på botnen vid pass 900 Famnar i omkrets, samt förändrar sin skapnad vid hvarje utbrott. När Röken icke är förmycket stark kan man ifrån brädden på Cratern stiga ned til botnen, hvilken är över 100 Fot djup. Den lärde Mannen Pater *della Torre* vågade sig år 1752 at nedstiga på denna botn. Han fann där många otilgängeliga hål, samt en Huvudöpning til afgrunden, hvarutur en skadelig svavelånga upsteg; emedan vädret dref Röken något på sida ifrån denna öpning, så steg han på en liten högd af vid pass 12 fot, som sträckte sig något ut över benämde öpning, och fick därifrån se ned uti den rätta Afgrunden; men där kunde ej bemärkas annat än en ganska stark eld, såsom uti en Masugn. Til at döma om dess djup kastade han en sten däruti; men knapt hade denne hunnit halfvägs, förr än en häftig ånga for emot della Torre, samt så när hade qväft honom, därest han ej i största hastighet flydt undan; emedlertid dömde han utaf vägen som stenen hade genomvandrat, at Elden hölt sig på et djup af 90 à 100 Famnar.

Marken omkring detta Berg är ganska härlig och frugtbar, och på sluttningen af Vesuvio växer et kostligt Vin, som är af trehanda slag, hvaraf det förnämsta är rödt til färgen, samt kallas Lacrymæ Christi, men af detta läckra vin växer ej mycket, och det finnes endast i Konungens Källrar.

13. *Torre dell' Annunciata*, en ansenlig By vid Foten af Vesuvio, hvarest är en Kongl. Gevärs Fabrik och et Krutbruk. En Fjärdingsväg härifrån vid ån Sarno, har man igenfunnit den af Vesuvii Aska överhölgda Staden *Pompeji*. Husen äro ännu behållne och man har så röjt undan gruset utur gatorne, at man kan spatsera omkring uti honom, likasom i Romarenas tid. De Antiquiteter man här funnit äro förde til Portici.

14. *Somma*, en Stad, med Säte för en Guvernör, ger namn åt et Berg vid Vesuvii Fot, som ej ligger långt därifrån. Här i Nägden finner man Lava 20 fot djupt, och det uti 5 lägen, det ena djupare än det andra, och däremellan svartmylla. Häraf kan man sluta at en ganska lång tid förflutit, sedan Vesuvio började brinna, åtminstone 6000 år.

Uti den öfriga delen af Terra di Lavoro märkes:

15. *Nola*, en Kongl. Stad, samt Säte för en Biskop.

16. *Aversa*, en Kongl. Domaine Stad, med Biskopssäte, har 9 Kyrkor samt 7 Munke och 5 Nunne-Kloster. Orten är artig och välbygd. Nägden häremellan och Napoli är ganska förträffelig och frugtbar, samt prydd med en Allée af Pomerance och andra Trän.

17. Caserta, en Kongl. Domaine Stad, med et af de prägtigaste och största Palatser i Europa, hvilket Konung Carl, år 1752, börjat upbygga. Slottet har utantil skapnad af en Rectangel, som håller i längd 400 och bredd 311 Alnar; men innantil finnas 4 Byggningar som formera et Kors, hvilket med sina ändar stöter til den yttre Byggnaden, och således utgör 4 gårdar. Det består af 5 Etager, på lika sätt som Kongl. Slottet i Stockholm. Man häpnar över Slottets Rikedom på den kostbaraste Marmor. Ingen annan Konung skulle kunna göra det

efter, emedan ingenstädes finnas så förträffeliga Marmorbrott samt med sådan skiljagtighet som uti Neapel och Sicilien. 53 särskilta slag af Marmor äro här använde. Det ringa priset på Marmorn och Materialier i allmänhet, samt Slavarnas arbete härstädes, gör at denna ofanteliga byggnad blivit fulleligen färdig, och dock ej kostat över 2 Millioner RD:r, undantagande Vattuledningen, som ensam kostat vid pass 500000 RD:r. Af de härvarande Rumen förtjäna Slotts Capellerne och Bildergalerierne det mästa berömet. På norra sidan om Slottet är en stor Trägård, i Fransysk smak anlagd, som är af ogemen fägring samt prydd med över 100 Marmorbilder. Staden är Säte för en Biskop.

Den prägtiga Vattuledningen, som förer Vatn til Caserta, och kan sättas i bredd med alt hvad de gamla hava bygt i detta slag, kallas *Aqvedotto Carolino* samt bringar vatnet från Berget Taburno, 2 Mil härifrån beläget. Över ån Fajenza går Vattuledningen förmedelst en bro af 3 valf, och genom Dalen Dufazzano, föres han, förmedelst 3 höga över hvarandra satte rader af valfbågar, från det ena Berget til det andra. Men mästa arbetet har det kostat vid Berget Garzano, hvarest Berget Longano blivit sammanbundit med Tifata. Där äro 3 Rader Valfbågar anlagde över hvarandra, uti en längd af 618 steg. Värkets högd utgör där 194 Fot. Den nedersta Raden har 19, den medlersta 27, och den översta 43 Valfbågar; de nedersta Bågarne äro 48 fot högt över jorden. Arbetet under jorden har varit även så mödosamt och kostsamt som ävan jord. Man har på 5 ställen dels genomgräft Berg, dels genomsprängt gångar för Vattuledningen. Vatnet rinner däruti til 3 fots högd. Hela längden på vattuledningen är inemot 22000 Famnar. Han blef år 1743 påbegynt och år 1760 fulländad. Af et sådant Företagande kan det gamla Rom oaktadt alla sina kostbara Aqveducter ej beröma sig. Något curieust som man

träffat

träffat vid Vattuledningens anläggande, vil jag äfven beråtta. Då man gräfde grunden til den största valfbågen, fant man på 48 alnars djup en Källare med en myckenhet döda kroppar uti, hvilka måste vara otroligt gamla; emedan det visar sig utaf lämningarne af Romerska Byggnader, at Marken för 2000 år sedan haft nästan samma uphöjning som nu förtiden. Man kan väl ej supponera at de dödas kroppar då förtiden nedgrovos öfver 10 alnar djupt; huru många Secler hava då icke erfordrats innan vatnen ifrån Bergen kunnat hitföra inemot 40 alnars hög jord. Så mycket lärer man kunna taga för afgjort at desse kroppar här visserligen legat öfver Tiotusende år.

18. *Capua*, en Kongl. Domaine Stad, belägen vid Voltorno, är befäst, samt försedd med en ansenlig besättning. Staden har krokiga och ej synnerliga välbygda Gator, samt är Säte för en Erkebiskop och en Kongl. Guvernör. Utom Domkyrkan finnas här 1 Collegiat-och 16 Soknkyrkor, samt 9 Munke-och 3 Nunnekloster. Han bebos af 5000 Invånare.

Den kringliggande Någden är så härlig och fruktbar, at ingen ting fattas, för at få kallas et jordiskt Paradis. En half mil härifrån låg den gamla Staden Capua, hvarest Hannibal genom vällust fördärvade sin krigshär.

19. *Cajazzo*, en Stad, på et Berg, med et befäst Slott, är Säte för en Biskop, samt har 4 Kyrkor och 4 Kloster.

20. *Teano*, en Stad, med Säte för en Biskop, förer Titul af Furstendöme.

21. *Venafro*, en medelmåttig Stad, med Biskopssäte, har 7 Kyrkor och 3 Kloster.

22. *Monte Cassino*, et Abbotstift med et Kloster, beläget på et högt Berg, är det äldsta, förnämsta och rikaste i hela Riket. Abboten står omedelbart under Påven och har et eget Stift, hvaruti han njuter Biskopeliga rättigheter, samt är den förnämsta Riks Baronen.

ronen. Kyrkan år ſtor och prågtig; då man träder in i henne håpnar man över pragten af Marmor, Förgyllningar och andra prydnader Golvet år belagt med Marmor, och våggarne åro åven beklådde med Marmor, ſom åter åro inlagde med koſtbara ſtenar. Hårunder lyda en Stad, 11 Köpingar och åtſkillige Byar.

Nedanföre Kloſtret ligger Staden *San Germano* hvilken lyder dårunder, ſamt bebos af 3000 Invånare.

Nåra til Kloſtret år berget *Cairo* belåget, hvilket år ſå högt, at man ifrån deſs ſpits kan ſe både Medelhavet och Adriatiſka Havet.

23. GAETA, en tåmeligen anſenlig Stad, på en Bergsudd vid Havet, år befåſt, ſamt har deſs utom et befåſt Slott. Han år Såte för en Biſkop och en Kongl. Domare. Utom Domkyrkan finnas hår åtſkilliga Soknkyrkor, ſamt 6 Munke- och 2 Nunnekloſter, Inbyggarnes antal ſtiger til 10000.

24. *Fondi*, en Stad, belågen uti en oförlikneligen frugtbar och angenåm någd, ſom har överflöd på Såd, Vin, Oliver, Citron- och Pomerance Trån. Staden år Såte för en Biſkop.

25. *Ponza*, en ö uti Havet, år ganſka bergagtig och har en god hamn. Hårifrån håmtas mycket Salt.

2. Provinsen *SALERNO*.

Denna Province år belågen i Sydoſt från den förenåmde, vid Havet, ſamt utgör Lanſkapet *Principato Citra*, hvilket fådt ſit namn dåraf, at det år belåget på denna ſidan om Apenniniſka Bergåſen. Det håller i vidd 49 Qvadrat Mil. År 1783 ſteg Folkmångden til 450,811, och ſåledes 9213 på hvarje Qvadrat Mil. Af denna Summa hörde 228,286 til

Man-

Mankönet och 222,525 til Qvinkönet; däribland 5799 Präster, 2153 Munkar och 1953 Nunnor. Samma år föddes här 16923 Barn och dogó 13289 Personer. Här finnas, 19 Städer, som äro Säten för Kongl. Guvernörer, och af dessa äro 4 som därjämte hava Kongl. Domare. I denna Province finnas 3 Casteller, samt 27 befästa Torn vid Hafsstranden. Man märker:

1. SALERNO, Lat. *Salernum*, Provincens Huvudstad, belägen vid Havet, på en Slättmark, som är omgiven af frugtbara och angenäma Kullar. Han är en af de ansenligare Städer i Riket samt befäst; och har även et Slott, samt en tämeligen god Hamn, men hvilken ej mycket besökes; är ävenväl Säte för en Erkebiskop och et Universitet, som är berömdt för Medicinens skull, en Kongl. Guvernör och en Kongl. Domare. Utom Domkyrkan finnas här 16 Soknkyrkor, samt 13 Munke-och 14 Nunne-Kloster. Silket ifrån denna Stad och dess district är berömt i anseende til sin ganska höga färg, men är för öfrigt groft och tungt.

2. *Minuri*, en Kongl. Stad vid Havet, med Biskopssäte, har 4 Kyrkor.

3. *Amalfi*, en Kongl. Stad vid Havet, med Erkebiskopssäte.

4. *Sorrento*, en Kongl. Stad, vid Havet, med Säte för en Erkebiskop samt en Kongl. Guvernör och Domare. Silket från denna Stad är mycket begärligt, och det blir altsammans förarbetat såsom Organcin.

5. *Castell à Mare*, en Stad, vid Napolitanska Hafsviken, vid Foten af Berget Gragnano, har en Hamn, samt är Säte för en Biskop. Här finnas 6 Kyrkor och 10 Kloster, samt en Spegel-glas-Fabrik,

rik. Ej långt härifrån finnas lämningar efter den förstörda Staden *Stabiä*.

6. *Cava*, en Kongl. Stad, et stycke från Havet, är Säte för en Biskop, en Kongl. Guvernör och en Domare. Här finnas 7 Kyrkor. En myckenhet Ylle och Siden Fabriker äro här anlagde, som sysselsätta ända til 1000 Väfstolar, men här tilvärkas merendels grova tyger för gemene Man.

7. *Nocera*, med tilnamnet *de Pagani*, en Stad, med Biskopssäte, har 12 Kyrkor och 6 Kloster, samt förer titul af Hertigdöme. Uti denna Stad och 36 därtil hörige Byar samlas årligen vid pass 5000 skålp. Silke af tämelig godhet.

8. *Sarno*, en Stad, med Biskopssäte, samt 2 Kyrkor och 5 Kloster. Denna Stad kan årligen samla 4000 skålp. Silke, som är finare och bättre spunnit än det ifrån Nocera.

9. *Campagna*, en Stad och Biskopssäte, har 4 Kyrkor och 9 Kloster.

10. *Pesto*, en ort vid Havet, nära invid hvilken man finner vackra lämningar efter den förstörda och fordom ansenliga Staden Paestum. Utaf Ruinerne äro 3 Tempel märkvärdigast, hvaraf hela Colonnader ännu äro ståndande, en Theater och en Amfitheater.

11. *Policastro*, en Stad, vid Havet, med Biskopssäte.

12. *Capri*, Lat. *Caprea*, en ö midt framför Napolitanska Viken, half mil från Landet, är ganska bergagtig, men bär Olja, som skattas för den bästa uti Italien. Hon har en Stad af samma namn, och var i Romarenas tid ganska bekant för Kejsar Tiberii vällustiga lefnad härstädes. Några stenkast vid pass från södra sidan om ön ligga 2 à 3 branta klippor, hvilka äro *Sirenum Scopuli*, som Virgilius och Ovidius omröra vid Beskrifningen om Aeneæ sjöresa.

3. Pre-

3. Provincen *MONTEFUSCO*.

Denna Province ligger Norr om den förenämde samt innefattar Landskapet *Principato Ultra*, hvilket kallas så, emedan det ligger på andra sidan om Apenninilka Åsen. Dess vidd är 36 Qvadrat Mil. Emedan Landet är belägit midt uti Apennin, så är det ock til större delen ganska bergagtigt och endast slättländigt omkring Benevento. Det har öfverflöd på Boskap, samt bär i ymnighet Valnötter, Hasselnötter och Castanier. År 1783 steg Folkmängden til 255,839, och således 7106 på hvarje Qvadrat Mil; af denna Summa hörde 129921 til Mankönet och 125918 til Qvinkönet, däribland funnos 2520 Präster 772 Munkar och 283 Nunnor. Samma år föddes här 9240 Barn och dogo 7547 Personer. I denna Province finnas 4 Städer, som äro Säten för Kongl. Guvernörer. Man märker:

1. MONTEFUSCO, en Stad, belägen på et Berg, är Provincens Huvudort och Säte för dess Domstol.

2. *Avellino*, en tämeligen ansenlig Stad, ganska väl belägen, är Säte för en Biskop samt förer Titul af Furstendöme. Här finnas Tygs-Fabriker, men Tygerne som här tilvärkas äro af sämre slaget. Den omliggande Nägden är oförlikneligen vacker, och framför Stadsporten, som vetter åt Napoli, befinnes en Allée af Castanie Trän, som knapt har sin like. Denna Nägd är nästan hel och hållen planterad med Hassel-trän, såsom en skog, hvilka i anseende til afsättningen därå til Snickararbetet uti Napoli giva en otrolig Inkomst. Denna Nägd har ock i gamla tider varit så beröm̃d för sina sköna Nötter, at Latinska

ſka Namnet på Haſſelnötten, Nux Avellana, af denna Stad härrörer.

3. Et godt ſtycke härifrån, på et högt, Berg ligger et ganſka rikt Chartreuſer Kloſter, kalladt *Monte Vergine*, ſom är ägare til nåſtan hela Någden omkring Avellino.

4. *Santa Agata*, med tilnamnet de Goti, en Stad på en högd, på Gränſen til Terra di Lavoro, är Säte för en Biſkop, ſamt har 8 Kyrkor och 4 Kloſter.

5. *Monte Marano*, en Stad, vid ån Calore, är Säte för en Biſkop och har 6 Kloſter.

6. *Bagnuoli*, en anſenlig Ort, längre up vid ſamma å, vid Foten af Apennin, är berömd för ſina varma Bad.

7. *Conza*, en Stad öſter ut i Landet, vid ån Ofanto, är Säte för en Erkebiſkop och förer Titul af Hertigdöme.

8. *Ariano*, en Kongl. Domaine Stad, belägen Norr i Landet på et högt Berg, är anſenlig och folkrik, men har uſelt bygda hus. Inbyggarne, ſom ſtiga til et antal af 14000, hava et elakt rygte, och hållas för de förnämſta Stråt-Röfvare, ſom oroa denna Någd. Staden är Säte för en Biſkop.

2. Huvuddelen ABRUZZO.

Denna Del af Riket är belägen Nordligaſt af alla, vid Adriatiſka Havet, och gränſar för öfrigt til Kyrko-Staten, Terra di Lavoro och Apuglia. Deſs vidd är 91 Qvadrat Mil. Åarne *Tronto*, *Peſcara*, *Sangro* och *Trigno*, äro de ſtörſta Strömar, ſom vatna honom, och en Sjö finnes här, kallad *Lago di Celano*, hvilken är den ſtörſta ſom finnes i hela Riket. Emot Havet är Marken ſlättländig, men emot vå-

vâſter år den mycket bergagtig, emedan *Appenniniſka Åſen* ſtryker hårigenom. Deſsutom finnas hår flera andra Berg, dåraf *Monte Corno* år det anſenligaſte. Deſſe höga Berg, ſom en ſtör del af året åro betåckte med ſhö, orſaka at detta Land år det kallaſte i Riket. Bergen åro betåckte med ſkog, hvilken man hittintils ej kunnat göra ſig fullkomlig nytta af, i briſt af ſegelbara Strömar. Eljeſt år jordmånen överalt frugtbar. Bergen och Dalarne havá överflöd på förtråffeliga Betesmarker, ſamt Aromatiſka och Medicinal Örter, ſamt flera ſlags vildbråd. Hår våxer åven Såd, Ris och Vin. År 1783 beboddes Landet af 589,051 Månniſkjor, ſom gör 6473 på hvarje Qvadrat Mil; hvaraf 300,088 voro af Mankönet och 288,963 af Qvinkönet, dåribland 4468 Pråſter, 2003 Munkar och 1703 Nunnor: Samma år föddes hår 20937 Barn, 10705 Goſſar, och 10232 Flickor, och dogo 16505 Perſoner.

1. Provincen *TERAMO*.

Denna Province ligger nordligaſt af alla, ſamt vid Adriatiſka Havet, och utgör öſtra Delen af Landſkapet Abruzzo Ultra. Marken är hår ſlåtare ån i nåſtföljande Province, och bår bland andra Producter åven Hampa. År 1783 ſteg Folkmångden til 129895, hvaraf 66337 voro Mankön och 63558 Qvinkön, och dåribland 1086 Pråſter, 474 Munkar och 296 Nunnor. Samma år föddes hår 4247 Barn och dogo 3597 Perſoner. Provincens högſta Beſålhavare kallas

kallas Comandante; dessutom finnas 7 Städer som äro Säten för Kongl. Guvernörer, och af dessa äro 2, som därjämte hava Kongl. Domare. I denna Province finnas 1 Castell, samt 6 befästa Torn vid Hafsstranden. Man märker:

1. TERAMO, Provincens Huvudstad, belägen vid ån Trontino, är Säte för en Biskop, hvilken är ägare af Staden och förer Furstlig Titul deraf, Commendanten, samt en Kongl. Guvernör och en Kongl. Domare. Utom Domkyrkan äro här 9 Kloster.

2. *Civitella del Tronto*, en Stad, på et Berg, har et Castell och är Säte för en Kongl. Guvernör.

3. *Penna*, en medelmåttig Stad, med Biskopssäte, har 6 Kyrkor och 9 Kloster, samt förer Titul af Hertigdöme.

4. *Atri*, en Stad, på et brant Berg, är Huvudorten för Kongl. Domaine Godsen i detta Landskap, hvilka förvaltas af sin egen Administrator.

2. Provincen *AQVILA*.

Denna Province utgör den västra Delen af Abruzzo Ultra, samt innefattar jämte den föregående 54 Qvadrat Mil. Marken är bergagtigare än i nästföregående Province och här finnes mycken Marmor, som ser ganska väl ut, har åtskilliga Färger, samt i myckenhet utföres af Engelsmännerne. Bergen *Maella* och *Monte Corno* äro så höge, at snön icke smälter aldeles bort på dem, somliga år. År 1783 beboddes Landet af 214,482 Människjor, hvaraf 109,057 hörde til Mankönet och 105,425 til Qvinkönet; däribland funnos 2122 Präster, 828 Munkar och 852 Nunnor. Samma år föd-

föddes här 7057 Barn och dogo 5717 Personer. Man märker:

1. AQVILA, Huvudstaden i denna Province och hela Landskapet, är ansenlig och folkrik samt en af de bättre i Riket; Säte för Presidenten, en Biskop, en Kongl. Guvernör, samt en Kongl. Domare. Utom Domkyrkan finnas här 24 Soknkyrkor, hvaraf 16 äro Collegiat-Kyrkor, samt 18 Munke och 11 Nunne-Kloster.

2. *Civita Ducale*, en Stad, som är Säte för en Biskop, en Kongl. Guvernör och en Kongl. Domare.

3. *Pescina*, en Stad, ej långt från Sjön Celano, är et Biskopssäte.

4. *Celano*, en Stad, som ger namn åt den därvid liggande Sjön.

3. Provincen *CHIETI.*

Denna Province ligger öster om de bägge förenämde, vid Havet, innefattar hela Landskapet *Abruzzo Citra*, samt håller i vidd 37 Qvadrat Mil. Fordom kallades det *Japygia*. Det skiljes från Abruzzo Ultra förmedelst ån *Pescara*, är af Strömar väl vatnadt, hvaraf de ansenligaste äro, utom den förenämde, *Sangro* och *Trigno*. Marken är slättländig emot Havet, men har åtskilliga höga Berg längre in i Landet söderut. Denna Province är den kallaste af de bägge Landskaperne Abruzzo, men är dock frugtbar på Säd, Vin och förträffeliga Frugter; Man samlar här god Saffran, samt en myckenhet Silke och Olja; Handelen med Boskap utgör dess största Rikedom. År 1783 funnos här 244,674 Inbyggare, som

gör-

gör 6613 på hvarje Qvadrat Mil: af denna Folkmängd hörde 124,694 til Mankönet och 119,980 til Qvinkönet; däribland voro 1260 Präster, 701 Munkar och 555 Nunnor. Samma år föddes här 9633 Barn och dogo 7191 Personer. Här finnas 4 Städer, som äro Säten för Kongl. Guvernörer, 1 Castell och 7 befästa Torn vid Hafsstranden. Man märker:

1. Chieti, eller *Teti*, fordom *Teate* kallad, Provincens Huvudstad, belägen på en Kulle nära intil ån Pescara, är Säte för Presidenten, en Erkebiskop och en Kongl. Guvernör. Utom Domkyrkan finnas här 3 Soknkyrkor samt 7 Munke och 2 Nunnekloster. Af denna Stad har *Teatiner* Orden sit Namn.

2. *Pescara*, en Stad, och Fästning, vid ån Pescaras utlopp i Havet, har en liten hamn, och förer Titul af Markisat.

3. *Ortona*, en Stad vid Havet, med en liten Hamn, är Säte för en Biskop, en Kongl. Guvernör, en Kongl. Domare och et Intendents Embete som förvaltar Kongl. Allodial Godsen i denna nägd.

4. *Lanciano*, en Kongl. Stad, ej långt från Havet, är Säte för en Erkebiskop, och en Kongl. Guvernör.

5. *Il Vasto*, en Stad, nära til Havet, förer Titul af Hertigdöme, samt har 2 Collegiat-Kyrkor och 9 Kloster.

6. *Sulmona*, fordom *Sulmo* kallad, en tämeligen ansenlig Stad, är Säte för en Biskop och förer Titul af Furstendöme. Utom Domkyrkan finnas här 10 Soknkyrkor, samt 8 Munke- och 4 Nunnekloster. Här är den rygtbara Poeten Ovidius född.

7. *Civita Borella*, en Stad, vid ån Sangro, är Säte för en Biskop.

3. Hu-

3. Huvuddelen APUGLIA.

Denna Rikets Huvuddel utgör östra delen af Riket, samt ligger vid Adriatiska och Medelhavet, och gränsar för öfrigt til de 3 andre Huvuddelarne. Han innefattar Provincerne *Lucera*, *Trani* och *Lecce*, som utgöra de 4 Landskaperne *Molise*, *Capitanata*, *Terra di Bari* och *Terra d'Otranto*; dock höra de bägge förste i vidsträckt begrep härunder. Dess vidd är 182 Qvadrat Mil. Uti Största delen af Sjökusten finnas få eller nästan inga Berg, hvadan här ock är brist på Källor och Strömar, hvarföre både Människjor och Boskap nödsakas dricka Rägnvatten utur Cisterner eller djupa Hålor, som af Naturen äro tilredda uti den klippiga Marken. Men den delen af Landet som stöter intil Apennin är nog bergagtig, och där hava åtskilliga åar deras ursprung. De största af dem äro *Biserno*, *Fortore* och *Ofanto*. Daggen som i detta heta Land, i anseende til Havets granskap, faller ymnigt, måste på Slåttmarken tjäna til vederqveckning för åkrar och vingårdar. Vid omåttelig hetta bliva Kryddgårds-växterne, dag och natt, vatnade med saltagtigt och illa-luktande vatn, som hämtas utur Brunnar. År 1783 steg Folkmängden til 1,097,659 Personer, och således 6031 på hvarje Qvadrat Mil. Af dessa hörde 548952 til Mankönet och 548707 til Qvinkönet; däribland 11087 Präster, 6749 Munkar och 4871 Nunnor. Samma år föddes här 47608 Barn, 24205 Gossar och 23403 Flickor, och dogo 35321 Personer.

1. Provincen *LUCERA.*

Denna Province år ſtörſt af alla Rikets Provincer och håller i vidd 93 Qvadrat Mil. Han innefattar de bägge Landſkaperne *Moliſe* och *Capitanata.* Större delen af Landet år bergagtig och ibland höga Berg mårkas Monte *Albano*, *Auro* och *Liburno*, en ganſka anſenlig Landtudd bör ock mårkas, hvilken utgör ſporen på Italienſka ſtöveln. Han kallas *Promontorio Gargano*, år rund til ſkapnaden och upfyld af en myckenhet Berg. En anſenlig del af Landet belägen vid Havet beſtår af en Slåttmark, ſom har briſt på Källor och Stömar, men dår födes en myckenhet Boſkap, i ſynnerhet Får, ſom lämna en otrolig mångd Ull. Hafsſtranden mellan Ståderne Manfredonia och Barletta år en ſträcka af Sand, ſom Havet förmodeligen upkaſtat; Dår våxer ej annat ån Myrten-Buſkar, ſamt ſådane Örter, ſom hava djupa rötter och kunna nå grund vatnet. Men denna öde-någd nyttjas dock på flerahanda ſått. Fiſkarena kaſta knippor af Myrten uti Havet, hvarvid Fiſken ſamlar ſig at lägga ſin Romm, då han fångas i Ymnighet. En myckenhet Bufflar uppehålla ſig ock hår. I denna ſandiga Någd, i ſynnerhet inemot Barletta, åro Trågårdar och Vingårdar anlagde. Vinrankorne ſåttas djupt i Jorden, ſå at rötterne kunna nå Hafsvatnet, men Vinet har en något ſaltagtig ſmak. Vatn-Melonerne, ſom hår våxa, åro förtråffeliga ſamt af en ſockerſöt ſmak. Uti Bergsbygden Gargano våxer Manna

na-Trån och Medecinska Örter. År 1783 steg Folkmångden til 509683 och således 5480 på hvårje Qvadrat Mil; dåraf hörde 256790 til Mankönet och 252893 til Qvinkönet; däribland funnos 3953 Pråster, samt 1878 Munkar och 974 Nunnor. Samma år föddes hår 21734 Barn och dogo 15460 Personer. Hår finnas 12 Ståder som åro Såten för Kongl. Guvernörer och 1 af dem har tillika Kongl. Domare. Man tråffar hår 2 Casteller samt 2 befåsta Torn vid Hafsstranden. Provincen består som förr nämdt år, af 2 Delar: Grefskapet *Molise* och Landskapet *Capitanata*.

1. Grefskapet MOLISE.

Detta Landskap år belägit in i Landet vid Apennin, samt år mindre och åven bergagtigare ån det Andra. Landet år dock frugtbart på Såd, af hvilken vara det sånder årligen 100000 Tunnor til Terra di Lavoro; och Sådeskornet hårifrån hålles före det båsta i Riket. Marken bår dessutom Vin och Saffran samt hår Vildbråd och Silke i ymnighet. Af det sednare varan samlas årligen 160000 skålpund. Landet utgör en del af det gamla *Samnium*. Man mårker:

1. Campobasso, Landskapets Huvudstad, belägen på Sluttningen af en Kulle, som slutar sig uti en vidsträckt och behagelig Slåttmark. Lifsmedel finnas til överflöd i denna Stad, som år Medelpuncten för Landskapets handel. Man tilvårkar hår goda Stål-Arbeten. Luften år hålsosam. Staden år Såte för en Kongl. Guvernör, och Biskopen af Boiano bor hår

ock, samt har här haft sit Säte uti 200 år. Här äro många utländska Köpmän, och utom dem räknar man här 6000 Invånare. De Nya Vägarne som man anlägger genom hela Riket, och hvaraf en kommer at passera förbi denna Stad, lära förmodeligen göra honom mera florerande. Staden förer Titul af Grefskap.

2. *Molise*, en liten Stad, som ger Namn åt Landskapet.

3. *Boiano*, en Stad, vid ån Biserno, är Säte för en Biskop och förer Titul af Hertigdöme. Här finnas 8 Kyrkor och åtskilliga Kloster.

4. *Isernia*, en Stad, vid en liten å, som faller i Voltorno, är Säte för en Biskop, och har utom Domkyrkan 7 Kloster.

5. *Trivento*, en Stad, på en Kulle vid ån Trigno, är Säte för en Biskop och förer Titul af Grefskap.

Landskapet *CAPITANATA.*

Detta Landskap ligger vid Havet och utgör den större Delen af Provincen Lucera, samt är slättländigare än den föregående. I fordom dagar har det kallats *Daunia*. Man märker:

1. Lucera, Provincens Huvudstad, belägen på et Berg, är en Kongl. Domaine Stad, vacker och tämeligen folkrik; Säte för Presidenten, Landets Domstol och en Biskop, samt förer Titul af Hertigdöme. Utom Domkyrkan finnas här 3 Kyrkor och 9 Kloster. Här tilvärkas goda Kläden.

2. Foggia, en Kongl. Domaine Stad, belägen midt på en stor Slättmark, är ansenlig. Här i Staden är en Nederlags Plats samt en Kongl. Tull-Administration inrättad, som besörjer om Tull-Upbörden för all den Boskap och Ull, som faller af

Fåren, hvilka beta på den stora Slåttmarken häromkring, och föras hit til salu på den Stora Marknaden, som här hålles om Sommartiden. Konungens årliga Inkomster häraf stiga til 200,104 RD:r. Staden är ock Säte för en Kongl. Guvernör.

3. *Manfredonia*, en Kongl. Domaine Stad, vid Havet, är Säte för en Erkebiskop och har et Castell, Han är den beqvämligaste Hamnen för Apuliska Ullen, emedan han ligger endast 3 Mil från dess Nederlags plats Foggia. Utom Domkyrkan äro här 8 Kloster.

4. *Ascoli*, en Stad, med Biskopssäte, har 3 Kloster.

5. *Bovino*, en Stad och Biskopssäte. Här i Någden förefôll år 1734 en Drabbning mellan Österrikarne och Spaniorerne. Staden är omgiven med skog.

6. *Troja*, en tämeligen ansenlig Stad, med Biskopssäte, har 6 Kyrkor och 6 Kloster.

7. *Larino*, en Stad, med Biskopssäte.

8. *Termoli*, en Stad vid Havet, med Biskopssäte, förer Titul af Hertigdöme.

9. *Monte Sant Angelo*, en liten Stad, uti Bergsbygden Gargano, hvarest uti en Håla i et Berg en Kyrka är uthuggen, til hvilken ske Valfärder. Genom en Marmorport stiger man 53 Trappsteg djupt ned til denna Kyrka.

10. *Canne*, en liten Ort vid ån Ofanto, är i Historien mycket namnkunnig, för den stora seger Hannibal här i någden erhölt öfver Romrarne. Slagtfältet är en stor Slätt, som ännu kallas il Campo di Sangue, samt nyttjas nu til åker, och man finner ännu ofta gamla Vapen, Ringar och andra Antiqviteter, i denna Någd.

Til denna Province höra även *Tremitanska Öarne*, som ligga uti Havet 2 mil från Fasta Landet, och äro 6 til antalet, samt hava sit namn af Ön *Tremiti*, hvarest finnes et Castell och et Kloster, men den största af dem heter *Pelagosa*. På desse Öar finnas åtskil-

liga sällsynta Foglar, hvaraf et slag kallas Diomedeo. Han har skapnad af en Uf, och dess skrik liknar människjo röst.

2. Provincen *TRANI*.

Denna Province ligger Öster om den föregående vid Havet, samt innefattar Landskapet *Terra di Bari*; och håller i vidd 38 Qvadrat Mil. Nästan halva delen af denna Province, som utgör Hafskusten består af en Slättmark, som har brist på Strömar och Källor, men är dock frugtbar och väl bebodd. Inre delen är bergagtig, och af Bergen åro *Monte Grosso* och *Monte Sanazzo* ansenligast. Landet bär Säd, Vin, Bomull, Saffran, Olja, Mandel och annan slags Frugt. År 1783 steg Folkmångden härstädes til 295791, som gör 7784 på hvarje Qvadrat Mil; Af denna Summa voro 148392 Mankön och 147399 Qvinkön; däribland funnos 3581 Präster 2296 Munkar och 2314 Nunnor. Samma år föddes här 13787 Barn och dogo 9558 Personer. I denna Province finnas 12 Städer, som åro Säten för Kongl. Guvernörer, och af dessa åro 5 som därjämte hava Kongl. Domare. Här finnas även 4 Castеller och 16 befästa Torn vid Hafsstranden. Man märker:

1. TRANI, Provincens Huvudstad, belägen vid Havet, är en munter, artig och välbygd Stad, med reguliera Gator och vackra hus. Staden är Säte för Presidenten, Provincens Domstol, en Erkebiskop och en Kongl. Guvernör. Här finnes et Castell, samt 10 à 12 Kloster. Staden har ock en Hamn, men hvilken dageligen alt mera grundar igen.

2. *Barletta*, en Kongl. Domaine Stad, vid Havet, är tämeligen ansenlig och vacker, samt befäst med et Castell, men har få Invånare. Staden är Säte för en Kongl. Guvernör och Domare, samt för titulära Erkebiskopen af Nazareth.

3. *Bisceglia*, en Stad, vid Havet, med Säte för en Kongl. Guvernör, Domare och Biskop.

4. *Molfetta*, jämväl en Stad, vid Havet, med Biskopssäte, har 2 Kyrkor och 6 Kloster.

5. Bari, en Kongl. Domaine Stad, vid Havet, är ansenlig, folkrik och välbygd, den vigtigaste i hela Provincen, samt en af de bästa i Riket; Säte för en Erkebiskop, en Kongl. Guvernör och en Domare. Läget af denna Stad och Någden däromkring är en af de skönaste och frugtbaraste. Såd, Vin, Olja och Fisk finnes här i öfverflöd. Staden driver god handel och har en nyligen anlagd hamn, men hvilken ej mycket duger, samt et Castell. Utom Domkyrkan finnas här 8 Munke- och 4 Nunne-Kloster. Folkmängden räknas til 30000.

6. *Mola*, en Stad, vid Havet, med Säte för en Kongl. Guvernör.

7. *Polignano*, en ganska artig Stad, vid Havet, är Säte för en Biskop.

8. *Monopoli*, en tämelig Stad vid Havet, är den fulaste af alla de Städer som ligga vid Adriatiska Havet, men den omliggande Någden är ganska vacker, planterad med Citron och Pomerance Trän; och Hafsredden är ganska behagelig. Staden har et Castell, är Säte för en Biskop, samt en Kongl. Guvernör och Domare. Utom Domkyrkan finnas här 6 Soknekyrkor och 9 Kloster. Här tilvärkas en myckenhet Linne och Bomullstyger. Folkmängden utgives at stiga til 10000.

9. *Bitonto*, en Kongl. Domaine Stad, är Säte för en Biskop, Kongl. Guvernör och Domare. Utom Domkyrkan finnas här 12 Soknkyrkor och 12 Kloster.

ster. År 1734 föreföll här i Någden en Drabbning mellan Österrikarne och Spaniorerne.

10. *Altamura*, en Stad, bebodd af Greker, som här hava 3 Kyrkor, är Säte för en Kongl. Guvernör och har Titul af Furstendöme.

11. *Gravina*, en Stad, långt in i Landet, är Säte för en Biskop och förer Titul af Hertigdöme. Utom Domkyrkan finnes här en Collegiat-kyrka och 8 Kloster.

3. Provincen *LECCE.*

Denna Province ligger öster om den föregående, utgör en Halfö, samt innefattar Landskapet *Terra d'Otranto*, som fordom hetat *Terra Hydruntina* eller *Japygia*. Dess vidd är 51 Qvadrat Mil. Markens beskaffenhet är nästan enahanda med den i föregående Landskap, nämligen jämn, här och där beströdd med låga Bärg, samt har brist på Källor och Strömar; dock växer här i ymnighet Oljeträn, Vin, Tobak, Bomull, Lin, Hampa, Fikon, Mandel och andra läckra Frugter. Ullen härifrån är ock begärlig. Vid Tarentinska Hafsviken finnas åtskilliga Ödeställen, som bestå af blätta Sandkullar, hvarpå ej växer annat än Hafsvacholder, samt några andra slags Buskar och Örter. År 1783 steg Folkmängden til 292,185 som gör 5729 på hvarje Qvadrat Mil; häraf hörde 143,770 til Mankönet, och 148,415 til Qvinkönet, däribland funnos 3553 Präster, 2575 Munkar och 1583 Nunnor. Samma år föddes här 12087 Barn, och dogo 10303 Personer. I denna Province finnas 16 Städer som

äro

äro Säten för Kongl. Guvernörer, däribland äro 3 som därjämte hava Kongl. Domare. Här finnas även 4 Casteller, och 32 befästa Torn vid Hafsstranden. Man märker:

1. Lecce, Provincens Huvudstad, belägen halfannan mil från Havet, är en af de vackraste och största Städer i Riket, samt även folkrik, ty han bebos af 15000 Människjor. Gatorne äro breda och väl stenlagde, och husen samt Kyrkorne bygde af vacker vit Sten, som vid brytandet är vek, men hårdnar sedermera i Luften. Staden är Säte för Presidenten och Provincens Domstol, en Biskop, Kongl. Guvernör och Domare. Utom Domkyrkan finnas här 3 Soknkyrkor samt 18 Munke och 10 Nunnekloster. Här tilvärkas en stor myckenhet Spetsar.

2. *Martano*, en ansenlig och vacker By, halfvägs mellan Lecce och Otranto, märkes, emedan han bebos endast af Greker, som ännu tala sit fordna språk.

3. *Brindisi*, fordom *Brundusium* kallad, en tämeligen ansenlig Stad, vid Havet, med en nyligen uprånsad Hamn, är Säte för en Erkebiskop, samt en Kongl. Guvernör och Domare. Här finnas 2 Kyrkor och 2 Kloster. Folkmängden stiger til 9000. Luften är här osund.

4. *Ostuni*, en Kongl. Domaine Stad, är belägen på et högt Berg ej långt från Havet, och njuter en behagelig utsigt. Han är Säte för en Biskop, samt har 2 Kyrkor och 5 Kloster. Den omliggande Nägden har godt förråd på Vildbråd.

5. *Oria*, en Stad, midt i Landet, är Biskopssäte.

6. *Taranto*, fordom *Tarentum* kallad, en Stad, belägen på en halfö, uti innersta delen uti den Hafsviken, som bär namn af Staden. Staden har en Hamn, som består af 2 delar: Den yttra kallad Mare Grande och den inra kallad Mare Piccolo, och midt mellan bägge är Staden belägen. Denna hamn har

har fordom varit ganska god, men är nu upgrundad, så at han endast är beqväm för Fiskare båtar. Inbyggarnes antal stiger til vid pass 16000, hvaraf en del äro medelmåttigt förmögne eller fattige Provincial Adelsmän, och största delen af de öfrige äro Fiskare, som dag från dag förtjäna sig födan med fiskande uti Hamnen. Staden har et Castell, samt är Säte för en Erkebiskop, en Kongl. Guvernör och en Domare. I Romarenas tid var denna Stad ganska berömd och mägtig. Han förer titul af Hertigdöme.

7. *Gallipoli*, en Stad, på en Klippa i förenämde Hafsvik, som medelst en Bro sammanbindes med fasta Landet, är befäst och tämeligen välbebodd, har et Castell, och är Säte för en Biskop, en Kongl. Guvernör och en Domare. Denna Stad driver den största handel uti Italien med Olja, hvilken häromkring växer i största ymnighet, samt är ganska god. År 1766 utfördes härifrån 18718 Läster af denna vara, hvaraf 17323 gingo utomlands. Den nästa handels-vara af betydenhet är Bomull, som i öfverflöd växer i Nägden häromkring, och hvaraf benämde år utfördes 51380 skålp. Bomullsgarn, och 52220 skålp. til allehanda Tyger förarbetad. De varor som för öfrigt utskeppas äro: Tvål, som tilvärkas här, rikeligen och til tämelig godhet, af gruset, som blir qvar på botnen, då den färska Oljan afklaras; vit vinsten, som i godhet täflar med den, som kommer från andre Orter, Vete, Korn, Bönor, Caravanser, Nättelduk som här väfves ganska vacker, och Fikon. Vin finnes icke til utförsel af något synnerligt värde. Häraf finner man at handeln i denna Hamn, så tilsägandes vid Verldens ända, är vigtigare än man skulle förmoda. Hela Staden är underhålad, och dessa valf äro helt och hållna fylde med Olja, emedan man funnit at denna slags Klippa, då hon blir uphettad, i synnerhet om Sommaren, bringar Oljan i gäsning, samt ränsar och förbättrar henne, men hvilken därstädes förorsakar en odrägelig hetta. Här finnas 5 Kloster och 8000 Invånare.

8. *Otranto*,

8. *Otranto*, fordom *Hydruntum* kallad, en medelmåttig Stad, vid ån Hidros utlopp i Adriatiska Havet, är omgiven med murar och Bastioner samt har en tämeligen god hamn. Staden är Säte för en Erkebiskop och en Kongl. Guvernör, samt har 4 Kloster och 3000 Invånare. Domkyrkan är en stor Götisk Byggnad, som understödjes af Granit- och Marmor-Pelare af åtskilliga slag.

Någden mellan denna Stad och Gallipoli är rikeligen planterad med Olivetrån, i synnerhet finnes där ganska godt bete, och de härvarande Gumsarne samt Ullen äro berömde.

9. *Leuca*, en liten Stad, på Yttersta udden af Italienska Klacken, kallad *Capo di Leuca*, fordom *Promontorium Japygium*, är Biskopssäte och har en liten hamn.

4. Huvuddelen CALABRIA.

Denna Huvuddel utgör Södra Delen af Riket, är belägen mellan Tarentinska Viken och det öfriga Medelhavet, samt grånsar til Terra di Lavoro och Apuglien. Han innefattar de 3 Provincerne *Matera*, *Cosenza* och *Catanzaro*, som utgöra Landskaperne *Basilicata*, *Calabria Citra* och *Calabria Ultra*. Dess vidd är 208 Qvadrat Mil. Detta Land är mycket bergagtigare än Apuglien, emedan *Apennin* stryker midt genom Landet efter långden, samt utbreder sig på flera ställen i åtskilliga Grenar. Af Strömar är det ock väl vatnadt; de ansenligaste af dem äro *Bradano*, *Basiento*, *Acri* och *Crati*, hvilka alla falla i Tarentinska Hafsviken, samt *Nieto*, som även på östra Kusten faller i Medelhavet. Detta är et härligt och varmt Land, som i överflöd bär Säd, Vin, läcker Frugt, god Olja, Socker, Honing,

för-

förträffelig Manna. Saffran, Silke, Bomull, Lin och Hampa. Hår finnes åven Guld- och Silvergruvor, men hvilka äro magre, Järn- och Blygruvor som äro tämeligen rikhaltige, Marmor, Alabaster, Berg-Kristal, Lasursten Svavel och Salt. Får och Svin finnas af godt slag och i stort Antal. År 1783 steg Folkmängden til 1,075,986 Personer och således 5173 på hvarje Qvadrat Mil. Af denna Summa hörde 540,176 til Mankönet och 535,810 til Qvinkönet; dåribland voro 10324 Pråster, 5564 Munkar, och 2072 Nunnor. Samma år föddes här 42537 Barn, 21795 Gossar, och 20742 Flickor, och dogo 69012 Personer.

1. Provincen *MATERA*.

Denna Province ligger nordligast af de 3, invid Tarentinska Viken, innefattar Landskapet *Capitānata*, samt har fordom hetat *Lucania*. Dess vidd år 78 Qvadrat Mil. Marken år slåtländig vid Havet, men den inra delen år full med Berg. *Apennin* delar sig hår i 2 grenar, hvaraf den ena fortfar genom Calabrien och den andra går åt Apuglien. De ansenligaste Bergen äro: *Monti di Tricarico*, *Rivezzone* och *San Brancato*. Eljest år det et Land som har den frugtbaraste mark i Riket. Man finner hår många giftiga Insecter; på et ställe finner man en gruva af Lapis Lazuli. År 1783 steg Inbyggarnes Antal til 323210, som gör 4144 på hvarje Qvadrat Mil: håraf voro 158906

Man-

Manfolk och 164304 Qvinfolk; däribland funnos 2972 Präster, 1661 Munkar och 914 Nunnor: Samma år föddes här 13101 Barn och dogo 14082 Personer. Här finnas 7 Städer, som äro Säten för Kongl. Guvernörer. Man märker:

1. MATERA, Provincens Huvudstad, har et besynnerligt Läge; 2 delar ligga uti 2 djupa dalar och den tredje på en Kulle, vid en å som faller i Brantano. Han är Säte för Presidenten, Landskapets Domstol, en Kongl. Guvernör och en Erkebiskop, hvars Stift är förenat med det i Acerenza. Staden är ej stor til omkretsen, dock folkrik. Här finnas 5 Kyrkor och 2 Kloster; i början af förra Seculo hade han 2495 Hushåll. I nägden af denna Stad gräves Bolus Armeniacus.

2. *Tricarico*, en Stad, vid en stor Bergås af Apennin, är Säte för en Biskop, har 3 Kyrkor och 4 Kloster, samt förer Titul af Grefskap.

3. *Acerenza*, en Stad, längre in i Landet, är et Erkebiskops Säte, men Prälaten bor uti Matera. Staden har 1 Kyrka och 2 Kloster samt förer Titul af Hertigdöme.

4. *Venosa*, en Stad, ännu längre in i Landet belägen, på en frugtbar slätt, är Säte för en Biskop, har 7 Kyrkor och 7 Kloster samt förer Titul af Furstendöme.

5. *Melfi*, en Stad, längst i Landet, ej långt från ån Ofanto, är Säte för en Biskop, har 7 Kyrkor, 8 Kloster och förer Titul af Furstendöme. På en Klippa ligger et gammalt Slott.

6. *Potenza*, en Stad, ej långt från urssprunget af ån Basiento, är Säte för en Biskop, samt har 3 Kyrkor och 6 Kloster.

7. *Tursi*, en Stad, ej långt från Havet, är Säte för en Biskop, har utom Domkyrkan 1 Collegiat- och 1 annan Soknkyrka.

2. Provincen *COSENZA.*

Denna Province är belägen Söder om *den* föregående, mellan Tarentinska Viken och det öfriga Medelhavet, samt innefattar Landskapet *Calabria Citra*, som även af Napolitanerne kallas Norra Calabrien samt har fordom hetat *Brutium*. Dess vidd är 61 Qvadrat Mil. Landet är til större delen bergagtigt, undantagande et stort Fält omkring Åarne Coscile och Crati, som är slätt. Uti Södra delen formerar Apennin en stor och rund klase af höga Berg, hvilken kallas *La Sila*, samt giver vatn åt Strömar, som flyta åt alla väderstrek. Af Berg äro Monti *Pollino*, *Caritoré*, *Isauro* och *del Gigante* ansenligast. Hvad Producterne beträffar, så kan til denna Province förnämligast lämpas det som om Calabrien i almänhet sagt är, nämligen at Marken i ymnighet bär Säd, Vin, Olja, skön Frugt och Manna, m m. Vid Berget Pollino finnes en Guldgruva. Vid Alto Monte finnas ock Guld- och Silver-Bergvärk, samt et rikt Saltvårk. Bergsbygden *Sila* är väl bevåxt med skog af Furu, Ask och Ek, och lämnar en myckenhet Manna, Kåda, Terpentin och Tjära, samt har sköna Betesmarker. År 1783 steg Folkmängden til 311847, som gör 5112 på hvarje Qvadrat Mil. Häraf voro 156910 Mänfolk och 154937 Qvinfolk; och däribland 3170 Präster, 1754 Munkar och 409 Nunnor. Samma år steg de föddas antal til 11665 och de dödas til 12457. Här finnas 4 Städer, som äro Säten för Kongl. Guver-

nörer,

nörer, 2 Castellter och 36 befästa Torn vid Hafsstranden. Man märker:

1. Cosenza, Landskapets Huvudstad, ganska angenämt belägen på 7 Kullar, ej långt från Bergsbygden Sila, där den lilla ån Basiento faller uti ån Crati, är en af de ansenligaste i Riket, Säte för Presidenten, Provincens Domstol, en Erkebiskop och en Kongl. Guvernör. Här finnes et Castell, 4 Kyrkor och 12 Kloster.

Nägden omkring denna Stad och Strömen Crati är så ogement härlig och frugtbar på Säd, Vin, Olja, Frugt och Silke, at dess like knapt finnes på Jordklotet; även ganska väl bebodd, ty omkring Staden äro vid pass 100 byar belägne, som ligga så tätt til hvarandra, at man på längt häll tycker sig se en enda ofanteligen stor Stad.

2. *Amantea*, en af de bättre Städer i Provincen, belägen vid Havet, har en liten hamn och et Castell; samt är Säte för en Kongl. Guvernör.

3. *Paula*, en af de vackraste Städer i Calabrien, belägen vid Havet, är födelse ort för Katolska Helgonet *Franciscus*, hvilken ock angives vara född i Staden Assisio i Kyrko Staten. Denna tvist överlämnar jag åt Theologerne at utreda.

4. *Cassano*, en Stad, Norr i Landet, är Biskops Säte, och har 4 Kloster. I detta Stift bo en myckenhet Greker.

5. *Bisignano*, en Stad, ganska vackert belägen på en Kulle, ej långt från ån Crati, är Säte för en Biskop, har 15 Kyrkor och 5 Kloster, samt förer Titul af Furstendöme.

Et godt stycke härifrån, vid ån Crati, har den gamla Staden *Sybaris* varit belägen, hvars Invånare voro namnkunnige för sin vällustiga lefnad.

6. *Corigliano*, en ganska artig Stad, belägen på en Kulle, 1 Mil från Tarentinska Viken, bebos af 8000 Invånare, samt förer Titul af Hertigdöme.

Ut-

Utsigten härifrån är härlig, Läget är uti den bästa och skönaste Nägden af Calabrien, och alla härvarande Producter äro förträffelige. Här cultiveras den fläsla och bästa Bomolja; Vinet från denna nägd är det bästa i Provincen, och har en Fänchols smak, som är ogemént ljuflig; Säd skördas i tillräckelig myckenhet, så at man ej behöver köpa något; Pomerancer och Citroner finnas i största ymnighet och af bästa slag; Boskapsskötseln är förträffelig och all slags Fänad finnes i öfverflöd och af synnerlig godhet; Ullen är ganska god; Manna och Silke. samlas i ymnighet, äfven, som Tjära och Beck här ock tilvärkas. Utur jorden upgräves Regolizia eller Süssholtz rot, som årligen räntar 30000 RD:r ren vinst. Lin och Hampa samt skog ifrån Bergen säljas ock härifrån; allehanda slags Frugt såsom Äplen och Päron, hvilka eljest uti Italien hvarken finnas i synnerlig myckenhet eller godhet, träffar man här til öfverflöd och af förträffelig art. Och på det intet må fattas i denna härliga Nägds fullkomlighet, så är äfven hafsstranden härstädes den rikaste på Fisk af alla ställen vid Tarentinska Viken.

7. *Rossano*, en ansenlig Stad, på et Berg, nära til Havet, är Säte för en Erkebiskop, har 15 Kyrkor samt 9 Kloster, och förer Titul af Furstendöme.

Nära intil Staden är et rikt Saltvärk. Dess District är frugtbart på Olja och Saffran. Man tilvärkar där äfven Tjära och Beck, och därifrån hämtas äfven goda Mastetrån.

8. *Cariati*, en Stad vid Havet, är Biskops Säte och förer Titul af Furstendöme.

I denna Nägd samlas den bästa och fläsla Calabriska Manna; Ägarne til Mannaträden äro förbundne at sälja all Manna til Konungen efter et faststäldt pris, det bättre slaget, eller så kallade *in Cannole*, för 7 ss. 4 r:st. och det sämre slaget, eller den så kallade *in Frasca*, för 3 ss. per Skålp. hvaraf hvarje svarar

emot

emot 24 lod i Svensk räkning. Desse inkomster äro bortarrenderade för 22640 RD:r om året.

9. *Strongoli*, en Stad, 3 Fjärdingsväg från Havet, är Säte för en Biskop och har 4 Kyrkor. Här i någden växer ock ganska mycken Manna.

10. *Longobucco*, en Stad, uti Bergsbyggden Sila, hvarvid finnas Guld, Silver och Blygruvor, men hvilka ej bearbetas.

3. Provincen *CATANZARO*.

Denna Province ligger sydligast af alla i Riket och utgör en Halfö. Han innefattar Landskapet *Calabria Ultra* som äfven kallas södra Calabrien, och hette i Medeltiden *Terra Jordana*, samt håller i vidd 69 Qvadrat Mil. Ifrån Bergsbygden *Sila*, som til en liten del hörer til denna Province går *Apennin* med en Ås midt genom Landet, långs efter det samma, samt slutar sig vid *Capo dell Arini* med et högt Berg kalladt *Pittaro*; andre höge Berg finnas ock uti denna Ås, såsom Monti *Sagittario*, *Savro*, *Aspro*, *Sagra* och *Jejo*. Vid denna Bergsrygg taga en myckenhet Strömar sit ursprung, hvilka åt alla kanter flyta i Havet. Deras antal som nå Havet äro 60, utom flera andra som flyta i de större. Den största af dem är *Nieto*, som gör gränsen med föregående Province. Af de öfrige åar äro *Motramo* och *Metauro* ansenligast; desse falla i Havet västerut. Hvad Markens beskaffenhet beträffar, så består inre delen, såsom förr nämdt är, af en Bergsrygg, men på bägge sidor om den samma finnas härliga Dalar och Fält, som i

ſtörſta ymnighet bära alt det ſom fordras til Livets uppehålle, och förnöjelſe, ſå at til detta Land kan lämpas alt det ſom är ſagt om föregående Province. Frukterne äro här bättre än i Napoli, och man finner här i ſynnerhet ſtarka Håſtar. Dock är detta Land mycket utſatt för Jordbäfningar, hvaraf en gruvelig inſant ſig ſig år 1783, ſom förſtörde en myckenhet Städer och Byar, och hvarigenom vid paſs 30000 Männiſkjor omkommo. År 1783 ſteg Folkmängden til 440,929, ſom gör 6390 på hvarje Qvadrat Mil: af denna Summa hörde 218,962 til Mankönet, och 221,967 til Qvinkönet; däribland funnos 4182 Präſter, 2149 Munkar och 759 Nunnor. Samma år föddes 17771 Barn, och dogo 42473 Perſoner. Här finnas 7 Städer, ſom äro Säten för Kongl. Guvernörer, och däribland 3 ſom tillika hava Kongl. Domare. Här äro ock 4 Caſteller, ſamt 69 befäſta Torn vid Hafsſtranden. Emedan jag ej har mig noga bekant den förändring ſom ſtäder och orter undergådt genom ſidſta Jordbäfningen, ſå beſkriver jag dem ſå, ſom de befunnos nyſs förut. Man märker:

1. Catanzaro, Provincens Hufvudſtad, på öſtra ſidan om Apennin, belägen på en Kulle 1 Mil från Havet, är anſenlig och folkrik, näſt Cosenza den ſtörſta i hela Calabrien; Säte för Preſidenten, Provincens Domſtol, en Biſkop och en Kongl. Guvernör. Utom Domkyrkan finnas här 9 Munke- och 4 Nunnekloſter. I deſſa Diſtrict är en anſenlig Silkesſamling, och i Staden ſjelf finnas åtſkilliga Siden-Fabriker, hvilka tilvärka allehanda Moirer, Tafter, Drojetter,

jetter, Satin och Sammet, hvilka äro begärlige hos Utländningen, så väl för deras låga pris, som varaghtighet; Man tilvårkar här även Bomullstyg, som brukas til Tapeter. Denna Stad har de flästa Siden-Manufacturer af alla Städer i Calabrien.

2. *Taverna*, en Stad, uti en Dal, vid ån Allis nära til foten af Bergsbygden Sila; är Säte för en Kongl. Guvernör och en Domare, samt har 5 Soknekyrkor och 5 Kloster.

3. *Belcastro*, en Stad, belägen 1 Mil från Havet, är Säte för en Biskop och förer Titul af Hertigdöme.

4. *Santa Severina*, en tämeligen ansenlig Stad, på en hög och klippig ort, ej långt från strömen Nieto, är Säte för en Erkebiskop, samt har utom Domkyrkan 7 Soknkyrkor och 2 Kloster.

5. *Cotrone*, en tämelig Stad, vid Havet, är en af de fulaste i Riket, Säte för en Biskop, en Kongl. Guvernör och en Domare. Här finnas 5 Soknekyrkor, 2 Kloster, och 1 Castell. Konungen har i sednare tider låtit påkosta en ny hamns anläggande härstädes, men oaktadt 150000 RD:r redan äro använde har denna hamn ännu hvarken god grund eller säkerhet.

En half mil från denna Stad, på Udden *Capo delle Colonne*, har den urgamla Staden *Croton* varit belägen, hvarest den berömde Filosofen *Pythagoras* hade sin skola. Man finner här ännu en myckenhet ansenliga rudera af Hus och Grafvårdar; de vigtigaste af dessa äro lämningarne af det berömda *Junonis Laciniæ* Tempel, hvilket stod på en högd på yttersta spetsen af benämnde Landtudd, uti det härligaste läge som för en sådan byggnad kan uptänkas; Det är 132 steg långt och 66 steg bredt.

Vid *Capo Mezzo*, som ligger midt mellan Capo delle Colonne och *Capo Rizzuto*, finner man rudera efter en ansenlig Stad, såsom förstörda Tempel, Pa-

lätser. m. m. Men denna Stad är så gammal, at ingen månniskja vet huru han hetat.

6. *Sqvillace*, Lat. *Scyllacium*, en ansenlig Stad, belägen på 2 Kullar, vid en ström, 3 Fjärdingsväg från Havet, är Säte för en Biskop, och har utom Domkyrkan 10 Soknekyrkor och 6 Kloster. Den kringliggande Nägden är ganska väl upbrukad samt liknar en vacker Trägård.

6. *Stilo*, en Stad, 1 Mil från Havet belägen, är berömd för sina Järngruvor, som finnas här i Nägden, och giva 45 proCent Mineral, samt äro bortarrenderade för 5200 RD:r. Här finnas ock Silvergruvor af godt slag, men som ej löna kostnaden at arbeta.

8. *Castel Vetero*, en Stad, på et Berg half mil från Havet, har 1 Collegiat- och 9 Soknekyrkor samt 4 Kloster.

9. *Gerace*, en Stad, 3 Fjärdingsväg från Havet, är Säte för en Biskop, har utom Domkyrkan 12 Soknekyrkor och 4 Kloster, samt förer Titul af Furstendöme.

I granskapet finnes godt Vin och Svavelbaltiga Bad. Ej långt härifrån har den fordom berömda Staden *Locris* varit belägen.

10. *Nicastro*, en Stad, längst Norr i Landet, är Säte för en Biskop samt förer Titul af Grefskap. Vid Staden finnas varma Bad.

11. *Monte Leone*, en Stad, belägen vid stora Landsvägen som går genom Provincen, är Säte för en Biskop och förer Titul af Hertigdöme. Siden-samlingen här i Nägden är ansenlig, och i Staden finnas vigtiga Siden Manufacturer, så at i den delen kan denna Stad räknas bäst af alla i Provincen näst Catanzaro. Här tilvärkas en myckenhet sy- och stick-silke, som sändes til Indien. Kringliggande Nägden är frugtbar; vid Orten *Filocaso*, half Mil härifrån belägen, växa de förträffeligaste Fikon i Italien.

12.

12. *Tropea*, en tämelig Stad, vid Havet, uti en fruktbar och i anseende til sit sköna Vin berömd nägd, med en liten Hamn och Castell, är Säte för en Biskop, samt har utom Domkyrkan 4 Soknekyrkor och 11 Kloster.

13. *Nicotera*, en Stad, vid Havet, med Säte för en Biskop, förer Titul af Grefskap.

14. *Mileto*, en Stad, belägen up emot Bergsbygden, vid en vidlöftig och ogement angenäm Slättmark, som rikeligen är planterad med Oljetrån, är Säte för en Biskop.

15. *Sciglio*, en liten Stad, vid Landt-udden af samma Namn, som fordom kallades *Scylla*. Nära härvid ligger et högt Berg, hvarest man gräver Marcasita, och i allmänhet äro Bergen här i Nägden rike på Metaller.

16. *Reggio*, Lat. *Rhegium*, en Kongl. Domaine Stad, på en Kulle vid Messinska Sundet, är en af de anligaste i Landskapet, Säte för en Erkebiskop och en Kongl. Guvernör. Utom Domkyrkan finnas här 1 Collegiat-och 10 andra Soknekyrkor, 7 Kloster och 2 Collegier.

Denna Stads Läge och Nägd är i allmänhet behagelig; Fälten äro på det härligaste upfylte af Mulbärs, Pomerance och Citrone trän, samt Vinstockar. Det flästa Silket i Calabrien fås härifrån; årligen per Medium säljes i Reggio omkring 60000 skålpund, och man skulle kunna cultivera ännu en gång så mycket, om Kronopålagorne därpå ej voro så dryge. På några Landtgods häromkring planterar man även Sockerrör, dock i föga mängd, samt mera för curiösitet skull än för nyttan, fastän denna Product fordom härstädes i myckenhet cultiverats. Vid Kusten träffas i ymnighet Musslan Pinna Marina, hvaraf man hämtar et slags Ull, däraf man i Reggio tilvärkar handskar och strumpor som äro ganska varma.

17. *Capo di Spartivento*, är den sydligaste Udden af Italiens Fasta Land.

STATO DEGLI PRESIDII.

Detta Landskap ligger på Toscaniska Kusten, dels på fasta Landet, dels på ön Elba, samt håller i vidd 6 Qvadrat Mil. Det har på det sättet kommit under detta Rike, at då Konung Filip 2 år 1557 afträdde Districtet Siena til Storhertigen af Toscana, förbehölt han sig denna Stat, som blef slagen til Riket Neapel, och har sedermera följt det Rikets Öde. Det består af flera större och mindre Fästningar, med kringliggande Någder. Man märker:

1. *Orbitello*, en Fästning vid Havet, med en god hamn, som beskyddas af åtskilliga Skansar.

2. *Telamone*, en liten Fästning vid Havet.

3. *Piombino*, en Stad, med et Citadelle, et Castell och et Furstеligt Palats, är Huvudorten i et Furstendöme.

4. *Porto Longone*, en liten Fästning med en Hamn, på Ön Elba.

Ön SICILIEN.

Denna Ö har fordom, i anseende til sin skapnad, som är trekantig, blivit kallad *Trinacria* samt *Triqvetra*. Hon har även fordom burit namn af *Sicania*. På Latin kallas hon *Sicilia* och på Fransöska La *Sicile*. De bästa Kartor som finnas över detta Land äro: 1) Den som af Kejserliga Landmätare blivit författad, åren 1719, 1720 och 1721, samt af Baron *Schmettau* utgiven i Wien, på 4 Ark. 2:o *Homanska Arvingarnas* på 1 Ark år 1747, hvilken är et sammandrag af den förra, och 3:o *Ventimiglias* utgiven af Daidone 1718. 4:o Descriptio Univers.

niverselle de la Sicile en 4 grandes feuilles par M:r de *Lugo*, som är en Copia af den Schmettauiska.

Hon är belägen mellan 36 Gr. 40 Min. och 38 Gr. 25 Min. Latitud, samt 30 Gr. 15 Min. och 33 Gr. 45 Min. Longitud; Hon ligger i Sydväst från Italien samt skiljes derifrån förmedelst et Sund kallad *Faro di Messina*, hvilket är halfannan Fjärdingsväg bredt. Mellan Landt-Uddarne *Capo di Faro* på Sicilien och *Sciglio* i Calabrien är Ebb och Flod ganska stark och oordentlig, och de här emot hvarannan löpande Strömar förorsaka en från gamla tider rygtbar Hafsvirvel *Charybdis* kallad, samt stöta emot några Klippor på Calabriska Kusten, hvilka fådt namn af *Scylla*, och orsaka där et häftigt brusande.

Denna Ö är störst af alla Öar i Medelhavet: dess största Längd från Capo Lilibeo til Capo Peloro är 28 Mil, Medelbredden från Cefalu til Alicata är 11 Mil, i Omkretsen håller hon 76 Mil och i Vidd 248 Qvadrat Mil, utom det tilhörande öarne, jämte hvilka Viddens innehåll blir 254 Qv. Mil.

Detta Land är af Strömar ganska väl vatnadt; Här finnes ej färre antal än 172 Åar och Bäckar som falla i Havet, utom en myckenhet som falla i de förre. De största af dem äro *Giaretta*, 10 Mil lång, som faller i Havet vid Östra Kusten; *Salso* även 10 Mil lång, *Platani* och *Belici* flyta på Sydvästra Kusten i Havet, och *Termini* på Norra Kusten. Ön är tämeligen

 berg-

bergagtig och en ansenlig Ås stryker genom Landet från Wåstra til Östra Kusten. De ansenligaste Bergen åro: *Aetna*, hvars högd år 11730 Fot, *Eryx* 4000, *di Madonia* 3860, *di Dinamare* 3670, *Artesino* 3440, *di Castro Giovanni* 3220, *Pellegrino* 3080, *Rosso* 2760, *Stromboli* 2760, och *Volcano* 2700 Fot. De bägge sidsta Bergen ligga på Liparitanske Öarne.

Climatet år ganska varmt, at redan i Januario nödgas man söka skuggen; Sirocco eller Sydwäst vinden orsakar i rötmånaden en håftig hetta, och Vintern hårskar endast överst på de högsta Bergen.

Sicilien år i affeende på Naturens Producter et af de mårkvårdigaste Lånder. Utur Mineral Riket finner man allehanda Metaller, nåmligen Guld uti Tinctur vid San Giuliano, uti Lapis Lazuli vid ån Niso. Silver på 4 stållen vid Cacamo, Galliano, Novarra och Niso, på det sidsta stållet år det ganska rikhaltigt. Koppar på 4 stållen, Tenn på 2, Bly på 4, och Järn även på 4 stållen. Af Half Metaller tråffar man Qvicksilver på 3 stållen, Cinober på 3, Antimonium på 3, Blende på 3, Svavel på 15 stållen, måstadelen i ymnighet, Arsenicum på et stålle, Kies och Marcasita på 3 stållen; de sednare åro vackra och stora. Någden vid ån Niso år den metallrikaste uti Sicilien. Hår finnes Agat, Jaspis, Porfyr, Lasursten, Berg-Cristal, allehanda slags Marmor och Alabaster; af Harzarter finnes Bergolja på 2 stållen, i synnerhet vid Petraglia i myckenhet, Nafta på 6 orter, förnåmligast

ligast vid Leonforte i ymnighet, och af synnerlig godhet; Bärnsten, dels gul, dels mörkröd eller brun, på 6 ställen, Gagat på 7 orter, i synnerhet i öfverflöd vid Bronte, där han äfven är svart och lätt, Stenkol, på 1 ställe vid Messina, men hvilka äro garska Svavelagtige, Brännntorf på 2 ställen. Likaledes Alun, Vitriol, Stensalt och Hafssalt.

Utur Vatturiket träffar man en myckenhet Mineraliska Källor så väl Kalla som Varma. Af de Kalla Källorne finnes såpaktigt vatn, merendels svavelblandat, på 7 ställen, saltaktigt vatn på 1 ställe, Vitrioliskt på 3 Orter, Järnhaltigt på 1, Kopparhaltigt på 1, Selenitiskt på 1, Alkalinskt på 2, Medelsalthaltigt på 3, Harzagtigt som dels är förlatt med Nafta dels med Petreolum på 9 ställen. Af Varma Källor träffas svavelagtigt Vatn, som hålla från 33 til 42 Gr. på Farenheits Thermometer på 6 ställen, Järnhaltigt vatn om 42 ½ Grad på et ställe vid Sclafani, Stufer om 44 Gr: på 1 ställe.

Beträffande Växtriket, så, ehuru ön synes vara bergagtig, är dock des frugtbarhet ganska stor. Man finner i öfverflöd allehanda slags säd, de läckraste Frugter och förträffeligt Vin; likaledes är här godt förråd på Olja, Saffran, Socker, Honing samt Manna, hvilken är bättre än den Calabriska, likaledes växer här Aloe, Mastix Trä, Sumach, Sode och Cassia Fistulata, hvaraf Lakrissaft hämtas, m. m., en myckenhet Mulbärs Trän, hvadan Silkes-Avelen ock är ansenlig.

Rörande Djurriket, så är all Boskap härstädes skön och Vildbråd samt Fogel finnes i ymnighet. Fiskeriet vid Kusterne är ganska vigtigt och indrägtigt, i synnerhet fångas här ganska mycken Tonfisk. Corallfiskeriet vid Trapani är ock betydligt. At med få ord omröra detta Landets härlighet, så bär det rikeligen alt det, som tjänar til livets underhåll, förnöjelse och prydnad.

Oakradt detta äro Inbyggarne icke rike, emedan de i anseende til den myckna inskränkning, som är uti handelen, ej hava synnerlig drift til arbete. Utrikes Handelen är dock tämeligen vigtig. Man räknar til vid pass 80 artiklar som utföras; däraf de vigtigaste äro följande 30: Säd af hvarjehanda slag, hvaraf i goda år utföras 4 til 500000 Tunnor; Skidfrugter, såsom Bönor, Ärter, Linser; Silke, hvilket näst säden är den vigtigaste Artikeln, och stiger til vid pass 900,000 skålp.; Salt, hvars pris är beständigt oförändrat, samt hvarföre ej betalas några afgifter, Pistacier, Sumach, en ört, hvars Frö tjänar för Garverierne, Manna, Söt- och Bitter-Mandel, Oliven-Olja, hvaraf årligen utföras vid pass 50000 Centner, Linolja, Vinsten, Ko- och Får-Ost, Coriander, Granater och Galläplen, Sode, en ört som nyttjas vid Glasbruken, Citronskal, torkade Pomerancer, insaltade Citroner, Citronsaft, Caruber flera tusend Centner, Svavel, färsk Tonfisk, 40 til 50000 Tunnor, insaltad Tonfisk, Anchovis och Sardeller, Vin af fle-

ra

ra slag, Vinättika, Russin och Hasselnötter, Råve- Hare- Canin- Rådjurs- och Lambskinn.

Rörande Mått, Mål, Vigt och Mynt, så håller 1 Canna 8 Palmi eller 12 Unze, samt svarar i Svenskt Mått emot 7 Fot, 2 Lin. 1 Salma Generale håller 16 Tomoli och är lika med 58 kappar. Våtvaror måtas med Caffiso, hvars innehåll jag ej kan säga. 1 Rotolo innefattar 2½ Sic. skålp. eller 30 unze. 535 Rotoli äro lika med 1000 Svenska skålp. 1 Scudo innehåller 12 Carlini eller 120 Grani, och är lika med 44 sk. 7 runst.

Sicilien är et väl befolkat Land, åren 1714 och 1715 har man räknat Hushållen och Invånarne härstädes, samt funnit de förre stiga til et antal af. 268,120 och de senare til 983,163, utom Inbyggarne i Palermo och de Andelige, hvaraf man skattat de förre til 100,000 och de senare til 40,000, så at hela Folkmängden bleve circa 1200,000. På 70 års tid har väl detta antal ökt sig med en fjerdedel, så at man nu kan antaga Folk-Summan stiga til 1600,000, hvarmed ock Gref Zinzendorff inständer i sin uppgift därom. Detta gör på hvarje Qvadrat Mil 6300 månniskjor; och således är denna Ö ej så starkt bebodd som Riket Napoli.

Denna Ö har, som förr-nämdt är, i äldsta tiderne kallats *Sicania*, och beboddes då af Folkslaget Sicanerne; sedermera gjorde Sicanterne sig til Herrar däröver, och gåvo henne namnet *Sicilia*; vidare nedsatte sig här åtskilliga Grekiska Nybyggen, hvaraf det mägtigaste

var

var Republiken *Syracusa*, som sedermera blef en Monarkisk Stat. Romarne och Carthaginenserne disputerade hvarannan långe besittningen af denna Ö; ändteligen segrade Romarne och lade henne under sit välde, något mer än 100 år för Christi födelse, samt ägde henne til år 440, då Wandalerne inkräktade Landet. Belisarius dref dem dädan år 525, och hon utgjorde en del af Orientaliska Kejsaredömet til år 828, då Saracerenerne åröfrade henne, samt voro i besittning däraf til den tiden, då den Normandiska Greven Tancredos Son, *Roger*, bemägtigade sig henne: han antog år 1080 Titul af Greve til Sicilien. Dess Son, *Roger* 2, uphögde denna Ö til Konungarike, förente därmed Neapel, och lät kröna sig til Konung år 1130. Dess efterkommande regerade över samma Länder med samma Titul. Sicilien följde Neapels öden ända til år 1282, då Fransoserne i den bekanta Aftonsången blefvo mördade, och Riket gaf sig under *Peter* 3, Konung af Aragonien, som lämnade det åt sina efterkommande, til dess *Ferdinand* 5, med tilnamnet Catholicus, därmed förenade Neapel. Sedan den tiden är bägge Staternas Historia med hvarannan förbunden, om man undantager de 7 åren, som Hertigen af Savoyen och Konungen af Spanien besuto Landet.

Detta Rike är Arfrike, och som förr nämdt är förbundit med Neapel. Dess *Vapen* är en på snedden uti 4 Fält delad Sköld med 6 röda

da Bjälkar, och uti hvardera af Sido-Fälten en svart krönt Örn.

Konungen i Neapel låter Ön styras af en Under-Konung, som har sit Säte i Palermo och är General-Capitaine för hela Rikets Krigsmagt. Rikets högsta Collegier äro Tribunale *della Regia Gran Corte*, hvilket svarar emot vår Håfrätt, *del Real Patrimonio*, *del Concistoro della Sagra Regia Coscienza* och *del Magistrato del Commercio*. För Andeliga saker är et Souveraint Andeligt Collegium, kalladt *Tribunale della Regia Monarchia*, inrättadt. Genom denna Domstol utövar Konungen all Andelig Magt utan Appellation, hvilken han såsom Påvens Legatus Natus och beständiga Repræsentant har rättighet til; Dess Præses är en Erkebiskop och kallas Sicilianska Monarchiens Domare.

Rikets Ständer äro af 3 Stånd: 1:o *Militaire Ståndet*, som utgör förnämsta delen af Adelen. 2:o *Andeliga Ståndet*. 3:o De *Kongl. Städerne*, hvilka äro 43. Alla dessa kallas Parlament, som af Konungen årligen sammankallas at bevilja honom en frivillig Skänk, som vanligen stiger til 300,000 RD:r.

Adelen är ganska talrik: Titul af Riks-Baroner hava allenast de, som äro Innehavare af de stora Lånegodsen, samt äga Säte och Stämma i Parlamentet. Desse Friherrar, hvilka utgöra 368 Familier, äga antingen Furstlig, Hertiglig, Markgrevelig eller Grevelig värdighet. Bönderne äro här lifegne. Antalet af Andeli-

ge

ga Personer samt Kyrkor, Kloster och andeliga Stiftningar år ganska stort, och man råknar mångden af Prâster, Munkar och Nunnor til omkring 40,000, dock minskas detta antal årligen nutörtiden. Dåremot finnas hår ej flere ån 2 Erkebiskopar och 8 Biskopar.

Konungens Inkomster af detta Rike stiga årligen per medium til 741,158 RD:r, hvaruti dock Bevillningen ej år inbegripen. Krigsmagten stiger i Fredstider til 1600 Man Rytteri, som utgöra 26 Compagnier och 9975 Man Fotfolk, men denna summa kan i nödfall fördubblas. Sjömagten år svag: år 1766 bestod den endast af 6 Schebeker.

Sicilien delas uti 3 Landskaper, som kallas Dalar, nåmligen *Val di Mazzara*, *Val Demone*, och *Val di Noto*, och har ej någon annan Underdelning, ån uti 10 Sarganzie, hvilka åro Distrikter, hvaraf hvarje år anslagit at fournera et vist antal Trupper och Hâstar til Krigstjånst. Men denna Afdelning kommer ej hår i betragtande. Ståderna antal år 172, hvaraf 43 åro Kongelige och de öfrige höra til Riks-Baronerne. Hår finnas åven 21 befästa Plaser och Casteller.

1. VAL DI MAZZARA.

Denna Rikets Huvuddel utgör våstra Delen af Ön, samt år den största af de 3. Dess förnåmsta Produkt år Såd, och uti ingen annan växer Vete båttre och skönare ån hår. Han innefattar 15 Kongl. Ståder samt 115 Herr-

Herrskaper. Hår funnos år 1715, 99,191 Hushåll och 378,701 Månniskor, utom de Andelige och Inbyggatne i Palermo. Man mårker:

1. PALERMO, Lat. *Panormus*, hela Rikets Huvudstad, belågen uti en ganska vacker och frugtbar Dal, vid en Hafsvik, under 38 gr. 18 min. Latitud; år ansenlig, stor och folkrik samt vål befåst, i anseende til Folkmångden den femte i Italien; Såte för Underkonungen, Rikets förnåmsta Collegier, en Erkebiskop och et Universitet. Stadens skapnad förestållerler en Rectangel, som år dubbelt så bred som lång, och har vid pass 3 fjårdingsvåg i omkrets. Han år i allmånhet reguliert och vål bygd, försedd med 4 Huvudportar, utom flera mindre, samt åtskilliga vackra Gator; dock år dess största prydnad det berömda Torget *Cassaro*, hvilket år en Fyrkant, som formeras af de breda och prågtiga Gatorne *Strada di Toledo* och *Strada Nuova*, hvilka dårstådes afskåra hvarandra i råta vinklar, löpa snörrått och sluta sig vid Stadens 4 Huvudportar. Detta Torg år prydt med prågtiga Byggnader samt med 4 Bildstoder af Spanska Konungarne Carl 5, Filip 2, 3 och 4. Dessutom finnas hår 4 andra Stoder, som förestålla de 4 årtiderne, samt 4 Springbrunnar. Staden år delt i 4 delar. Utom Domkyrkan finnas hår 12 andra Soknekyrkor, 8 Abbot-Stift, 5 Seminarier, 71 Kloster, 20 Conservatorier, 8 Hospitaler och dessutom et allmånt Hospital. Han bebos af en myckenhet Furstliga och andra Adeliga Personer. Inbyggarnes antal stiger efter ringaste upgift til 120,000. Af andeliga Byggnader mårkas Domkyrkan, som år en årevördig och stor Götisk Byggning, hvars Valf vila på 80 Pelare af Orientalisk Granit: Hon har en stor myckenhet Capeller, hvaraf åtskilliga åro ogement kostbara, i synnerhet Santa Rosalias, hvilken år Stadens Skyddshelgon. Emedan detta Helgon hårstådes njuter en ovanligt stor vördnad, så finnas ock ibland de skånker, som til henne blifvit förårade, Styc-

Stycken af ganska högt värde, hvaribland förnämligast är et Crucifix af purt Guld, rikeligen besatt med stora Brillanter, som en Konung i Spanien hitskänkt. Utom dess äro Grafvårdarne öfver 4 Norrmanniska Konungar, som här ligga begrafne, märkvärdige. De bestå af Urnor af den skönaste Porfyr. Midt emot förenämde Grafvårdar befinnes et prägtigt Monstrance Skåp af Lapis Lazuli, 15 fot högt. Den fordna Jesuiter-Kyrkan samt Kyrkan S. Gregorio, som är märkvärdig för et prägtigt Altare, hvars främra Täckelse värderas til 50,000 RD:r. Af Verdsliga Byggnader märkes Kongl. Palatset, hvarest Underkonungen residerar, som är af Götisk Byggningsart och har et härligt Capell. En prägtig Springbrunn, kallad Fontana del Pretore, är en af Stadens förnämsta prydnader: Han är förfärdigad af vit Carrarisk Marmor, dess Form är oval af 212 alnars omkrets; Vatnet rinner i öfverflöd genom 56 rör; 37 Människjobilder, 24 Figurer af Djur och Monstra, 20 stora Urnor och andra prydnader omgiva denna brunn. Michel Angelo har givit ritningen dertil. Staden har en stor, säker och beqväm Hamn, men hvilken dock ej är så fördelaktig för Palermitanerne, hvilka endast bruka små skepp, som för Utlänningar, synnerligen Genuesare och Engelsmän, med hvilka den största Traficquen sker: Egenteligen äro här 2 Hamnar, den gamla tjänar endast för små skepp, men uti den nya, som ligger utom Staden, kunna de största skepp ligga för ankar, samt fastgöras vid en kostbar Molo, som är 1300 steg lång. Palermo är en vigtig Handelsstad. Det flästa Sicilianska Silket utföres härifrån. Vanligt vis utskeppas årligen 40,000 Baler Silke. Dessutom finnas här åtskilliga Fabriker, förnämligast af Sidentyger, som i synnerhet tilvärka Lustriner och Sammet; af andra Fabriker kan man märka dem, hvarest Ullen af Pinna Marina tilvärkas til Strumpor och andra plagg. Staden idkar även et fördelaktigt Thonfiskeri.

Den

Den omliggande Någden är en af de vackraste och frugtbaraste på jordklotet: han föreställer en hårlig Trågård, betäckt med Frugttrån af alla slag, vatnad af en myckenhet bäckar, och prydd med angenäma Landthus.

2. *Monreale*, en Stad belägen på et Berg, 3 Fjärdingsväg från Palermo, hvartil han kan anses såsom en Förstad, har länge varit et Erkebiskops Säte, som nu mera är indragit til Kronan.

3. *Bagaria*, et Districkt öster om Palermo vid Havet, är en angenäm Slätt blandad med Kullar, hvarest åtskilliga Furstliga Personer hava sina Lustslott; ibland andra är Prinsens af Palagonia namnkunnigt, för dess ägares besynnerliga smak för monströsa Bilder, hvarmed detta Slott är upfyldt.

4. *Termini*, fordom *Thermæ Himerenses* kallad, en Stad, belägen vid ån Terminis utlopp i Havet, dels på en Slätt, dels på en Kulle, har et Castell liggande ännu högre på en klippa, som från Sjösidan är otilgängeligt, och på den sidan som vetter åt Staden har några Fästningsvärk. Staden är för sig sjelf uselt befäst, och har ingen hamn utan endast en för Vädren blottstäld Redd. Detta oaktadt bliva, utom Säd, åtskilliga Handelsvaror, härifrån urförde, som äro den härvarande Någdens Producter, såsom Pistacier, Lakrissaft, Oliven-Olja, Vinsten, m. m. Hushållens Antal stiger til 1860. Nära vid Staden finnas varma bad.

5. *Corleone*, en Stad, midt i Landet, med 1808 Hushåll. I någden finnes 2 slags Marmor, gul och gråagtig.

6. *Alcamo*, en Stad, väster om Palermo, ej långt från en stor Hafsvik, är en af de förmögnaste Herre-Städer i denna Province. På de kringliggande Bergen växer en myckenhet Asketrån, som giva Manna, i synnerhet växer här den bästa Sumach, hvil-

ken är en ört, hvars Frö tjänar för Garfvarne at därmed bereda deras hudar.

7. TRAPANI, fordom *Drepanum* kallad, en af de ansenligaste och vackraste Städer i Sicilien, belägen på en Halfö vid Havet, är omgiven med vanliga Murar och Bastioner, samt kunde lätteligen omskapas til en stark Fästning. Staden har en god Hamn, som beskyddas af det med några Fästningsvärk försedda Slottet *Columbara*, hvilket är et gammalt högt Torn, liggande på en af vatn omgiven Klippa. Han är ock väl bebodd: år 1715 steg Folkmängden til 16620, men har sedan den tiden ansenligen ökat sig. Här uppehåller sig mycken Adel och i synnerhet en myckenhet Köpmän och Sjöfolk: De sednare hava det berömet framför andra Sicilianer at vara de bästa i sit slag. Detta oaktadt och fastän Hamnen är stor, så kan Sjöfarten härstädes ej vinna någon synnerlig upkomst, emedan Hamnen är hög blåttstäld för Sunnan-vinden och har många sandagtiga grund. Denna Ort driver dock ansenlig Handel, hvilken beror förnämligast på 3 Artiklar: Salt tilvärkningen, Thonfiskeriet och Corallfiskeriet. Uti hela Riket finnas inga vigtigare Saltvärk än vid denna Stad. Thonfiskeriet som idkas här i nägden är et af de bästa i Sicilien, och räntar i goda år 15 à 16000 RD:r. Det mästa af fångsten föres til Livorno, Rom, Civita Vecchia och Napoli. Corallerne som här fiskas äro rätt vackra. Utom förenämde Artiklar utföres även Sardeller, Ålar och Fikon.

8. *Monte di San Giuliano*, en Stad, på et gänska högt Berg af sämma namn, hvilket fordom kallades *Eryx*, ej långt från Trapano, har et Bergslott kalladt *Trapano del Monte*.

9. *Marsala*, en Stad, belägen vid Havet på Landtudden Capo Boeo, har fordom hetat Lilybäum, och bebos af 8000 Invånare. I nägden växer förnämligast Säd, små Bönor, samt Sode eller Saponara af bästa slag och i ymnighet. Ävenledes samlar man här

vin-

insten och hafsfalt. En myckenhet Getost tilvärkas ock häromkring.

9. *Mazzara*, en Stad, vid Havet, hvaraf denna Province har sit Namn, har en hamn och bebos af 7000 Invånare. I nägden samlas skön Bomull i ymnighet.

10. *Salemi*, en Stad, et stycke in i Landet, är belägen på några Kullar, uti en på Vatn och Frugt rik nägd. Här finnas 1827 Hushåll.

11. *Sciacca*, en Stad, som fordom hetat *Selinus*, är ganska angenämt belägen på en Kulle vid Havet, hvarifrån man har utsigt över Havet samt det sköna-ste Land planterat med Pomerance, Citrone, Fikon, Olive och Pistacieträn; hvaraf de sidsta i synnerhet växa i ymnighet. I Staden är et af de 5 Kongl. Sädes Magazinerne inrättadt, och härifrån utföres mycket Bönor och Frugt. Han bebos af 2172 Hushåll. Så väl i Staden som på det nära intil belägna Berget Calogero finnas varma Bad, hvilka så väl som de flästa uti Sicilien och Neapel äro Svavelbad. I synnerhet finnes på Bergets spits en Hålla eller öpning, hvarutur upkommer en så qvävande hetta, at det vid Neapel berömda Sudatorio di Tripoli, ej därmed kan komma i jämförelle. Hela Berget är likasom sammansatt af Svavel och andra bränbara Materier, och där upspringa många varma Källor, hvaraf några äga en ganska stark Medicinalisk kraft. Desse Bad kallades hos de Gamla: Thermæ Selinuntiæ.

12. *Castro Novo*, en Kongl. Stad, midt in i Landet, har 976 Hushåll. I nägden finnes Jaspis, Agat och Marmor.

13. *Polizzi*, en Kongl. Stad, på gränsen til Val Demone, är välmående samt bebos af 1220 Hushåll och 4500 Invånare. I Staden upvälla många Källor.

14. *Sutera*, en Stad in i Landet, med 594 Hushåll och 2400 Invånare.

Hh 2 15. Gir-

15. GIRGENTI, fordom *Agrigentum* kallad, en ansenlig Stad, belägen på Sluttningen af et Berg, ½ mil från Havet, hvartut han presenterar sig med en härlig utsigt, nästan som Genua; men då man kommer in i Staden, försvinner det goda begrepet man gjordt sig om dess Fägring; ty Gatorna äro trånga, krokiga och orena, och Husen icke väl bygde: dock finnas här några vackra Byggnader och Torg samt et Castell. Staden har ockiå en skön Hamn, som Konungen nyligen låtit anlägga. Vägen som leder dit från Staden, är på sidorna omgiven med Aloeträn af 20 til 30 fots högd, hvars Blommor äro af conisk skapnad och förnya sig hvarje femte år. Den största handel denna Stad driver sker med Säd, och uti Magazinerne och Gruvorne härstädes ligga beständigt över 120,000 Tunnor i förråd. Här befinnes ock det förnämsta Kongl. Sädes-Magazinet. Staden är Säte för en Biskop och bebos af vid pass 20,000 Människjor. År 1730 räknades de til 16,00, och år 1715 steg Folkmängden til 11377. Af Byggnader märkes Domkyrkan, som är en stor Byggnad och namnkunnig för et märkvärdigt Echo, som däruti befinnes: om en person står vid västra Kyrkodören och en annan gent emot längst bort bakom stora Altaret, så kunna bägge tala helt sakta och dock förstå hvarandra med största tydlighet.

Den fordna Staden *Agrigentum* intog ej allenast den nuvarande Stadens rum, utan sträckte sig vida längre, samt var en af de största och prägtigaste Städer i Fornåldren, hvaremot denna ej annorlunda kan anses än som en skugge; ty den förras Folkmängd utgives af några Auctorer hava stigit til 500,000. Af denna Stad finnas Lämningar, hvaraf de vigtigaste äro: Templum Concordiæ, som nu tjänar til Kyrka, är et af de äldsta Grekiska Tempel på Jordklotet, som til närvarande tid bibehållit sig oskadat. Det är i synnerhet märkvärdigt för den sköna proportion och ädla enfald, hvarmed det är construerat:

Jovis

Jovis Olympici Tempel, hvilket var det ſtörſta ej allenaſt i denna Stad, utan även på hela Sicilien, ſamt ej långt från ſå ſtort ſom S. Pehrs Kyrka i Rom; af en ganſka vacker ſtructur, ſå at det i den delen även kan jämföras med förenämde Kyrka. Colonnerne, af hvilka några ännu äro i behåll, hålla inemot 6 Fot i Diameter nedre vid Baſen.

Den kringliggande Någden är ovanligt frugtbar; uti April Månad betäcker Säden, då man rider genom denſamma, Ryttaren på häſten. Reſande, ſom fårdats härſtädes, berätta även at Gräſet ofta håller 2 alnar i längd; utom deſs producerar denna Någd Vita Bönor, Olja, Vin, förträffelig Frugt, ſåſom Pomerancer, Granater, Piſtacier, och i ſynnerhet mycket Mandel.

17. *Naro*, en tämelig Stad vid en Å, et ſtycke in i landet, bebos af 7000 Invånare.

18. *Palma*, en liten välbebodd Stad, belägen 3 Fjärdingsväg från Havet, i en angenäm och frugtbar någd, ſom är förſedd med allehanda ſlags Frugt, ibland andra Caruber eller Johannis Brödträdet, och i ſynnerhet Mandel. Härvid finnes ock en rik och god Svavelgruva, och detta Svavel hålles för bättre, än det ſom kommer från Solfatara, ſå at det betalas 10 a 15 proCent dyrare. Staden har en liten Hamn, hvareſt Franſka och Engelſka Skepp anlända och laſta Mandel och Svavel.

19. *Licata*, en tämeligen anſenlig Kongl. Stad, vid Salſoſtrömens utlopp i Havet, på gränſen til Val di Noto, är välbygd, har et Caſtell, och bebos af 8000 Invånare. Här är ock et af de 5 ſtora Kongl. Sädes-Magazinerne, och Vetet, ſom växer häromkring, är det vitaſte af alt på hela Sicilien. Härifrån utföres ock en myckenhet ſmå Bönor, ſom ſkattas för ganſka goda.

2. Provincen *VAL DEMONE*.

Denna Province utgör Nordöstra Delen af Ön och är den minsta af de 3. Han har bekommit sit namn förmedelst den vidskepeliga tankan om de Onda Andar, som föregivas uppehålla sig i Berget Ätna. Han är bergaktigare och skogrikare, än de andre bägge Delarne, hvadan han ock på Latin kallas *Nemorensis Provincia*. Af Säd har han mindre ymnigt än de andra, men är desto rikare på Silke, Olja, Vin, Frugt, Trägårdsväxter och Mineralier. Bland Bergen märkes *Aetna*, hvarom mera längre fram, samt *Heraco*, som fordom beboddes af Herden Dafnis, upfinnaren til Bucoliska Verserne. I denna Province finnas 15 Kongl. Städer samt 165 Riks-Baronier. År 1715 räknades här 93,265 Hushåll och 331,423 Människjor, utom de Andelige. Vid År 1730 utgafs Folkmängden at stiga til 300,242. Men man bör märka, at i anseende til de ofta infallande Jordbäfningarne och Ætnas häftiga utbrott, ingen del af Ön är underkastad så tåta förändringar som denna, hvarföre ock i sådane räkningar, här mera än annorstädes, blotta Namnen äro at anse såsom beständige. Man märker:

1. MESSINA, fordom *Zancle*, och sedermera *Messana* kallad, Provincens Huvudstad, belägen vid Sundet som skiljer Sicilien från Fasta Landet, dels på en Slätt, dels på några Kullar; har fordom varit ganska ansenlig, folkrik och välbygd, men i detta Seculo så småningom kommit i vanmagt, förnämligast genom 1743 års Pest, som bortryckte en stor del af In-

Inbyggarne, och dymedelst at Palermo dragit största delen af Öns handel til sig. År 1715 räknades Hushållens antal til 12,197 och Inbyggarnes til 40,313, utom de Andelige, men år 1767 skattades antalet af de sednare endast til 25000. Igenom Regeringens omsorg begynte dock Staden i sednaste tiderne at tiltaga i välmåga, til dess år 1783 en faselig Jordbäfning ganska mycket förstörde honom. Han bygges dock nu å nyo up, och har af Regeringen undfådt flera goda Privilegier at befordra sin upkomst; men dess nuvarande Folkmängd är mig obekant. Staden är befäst samt har dessutom et Citadelle af 5 stora och reguliera Bastioner, 3 Casteller och åtskilliga Skansar til sit beskydd, men hvilka til en del tagit skada vid förenämde Jordbäfning. Utom Stadsmurarne ligga 4 stora Förstäder. Hamnen vid denna Stad har icke sin like: Naturen synes hava här velat visa Konsten, at det hon gör blir långt fullkomligare, än hvad den senare genom möda och flit frambringar. Han är oval til skapnaden, vacker, rymlig och djup; Ingången därtil är väl underkastad många svårigheter, men uti honom kunna tusende Skepp ligga säkre för alla vindar, samt anlägga ända til Köpmännernas Bodar. Oaktadt detta driver Staden ej synnerlig handel. Messinesarne hålla ej mera än några och 20 Feluker, som fara til Livorno, Genua och Malta. Förnämsta Handeln drives med Silke, som i denna Province vankas i största ymnighet. För öfrigt är Staden Säte för en Erkebiskop, en Guvernör och en Kongl. Udienza eller Håfrätt.

2. *Capo Peloro*, en namnkunnig Landtudd, vid infarten til Messinska Sundet.

3. *Melazzo*, fordom *Mylä* kallad, en Stad belägen på et Näs vid en Hafsvik, är befäst samt har en god Hamn, hvars inlopp är befäst medelst et Slott. Staden har 1445 Hushåll, och försörjer sig til störrre delen med Thonfiskeri, hvilket här på kusten är ganska ansenligt. Härifrån utföres ävenväl mycken

Bomolja, förnämligast til Genua, Marseille och Livorno. I Stadens Nägd växer en myckenhet Olive- och Manna-Trän. Igenom 1780 års Jordbäfning har han blivit mycket skadad.

4. *Castro Reale*, en Stad belägen et stycke från Havet, på en brant Klippa, bebos af 8000 Invånare. Häromkring finnas stora Olive-Trägårdar, och man appreterar här mycket af sådane Oliver, hvilka insaltas sedan de blivit mogne, och äro svarta til färgen samt hava en besynnerlig smak; då Oliver eljest vanligen pläga afpläckas gröna och omogna, samt sålunda insaltas och försändas.

5. *Patti*, en liten Kongl. Stad, vid Havet, med 1500 Invånare, är Säte för en Biskop, har en Hamn som försvaras af en Skans, samt håller årligen en ansenlig Silkes-Marknad. Genom 1780 års Jordbäfning har ock denna Stad lidit ganska mycket. I dess Distrikt finnas många Olive-Trän.

6. *Mistretta*, en Stad et stycke från Havet, är Säte för en Biskop och har 6000 Inbyggare. Han är bekant för de goda Casciacavallo-Ostar, som tilvärkas i Nägden, hvarest man även rikeligen samlar Manna.

7. *Tusa*, en Stad och Baronie nära vid Havet, med en Hamn, hvarifrån mycken Säd och Olja utföres. Nägden häromkring är ävenväl ganska rik på Olja och Manna.

8 *Cefalu*, en Stad vid Havet, längst i väster på denna Kust, är Säte för en Biskop, samt bebos af 5000 Människjor. Staden har även en Hamn, som kan inrymma 30 a 40 Skepp. I Nägden samlas mycket Manna och Olja, hvilken sednare föres härifrån til Frankrike och Genua. I Staden finnes en af de bästa Lakrits-Fabriker och man tilvärkar här jämväl god Getost. I Distriktet häromkring finnas 2 slags Jaspis och flera slags Agater.

9. Ni-

9. *Nicosia*, en ansenlig och folkrik Stad, belägen långt in i Landet på et högt Berg, samt bebos af 10000 Invånare.

I Stadens District finnas rika Saltvärk, och en Källa, *il fonte Cannlotto* kallad, som ständigt är betäckt med et tjockt bekagtigt skum, som af Landtmannen hålles för et ofvikeligit läkemedel för Flusser och andra sjukdomar.

10. *Traina*, en Kongl. Stad, öster om den föregående, på et litet Berg, har 9000 Invånare.

Nära därvid ser man ruiner efter Pyramider och andra gamla Minnesmärken samt Byggnader; Man tror at de äro af en gammal Stad, som Grekerne kallade *Imacara*.

11. *Centorbi*, en Stad, ej långt från Foten af Aetna, väster om det samma, har et ganska besynnerligit Läge. Han är upbygd på et ganska högt Berg, hvilket är så brant at belastade Hästar och Mulåsnor nästan ingenstädes kunna dit upkomma. Egenteligen består han af 5 särskilta Städer, som äro anlagde uti även så många Bergsklyfter, Bergspitsen är midt uti, och därpå är Stadens Huvudkyrka belägen. Producterne, som Nägden häromkring frambringar, äro förträffelig Saffran, vilda Cardoner, som äro af en ogement god och söt smak, och i den delen kunna jämföras med de Italienska Trägårds Cardonerne, samt vilda Ärtskockor, som likaledes äro en god spis. Staden har för 2000 år sedan varit ganska ansenlig, och hette då *Centuripa*.

Bland de många slags Mineralier, som finnas i denna Nägd förtjänar den så kallade Pietra Saponaria upmärksamhet. Det är en virgul leragtig Sten, hvilken i Vatn uplöses såsom Tvål, samt tjänar även til samma förnödenhet.

12. *Randazzo*, en Kongl. Stad, vid Foten af Berget Aetna, på Norra sidan, har 4000 Invånare.

13. *Aetna*, et stort brinnande Berg, beläget med

sin medelpunct 2 Mil från Havet, hvarifrån det småningom upstiger. Hela dess omkrets kan man räkna til 6 Mil och högden har man genom Barometer försök funnit vara 11730 Fot. Det har från uråldriga tider brunnit, samt ibland utkastat Lava eller Strömar af glödhet rinnande Materia, til sådan myckenhet at den flutit långt utom Bergets Fot ända ned til Havet, samt intagit en bredd af vid pass 2 Mil och 40 Fots djuplek; så at Vesuvii utbrott äro háremot, at anse såsom Barnlek.

Aetnas Vidd består af 4 Regioner eller Någder, nämligen den Piemontiska, Förbrända, Skogrika och Snö-Någden. Hvardera af desse Districter är belägen utan för det andra. Den första Regionen innefattar det bebodda och upbrukade Landet omkring Calania och Monpeliery, samt är et af de frugtbaste Fält på hela Jordklotet. Den förbrända Regionen är belägen längre up emot Bergshögden, *och är* formerad af Aetnas äldsta utbrott, samt för mycket utsatt för vädrets våldsamhet än at där skulle kunna växa något. Den skogrika Regionen är ännu högre up belägen; där växer en myckenhet Ekar och andra Trän. Snö Regionen utgör Aetnas öfversta Någd, samt omgiver sjelva spitsen på Berget. Denna spits är conisk til skapnaden, och midt uti den samma är den stora öppningen eller Cratern, hvilken håller vid pass 1 Mil i Omkrets. Då man kommit öfverst up på Bergspetsen njuter man den härligaste utsigt, som kan uptänkas; man ser ej allenast öfver hela Sicilien utan ock de näst gränsane Öarne, samt en del af Italiens fasta Land.

Aetnas producter äro mångfaldige. Det har et öfverflöd på flerahanda Mineralier; Bly och Koppargruvorne äro tämeligen rikhaltige. Järn och Silver är sällsyntare. Man får här ock ganska skön Vitriol i myckenhet. Men så rik Aetna är uti sit sköte på Mineralier, äfven så rikt om icke rikare är det på Producter utur växtriket, på sin Yta.

I Näg-

I Nägden af Catania och i synnerhet uti den re-rande Nägden vid Monpeliery finner man Johannisbrödträdet, Pistacier, Mandel, Pomeranter, Citroner, Oliver, Castanier, Fikon, Kersbär, Päron, Äplen, Vindruvor, Fårnisse, Manna-och Mulbärs-trän, CaprisBusken, Americanska Ricinus, Cactus Opuntia, eller Indianska Fikonträdet, oägta Caneläradet, Rosmarin, med flera Blomster.

Greve von Borch har undersökt flera af Aetnas Lavor, och funnit at de behöva 100 år för at kunna betäckas med matjord af 1 Pariser tums djuplek. På et ställe vid Catania har han funnit 7 färskilta Låger af Lava över hvarandra, med därmellan liggande Matjord, hvaraf han slutit at Aetna brunnit 9600 år, men om man vil afräkna 1600 år för Lavans egen förvandling til Jord, så återstå dock 8000 år som detta Berg har brunnit. Pater Recupéro, Domherre i Catania, har uträknat Aetnas brännings ålder til inemot 14000 år. Detta Berg kallas af Inbyggerne *Mongibello*, et namn sammansatt af Latinska Ordet Mons och Arabiska Ordet Djäbbel, som hvardera betyda Berg.

14. *Taormina*, en medelmåttig Stad, vid Havet, med 723 Hushåll, har fordom varit ganska ansenlig och hetat *Tauromininum*; ännu finnas Lämningar efter dess fordna härlighet, hvaribland är en Theater, hvilken hålles före vara den största som funnits på Jordklotet. Staden har ock en hamn, men uti hvilken, år 1766, endast underhöllos 4 Feluker. Fälten omkring Staden äro angenäme och väl upbrukade; de bära Olja, ganska skönt rödt Vin, som från gamla tider varit högt berömt, samt mycket Mulbärsträn och Silke. I nägden finnes även kostbar Marmor.

Här emellan och Messina ligger Berget *Scuderia* fordom Neptunius kalladt, hvilket är bekant för en stor Crater som befinnes uti dess spits, hvaraf man kan sluta at det är et utslocknad Vulcan, men hvilken lycktat at brinna redan för all Historisk kunskap;

sedan

sedan brunnit flera tusende år, Berget är så högt at man därifrån kan se Adriatiska Havet.

15. *Jaci*, en Kongl. Stad, belägen vid Havet, på en Kulle som är formerad af Aetnas Lava, är snygg, har åtskilliga vackra Byggnader, stora Kyrkor, Palatser, Torg och proportionerliga Gator, även en, men liten Theater. Inbyggarnes Antal stiger til 9000. Här tilvärkas mycket Linneväf och Duktyg. Staden har en Hamn, hvarest merendels 10 *Feluker* ligga, hvilka utföra Vin, Nötter och Åplen. Här hålles ock en ansenlig Silkes Marknad, emedan *Silket* som fås i Någden häromkring skattas för det finaste på hela Sicilien.

3. Provincen *VAL DI NOTO.*

Denna Province utgör Sydöstra Delen af Sicilien. I anseende til Markens Beskaffenhet, kommer Landet överens med Val di Mazzara och är i synnerhet rikt på Såd. Här finnas 12 Kongl. Städer samt 43 Riks Baronier. År 1715 räknades Hushållens Antal til 75664 och Folkmångden til 283039, utom de Andelige. Man märker:

1. CATANIA, Provincens Huvudstad, belägen vid Havet, är ansenlig och folkrik, hållande litet mer än half mil i omkrets, nu förtiden näst Palermo den ansenligaste på Sicilien, samt en af de vackraste på denna Ö. Efter Jordbäfningen som timade år 1693 är han å nyo reguliert upbygd med räta, breda och långa gator, samt hus af lika högd, men hvilka dock äro låga af fruktan för Jordbäfning. De äro mäst upförde af Aetnas Lava, och Gatorne äro även därmed stenlagde, som giva Staden et mörkt utseende. Han är Säte för en Biskop och et Universitet. Utom Domkyrkan finnes här 1 Abbotstift, 18 Munke- och 6 Nunneklöster, 4 Conservatorier, 14 Congregatio-

gationer, 37 Confraterniteter, samt åtskilliga Fattig- och sjukhus. Bland byggnader märkas Domkyrkan, som är den största på hela Sicilien, den prägtiga Universitets Byggningen, Benedictinernas Kloster, hvaruti befinnes et anseligt Orgelvärk om 100 Stämmor, som ej har sin like i Europa, samt et ovanligt stort Museum. Prinsen af Biscari har ock här anlagt et prägtigt Museum. Stadens Folkmängd räknas til 30000. Här är et af de 5 Kongl. Sädes Magazinerne, samt et Lakrissaft Fabrik. I Staden tilvärkas en myckenhet Sidentyger, och kringliggande Någden fournerar äfven mycket Silke.

2. *San Filippo*, en Stad, in i Landet på gränsen til Val Demone, med 1986 Hushåll. Dess District är ganska frugtbart på Säd, jämväl bär Marken Kikerter, Mandel och Saffran.

3. *Castro Giovanni*, en Stad, längst in i Landet, belägen på en hög och brant Klippa, har 2187 Hushåll. I någden finnas sköna Saltgruvor.

4. *Calatagirone*, en Stad, midt i Provincien, bebos af 9000 Invånare. I dess Någd växa Pistacier, som hållas för de bästa på hela Sicilien.

5. *Mineó*, en Kongl. Stad, belägen på et Berg, har 1314 Hushåll. Nära därvid ligger en liten Sjö, hvars Vatn, ehuru kallt, dock beständigt är i rörelse såsom uti kokning, och sätter Nafta på dess yta.

6. *Lentini*, en Stad, vid en Sjö, med 1288 Hushåll. Marken häromkring är så frugtbar, at Vetet växer af sig sjelft utan cultur.

7. *Agosta*, en Kongl. Stad och Fästning, belägen på en Ö i Havet, tätt ütmed fasta Landet, hvarmed han sammanbindes förmedelst en Bro, bebos af 9000 Invånare. Staden har ock en af Naturen bildad stor och skön Hamn, hvilken beskyddas af et Castell och några skansar. Men denna Hamn nyttjas ej så til handel, som han kunde och borde. Staden håller här ej mer än 5 Feluker och 1 Bark.

För-

Förnämsta Handelen sker med Salt, hvaraf Venetianerne hämta stora Laddningar. Här växer ävven mycket Calabriskt Vin, som är ganska begärligt hos Utländningarne; skön Olja och Mandel äro ock bland Utförs Artiklarne. På de flacka fälten omkring Staden planteras mycket Sockerrör.

8. *Piazza*, en af de bättre Städer i Landet, uti en ganska härlig Nägd, med 2424 Hushåll. Hvad Markens beskaffenhet beträffar, så växer här Pistacier, stora Bönor, Kikerter och Hasselnötter ymnigast.

9. Siragosa, en ansenlig Stad, vid Havet, är befäst, har en Hamn, och är Säte för en Biskop. År 1715 funnos här 17205 Människjor. Staden, som fordom burit Namn af Syracusa, har då varit ganska stor och prägtig, samt den förnämsta Staden på Ön. Här finnas ännu många ålderdoms Minnesmärken efter dess fordna härlighet.

10. *Noto*, en anlenlig Stad, ej långt från Havet, uti en fetande Nägd, giver Provincen sit Namn, och har 1958 Hushåll. Han ligger fördelagtigt til för Handel, vid Hafsviken Avola; härifrån utföras Canin- och Lamskinn, Hampa, Ost, Galläplen, m. m. i Staden är en Lakris Fabrik, och Nägden däromkring är rikeligen planterad med Johannisbröd-trän.

11. Modica, en ansenlig Stad, som är Huvudorten uti et stort Grefskap, hade år 1715, 18975 Invånare. Här tilvärkas mycket Cascia-Cavallo Ostar, samt, pressas saft utur Frugten som finnes på Johannisbröd-trädet, och därmed drives handel.

12. *La Marza*, en Landnings-Ort, är märkvärdig för en rik Saltsjö, som finnes i Nägden, *Salina della Marza* kallad.

13. *Il Beviero di Terra Nova*, även en stor Saltsjö,

14. *Capo Passaro*, en bekant Landudd.

ÖARNE OMKRING SICILIEN.

Desse fördelas lämpeligen uti 3 Flockar; De *Liparitanske*, *Aegadiske* och *Maltesiske*.

1. LIPARITANSKE ÖARNE.

Desse Öar hava i äldre tider kallats *Insulæ Aeoliæ*. De äro belägne Norr om Sicilien, närmast til Provincen Val Demone, och äro 11 til antalet, hvaraf följande 7 äro ansenligast: *Volcano*, *Lipari*, *Salini*, *Panaria*, *Stromboli*, *Felicuri* och *Alituri*. De äro allesamans upfylte med Volcaner, som dels ännu äro brinnande, dels til en del utslocknat, och dels aldeles slocknat, samt synas förmedelst den Underjordiska Elden blivit utur Havet upkastade. De lämna Alun, Svavel, Saltpeter, Cinober, samt båra Viindruvor, Corinter, Fikon och andra Frugter.

1. VOLCANO.

Denna Ö ligger sydligast af alla och närmast Siciliens Fasta Land. Ön föreställer et stort Berg af conisk skapnad, med en stor Crater inuti, uti hvilken å nyo et annat Berg af den underjordiska Elden blivit upkastat, hvilket ock är af conisk Figur, med mycket regulierare, och skiljes från det större Berget, som omgiver detta sednare, förmedelst en Dal. Midt uti detta Berg är ock en Crater, hvarutur en stark Svavel-ånga upstiger, som om nattetid synes med en ljus låga. Vid kanten af Cratern finnas mycket Svavel, som där ansatt sig. Ön är ofrugtbar och obebodd.

2. LIPA-

2. LIPARI.

Denna Ö är störst af alla; och af henne hava de öfrige bekommit sit Namn. Den har fordom haft 3 Vulcaner, men hvilka redan för 1200 år sedan utslocknat. Et af desse Berg kallat *S. Angelo*, är 6000 Fot högt, och synes hava varit den äldsta Vulcanen. Af Mineraliska Producter finner man Alun, Svavel, Judenbeck och Pimsften; med den första Varan hava Inbyggarne fordom drivit handel, men numera nedlagt samma födkrok. Med Pimsften härifrån förses nästan hela Europa. Ön är eljest ganska frugtbar, och bär rikeligen de förträffeligaste Fikon, samt kostligt Malvoisir Vin, hvilka bägge Artiklar, så väl som Russin, i myckenhet utföras. Säd växer här ej mera än som räcker för 3 Månader til Inbyggarnes förnödenhet. Inbyggarnes Antal stiger til 14000. Man märker:

1. *Lipari*, den enda Staden på Ön, ligger vid Havet, och har et Castell til sit beskydd. Staden är illa bygd, och oren, men här bo dock tre Fjärdedelar af öns Invånare.

3. SALINI.

På denna Ö finnas även 3 Berg, som fordom varit Vulcaner. Et af dem, kallat *Monte della Fossa Felice*, är det högsta af alla Berg på Aeoliske Öarne. Et annat kalladt *Malaspina* utgör den regulieraste Conus, som kan finnas.

Vulcanerne på denna Ö äro så urgamla, at ingen Historieskrivare omtalat, at de någonsin brun-

brunnit; de voro redan utſlocknade innan Ariſtoteles lefde, hvilken likvål talar om brinnande Berg på de andre Öarne. Man kan håraf ſluta huru många tuſende år förflutit innan de börjat brinna. På några ſtållen år marken ovanligt frugtbar, ſamt upfyld af Vinberg och Frugttrån. Vid Sydöſtra Kuſten beredes Salt til deſſe öars förnödenhet. Såd ſås hår icke. Inbyggarnes Antal ſtiger til 4000, ſom åro indelte i 4 Soknar.

4. PANARIA.

Denna Ö ligger i Nordoſt från den föregående, ſamt år lågre ån denſama Det ſynes tydeligen at hon utgör en del af en ofanteligen ſtor Crater: emot Sydoſt beſtår hon af en Bergås, ſom uti en Halfcirkel drager ſig omkring ön, hvars yttra ſida få ſmåningom ſluttar åt Havet, då dåremot den inra ſtörtar ſig ganſka brant utföre. Denna Cirkelbåge omgiver en liten vål upbrukad ſlåttmark, hvarpå Invånarnes hus åro bygde. En Inſkårning, ſom befinner ſig uti denna Bergås, formerar ſåſom en Hamn eller Redd, men hvareſt ſkepp ej finna mycken ſåkerhet.

5. Norr om Panaria ligga 4 ſmårre öar, kallade *Dattolo*, *Liſca - Bianca*, *Liſca - Neira*, och *Baziluzzo*, dåraf den ſidſta år ſtörſt. Alla deſſe hava jåmte Panaria utgjort en enda hiſkeligen ſtor Crater, hvilken af Hafsvågorne blivit genombruten och til en del nedſunkit,

ſamt formerat deſſa 5 öar. De 4 ſiſta öarne äro obebodde.

6. STROMBOLI.

Denna Ö ligger nordligaſt af alla Liparitanſke. Hela ön beſtår af et brant Berg, ſom oupphörligen röker, brinner och utkaſtar ſtenar ſamt Aſka; dock är Huvudöpningen ej på Bergets ſpits, utan långt under denſama; vanligt vis är et uppehåll af 6 à 7 Minuter emellan hvarje utbrott. Ön är eljeſt frugtbar, ſamt bebodd. Midt uti Vulkanen finnes en Källa af ſkönt vatn.

7. *Felicuri*, är en liten Ö, liggande väſter om Salini, beſtår af et enda coniſkt Berg, ſom fordom varit brinnande och har en öpning på ſidan. Hon är rik på godt Bete och för öfrigt cultiveras här Säd och Vin. Inbyggarnes Antal ſtiger til 200.

8. *Alicuri*, en annan liten Ö, väſter om den föregående, har ſamma ſkapnad med den förre, mycken ſkog, ganſka ſköna Beteſmarker, bär Palmträn, ſamt bebos af 200 Invånare.

9. USTICA.

En Ö längſt i väſter af alla, hören ej egenteligen til Liparitanſke Öarne; men kan ej heller föras til någon annan flock. Hon är i allmänhet lågländt, men har dock 3 Berg, ſamt har även varit brinnande i fordna tiden.

år

är frugtbar, bär Vin; Oliver och Bomull, men har brist på Kållvatn, och ålt vatn måste samlas och bevaras i Dammar. Hår är en liten Fåstning i nyare tider anlagd. Inbyggarnes antal stiger til vid pass 300.

2. *ÅGADISKA ÖARNE.*

Desse äro belågne vid västra Kusten af Sicilien, ej långt från Fasta Landet. De äro 3 til antalet af någon betydenhet; nåmligen *Favagnana*, *Levenzo*; och *Maretimo*; utom åtskilliga smårre.

1. FAVAGNANA.

Denna Ö har fordom kallats *Aegusa*; hvaraf ock gemensamma Namnet för desse Öar hårrörer. Hon ligger nårmast Landet af de 3 Öarne; och år jämvål störst af dem. Hon år ganska frugtbar, betäckt med sköna Betesmarker och föder en myckenhet Hjortar samt Caniner. Fiske år dess största Rikedom. I goda år råntar det Egendoms Herren 13000 RD:r. Hår finnes et befåst Slott. Ön hörer til Genuesiska Familien Pallavicini.

2. *Levenzo.* Denna Ö ligger Norr om den förenåmde och år ej mårkvårdig.

3. *Maretimo.* Denna Ö ligger ytterst af Öarne. Hon år merendels en naken Klippa; men dock rik på Honing och Thimian. På Hafsstranden ligger et Slott, som tjänar til Fängelse för Statsfångar.

3. MALTESISKE ÖARNE.

Med detta Namn förstås alla de Öar som ligga Söder om Sicilien omkring, Ön Malta. En del af dem lyda under förenämde Rike och en del under Johanniter Orden. De förre bebetragtas nu, och de sednare besparas til sin egen afhandling. De förre äro inalles 3, utom några små Klippor, nämligen *Pantelleria*, *Linosa* och *Lampadosa*.

1. PANTELLERIA.

Denna Ö är belägen 10 Mil från Siciliens Fasta Land, och även så långt från Cap Bon i Africa, under 36 Gr. 50 Min. Latitud, samt är störst af de 3. Hon upstiger tvärt utur Havet, och har på alla sidor en irreguliet utsigt, samt visar rundt omkring ej annat än branta Affatser, Hålor och Afgrunder af mångahandg slag. Endast på 3 ställen kan man sätta i Land. Mynningarne, hvarigenom Vatnet som kommer från inre Delen af Ön utgjuter sig i Havet, förskaffa väl någon Station för små Fartyg, men förtjäna ej namn af Hamnar. Ön består af en Klase af ganska höga Berg, de där hava et vildt utseende, samt överalt vissa spår efter den Eld, som frambragt dem. Så väl vid sidorne som på spitsarne af Bergen finnas djupa svalg, hvarigenom Eld fordom utbrustit. Oaktadt den härvarade Vulcanen ej hast något utbrott på flera tusende år, så bibehåller han dock ännu samma torra, svarta och förbrända anseende som nya Vulcaner, och nästan

på

på ingen högd kan någon växt fortkomma, endast på Bergsryggarne och uti de djupa Dalarne visar sig Buskvårk af åtskilligt slag, hvaribland Mastixtrådet är det vigtigaste.

Ön frambringar eljest Bomull, tilräckeligt Vin, Oliver, Fikon och Capris, samt föder god Boskap, men Säd växer föga och den håmtas ifrån Sicilien. Inbyggarne, som stiga til et antal af mellan 3 och 4000, åro flitige och vårksame at efter deras förmåga bearbeta den besvårliga Marken, hvarest endast några få Dalar åro tjånlige för Planteringar.

Ön har en Stad som beskyddas af et Castell, hvilket i ansende til sit Låge år ganska fast, och tjånar til förvar för Statsfångar från Neapel. Nåra vid Staden ligger det största åmynnet på ön, med en liten hamn, som endast år tjånlig för Barker, kvilka underhålla handeln med Sicilien.

2. *Linosa*, år den minsta af desse öar, liggande 10 Mil våster om Malta.

3. LAMPADOSA, år den sydligaste af desse Öar och alla Italienska Länder, liggande under 35 Gr. 30 Min. Latitud. Ön år vacker och frugtbar, samt betäckt med vilda Olivetrån. Fiske finnas i ymnighet. Hon har ock en god hamn, samt godt vatn. Oaktadt detta år hon obebodd; dock har Håvet i Neapel i nyaste tider beslutit at ditsånda en Colonie. På ön finnes et Tempel, som tillika år

Kyrka och Moskée: en tapet åtskiljer bägge Rummen. Både Catoliker och Mohammedaner anställa valfärder til detta Tempel. Nära vid Kyrkan är et väl försedt Magazin, hvarest Sjöfarande af alla Nationer finna Takel och Tågvärke, til at ersätta det de förlorat. Om de hava penningar, lägga de vårdet därföre uti en ihålig stock, men om de hava handelsvaror, läggas de i Kyrkan. Vid vissa tider ankomma Munkar ifrån Sicilien at afhämta dessa penningar och varor, samt hitbringa nytt förråd af skepps förnödenheter. Denna Handel har alt hitintils drivits med all ärlighet. Avancen därå användes til underhåll för et Hospital i Trapani.

Ordensdömet MALTA.

Denna Stat är belägen Söder om Sicilien, 9 Mil från berörde Ö och 25 Mil från närmaste Land i Africa, under 36 Gr. Latit. samt innefattar de 3 Öarne *Malta*, *Gozo* och *Comino*. De bästa Cartor som finnas över denna Stat äro 1:o *Palmei* stucken i Paris af Lattré år 1752, och 2:o en liten på et halft ark, hörande til Londons Universal Magazine. Sämre Cartor äro utgifne af Homann, Cantelli, Covens & Mortier och flera äldre. Enligt den Engelska Cartan, hvilken af Auctoren försäkras vara tilförlitelig, innehåller hela Staten ej mera än 3½ Qvadrat Mil.

1. Ön *MALTA*.

Denna Ö utgör förnämsta Delen af Maltesiska

Tiska Öarne. Hon är belägen under 35 Gr. 55 Min. Latitud, och håller i vidd, enligt förenämde Carta, 2,6 Qvadrat Mil. Efter meranämde Carta är dess omkrets 38 Italienska Mil à 60 pr. grad, som gör litet öfver 6⅛ Svensk Mil, men efter Palmei Carta är omkretsen 56 Italienska, som göra litet öfver 10 Svenska Mil. Niebuhr utsätter dess längd til 4¾ och Bredden til 2¼ Tyska Mil à 15 pr. grad.

Hvad Climatet beträffar så är det ganska varmt, och i synnerhet förorsakar den heta Sirocco vinden, som här ibland infinner sig, en ovanlig matthet och slapphet i Nerverne. Eljest är det hälsosamt. Himmelen är här nästan beständigt klar, och Solens nedgång presenterar här en prägtig åsyn. Uti mörka nätter ser man Stjärnor med blotta ögonen, som i andra Länder ej synas utan genom Telescoper; här är rätta Sätet för Astronomer. Regn är ganska sällsynt, men Dagg faller i ymnighet.

Vid Södra sidan är stranden ganska brant samt otilgängelig, men på Norra sidan, hvarest han är lägre, och hvarest åtskillige Hafsvikar befinnas, har man upfördt Fästningar, Skansar och Torn, til at beskydda Landet för fientligit anfall; således är hela ön en Fästning.

Jordmonen är bergagtig och torr, samt består af en ganska lös Kalksten, hvilken låter så lätt hugga sig som träd, samt är betäckt med 6 à 7 Tums djup jord, som til en stor del blivit hitbragt från Sicilien, äfven som man ock därifrån hitförer gödning. Marken är fö-

ledes ganska väl upbrukad; Malteserne säga at den fugtighet, som befinnes uti Klippan, hjelper til Markens frugtbarhet, i det hon mildrar Climatets starka hetta. Man pulveriserar denna Klippa, samt utströr den på Fälten, hvarest hon tjänar såsom gödning. Ej en fots vidd af Landet ligger förgäves. Alla Hagar äro omgifne med stenmurar, til at förhindra det Regnet, då det faller på detta kulriga Land, ej må skölja bort Matjorden. Ön har brist på vatn, och här finnes ej mer än 2 Källor och Strömar.

Oaktadt detta är ön dock frugtbar, samt bär Korn och Vete, men Åringen förslår knapt nära Inbyggarne 5 à 6 Månader, hvarföre bristen ersättes från Sicilien. Bomull är dess förnämsta Rikedom, men hvilken här ej växer på Trän utan på en Ört af halfannan Fots högd; man tilvärkar däraf allehanda Tyger, täcken, begärliga strumpor, m. m. och denna Handels artikel inbringar årligen vid pass 200000 RD:r. Ön har brist på skog, men bär dock allehanda sköna Trädfrugter såsom Granater, Fikon, Pomerancer, hvilka sednare skattas för de bästa i Europa, Vin, som är ganska skönt, men finnes i föga mängd; Jämväl växer här Cactus Opuntia samt Örten Orseille, som giver ganska skön purpur-färg. Något Honing och Vax producerar ön ävenväl. Utom Jordbruk föda Inbyggarne sig af et fördelagtigt Fiske, samlande af Hafssalt, något obetydligt Corallfiskeri samt Caperier.

År 1761 räknades Inbyggarne, och befunnos stiga til vid pass 130,000 på alla 3 öarne

til

tilsamans, som gör omkring 37000 på hvarje Qvadrat Mil, om annars Cartan som jag följt är rigtig och Räkningen på Folkmängden tilförlitelig.

Almänna Språket på Landsbygden är förvärrad Arabiska, men i Städerne talas överalt Italienska.

Öns äldsta Invånare hava varit Fåacier, hvilka blivo fördrefne af Fönicerne, som åter måste lämna rum åt Grekerne: sedermera kom ön under Carthaginenserne och Romarne. Efter Romerska Rikets förfall blef hon först behärskad af Göterne och sedan af Araberne, från hvilka hon af Normännerne år 1090 blef befriad, samt förenad med Sicilien, hvarunder hon lydde til dess Kejsar Carl 5 skänkte henne til Johanniter Riddarne.

Desse Riddare härstamma först ifrån Palestina, hvarest deras Orden stiftades vid slutet af elfte Seculo, til det ändamålet at beskydda en Kyrka och et Hospital, som några västerländske Kristne hade fådt lof at bygga i Jerusalem, och hvilket var tillägnat Johannes Döparen. Denna Ordens berömliga och tappra förhållande fötskaffade honom därstädes mycket anseende och Rikedom. De bibehöllo sig i detta Land hela 200 åren emot Arabernas anfall; men då de år 1191 härifrån blevo aldeles fördrefne vände de sig först til Rodus, hvilken Ö de år 1309 jämte flera kringliggande bemägtigade sig. Därstädes bibehöllo de sig i 213 år, och kallades under tiden Rodiser Riddare.

Sedan de år 1522 därifrån blivit fördrefne, förfogade de sig först til Icriti och sedan til Venedig, och ändteligen fingo de år 1529 Öarne Malta, Gozo och Comino af Kejsar CARL 5 til skänks, med vissa vilkor, hvaribland et är, at om Orden åter skulle eröfra Ön Rodus eller begiva sig annorstädes, desse öar då måga falla tilbakars til Sicilien.

Orden består af 7 Tungomål eller Nationer, nämligen den Franska, Auvergnatiska, Provençaliska, Italienska, Aragoniska, Castilianska och Tyska. Före Reformationen utgjorde England den åttonde Nationen. Hvarje Tungomål besitter åtskilliga Commenderier, förnämligast i Frankrike, hvarestOrden äger 300 dylike: Orden är ännu rik, ehuru han mycket förlorat genom Reformationen uti England, Danmark, Sverge, Ungern, Tyskland och Nederländerne. Dock har han i nyaste tider fådt någon tilväxt dels genom et Storpriorats inrättande i Polen år 1774, dels genom en dylikt inrättning i Bäjern, utaf Jesuiternas fordna Egendomar; så at han nu kan underhålla vid pass 3000 Riddare.

Denna Orden är andelig och följer S. Augustini Regel, samt lyder i dylika mål under Påven, men styres eljest af sin egen *Stormästare*, som är en souverain Herre. Denna Stormästare är af et ganska högt anseende, så at han anses lika med Cardinaler, samt förer prädicatet af Altezza Eminentissima.

Ordens förnämsta Embetsmän äro följande 8, hvilka tillika utgöra Stormästarens Råd, samt äro Huvudmän för de 8 Tungomålen: *Stor-Commendören*, som utvåljes af Provençaliska Nationen, är President i Skattkammaren: *Marskalken*, som utvåljes af Auvergnatiska Nationen, har Krigsbefälet om händer: *Stor-Hospitalieren*, som utvåljes af Franska Nationen, har inseendet över alla fattig-och sjukhus; *Amiralen*, som kan utvåljas af alla Nationerne, har upsigt över Sjöväsendet samt commenderar Flottan: *Stor-Conservatorn*, som utvåljes af Aragoniska Nationen, besörjer om Stats Utgifterne: 7 *Stor-Baillifen*, som utvåljes af Tyska Nationen, har inseende över Fästningsvärken: 8. *Turcopelieren*, utvaldes fordom af Engelska Nationen; dess Embete är nu indragit och förvaltas af Marskalken.

Näst efter dessa höga Embeten följa Prioraterne, hvaraf Stor-Prioratet i Tyskland är det förnämsta; dess Förvaltare är Romersk-Riksfurste, samt har sit Säte i Heitersheim i Schwaben. Sedermera komma Riddarne, hvilka alla böra vara Adelsmän, samt kunna bevisa sin härkomst; dock kan det hända Ofrälsemän at genom Påvens dispensation bliva uptagne uti Orden.

Stats Inkomsterne stiga årligen til vid pass 200000 RD:r, hvaraf Ön Malta ensamt fournerar vid pass 120,000. År 1770 bestod Sjömagten af 4 Galerer, 3 Galiotter, 4 Skepp om 60 Canoner, 1 Fregatt om 36 Canoner, samt åtskillige snällt seglande Fartyg.

I.

1. VALETTA, Öns Huvudstad, samt Ordens och Stormästarens Residence, belägen på Nordöstra Kusten af Ön, på et smalt näs, vid en ansenlig Hafsvik, som af Staden delas i 2 delar, hvaraf hvardera formerar en hamn. Staden är så reguliert och beqvämt anlagd, som markens ojämnhet någonsin velat tillåta jämväl välbygd och välbefäst. Men häpnar över den ovanligt starka befästning, som denna Stad undfådt både af Naturen och Konsten. Dess starka Murar äro upförde af Qvaderstenar, samt til en del inhuggne i Hälleberget, och rikeligen besatte med Canoner, hvilka stiga til et antal af 1060. Staden är til skapnaden aflång, samt består af 2 Delar, hvaraf den som ligger ytterst på näset är högländtare och större, samt egenteligen kallas *la Valetta*, och är förmedelst en mur skild från den inre *Staden*, hvilken ligger lågländtare och kallas *la Floriana*; denne är ävenvel omgiven af Murar och Bastioner, så emot sjö som Landssidan. På yttersta spitsen af Näset är et ganska starkt och nymodisk befäst Castell, *Sant Elmo* kalladt, anlagt, kvilket beskyddar inloppet til bägge Hamnarne. Vid ändan af la Floriana emot Landssidan, är ock et väl befäst Citadelle anlagt. Inbyggarnes Antal räknas til 18000.

De förnämsta härvarande Byggnader äro: HuvudKyrkan S. Johan Baptista, hvilken är övermåttan prägtig, i synnerhet skattas Gälvet för et af de kostbaraste Kyrkogolf som finnas til; det består helt och hållit af Likstenar af den finaste Marmor, Porfyr, Lapis Lazuli och en myckenhet andra dyrbara stenar, hvilka samteligen äro på det förträffeligaste, samt med otrolig kostnad bearbetade och sammansogade, samt såsom inlagt arbete föreställa de Personers Vapen och Åreteken, hvars åminnelse härmedelst bör bibehållas. Stormästarnes och andre Befällhavares Arvingar hava städse sökt at i anseende til desse minesvårdars pragt överträffa hvar andra. Innanredet i Kyrkan är icke mindre härligt; utom de utvaldaste målningar kring Murarne, lyser överalt Guld, Silver

och

och Ädelstenar, så väl på Kalkar och Ljusstakar, som på Altartäcken, Chormössor, Statuer, Custoder, m. m. Alt ting visar här Ordens välgörares ädelsinta Frikostighet. Kyrkan äger ävenväl en ansenlig skatt af kostbarheter, hvilken så väl igenom en Del af Rovet som Orden tager, och som tilfaller denna Kyrka, som andra föräringar, otroligen blivit förökad. Ibland det myckna Guld- och Silver-Arbete här finnes blir man varse en Ljuskrona jämte Kädja därtil af rent Guld, hvilken är vård 500000 RD:r; et Crucifix af rent Guld om 24 markers vigt; et stycke af Christi vagga, rikeligen besatt med ädla Stenar, m. m. Stormästarens ansenliga Palats, hvilket är bygt med en ädel enfald samt prydligen möblerat med Nederländska Tapeter och andra kostbara Husgerädssaker. Vidare har hvardera af de 7 Tungomålen här ock et offenteligit hus, som ej kunna räknas bland de ringaste, Ordens Bibliotheket, hvilket består af 20000 Band.

Den Hamnen som ligger på östra sidan om Staden kallas *la Marza*, eller stora Hamnen, är störst, djupast och beqvämast, samt formerar 4 smärre Bugter, hvilka utgöra även så många särskildta hamnar, och här ligga Ordens Fartyg. Hamnen på västra sidan kallas Marza-Muscietto, samt är mindre; den tjänare endast för Fiskare Fartyg och sådane, som hålla Quarantaine; han delar sig ock i 3 Bugter.

2. *Bormola*, en Stad på östra sidan om stora Hamnen, består af 4 Delar: Egenteliga *Bormola*, hvilken ligger midt uti, är förmedelst befästning skild från de öfrige Delarne, och bebos af 6447 Invånare: *Citta Vitoriosa*, eller *Il Borgo*, belägen på et Näs, mellan de 2 Hamnarne Porto della Renella och Porto delle Galere, är omgiven med Fästningsvärk, och har liggande på spitsen af näset en stark Fästning kallad *Sant Angelo*; denna Del bebos af 4000 Människjor. De förnämsta Byggnader äro Inqvisitions huset samt Tyghuset, kalladt l'Armeria, som rikeligen är försedt med Gevär, Vapen och annan Munition. Där finnas 30000 Musketer och alt annat i

proportion: *Senglea*, ävenväl belägen på en halfö mellan hamnarne delle Galere och Francese, är även med mur omgiven, har en skans på spitsen af näset, och bebos af 4648 Invånare: *Cottonera*, hvilken som en Förstad på Landssidan omgiver Bormola och de öfrige delarne, samt är reguliert befäst med Murar och Bastioner.

3. *Ricazoli*, en stor och stark Fästning på en Udde vid Inloppet til stora Hamnen, gent emot Fästningen Sant Elmo.

4. *Manoel*, et Castell på en Holme uti Hamnen Marza-Muscietto, väster om staden.

Alla desse orter tilsammans kunna anses såsom delar af en enda stor Stad, emedan de ligga så nära til hvarandra.

5. *Boschetto* och *S. Antonio*, äro 2 Stormästarens Lustslott nära til Staden, hvarest en [illegible]enhet Citrone- och Pomerance trän äro planterade.

6. *Pinto*, en Stad, ej långt från Huvudstaden.

7. *San Tomaso*, en Fästning på et Näs vid Hävet, ej långt från Valetta.

8. *Rabato*, en Stad, midt i Landet på en Kulle, lärer vara densamma som Doctor Büsching kallar Malta eller Citta Vecchia, men hvilket namn ej befinnes på den nya Cartan jag nyttjar; Den är Säte för en Biskop.

9. Vid pass 5 Fjärdings väg Norr om Valetta vid Havet, äro några Saltvärk belägne, som gränta Stormästaren vid pass 5000 RD:r årligen.

10. *Forte Rosso*, en skans gent emot ön Comino.

2. Ön GOZO.

Denna Ö ligger Nordväst från Malta, håller enligt Engelska Cartan 3¼ Mil i omkrets, 5 Fjärdingsväg i Längd 3 Fjärdingsväg i sin största bredd, och i vidd 0,76 Qvadrat Mil. Marken består här, så väl som på Malta, af en

en bär klippa af vit Sten, samt synes aldeles ofrugtbar, men är dock så upbrukad, at man må förundra sig. Utaf den hårda och nakna Klippan bliver öfra skorpan lösbruten, sönderstött, med vatn befugtad, och sålunda gjord til jord, samt sedermera utströdd på marken och cultiverad af de oförtrutne Inbyggarne. Detta sätt at bruka jorden är ock öfligt på hela ön Malta, och vanan därvid föranlåter Landtmannen tro, det jord på det sättet bör cultiveras; samt förhindrar honom at avundas på Sicilianernas beqvämlighet och denna Öns frugtbarhet. Han tror sig vara den lyckeligaste af alla dödelige, då han kan få til ägta en hustru af Arabisk skönhet, samt äta sig mätt med Lök: och han är det även vårkeligen, emedan han känner lycka och förnöjelse.

Igenom denna Inbyggarnes oförtrutenhet är ock Marken ganska frugtbar, samt bär Säd, dock ej til Inbyggarnes behof, allehanda Frugt, däribland även Sockerrör i tämelig myckenhet, samt Bomull, af samma art som den på Malta. Denna Bomull uparbetas här på mångahanda sätt; man förarbetar väl även Bomullen på Malta, men de förnämsta Manufacturerne för denna Vara äro anlagde på Gozo. Här tilvärkas bland annat Dukar efter Turkisk art, samt Sängtäcken, hvilka högt värderas ock säljas över hela Europa, ogement fina strumpor, ja sådane som kosta ända til 10 Ducater paret. Inbyggarnes Antal stiger til 12383. Stormästarens Inkomst af denna Ö är ansenlig; den räk-

nas

nas årligen ſtiga til 30000 RD:r. Ön kallas af Inbyggarne *Gaudiſeto*, har fordom hetat *Gaulos*, och är den bekanta Gudinnan Calypſos Ö, namnkunnig för Ulyſſis och Telemaques äfventyr. Man märker:

1. *Chambray*, en Fäſtning, på Södra ſidan af Ön, vid Havet, beſtår af 6 Baſtioner.

2. *Gozo*, et Caſtell, midt på ön, på en Klippa, med en därvid liggande Köping, är en Femhörning. Nära här invid finner man en Mur, i form af en Half cirkel, ſom är bygd af hiſkeligen ſtora ſtenar, af olika och oördentlig form, hvilka med mycken Konſt utan Kalk äro ſammanfogade. Därpå ſynas 3 Puniſka och en Romerſk Inſcription.

3. *Torre di Garzes*, och *Marza il Forno*, äro 2 Torn vid Havet, ſom beſkydda hvar ſin Hamn.

3. Comino.

Denna Ö ſom fordom hetat *Hefäſtia*, ligger mellan Gozo och Malta, ſamt är ganſka liten, hållande 1 Fjärdingsväg i längd ſamt tredjedelen däraf i bredd. Hon är tämeligen frugtbar ſamt har en ſkans på ſödra ſidan, hvilken beſkyddar Sundet mellan denna Ö och Malta. Här finnes ock en Hamn.

S L U T.

REGI

REGISTER.

A.

Apen-

B.

Beaufort

Bron

D.

Dom-

Eftam-

Gines

Hen-

I.

J.

Lu-

M.

O.

P.

Pain-

S.

Tinen,

INDEX.

A.

B.

Fa-

F.

G.

H.

I.

J.

L.

M.

Q.

R.

S.

T.

U.

V.

Rättelser:

Pag. 43 rad. 2 läs Propontis, P. 90 r. 26 l. Talavera, P. 100 r. 18 l. Septimana, P. 101 r. 28 l. Castro Xeriz, P. 119 r. 8 l. Mahon, P. 158 r. 24 står 1200, läs 12000, P. 168 r. 19 l. Provins, P. 189 r. 13 l. Rotrou, P. 196. r. 17 l. Blesae, P. 199. r. 6. l. Argenton, P. 298 r. 15 står Berrois l. Berrichon, P. 325 r. 19. l. Chambery, P. 409 r. 20 står Agnano l. Albano, P. 447 r. 20 står Tartarer l. Tartaner. P. 480. r. 14 Står 3000. RD:r. – l. 30,000. RD:r. –

De andre små fel som kunna förefalla, kan Läsaren sjelf rätta.

HANS KONGL. MAJ:T har förunnat mig sit Allernådigste Privilegium på detta Vårk, hvilket härmedelst gives tilkänna.

Daniel Djurberg.

Exemplaret kostar 32 Schilling Specie.

